

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2.

3/2353

CE MENETRE
PHILOSOPHIA
IMAGINUM
SYLLOGE
SYMBOLORUM
et Amplificatio

C. F. MENESTRERII S.J.

PHILOSOPHIA MAGINUM

id est

SYLLOGE

YMBOLORUM

AMPLISSIMA;

quæ

Regum, Principum, Nobilium, Foemina-
rum illustrium, Eruditorum, aliorumque Viro-
rum in Europa præstantium, quæ præstant,
summa diligentia sunt congesta me-
thodoque succincta exhibita.

*Lingua Gallica in Latinam translata, Figurisque
elegantioribus ac antea ornata.*

*Alleg. Lugd. S. T. N. Trinit. Soc. Jesu
cat. Inter.*

AMSTELÆDAMI & GEDANI;

Prostant apud JANSONIO - WAESBERGIOS;

M. DC. LXXXV.

NOBILISSIMO,

AMPLISSIMO

CONSULTISSIMO

ac

SPECTATISSIMO

VIRO

D. ALBERTO BENTIS

Ex - Scabino Amstelodamensi
gravissimo.

S. P. D.

JANSSONIO-WAESBERGII
Bibliopolæ.

Ircumspicientibus nobis,
qua ratione hunc libel-
lum nostra cura transla-
tum & typis descriptum
ornatissimum juxta ac
commendatissimum redderemus; id
unum præ cæteris haud negligendum
visum est, ne opus omnium ferè e-
rudi-

DEDICATIO.

ruditorum suffragiis præstantissimum sine inscriptione cujusdam Viri Illustris in lucem ederetur. Quod idem cum factum videremus olim ab ipso Authore, idque tanta cum fiducia, ut illustrissimo Viro Colberto, quem Gallix lumen haud immerito dicunt, eum dicere non veritus sit, partium utique nostrarum esse duximus, consimilem quoque in nostra urbe quærere, unde par in hunc Librum redundaret splendor & authoritas. Talem verò postquam inter paucos TE unum novimus & maxime idoneum & dignissimum, tum propter summam Authoritatem, quâ plurimum vales, tum propter Artium Liberaliorum sincerum amorem, quo vehementissime flagras, quemque instructissima TUA Bibliothecâ, cui parem vix Amstelodamum habet, luculenter

o-

DEDICATIO.

ostendis , id TIBI offerre ac consecrare eò facilius à nobis impetravimus , quo magis de benigna TUA voluntate sumus persuasi. Quod si tamen cultui ac observantiæ, qua te Eruditorum chorus prosequitur, hinc quicquam decedere videretur, vel solo bene merendi desiderio de Re Literaria nos excusatos habeas , etiam atque etiam rogamus. Amstelodami M. DC. XCIV, d. 13. Septembr.

P R Æ F A T I O.

um animadverterem Symbola à ple-
risque hoc nostro tempore tanto cum
applausu excipi, haud ingratum, i-
mo magnum Orbi literario putavi me presti-
tutum commodum, si Symbola in Europa
variis locis & temporibus exhibita & à
me collecta publici juris facerem. Quorum
cum tanta mihi emergeret seges, delectum qui-
dem habere potuisssem eorum, quæ arti ma-
gis congruerent ingenique præ cæteris mul-
tum haberent; verum enim vero cum vix duos
reperias, quos eadem juvent, nec minor diver-
sitas sit in judiciis quàm in palatis humanis,
rectius me facturum arbitratus sum, si iudicio
meo non interposito aliorum arbitrio ea, pro
ut collecta erant, relinquerem. Tanta quippe
inter illos ipsos intercedit opinionum discrepan-
tia, qui se duces in hac arte nobis præbuere,
ut nil unquam veri ex illorum regulis elicue-
ris, nisi alio modo rem aggrediaris, eorumque
multitudini ac authoritati, quæ duo alias mul-
tum

P R Æ F A T I O.

*tum in judiciis fascinandis valent, rationem
 & examen acre opponas, quibus solis opinio-
 nes diversæ ad prima rerum principia re-
 vocari possunt & ad veritatis penetralia ad-
 tus facilis paratur. Atqui ea ipsa est ratio, quâ
 me eo usque perducere passus sum, ut operi judi-
 cium de ducentis fere Authoribus, qui de
 Re symbolica scripserunt, præfigerem, ex quo,
 quoniam ea, quæ par erat, fide cujusvis o-
 piniones recensui, facile judicabit æquus Le-
 ctor, solidi nihilo ea in re ab illis esse præ-
 scriptum, aliamque nobis necessario ineun-
 dam esse viam ad veram Symbolorum artem
 eruendam, quod aliquando ipse tentare con-
 stitui. Huic judicio immediate subjuncta
 est ipsa Sylloge plura quàm quater millia Sym-
 bolorum complectens, quorum ex vastitate qui-
 vis haud difficulter colligere potest, majorem da-
 ri numerum communium & mediocrium, quàm
 illustrium, & ex arte probe elaboratorum, sed,
 ut ante jam dictum est, non est idem omnibus
 palatum, nec omnium oculi iisdem rebus pascun-
 tur, quæ aliis displicent, aliis fortè perpla-
 cebunt*

P R Æ F A T I O.

cebunt. Ubi alii cæci erunt, alii magna acmina & delicias eruent. Quid! quod & inepta quævis, vitiis demtis, ad artem redigi & in usum facile adhiberi queant ab iis, qui cum antea harum rerum ignari fuerint, illis autem excogitandis operam dare velint, postquam & picturas & inventionem in hac nostra Sylloge adverterint, nihil aliud facere debent quam earum in locum expressionem concinniores substituere, lemmaque nitidius elaborare eique plus addere leporis.

Nec injucundum fortasse erit hic videre diversos ingeniorum characteres, variosque exprimendi modos, cum & similia invicem sibi quædam Symbola apparitura sint, & ex talibus corporibus constituta, quæ multas cogitationes nobis suggerere, applicationesque diversas pati possunt, adeo ut Symbolorum numerus de Sole plura complectatur quam quingenta, de Luna plura quam ducenta, ut jam nihil dicam de imagine Aquilarum, Apium & aliorum quorundam corporum. Sunt etiam, quæ quamvis ad artis normam non sint

PRÆFATIO.

sint accurate concinnata, nec ingenii multum præ se ferant ; tam peculiaris tamen Historia, cui præfigurandæ facta sunt, exhibent indicia, ut dignissima iudices quibus locum in hac Sylloge demus. Et verba dicamus, perinde hic comparatum est ac cum Cœlo, ubi omnes stellæ non sunt primæ magnitudinis, dantur & nebulosæ, imo & perexiguæ, quæ sine conspiciendorum ope adspici nequeunt, quas tamen eruditorum curiositas haud latere sinit. Viginti anni sunt & quod excurrit, cum idem fecerit Abbas Picinellus lingua Italica, quod nos Gallica tentavimus ; at cum multa symbola ipsum fugerent, quæ in nostro Regno adornata sunt, nec ultramontanis inferiora, ea omnia, in Galliæ gloriam colligere aggressus sum, quæ ingeniosissima nobis visa fuerunt, iisque admiscere multa extranea, quantumvis nec satis eleganter nec satis ingeniose excogitata. Quandoquidem etiam nullum est symbolum, quod non in sermone similitudinis vicem subire possit in maiorem rerum, quas tractamus, explicationem, breves applicatio-
nes

P R Æ F A T I O .

nes easque morales plerisque adjecimus. Quod autem ad ordinem attinet, eum in primis secuti sumus, quem ipsa natura nobis suppeditat, quia omnium est facillimus & indicis instar, qua duce desiderata quævis statim reperiuntur. Hinc prima parte complexus sum ea, quæ ex Cælo & Astris desumuntur: altera quæ ex Elementis, in tertiam dilaturus, quæ pro figura habent corpora artificialia, vel ex Historiis aut Fabulis suam originem ducunt. His aliquando subjuncturus sum Historiam Symbolorum, atque postea Tractatu quodam de Arte Symbolica rationabilibus regulis subnixa omnibus meis de hac re operibus, quæ partem Philosophiæ Imaginum constituunt & quorum quedam jam typis evulgata sunt, impositurus finem.

IN

SYLLOGEN SYMBOLORUM

NOVA METHODO

ad Artis formam redactorum.

Docta characterum, signisque tacentibus altos
 Inspirans sensus, prognata Scientia Cœlo;
 Seu Pharizæ turres, vicinaque regna Canopi,
 Græjorum seu Te regio lætetur alumna,
 Seu Latii latuisse prius dicaris in agris:
 Aut quæcumque fuit tellus, quæ prima Deorum
 Demissam gremio teneris Te fovit ab annis;
 Vel quò Te propriam sibi nulla vocaret, opacis
 Temporis atque loci conditis primordia fastis.
 Non mihi mens animusque tuos annalibus ortus
 Eruere antiquis, atque incrementa docere;
 Ingenii majoris opus, majoris & artis.
 Quos tamen & quantos usus, quæ commoda sensit,
 Sentit adhuc mortale genus, te dante, referre
 Si pergam, audaci deducens singula versu,
 Deferet alta prius Cœli fastigia Titan,
 Carmina, materiâ quam deficiente, fatiscant.
 Quicquid enim magnum viguitque vigerque per ævum
 Omne, quod æternis inscripsit famâ calendis,
 Te ministrante notas arcanas, vindicat atræ
 Dentibus invidiæ, vulgus remonetque profanum.
 Inclyta Niliacæ sint testis gloria terræ
 Pyramides, quarum jactat miracula Memphis
 Occultare sacrâ cui mos est sensa figurâ.
 Ausoniis quæ, quanta Tibi sacraria Regnis!
 Et quot magnorum rapuisti nobile pectus
 In laudes cultumque Virum! pars unde triumphî
 Multa, theatrales sternis creberrima l dos:

Fet

Ferales pompas libithynæ mœsta trophæa
Instituis, preciumque cluis non vile laborum,
Fis quoque conjugii decus admirabile multis,
Stemmatibus hinc index, & nobilitatis avitæ
Teffera, Principibus quâ quis virtute probatus,
Ornatusque fuit, Te passim singula gentis
Nobilioris habent signacula & arma, domus, res.
Per tua signa datur discernere ab Urbibus urbes,
Et regnum regnis; privatus quisque deinde
Hisce notis mentem promit conditque, patentes
Quam latè natura sinus expandit, habebit
Hinc quæcumque volet naturæ mysta sagacis,
Seu mores vitamque hominum, privataque capiet
Hinc studia, aut quivis delectet publicus usus.
Quale MENESTREIO decus, & quæ gloria tantis
Par meritis dabitur? quæ præmia digna laborum?
Unus cunctorum solus, qui singula culto
Symbola judicio perpendens, Artis in agmen
Digerit in proprios disponens singula fontes,
Et rem multorum claram sudore, solutam
Legibus at certis, sapienti lege coercens,
Huic, quod defuerat, solum divæ decus addit,
Deferat illa suo decus immortale Ministro,
Dumque erit in pretio virtus, dum signa futuris
Nobilitatis erunt Majorum stemmata natis,
Hunc quoque victuræ tradat per sæcula famæ.

AUTHORES

Qui de Symbolis scripserunt, quorumque
Opera in hoc Tractatu examinantur.

- Paulus Jovius.* 1.
Ludovicus Dominicus. 3.
Alphonfus Ulua. 4.
Hieronymus Ruscellus, *ibid.*
Scipio Amiratus. 5.
Alexander Farra, 6.
Bartholomaeus Taëgius. 7.
Lucas Contile. 9.
Johannes Andreas Palatinus. 10.
Franciscus Caburaccius. 12.
Scipio Bergalinus. *ibid.*
Torquatus Tassus. 14.
Abrahamus Fransius. 15.
Julius Caesar Capacius. *ibid.*
D. Albertus Bernardetti. 17
Jacobus Saffus, 18.
Andreas Chioccius. *ibid.*
Hercules Tassus, 19.
P. Horatius Montalde. 23.
Johannes Paptista Personé. *ibid.*
Franciscus d'Amboise. *ibid.*
Paulus Aresius. 24.
Abbas Ferro. 27.
Dom. de Boissiere. 32.
Pat. Sylvester Petrasancta, 33.
Henricus Stephanus de Fossato. 33.
Pat. Petrus le Moine. 34.
Constantinus Landus, 35.

Caesar

Cesar Trevisanus. 36.
Felix Milensius. *ibid.*
Officiosus Inironatus. *ibid.*
Stephanus Guatinus. 38.
Thomas Garzonius. *ibid.*
Johannes de Oroſco & Covarruvias. 39.
Johannes Bellonius. 40.
Rudolphus Mojechinus Pinus. *ibid.*
Johannes Baptista Piccaglia. 41.
Guido Caſonius. 42.
Hieronymus Aleander. 43.
Marinus Bolitza. *ibid.*
D. Johannes Baptista Alberti. 44.
P. Jacobus Maſenius. *ibid.*
D. Emanuel Theſaurus. 46.
P. Petrus Abbas. 49.
Franciſcus Carmenius. 50.
Philippus Picinellius. *ibid.*
P. Bouhours. 51.
Interpres Prophetia Jeſaia. 52.
Anſelmus Boodt. 53.
Claudius Minos. 54.

Errata graviora ita ſunt emendanda.

Pag. 17 lin. 27 oportet leg.	oportere.
188 lin. 17 mirantur l.	minatur.
224 lin. 22 Quo pertinet ad lin. 23. & rem ad lin. 22.	
320 lin. 23 in flore juventutis l.	florente juvenia
397 lin. 15 vah! l.	Sed
374 lin. 4 a fine poſſum l.	poſſim
617 lin. 4 tempeſtas l.	tempeſtate.

J U D I C I U M

De omnibus Authoribus

Qui de

ARTE SYMBOLICA

Scripserunt.

Quicumque animum unquam applicuerunt ad scribendum de re Symbolica, commodè nostro iudicio in quintuplicem posunt redigi ordinem. Agmen ducunt, qui disertis verbis ac data opera eam tractant artem, regulasque hunc in finem tradidere observandas. Sequuntur, qui data tantum occasione & quasi in ~~trapedu~~ verba de ea fecerunt. Hos excipiunt, qui in Symbolis ipsis conficiendis fuere occupati. Proximum constituunt ordinem, qui in epitomen redegerunt, quæ collegerant ex diversis Authoribus. Agmen verò claudunt, qui suis duntaxat operibus ea inferuerunt.

Dignus profecto est PAULUS JOVIUS, qui omnium eorum primum occupet locum, qui rei Symbolicæ ex professo dedere operam, regulasque, quas in ea sequaris, egregie tradiderunt. Impeditus enim aliquando nimio ætatis calore, quo minus Historiam suam prosequeretur, castra animi gratia cum intimo suo Ludovico Dominico adire decrevit. Ubi cum de Symbolis forte illis incideret sermo, quibus & Saga militaria & vexilla Gallorum nostrorum videbant exornata, Tractatum exiguum de iis composuit dialogicum, cujus primordia capit ab i-

A

ma-

maginibus, quibus antiqui ornabant sua cœmeteria, vexilla & clypeos, in quinque autem regulas definit, quibus Symbolum exactum suffulciendum esse arbitratur.

Primo, ut justa sit proportio inter corpus & animam & inter figuras & verba.

Secundo, ne Symbolum sit nimis obscurum, ut Oedipo opus sit ad illud enucleandum, nec nimis evidens, ut primo statim obtutu omnibus aequè pateat.

Tertio, ut oculis sit pergratum ac visu jucundum & ab astrorum, elementorum, animalium figuris, nec non ab operibus & instrumentis artium potissimum desumptum.

Quarto, ne unquam capiatur à figura humana.

Quinto, ut lemma habeat breve nec obscuritate nimis involutum, nec ea lingua conceptum, qua utitur, qui hoc Symbolo gaudet.

Quibus exactè propositis exempla subjungit, alia sine corporibus; alia nudo tantum lemmate figuris omninò orbata; alia subobscura, eorum in primis, qui arroganter videntur superbi; alia quæ notis sensum exprimentibus vel clandestinis Gallis * *Rebus* dictis illustrantur; alia denique, quorum verba nimium sunt proluxa. Cæterum mirificè effert Symbola Ludovici XII, Francisci I, & Henrici II, quibus concinniora nunquam vidisse ingenuè fatetur in eo Dialogo intimus ejus Ludovicus Dominicus. Minus verò adprobat quædam Hispanorum, appositisque, quibus præcipuè fuere conspicui recentioris ævi Reges Aragoniæ, Duces Mediolanenses, atque Domini de Medicis, finem opusculo imponit, nonnullis aliis illustrium Præfectorum, Foeminarum, Patrumque Purpuratorum recensitis.

Hinc sua laude nequaquam privandus est hic autor, qui præterquam quod nomen suum celebre atque cla-

* *Consistunt hæc potissimum in literarum, Syllabarum, vocumque certa dispositione,*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 3

rum satis reddidit non tantum ea, quam scripsit, Historia, sed & variis, quæ posteritati reliquit, eruditione præstantium virorum elogiis, non mediocrem sibi etiam comparavit famam ac æstimationem apud eruditos hoc exiguo tractatu, quo plus quam centum annorum decursu Symbolorum Pater habitus est, quamvis ejus ætatem longè superent. Etenim ei uni debemus, quod eorum naturam probè teneamus, quippe omnium primus est, cui volupe fuit in eorum inquirere originem, regulisque hanc scientiam complecti, nec dubito, quin plurima Principum atque Optimatum Symbola prorsus periissent, nisi exiguo ejus libello fuissent conservata.

Cæterum diffiteri non possumus, tractatum istum nimium esse exiguum, regulasque in eo perpaucas, addè ut adumbrasse hanc materiam potius dicendus sit, ut aliis scribendi argumentum præberet, quàm omni ex parte absolvisse. Ipse quartam suam regulam impugnat exemplis, quæ laudat & ut symbola insignia probat, qua cavendum statuit, ne unquam à figura capiaturs humana. Quo factum, ut tot jurgia inter eos existerint, qui post eum eadem de rescripserunt. Sunt enim, qui nonnisi ejus regulis stant, posthabitis exemplis; cum tantum nitantur alii exemplis, quæ probaverat. Pari ratione destruxit quoque alteram partem regulæ quintæ, adductis quibusdam lingua vulgari egregiorum Symbolorum exemplis. Huic tractatui tutelam dedicatione procuravit Cosmi de Medicis, cui Manuscriptum obrulerat.

Eo regularum ac Symbolicæ artis primipilo defuncto, LUDOVICUS DOMINICUS alium concinnavit forma dialogica tractatum, in quo suum ipsius Symbolum explicabat, cujus pictura erat vasculum Flosculis plenum, cui fulmina imminebant, his verbis græcis.

ΑΝΑΦΕΑΟΤΑΙ ΚΑΙ ΟΥ ΚΑΙΕΙ.

Quibus significare voluit, istum quidem fulminis expandere exhalationem suam super flores, eos ta-

A 2

men

men nequaquam adurere, idemque usu venire fortunâ adversa utentibus. Hunc Tractatum ex occasione hujus Symboli concinnatum, titulo *Ragionamento sopra le imprese*, Ratiocinationis de Symbolis, præfixo, unâ cum tractatulo PAULI JOVII, amici integerimi misit ad Guilielmum Rauvillium Bibliopolam Lugdunensem, ubi tunc temporis perquam celebris erat ars typographica, Florentinorumque ob commercia hæud vulgaris concursus. Quo factum est, ut uterque prima vice in lucem sit editus Anno 1559. Quorum posterior dialogum complectitur inter Pompejum de la Barba, Arnoldum Arlenionem & Ludovicum Dominicum. Quod autem ad ratiocinationem eam attinet, nullius ferè momenti est, nihilque minùs meretur quam ratiocinationis titulum. Quippe tantum corraditur, si verum fateri volumus, Symbolorum proborum atque improborum acervus, nec unquam in lucem editus fuisset, nisi felici suo omine PAULO JOVIO eum adungere consultum fuisset editoribus. Utrumque postea in suam linguam transtulit recudique curavit Venetiis Alphonsus Ulloa Hispanus ex comitatu Dom. Francisci de la Torre Legati Regis Hispaniæ ad Rempubl. Venet. Qui deinde rursus impressi sunt Lugduni apud Guilielmum Rouvillium, cui eisdem etiam lingua Gallica reddi, præloque subjici placuit.

Sub idem ferè tempus dissertationem edidit italicam HIERONYMUS RUSCELLIUS de origine Symbolorum eorumque regulis. Ea in octo dispersita est capita. Quorum primum agit de regulis Symbolorum. Secundum, quâ occasione additum sit figuris lemma. Tertium, de numero Figurarum. Quarto disquiritur, num figuræ humanæ in illis sit locus. Quinto exhibetur embléma, ejusque differentia ostenditur à Symbolo. Sexto tractatur de lemmatibus Symbolorum. Septimo de Symbolis, quæ in alicujus concinnantur honorem. Octavo de illis, qui sibi ipsi cudent Symbola. Is cum uberiùs tractet mul-

tò

De SYMBOLORUM AUTHOR. 5

Id hanc materiam, quam Paulus Jovius, eodemque ferè cum illo tempore tractatum in lucem ediderit, factum est, ut plurimum tritus sit manibus, famamque ac nomen haud vulgare sibi pepererit. Alios duos libros ei adjunxit, quibus collecta sunt quædam Symbola, verum de his in suo loco tractandum erit, ubi recensendi, qui symbolorum quandam fecerunt collectionem.

Hunc secutus est SCIPIO AMIRATUS genealogus celeberrimus, qui Anno 1562. dialogum de Symbolis edebat hoc titulo: *Il Rota o vero delle imprese Dialogo del Signor Scipione Ammirato, nel qual si ragiona di molte imprese de diversi Excellenti Autori, di alcune regote e avvertimenti intorno questa materia.*

Huic tractatui occasionem præbuisse narrat quoddam Symbolum, quo exornatum erat rheda dorsum, qua vehi curabat Bernardus Rota Ninum de Nini Episcopum Potenzensem regni Neapolitani unâ cum Alphonso Cambio & Bartholomæo Maranta villam suam, quam habebat, visurum. Quod cum Episcopus intruebatur, causam nactus est & inquirendi, quid hoc sibi veller, & disserendi sensim de Symbolis, non tantum per omnem hanc viam; verum etiam in prædiolo, quò tendebant, quippe magnum ibi inveniebant Symbolorum pictorum apparatus diversis in locis.

Multa in hoc opere tractat Scipio Amiratus, quæ ad rem nihil pertinent; siquidem colloquentes operis haud parum locant in illis inscriptionibus scrutandis, quibus inveniebant introitum hujus prædii & fontes & alia quædam loca exornata. Parum autem convenit maxima pars regulis Symbolorum quæ sub intudem ibi revocant, quorum tamen quædam mirum in modum efferunt, quæ haud quaquam ferri possunt. Hinc est, quod parum promoverint lecturi hunc librum in Symbolorum cognitione. Ingen-
tum in eo tribuit laudem Alphonsus Cambius cuidam

Antonio Epicuro, quem Symbolorum vocat Magistrum & principem *Maestro e Principe delle Imprese*. Verum nunquam mihi contigit aliquid ab eo scriptum videre, nec satis constat, cum de hac re quicquam ullo unquam tempore scripisse.

(*) Academia Affidorum Papiensi stabilita ac confirmata Anno 1562. dissertationem habuit ex Academicis quidam ALEXANDER FARRA, quam Anno 1571. in lucem cum aliis tractatibus emisit hoc titulo: *Settenario dell' humana riduzione d' Alessandro Farra Giureconsulto Alessandrino del Castellaccio*. Quod Opus septem tractatibus absolvitur, in quibus agitur de Felicitate, cui materiam præbebat Symbolum Academiae Affidorum: de ignorantia: de regimine Dei: de Eucharistia: de morte: de furorē poetico & de Symbolis. Quorum quivis peculiare obtinet nomen. Primus enim inscribitur Mercurius, Secundus Psyche, tertius Zoroaster, quartus Epulum, quintus Socrates, sextus Homerus, ultimus Philosophia Symbolica; ubi de Cabalæ mysteriis, de re poetica Orphēi, de numeris & sententiis Pythagoræ postquam disseruit, ad rem Symbolicam tandem digreditur, quam succinctē satis tractat rationeque firma ac expedita. Tria autem potissimum statuit rei Symbolicæ genera, quorum primum solis constat verbis, secundum solis figuris, tertium figuris pariter & verbis. Ad primum genus revocat, quod sententiarum & verborum nomine venit, ad secundum, quæ vocantur hieroglyphica, ad tertium Symbola. In quibus quinque cum primis attendendas esse putat partes, scilicet Autoris consilium, verba lemmatis, proportionem inter verba & figuras, figuræ proprietatem, figuramque ipsam, quæ picturam constituit. Denique tria corporum genera admittit, Fabulosa, Historica & Naturalia, omniaque Symbola ad duplicem mentis operationem redigit.

Eodem

(*) *L'Académie des Affides de Pavia.*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 7

Eodem Anno 1571. aliud tractatum de Symbolis publicavit BARTHOLOMÆUS TAEGIUS Mediolanensis, quem vocat *Il. Lyceè*.

Placet doctissimo huic Jurisconsulto quoque cum Alexandro Farra triplici generum divisione Symbolorum doctrinam absolvere. Quorum primas hic occupant parabolæ, quarum auctores arbitratur potissimum Hebræos. Has ordine sequi autumat Hieroglyphica, quæ sibi Ægyptios vindicant inventores. Tertium genus Romanorum vult proprium, idque solum ipsius sententia Symbolorum genuinorum nomen meretur. Quod ultimum cum tractat iterum in quatuor id subdividit species; verum non ad eò hic expedita res est, quin hæreat in numismatum, emblematum & notarum vocem exprimentium differentia tradenda. Totam autem Symbolorum artem decem complectitur regulis. Quarum

Prima, ut sit sententia præclara, una, peculiaris, modesta & diversa ab eo quod figura repræsentat, nec contineat aliquam doctrinam, quod emblematum proprium est.

Secunda, ut integrum sensum non habeant verba à figura separata, sed ut figura quoque opus sit ad quid innuendum.

Tertia, ut plurimarum figurarum evitetur concursus, verbaque nimium extensa ad paucitatem redigantur.

Quarta, ut figuræ ex ipsa cognoscantur figura, ut earum nomina apponere neesse sit.

Quinta, ut picturæ sint egregiæ, nec in contrarium flecti possint.

Sexta, ne Symbolum sit nimis elatum, nec nimis obscurum.

Septima, ut subjecta historica & fabulosa, quæ Symbolum conficiuntur, exhibeantur sub figuris humanis, quæ nihil habent dedecoris.

Octava, ne Symbolum materiam suppeditet distortis aut malevolorum obtrectationibus.

▲ 4 Non,

JUDICIUM

Nona, ne figurarum præcipuarum denominatio constituat lemma.

Decima, ut singulæ symbolorum partes inter se egregiè cohæreant.

Hicce propositis, lemma putat adjiciendum esse lingua vernacula, præsertim in ludicris equitum pugnis, certaminibus, carceribusque, ubi & mulieribus sensus eorum paterè debet. Hæreditario autem ut ea accipiant liberi à patribus, autor quidem esse non vult. Interim haud parum laudis tribuit illis, quæ ad eorum alludunt nomen, ad quos pertinent. Tandem multa eorum examinat ad regulas, quas initio promittebat decem, quamvis ad viginti usque numerus earum excreverit. Cæterum haut dubium est, quin ars symbolica ex eo tempore expeditius fitti cœperit, quo multò jam tractabatur dilucidius à Farra & Taëgio, quàm ante à Paulo Jovio, Dominico, Ruscello, & Scipione Ammirato.

Neque ita multò post idem Taëgius Jurisconsultus Collegii Mediolanensis de diversis rebus 44 dissertationes admodum breves publicavit, quæ formâ literarum erant concinnatæ, quibus amicis super hac vel illa re consulentibus responsum ferebat. Quas inter reperire quoque erat quædam ad Comitem Mercurium Gattarinam, qua, consulenti ut satisfaciât Comiti, paucis verbis dicit, symbolorum inprimis esse duas qualitates & ornamenta, brevitatem & sensus ambiguitatem i. e. sensum literalem & sensum moralem. Deinde septem vel octo adducit exempla, ex quibus utrumque præclarè elucescit. Porro recitat breve (*) carmen Aretini in Symbolum, quod habebat conjux Ducis Urbinenfis. Illud autem erat litera S, sine ulla alia figura aut lemmate. Eandem brevem dissertationem gallice deinde vertit Anno 1576. Antonius du Verdier Prosopographiæ autor, quam dedicavit Belleforesto, qui Historiam Gallicæ exaravit.

Erfi

(*) Galli & Itali vocant *Synonymum*.

De SYMBOLORUM AUTHOR. 9

Et si verò decennium erat elapsum, quod dissertationem de Symbolis habuerat in Academia Affidatorum Alexander Farra, tamen alii cuidam Academiæ membro LUCÆ CONTILE postea publico nomine data est provincia, ut Academiæ symbola quavis occasione fabricata in tractatum quendam colligeret, eumque regulis ad hanc artem necessariis exornaret, qui etiam Anno 1574. sub hoc nomine comparuit. *Ragionamento di Luca Contile sopra la Proprietà delle imprese, con le particolari de gli Academici Affidati.*

Initium facit à novem inventionum generibus, de quibus ratiocinationem quandam instituit. Ea autem vocantur signa dignitatis, insignia gentilitia, insignia personarum illustrium & habitus discolors, quibus earum utuntur famuli, consuetudines se vestiendi, emblemata, numismata & nummorum facies, numeri & hieroglyphica. Verum non est quod hic quicquam eum intellexisse dixeris, ratiocinationisque nomine, cuius operam quantulamcunque 53 maximis paginis frustra navavit, dignum. Huic aliam annectit de symbolorum proprietate, quorum nomine italico *Impressa* ejusque origine & etymologia indagatis, sequentes has sex tractat quæstiones. 1. An symbolum plurium figurarum sit capax. 2. An jungendæ sint figuræ cum lemmate. 3. An lemmatis loco possit esse integra sententia. 4. Quo tempore Symbola sint reperta, & à quo. 5. Quid ad ea perficienda requiratur. 6. Quosnam Symbolorum usus maxime spectet. Concinnæ equidem sunt hæ quæstiones, at non satis concinnè enucleatæ. Figuras desumptas vult à rebus naturalibus & arte factis, quibus adjungit historiarum fabularumque eventus, nec ullas excludit alias quàm commentitias & monstrosas. Deinceps multos citat Authores, qui ante eum eadem de re scripserunt, eosque inter quendam etiam Gallum, cuius tamen non exprimit nomen, hac periphrasi circumscriptisse contentus, *un Moder-*

no Francese in sua lingua, cui postremo subjungit Simeoneta, Jovian, Dominicum, Ruscellium, Ammiratum, (*) *Academiam urbis Bodincomagi, Arnigium, Farram & Taëgium. In Toscona favella*, inquit, *il Simeone, il Giovio, il Domenici, il Ruscelli, l' Ammirato, l' Academia di Casale Sanvasio, l' Arnigio per l' Academia de gli Occulti di Brescia, il Farra Academico Affidato, finalmente il gentilissimo Taegio Jureconsulto.* Nec illum gallum ego novi, quem citat, nisi sit Paradinus, qui publici juris fecit tractatum de Symbolis Heroicis Anno 1556.

JOHANNES ANDREAS PALATIUS Fanensis quatuor etiam Sermones habuit de re symbolica sub idem ferè tempus in Academia Urbinensi, quorum primo agit de ejus origine, secundo de differentia, quæ intercedit inter Symbola, emblemata, notas clandestinas atque hujus generis alia; tertio tradit symbolorum definitionem: quarto denique exhibet diversas eorum picturas. Primo inquit in etymologiam vocis *Impressa*, quo nomine apud Italos venit ars symbolica. Ea autem voce potissimum complectitur clandestinas, emblemata, numismata, ænigmata aliasque hoc genus eruditas imagines, quorum alia aliis plus aut minus putat habere exactitudinis. Nec exemplis, quæ ex priscis adducit authoribus, ea confirmare prætermittit. Symbolis autem triplicem assignat ætatem, quorum infantiam exactam arbitratur ab Ægyptiis ad bellum Trojanum; adolescentiam, à bello Trojano ad tempora Petrarchæ; virilitatem, ab iis ad nostrum usque sæculum. Sub finem hujus Sermonis Regum, Regina, tum, magnatumque Gallorum quædam, Ducumque Urbinensium in primis adjecit Symbola.

Secundo Sermone distincte tradit, quæ primo erant tradita confuse, quippe jam exactè ostendit quænam sit differentia inter notas clandestinas, ænigmata, signa habituum, insignia gentilitia, Em-

(*) *L' Academie de Casale de Sanvasio.*

blemata

De SYMBOLORUM AUTHOR. 11

blemata , Numismata , Figuras galeis impositas & Symbola. Multo autem amplior est in exemplis cujusvis generis proferendis quam regulis , quibus rite componantur , tradendis.

Tertio haud levibus prodit indiciis se usum fuisse exemplis Gabrielis Simeonis , Pauli Jovii , Ruscellii & Scipionis Ammitati , quo loco etiam mentionem facit Fabii Albergati & Luca Contile , quos eadem de re memoria quicquam prodidisse refert. At cum nihil unquam de Fabio Albergato oculis lustrare mihi datum fuerit , nec à quoquam eorum , qui de hac re scripsere , citatum videam , vero haud ab simile videtur , ejus librum prelo nunquam fuisse subjectum. Mirari ipsi subit in eodem sermone , quod Paulus Jovius , Ruscellius , & Dominicus artis Symbolica nullam dederint definitionem. Posteaquam verò tres vel quatuor Authorum variorum subjecerat definitiones , ipse ex illis quandam fabricare conatur. Atro notat carbone eosdem , quod alia Symbolorum genera non probaverint , quam militaria & amatoria , multisque in aliis ea locum habere acutè satis probat , siquidem præter ea & Academica , & Politica & Sacra habentur. Quas porro dederat Paulus Jovius regulas quinque , ad tres reducere ei placuit.

1. Ut subjectum sit tersum.
2. Ut lemma sit breve.
3. Ne sensus sit nimis abstrusus.

Quarto agit de subjectis naturalibus , artificialibus & fabulosis , ex quibus Symbola conficiuntur , quorum nonnulla adfert exempla atque inter ea tandem , quod omnium absolutissimum reat , *Palmeti* , cujus termes quodam incurvatur pondere , quod ab eodependet , his verbis , *INCLINATA RESURGIT* , quippe ejus termites naturâ sunt tam fortes ac flexibiles , ut pondere detractò , sua sponte resurgant. Plurima , quæ allegat symbola , petita sunt ex Francisco Landio , Petro Viti patruele suo , Johanne Bapti-

Baptista Campegio Episcopo * Malliacensi; Johanne Galeatio Rossi. Atque idem is Petrus Viti hos quatuor Sermones imprimi curavit Bononiæ A. 1675 dedicationeque consecravit Marco Anronio Marfilii Colonnæ Archiepisco † Salernensi.

A. 1580. brevem tractatum de Symbolis in publicum dedit Alexander Vandini, qui erat conscriptus à FRANCISCO CABURACCIO d'Imola hoc titulo, *Trattato di M. Francesco Caburacci da Imola dove si dimostra il vero e nuovo modo di far le Imprese.* Quod opus, cum ad umbilicum Auctor mortis præventus deducere non potuerit, post mortem ejus publici juris, demum factum est. Unde etiam evenit ut Alexandro Vandini, nonnunquam adjicere visum sit, *qui mancano alcune parole*, desunt hic quædam verba: *qui mancano alquante righe*, desunt hic quædam lineæ. Qui quorundam verborum & quarundam linearum defectus non potest non Authoris sensum maximè impedire & abstrusum reddere. Haud obscure tamen liquet, eum rhetorico more artem symbolicam depingere conatum esse, hinc multum videmus illum collocare operis in ea quæstione expedienda, num ars symbolica purum Phantasiæ sit inventum & an ullatenus aliquem rerum præstet usum. Symbola, quæ ab eo examinantur, sunt, Laurus & Cupressus hoc lemmate, ERIT ALTERA MERCES. Columnæ Caroli V. hac inscriptione, PLUS OUTRE. Hystrix Ludovici XII. his verbis, COMINUS ET EMINUS. Nodus Gordius cum hac Epigraphe, TANTO MONTA Philippi II. & sol cum chrystallino globo Clementis VIII. his verbis, CANDOR ILLESUS.

Anno 1578. prima vice orbi literario tradidit priorem partem tractatus sui de symbolis SCIPIO BARGALIUS, quem inscripsit. *La prima parte dell' imprese de Scipione Bargagli. Dove doppo tutte l'opere costi à penna come à stampa ch' egli ha pointo vedere di coloro*

* de Mailloque, † de Salerno

che

De SYMBOLORUM AUTHOR, 13

che della materia delle imprese hanno parlato, della vera natura di quelle si ragiona. Placet ipsi ordiri ab origine symbolorum, quam à mundi incunabulis arcessere haud dubitat. Ab Hebræis enim ea putat derivata esse ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad Græcos, à Græcis ad Romanos, atque inde ad equites tabulæ rotundæ. Deinceps explicat vocem *Imprese*, examinatque definitiones à diversis authoribus traditas, ex quibus quandam concinnat, cujus explicationem adjicit. Porro eorum refert sententias, qui ante eum memoriz quid prodiderunt. Humanam figuram prorsus hic excludit, quatuorque causas symbolorum adfert. Materialem, quæ est pictura & imagines sub sensum cadentes. Formalem, quæ est similitudo inter rem sensibilem, & inter eam quæ præfiguratur. Finalem, quæ consistit in debita cogitatorum ac consiliorum expressione. Efficientem, quæ est ingenium hominis, quod has similitudines relationesque explorat concinnatque. Tandem divertitur ad Symbolorum usum, quorum non paucos recenset & examinat. Is tractatus conscriptus est forma dialogi inter *Attonitum* *Intonarum*, quod est nomen Academicum ipsius Bargalii, & Hippolitum Augustinum & Bellisarium Bolgorinium. Gratus is fuit publico præ reliquis ob methodum exactam, qua cæteros omnes longe post se reliquit, ratumque idcirco quibusdam Academicis fuit, nullum admittere Symbolum, quod non ex mente & juxta regulas Bargalii esset excogitatum.

Sine, cum literarum studiis incumberet Bargalius, & in cognitionem venisset Jacobi Curtii Imperatoris à consiliis ejusdemque Pro-Cancellarii, quo usus erat valde familiariter, is ipse amicitiz pristinz memor, priore hujus operis, quod aggressus erat amicus ejus, parte cognita, illi autor fuit, ut ad umbilicum perduceret quæ superessent, totumque opus consecraret Rudolpho Secundo, haud dubitans quin id magna voluptate Cæsar esset recepturus.

rus. Audiens fuit dictis. Amici summi Bargalius, preloque iterum primam partem subiecit Anno 1594 adjectis duabus cæteris, quas in unum volumen congestas Cæsari dedicavit. Nec gratis id fecisse perhibetur, quippe in ordinem equitum amatorum receptus est, insigniaque ejus quarta aquila imperatoriae parte aucta, nec non coronâ laureâ galæ frontispiciunt.

Multò sunt meliora; quæ hic Autor recenset, ac ipse concinnavit Symbola, quàm quæ in præcedentibus aliorum reperiuntur tractatibus.

Composuit quoque, qui celeberrimum sibi acquisivit nomen TORQUATUS TASSUS Hierosolymæ liberatæ tractatu, de arte symbolorum dialogum, rerum potiente Pontifice Sixto V. hoc titulo *il Conte, ovvero delle Imprese.*

Hoc in dialogo Romanum quendam Comitem & Neapolitanum, sub quo se ipsum occultat, introducit verba miscentes. Impulsum autem fuisse ad eum scribendum narrat, cum aliquando ad fenestram Palatii S. Johannis Purpuratum S. Georgium, cui istud opus etiam offert, expectaret, obeliscumque veterem cum illo Comite contemplaretur, quem paucis ante diebus Papa Sixtus erigi curaverat ante illud Palatium, cujus cum aspicerent figuras insculptas, factum esse dicit, ut sermo deflecteretur ad Hieroglyphica atque ita sensim ad symbola & numismata. Prima ipsius hic cura est multas symboli expendere definitiones. Intricatum autem est haud parum, quod initio ea de re disserit, in primis quod dicit de similitudinibus similibus & dissimilibus, quæ non nisi convenientiæ & oppositionis sunt relationes. Porro disquirat an Symbolum sit genus poëseos. Picturarum probat duo genera, scilicet rerum naturalium & arte factarum, multaque sumit symbola ab astris, quorum quædam non omni ex parte sunt felicissima. Pari modo ea quarit in omnibus rebus sublunaribus finemque imponit regulis iisdem quinque appositis, quæ Paulus Jovius tradiderat.

Anno

De SYMBOLORUM AUTHOR. 15

Anno 1588. latinum quendam tractatum vulgabat ABRAHAMUS FRANSIUS Anglus hoc nomine, *Abrahami Fransi Insignium, Emblematum, Hieroglyphicorum & Symbolorum, quæ ab Italis Imprese nominantur explicatio*. Tertio libro, qui brevis est & Symbolis propriè sacratuſ, niſ plane præter ſententias Jovii, Ruſcellii, Farræ, Contilii & Bargalii reſenſer.

Tribuſ poſt annis Neapoli imprimi juſſit JULIUS CÆſAR CAPACIUS tractatum de Symbolis, quem in treſ diſpertivit parteſ, quarum primam, quæ agit de ſymbolis, triginta abſolvit capituluſ.

Primo reſert, quod arduuſ negotiū ſit de Symbolis agere, quidque de iſ ſcripſerint novem, qui præceſſerunt eum Auctoreſ, Pauluſ Joviuſ, Dominicuſ, Dionyſiuſ, Ruſcelliuſ, Contile, Palatini, Paradini & Bargaliuſ.

Secundo inquiri, quid ſint emblemata, & quæ ratione ex iſ fiant Symbola.

Tertio agit de Hieroglyphicis & quæ ſit convenientia inter ea & Symbola.

Quarto ſcrutatur, quantum ſit vocuſ ætignuſ Interpretatio.

Quinto agit de diverſis Symbolorum modis eorumque ſignificatione.

Sexto, de numiſmaticis & quæ eorum ſit convenientia cum Symbolis.

Septimo, quid ſignificet vox Impreſe, & quantum diſſerat ab inſignibus gentilitiſ.

Octavo de antiquitate Symbolorum.

Sequentibuſ tribuſ capituluſ examinet rem Symbolicam accuratius, exempliſque eam illuſtrat, quæ deſumit ab aſtriſ, ætæroniſ, elementis & animalibuſ.

Unde.

Undecimo inquiri, quomodo de Symbolorum concinnitate judicium ferri possit.

Duodecimo, decimo tertio & quarto scrutatur picturarum sive corporum proprietates, quæ in us conficiendis usum præstant.

Decimo quinto, quomodo figura sint locandæ.

Decimo sexto, de figurarum Allegoriis.

Decimo septimo, de figurarum dispositionibus in numismatis.

Decimo octavo, de veterum auguriis.

Decimo nono, an figura symbolorum ex historiis peti possint.

Vigesimo, num ex pluribus una figuris Symbolum concinnari queat.

Vigesimo primo, num ex figuris integris vel divisis.

Vigesimo secundo, tractat de Symbolis, quæ fabricantur in certos eventus.

Vigesimo tertio, de figura humana.

Vigesimo quarto, de Symbolorum obscuritate.

Vigesimo quinto, de lemmate Symboli, & quæ regula in eo faciendæ sint observandæ.

Vigesimo sexto, de diversis lemmatum generibus.

Vigesimo septimo, an lemma possit constitui lingua peregrina.

Vigesimo Octavo, quot verbis illud consistere debeat.

Vigesimo nono, de Symbolis sine lemmate.

Trigesimo, de Coloribus.

Verum confusa hic cernimus omnia & perturbata, nec examini ea subicit, quæ sibi examinanda proponit.

Secunda Operis parte non recensentur nisi proprietates Animalium, Plantarum, aliorumque corporum ac subjectorum, quibus in Symbolis locus esse possit.

Tertia quædam colligit Emblemata, quæ versibus ac prosa oratione illustrat. Titulus hujus operis est;

Delle

De SYMBOLORUM AUTHOR. 17

Delle Imprese, Trattato di Giulio Cesare Capaccio in tre libri diviso. Nel primo, del modo di far, Imprese di qualsi voglia oggetto o naturale, o artificioso, con nuove maniere si ragiona.

Nel secundo, tutti l'eroglyphici, simboli, e cose mistiche in lettere sacre, o profane si scuoprono, e come da quegli cavar si ponno l'Imprese.

Nel terzo, nel figurar de gli Emblemi di molte cose naturali per l'Imprese si tratta.

Sub finem elapsi Seculi scripsit etiam exiguae molis librum de Symbolis D. ALBERTUS BERNARDI disciplinæ (*) Vallis Umbrosæ sectator, quem inscribit. *Giornata prima dell' Imprese di Don Alberto Bernardetti l'Attonito, Academico Intento.* Is quoque dialogico more concinnatus est, qui habetur in villa Francisci Marie Ricascole nobilis Florentini. Interlocutores constituuntur hospes, ejus foemina, liberi & ille regularis cum patruale & consobrina istius nobilis. Huic colloquio occasionem præbuerat symbolum cujusdam adamantis, qui erat ad poliendum coarctatus, cum epigraphe gallica, RIEN SANS PEINE, quod Regularis ille viderat super camino hujus villæ. Unde cum materiam colloquendi arripuerat, symbolum, inquit, requirere figuras concinnas, neque quasdam esse adhibendas, quæ facetiis locum facere possent. Figuram etiam oportet abesse putat humanam. Mirum autem quid ac occultum inesse vult picturæ, quæ adhibetur ad Symbolum. Lemma exigit breve idque nec nimis clarum nec nimis obscurum. Pro symbolo absolutissimo adfert Ludovici XII. Hoc colloquio finitio interlocutores quadrifariam illud symbolum, quo caminus erat ornatus, explicant. Alius id volebat symbolum Academicum, alius heroicum, alius amatorium, alius denique Sacrum. Quibus fa-

B

(*) *Religieux de Valombresse.*

Etum est, ut Regularis Academicorum *Intentorum* Mediolanensium evolveret librum, ex quo cum tria eligerentur, eorum applicationes datæ sunt morales, quæ tamen fastidii non parum habent. Introducit foeminas doctè nimis differentes, artemque Amandi Ovidii citantes, quod parum honestum mulieribus. Cæterum nihil amplius vidi, quam hanc partem, quam vocat *Giornata prima*, nec certò constat, an alias unquam ediderit.

Anno 1600. publice Ravennæ in Academia *Informatorum* defendit D. JACOBUS SASSUS Academicus sub nomine *Academici Accesi* theses de symbolis juxta regulas Bargalii, quas dedicavit (*) Episcopo Viglebanensi Prolegato Raven-
nensi.

Uno post anno tractatum vulgavit de Symbolis & de vera eorum concinnandorum ratione ANDREAS CHIOCCUS Collegii Veronensis Medicus & Philosophus hoc titulo, *Delle imprese, e del vero modo di formarle*. In quo cum primis expendit Symbola Academicorum, & postquam dixerat Symbolum esse medium, cujus ope mens sua consilia & cogitata exserat, philosophica ratione in hunc modum procedit; hominem esse conditum ad felicitatem, neque alium sibi debere præfigere in omnibus actionibus suis finem nisi honestum, quare æquum etiam esse, ut Academicus hunc finem honestum, quo ad eam felicitatem collineet, exprimat in suo Symbolo. Hinc tria potissimum statuit symbolorum genera. Quorum primum ad eos spectat, qui aliquid conantur facere; secundum eos, quibus conservatio bonorum honestorum, quæ possident, curæ cordique est; tertium est eorum, qui opinionem quandam vel affectum peculiarem depingere volunt. Exempli loco primi generis adfert tres coronas Henrici III. Regis Galliarum & Poloniarum, adjecto
lem-

(*) *L'Evêque de Vigevano.*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 19

lemmate, MANET ULTIMA COELO. Secundi generis proponit Symbolum Erasmi, cui Terminus erat à Deo cum hac epigraphe, CEDO NULLI; Terti generis exhibet arborem fulmine tactam, cum adscripto lemmate, IL MIO SPERARE, quod erat Symbolum Curtii Gonzagæ. Ne quid sollicitus sit Academicus de veritate falsitateque proprietatum subjectorum, quæ adhibentur ad symbola, sed ut acquiescat, si ista saltem credantur, etiam atque etiam monet. Quod ad figuram attinet, eam postulat geminam in symboli pictura, quarum altera agat, altera patiatur, haud secus ac usu venit in ignitabulo, ubi ad chalybem alliditur pyrites, ut inde exiliant scintillulæ. Atque istud est quod proprium vult omnium symbolorum, seque primam hanc regulam invenisse, eamque ad symbolorum perfectionem necessariam cum primis observasse, haud obscure innuit.

Auno 1612. in vulgus emisit opus quoddam de Symbolis HERCULES TASSUS, cujus Titulus erat *della Realta e perfettione delle imprese, con l'essamine de tutte le opinioni insino à qui scritte tal arte.* Quod in duas divisum est partes. Quarum prima, quæ admodum succincta est, tractat de omnibus generibus Symbolorum, Notarum, Emblematum, Enigmatum, ut ita sensim perveniat ad symbolum Heroicum, cujus definitionem proluxa admodum novem lineolarum absolvit descriptione. Sequentibus quatuor paginis singulas ejus exponit voces, iisque absolutis perfecti symboli tradit regulas, quas numero undenario complectitur.

1. *Che poche siano le parole.* Ut lemma sit vocum paucarum.
2. *Che non ven habbia di soverchia ne di meno.* Ut nihil sit in eo superfluum, nihil deficiens.
3. *Che siano volgari la dove hanno à servire, o*

Latine al meno. Ut sint lingua vulgari vel latina.

4. *Che di suono siano simili, e di significato diverse.* Ut familia sint sono, significatione diversa. Quod idem etiam continet Regula quinta.

5. *Che habbiano fra se contrapositioni.*

6. *Che nobile sia il concetto.* Ut conceptus sit insignis.

7. *Che le figure non siano piu di due.* Ut figura binarium numerum non excedat.

8. *Che vistose siano le cose figurate.* Ut figuræ visu sint jucundæ.

9. *Che dette figure si conoscano senza ajuto di colori ne di parole.* Ut figuræ cognoscantur sine colorum & verborum ope.

10. *Che facciano atto proportionato a loro, non pero fardido.* Ut actio illis sit appropriata nec quid habeat fardidi.

11. *Che la natura o proprietà onde si cava la passione, e da se appaia, o tolga si da libri famosi e accettati.* Ut cognita sit natura vel proprietas, quæ symbolo applicatur, vel ex celeberrimo quodam Authore sit petita.

Has omnes regulas succinctè exponit earumque deinceps subjicit exempla.

Secunda parte, quæ uno libro absolvitur, justumque volumen constituit, in examen vocantur viginti quinque Authores, qui de symbolis scripserunt.

PAULUS JOVRUS.

HIERONYMUS RUSCELLIUS.

LUDOVICUS DOMINICUS.

IL MATERIALE INTRONATO.

SCIPIO AMMIRATUS.

BARTHOLOMÆUS ARNIGIUS.

ALEXAN-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 21

ALEXANDER FARRA.

FRANCISCUS CABURACIUS.

THOMAS GARZONIUS.

BARTHOLOMÆUS TAEGIUS.

LUCAS CONTILE.

JOANNES ANDRÆAS PALATIUS.

SCIPIO BARGALIUS.

BERNARDUS PERCIVALLE.

CAMILLUS CAMILLI.

STEPHANUS GUACIUS.

TORQUATUS TASSUS.

JULIUS CÆSAR CAPPACIUS.

SIMEON BARALLIUS.

ANDREAS CHIOCCUS.

PAMPHILIUS LANDIUS.

HIERONYMUS RAIMONDUS.

ALBERTUS BERNARDETTI.

GABRIEL SIMEON.

CLAUDUS PARADINUS.

Ex horum Authorum operibus quædam decerpit, quæ vel explicatione illustrat, vel refutat. Tribus autem potissimum ex rationibus hæc de materia scripsisse refert in præfatione. Primo, quod nondum de ea satis benè esset scriptum, saltem non adeò exactè, quam quidem ad eam artem perfectè tradendam opus esset. Secundo, quod quidam in reprehensionem suam incurrissent diversis occasionibus, causa reprehensionis non adjecta. Tertio, ut quorundam Symbolorum præbaret rationem, quæ quondam ab eo erant confecta.

Indices huic operi subjecit duos JOANNES BAPTISTA LICINIUS, alterum rerum, alterum Symbolorum Authorumque eorum nominum, carmenque præfixit, quo hujus viri traditur vitæ curriculum.

*Nacque da sangue illustre , tra' fortuna
Mediocre , liber huom in cista serua,
Desto dal grido ch' altri in vita serua,
A più scienze sì diè non queto d'una.*

*Arsel fiamma d' Amor ben importuna
Ma ch' ancho la rende , ch' anch' il conserva
Immortal ne segreti , ch' egli osserva
In Virginia suo ardor che'n se l'aduna.*

*Poco, ma dotto ei scrisse ; e opro molto
Piacquegli il ver , el suo valor portollo
A tutti i più sublimi patru seggi.*

*Moglie hebbe ; e ben che in molti figli in volto
Benche immerso in publici maneggi
Mai non si vide d'imparar satollo.*

Ex quo constat Herculem Tassum fuisse nobili genere natum , atque mediocri usum fortuna. Patriam habuisse Neapolim , quæ cum libertatem perdidisset , eum tamen suam sibi servasse. Animum quidem appulisse ad literarum studia , nulli tamen , in tam vasto illarum ambitu , se in primis consecrassè. Amore fuisse incensum cujusdam mulieris Comitissæ Banchi , cui nomen erat Virginia , cujus in gratiam multa paraverat. Dignum præterea , qui amplissimos dignitatis gradus in regione adipisceretur. Uxorem tandem duxisse , ex qua plures suscepit infantes , nec quicquam ejus studiis & desiderio tum aliorum se ipsum instruendi decessisse , quamvis undique curarum atque occupationum premeretur mole.

Quod ad censuram attinet , qua illos perstrinxit authores , qui ante eum scripserunt , Philosophica nimis

De SYMBOLORUM AUTHOR. 23

minis est, atque multa damnat, quæ commodè satis defendi possent.

Theses postea de re-symbolica edi curavit P. HORATIUS MONTALDE eloquentiæ Professor Mediolanensis sub nomine Cæsaris Cottæ discipuli sui, in quibus oppugnare contendit opiniones Herculis Tassi. Quare is impulsus est, ut illi scriptum aliquod opponeret, quod hujusmodi fert titulum, *Risposte di Hercole Tasso alle assertioni del molto Reverendo Padre Horatio Montaldo Giesuita contra il trattato suo delle imprese, stampate e publicate in Milano sotto nome di Cesare Cotta.*

Hinc secundam suarum thesium editionem. fecit Pater Montalde, in quibus quædam immutaverat. Verum neque id impune fecit, quippe causam Tassi in se recepit JOHANNES BAPTISTA PERSONE Philosophus & Medicus, atque aliud scriptum publicavit contra iteratas ejus Theses, cui præfigebat talem titulum: *Osservationi del Signor Giovan Baptista Personè Filosofo Medico di trenta sette errori in sole dieci otto delle seconde corrette assertioni del Padre Horatio Montaldo.* In quo super regulis symbolorum cum eo multum contendit.

Factum quoque est, cum Rex Ludovicus XIII. matrimonio jungeretur cum Anna Austriaca infanta Hispaniæ, ut lusus equestris curulisque celebris institueretur ante regiam, ubi clypei propugnatorum & oppugnatorum pluribus insigniti erant Symbolis. Quorum cum FRANCISCUS d'AMBOISE (*) Liber Batro Carnutensis quædam notasset in illa celebritate regulis minus congruentia, rogatus est ut tractatu quodam eorum naturam dilucidius ostenderet, eoque palam faceret, quæ ratione Symbola bona à non bonis rectè discerni possent. Quod etiam libenter in se suscepit, verum cum morte interceden-

B 4

te

(*) Baron de la Chartre sur Loire.

te impediretur, quo minus eum orbi literario communicaret, filius ejus Adrianus d'Amboise id fecit Anno 1620. Regique obtulit.

Hoc in opere posteaquam verba succinctè fecerat de Hieroglyphicis, Sententiis, Emblematis, gentilitiisque insignibus, regulas illas symbolorum recenseret, quæ à Paulo Jovio traditæ sunt. Eas sequuntur plurimorum Symbolorum exempla, quæ tantum verbis constant absque ulla figura. His subjungit symbolum Pythagoræ, clamores quorundam bellicos, Proverbia Hispanica, Symbola, quæ constant tantum figuris sine ullo lemmate, clandestinasque figuras *rebus* dictas. Porro inquit in figurarum numerum, quæque potissimum sint eligendæ. Refutat Ruscellium, quod tam arctè adhæreat regulis Pauli Jovii, multaque symbolorum exempla profert, ubi in picturam ingreditur forma humana, quod ille secus fieri debere censet. Post longum demum verborum circuitum, innumeraque symbolorum exempla, quorum paucissima regulis concinunt, adducta, ad tria genera reducit picturas, ad res naturales, artificiales & fortuitas. Adjicit etiam, se esse primum, qui lingua gallica hac de re scripsit, eumque tractatum composuisse in vivario & (*) Hortis Fossati Bagaudarum, à quibus villa Hemerii non procul distabat.

Anno 1621. in vulgus emiserat D. PAUL. ARESIUS Mediolanensis assecla Congregationis Clericorum Canonicorum tres libros Sermonum Sacrorum Symbolis ornatorum titulo *Imprese Sacre*, quibus eodem tempore adjiciebat tractatum, in quo discretè dicit, se hæcenus nihil firmi limatique in ea re invenisse, nec quicquam accuratè esse statutum de regulis symbolorum, unde suarum partium duxit rigidius paulo mysteria hujus artis scrutari, ut regulas certas traderet maximamque partem Symbolorum suorum ad debitam formam concinnatam esse, evinceret.

(*) *Les Jardins de S. Maur de Fosses*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 23

ret. Constat autem ejus opus viginti tribus capitibus quorum

Primum agit de nomine Symboli.

Secundum de Origine & antiquitate Symbolorum.

Tertium, An Symbolorum possit constitui disciplina.

Quartum, de Ordine & methodo, qua symbola sunt tractanda.

Quintum, An Symbolum necessario debeat componi ex figuris & verbis.

Sextum, An figura possit dici symboli corpus, verbaque ejus anima.

Septimum, quanam sit ea forma, qua symbolum constituatur perfectum.

Octavum, Num alias figuras Symbolum non recipiat præter naturales & artificiales.

Nonum, An figura humana in symbolis sit locus.

Decimum, An partes humani corporis in illis assumere liceat.

Decimum primum, An excludenda sit figura, que non sit satis nota, vel colorem exigat, vel visu non sit jucunda.

Decimum secundum, An sit figurarum certus numerus.

Decimum tertium, de conditionibus essentialibus.

Decimum quartum, An symbolorum significatio mutatur similitudine.

Decimum quintum, An eque possint componi symbola pro aliis atque pro se ipso, & an vera sint symbola, que vel in alicujus laudem vel ignomiam excogitantur.

Decimum sextum, An symbolum necessario debeat respicere futurum, nunquam verò presentia & præterita.

Decimum septimum, Qualis debeat esse cogitatio, quæ per Symbolum efferenda.

Decimum octavum, quæ ratione symbolum consilia nostra debeat exprimere.

Decimum nonum, de fine symbolorum eorumque causa efficiente.

Vigesimum, à qua categoria reducendum symbolum.

Vigesimum primum, quæ sit differentia inter Hieroglyphica, Emblemata, numismata, notas & symbola.

Vigesimum secundum, de symboli definitione.

Vigesimum tertium examini subijcit eam definitionem.

Vigesimum quartum complectitur regulas de figuris, quæ observanda sunt ad rite constituendum aliquod symbolum.

Vigesimum quintum agit de regulis lemmatis.

Vigesimum sextum de regulis, quæ symboli conservant sensum.

Vigesimo septimo examinat, quare alia aliis sint perfectiora, quamvis rectè habeant & ad regulas bene concinnata.

Quod opus sine controversia ex eruditissimis est eorum, quæ de hac re nunquam sunt conscripta. Nomen tamen ejus, licet magna eruditione, methodo singulari, ingenii acumine, & peculiaribus quibusdam in hanc artem notis scateat, tanta in gratia non fuit

De SYMBOLORUM AUTHOR. 27

fuit quàm quidam aliorum, qui tot ingenii dotibus opera sua non reddidere conspicua. Quod fortean idcirco factum, quia stylo-ufus est perquam duro & nimis Philosophico, objectionesque ad modum scholasticum videtur resolvere. Parcus præterea est exemplorum, quibus tamen magis opus est in tradendis artis alicujus regulis, quam acutis ratiociniis, quibus capiendis totus mundus vix capax est, uti sunt ejus imagines rerum, quæ notis eas reddunt sensibiles & actu exhibent.

Biennio post elapso magnum Tractatum de Symbolis publicavit ABBAS FERRO hoc nomine *Theatro delle imprese*, Theatrum Symbolorum. Is in duas dispergitus est partes, quarum prior agit de arte Symbolica; posterior continet symbolorum collectionem ordine alphabetico constructam, figurarumque, quæ in symbolis constituendis picturarum loco sint adhibendæ.

Qui cùm quibusdam in locis sententiam Aresii oppugnasset, Symbolorumque ejus nonnulla improbasset, ac si ad debitam formam non fuissent formata, naturæque legibus minus accederent, defendendi consilium cepit ille doctus Canonicus, qui ad Episcopatum jam erat evectus, exiguo quodam tractatu, quem inscribebat Pennam resectam, *la Penna riassilata*. In quo ea constantissimè defendebat, quæ in arte Symbolica sua tradiderat, eaque à crimine purgabat Symbola, quæ Abbas Ferro videbatur damnare. Idem cùm sermones suos in symbola Sacra Anno 1629. recudi curaret, tractatum suum de arte Symbolorum præfixit hac inscriptione, *Delle Imprese Sacre di Monsignor Paolo Aresi Chierico regolare e Vescovo di Tortona libro primo in cui si dichiara la vera natura delle imprese, Et si danno regole per formarle non solo buone ma perfettissime.* Quæ in defensionem suam scripserat in opusculo
la

la Penna riaffilata, per totum hoc opus distribuebat, additionesque addebat viginti capitibus e. g. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 14. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 24. 26. & 27. illisque additionibus à quovis capite secretis, cuiuslibet harum peculiarem hunc præfigebat titulum : *Aggiunzione fatta dell Autore.*

Quibusdam capitibus addidit duas, aliis tres & quatuor, vigesimoque sexto quinque. Eas autem duplicem ab rationem esse adjectas dilucide declarat in prima, primò ut magis rerum veritatem stabiliret, quas in primo suo opere in medium attulerat ; secundo ut lectoris animum relaxaret novis Symbolorum exemplis, quibus præcepta data forent magis obvia.

Et quod ad istas controversias attinet, quæ inter hos duos eruditissimos intercedebant viros, certum habeas, eas tam honesta & humana ratione fuisse inchoatas, ut indignum hic nihil tantorum virorum personis judicaveris.

Speciminis loco adjiciendum puto, quod (*) Episcopus Dertonenfis de Abbate Ferro in additione sua prima scripsit. *L' Abbate Gio. Ferro Autore fra gli scrittori di questa materia ultimo solo di tempo, poichè e per ingegno e per dottrina, e per diligenza merita senza dubbio de primi luoghi, e noi confessiamo di havergli molto obbligo, in prima perche fa sovente di noi mentione, e più di quello che meritiamo, honorata. Appresso, perche non lascia di opporci liberamente in quello che stima avere noi acviato dal vero, dandoci in questa guisa occasione, o di spiegarci più chiaramente, o di meglio stabilire le nostre opinioni, o di conoscere i nostri error.* Eadem deinceps mente se operis sui in his additamentis defensionem suscepisse declarat. At, ut usu venire solet in omnibus serè disputationibus, ut ingenia effervescent, acerbiusque se sensim incipiant tractare ; ita & hic demum factum est. Etenim mi-

(*) *L'Evêque de Tortosa.*

mus ferre potuit has additiones Episcopi Dertonensis Abbas Ferro, titulumque *Penna riasfilata*, quin statim alium iis opponeret tractatum sub titulo *Ombre apparenti*, in quo non ea tantum sustinebat, quæ contra Aresium in Theatro Symbolorum scripserat; verum omnia etiam ea symbola Sacra, quæ iste Antistes publicaverat, ad rationis normam revocavit. Qua ratione factum est, ut & ille in defensionis suæ rationem integrum volumen conscribere adactus sit, cui nomen indidit agminis ultimi, septimumque volumen Symbolorum Sacrorum eo adjecto constituit hoc titulo: *La Retroguardia libro settimo delle Sacre Imprese di Monsignor Aresi Chierico Regolare e Vescovo di Tortona, in cui se stesso difendendo l'Autore, non pochi luoghi delle divine lettere si espongono, e di tutta l'Arte o scienza Impresistica e scitissimamente si tratta.* In eo à sexaginta duabus accusationibus se defendit contra Ferrum, quem licet ubique fere amici nomine appellet, non parum tamen in quibusdam locis apparet acerbitalis, & quamvis cætero quin doctè satis is liber sit scriptus, abundat tamen immane quantis nugamentis cavillationibusque invidiæ plenis. Tandem eò contentionis perventum est; ut præter diversos libros, quos alter contra alterum ediderat, se etiam Symbolis oppugnarent, quæ res cum malè haberet eorum amicos, quod huiusmodi iurgiis viderent tantos viros involutos, assiduam navarunt operam controversias sopiendi illosque conciliandi. Hinc duos ecclesiastas representabat Aresius ante suum *Retroguardio*, quorum alter arcum rumpebat & sagittas, alter scuta cremabat, his verbis Psalmistæ, **ARCUM CONTERET ET CONFRINGET, ARMA ET SCUTA COMBURRET IGNI.** Eodem in Tractatu adversus duos alios se defendebat Ares-

Arēsius, quorum alius scripserat artem Symbolorum, alius de Rhetorica & Historia, uterque autem quasdam ejus opiniones perstrinxerat. Illi erant P. SILVESTER PETRASANCTA & AUGUSTINUS MUSCARDI. Quibus tamen non nisi duobus capitibus respondere constituit, quorum primum inscribitur, *Ricerca breve sopra del Libro del Padre Silvestro Petrasancta de Symbolis Heroicis, per quanto fa al proposito della nostra Retroguardia.*

Tractatus autem Ferri absolvitur triginta quinque capitibus.

Primo agit de nomine Symboli.

Secundo, de ejus definitione.

Tertio, de ejus origine.

Quarto, de ejus generibus.

Quinto, de causis, quae ad Symbolum quoddam constituendum concurrant.

Sexto, de modo Symbolorum, & de figuris, quae eorum constituunt corpora.

Septimo, An figura humana in illis locus sit.

Octavo, de numero figurarum.

Nono, de qualitatibus, proprietatibus & usu corporum.

Decimo, An coloribus opus sit in symbolis.

Decimo primo, de necessitate lemmatis.

Decimo secundo, de natura & officio lemmatis in symbolis.

Decimo tertio, qua lingua lemma sit concipiendum.

Decimo quarto, de lemmatis qualitatibus, temporibus, casibus, numero & persona, quibus nomina & verba debent constitui.

Decimo quinto, de ratione inveniendi lemmata.

Deci-

Decimo sexto, de numero verborum, & an ex quodam Autore ea liceat petere.

Decimo septimo, de conditionibus lemmatis.

Decimo octavo, quod similitudo & comparatio in symbolis sit necessaria.

Decimo nono, quod similitudo vel comparatio sit anima Symboli.

Vigesimo, de significatione symboli.

Vigesimo primo, de fine symboli.

Vigesimo secundo, de analogia symboli Academici cum Academico.

Vigesimo tertio, an symbolum liceat mutare.

Vigesimo quarto, de objecto symboli.

Vigesimo quinto, an Allegoria in symbolis admitte.

Vigesimo sexto, de persona, in cuius gratiam aliquod symbolum componitur.

Vigesimo septimo, quibusnam jure liceat uti symbolis.

Vigesimo Octavo, unde symbola sumenda sint, eorumque lemmata.

Vigesimo nono, Num satius sit nova symbola cudere, an ea denuo concinnare, quae jam sunt composita.

Trigesimo, quenam sint symbolorum maxime egregia, eaeque quae ex naturalibus an artificialibus corporibus habeant picturas.

Trigesimo primo, qua ratione nomen Academicum componendum ex eo Symbolo, quod ascitum est.

Trigesimo secundo, Ubinam locorum symbola sint representanda.

Trigesimo tertio, de Regulis symboli.

Trige-

Trigesimo quarto, de ejus vitiis.

Tandemque trigesimo quinto finis imponitur toti operi.

Libro secundo novem capitibus tractat de Emblematis, fabulis, Apologis, titulis, habitu, insignibus gentilitiis, figuris galeis impositis, Hieroglyphicis, numismatibus & clandestinis notis.

Idem initio hujus Theatri Symbolorum nobis depingit genium decem virorum, qui de hac materia scripserunt, ut sunt Paulus Jovius, Ruscellius, Contile, Bargalius, uterque Tassus, Capacius, Taëgius, Ammiratus, & Aresius. Opus suum dicabat Purpurato Patri Maphæo Barberino, qui postea in sedem Apostolicam evectus Urbani VIII. nomen gessit, in cujus honorem sedecim egregia composuerat Symbola. Multa præterea sunt in hoc tractatu inutilia, majoremque operam impendit præcedentibus Authoribus refellendis, quam artis principiis stabiliendis, methodoque præscribendæ, qua faciliè symbola adornari possent.

Sub idem fermè tempus excellentissima concinnavit Symbola Dom. DE BOISSIERE (*) Occitanus nobili genere natus & in connubii felix auspiciis illustrissimæ foeminæ Christinæ Gallicæ cum Principe Pedemontium Victore Amedæo, post Duce Sabaudix; & in equestrem ad trajiciendum anulum cursum, qui celebratus est Tholosæ Anno 1619. & in saltationem quatuor tempestatum Anno 1624. & in talem noctu habitam Anno 1624. & in personatorum hominum choros, sub inconstantix titulo Anno 1664. Quidam ex Amicis ejus haud vulgaribus ea collecta Academiæ Gallicæ inscribebat, exiguo tractatu annexo ejusdem Autoris de regulis Symboli. Præfixa erat opusculo huic epistola D. Servientii ad D. Chapellanium, qua testimonium perhibet D. de Boissiere symboli illius esse auto-

(*) *De Languedoc.*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 33

torem, quod in quendam præcipitem aquæ lapsum factum erat hac epigraphe, DE MI CAYDA MI CANDOR, idque in gratiam Reginæ Mariæ de Medicis.

Complures jam annos in Germania inferiori versatus erat SYLVESTER PETRASANTA Romanus è Societ. Jes. cum illustriss. Petro Aloysio Carafa sedis Apostolicæ Legato, post in purpuratorum numerum ascito, cum ubique ferè in Collegiis istius regionis symbolorum usum sine ulla hominum solida cognitione animadverteret introductum. Quare motus tractatum de ejus regulis conscribere aggressus est eo tempore, cum habitaculum sibi fixerat Leodii, qui etiam impressus est Antverpiæ Anno 1634. sub hoc titulo: *De Symbolis Heroicis Libri IV. Authore Silvestro Petrasanta Romano è Societate JESU*. Primo libro quædam communibus calculis probata collegit symbola, quæ quinque capitibus traduntur, quorum primum continet symbola Divorum; secundum Pontificum quorundam & Præfulum; tertium Cæsarum, Regum & Principum; quartum eruditorum quorundam hominum & quintum nonnullarum foeminarum. Secundo libro agit de veterum numismatis. Tertio de annulis eorumque notis. Quarto de notis clandestinis, quæ *rebus* dicuntur. Quinto de Emblemate. Cæteri qui sequuntur, nil præter regulas hujus artis complectuntur.

Anno 1645. tractatum quoque emisit de arte Symbolorum HENRICUS STEPHANUS * Dominus de Fossato Bagaudarum, Græcæ & Latinæ linguæ Regius interpret, in quo agit de Hieroglyphicis, Symbolis, Emblematis, Ænigmatis, Sententiis, Parabolis, Numismatis, Insignibus, Scutis gentilitiis, Galeæ figuris, & notis clandestinis, cui adjunxit opusculum de argutiis facietiarum plenis. Verum invenies plus gerere hunc librum in fronte, quàm habere in recessu. Cæterum in decem capita digestus est, quorum

C

Pri-

* *Sieur des Fossés.*

Primo agit de Hieroglyphicis.

Secundo de Symbolis.

Tertio de Enigmatibus.

Quarto de Emblematis.

Quinto de Parabola & Apologis.

Sexto de Symbolis Heroicis.

Absolvitur horum quodvis una vel altera pagina, ubi tamen vix quicquam ad rem præsentem.

Septimo de Etymologia & definitione symbolorum.

Octavo de excellentia & utilitate eorum.

Nono de eorundem origine & antiquitate.

Decimo de regulis symbolorum.

In quo ultimo tam amplus est, ut duplo plures impleverit in hoc uno paginas, quam in cæteris omnibus. In plures enim partes eum dissecuit, quarum primam dicat examini sententiæ Pauli Jovii, secundam Hieronymi Ruscellii; tertiam peculiaris ejusdem opinionis de verbis; quartam sententiæ Scipionis Amirati de Symbolis; Quintam Bargalii; sexta agit de causis principalibus, quæ symbolum componunt; Septimâ notas tradit symbolorum ex natura & arte desumptorum; Octava tractat de lemmatis; Nona scrutatur, qua lingua ea debeant concipi; Decima unde symbola petenda; Undecima, quæ potiora sint habenda, eane quæ ex natura, an quæ ex arte deducuntur. In præfatione apertè prædicat, se symbolorum conficiendorum primas regulas acceptas ferre ROBERTO STEPHANO Patruo suo, quorum haud exiguum partem in juventutis flore dicit composuisse.

Neque ita multò post cùm in fasciculum collegisset P. PETRUS LE MOINE ex Societate Jesu quædam Symbola Heroica & Moralia, quibus explanationis causa breves subjungebat dissertatiunculas ad artem regnandi potissimum spectantes, ubi qualitatibus ac effectibus Solis perfectam Monarchæ vel Prin-

Principis depingebat imaginem ; de Symbolis tractatum meditatatus est rogatu Dom. Haberti de Montmor supplicum libellorum magistri , quem etiam edidit A. 1666. Is in quinque ab eo dispersitus est libros. Primus tractat de origine & dignitate rei symbolicæ ; secundus de ejus natura , differentiis , subjectis & speciebus ; tertius de figura , quæ corporis instar est ac materiæ ; quartus de lemmate , quod quasi spiritus est corporis , formaque materiæ ; quintus de qualitatibus , quibus gaudere oportet symbolum omni ex parte perfectum. Et uti omnia hujus Patris opera , sic & hoc multum habet ingenii. Dolendum autem , quod scribendi ratio ei tam peculiaris sit atque tot figuris scatens , ut nihil non à nativa concinnitate nimium quantum abeat. Ad amussim ferè omnia ejus symbola sunt concinnata , multumque acuminis & bellam imaginandi vim præseferunt , idque in genere notandum , eum plus valuisse in symbolis excogitandis , quàm regulis hujus artis exactè tradendis. Vix ulli scribendi generi minus aptus est ejus stylus , quàm rerum doctrinis ferendis , quippe acumina nimium affectat , metaphorasque longissimè petitas ac valdè coactas adhibet.

Haftenus , qui artem symbolicam ex professo tractare conati sunt , sequuntur alii , iique non pauci , qui aliis occupati ejus duntaxat mentionem iniecerunt , occasioneque data peculiaris quædam symbola expenderunt. Hinc cùm aliquando pinum sibi elegisset quidam Allemanus pro symbolo Anno 1560 , atque Constantium Landum Comitem de Compiano consuluisse , quale lemma huic arbori insigniter conveniret , ut insignium usum præstaret , factum est , ut is Comes brevem conscripserit epistolica forma tractatulum , in quo naturam symbolorum explicat sub hoc titulo , *Lettera dell' illustre S. Constanzo Landi Conte de Compiano sopra una impresa d'un*

Pino con i motti postovi, e con la dichiarazione di tutta la natura del Pino.

Anno 1569 prolixam valde ac insulsam publicavit orationem CÆSAR TREVISANUS dialogica forma in symbolum quoddam absurdum, quod ipse consuevit. Titulus hujus libri Genuæ editi ita habet: *la Impresa di M. Cesare Trevisani amplamente da lui stesso dichiarata.*

Anno 1595. tres dialogos emisit FELIX MILENSIUS ex ordine S. Augustini in symbolum Patris purpurati de Montelparo, cujus pictura erat elephas in monte constitutus, ac turri onustus, cui inscripta erant tria T. Hoc ineptum symbolum tribus dialogis ab eo explicatur, in quibus tantum funduntur soni inanes de natura elephantis & montium, applicationesque fiunt multifariæ ac absurdæ ad literam T. De Symbolis etiam pro occasione loquitur, at tam ineptè, ut nullam eorum planè habuisse cognitionem ipse se prodatur.

Congregavit etiam Academia Sinensis Symbola Alcibiadis Lucarini hac inscriptione, *Imprese dell' Officioso Academico Intronato, raccolta da lo Scososciuto Academico Unito*, in cujus operis præfatione sex symbolorum regulas tradidit ad mentem Scipionis Bargalii, quem nuncupat *le Schieto*, quod illius nomen Academicum est.

Prima est, ut comparatio, quæ in symbolis ad nostra consilia & proposita exhibenda adhibetur, corpore nitatur reali & vero, vel quod saltem ita putatur, demtis quibusvis fabulosis, aut historicis, eventibusque peculiaribus. Quamvis secus sentiant multi alii, eorumque haud postremus Julius Cæsar Capatius in Tractat. de Symbolis, cap. 19.

Secunda, ut corpora & figuræ, quæ symbolum ingrediuntur, desumantur ex rebus honestis, & quæ nec oculis nec phantasiæ ullum vel minimum pariant

De SYMBOLORUM AUTHOR. 37.

riant fastidium. Ubi tamen nil interesse censer, undecunque demum trahantur, sive à rebus naturalibus, sive arte factis. Quod autem ad figuram humanam, eam protinus hinc ablegat haud obstantibus rationibus, quas in contrariam partem adducunt Russellius & Capatius, alter in primo libro de illustribus symbolis cap. 4. alter in primo libro cap. 23. Brachium hic quoque admittitur vel manus tanquam adjumenta ad figuras fulciendum, quanto magis ad symbolum ipsum adaptandum.

Tertia, ne proprietates comparationis, cui symbolum superstruitur, difficiles sint intellectu, eruditorumque nimis torqueant ingenium. Excipit tamen inde quædam instrumenta, machinasque mathematicas, quorum usus tam probè cognitus, ut in symbola haud difficulter admitti possint. Pari ratione ferenda censer symbola, quæ longè sunt petita abstrusiorisque naturæ, sicubi adhibentur in Academiis, ubi nonnisi eruditis acutisque rerum censoribus datur aditus, cum cæteroquin in censum nequaquam venire queant.

Quarta, ut ea comparationis proprietas exponatur verbis brevibus, propriis, acutis, eleganterque compositis, per prosopopœiam, ut insigniter propositum ejus eluceat, qui vel sibi ipsi vel in gratiam alius symbolum aliquod formavit, adhibita tamen ea cautione ne verba possint dici symboli anima, sed proprietatem duntaxat exprimentia, qua in re equidem non dubitat contra ire Dominico.

Quinta, ne verba proprietatem exprimentia tam clare concipiantur, ut cuivis generi hominum etiam hebetioribus ingeniis extemplo pateant; aut tantæ obscuritati involvantur, ut sine Sibylla sensus erui nequeat. Gemina cautione opus esse vult, ne verba expriment figuram, aut tale quid, quod in pictura symboli dilucide & distincte exhibetur.

Ultima tandem est, ne quid figuris symbolorum adjiciatur, quod impedire possit, quò minus eju

corpus probe distinguatur, cujus generis sunt tractus amœnâ ad aspectum locorum varietate distincti, ornamenta Architectonica & similia, quorum aspectu dubium existere posset, quænam figura præcipue spectaretur, licet ea non omni ornamentorum genere privanda esse statuat, cujusmodi sunt coronæ, flores, arborum frondes, lauri folia, aliaque hujus generis plura, quæ ad symbolorum spatium exornandum non parum faciunt. Nec quicquam interesse putat ubicunque locorum lemma constituatur sive columnis spiralibus, sive ad marginem, sive in tituli frontispicio.

Adjecit etiam lusibus suis ingenii, quos in animi relaxationem lucubrantibus ediderat, quendam de symbolis MATERIALIS INTRONATUS Academicus Senensis, in quo duarum paginarum spatio de symbolorum natura agit. Is autem numero est centesimus decimus quintus.

Extat quoque in Dialogis STEPHANI GUATII * Nobilis Bodincomagensis, quidam de symbolis, in quo sermocinantes sunt Cæsar † Nemosiensis & Hannibal Magnocavallius. Non est autem tam prolixus, ut multa hic de symbolis differi potuissent. Totus fermè in eo occupatur, ut de Paulo Jovio & Ruscellio verba faciat, quorum postremo vitio vertit, quod sententiam prioris improbasset. Quod autem ad symbola cum primis pertinet, aliud hic nihil indagare eum invenies, quàm an liceat lemma vocare symboli animam, & num figuræ humanæ ullus in illis sit locus. Hisce subjungit duas vel tres regulas. Pauli Jovii, finemque postea imponit dialogo tribus Symbolis expensis.

THOMAS GARZONIUS edidit opus aliquod sub titulo, *la Piazza universale di tutte le professioni del mondo*, in quo caput unum habet de symbolis.

Men-

* *Gentilhomme de Casal de Monferrat.*

† *de Nemours.*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 39

Mentionem etiam eorum facit obiter PETRUS GRITIUS in dialogo suo de gentilitiis insignibus, quem inscripsit *Castiglione*.

ANNO 1600 tractatum Hispanicum curavit imprimi de emblematis moralibus D. JOHANNES DE ORASCO ET COVARRUVIAS, ubi in transcurso & occasione data quædam addidit de symbolis. Agit quidem pluribus in capitibus de Emblematis, Symbolis, Notis, Habitibus, Gentilitiis Insignibus, Hieroglyphicis, aliisque doctis imaginibus; verum non est satis accurata, quam eorum tradit, distinctio. Transfert statim ab initio sermonem suum ad fabulas veterum Deorum, quorum symbola capite 15, 16, & 17. recenset. Symbolorum autem doctrinam decem sequentibus tradit regulis.

Prima, ut justa sit proportio inter figuram & lemma.

Secunda, ut Symbolum sit nec nimis clarum, nec nimis obscurum.

Tertia, ut jucunditatem pariat oculis.

Quarta, ut figura humana non adhibeatur.

Quinta, ut habeat lemma.

Sexta, ut consilium ejus qui Symbolum accipit, sit honestum.

Septima, ne facetiis præbeat occasionem.

Octava, ut paucis constet figuris.

Nona, ut res representet gerendas, non gestas.

Decima, ne ab alio assumatur symbolum.

Capite 18. trifariam docet emblemata & symbola convenire, cum octo eorundem statuatur differentias.

Quæ partis primæ adhuc restant, nihil aliud continent præter veterum Hieroglyphica.

Secunda & tertia parte quædam emblemata col-

legit, quorum tamen non nulla potiore jure symbola vocari possent, ut sunt

Fax incensa & ad dimidiam sui partem inclinata hac epigraphæ, **VIRES INCLINATA RESUMØ.**

Arbor Florida, **DABIT FRUCTUM IN TEMPORE SUO.**

Vitis jugata super multis arborum truncis, qui ipsi statuminis loco sunt. **UNIUS COMPENDIUM MULTORUM DISPENDIUM.**

Moletrina cujus molas versat ventus, **QUAL MAS QUAL MENOS**, Quò plus, eò minus.

Cuilibet autem Symbolo subjiciuntur versus & dissertationes quædam explicationis causa.

Cùm eodem anno Academiam sub nomine *Ricouratorum* Patavii fundasset Abbas **FRIDERICUS CORNARUS** Venetus, orationem habuit quidam Academicorum Johannes Bellonius super hujus Academiæ Symbolo, cujus corpus erat antrum Naja-dum biparenti aditu, quod ab Homero descriptum est **XIII. Odyss. cum hoc lemmate, BIPATENS ANIMIS ASYLUM.** Eadem post annum prelo subjecta est, verum eodem obscuritatis vitio laborat, quo Symbolum ipsum.

Tempore brevi interjecto contra hanc calamum strinxit **RUDOLPHUS MOJECHINUS PIUS**, orationemque publicavit, quam inscribebat, *Dubbi proposti da Ridolfo Mojeschino Pio alli Signori Academici Ricourati di Padoa per occasione della impresa loro, che è l'anatro delle Ninfe Naiadi di Homero.* In quarum utraque quinque vel sex plagularum spatio tractatur de natura Symbolorum, eorumque qualitatibus.

Symbolum id tantum esse, contendit Bellonius, quod consistit *di corpo bello, di grande spirito, vaga agli occhi, allamente misteriosa.*

Titulus ejus orationis ita habet, *Discorso intorno ali?*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 41

*all' antro delle Ninfe Naiadi di Homero impressa de
gli Academici Ricorati di Padova di Gioianni Bel-
loni detto il Pelegriano, Canonico, è Lettore delle Mo-
rali nello studio di essa città.*

Anno 1603 PAMPHILIUS LANDUS Sinensis
Rector Academ. Partheniæ Rom. in lucem dabat
orationem, quam habuerat in explicationem sym-
boli illius Academiæ hoc nomine, *Dichiaratione
dell' impresa dell' Academia Parthenia.* Multa in ea
tradit, quæ concernunt artem symbolorum. Corpo-
ris qualitates exigit quatuor, veritatem, simplicita-
tem, nobilitatem & proportionem; lemmatis tres,
brevitatem, verborum delectum & convenientiam
cum proprietate figuræ.

Eodem anno in unum volumen redegit JOHAN-
NES BAPTISTA PICCAGLIA tractatus tres in
explicationem eorum symbolorum, quibus tres con-
ditæ Academiæ in tribus Jesuitarum collegiis, Romæ,
Neapoli & Mediolani fuerant honoratæ.

Primum id ipsum erat, quod Academiæ Roma-
næ exposuerat Pamphilius Landus, cujus figura e-
rat magnes, qui annulos ferreos ad se alliciebat,
eorumque alios aliis ea, quam illis impertiebat,
virtute conjungebat, hoc lemmate, ARCANIS
NODIS.

Secundum erat Academiæ Neapolitanæ, cujus
corpus erat planta viticis, quæ serpentes abigit
his verbis græcis ΒΛΑΒΕΡΩΤΕΡΟΝ ΔΙΟΚΕΙ
Noctentorem fugat. Hæc explicatio præfert nomen
Hieronymi Raymondi Academiæ Principis.

Tertium erat Academiæ Mediolanensis, ubi de-
pictus erat grex cervorum, qui flumen tranant, alio
alius dorso caput suum imponente, atque per vices
primum locum obeunte, hac epigraphe; DANT
ANIMOS VICES. Cujus enucleatio adscribitur
Fabricio Viscontio.

C 5

GUE

GUIDO CASONIUS autor fuerat Symboli Academicorum Tarvisiensium, qui vocantur Perseverantes, pro schemate constituens ædificium dimidia sui parte extructum integris adhucdum tabularis materiaque ad perficiendum cum hujusmodi epigraphe:

TARDE UT SUBLIMIUS.

Huic symbolo quidam sub fictitio nomine d^r **ALEARPI** tractatulum opponebat, quo ad apologiam scribendum Casonius impulsus est, ut objecta ejus dilueret, quæ etiam hac inscriptione apparuit: *Apologia di Guido Casoni per l' impresa de Signori Perseveranti Academici di Trevigi notata da persona sconosciuta sotto sembianza d' un tale Aleardi.* In qua ad quævis Aleardi objectiones particularim dedit responsum.

JOHANNES ANDREAS PALATIUS allegat in libro suo de symbolis quandam Francisci Lancii epistolam ad Hieronymum Pallantierum in qua refert eum differere de re Symbolica. *Francesco Lanci da Fano*, inquit, *in una sua lettera scritta al Signor Girolamo Pallantieri ragiona delle Imprese.* Quam tamen oculis usurpare nunquam mihi datum fuit, nec compertum habeo, an unquam prelo subjecta fuerit.

Anno 1618. dissertationem habuit de symbolo Academicæ Immaturorum Venetorum **FRANCISCUS CONTARINUS** Nobilis Venetus, quam etiam in publicum emisit hoc titulo: *Discorso intorno l' impresa de gli Immaturi da Francesco Contarini.*

Quod idem fecit **RUGERUS PESCIUS** Academicæ, quæ Bononiæ erat fundata cognomine Notis, membrum, dissertationemque de natura Symbolorum habitam evulgavit anno 1624. inscriptam: *delle Imprese discorso del Sonnachio haunio nell'*

Aca-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 43

Academia della Notte di Bologna da Ruggiero Pesci.

HIERONYMUS ALEANDER Academicus Humorista prelo quoque vulgavit tres orationes de symbolo Humoristarum, qui nubem pingebant è mari sublatam eamque rorantem ac pluentem adjectis Lucretii verbis, **REDIT AGMINE DULCI.** Erudite in his orationibus de natura symbolorum agit, quare tam superbè ipsi ab illustri hac Academia, de qua optimè meritus erat hisce de symbolis tam concinne exaratis orationibus, post justa impensis Purpurati Patris Francisci Barberini celebrata parentatum est. *Mortuus elatus est Academicorum Humoristarum humeris, atque in ea Academia, de qua erat optimè meritus Francisci Cardinalis Barberini opera sumtuque amplissimo funere cohonestatur.* Titulus ejus libri ita habet: *Sopra l'Impresa de gli Academici Humoristi discorso di Girolamo Aleandro detta stessa Academia l'Aggirato, da lui in tre lezioni pubblicamente recitato 1611.* Extat etiam oratio à **GUILIELMO PLATIO** de symbolo *Nescitorum*, uti vocant, Mediolanensium habita.

Cùm **MARINUS BOLITZA** Nobilis de Cattaro in collegium * nobilium Mutinensium reciperetur, orationem publicavit Academicam de symbolis, cui rei occasionem præbebat symbolum, quod gerebant Academici istius collegii, quod vocatur *Elpomenorum*, cedro florente constans cum verbis rei rami Sibyllæ libro 6 Æneid. **EX AURO POMMA.** Quo tamen in libro nil præter congeriem rerum variarum à variis authoribus, qui de re symbolica scripserunt, proditarum invenies. Quæ ab eo citantur symbolorum exempla, nec satis accurata sunt, nec satis ingeniosa. Plurima autem petuntur
ex

* *Collegio dei Nobili di Modena*

ex P. Hippolito Camillo Dominicano. Liber ejus inscribitur: *Discorsa Academico di Marin Bolizza Gentilhuomo di Castaro sopra l'Imprese.*

Anno 1639. de origine Academiarum publicarum juxta ac privatarum orationem edidit D. JOHANNES BAPTISTA ALBERTI Clericus canonicus congregationis *Soma* (quorum quæ est in Italia. Ea tribus absolvitur partibus, quarum postrema nil nisi symboli Academicæ Affidatorum Ticinensium explicationem complectitur. Orditur à diversis authorum de symbolo sententiis, quibus omnibus recensitis inquisitionem instituit, quidnam sit symbolum, quidve intercedat inter hoc & emblemata, hieroglyphica, gentilitia insignia, habitus, figuras galeis impositas, numismata, notas, figilla & symbola Heroica. Sapienter notat vocem *Imprese* esse terminum militarem, qui postea ab armis ad Academias translatus est. In cæteris autem definitionem Aresii probat, quem omnium Authorum præstantissimum habet, qui de symbolis scripserunt; verbisque factis de Academiis Italicis, ad explicationem accedit symboli Affidatorum, quod contra oppugnantes propugnat & pro virili defendit.

Conscriptum quoque est non nihil de Symbolis à P. ATHANASIO KIRCHERO in OEdypo suo Ægyptiaco, in quo Obeliscos illos explicat, qui Romæ sunt erecti ante Ecclesiam S. Petri, & S. Johannis Lateran. & eo in loco qui vocatur *del Populo*, cujus initium videre est.

Latine de iisdem emisit tractatum P. JACOBUS MASENIUS è Soc. Jesu, qui hocce titulo ornatus est: *Speculum imaginum veritatis occultæ, exhibens Sym-bola, Emblemata, Hieroglyphica, Enigmata omnium tam materie, quam formæ varietate exemplis simul ac præceptis illustratum Anno M.DCL. quo Romanis orbis jubilabat, Authore R. P. Jacobo Masen è*
So-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 45

Societate Jesu. Speculi nomine illum donavit respiciens locum Epistolæ ad Corinthios : Videmus nunc per speculum in anigmatæ. Præterea omnia hæc persequitur sex libris.

Primo agit de imaginibus in genere.

Secundo de imaginum, Iconologia, fabularum veterum & Parabolarum fontibus.

Tertio de subjectis, quæ has imagines recipiunt, uti sunt insignia bellica, clypei, saga militaria, sigilla, annuli, nummisinata &c.

Quarto, de Metaphora, Analogia & comparatione, quæ sunt imaginum essentia.

Quinto, de symbolis.

Sexto, de Emblematis, Hieroglyphicis & Enigmatibus.

Liber quintus, in quo tractat de symbolis, completitur decem capita.

Primo inter se confundit emblemata & symbola, ingenuèque fatetur, se neminem eorum authorum, qui hæc de re verba fecere, legisse præter Aresium, Bargalinum & Petram sanctam, quem posteriorem etiam sibi eligit ducem ac rectorem.

Secundo tractat de symboli definitione.

Tertio, de materia symbolorum moralium & heroicorum.

Quarto, de lemmate.

Quinto de variis symbolorum moralium & heroicorum speciebus.

Sexto, septimo, octavo, nono & decimo detegit symbolorum fontes, quos ex rerum proportionem, oppositionem, dissimilitudinem & allusione quam maxime deducit. Multa ex his fontibus suppeditat exempla ipseque

*que nonnulla facit cujusvis generis in honorem virginis
Matris.*

Altissima hoc in opere later eruditio & scientia ,
multaque hic in compendium sunt redacta ardua o-
pera , verum non videntur satis digesta , nec omni
ex parte distinctè satis tradita. Interim inficias iri
haud potest, multum exinde luminis affundi hujusmo-
di imaginibus. Symbola & emblemata quæ suo mo-
re effingit , maximam partem sunt ingeniosa & re-
gulis satis accommodata, quorum quinquaginta sunt
concinnata super gentilitiis insignibus Fabii Chigii
Nuntii Apostolici ad pacem Germaniæ , qui dein
Pontificiam dignitatem sustinuit sub nomine Ale-
xand. VII. Quinquaginta in columbam insignium
gentiliorum Pontificis Innocentii X. paremque nu-
merum in ramum olivæ. Quandoquidem autem quam
sæpissime eandem figuram tot symbolis adaptare alla-
boravit , factum est ut quædam naturalem amœnita-
tem penitus perdiderint.

Anno 1654. magnæ molis tractatum emisit de in-
ventionibus ingeniosis, quæ pertinent ad Eloquen-
quentiam, Poesin, Inscriptiones, Symbola & ima-
gines, Abbas D. EMANUEL THESAURUS illu-
stri ac erudita stirpe prognatus, Transmontanus, cui
hujusmodi nomen indidit. *Il Canocchiale Aristote-
lico , o sia idea delle argutezze herœiche vulgarmente
chiamate Imprese , e di tutta l'arte symbolica & lapi-
daria , continente ogni genere di figure & iscrizioni
espressive di arguti , ed ingenui concetti , esaminata
in fonte co' Rettorici precetti del divino Aristotele , che
comprendono tutta la Rettorica e pratica elocutione.
Del Conte D. Emanuele Thesaurò Cavalier Gran
Croce de Santi Maurizio & Lazaro.*

Omniem hîc operam suam impendit in Metapho-
ram, quam fontem habet omnium sententiarum ven-
ustarum, imaginum, symbolorum, emblematum,
ænig-

ænigmatum, gentilitiorum insignium, &c. Inscritbit hoc suum opus conspiciendum Aristotelis, quia ejus ope omnes argutiarum fontes perinde ac conspiciendorum ope maculæ Solis deteguntur. Hinc quascunque argutissimas etiam sententias ingeniosissimasque imagines ad regularum ab illo Magistro traditarum examinat normam, ad earum defectus vitiaque probè dignoscendum. Tandem opere de elocutione absoluto tractatum suffigit de symbolis, quem vocat Ideam symboli perfecti. *Idea della perfettissima Impresa.* Primo in definitionem inquit omnium eorum nominum, quibus symbola à quibusvis eruditis viris linguis variis insigniuntur, deinceps exempla quærit omnium accuratissima, Authorumque sententias exponit, qui de illis quicquam memoriæ tradiderunt. Totum verò opus unam & triginta continet theses seu propositiones, quarum

Prima, symbolum perfectum esse metaphoram.

Secunda, illud continere metaphoram proportionis.

Tertia, & quarta, idem niti ratiocinio poetico.

Quinta, compositum esse ex corpore & anima.

Sexta, Corpus symboli debere esse verum & reale.

Septima, item nobile & concinnum.

Octava, corpora naturalia in symbolis præferenda artificialibus.

Nona, Figura humana in symbolis non esse locum.

Decima, corpus debere complecti aliquid mirum.

Undecima, nec non novum, at cognitum.

Duodecima, proprietatem corporis oportere notam esse ac aliquam actionem præ se ferre.

Decima tertia, ut & singularem.

De.

Decima quarta, corpus tale adhibendum, ut facile possit exhiberi.

Decima quinta, idem oportere proportionatum esse ad locum, ubi representatur.

Decima sexta, inter figuras debere esse unum.

Decima septima, figuram exigere campum simplicem.

Decima octava, symbolum debere consilium aut propositum alicujus exprimere peculiare.

Decima nona, idque heroicum.

Vigesima, & unum.

Vigesima prima, figura subjungendum esse lemma.

Vigesima secunda, lemma oportere esse breve atque acutum.

Vigesima tertia, lemmata equivoca esse ingeniosissima.

Vigesima quarta, lemmata esse petenda ex quodam Authore noto ac per vulgato.

Vigesima quinta, symbolum exactè elaboratum postulare verborum antithesin & lusus vacuum.

Vigesima sexta, lemmata latina symbolis quam maxime quadrare.

Vigesima septima, symbolum egregium debere quid continere enigmatis.

Vigesima octava, item nescio quid propriè & peculiariter ad eum spectans, qui symbolum gerit.

Vigesima nona, necesse esse ut sit ingeniosum.

Trigesima, ad tria Rhetorices genera reducenda esse, scilicet ad demonstrativum, judiciale & deliberativum.

Trigesima prima, semper in symbolo esse spectandum το εἶπον.

Maf-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 49

Mascula eruditione est conspicuum hoc opus, uti & cætera quæque hujus Autoris, verum lectorem etiam exigit eruditum, qui cum ad fontes harum rerum penetrare conatus sit, equidem fieri non potest, quin scribendi methodus difficilis ei videatur, qui tam altè ingenio suo non assurrexerit.

Dignum ejus opus est judicatum, quod prelo non una vice subjiçatur. Hinc quatuor ejus extant editiones, quarum primam nobis dedit Turinum, secundam Veneriæ, posteriores duas Roma. At non eadem in posterioribus est ordinis ratio, quia capita alio modo in illis sunt disposita. Addidit etiam tractatum de emblematis & peculiare caput de concionibus habendis hoc titulo, *Trattato de' concetti predicabili & loro esempli.*

P. PETRUS ABBAS in Elogiis suis, quæ collegit, octo tradit Symbolorum regulas hac inscriptione: *De Symbolis Gallicè Divises. Ex variis artis symbolica præceptis hac videntur præcipua.*

I.

Symbolum pictura & lemmate constat, seu ut loquitur vulgus, corpore & anima.

II.

Pictura ut plurimum simplex esse debet non composita, ne emblemata esse videatur aut enigma.

III.

Erudita esse debet, non cuique obvia, neque tamen adeò recta ut interprete egeat.

IV.

Corpus humanum integrum pictura esse non potest, pars corporis, oculus, cor, manus tolerari potest.

V.

Lemma hemistichium esse debet, non versus integer: desumi potest à Poëta aliquo vel de novo evendi.

D

VI.

JUDICIUM

VI.

Et pictura & lemma ita allegorica esse debent, ut neque personam nominent, cuius sunt signa, neque se appellent invicem.

VII.

Totum corpus adeò nativum esse debet, ut ipso fere adspectu rem designet & sine Interprete.

VIII.

Additur aliquando symbolo Epigramma ut illud explicet, atque hac explicatio plus ingeni quam symbolum habet, & sane plus laudis. Extraneum tamen est hoc epigramma, & symbolum supponit magis quam facit. Ex eo tamen dividunt aliqui symbola in nuda & explicata. Nuda vocant quæ picturam habent & lemma. Explicata ea sunt quibus additur Epigramma.

Inter eos, quos Academia Gelatorum Bononiæ jussu Dom. Comitris Valerii Zanii hujus Academiae Principis Anno 1691 edidit Sermones, epistola est D. FRANCISCI CARMENII de re symbolica. In qua ejus originem arcessit ab Æthiopibus, unde ad Ægyptios, Græcos & Romanos pervenisse autumat. Dein eam definit, ejusque causas exponit. Regulas etiam corporis & lemmatis, quod perperam animæ denominatione venire statuit. Tandem duorum Academicorum expendit symbola, sermoneque habito de symbolis Academicis definit additis quinque conditionibus, quibus symbola gaudere debere censet Abbas Thesaurus.

Quinque etiam capita præfixit de arte symbolica tractatui suo Abbas D. PHILIPPUS PICINELLIUS Mediolanensis, quo multa congregaverat symbola hoc titulo, *Mundo symbolico.*

Primum agit de Etymologia nominis, symbolorumque antiquitate.

Se-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 51

Secundum, de ejus definitione.

Tertium, de corpore sive pictura.

Quartum, de lemmate.

Quintum, de quibusdam symbolis particularibus.

Elapsum jam est quorundam annorum spatium, cum Colloquia sua Aristidis & Eugenii ederet P. BOUHOURS ex Societate Jesu, in quibus disse- rit de mari, lingua Gallica, arcano, præclaris in- geniis, aliisque innumeris rebus, quas inter Symbo- lorum tractationi consecravit colloquium sextum, in quo omnes illos examinat tractatus, qui de ea materia compositi sunt.

Navem Gallicam appulsam esse initio narrat ad portum Dunkerkensem, ubi tum cum quodam A- micorum suorum versabatur, quam cum Symbolo Regis ornatam viderent, occasionem ipsis dicit fuisse datam de symbolis loquendi. Oritur istud collo- quium à Metaphora proportionis, qua symbolum putat constare, ubi unum objectum per alterum re- præsentatur, cum quo aliquam habet convenientiam. Deinceps exponit, quid sit Metaphora eaque compa- ratio, quam Symboli existimat animam. Rationes reddit cur corpora vocentur figuræ, lemmataque ani- ma, genuinamque eorum convenientiam exhibet, qua inter se congruere debent. Cavendum censet, ne unio eorum sit vel coacta vel futilis. Corpora alle- gorica non vult pati, neque figuram humanam. An- tefert naturalia corporibus artificialibus. Corporis proprietatem, quam fundamentum habet symboli, postulat realem & veram. Quod autem ad corpus ip- sum, illustre id exigit & oculis gratum; idemque activum ut plus gratiæ habeat concinnitatisque, nec non cognitum. Figuras, quæ corpori interserviunt, ad unitatem revocari debere existimat. Ne au- tem plures adhibeantur tribus aut quatuor, sedulo admonet, in primis, ut firmamenti stellulæ campum haud ingrediantur; neque aræ floribus obfita & a-
pum examen.

D 2

Hinc

Hinc digreditur ad regulas lemmatum, quarum prima est, ut lemma congruat figuræ; ne id verbis dilucide exprimatur quod in figura omnibus patet, sed ut sensus constet ex lemmatis & figuræ conjunctione, compositaque constituent unum haud aliter ac corpus & anima constituunt totum. Verborum postulat sensum paulò suspensum, ut symbolum reddatur acutius. Quod futurum arguit, si lemma sit breve, suavitate refertum, divinandumque nonnihil relinquens. Numerum hic etiam probat verborum, mensuramque versuum. Nil debet esse in lemmate, quod non æque conveniat cum figura sensu naturali ac morali. Sensus literalis & mysticus debent adeò conspirare, ut, quod de uno dicitur in symbolo, de altero etiam dici possit in applicatione.

Bis delectare notat, si in lemmate similitudo conjungi possit cum antithesi. Linguas exterorum admittit, nullas tamen alias intelligit quam Latinam, Italianam & Hispanicam. Consilium propositumque, quod symbolo exprimitur, vult nobile, definitum ac peculiare. Postea mentem suam exponit, quid intelligat, quando symbolum miri quid continere debere censet, in quo omnis ejus jucunditas sita est. Deinceps in varias ea distinguit species, uti sunt heroica, amatoria, satyrica, ludicra, moralia, politica & Christiana, quorum omnium diversa apponit exempla. Tandem loquitur de symbolis sigillorum, navigiorum, vexillorum, Academiarum, Equorum, Foeminarum, Eruditorum, ita ut nil desiderari queat in hoc opere tam accuratè concinneque elaborato.

Qui Prophetiam Jesaïæ in linguam Gallicam traduxit, naturam symbolorum etiam paucis explicare conatus est in præfatione. Etenim dum sensus literalis & spiritualis differentias proponit ad intelligendum abstrusiores Prophetarum sententias, in hæc verba scribit: Sensem literalem & spiritualem in libris Sacris necessario conjungi ex luculentissimo ap-

pa

De SYMBOLORUM AUTHOR. 53

Paret exemplo. Notum est ac pervulgatum, in symbolis conficiendis assumi corpus ex rebus naturæ communibus ad aliquid mente conceptum breviter atque acute exprimendum. Ita quidam dignitate clarus cum se tradidisset totum cuidam Principi, ei-que semper adhæreret etiam eo in casu quo afflictus jacebat, pro schemate accepit Hederam, quæ truncum cujusdam quercus amplectebatur, ei-que fixa adhærebat quercu etiam funditus everfa his verbis: **HÆRET-QUE CADENTI.**

In proclivi est, hoc symbolum complecti sensum & literalem & mysticum. Sensus literalis in eo consistit, quod hedera tam arctè adhæreat quercui, ut ne ea quidem cadente inde separetur. Sensus autem mysticus quod quis se semper fidum exhibeat Principi suo quamvis adversa fortuna urenti.

Quodsi igitur quis putaret hoc symbolo nil aliud innui quàm hedera adhærere solere arboribus cæterisque omnibus, quæ ei sunt proxima, quodve adjectum est, nullius esse momenti inventumque vanum, cujus cogitatio nunquam in mentem venisset symboli auctori, dignus certè esset qui omnium sibilo ob rusticam hanc simplicitatem exploderetur. Omnibus enim ex æquo liquet, quamvis ad literam hæc sint vera, fundamentumque sensus alterius sustineant, autorem tamen hujus symboli nequaquam intendere, ut hic subsistamus, sed ad sensum mysticum, qui symboli anima est, cum literalis nonnisi corporis nomen mereatur, nos voluisse deducere, quo imaginem exactissimam nobis depingit fidissimi cujusdam hominis, qui Principi suo summam præstabat fidem haud obstante rerum acerbitate, qua premebatur, laudique maximæ sibi ducebat eorum omnium participem esse.

Pari modo Prophetarum verba tractarunt S. Augustinus & Patres cæteri. Literam supponunt, spiritum sedulò inquirunt.

Cum **ANSELMUS BOOD** Cæsaris Rudolphi II.

D 3

Ar;

HIEROGRAPHIA

Sacratior dicitur,

fed

Notis

*Picta, sculpta, celata intelligimus
litteris scripta.*

Scribuntur litera, syllaba, voces, sententia.

Dividimus igitur Hierographiam

in { *Hieroglyphicon*
 &
Symbola } *id est* { *Picturam*
 &
 Scripturam.

Unde patet, eum probè distinguere inter figuras & figurarum lemmata, *notamque hieroglyphicon & Picturam* vocare, quod nobis corporis nomine venit; *litteras* autem, *Symbola & Scripturam*, quod nobis anima appellatur.

Ereptione summa clarus **CLAUDIUS MINOS**
Jurisconsultus Divionensis, cui debemus doctissimos
commentarios in Emblemata Alciati, de symbolis
etiam in praefatione hujus operis egit, quorum post-
quam

quam duodecim vel tredecim diversi generis protulisset exempla, mentem suam his verbis sapienter prodiit: *De qua quidem Philologia parte, ne cogar singula percensere, cum quosdam viros excellentis doctrina, & antiquitatis vel maxime studiosos aliquando disputare audiebam, memini ultra citroque habitos ea de re Sermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, ut uno verbo dicam, nihil fere præter conjectanea comparavi.* Interim doctè tamen in hac præfatione differit de symbolorum natura, origine & generibus.

Atque hæc sufficiant de symbolorum præceptis: tempus jam monet ut nos conferamus ad exempla eosque recenseamus; qui aut ipsi symbola quædam concinnarunt, aut alienorum quandam congeriem fecerunt. Hinc initium faciendum esse remur ab iis, qui suis operibus ea inseruerunt, ut ea redderent gratiora picturarum ac inventionum acutarum ope, quæ in symbolis ut plurimum apparent.

Primas hic merito sibi vindicat MAURITIUS SEVUS Nobilis Lugdunensis, qui cum Franciscus III. occasione bellorum, quæ in Italia gerebantur, Lugduni resideret, versus quosdam composuit de ejus amoribus, quos symbolis quinquaginta exornavit, lemmata autem omnia Gallica lingua sunt concepta.

Anno 1613 excudere jussit JOHANNES FRANCISCUS DE VILLAVA suos de pietate Sermones, quibus adjiciebat totidem symbola sub hoc titulo: *Empresas espirituales y morales en que se finge que diferentes supuestos las traen al modo estrangero representando el pensamiento en que mas pueden senalarce assi en virtud como en vicio, de manera que pueden seruir a la Christiana piedad.*

Refert in præfatione sua non una vice ingeniosas sym-

BO

bolorum inventiones, quibus Galli & Itali utuntur, oculis & mente perlustrasse, verum cum haud ferè alias quàm militares aut amatorias invenisset, operam suam se constituisse in id collocare, ut quasdam concinnaret Christianas & ad pietatem quam maxime spectantes, idque haud difficulter futurum sibi persuasisse, Authorum præceptis certissimis firmissimisque extantibus. Non autem omni ex parte sunt absoluta ejus symbola, parumque ingenli præseferunt, titulo libri & applicationibus, quas inde ad pietatem transtulit, exceptis.

Anno 1617 Academia Altorfina fasciculum orationum latinarum à Professoribus habitatum ab Anno 1577 Norimbergæ edidit, quarum cuique symbolum aliquod præfixum est. Titulus hujus libri est: *Emblemata anniversaria Academia Noribergensis quæ est Altorfii studiorum juventutis exercitandorum causa.* Ubi tamen scias velim symbola non ex industria esse concinnata, sed ex aliis Authoribus petita, orationibusque illorum applicata.

PAULUS ARESIUS ex congregatione Clericorum Regularium, dein * Episcopus Dertonensis octo conscripsit volumina Sermonum sacrorum, quos ornavit titulo Symbolorum sacrorum, *Imprese Sacre*, quia quivis Sermonum in mysteria vitæ Domini Jesu Christi, Sanctæ Virginis, & in Festa S. Apostolorum, Martyrum, Confitentium & Virginum, nec non de moralibus concinnatorum, symbolo gaudet ad subjectam materiam accommodato.

DOM. DIDACUS DE SAAVEDRA depinxit nobis centum symbolis totidemque adjectis discursibus Ideam Principis & Christiani hac inscriptione: *L'Idea de un Principe Politico Cristiano representada en cien Empresas por Don Diego de Saavedra.* Quod opus & Latina & Italica lingua donatum non semel prelo iteratum est.

Latine vulgavit Pater HENRICUS EN-

* l'Evêque de Tortona,

GE L.

De SYMBOLORUM AUTHOR. 57

GELGRAVE Batavus è Societ. Jesu conciones in Festa Sanctorum & Dies Dominicos totius Anni, quarum quamvis etiam exornavit symbolo præfixo. Concionum in Festa Sanctorum titulus est: PANTHEON CHRISTIANUM; moralium autem in Dies Dominicos, LUX EVANGELICA. Multa horum symbolorum sunt ingeniosa.

Anno 1652. Quinquaginta Sermones in vitam Virginis Matris totidem Symbolis sive Emblematis Lublini publicavit Pater SEBASTIANUS DE LA MERE DE DIEU Carmelita excalceatus, quos inscripserat: *Firmamentum symbolicum in quo Despara Elogia quibus velut Firmamentum stellis est exornata, symbolicè depinguntur.* Hos suos Sermones multum autumat profuturos concionaturis ad omnia S. Virginis Festa. Qui verò symbola & Emblemata ritè considerabit, primo quidem intuitu videbit, nec horum nec illorum præcepta unquam probè intellexisse.

Artem suam regnandi, qui est tractatus Politicus cùm aliquando ederet Pater PETRUS LE MOINE quindecim eam symbolis exornare haud dubitavit, in quibus omnibus unus Sol picturam sive corpus constituit, sequentesque qualitates regias repræsentat, ut pietatem, probitatem, moderationem, exemplum, prudentiam, justitiam, auctoritatem, fidelitatem, clementiam, bonitatem, liberalitatem, consilium, curam rei ærariæ, arma & salutem publicam. Subjungit postea hæc symbola tractatui suo de arte symbolica sub titulo Regionum symbolorum, quibus adjicit breves dissertationes carminaque decem versuum Gallica.

Anno 1620. Theses logicæ defendebantur * Tuderiti in Italia, quarum quævis propositio conspicua erat symbolo, ac symbolum quodvis versibus Italicis. Universum præfigurabatur organis pneumaticis hac epigraphe; UNUM IN MUL-

D 5

TIS.

* à Todis.

TIS. Versus , qui hoc symbolum enucleabant erant hi :

Di metallo canoro

Gli harmonici concenti

Dan meraviglia all' ingegnosementi.

Tal de l'Universal l'alto lavoro ,

Disposto e ben partito

Quel ch' infinito appar può far finito ,

Quanto di bel risplende

Da lui come da un sol tutto discende.

Genus repræsentabatur per cedrum foliis , floribus & fructibus abundantem, hoc lemmate : **EX UNO.**

Versus erant hi :

Questa pianta gentile

Che rami , e frutti , e frondi , e fior produce

E si varia vaghezza a gli occhi adduce

Al Gener e simile

In cui natura ancor varia reluce

E in un del mio Signor sembra la luce.

Sua stirpe i rami , e i rai spende per tutto

S' e la porpora il fior , virtute il frutto.

Hæ theses tam temerariis inventionibus conspicuæ , inscriptæ erant Cardinali Landio Episcopo Tuderino , cujus virtuti , dotibus & dignitati celebrandæ plurima erant concinnata symbola.

Politicum quendam tractatum conscripsit Pater **ANDREAS MENDO** Hispanus ex Societate Jesu, quem imprimi curabat hoc titulo, *del Principe perfecto y Ministros ajustados* , ubi quodvis etiam caput quodam Emblemate vel Symbolo insignitum est.

Pater **MATTHEUS RUFFUS** in vulgus emisit quasdam Orationes latinas , quas habuit inaugurales apertis classibus , in quibus prælegebatur Gramma-

matica, Rethorica, Philosophia, Mathematica & Theologia, easque inscripit *Prolusiones Academicas*, quarum cuius symbolum præpositum est.

Ex eadem Societate centum Elogia totidemque Epigrammata in vitam S. Ignatii composuit CAROLUS BOVIUS addito cuius horum Elogiorum symbolo. Egregia sunt ingeniosisque scatent inventionibus. Titulus ita habet: *Ignatius, Infignium, Epigrammatum & Elogiorum centuriis expressus*. Unumquodque horum symbolorum tribus vel quatuor lineis exponitur, quas sequitur epigramma octo vel decem versibus & Elogium ipsum integra & dimidia pagina constans.

Anno 1667 quatuor Orationes Gallicè publicavit Dominus DE CHAUMELS Senator in supremo rei subsidiariæ Senatu * Aremorienſi, quæ totidem symbolis erant exornatæ, quarum titulus erat: *Symbola Panegyrica*. Nullum autem alium in finem erant composita & orationes & symbola, quàm ut elogia dissiparent b. m. Reginæ Annæ Austriacæ. Symbolicæ artis mentionem facit in Epistola dedicatoria ad D. Marchionem de S. Luc, ad sua ipsius autem quando venit in præfatione, quodque dicit compositum esse sex partibus; figura, quæ ejus est corpus; lemmate latino, quod spiritus loco est; lemmate gallico, quod versionem largitur; Epigrammate, quod cognitionis primum gradum continet; Disticho, quo traditur ejus applicatio; atque oratione, qua omni ex parte enucleatur.

Cùm Pater AURELIUS CORBELLINIUS ex Ordine Religioso S. Augustini diu propter ordinem suum persecutionem passus erat, navim curavit pingi super januam cubiculi sui ventis ac tempestate agitatam, cui imminebat ex cœlo turbida stella hoc versiculo:

FORSE FIA CHE SEREN MI TORNI IL
CIELO.

Tan-

* De Guinne.

Tandem coelum serenum redit, aut si mavis: Post nubila Phoebus.

Quicumque amicorum cum veniebant visitatum, non poterant non explicationem ab eo petere, quod etiam brevibus his verbis faciebat: *Gran senso ha questa picciola figura. Per la nave ecco la vita mia: per li mare ecco tutto il mondo; per gli venti contrarii ecco le tribulationi: per l'onde d'hora s'in alzano, e hora s'abbassano, ecco la vacillatione del tribolato: per la resistenza che fa la nave, ecco la fermezza ch' altri chiamano arroganza di chi e afflutto: per lo sforzo ecco il rintuzzamento che si fa al tribolante: per la fuga, o il ritiramento a luogo sicuro, ecco si de è fuggire o star saldo a colpi de gli inimici; per la stella, ecco la speranza della consolatione: per lo porto in cui cerca di riti rarsi la nave, ecco quale è il vero conforto de tribolati.* Deinde etiam tot construxit dialogos, quot partes ab eo erant constitutæ in applicatione, preloque subjecit Anno 1618 nomine *Consolationis Christiane*.

Hisce omnibus omnia illa Symbola accenseri possunt, quæ operibus suis non pauci Auctores præfixerunt aut ornamentis aut introductionis gratia.

Coloniæ typis evulgavit Anno 1600 Commentarium suum eruditum in Jobum Pater JOHANNES PINEDA, cujus in frontispicio duodecim constituit Symbola, quibus res gestas illius Sancti viri exhibet, quas in opere suo explicare aggredditur.

Primum erat aquila in aere, quæ multis sagittis irritò ictu petebatur his verbis: *HAUD ULLE POTUERE.* Quo varias eas tentationes repræsentat, quibus ille expositus fuerat.

Secundum erat laurus inter fulmina & fulgura hac epi-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 61

epigraphe **VINCIT INTACTA**. Quo constantiam ejus exprimit victoriasque, quas ab omnibus reportavit, quorum provocatus erat protervia.

Tertium Salamandra in medio flammæ, hac inscriptione: **PROBAT FORNAX**.

Quartum, venti imbriferi fertilitatem conferentes terræ, **BENEFICIENTIUS**.

Quintum, Gladius flammæ oppositus & petra, hoc lemmate: **HINC FRUSTRÀ, INDE RETUSUS**, ad innuendum firmitudinem animi, qua se opposuit assultibus Diaboli, uxoris & amicorum suorum.

Sextum, Mallei, incus & in eorum medio adamas. **IMPAVIDUM FERIENT**. Quo depingitur, qua animi constantia jacturam filiorum ac bonorum tulerat.

Septimum, Cubus his verbis. **QUOCUNQUE VERTAS**. Quo sistitur ejus in pietate perseverantia.

Octavum, rosa inter cepas, quæ ad odorem ejus augmentandum multum faciunt. **NON ÆQUIS VIRIBUS HOSTES**.

Nonum, vitis quæ putatur. **UT FRUCTUUM PLUS AFFERAT**.

Decimum, Palma cujus termites erant incurvati appenso quodam pondere. **RESURGET**.

Undecimum, Sol in Eccliptica: **MUTAT VICES**. Ad notandum fortunæ, quas subierat, vicissitudines.

Duodecimum, Sol oriens. **RURSUS POST TENEBRAS**.

Post quadraginta sex annorum decursum in eundem librum Commentarios suos edidit P. BALTHASAR CORDERUS, in quibus tamen non nisi quatuor Jobi conditiones quatuor symbolis exprimebat, quorum lemmata ipsius libri, quem explicuit, concepta erant verbis-

Primum erat Phoenix in flamma, verbis appositis

tis ex cap. 29. INNOVABITUR.

Secundum, Magnes qui auri instar igne purificatur, lemmate adscripto ex cap. 13. QUASI AURUM.

Tertium, Aquila, nidum sibi struens in monte altissimo, epigraphe desumpta ex cap. 39. IN ARDUIS.

Quartum erat arboris truncus amputatis ramis, qui tamen de novo incipiebat germinare, cum his verbis RURSUS VIRESCIT ex cap. 14.

Anno 1640 gaudium suum publicè testabantur Jesuitæ Flandri, gratiis actis propter confirmationem sui ordinis, quem unius seculi defluxu tuiti erant. Hinc librum quendam vulgabant sub titulo *Imaginis primi seculi Societatis Jesu*, cujus introitum duodecim symbolis ornaverant, quæ hujus societatis notabant variam sortem, ut & professionem & vota.

Ipsi autem operi ferè centum alia inserta sunt, quibus additi sunt sermones versusque latini in hoc festum & gratiarum actionem concinnati.

Præliminarium etiam loco non raro præponuntur hujusmodi symbola, ut primo statim intuitu pateat, qua de re agatur & ut alterum ab altero probe distinguatur. Hac ratione opus suum de Oratore Christiano & ejus qualitatibus quatuor insignivit symbolis P. CAROLUS REGIUS, quibus quatuor illas facultates depingit, quæ ab Oratore sacro potissimum exiguntur.

Primum erat buccina his verbis: INFLANTE SPIRITU: quo innuit Oratorem Sacrum debere esse impletum Spiritus S. donis, si officium suum rite obire velit.

Secundum erat organum, in quo fistularum sonus insigniter concordabat hac inscriptione: CONSONET UT PERSONET. Quo indicat Oratoris opiniones debere convenire cum Ecclesia & Sacris Oraculis.

Ter-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 63

Tertium, tormentum bellicum, cujus globus ferreus igne admoto expellitur, hoc lemmate : **ARDEAT UT FERIAT.** Quo significat, oratorem ipsum debere esse commotum, si alios commovere velit.

Tandem ut ostenderet oratorem debere agere & in effectum deducere quod docet aut dicit, horologium pingebat campana & indice instructum : **QUOD SONUS, HOC INDEX.**

Pari modo egit P. MARTINUS BRESSERUS, qui de Conscientia sex libros exaravit, nimirum, ut horum quilibet distinctè conciperetur, omnes eas differentias, quas Theologi tradere solent inter conscientiam rectam, erroneam, scrupulosam, quietam, probabilem, &c. totidem symbolis expressas præfixit operi.

Pro conscientia recta pingit libellam cum bolide, his verbis adscriptis : **CONSCIENTIA RECTI.**

Pro scrupulosa, craterem fontanum, cujus aqua injecto scrupulo turbatur hoc lemmate : **SCRUPULO CONFUNDITUR UNO.**

Pro inquieta, libramentum quod se jam in hanc jam in illam partem flectit hac inscriptione : **NUNC HUC, NUNC VERTITUR ILLUC.**

Pro erronea, baculum in aqua, qui quamvis integer & rectus alias, nihilominus fractus & curvus apparet, his verbis, **DECIPITUR SPECIE RECTI.**

Pro probabili, bilancem; hac epigraphe, **UTRINQUE PARI LIBRAMINE NUTAT.**

Sed hæc quidem hætenus. Restant jam illi, qui ex professo hanc artem symbolorum excoluerunt, orbique eruditio stiterunt quasdam eorum Synopses, quas paraverant.

Hos inter primas tenet, qui vixit ante ceteros longè superan GABRIEL SIMÉONI Florentinus, qui hujus generis symbolorum Epitomen Lugduni edidit Anno 1551, quam consecrabat Regi Nabuli-
ma-

magistro Comiti de Montmorency. Initio recenset ea, quæ gerebat Augustus & Titus; deinde alia enumerat, quæ confecerat in honorem Regis, Reginæ, defunctæ Reginæ Navarræ, D. Annæ de Valois Regis Sororis, Regis & Reginæ Navarræ, Ducis de Guise, Principis de Melphes, Equitis cujusdam, quo familiariter erat usus, multaque alia, quæ doctrinam moralem concernebant. Verum horum omnium nullum est, quod symboli nomine vocari mereatur præter unum, quo efformata erat papilio, quæ candelæ fulgore allecta adurebatur, hac inscriptione.

COSI VIVO PIACER CONDUCE A MORTE.

Huic Epitomæ alia etiam adjecit aliorum, quæ, si verum fateri volumus, longe suis præstant, cuius farinæ sunt, quod adfert, Ducis Valentiniensis, Ducissæ Bonæ Sabaudicæ, Reni Regis Siciliæ, cujusdam magni præfecti & Domini de S. Vallier.

Anno 1588. illos versus & emblemata in publicum edidit BERNARDINUS PERCIVALLE Ferrariensis Doctor & Eques, quorum etiam si sint numero centum undesexaginta, quæ in gratiam nonnullorum Nobilium Italorum sunt composita, tamen vix quinque aut sex ad justam normam confabricata esse censet Hercules Tassus, quæ autem reliqua sunt, insulsissima pronuntiat.

Cùm MAGNUS COSMUS DE MEDICIS Dux Toscaniæ equitum centuriam collegisset sub insignibus Sinensium, quos filius ejus Dux Ferdinandus etiam alere pergebat, author ipsis fuit Comes Germanicus Hercalanus eorum signifer, ut quivis tale sibi conficeret symbolum, quo fidem suam testaretur erga Principem, eademque opera ab aliis secerneretur sagis militaribus affixo. Horum maximam partem excogitavit Bargalius, præloque commisit Anno 1591 hoc titulo: *Rollo o vero cento impreso de gli illustri*

De SYMBOLORUM AUTHOR. 65

Isseri Signori Huomini d'arme Sanesi militanti sotto reale e felicissimo stendardo del Serenissimo Ferdinando de Medici Gran Duca III. di Toscana.

Exiguo post intervallo Synopsis quadringentorum Symbolorum ALCIBIADIS LUCARINI Academici *Intronatorum* evulgavit quidam Academicus Sinensis, quam inscripserat : *Imprese dell' officioso Academico Intronato*, raccolte da lo Sconosciuto *Academico unito*. Prima hujus operis pars complectitur centum & quadraginta in honorem quarundam personarum genere & dignitate illustrium. Secunda referta est multis symbolis sacris, quæ ad pietatem unice spectant. In tam numerosa tamen symbolorum copia non est quod multum ingenii quæras, quippe maxima pars ultra communem sortem vix assurgit.

Anno 1619. communicavit nobiscum centum symbola JULIUS GUILLIELMUS ZINCGRÉFIUS Germanus, quæ ab eo inscribuntur : *Emblematum Ethico-politicorum Centuria Julii Guillelmi Zincgreffi*. Licet enim ipse hoc compendium imaginum politicarum moraliumque nuncupet Emblemata, liquet tamen satis, plurima eorum esse symbola, quæ ita à se invicem distinguit, ut emblemata vocet Emblemata universalia, symbola autem Emblemata particularia, quia eo judice emblemata continent præcepta generalia, symbola vero exprimunt tantum singularum personarum peculiaris consilia. Præfatus est quædam in hoc tractatu de origine & natura Emblematum, Gentilitiorum insignium, & symbolorum. Cæterum quatuor cuivis symbolo suffixit lingua gallica versus, verum Gallico-germanici sunt, i. e. in-scitissimi. Orditur quodam symbolo in eos, qui hoc opus audent vel invidia vel æmulatione impetere. Lectus pingitur magnus & benè ornatus, super quo se volutat canis, invidiæ symbolum, hoc lemmate : **T I B I N O N S U M S T R A T U S.**

E

An-

Anno 1621 tractatum de symbolis edebat ADRIANUS D'AMBOISE, quem ex chartis Francisci d'Amboise Parentis sui * Baronis Carnatensis supplicum libellorum ordinariorum Magistri in Palatio, collegerat, quibus quædam symbola à se fabricata adjiciebat subnomine symbolorum regionum. In frontispicio collocat symbolum Henrici IV. quod constat duobus sceptris adjuncto gladio & hoc lemmate: **DUO PROTEGIT UNUS.** Hoc sequuntur quinque aut sex figuræ, quæ nihil minus merentur quam symbolorum titulum, claudit autem librum suum adjectis Caroli IX. & Catharinæ de Medicis, cum viduæ esset, Henrici III. Lovisæ Lotharingiensis Regina demortui conjugis usufructuariæ Galliæ, & Ducis d'Alençon.

Anno 1622. diversi symbolorum collectorum tractatus edebantur in Italia, Hispania & Belgio, quæ confecta erant in solemnia, quibus in numerum Sanctorum adscribebantur S. Ignatius de Lojola, Franciscus Xavierius, Philippus de Neri, Isidorus & Theresia Jesu.

Quod idem postea factum est, cum in eorundem catalogum referrentur S. Franciscus de Sales & Cajetanus de Tienne, Ludovicus Bertrandus, Franciscus de Borgia, Philippus Benisius & Rosa de Lima.

Anno 1625. Epigrammatum & Symbolorum adornavit epitomen ALPHONSUS LEDESMA, editque Madriti. Ipse ea vocat Hieroglyphica, quia omnia ferè sunt sacra, hocceque titulo ornat: *Epigrammas y Hieroglyphicos a la vida de Christo, festividades de nuestra Senora, excelencias de Santos, y grandezas de Segovia, por Alonso de Ledesma natural de Segovia.*

Primum eorum est in S. Trinitatem, ubi fons depingitur tribus tubis, his versibus:

UNA ES EL AGUA QUE VEZ

AUNQUE LOS CANOS SON TREZ.

* Baron de la Chartre sur Loire

TH-

Tubi tres, idem liquor.

Secundum in creationem mundi; tertium in Angelorum lapsum; quartum in creationem hominis; quintum de ejus peccato; sextum de mysterio Incarnationis; septimum de duabus naturis in Christo; octavum de ejus lachrymis. His succedunt triginta alia in præcipua mysteria vitæ Christi, passionis, resurrectionis & Spiritus S. missionis; novem in mysteria & Festa S. Virginis; triginta novem in honorem variorum Sanctorum Sanctarumque; octodecim de vita, morte & miraculis S. Ignatii Societatis Jesu conditoris, & viginti tria de quibusdam virtutibus & vitiis.

Omnia hæc symbola sunt adornata Hispanico more, i. e. nullum habent lemma præter tres versus, qui explicationis loco adjiciuntur, quorum prior plerumque describit corpus & figuram sive: objectum, posteriores autem complectuntur corporis proprietatem & applicationem. Hinc pro bonorum hujus vitæ incertitudine exprimenda pingit tres tesseras, his tribus versiculis:

BIENES POR EL MUNDO DADOS
POR ADONDE LOS ECHARES
HALLARAS QUE SON AZARES.

Quibus significat bona hujus mundi, quocunque inspicias modo, quemque demum sui præstent usum, non accidere cuiquam nisi casu. Ubi priori versu demto, cæteri lemmatis loco haberi possent.

Ad creationem præfigurandum hoc modo procedit:

HIEROGLIFICO

Pintafe un horno de Vidrio, y un vaso a la boca.
Vitrarii ponit furnum, cujus in ore hæret vitrum, his versibus:

HECHURA DE VIDRIO SOY,
PUES TODO EL SER RECEBI
POR RESPIRAR DIOS EN MI.

Vitreum opus sum , quippe id quod sum, ope divini afflatus sum : Si ex istis versibus tantum peterentur hæc verba; **EL SER RECEBI POR RESPIRAR**, Afflatu Spiro; symbolum esset ingenuum. Atque hac ratione plurima ejus symbola ingeniosa & regulis convenientia reddi possunt.

Gemina est ratio , qua explicantur symbola , quibus scatet fabulosa heroicorum facinorum narratio- nis Hispanicè conscriptæ tertia & quarta pars Equitis, qui à sole cognomen habet, cujus Authores perhibentur **DIACUS ORTUNEZ DE CALA ORRA**, **PETRUS LA SIERRA**, & **MARCUS MARTINIUS**. Verum multum absunt ea à symbolis Ledismæ , quippe quædam eorum vix nomen sustineant.

Partem secundam constituunt symbola Domini Bussiæ, quæ in unum corpus sunt congesta unà cum tractatu, quem de symbolis edidit.

Anno 1650. heroica & moralia symbola versibus & brevibus dissertationibus explicata publicavit **P. PETRUS LE MOINE**, quæ certè multum ingenii habent, & perpauci sunt ejusdem materiæ authores, quod ipsi summæ laudi cedit, qui tantum exactorum symbolorum numerum confecerunt. Cum secunda vice ejus epitome ederetur unà cum arte symbolorum, adjicere ipsi placuit symbolorum museum & hortum, ubi picturarum loco adhibentur tantum flores, eaque subjiciuntur ex arte regnandi excerpta, quæ ad Reges pertinent.

Cæterum id in genere notandum, Authores quam plurimos, qui de Arte symbolica scripserunt, multa symbola concinnasse, suisque operibus hinc inde inferuisse, quare ad alios ut sermonem nostrum flectamus, qui aliorum symbola collegerunt & in lucem emiserunt, tempus & institutum nostrum postulat.

Ordine juxta ac ætate hic primus est **CLAUDIUS PARADINUS** Belliocen- sis Canonicus, cujus libellus in varias traductus est linguas, typis quamvis.

pif.

De SYMBOLORUM AUTHOR. 69

pissimè iteratus, atque ab omnibus allegatus, qui de hac re aliquid memoriæ tradiderunt. Symbola, quæ collegit, sunt Francisci I. Henrici II. Ludovici XI. Ludovici XII. Caroli Quinti, Cosmi de Medicis, Henrici VIII. Regis Anglorum, Margareta Illustriss. Navarrorum Regina, Philippi Ducis Burgundiæ, Johannis Ducis Burgundiæ, Galeatii Vicecomitis II. Mediolanensium, Dianæ Pictaviensis, Caroli Cardinalis Borbonii, Cardinalis Turtonii, Cardinalis Ferrariensis, Catharinæ de Medicis Francorum Regina, Caroli Cardinalis Lotharingensis, Helionora Austriæ Galliarum Regis viduæ, Valentina Mediolanensis Aurelianorum Ducissæ, Andreæ Lavalli præfecti maritimi Gallici, Archiepiscopi Ambrunensis Boisdelphini Domini, Erasmi, Guiljelmi ab Hanovia, Papæ Clementis VII. Horatii Farnesii Ducis Camarini, S. Andreæ Mareschalli, Margareta Bituricensium Ducissæ, Philippi Chebotii Comitris, Morvillerii Galizæ Cancellarii, Caroli VI. Præfecti classis Bonniacetii, Ludovici Ducis Navarrorum, & Johannis Ducis Burgundiæ.

Hiscæ tam illustrium personarum symbolis multa etiam alia ex suis adjecit PARADINUS, verum hæc omnia si ritè inspexeris, vix viginti symbolorum nomine digna esse reperies.

Venetis imprimi curavit Anno 1566 symbolorum congeriem RUSCELLIUS, quibus explicatio nis ergò quædam adjunctæ sunt orationculæ. Dividit hoc opusculum in tres libros præfixo titulo: *Le Imprese illustre con espofitioni e discorsi del S. Jeronimo Ruscelli.*

His quartum librum adjecit Anno 1583 Parensejus VINCENTIUS RUSCELLIUS hac inscriptione: *Il quarto libro delle Imprese illustre con figure de stampe in rame, aggiunto da Vincenzo Ruscelli da Fa- terbo.*

Anno 1565, 1566 & 1568 plurima delineavit
E 3 sym-

symbola JOHANNES BAPTISTA PITTONIUS celebris Pictor Vincentiensis, quæ æri incidi jussit publicèque emisit * versibus Italarum more concinnatis ornata, quos in quodvis horum symbolorum composuerat LUDOVICUS DOLCEUS. Titulus hujus operis ita habet: *Imprese di diversi Principi, Duchi, Signori, ed altri personaggi, ed huomini illustri.*

Anno 1578. Academicorum Brixienfium in ditio-
ne Veneta, qui vocantur *Occulti*, collegit symbo-
bola vulgavitque BARTHOLOMÆUS ARNI-
GIUS.

Quod etiam fecit LUCAS CONTILE symbolis
Academiæ *Affidatorum* Papiensium, addens cuius
horum oratiunculam, curriculumque vitæ cujusvis A-
cademici.

Quæ prostant duo volumina orationum in Academia
Gelatorum Bologniæ habitarum, eorundemque Aca-
demicorum symbolorum, nemini debemus alii, quàm
Illustrissimo Comiti VALERIO ZANIO. Is enim
cum communibus omnium Academicorum suffragiis
Academiæ hujus Princeps esset electus, sequentique
anno eodem in munere confirmatus, impensis suis cu-
ravit colligi ac typis exscribi has orationes &
symbola, indito priori volumini hujusmodi titulo:
*Prose de Signori Academici Gelati di Bologna, Posteriori,
Memorie Imprese e ritratti de Signori Academici Gelati
di Bologna.*

In primo continentur quindecim Orationes.

*Delle giostre e Tornei del Sig. Senatore Berlingie-
ro Gessi.*

*Delle armi delle famiglie del Sig. Conte Gasparo
Bombacci.*

*Dell' Imprese Accademiche del Sig. Francesco Car-
meni.*

* Sonnets & Stances

De SYMBOLORUM AUTHOR. 71

Della Filosofia Morale del Sig. Conte Alberto Capara.

De gli intervalli Musicali Riflessioni del Sig. Gio. Batt. Sanuti Pellicani.

Delle Cagioni fisiche de gli effetti simpatici del Sig. Conte Ercol Agostino Bero.

Dell' Idioma nativo, &c. del Sig. Giovan Francesco Bonomi.

Della Tragedia del Sig. Dott. Innocenzio Maria Fioravanti.

Dell' Isopo di Salomone del Sig. Dott. Ovidio Montalbani.

Della Politica, e della ragion di stato del Sig. Dott. Alessandro Barbieri.

Delle Terme antiche, e giuochi de' Romani del Sig. Dott. Gio. Batt. Capponi.

Delle Sette de Filosofi, e del genio di Filosofare del Sig. Ant. Felice Marsili.

Della Musica del Sig. Girolamo Desideri.

Del metter in Carta opinioni Cavaleresche del Sig. Senatore Giovan Michele Guasta villani.

Della Sparizione d'alcune stelle del Sig. Dott. Gemignano Montanari.

Symbola Authorum quod attinet, ea cuique orationi sunt præposita.

Volumen alterum continet octuaginta quatuor symbola, inter quæ agmen ducit, quod gerit Academia. Hoc proximè sequitur effigies & symbolum Papæ Urbani VIII. & quorundam Patrum Purpuratorum, qui hujus Academiæ erant cives. Adjunguntur etiam effigies eorum, qui vita excesserant. Quas excipit cujusvis Academici elogium catalogo omnium eorum operum annexo, quæ ejus cura erant impressa vel ad prelum habebat parata.

Summa cura seculo elapso collegit OCTAVIUS DE STRADA celeberrimus Antiquarius numismata antiquorum æque ac recentiorum Cæsarum, Principumque Ecclesiasticorum & Secularium, museumque eorum amplum constituit. Quod cum fecisset, Iubido eodem tempore illum incescit numismatum etiam congerendi facies, segregatisque veteribus à recentioribus, seorsim tradidit quæ invenerat Paparum, Imperatorum, Regum, Cardinalium, Principum Imperii & illustrium virorum. Huic operi adjungebat quædam hierographa sive emblemata S. Eucharistiæ, & S. Crucis ea quidem tempestate, cum utraque offendiculo esset Germanis, Gallis & Anglis, causamque non levem ibi præberet hæreseos & tumultuum. Ea æri incidit Anno 1661 GILLES SADELER Cæsar. Majest. Sculptor, isagogenque adjecit latinam, ut semper habeat lector cum mysteriis Mystagogum, Historiographus Imperatoris.

Omne hoc opus absolvitur tribus partibus. Prima continet octo hierographa S. Eucharistiæ, quindecim S. Crucis, triginta Pontificum Maximorum; triginta novem Cæsarum; quatuor Mahometanorum; Triginta septem Regum Hispaniæ; Quadraginta octo Regum Galliæ; unum & viginti Regum Angliæ; decem Regum Scotiæ; duodecim Regum Portugaliæ; Undecim Regum Siciliæ; octo Regum Hierusalem; octodecim Regum Hungariæ & Poloniæ; octodecim Regum Sueciæ & Poloniæ; sex Regum Sueciæ & Daniæ; decem Regum Navarræ; duo Regum Austriæ; duo Regum Cypri; quatuor Burgundiæ, quæ conjuncta conficiunt numerum centum & octuaginta quatuor typorum.

Pars secunda complectitur nonaginta septem numismatum figuras Cardinalium; quatuor Magistr. Ord. S. Joan.; septem Patriarcharum; quatuordecim Electorum S. Imperii; viginti quinque Archiducum; nonaginta sex Principum Imperii, quarum sum-

summa evadit ad ducentarum & triginta novem figurarum numerum.

Pars tertia habet ducentos & sexaginta sex typos Ducum Venetorum, Principum, Marchionum & Principissarum Italiæ.

Plurima autem symbola in tam vasto sexcentorum & nonaginta figurarum numero habentur, quæ ab his Authoribus non ritè sunt distincta, quippe omnibus sine ulla differentia symboli nomen indunt universumque opus inscribunt : *Symbola divina & humana Pontificum, Imperatorum, Regum, &c.*

Scatet insuper hoc idem opus multis ac variis vitis, quorum haud infimum est, quod hos typos & symbola non gesserint re vera omnes Authores, quibus tribuuntur, sed pro libitu eorum inventa illisque tributa sint. Sunt etiam, quæ nunquam moneræ ulli vel numismatibus fuere impressa, quamvis in eorum numero nihilominus recensentur. Præterea plura aliis tribuuntur personis, quam rêvera gesserunt. Ita tribuitur Carolo VII. Salamandra, quæ erat Francisci I. Ludovico XI. Histrix, quæ erat Ludovici XII. Carolo VIII. cervus alatus, qui erat Caroli VI. Ludovico XII. crater, qui erat Francisci II. & torques S. Michaelis, qui erat Ludovici XI. Francisko primo utrumque globum, qui erat Francisci II. In magna tamen celebritate semper versatus est hic liber, & abhinc sexaginta annis à multis Authoribus allegatus, qui his symbolis usi sunt vel in sermonibus suis vel in publicis declamationibus. Quidam Historici etiam eò usque pervenerunt, ut unâ hujus libri autoritate quibusdam Principibus, quorum contexebant vitam, quædam symbola adscripsere, quibus tamen nunquam usi fuerant.

Anno 1629. pars quædam hujus operis rursum edita est Francofurti sub Authoris primi nomine hoc titulo : *Vita Imperatorum Caesarumque Romanorum O-*

rientis & Occidentis, uxorum & liberorum. Item Tyrannorum, qui Romanum Imperium occupare conati sunt, à Cajo Julio Cesare ad Ferdinandum II. & annum 1629. una cum eorum effigibus, & symbolis ex probatissimis Historicis, aureis etiam & argenteis numismatibus delineatis & Genealogia Austriaca, cura O. Flavii de Strada Francofurti 1629.

Eodem loco prodire etiam Anno 1619 ducenta symbola Imperatorum, Regum & Principum curante SALOMONE NEUGEBAUERO, hac inscriptione: *Selectorum symbolorum heroicorum Centuria gemina enotata & enodata à Salomone Neugebauero Cadano.* Initium facit ab eo, quod habuit Imperator Rudolphus I. deinde adjicit symbola Alberti I. Henrici VII. Ludovici Bavarie, Friderici I. Caroli IV. Wenceslai, Sigismundi, Alberti secundi, Friderici III. Maximiliani I. Caroli V. Ferdinandi, Maximiliani II. Rudolphi II. & Mattheie. Quæ sequuntur viginti duo Regum Francorum, at plurima perperam illis tribuuntur. Hæc excipiunt demum quædam Regum Arragonie, Castilie, Sicilie, Neapolitanorum, Portugalie, Navarre, Anglie, Scotie, Danie, Suecie, Polonie, Hungarie, Bohemie, & nonnulla Electorum, Archiducum, Ducum Burgundie, Lotharingie, Brunswigie, Clivie & aliorum variorum Heroum Germanorum.

Duo in volumina etiam coegit omnia symbola Ducum Burgundie, Brabantie & Limburgii, nec non Gubernatorum Belgii Vir Illustriss. JOHANNES BAPTISTA CHRISTYNUS Eques, Majestat. Catholici à consiliis in senatu summo Flandrico, proximus à Rege, & omnium consiliorum de rebus ad statum Belgii pertinentibus Præses, Plenipotentariusque Pacis Noviomagensis. Impressa sunt ea Colonie hujusmodi titulo insignita. *Incliti Brabantie Duces, Belgici, Burgundici, Austriaci, à Godofredo,*

do, qui à Barba nomen accepit, Duce, usque ad Carolum II. Hispan. & Ind. Regem, Brabantia Ducem. Eorumque ortus, adventus auspicati, tempora regiminis, connubia, foundationes pie, obitus, sepultura, Epitaphia, inscriptiones, elogia, insignia gentilitia, numismata, symbola heroica & lemmata epigraphica.

Belgii & Burgandia Gubernatores ac Archistrategi, eorumque ortus & series, adventus auspicati, tempora Regiminis, connubia, gesta militaria, foundationes pie, tituli, inscriptiones, obitus, sepultura, Epitaphia, elogia, insignia gentilitia, quarieria, fragmenta genealogica, numismata & lemmata epigraphica.

Is omnigena insignis doctrina distinxit inter numismata & symbola, quæ tantum lemmate, & ea, quæ figuris & lemmatibus constant, quorum alia vocat symbola heroica, alia lemmata epigraphica.

ULISSES ALDROVANDUS Historiam suam, quam edidit, Naturalem variis voluminibus, multis implevit symbolis, cum animalium, gemmarum & plantarum tradat descriptionem, quæ in symbolorum corpora admittuntur.

Prostat etiam il Museo di Giovan Paolo Reinoldi distinto in Imprese e Emblemi. In quo ferè ducenta inveniuntur symbola, at non tanti videntur acuminis, ut multis ea recenseamus.

Ut & Basilica Sancta Genovefa decora Emblematis illustrata. Triginta duo Elogia sunt, quibus totidem adjecit symbola P. LUDOVICUS DE BRETHE * Gergoviensis Canonicus, Regularis Ordin. August. Non sunt planè ad regulam normam confabricata, concinna tamen eorum connulla essent, mo diffibebitur. Cum verò Emblematum nomina illa

* de Clement.

la insigniat, non possunt ad exactiora symbolorum præcepta examinari improbarique, quippe minus exactitudinis habent emblemata, quam symbola, nec ad easdem regulas utraque adornantur. Quod idem etiam innuit in admonitione, quam habet ad lectorem, his verbis: *Apposita sunt Emblemata scilicet ad ornamentum; non enim Emblematus causa Elogia, sed Emblemata propter Elogia.*

Anno 1588 PRINCIPIUS FABRICIUS publici juris fecit prolixum symbolorum apparatus in gentilitia insignia Papæ Gregorii XIII. cujus titulus ita habet. *Delle allusioni, Imprese, e Emblemami del Sig. Principio Fabrici da Teramo sopra la vita, opere & attioni di Gregorio XIII. Pont. Massimo Libri sei ne i quali sotto l'Allegoria del Drago arme del detto Pontefice si describe anco la vera forma d'un Principe Christiano.* Verum ea nec sunt Emblemata, nec symbola, sed confusa ineptarum figurarum coluvies.

Sub finem seculi elapsi duobus voluminibus divulgavit SIMON BIRALLIUS selecta eorum Authorum symbola, qui de iis scripserunt, cujus titulus ita est formatus: *Delle Imprese scelte da Simon Biralli. Dove sono Imprese tutte nuove ben regulate, & di vari gran personaggi, como di diversi elevati ingegni d'ogni qualita, di nobil professione, & di dotte Academie, & di studiosi Academici d'Italia.* Authores collecti hic sunt cum primis Paulus Jovius, Ludovicus Dominicus, Hieronymus & Vincentus Rucellius, Scipio Ammitatus, Bartholomæus Arngius, Lucas Contile, Pittonius, Paradimus, Palatinus, Camillus Camilli, Equitum centuria Sinenfis, Capacius, Torquatus Tassus & Ascanius Piccolominus. Atque hac eorum collectione absolvit volumen prius. Posteriori multos alios recensuit.

To-

Totum verò opus dialogica forma conscriptum est.

Ultimam, quam vidi symbolorum Synopsin, quæque omnium loco esse potest, omniumque Authorum compendium fuit, cum literario Orbe communicavit Abbas D. PHILIPPUS PICINELLIUS Mediolanensis ex ordine Canonicor. Regul. S. Johan. Lateran. Eam concinnavit juxta naturalem corporum ordinem, à quibus symbola erant desumpta, titulo hujusmodi præfixo. *Mondo symbolico formato d' Imprese scelte, spiegate, ed illustrate con sentenze, ed eruditioni sacre & profane, che somministrano agli Oratori, Predicatori, Accademici, Poeti un infinito numero de concetti in questa impressione da mille e mille parti ampliato, studiosi diporti dell' Abbate D. Filippo Picinelli Milanese ne i Canonici Regolari Lateranensi Theologo, Lettore di sacra Scrittura, e Predicatore privilegiato.*

Hujus libri duæ factæ sunt editiones, quarum ultima Venetiis impressa est Anno 1670. Additæ huic sunt in quodvis symbolum applicationes sacre & morales locaque ex S. Literis, Patribus, Authoribus sacris & profanis, & Poëtis. Multa sunt in hac synopsi, quæ ipse excogitavit symbola, quæ, ut à cæteris distinguerentur, asterisco notata sunt ad operis marginem.

Progressum suum qualemcumque in hac regione debent symbola septem vel octo viris, qui quamvis nihil hætenus de eâ re scripserunt, non tamen destiterunt hanc artem multis symbolis proprio Marte factis inclutam reddere. Hos inter non postremus est D. Henricus Ludov. Habertus Montmorenciacus supplicum libellorum Magister, qui cum maxime delectaretur Ovidii facilibus ac nativis loquendi formis, quam plurima hemistichia ex hoc Poëta in symbolorum petiit usum, quæ composuit gravibus seriisque rebus expeditis. Ingenti trahebatur rei literariæ studio, inprimis Critices, Antiquitatis & Physicæ novæ. Vinculum amicitiae arcum habebat cum qui-

quibusvis eruditione ac ingenio præstantibus. Ipsius sola auctoritate suum de symbolis exaravit tractatum P. le Moine, cui eum etiam inscripsit sub nomine Aristidis, ejusque symbolis non paucis librum suum ornavit, quæ in eo vocantur symbola adoptiva. Ad eundem quoque, quo flagrabat in artem symbolicam, amorem, quam plurimos adduxit viros magna auctoritate pollentes, ita ut eidem rei operam suam collocare haud detrectarent, præstantissimæque foeminae iis sua cohonestarent gynaecæa.

Verbo, is fuit cujus ope Ars symbolica inter Gallos est stabilita. Hujus vestigiis institit felicissimo symbolorum fato D. Clemens in supremo rei subsidiariæ senatu assessor. Ex eo enim habent, quem nunc obtinent, omnem progesum ac honorem. Nullus enim magis sibi Musas demeritus est, neque quisquam arctius cum Gratiis habuit commercium. Mansuetiores revera reddiderat, tantamque illis conciliaverat gratiam elegantiamque, ut plerique, qui eas ante ob difficultates nimias abdicaverant, postea non possent non incendi earundem desiderio, quam verba miscuerant cum D. Clemente de earum suavitate amoenitareque. In promptu habebat artem & naturam Spectaculorum. Saltationes, quarum fuit author, in admirationem rapiebant quemvis. Bibliothecam habebat exactissimam, omniumque festivitatum recreationumque, quas in aulis festivissimis lepidissimisque reperire est, refertissimam. Principes eorumque conjuges summa voluptate audiebant eum de iis differentem, administrationemque hujus negotii libentissime ei committebant. De Cætero, mirum quanta promptitudine valeret symbolorum conficiendorum. Nullo fere negotio optima quæcunque excogitabat, quæ non solum faciliè fluebant, verum tam limatis etiam scatebant expressionibus, ut alia quævis facili ingenio & acumine vincerent. Plura habebat quam ducenta quam nitidissime picta atque versibus brevissimis

mis exornata, quæ Filio suo reliquit tanquam ingenii sui rarum depositum. Nec in ea re inferior est ullatenus Filius Patre. Quamvis enim magna negotiorum transmarinorum & aulicorum prematur mole, tamen à re literaria non potest cohibere animum, quin non nunquam serio in symbolorum concinnas penetret applicationes. Hujus quandam concinnam possideo picturam, quam effinxerat, cum symbolorum institueretur ludus in aula, in qua viginti præstantissimi magnates totidem exhibentur symbolis, quorum in explicationem breves versiculi sunt adjecti. Parens ejus D. Clemens exiguum tractatum de arte symbolica exaraverat in gratiam cujusdam Foeminæ aulicæ. In quo quæ ab aliis de ea re prolixè & magnis voluminibus sunt tradita, is succincta, facili ac expedita methodo tractat omnia. Auctorem eum quoque habent symbola, quibus insignita est porticus S. Clodii & à me publici juris facta sunt in tractatu, quo symbolum Regis a malevolorum morsu vindicavi. Apud me enim ea pro sua benignitate deponebat paucos ante obitum suum dies, ut picturas perfectas redderem, quarum tantum initium erat factum.

Oblectatus est etiam valde symbolis Illustr. Cardinalis Mazarinus, eamque in illa tam proclivem voluntatem ex patria sua huc tulisse non levis conjectura est. Ipse symbolum Regis ut concinnaretur exactum ac ejus persona dignum, curam gessit, quare hoc oneris haud dubitavit imponere D. d'Ouvrier, qui & ingenio multum valebat & ad inscriptiones sententiasque argutissimas invenientas videbatur natus. Quod cum in se recipere maximè initio cunctaretur imperitiæ hujus rei causam interferens, utpote quam nec unquam dicebat se tractasse, nec ejus regulas in numero habere; principia artis Illustr. Cardinalem haud piguit ei tradere, accurateque describere, qua in re po-

potissimum versetur hujus rei cardo, & quomodo felicissimè personarum illustrium exprimantur cogitata & consilia. Hinc solem in istum campum, cuius copiam sibi fecerat Illust. Cardinalis, pingi curavit lemmate adjecto, **NEC PLURIBUS IMPAR.** Quæ inventio, quamvis optime cesserat, multorum tamen invidiam in se derivavit, qui dente asperissimo eam rodebant, infamemque reddere omni contentione laborabant. His ipse tractatum quandam opposui, quo ejus symbolum contra accusationes illorum defendo, idque una veritatis amore impulsus, & ut meritorum cumulo nihil decedat, quibus emicuit Authoritatem injuste laceffit. Is quoque adornavit concinnum illud symbolum horri Hesperidum, cujus custos pingebatur serpens, hac epigraphe: **SERVAT ET ABSTINET,** quo innuitur fidelitas cujusdam summi ærarii tribuni, quod ut aptius præfigurari non potest quàm malis aureis hujus horti, ita nec concinnius ejus tribunus, quàm serpente ex gentilitiis suis insignibus deprompto.

Quemadmodum autem totus in eo erat hic sapiens & tam alta mente præditus minister, ut nihil non converteret ad gloriam Regis, ejusque regni prosperrimum statum: ita id quoque sibi negotii dari credidit, ut ad regulas artis redigeret ea symbola & numismatum facies, quæ singulis annis in memoriam rerum à Rege benè gestarum cudebantur. Quocirca negotium in primis dedit D. Abbati de Bourzeys, D. Chapellano, D. Carpentero & D. Perroto Academia Gallicæ civibus, ut conficerent symbola in nummulos æreos ædificiorum, rei nauticæ, thesauri Regii, & fructuum adventitiorum. Eorum opera parata quoque sunt, quæ extant in peripetasmata Gobelii. Cum verò vita excederent D. Abbas de Bourzeys & D. Chappelanus, in eorum locum successi sunt D. Quinautius & P. Abbas Talemannus.

Hiscæ

Hisce viris illustrissimis, ut accenseam P. DE BUSSIÈRES ex Societate Jesu, referendæ gratiæ, si nihil aliud, jubet voluntas. Ei enim uni debeo Musarum mansuetiorum incunabula. Et pauci sunt certe Authorum antiquorum & recentiorum quacunque etiam lingua, Græca, Latina, Gallica, Italica & Hispanica editorum, quorum ad cognitionem non pervenerat atque ex eorum lectione multum fructum perceperat. Laboris erat patientissimus, quamvis temperamento uteretur satis imbecilli, valetudineque infirma. Solitudinem elegerat ob difficilem linguam, ubi totus vacabat meditationi, lectioni & conscribendis libris. Poësi summopere delectabatur, cui etiam videbatur natus. Primum opus, quo orbi literario innotuit, erant inscriptiones Poeticæ gallico idiomate exaratae. Quod eodem tempore secuta est Historiæ universalis epitome, quam inscripsit *Flosculos Historiarum*, stylo conciso ac eleganti conscripta. Cùm in colloquium esset ventum Reaci de pace & Regis inatrimonio, Hispani Magnates plurimi qui aderant, illum librum habebant, cujus tanta inter eos erat admiratio, ut de vita hujus Patris & loco commorationis, quæ erat Lugduni, certiores redditi, Mareschallum de Villeroy Provinciæ Governatorem appellarent non tantum rerum novarum causa, sed cum primis expiscandi gratia, num quædam alia ab hoc Patre edita prostackent. Hac ratione magnum sibi conciliavit favorem & gratiam Archiepiscopi Lugdunensis, qui Frater erat D. Mareschalli, adeò ut nemo ferè literatorum per Lugdunum iter faceret, quem ad ejus cognitionem & amicitiam non perducebat, cujus singularem indolem meritaque magna omnibus nota volebat. Bibliothecam habebat exquisitam librorum Gallicorum, Italicorum, Hispanorum & Latinorum. Qua in re quàm maximè adjumento illi erat R. Petrus Oliva ejus Societatis Generalis, qui cum peramanter habebat magnique faciebat tam

F. propter

propter insignem suam pietatem, quàm ingenii singulares dotes. Omnia enim ei lubens suppeditabat, quæ ad Bibliothecam ejus ornandam necessaria putabat. Vix dici potest, quanto affectu ferebatur in Poëma Epicum, quem suggestisse sibi non una vice ex eo audiivi frequentem lectionem Homeri, Virgilii, Tassi, Ariosteni, Bacciolini & Chiabrera. Hinc etiam amicitiam D. Chapelani mirum in modum ampiebat, quem sciebat Virginis cantionem moliri. Quo cum postea magnum habuit literarum commercium, uti & cum D. de la Chambre. Erant qui D. Segnierium Cancellarium ac eruditorum peraman-tem eo perducere volebant, ut in eruditorum numerum promoveretur Parisiis, verum solitudo, in quam adeò proclivis erat, impedivit, quominus se tam illustri theatro sisti voluerit, ubi haud dubie magnam pro ea, qua præstabat omnigena eruditione, sibi acquisivisset famam & authoritatem. Latine vulgavit Poëma, in quo trium librorum amplexu descripsit * Reacum obsidione Anglorum liberatam. In animo etiam habebat Epico Poëmate celebrare Rupellæ expugnationem; verum hoc dissuadentibus quibusdam amicis non perfecit, quod nimis recens istud esset factum, nec ob id fictionibus ullis ornari pateretur, quod hujus poëmatidis proprium est. Quibus rebus factum est, ut animum converteret ad describendum Scanderbergum, de quo octo exaravit libros, quibus dissertationem præfixit de descriptionibus & comparisonibus, quæ in hoc genere poëseos adhibentur. Alia multa in re poetica molitus est tum gallica tum latina, quorum quoddam erat inchoatum in triumphum Crucis sub Heraclio, aliud de Clodoveo, cujus unus liber in lucem editus est. Pie admodum & religiose venerabatur S. Johannem, cujus nomen gerebat, quare ejus Apocalypsin etiam carmine eleganti descripsit. At non adeò ejus animum occupaverat Poëseos amor, quin simi-

li

* Ino de Rbé.

De SYMBOLORUM AUTHOR. 83

li affectu etiam complecteretur Historiam. Nulla cer-
 re alicujus porior est ea, quam ipse Gallix historiam
 latinè edidit. Ea absoluta multas alias menteolve-
 bat, at valetudo, qua utebatur minus firma, conati-
 bus ejus valdè obstitit. Japonix etiam delineatio-
 nem quandam fecit, quæ typis nunquam fuit descri-
 pta. Synopsi Historiæ universalis conciliaverat sibi a-
 miciciam Amplif. Cardinalis Facchinetti, cujus o-
 pera & commendatione prelo subjecta est Historia
 ejus Gallix. Quocirca etiam diversis latinis carmini-
 bus ejus famam cohonestavit. R. Episcopus Mona-
 steriensis D. Paderbornius literatorum maximus Pa-
 tronus sua illum donabat effigie familiaritatem ejus
 maximopere ambiens. Tandem magno meritorum
 cumulo oneratus magnamque æstimationis & virtutis
 famam consecutus, mortuus est Lugduni 1678. die 26
 Octob. ubi diutius quadraginta annis in grande hujus
 urbis decus vitam duxerat. Vehementer delectatus
 est symbolis, quorum haud pauca concinnaverat in
 ornamentum villæ, cujus possessor erat ejus frater ad
 clavum cujusdam civitatis haud procul Lugduno sitæ
 sedens, quem cum maximo amore prosequeretur,
 versus quosdam latinos iis subjecit officia Christiani
 continentis, qui paraphraseos instar sunt horum
 symbolorum. In his utroque officio insigniter fun-
 ctus est & fidelis Ecclesiæ Pastoris & Fratris dulcis-
 simi ac pii. In sermonem latinum transtulit Sermo-
 nes R. Pat. Olivæ, quos offerebat Archiepiscopo
 Lugdunensi. Tribus exornavit symbolis epistolam
 dedicatorem, quorum primum continebat stellas his
 verbis adscriptis: SUPRA INFRAQUE JUVANT.
 Quo utrumque honorem notabat, quo cumulatus e-
 rat Archiepiscopus Lugdunensis, qui eodem tempo-
 re regium ejus Provinciæ agebat præfectum. Secun-
 dum, malum punicum patens hac epigraphe: NE
 NUMERA NAM PLURA LATENT, i. e. Noli
 horum granorum numerum inire, quia intus multò
 plura abdita sunt, quàm quidem extra apparet. Ter-
 tium,

tium, arcum coelestem hoc lemmate: **NON FERIT.** Ipse duplex sibi Symbolum asciverat, quorum prius erat Aquila solem intuens his verbis Virgilii:

HIC AMOR.

Posterius Aquila in deserto petrae infidens hac inscriptione.

HIC PATRIA EST.

Quo significare volebat quam sibi chara esset solitudo & contemplatio.

Omnes, qui quadam eruditionis fama celebrantur Parisiis, nota est ornatissima Virgo de la Vigne, non tantum sua summa modestia, verum & mira tribus vel quatuor linguis loquendi facilitate. Quae quantopere symbolis afficeretur, ex eo apparet, quod quaedam ingeniosissima regulisque maxime congruentia excogitaverit, quibus omnes illos ad eorum amorem trahebat, quos iis donare placuerat. Hujus non semel mentionem fecit confabulationum inter Aristidem & Eugenium author in colloquio, quod de *symbolis* titulum gerit. Ipsa est, quam ægre habentem ingenioque ac virtute perquam conspicuam quidam Amicorum notabat Sole eclypsin patiente, his verbis Italicis adjectis: **E PUR LE OBSCUR A TUTTE.** Eam quoque symbolis celebrarunt R. Abates Regnier & Talemannus. Illum enim concernit, quod scriptum extat in eodem colloquio, quendam familiarem Authoris, strenuè munus suum obeuntem in Academia Gallica & Florentina, in adversa valetudine utentis honorem effinxisse libram, in qua ponderatur corporis debilitas cum ingenii sublimitate, altera ejus lance depressa, altera elevata, hoc lemmate:

HINC DEPRIMOR, ERIGOR ILLINC.

Ipsam etiam aliquod in sui mali solatium refert composuisse, ex quo ejus fides ac voluntatis cum divina consensio apprimè elucet. Craterem enim fontanum ponebat, in quem lapis cadit multos circulos faciens,

De SYMBOLORUM AUTHOR. 85

faciens, his verbis *Italicis*:

FERISCA PUR CHE CORONI.

Feriat modò coronet. Atqui hoc symbolum idcirco plus gratiæ habebat, quod ex calculo tum graviter laborabat ac postea eodem malo enecata est.

Aliud ejusdem extat, quo sat eleganter & nomen & genium suum exprimebat. Vitis enim erat hac *Italica* epigraphæ.

ARDOR TEMO, E GIBLO M'OFFENDE.

Plura etiam in eam fecit D. Clemens, in quibus unum est, quo sanam ejus mentem sive Spiritum Dei, quo sustentabatur solo ad ultimum vitæ articulum redacta, describere volebat. Navim quippe pingebat tempestate fractam, quæ à vento tantum agitabatur, hoc lemmate:

SOLUSQUE REGIT ME SPIRITUS.

Huic *Fœminæ* etiam debemus illud Symbolum, quod in mortem R. Abbatis Verji factum est, in quo studiis nimis eum esse enecatam notat per facem magnam incensam ac ejus effigiei suppositam cum hac inscriptione *Hispanica*:

MAS VIDA SI MENOS LUZ.

Plus vita, si luminis minus.

Præterea linguam Latinam & Græcam æque in numero habebat ac *Italicam* & *Hispanicam*, & cum suffragio *Academiæ Gallicæ* largiretur præstantissimæ Virgini de Scuderi primum eloquentiæ præmium, quod ad mentem D. de Balzac prima vice tunc distribuebatur, qui magnam pecuniæ vim in id *Academiæ* cavit, ut biennio quovis in eos effundatur aliquod præmium, qui res ab eo propositas sermone soluto & ligato omnium excellentissimè expressissent, ea prædictæ Virgini coronam lauream ex auro confectam misit concinnis gallicis versibus ornatam, qua sexus suæ nomine ei honorem gratulatur, quem præ tot celeberrimis competitoribus una nacta erat. Difficile fuit initio authorem hujus poematis atque

muneris invenire, postquam autem innoverat id in gratiam præst. Virginis de Scuderi & ab alia Virgine esse præstitum, nemini amplius dubium fuit, quin hoc ab ea editum fuisset. Quicquid enim operis locaverat, tamen latere id non potuit, ex iis autem solis cognoscere licet, quo ingenii acumine ea fuerit donata.

Verum in vivis esse jam desierunt, quotquot celeberrimi Viri ac Foeminae hactenus à nobis sunt recensiti; itaque ad vivos ut nos conferamus tempus foret, nisi de iis nos tacere juberet eorum decus ac honoris, in quo versantur; fastigium. Etenim non ignoro quosdam præstantissimos viros, qui etiam si & Parisiis & in aliis Provinciis rebus summis præsent, tamen non insuper habent adhucdum symbolicam Artem, sed multa egregia interdum concinnant. Ea Epitomæ nostræ inferere constituimus, quam, hoc de Scriptoris judicio absoluto, tradaturi sumus; unde tantum utilitatis redundaturum esse in lectores persuasi sumus, quantum terræ ex coeli defluvio redundat, quantumvis fontium sinus ignari.

Anno 1679 Theses Regi dicatas in Collegio Clari montis defendebat Illustr. Princeps de Turenne filius natus maximus Ducis de Boüillon, ubi posteriora duo agmina Reg. Majestatis symbolis ac emblematis insignita erant, quorum inscriptiones præcipuas referebant victorias. Quod opus ideo maxime consilio factum est, symbolaque tria & viginti in hunc finem à me parata. Epistolam dedicatariam, emblemata, inscriptiones ut & sex vel septem symbola concinnata erant à Pat. DE LA RUE; reliqua adjiciebant alii; eosque inter ornamentorum ac dispositionis curam in se recipiebat D. Sevini Illustr. Cardinalis de Bouillon pictor. Qua occasione, cum mille aliquando ex meis editurus sim, significare consultum duxi, me operam meam hic quoque collocasse in conficiendis symbolis, quæ epitomæ meæ tamen in-

De SYMBOLORUM AUTHOR. 87

inferam, quam omnium eorum, quæ à me facta sunt, dabo, quamvis aliorum operibus nonnulla in hanc rem parata jam sint inserta.

Extant denique præter adductos illos Authores etiam multæ narrationes, descriptiones Festorum, solennia funeralia, receptiones Principum, & hoc genus alia, quæ variis symbolis sunt ornata. Hinc ea hic tradere constitui quæ oculis usurpare hætenus mihi contigit, ut ad ea recurrere possit pro lubitu curiosus lector, nihilque desit huic, quod in nos suscepimus, de Authoribus rei symbolicæ judicio. Nullum tamen hic servabo ordinem, sed eorum hic talem constituam catalogum, prout se oculis nostris objicient.

Breve descrizione dell' apparato funebre fatto per le sontuose esequie della Serenissima Reina Isabella nel duomo di Milano. In hoc apparatu sexdecim habentur symbola, quorum authores fuere Patr. Roch Maria Ferrarius, Johannes Baptista Viscontius, & Salvator Scarductius, qui tum erant Professores Rhetoricæ in Collegio Brerensi.

Funerale fatto nel Duomo di Torino alla gloriosa memoria dell'inzitissimo e potentissimo Principe Vittorio Amedeo Duca di Savoia, &c. Hoc opusculum complectitur quinquaginta sex symbola à P. Ludovico Joglario adornata.

Pompa dell' esequie celebrate al Serenissimo Edoardo Duca di Piacenza di Parma, &c l'anno 1648. descritta dal P. Francesco Raulino della compagnia di Giesu. Qui tractatus centum & viginti novem symbola continet.

Racconto dell' esequie fatte in Cremona all' eminentissimo Sign. Cardinale Pietro Campori vescovo dessa città. In quo exsculpta sunt undecim symbola cum quibusdam Emblematis.

Il Trionfo delle virtù contra i mostri corsa delle Dame

nelle leze nella piazza del castello di Torino alli 24. Genaro 1669. Cui adjuncta sunt viginti quatuor symbola.

Relatione della festa fatta in Milano per la Canonizzazione di San Carlo Cardinale di S. Prassede, e Arcivescovo di detta città nel anno 1610. Hac in descriptione Festi quadraginta quatuor symbola exhibentur.

Extant etiam octo symbola in relatione, quam fecit *Academicus innominatus*, cum imago quædam S. Virg. Anno 1649 Modenam transferretur.

Magna illorum etiam copia reperitur in descriptione iustorum, quæ facta sunt in honorem Comitissæ Goveanz Cravettæ in Ecclesia Collegiali S. Petri & S. Pauli Carmagnoli Anno 1657 at pauca hic sunt ad artis normam aptata, nonnulla aliunde petita.

Novem quoque symbola conspicua sunt in quadam relatione, cum baptismo traderetur Princeps junior Parmensis Edoardus Farnesius Anno 1668. cujus titulus ita habet: *Cielo e Terra Academici creati nel portarsi su l'onde sacre del Batesimo il Serenissimo Principe Edoardo Farnese.*

Cum Panormi infectionis gravitate remittente Anno 1664 festum celebraretur, propterea quod invenerant corpus S. Rosaliæ, quam protectricem habent, plurima in hujus festi decora facta sunt symbola postea tractatulo quodam evulgata, quem inscribebant: *Grati Ossequii della conca d'oro à Sancta Rosalia vergine Panormitana.*

Anno 1662. certamen institutum est à centuria Sinenfi in receptionem Principis junioris Toscaniæ, in quo comparebant viginti duobus symbolis ornati, quæ videri possunt in ea relatione, quæ edita est hoc titulo: *Relatione dell'agiostra à campo aperto fatta in Siena da Signori huomini d'arme Sanesi alla Real presenza de serenissimi Principi di Toscana.*

Exequiæ Philippî Secundi, quæ fiebant Neapol Anno

De SYMBOLORUM AUTHOR. 89

Anno 1599. quinquaginta sex symbolis cohonestatz sunt, de quibus extat opusculum sub hoc nomine : *Pompa funerales fatta in Napoli nell' essequie del Catholico Re Philippo II de Austria scritta da Ottavio Caputi di Consenza.*

Anno 1647. amplissimè Parisiis efferrè curarunt Illustris. Principem de Condé Patres è Societ. Jesu ex Collegio Clarimontis, ubi omnia symbolis erant repleta, quæ collecta sunt in relationem à Bureau d'Adresse die 20 Julii ejusdem Anni.

Iidem Patres obtulere undecim cum versibus latinis Rev. Archiepiscopo Parisiensi Anno 1672, quæ inscripta erant: *Illustrissimo Ecclesie Principi Francisco Harleo, Archiepiscopo Parisiensi symbola Heroica.*

ALPHONSUS MANCINIUS Ampliss. D. Cardinalis Mazarini nepos offerebat Patruo suo septem symbola à Pat. Rapino studiorum suorum Gubernatore excogitata, quæ cum aliis dein edidit iste Pater versibusque latinis exornavit. Idem fecerunt P. Rue & de la Brittonniere variis occasionibus.

Anno 1672. nonaginta publicavit P. JOUBERT in vitam & res pulchre gestas Francisci de Borgia, cum in Sanctorum numerum adscriberetur apud Avennicos, quæ epigrammatis Latinis & Gallicis insignita erant. Ea sunt acumine plena & arte docta polita.

Cum jubilæum ageretur S. Johannis Baptistæ Lugduni 1666, multa symbola in hæc solemnia composuit P. CHARBONNIER. Ea sequenti anno offerebat D. du Gué Forensium rerum præfecto & R. Abbati Telliero, qui jam est Archiepiscopus Rhemensis, quæ publici juris faciebat additis versibus & orationibus brevibus.

Imprese moti e versi fatti in lode del Duca di Ossuna vicere di Napoli nella festività del santissimo Sacramento nell' anno 1583.

Imprese del Officio Academico intronato raccolte
F 5 *da*

da lo Sconosciuto Academico Unito in Siena con figure.

In pompam funebrem Sereniss. Reginæ Hispaniæ Margaritæ Austriacæ conjugis Philippi tertii decem exhibita sunt * Viglebani in territorio Mediolanensi.

Item duodecim in iusta Philippi IV. Regis Hispaniæ, quæ à Patribus Barnabitis Collegii S. Alexandri Mediolani edebantur hoc titulo: *Pietosi Tributi Resi alla grand' anima del Monarca Filippo IV.*

Patres Collegii Jesuitarum, quod est Taurini, triginta tribus exornabant templum magnum ejusdem urbis, cum tumulo suo inferrentur duæ Ducissæ Sabaudix, altera Christiana Gallorum, altera Francisca Aurelianorum, quæ postea relatione adjecta hac inscriptione sunt vulgata: *Il Teatro del dolore apparato funebre fatto nel duomo di Torino alle Altezze Reali di Christiana di Francia, e Francesca di Borbone 1664.*

Non pauca etiam concinnavit BOLDONIUS in Cardinalem Montium Archiepiscopum Mediolanensem, quod opus tali insignitum est titulo: *Theatrum temporaneum aternitati Caesaris Montii S. R. E. Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis sacrum, Ottavio Boldonio Autore Mediolani in templo Sancti Alexandri excitatum mense Augusto 1635.*

Ducenta quoque sunt elaborata à P. DOMINICO GAMBERTIO Mutinensi in exequias solennes Illustriss. Ducis Mutinensis Francisci primi, quæ impressa sunt in folio sub hoc titulo: *L'Idée de un Prince e Heroe Christiano in Francesco I d'Este, di Modena, e Reggio Duca VIII. Generalissimo dell' arme Reali di Francia in Italia rappresentata alla publica luce col funerale apparato sposte nelle solenni Essequie l'anno 1659 alli 11. di Aprile, in Modena celebrate.*

Continent etiam quædam Regum Gallorum & personarum istius Regni illustrium symbola duo illa volumina, quæ Metalicæ rei Gallix nomen gerunt, quo-

* à Vigevs.

rum

rum primo recensentur res Regum Reginarumque publice & privatim gestæ, quæ in aureis, argenteis æreisque eorum numismatis expressæ sunt. Alterum vero complectitur numismata multorum virorum & ortu & dignitate clarorum.

Pari modo quædam invenies in synopsi numismatum, quam Luckius collegit atque tali inscriptione edi curavit: *Joannis Jacobi Luckii Sylloge Numismatum elegantiorum, quæ diversi Imperatores, Reges, Principes, Comites, Reipublicæ, diversas ob causas ab Anno 1500 ad annum usque 1600 cudi fecerunt.*

Dialogo della giostra fatta in Trevigi l'anno 1597 descritta per Giovanni della Torre, ove se hanno diversi ingegnosi, e pia cervoli discorsi intorno alla dichiarazione, e interpretatione delle liorée, Imprese e motti di ciascuno di Cavalieri, con un Sommario d'un'altra nobilissima giostra fatta l'anno 1481.

JACOBUS LE VASSEUR Academiæ Parisiensis Rector vulgabat quædam Anno 1609. Libri titulus ita habet: *Les Devises des Rois de France, Latines & Françaises, tirées de divers Auteurs antiques & modernes, avec un brieve exposition d'icelles en vers François, & la paraphrase en vers Latins, par Michel Grenet de Chartres.* Hæc vero symbola nihil aliud sunt quam hemistichia versuum, quæ Regibus Galliæ applicantur haud secus atque ea, quibus eorum effigies in ponte Virginis S. conspicuæ sunt in Reginæ introitum redintegratæ. Exempli loco adducam, quod in Pharamondum adornavit.

ARBITRII MIHI JURA MEI.

Plus ne veut le François gémir dessous ta main,

Il s'établit des loix, garde ton droit, Romain.

VER-

Arbitrii nunc jura sui vult Gallus habere,

Tu tua fac serves Romule, jura tibi.

Mixta est quoque Camerarii Emblematarum centuriis centuria symbolorum. Inter quæ elucet, quando pingit leonem simiam edentem ad se sanandum hac epigraphæ: AD MEDELAM. Quo notat Principem, abigentem adulatorem, qui curam salutis publicæ impediverat.

Habebat etiam multa symbola fabulosa heroicorum facinorum narratio Equitum Gloriæ, à FRANCISCO ROSSELO concinnata, cùm celebraretur ludus equestris in Epithalamium Regis, ubi propugnatores & oppugnatores triginta tria gerebant.

P. PETR. ABBAS magnum volumen edidit Elogiorum acumine multo & antithesi refertum, quo in libro etiam tradit quadraginta sex symbola acutissima in mysteria vitæ S. Virginis & subjecta alia.

Apparebant etiam viginti quinque optimæ notæ symbola in superbis illis equestribus pugnis, quas Romæ die 25 Februarii 1634 instituerat Illustr. Cardinalis Antonius Barbarinus. Inscriptio hujus festivitatis erat. *Festa fatta in Romi alli 25 Febraro 1634. e data in luceda vitale Mascardi.*

Gemina edita sunt numero viginti in connubia Cosmi de Medicis, & Mariæ Magdalenz Archiducis Austriacæ Anno 1608.

Et Collegium Romanum viginti quatuor sistebat, cùm Cardinalis Burghefius Papæ Pauli V. nepos magnifico exciperetur apparatu. Ea prelo vulgari curavit P. PAULUS BOMBINUS hoc nomine: *Vestigium Gymnasi quod in Romano Societatis Jesu Collegio amplissimo Principi Scipioni Cardinali Burghefio Romana olim Musæo dedicarunt. Rudem ejus delineationem eidem Principi offert Paulus Bombinus ejusdem Societatis Sacerdos.*

Eo-

Eodem modo etiam excepti sunt Cardinal. Barbarinus, Chigius, Rospigliosus & Altierus. Multa enim in eas solemnitates symbola adornata erant, quæ unà cum harum festivitatum descriptione emissa sunt.

Nec minori pompa excepta est Regina Sueciæ, quippe aula, porticusque, per quas ipsi eundem erat, magno symbolorum numero decoratæ erant.

Multa etiam vidi, quæ triginta annorum decursu Bruxellis facta sunt, in Festum S. Sacramenti.

Præterea omnes priores literæ Alphabeti in magno Dictionario Academiæ, quæ vocatur *la Crusca*, symbola Academicorum illorum continent, qui huic operi operam suam collocarunt & industriam.

Ex his igitur & multis aliis ea sedulo collegi symbola, quarum hic Syllogen vides amplam refertissimamque juxta corporum seriem dispositam. Mille-narium numerum hic excedunt, ne majorem dicam, quæ in *Mundo symbolico* R. Abbatis Picinelli haud reperiuntur. Maximam enim partem eorum nunquam vidit, quæ in Gallia concinnata sunt exactitudine & ingenii subtilitate non minus incluta. Ducenta hic etiam sisto D. Clementis Senatoris rei subsidiariæ in summo Senatu, quæ dubio procul elegantissima sunt acumineque ingenti referta. Multi adhuc sunt alii, qui omnem movent lapidem, ut exactissima quædam inveniant, nec frustra eorum labor insumitur, ingenuè fateor. Acceptum interim gratumque quin habitura sit Respublica literaria, quicquid hic operis à me locatum est in colligendis symbolis, quæ innumeris ferè locis sejuncta & dispersa erant, haud est cur mihi non persuadeam. Nullo enim labore hic quamplurima reperient, quibus animo suo faciant satis, siue ea expetant pro sigillis intulpendis, siue museolis exornandis, siue effigiebus decorandis, siue bonis signandis, quippe in quatuor vel quinque mil-
lia

lia eorum numerus excrevit, ex quibus pro lubitu quæque feligere, vel ad eorum imitationem alia concinnare, vel tanto præstantissimorum exemplorum numero existente de novo quædam cadere possunt.

PHILOSOPHIA IMAGINUM

i. e.

S Y L L O G E S Y M B O L O R U M A M P L I S S I M A,

quæ

Plurima eorum , quæ prostant , summa diligencia sunt congesta methodoque succincta exhibita.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

1911

1911

1911

COELUM & ASTRA

in SYMBOLIS.

I. *Cælum cum verbis Virgilii.*

MENS AGITAT MOLEM.

C'est une Intelligence qui en regle les mouvemens.

Hoc symbolum numismati cuidam impressum in honorem Illustrissimi Cardinalis Richelieu notat ejus ingenium, quo valebat, eumque proximum à Rege status negotia quævis mentis iustar modo-

G

derari ac regere. Quod etiam omnibus illis, qui sum-
mis rebus sapienter præsunt, applicari potest, haud
secus ac Virgilius id ad Providentiam Dei applicat,
qui omnia gubernat atque id circo à Gentilibus anima
mundi habitus

II. Cælum.

NIHIL QUÆSIVERIS EXTRA.

Ne cherchez rien au de là.

Extra cælum cum inania sint, quæcunque appa-
rent, animoque tantum fingantur, quæ tam spatiosa
videntur, fallat ipse se necesse est, qui aliorum bono-
rum fatagit quàm coelestium, quippe alia vera extra
ea non dantur.

III. Cælum quod omnem obvolvitur terram.

TEGIT OMNIA.

Il couvre tout.

Ex Lucano id desumptum est, cujus verba sunt:
Et quod tegit omnia cælum. Ad Principem trahi po-
test, qui subjectorum salutem summa promovet ac pro-
tegit cura, uti & ad providentiam Divinam, qua cun-
cta gubernantur.

IV. Cælum cum his verbis latinis.

IMMOTUM IN MOTU.

*Il ne change point d'assiette, dans tous les mou-
vemens qui l'agitent.*

Vel hoc versu Italico eodem redeunte.

NE PER MILLE RIVOLTE ANCOR SON MOSSO

Primum translatum est ad adversa, quibuscum
colluctatus est Illustris Cardinalis ad clavum republi-
cæ

ce sedens. Ad quemvis præterea referri potest, qui animo constanti fortuna acerbitates vincit. Proprium tamen symbolum fuit Ludovici Cardinalis d'Este Regis Ludovici XII. Nepotis.

V. *Coelum Sæcenum.*

NON SEMPER IMBRES.

Le mauvais temps ne dure pas toujours.

Lemma ex Horatio est petendum. Secunda succedunt aduersis uti coelum liquide serenum nubibus turbulenti.

VI. *Coelum undique vim suam & influxum emittens.*

IN OMNEM TERRAM.

Sur toute la Terre.

Quo iterum depingitur Providentia Divina. Quædrat quoque in quemvis. Apostolorum vel alium quendam, qui studio conversionis omnium gentium incensus ad omnes mundi partes curam suam extendit. Idem hand inepte applicares ad auctoritatem Papæ & Ecclesiæ Romanæ, quæ per totum terrarum orbem se diffundit.

VII. *Coelum stellis conspersum.*

OJOS MUCHOS, LINGUA NINGUNA.

Oculorum multum, linguæ nihil.

Beaucoup de jeux, point de langue.

Quod factum est in auticum quendam prudentem, qui cum multa à Principe minus recte fieri sciret, nihil tamen eorum propalavit. Huius symboli inventio plerumque tribuitur Abbati * Montijnacensi, qui mortuus est Episcopus Leopoli, cuius episcopatus Pontifi-

G. 2

tifi-

* De Montijnac.

tificias literas acceperat, idque concinnatum ab eo perhibent in Serenis. Ducem de S. Aignan Palatii summum Cubicularium.

VIII. *Coelum atris nubibus coopertum, claris tamen interstinctum.*

MENTRE E' PIU' FOSCO SPLENDE.

Splendet núbilo majori.

Il brille lors qu'il est plus sombre.

In quendam, qui gratia Principis amissa ingenii sui eximias exferebat vires.

IX. *Coelum nubibus coopertum.*

NON SEMPER CLARUM.

Il n'est pas toujours serain.

Non semper arridet fortuna, verum ut non omnibus horis sapit homo, ita non omni tempore æque fortuna secunda utitur, suas etenim revolutiones habet ea, uti cœtera hujus mundi quæque.

X. *Coelum.*

ASSIDUO IN MOTU, aut si mavis
IN MOTU SEMPER.

Toujours dans le mouvement.

Quo homo significari potest, qui semper improbo ac indefesso occupatus est labore. Gessit id symboli quidam Italus Academicus, qui ex more ibi recepto vocabatur *Il continuo*.

XI. *Alius quidam ejusdem Academia civis qui cognominabatur Il rapito idem gerebat symbolum hoc lemmate.*

IN CONTRARIUM.

Par des mouvemens opposées.

Quia

Quia contrario motu feruntur cœlum & astra. Astra proprio feruntur motu ab ortu ad occasum, cùm cœlum suo motu ea ferat ab occasu ad ortum, unde eorum motus singulis annis renovantur. Quo innui voluit se nunquam non ferri motibus hujusmodi, qui rationi contrariantur, eosque ortum ducere vel à consuetudine, vel ab inclinatione, vel à dispositione, qua esset constitutus.

XII. *Globus terrestris cum omni suo decore.*

INDICAT AUTHOREM.

Il fait voir qui l'a fait.

Mundum esse opus Numinis sapientis ac omnipotentis ex conspectu ejus cuique vel leviter intuenti patere potest. Hoc symbolo insignivit P. Carolus Bovius regulas Societatis Jesu, quas cùm examinaret Papa Paulus III, tam acuratas reperit, ut in hac verba erumpere haud dubitaret: *Digitus Dei est hic*. Saltem ex sapientiæ ejus fonte eas necessario hausit esse atque auctori earum divinitus inspiratas, non poterat sibi non persuadere.

XIII. *Sphæra cœlestes, siquæ Planetarum circuli.*

RAPIMUR MAJORE.

Nous sommes emportez par les mouvemens du premier Mobile.

Sicut primum mobile reliquis omnibus Sphæris motum indit, ita Deus omnium nostrorum motuum auctor & motor esse debet. Hoc symbolum ab eodem auctore adaptatum est, quo S. Ignatii mentem exprimere voluit, qui in omnibus suis consiliis ac conatibus nil est molitus aliud, nisi majorem Dei gloriam; unde quam sapissime ejus ex ore: *Ad maiorem Dei gloriam.*

XIV. *Globus coelestis.*

INDEPRESSUS AGENDO.

Il agit sans cesse & sans se lasser.

Cœlum continuo movetur, nec ullo unquam tempore quiescit. Atque in eo nobis præfiguratur Deum, qui semper agit, nec quicquam requiei dulcissimæ & æternæ tranquillitatis, qua in se ipso fruitur, perdit. Congruit quoque homini, qui nunquam desinit aut inunus aliquod magnum obire, aut studiis inhærere.

XV. *Circuli Sphararum coelestium.*

UNUS OMNES.

Un seul fait mouvoir toutes les autres.

Hoc symbolum in exequiis Isabellæ Francorum Reginae Hispaniæ conspicuum fuit, quo innuebatur ejus Reginae ingenium, quod animæ instar erat in omnibus consiliis & conatibus.

XVI. *Mundus universus elementorum quasi gradu
& spheris coelestibus interfinctus.*

D'UNA IN ALTRA SEMBIANZA.

Ex uno ad alterum.

D'une chose à une autre.

Hoc sibi elegerat symbolum Christophorus Guid-dionius, cum in Academiam *Confusorum* reciperetur sub nomine *Elevari*. Eo enim instituto utuntur Academici in Italia, ut pro instituto eo, quo insignis habetur Academia, unusque in gremium receptus est, nomen peculiare ac symbolum quisque sibi fingat. Hoc symbolum tam quoad corpus, quam quoad animam ex cantilena quadam Petrarchæ decoratum est, in qua, cum de mundo verba faciat, inquit, rerum principia, quibus constant & componuntur, sapientemque

ea-

earum dispositionem ritè attendentem ad cognitionem Dei perducere, qui tantam rerum varietatem condidit atque tanta concinnitate omnia tam sapienter disposuit.

XVII. *Globus Mundi.*

UNO OMNIA.

Toutes choses dans un.

Convenit in quendam, qui omni ex parte videtur perfectus, atque amplissimis quibusvis tum naturæ, tum doctrinæ, virtutis, omniumque ornamentorum præfidiis ornatus. Comparuit hoc symbolum in exequiis Piccolomini Philosophi celeberrimi.

XVIII. *Globus terra super formica.*D'ALTRI OMERI SOMA CHE DA
TUOI.

Aliis humeris hunc ferendo opus est.

*Il faut bien d'autres épaules que les tiennes pour
cette charge.*

Julius Cæsar Capatius refert id in quendam esse compositum, qui cum recens in nobilium cœtum cooptatus esset, munus aliquod postulabat, cum subeundo haudquaquam par erat.

XIX. *Coelum stellis interstinctum cum epigraphæ
hæc ex libro Jobi.*

QUIS DORMIRE FACIET?

Qui en fera jamais cesser l'harmonie & les mouvemens?

Id est, quis eorum harmoniæ ac motibus finem inferet? Ita enim verba Jobi habent: *Coeli concipiunt dormire quis faciet?* Hoc in honorem Cardinalis Camperii cum essetetur, adhibitum est à P. Leonardo Vellio, quo ejus vigiliantiam atque quam diutius sine paberebat diligentem curam, notare voluit.

XX. *Sphæra Cœlestes.*

NEC MORA, NEC REQUIES,

Ny trêve, ny repos.

In quandam, qui continuo agit.

XXI. *Primum mobile cætera quæque movent.*

SEMOTOS VASTOSQUE CIET,

Il les mèut tout vastes & tout éloignez qu'ils sont.

Quod in Principem quadrat, qui jussu suo diversos
regit exercitus à se invicem segregatos. Confectum
fuisse narrant in honorem Philippi IV. Regis Hispaniæ
& Indiæ, cui multa parebant regna procul ab in-
vicem diffita.

XXII. *Academia, quæ nomine * Ingeniosorum*

*Placentiæ erecta est pro symbolo habebat Cælum
stellis ornatum his verbis.*

ALIENO SPLENDORE NITESCIT.

D'un éclat étranger il tire son éclat.

Quod tali congruit, qui omnem suam gloriam suis
debet majoribus.

XXIII. *Globus cœlestis & terrestris.*

UNUS NON SUFFICIT.

Un seul ne suffit pas.

Alii hoc symbolum tribuunt Regi Francisco II.
alii Francisco I. superbiæ tamen nonnihil in eo
contineri conveniunt. Paradinus id adscribit Fran-
cisco II. lemmaque dicit petrum ex verbu Juve-
nalis, *Unus Pellao juveni non sufficit orbis*, quæ
hæc verba sequuntur. *Saraophago contemnis orbem.* Id

hoc statim : *Unus non sufficit quod*
• Spiritos. + 0

quod in Francisco II. eventum habuit, qui septemdecim annos natus Aureliani vita excessit. Insculptum quoque est numismati cuidam Francisci I. nec superbiæ argui potest, quin potius Regis pii indicium est quod regimine his in terris deposito coelum ex animo quærat.

XXIV. *Sphæra coelestes.*

ENARRANT GLORIAM DEI.

Elles annoncent la gloire de Dieu.

Mutuatum est hoc symbolum ex Psal. 18. Collegiumque Romanum eo usum est ad celebrandum Julium Rospigliosum, cum ad eum delata esset Pontificatus dignitas sub nomine Clementis IV. Applicari cæteroquin potest Verbi divini ministris & Apostolis, quos non una vice cum coelo contulere Sancti Patres hunc versum Psalmi 18. explicantes.

XXV. *Academia quadam Italia, quæ cognominabatur Tironum pro symbolo usurpabat septem sphæras coelestes totaem distinctas circulis cum Planetarum typis & hoc Immate.*

GRADATIM.

Par degrez.

Quo, quantum divinando assæqui mihi licet, septem voluere repræsentare liberales artes, quibus docendis operam suam dicarant hujus Academiae cives, quarum diversas disciplinas quasi per gradus impertire volebant illis, qui se eorum numero aggregari gauderent.

XXVI. *Coelum tenebris obortis.*

VERTITUR INTEREA.

Il ne laisse pas de rouler.

Hoc pro symbolo assumpsit Academia, quæ cognomine Noëti stabilita est Boloniæ. Quo designare voluisse

luisse in proclivi est, quamvis nondum omnibus aliorum luminibus exultaret, omnem tamen movere lapidem, ut exercitiis assiduis majora incrementa indies caperet.

XXVII. *Totus terra globus.*

NIHIL SUPRA NIHIL INFRA.

Rien au dessus rien au dessous.

Hoc symbolum ex eis est, quæ in exequiis Serenissimi Principis de Condé Anno 1647. Collegii Clari Montis cura conspicua fuere, cujus significatio haud alia esse potest quam quod tanta fuerit ejus virtus, ut nec in excessu nec in defectu peccaverit.

XXVIII. *Globus.*

CAPIT OMNIA.

Il contient tout.

Quod in Dei Magnitudinem insigniter quadrat.

XXIX. *Duo Globi, quorum unus refert chaos, alter mundum diversis elementorum contignationibus interstructum.*

EX HOC HUNC FACIT ORDO.

De l'un l'ordre a fait l'autre.

Cuncta ordine ac methodo disponuntur, exultatque omnis rerum elegantia ordine turbato.

ANNO DOMINI 1647

INSTITUTUM

ANNO DOMINI 1647

SOL

S O L.

XXX. *Sol montes illuminans.*

MIHI SUMMA PATENT.

Les choses les plus hautes me sont découvertes.

In hominem, cujus ingenium tam perspicax, ut in
sublimia quæque penetrare possit.

XXXI. *Sol.*

SIBI ALIIQUE.

Il a des lumieres pour soy & pour les autres.

In

In eruditum qui se ipsum æque ac alios bonis artibus imbuat.

XXXII. *Sol ex attractis vaporibus radiorum opere
iridem adornans.*

QUÆ SUSTULIT ORNAT.

Il donne de l'éclat à ceux qu'il a élevez.

In principem, qui eos honorum maximorum cumulo ornat, qui jam ad magnum fortunæ gradum e-
vecti sunt.

XXXIII. *Sol in Zodiaco.*

NIHIL OBSTAT EUNTI.

Rien ne l'empêche d'aller.

In eas terras, quas incredibili celeritate ad regnum
suum adjunxerat Rex Galliarum.

XXXIV. *Sol oriens.*

QUANTUS MERIDIE?

Quel sera-t-il en son midy?

In Principem indolis præstantissimæ & ad præ-
ferentem. Quò pacto concinnatum est in gloriam
Delphini, versibusque latinis ornatum à quodam, cu-
jus ingenii dotes & judicii vis hodie non secus in bo-
nis artibus elucet, atque olim & in Gallia & in trans-
marinis partibus. Versus autem ita habent:

Nasceris, & totum radius complecteris orbem,

Sentis & ora tuas quæque remota faces,

Luminibus tantis qui splendeat ignis in ortu,

Ille die media, conjice quantus eris.

Idem alia tria composuit in Regem, eodem corpo-
re servato, quò præcedentia duo gaudent. Quorum
primum erat

111

XXXV.

XXXV. *Sol egregiis hisce verbis.*

UTRIUSQUE ARBITER ORBIS.

Arbitre souverain de l'un & l'autre pole.

Reliqua duo duplex sive reciprocum reddunt symbolum.

XXXVI. *Sol terram illuminans, ad cujus lumen & animantia & homines operantur.*

QUICQUID AGANT VIDEO.

Je vois tout ce qu'il font.

XXXVII. *Idem, lemmate subiecto*

QUICQUID AGATUR AGO.

J'agis en tout ce qui se fait.

Quoniam sol, qui antiquitus habebatur anima mundi, uuiversalis causa est, quæ in omnem naturam agit.

Etenim arbiter non tantum evadit Rex ejus mundi, cui pacem præbet aut bellum infert pro suo arbitrio, verum omnes etiam in admirationem sui rapit & attonitos reddit. Omnia videt, omnia disponit, omnia ad nutum moventis sunt intenta, omnia ejus præclare gestis haud secus ac solis radiis sunt impleta, terroremque injicere novit quotiescunque ipsi complacitum est. Quæ omnia apprimè his quinque symbolis explicantur.

Nec est quod in quemvis eorum, qui hodie summis rebus præsumunt, hoc symbolum solis quadrare dicas. Norunt equidem, qui numismatum studio ducuntur, nonnullos Imperatores aliam nullam imaginem Majestatis suæ appetiisse nisi regis astrorum. At, si verum dicere fas sit, adulatoriæ hæc numismata inventa ac arrogantia plerumque fuisse signa constat. Indicare volebant iis, quomodo omnium bonarum rerum u-

ber-

bertas à se in alios se effunderet. Verum nil iis cum sole commune erat præter solam eminentiam quâ cæteris præcellebant. Lumina ipsæ deerant & constans motus observatio & influendi vis dulcissima. Vnde præclare constat, neminem majori jure hoc symbolum gerere quam Regem nostrum Serenissimum. Is enim soli omni ex parte similis est. Ita semper agit ut tanto fastigio par esse videatur. Omnia iple videt quæ & in hoc & in altero hemispherio fiunt. Reges nostri, qui eum præcesserunt, arbitrio veteris orbis contenti erant, is ad novum etiam regimen suum ac jussa protendi magnæ gloriæ ducit. Ostendit magnam commercii tam feliciter inchoati opus, ostendunt tot urbium in Insulis jacta fundamenta; ostendunt barbari & agrestes homines emolliti; ostendit mare tutum redditum à prædonibus maritimis; ostendunt tot portus offia in Africa aperta, quam justa sit inter eum & solem comparatio & quam insigniter ei convenient lemnata, quibus prædicta symbola gaudent.

Symbola duo reliqua ab eodem Authore ex eodem corpore in eundem finem facta præcedentibus laud palmam præripiunt.

XXXVIII. Sol in medio stellarum, quarum alie motu eum præcedunt, alie sequuntur.

PRÆEUNT VENIENTQUE MINORES.

Et les Astres qui le devancent, & ceux qui viendront après sont plus petits que lui.

In expedito hic est applicatio, vulgatum quippe est Regem Majores suos longè post se relinquere, exemplumque fore posterioribus, si non imitationis, saltem admirationis.

**PRÆTERITIS MAJOR, VENIENTIBUS
AUTHOR.**

Di-

Dignum tamen hic observatu est hoc symbolum ex eorum numero esse, quæ poëtica quadam licentia componuntur. Conspicua enim sunt una cum Sole stellula, quod equidem nunquam usu venit. Præterea pro concessio habetur, stellulas, quæ apparent, multo minores esse sole, quamvis contrarium nos evidenter doceat ratio. Hac de licentia verba facturus sum in Arte mea symbolica, ubi luculenter ostendam ea non tantum esse toleranda, sed & singularem nonnunquam habere gratiam.

XXXIX. Sol.

UT PRÆSIT ET PROSIT.

Pour gouverner & pour profiter.

Quemadmodum Sol alium ob finem non agit in omnem naturam nisi ut benè agat, ita Regis alius finis non esse debet quàm in subditos gratiosa benignitas.

XL. Sol in ecliptica.

NUSQUAM DEVIUS.

Sans s'écarter jamais.

Symbolum est alicujus justî, qui æquitatis rationem ubique sedulo observat.

XLI. Sol inter austrum & septentrionem.

NON ARDOR NON ALGOR INEST.

Ny froid, ny chaud.

Quadrat in moderatum Principem, qui nec in lenitatem nec in iram nimis proclivis est.

XLII. Sol.

MENTE FEROR QUOCUMQUE FEROR.

C'est

C'est mon intelligence qui regle tout mes pas.

In quendam, qui rationem sequitur ducem in omnibus.

XLIII. *Sol super solario.*

CUIQUE SUUM METITUR.

A chacun le sien.

Sol suo cursu omnes horas dimetiens idque æquali mensura justitiæ characterem exhibet.

XLIV. *Sol meridianus.*

LUCET AGITQUE UNUS.

Luy seul agit & luy seul nous éclaire.

Principi congruit, qui arbitrato suo omnia agit auctoritatemque suam tuetur posthabitis Ministrorum consiliis populi directionem concernentibus.

XLV. *Sol.*

NEC FALSUS NEC FALLENS.

Ny il ne trompe, ny il n'est trompé.

Id est, idem sui que similis semper est five extra five intra eum intuearis. Quod symbolum eos monet qui ad clavum reipublicæ sedent, ut eandem fidelitatem aliis præstent quàm sibi ipsis præstitam ab aliis volunt.

XLVI. *Sol super nubibus.*

NEC OFFENDITUR NEC OFFENDIT.

Il n'en est ny offensé ny obscurci.

Quo depingitur Regia clementia.

XLVII. *Sol super agro fertilis.*

TRANSIT BENE FACIENDO.

Il fait du bien en tous les endroits par où il passe.

In benignitatem alicujus Principis, qui rivulos benignitatis & gratiæ in alios derivat.

XLVIII. *Sol super plano tecto fructuum cum his verbis S. Pauli.*

DIVES IN OMNES.

Liberal envers tous.

Eundem in finem quo præcedens.

XLIX. *Sol.*

REGITURQUE REGITQUE.

Explicatio hujus symboli sequentibus continetur versibus, quibus per prosopopoeiam introducitur sol loquens & per eum Princeps.

*Le tumulte ny le hazard
On je regne n'ont point de part,
Tout s'y fait, tout s'y ment avec intelligence,
Et par la loy qui fait la juste liaison,
Du pouvoir & de la prudence
Tout le monde me suit, & je suis la raison.*

Quorum hic ferè sensus.

Imperii quæcunque mei ditione tenentur,
Casibus adversis vacuum, cœcoque tumultu
Semotam ducunt vitam, ratione geruntur
Cuncta, nec ambiguis fortunæ passibus errant,
Grataque temperies sanæ cum robore mentis
Res agitant, ego ductor eis, me sola regit mens,

L. *Sol vapores eliciens.*

COLLIGIT UT SPARGAT.

Il n'amasse que pour repandre.

H

In

In principem qui subsidia à subditis exacta benè collocabat.

LI. Sol oriens nebulam discutens.

VINCIT AB ORTU.

Dès son lever il est victorieux.

In Regis victorias, quas primis annis reportavit.

LII. Sol Occidens.

SUPRA IDEM INFRAQUE.

Le même en haut & en bas.

In quendam, qui sui semper similis utraque fortuna.

LIII. Sol quem venti afflando turbare volunt.

NON RADIUM EXCUTIENT.

Ils ne luy feront pas perdre un seul de ses rayons.

In aliquem, qui extra invidiæ sortem est.

LIV. Sol deliquium patiens.

LANGUET ET URIT.

Il languit & se brûle.

Designatur, qui multis infirmitatibus pressus adhuc animum bonum zelumque ardentem habet.

LV. Sol nebulam depellens.

NITENTES UT SPARGAT RADIOS.

Pour en jeter de rayons plus brillans.

Sunt, qui invidiæ ac calumniæ ope magis magisque elevantur majoremque famam nanciscuntur.

LVI. Sol oriens.

ABIIT ET REDIIIT.

Il s'en étoit allé & il est retourné.

In cuiusdam reditum, qui longo tempore abfuerat.

LVII. Sol nebula discussa.

PULSA TEMPESTATE SERENAT.

Il nous rend la sérénité.

Quod locum habebat, cum pacem redderet generosè
toti Europæ Rex Hispaniæ.

LVIII. Sol.

SE TOTUM SPARGIT IN ORBEM.

Il se repand par tout le monde.

In quendam, cujus fama & præclare gesta sunt ce-
leberrima.

LIX. Sol.

VIDET OMNIA PRIMUS.

C'est lui qui le premier apperçoit toutes choses.

Eo notatur alicujus ingenium præstantissimum,
quo non tantum res agit, sed & penetrat, imò ante
quàm fiant, prævidet. In Regem id factum est numis-
matique alicui impressum.

LX. Sol qui renitente primi mobilis motu, magis ma-
gisque se elevat, cum verbis ex secundo libro

Metamorphasew.

CONTRARIUS EVEHOR ORBI.

Je m'éleve ou je vens malgré tous vos efforts.

Quo ostenditur Regis triumphos haud impediri
potuisse, quamvis omnis contra eum sese opposuerit
vis Europæ.

LXI. *Sol abdens se in Oceano.*

ME SUBJECTIS EXCIPIT UNDIS:

L'Océan me reçoit & me soumet ses eaux.

Ex eodem libro Metamorph. Iemina hoc petitum est
elegantèrque inuit Regis imperium, quod in mare
hodiè habet.

LXII. *Sol radios suos expandens super arbores diversi
generis, quarum quavis fructus suos profert.*

SINGULIS VARIUS, UTILIS OMNI-
BUS.*Différent pour chacun, avantageux à tous.*

In Principem quendam, qui rationem habet fa-
cultatis ingenii, cum munus aut honor cuidam fit de-
cernendus.

LXIII. *Sol in pluviam mutans nubem fulgurantem.*

FULGURA IN PLUVIAM FECIT.

Il change les foudres en pluie.

In pacem, quam Orbi restituebat Rex Hispaniæ.

LXIV. *Sol glaciem solvens.*

SOLVIT VERE NOVO.

C'est au printemps qu'il le fait fondre.

In Regem, qui à primis annis bellis internis finem
imposuit.

LXV. *Sol occidens & stella apparentes.*

LUX MORIENTE VENIT.

Sa mort nous fait revivre.

Hoc symbolum in alicujus Principis mortem con-
cinnatum est, cujus fama servabatur integra, imò ma-
jor

job evaderebat. His perspecta indolis relictis. Ad Filium Dei etiam trahi potest, cujus morte fons salutis nobis apertus est.

LXVI. *Sol occidens & vestigia lucis rubra in nubibus relinquens.*

RUBET CUM DESERIT ORBEM.

Il a cette couleur quand il quitte le monde.

Quod in honorem Principis Casimiri conficiebatur, qui, quam primum mundum religionis ergo relinqueret, in numerum Patrum Purpuratorum receptus est.

LXVII. *Sol oriens nubila dissipans.*

ME CRESCENTE CADENT.

Us s'abaïsseront quand je m'élèveray.

In discordias civitum, quæ à Rege dissipatæ sunt, antequam ex ephebis excessisset.

LVIII. *Idem corpus tempeste adjuncto.*

OD SPES INDE SERENI. *C'est ainsi qu'il faut espérer le retour du beau-temps.*

LXIX. *Sol imaginem sui in nube reddens.*

AN DUO? AN UNUS?

En a-t-il deux, ou un seul?

In filium quendam, qui vestigiis laudatissimis Patris insistent in ejusdem locum ac honorem suffectus erat.

LXX. *Sol occidendo cælum stellis obscurum exhibens.*

PULORA IN PROLE SUPERSTES.

Il vit en sa prosterité.

LXXI.

H 3

LXXI.

LXXI. *Sol occidens inque eo tempore radios suos in Orientem stellas.*

OCCIDIT UT SURGAT.

Il se couche pour se lever.

In spem resurrectionis.

LXXII. *Sol nebulam perumpens.*

SUBTILIS OPACA PERMEAT.

Il penetre par sa subtilité ce qu'il y a de plus obscur.

In quendam, qui ingenii subtilitate abdita quævis penetrare potest.

LXXIII. *Sol nebulis circumdatus effugue dissipans.*

IN TERRAM DEJICIT HOSTES.

Il terrasse ses Ennemis.

In victorem.

LXXIV. *Sol in Zodiaco.*

MONSTRA MIHI CESSERE DOMOS.

Les monstres m'ont cédé leurs places, & l'ont abandonnées.

LXXV. *Sol occidens nube intercedente major apparet.*

MAJOR IN OCCASU.

Plus grand en son couchant.

In mortem cujusdam viri illustris.

Plurima conspiciebantur symbola in ludo equestri demorini Regis, quorum corpora constiterunt sol.

LXXVI.

LXXVI.

LXXVI. *He misbatur illustris Princeps de Conti hac inscriptione.*

COELOQUE SOLOQUE.

Egalement puissant au Ciel, & sur la Terre.

Quadrat in Sanctum, qui coelestem gloriam nanciscitur quam anhelat, miraculaque perpetrat in his terris.

LXXVII. *Comes de S. Agnar misbatur sole super plan-
ta, quo absente aqua superfundebatur planta.*

RAYOS, O LAGRIMAS.

Aut radii, aut lachrymaz.

On sa lumière ou ses larmes.

Quod est symbolum dolorem absente amico contstantis.

LXXVIII. *Baro de Tuffay, Sole meridiano.*

MAS LE VANTADO.

Plus elevatus.

Plus éloyé.

LXIX. *Vicedominus * Carnutensis, aquila solem in-
tente.*

YNONIMAS. VINDI

Et nil amplius.

Et rien plus.

S: Simeon multos annos habens mortem lubentif-
fime obibat Salvatore suo viso, quia viderunt oculi
mei salutare tuum.

LXXX. *Comes de Croissy, scioterico sub sole.*

H 4

SI

* d e Chartres.

SI ME MIRAS MB MIRAN,

Aspicior si aspitis.

On me regarde si vous me regardez?

Quod convenit Regis ministro, qui ab omnibus æstimatur æstimatus à Rege.

LXXXI. *Baro du Pescher, sole vapores attrahente.*

ET LEVAT QVOS DEPRIMIT.

Il élève ceux qu'il abbat.

Quo Deus notatur, de quo Propheta: *Humiliat & exaltat.*

LXXXII. Sol.

SE MIRADO, QUERIDO.

Adspectum sequitur affectus.

On ne peut me voir sans m'aimer.

LXXXIII. *Baro de Fontaine Challendray usurpabat quoque solém.*

SPLENDET ET ARDET.

Il brille & il brûle.

LXXXIV. *Itam Dominus de Marillac.*

SOLO PARA MIRAR ME.

Orbis in id ut inspiciat.

Tout le monde n'est fait que pour me regarder.

LXXXV. *Marchio de Rouillac solém & nebulas.*

NON PARAN.

Non consistunt.

Ils ne viennent pas devant moy.

Quod mentis generosa indicium est, cur hinc resistere potest.

LXXXVI. Dominus Desistat, Solem, cui nubes ita opposita est, ut eum circuli instar circumdet.

QUIEN SE ME OPPONE ME CORONA,

Obstans coronans.

Qui s'oppose à moy me couronne.

Quod cuidam convexit, qui difficultatibus obrutus occasionem nanciscitur egregia quæque faciendi.

LXXXVII. Marchio de Narmontier, solem.

A TODOS YO, A MI NINGUNO.

Omnibus præbeo splendorem, mihi nemo.

Je donne à tout de l'éclat, Et je n'en reçois de personne.

Pari modo multis celebrabatur symbolis Ludus equestrius qui habebatur 1605. in quo Thracum nomine gaudebant equites.

LXXXVIII. Dux de Nevers gerebat Solem in Zodiaco.

NI ME BUELVO ATRAS NI ME DESUIO.

Quod latine sonat:

NEC RETRO GRADIOR, NEC DE-

VIQ.

Ny je ne recule ny je ne m'égare.

In aliquem justum ac propositi valde tenacem.

*Tholosa cum Anno 1679. publicè declararentur tempora
pacifica, octo exhibebantur symbola, quorum
nullum aliud erat corpus præter solem.*

LXXXIX. Sol cælo sereno.

EN APAZIBLE TODO SE VEE.

Apparet totus tempestate tranquilla.

On le void tout quand il est bien serain.

Genium alicujus vix melius unquam cognoscere
datur, quam mente ac ingenio tranquillo. Is enim
status naturalis est, cum agitatio multum violentiæ
habeat.

XC. Sol Meridianus.

PIU VALIDO È PIU SERENO.

Quo validior eò serenior.

Plus il a de force plus il a de serénité.

Pacem dedit Rex, quia non est amplius quicquam,
quod armis ejus felicissimis resistere posset.

XCI. Sol Meridianus.

BOREÆ QVOQVE NVBILA CE-
DENT.

Les vents du Nord luy cederont aussi.

Coacti sunt quoque Dani & reliquæ septentrionales
gentes pacem recipere, quæ ipsis æque oblata est ac
cæteris Europæ populis.

XCII. Sol occidentem animalibus suis quærentibus.

DAT REQUIEM FESSIS.

Il procure du repos à ceux qui sont lassez.

In ænam pacem.

ONT

23

XCM.

XCIII. *Nubila densa, fulgura quo biata interve-*
niente sole dissipati.

TERRORE SVCCEDIT AMOR.

A la terreur succède l'amour.

XCIV. *Sol radios suos aurea reddens nubila obscura.*

SERENAT ET ORNAT.

Il les dissipe & il les fait briller.

XCVI. *Sol, quem attente inveniunt aquila, leo & leopardus*
cum his Claudiani verbis:

COMMUNE FACIT REVERENTIA

TAM FOEDUS.

Le respect qu'ils ont pour lui, fait cesser leurs que-
relles.

In pacem cum Imperio Romano, Rege Hispania
& Anglia inicam.

XCVI. *Sol campum nigrescentem illuminans.*

VIGET QUODCUNQUE VIDET.

Il donne de la vigueur à tout ce qu'il regarde.

Quando adit qui presens infingunt ad omnia ri-
tè obeunda, qui subsunt.

XCVII. *Sol occidens.*

NIGRESCUNT OMNIA CIRCUM.

A Tout est noir dès qu'il ne paraît plus.

Quod apparebat Mediolani in iustis Philippi IV. Re-
gis Hispania Anno 1666.

XCXIII. *Sol eclipsin patiens radiosque suos largientes*
in horum floribus ob eam flocculis ample re-
fertum conjiciens.

A

DE L'UNIQUE LANGUE

De sa langue vient la nostre.

In Principem morbo colluctantem; quo Subjectos suos maximum in dolorem conjicit.

XCIX. Sol imaginem sui reddens in duobus speculis sibi invicem oppositis.

ALTERVM AB ALTERO.

L'éclat de l'un sert à l'éclat de l'autre.

In quatuordecim amicis sociali foedere conjunctis, unde ambobus par nascitur gloria & auctoritas.

C. Sol in signo tantummodo

QUOD ASPICIT ORNAT.

Il pare tout ce qu'il regarde.

Solis aspectus mente Aprilis in totam naturam benignus est, telluremque variis exornat floribus.

CI. Sol cuiusvis mollior cadit in flores.

INSUAVITER ATTINGUNT.

His nates tenentur que dancem.

Quo suavis illa morum exprimitur, qua quis in alicujus animum se insinuare potest.

CII. Sol nube obvolvens super que lucidus apparet in sua corona.

HONORANDO QVAM INGLORIO.

III. VI. Honorando obscurior.

Elle m'obscurcit en voulant m'honorer.

In eam Coronam, qua imponebatur Cardinali de Bourbon, qui à factions d'inde appellatus est Carolus X.

A

CIII:

CIII. *Dominus de Montmour Magistrorum supplicum
libellorum Decanus & Academicorum Gallicorum
princeps pluribus in symbolis solem adhibuit,
quorum precipua sunt, sol oriens.*

INGENS VISUS AB AURORA.

Dès sa naissance il étoit déjà grand.

Omnia lemmata eorum symbolorum, quæ a viro illustri concinnata sunt, ex Ovidio sunt petita, quem præ cæteris charum habebat.

CIV. *Sol meridianus omni suo decore ac splendore conspicuus.*

DIGNA DEO FACIES.

Ce visage est digne d'un Dieu.

Id quendam, cujus ratio agendi erat grata, statura ad dignitatem composita, moresque valde ingenui & probi.

CV. *Sol vapores attrahens ac in pluviam commutans.*

MUTUAT UT DITET.

Il emprunte pour enrichir.

Quod symbolum in Regem compositum est, cum multa eaque valde proficua privilegia in subditorum gratiam benignè largiretur.

CVI. *Sol super agro spinis obsito.*

UTINAM MELIORA VIDERET!

Plût à Dieu qu'il vit d'autres choses.

Post multa Dei in humanam progeniem beneficia collata nil nisi crimina apparent.

CVII.

CVII. Sol.

LUCIS ALIENÆ NON INDIGUS.

Il n'a pas besoin d'un éclat étranger.

CVIII. Sol in eclipica.

ME QUOQUE FATA REGUNT.

J'ay mes destinées comme les autres.

Eidem fortunæ iniquitati subjecta est ducum generosa cohors atque fax infima vulgi,

CIX. Sol in medio cujusdam nubis obscura, unde fulgura produnt.

HABET ET SUA FULMINA.

Il a ses foudres.

Non tantum bene facit Divinum Numen, verum
& castigat poenæque iustas de humano genere sumit.
Hinc Deus justitiæ sive sol justitiæ quam sapissime
nuncupatur.

CX. Sol super solaris.

LEGES ET FACIT ET SERVAT.

Il fait les loix & il les garde.

In Principem, qui, quas aliis sanxit leges, ipse pertinaciter observat.

CXI. Cum in Academiam Gallicam adoptaretur D. Potier de Novion summi Senatûs Præses, symbolum in gloriam Regis adiciebat D. de Mezelay Academia Secretarius, verbis Societatis nomine factis responsque ad orationem Illustrissimi Præsidis dato, cujus corpus erat Sol in eclipica cum his verbis Lucani.

SE

SYMBOLORUM. 121
SE QUOQUE LEGE TENENS.

Il observe les Loix qu'il fait garder aux autres.

En quatorze symboles reciproca, quorum inventionem debemus Dominus de Montmaur, in quibus iterum sol picturam constituit.

CXII. CXIII. Sol.

QUANTA PATENT.

Que de choses on y découvre.

SED PLURA LATENT.

Il y en a plus de cachées.

CXIV. CXV. Sol.

VIDET OMNIA PRIMVS.

Il est le premier qui decouvre tout.

VIDETQUE FOVETQUE.

Et il ne void rien qu'il n'entretienne.

Quod vigilantia & curarum complectitur elogium,
quas diligenter dioceſeus ſux habet Prælatus.

CXVI. CXVII. Sol vapores elevans lucem ſuam obſcuram reddentes.

COLLECTIS DEFICIT.

Il ne amasse que pour s'obscurcir.

Idem in pluviam eos reſolvens.

SPLENDET AB EFFVSIS.

Il reprend ſon éclat en les répandant.

Si dignitati Principis obſunt tributa, quæ pendere ſubditi debent, redintegrari illuſtriſque reddi poſſeſt prompta liberalitate.

CXVII.

CXVIII. CXIX. Sol.

UNI CUNCTA PATENT.

PATET OMNIBUS UNUS.

*A lui sent rien n'est caché.**Lui seul se manifeste à tous.*

Quod in Dei præsentiam convenit, qui omnia cernit, ejusque vestigia ubique cernuntur.

CXX. Sol. Oriens.

LUX PRÆIT ARDORI.

Il fait voir sa lumière avant qu'il fasse sentir sa chaleur.

In gratiam prævenientem intellectum prius illuminantem, quàm voluntatem fervidam reddentem.

CXXI. Sol eclipsin patiens.

DEFICIT & SUFFICIT.

Tout languissant qu'il est, il ne laisse pas d'agir.

Quod concinnatum est in quendam copiarum præfectum, qui, quamvis adversa valitudine laboraret, in lecto tamen se circumferri curavit, ut ad nutum suum omnia peragerentur.

CXXII. Sol oriens nubibus contextus.

CONDOR UT EXORIAM.

Je suis caché en commençant à paroître.

In Principem, cujus incunabula obscura sunt; aut in vitam reconditam Jesu Christi, qui propter salutem hominum in mundum venit.

CXXIII. Sol.

NVSQVAM ALIVS.

Tou-

Toujours le même.

Facilius est utrem inflatum mergi quàm virum constantem.

CXXIV. *Sol deficientis.*

VEL SIC URIT.

Tout obscurcy qu'il est il ne laisse pas de brûler.

Quo notabatur vidua quædam egregia forma lugubri veste tecta.

CXXV. *Sol caliginosa aëris densitate circumdatus coque major apparens.*

MAJOR AB ADVERSIS.

Il en paroît plus grand.

In quendam, cujus merita adversa fortunâ graviter affligente magis magisque elucebant.

CXXVI. *Sol in Zodiaco.*

NUSQUAM META MIHI.

Point de bornes à mon travail.

In cujusdam occupationes quibus perpetuo abrubatur.

CXXVII. *Sol nubibus tectus infraque eum terra.*

MIHI TOLLUNT NUBILA.

Les brouillards m'empeschent de le voir.

Hoc symbolum adornatum est pro Anna Austriaca, cum Ludovicus justus, Anno 1615. bellum inferret rebellibus. Absentiam etiam exprimit.

CXXVIII. *Sol.*

OMNIA SOLUS.

Il peut seul toutes choses.

I

CXXIX.

CXXIX. Sol.

TOTO EMICAT ORBE.

Il remplit tout le monde.

CXXX. Sol.

ORBIS FATA REGIT.

*Il regle les destinées du monde.**Hac tria symbola à Domino de Sainte Marthe excogitata sunt in Regis gratiam, uti alibi diximus.*

CXXXI. Sol.

ΟΥΔΕ ΜΟΙ ΑΛΛΑ ΚΟΣΜΩ.

NON MIHI SED MUNDO.

Je ne suis pas pour moy, mais pour le monde.

Hoc symbolum prima vice apparuit lemmate græco ornatum, cùm inatrimonio jungeretur Maria Magdalena Austriaca Archiducis * Grajacensis filia Cosmo de Medicis, in quo ad nomen ejus alluditur, quod græcè mundum notat. Postea etiam his latinis verbis conspicium fuit :

NON SIBI SED MUNDO.

Quibus versus Gallici adjecti erant in Principis cujusdam honorem, qui salute subjectorum omnem suam dignitatem metiebatur.

CXXXII. *Qui colloquia Eugenii & Aristidis in vulgus emisit, inter figuras multorum egregiorum symbolorum, quæ fecit, Solem etiam adhibere non neglexit hac epigraphæ:*

SVFFICIT ORBI.

Il suffit seul au monde.

Tâm

* de Grats.

Tàm divina mente ac consilio præditus est Rex, ut unus sufficiat orbi terrarum gubernando.

CXXXIII. *Sol horam indicans in solario.*

MEQUE REGIT DUM DIRIGIT ORBEM.

Il me regle en réglant le monde.

In quendam publicæ rei administratorem, qui haud obstantibus multis publicis iisque arduis negotiis singularem curam habebat filiorum educandorum.

CXXXIV. *Sol defectum patiens coque stellas omnes obscurans.*

E PUR LE OSCURA TUTTE.

Hinc obscuræ omnes.

Et neantmoins il les efface toutes.

Hoc symbolum in foeminam ægrotantem confictum his versibus explicabatur :

*Vous qui brillez un peu
Et qu'on regarde en mon absence
Vous perdez devant moy vôtre éclat, vôtre feu,
Vous n'êtes rien en ma présence.
Je languis à la vertu,
La paleur me couvre la face,
Mais j'ay pourtant encore en mon obscurité
Je ne sçay quoi qui vous efface.*

Quorum translatio ita cessit :

Coelestes Ignes & parvæ sidera flammæ
Inficit exiguus, quorum vaga corpora fulgor,
Vos, ubi nigra meum texerunt nubila vultum
Perditis auricomas facies, ubi fulgidus adsum
Præsentis Solis flamma obscurantè lateris :

Nunc me tristis habet morbus, frontemque coruscam

Pallidus obsedit languor, tamen indita virtus
Nescio quæ vobis tenebras de corpore nostro
Offundens piceo nebularum condit amictu.

CXXXV. *Sol obnubilatus.*

EQUANTI NE CELO.

Quantum non celo.

J'en cache beaucoup plus que je n'en fais paroître.

Quod in aliquem quadrat, qui masculæ eruditionis ac ingenii ornamenta abscondit, quibus multum prodesse posset orbi.

CXXXVI. *Sol inter nubila densa, quibus quidem rediit pallidus, at non adeo obscurus ut totus lateat.*

PALLESCO NON EXTINGUOR.

Je pâlis mais je ne suis pas éteint.

Quo quis notatur, qui morbo violentissimo pressus violentiam effugit fati.

CXXXVII. *Sol currens.*

RAPIDO SI, MA RAPIDO CON LEGGE.

Rapior, at non ultra fines.

Rien n'est plus ardent, ny plus réglé que moy.

In quendam, cujus ingenium acre, ratio autem vivendi legibus constantissimis circumscripta.

CXXXVIII. *Sol alterum hemispherium ingrediens.*

MUDA LUGAR, Y NO ESTADO.

Locus diversus, idem honos.

Il change de lieu sans changer d'état.

Hoc

Hoc symbolum adornatum est ab Authore Colloquiorum in honorem Reverend. Dom. de la Fevilla-de Archiepiscopi * Eborodunensis, cum hinc ad Episcopatum † Mediomatricensem proveheretur, Archiepiscopatus superioris jura ac honorem Papæ & Regis jussu servans. Mentem suam sequentibus explicabat versibus.

*Un suprême Loy me porte en d'autres lieux,
Pour y dispenser ma lumière.
Mortels si je paroïs m'abaisser à vons yeux,
Sçachez que par l'ordre des Cieux
Je conserve toujours ma grandeur toute entière.*

VERSIO.

Poscimus alterius faciem perfundere mundi
Lumine. Mortales, si vobis auferor, idem
Integer & tota cum Majestâte redibo
Dum vice mutata Cœlorum vertitur orbis.

CXXXIX. *Academici quidam transmontani pro symbolorum suorum corporibus etiam assumpserunt solem, uti Renovati Dertoneses, qui solem pingebant in signu Tauri, in quo fertur medio vere.*

AUREA CONDET SÆCULA.

Il ramenera le siècle d'or.

CXL. *Academia Illustratorum Bodincomagenisiam habebat ex una parte Solem occidentem, ex altera Lunam orientem.*

LUX INDEFICIENS.

Ainsi la lumière ne nous ne manque jamais.

Utroque lumine affundimur & gratiæ & rationis.

I 3

CXLI.

* d'Abrun. † de Metz.

CXLI. *Cum Dominicus Chiaritus nobili genere natus undique duris exerceretur persecutionis Et rerum afflictarum fatis, in symbolam sibi elegit solem nubibus obvelatum.*

ATTAMEN MIHI CLARUS.

Je n'en ay pas moins d'éclat dans moy même.

Quo innuebat se sui ipsius optimè gnarum esse.

CXLII. *Cum Johannes Baptista Georgo, Nobilis Vineentienſis Academicorum Olympicorum adſcriberetur choro, pro ſymbolo accipiebat Solem imaginem ſuam reddentem in gurgite, qui Italis vocatur Georgo, ad nomen ſuum alludens talemque epigraphen ſubjiciens:*

FIRMIUS IN PLACIDO.

Sur un fond plus tranquille il ſ'exprimeroit mieux.

Quo ſignificare volebat, magis idoneum ſe tùm fore exercitiis hujus Academiæ præſtantiffimis, ſi minùs fuiſſet agitatus à fortunæ adverſæ procellis.

CXLIII. *Cum Lucillus Philatheus repræſentare vellet Deum ſemper in luce habitare, majeſtatiq; ejus nihil decedere improborum blaſphemiis, Solem pingi curabat his verbis:*

APPREHENDUNT NUNQUAM TE, NEBRÆ.

Les Tenebres ne vont jamais juſqu'à lui.

In aliquem invido livori haud ſubjectum.

CXLIV. *Nobilis quidam à majoribus acceptam dignitatem poſtquam perdidit uxore ducta conditiſſimis mulieris inferioris, ſymbolum in eum compoſuit Capitiſ*

suis effingens Solem propter Lunam interpositam eclipsin patientem cum his verbis:

EFFUGERE NEQUIT.

Il ne peut l'éviter.

Sicuti rerum ordo luminariumque cursus ita est natura constitutus, ut alterutro interveniente alter necessario deficiat, ita non fieri poterat, quin maximum honoris detrimentum pateretur hic nobilis, cum in matrimonium sibi adjungeret quandam sua conditione longè inferiorem. Potest etiam trahi ad virtutem, quæ, cum non eodem modo agit atque mundus, ejus persecutionem effugere nequit.

CXLV. Petrus Franciscus Moneglia Nobilis Gennensis habebat pro symbolo Solem, quem aquila intuebatur his verbis gallicis.

C'EST À MOY SEUL.

Mihi soli.

In quo Deus introduciuntur sub figura Solis, quem unum in omnibus suis actionibus respexisse cogitationesque omnes ei consecrassè vir Nobilis indicat.

CXLVI. Excogitavit etiam quedam symbola, quæ pictura loco Solem habent, Alcibiades Lucatinius qui Officiosi nomen obtinuit in Academia Senensi Intronatorum. In obitu Camilli Berghefi Archiepiscopi Senensis, Patruelis Papæ Pauli V. adhibebat Solem occidentem his verbis:

RECEDO NON DECEDO.

Je m'éloigne, je ne meurs pas.

Quod symbolum his versibus explicabat.

*Non minor, s'apparia alquanto
 Qual Sol da noi, cha'l fin del dì s'iscola
 Alma pura, al ben far sempre disposta,
 Se ben di quà si parte &c.*

CXLVIII. In obitum Christiana Lotharingiensis Magna Ducissæ Toscania effingebat Solem occidentem mundumque illuminantem his verbis gallicis.

ET SE COUCHANT PROFITE.

Occidit & Proficit.

CXLVIII. Sol occidens super solaris.

ABIT & UMBRA.

L'Ombre se perd avec lui.

In quendam, qui cuiusdam obitu omni privabatur præsidio, quo hæcenus ufus erat.

CXLIX. Sol occidens.

CRASTINA SURGET.

Scilicet Lux.

Demain il renaîtra.

In spem resurrectionis.

Quod ita explicatur.

Et pure al nuovo giorno

Di più bei raggi fia, che sorga adorno.

CL. Sol nebularum in medio.

INSTANT NON OBSTANT.

Ils l'enveloppent ils ne l'empêchent pas.

In aliquem, qui negotiorum gravissimorum mole non opprimitur.

CLI.

CL. Sol oriens.

JAM ILLUSTRAT UNIVERSUM.

Déjà il remplit l'Univers.

In Salvatoris nostri nativitatem.

CLII. Sol imaginem suam reddens in parvo speculo.

IMMENSUS IN PARVO.

L'immense se resserre en si petit espace.

In Salvatoris nostri incunabula vel in S. Euchari-
stiam.

CLIII. Sol oriens.

ET ORIENS CUNCTA LETIFICAT.

Il porte par tout la joye en commençant à paroître.

In Nativitatem S. Johannis Baptiste.

CLIV. Sol.

UNICUS ET CUNCTORUM AU-
THOR.

Unique & Auteur de tous les biens.

In Providentiam Dei.

CLV. Sol parum deficiens.

SOL RESTA IN PARTE ASCOSO.

Pars tantum latet.

Il n'y en a qu'une partie de cachée.

In sepulturam D. Jesu Christi, cui corpus tantum
erat traditum. Omnia hac symbola à Lucarinio fa-
cta sunt.

CLVI. Sol in cælum admodum eveltus.

LONGINQUIOR URIT.

Plus il est éloigné plus il brûle.

In absentis alicujus desiderium, quo amicitiae ardor mirandum in modum augetur.

*Hoc symbolum in exequiis Ducis Odoardi Anno 1657
expositum fuit, uti & sequentia.*

CLVII. Sol.

NUSQUAM SINE LUCE.

Il n'est jamais sans lumière.

Quod exhibitum fuit, cum justa fierent Edoardo Duci Parmensi Anno 1647, cujus magnificentia eo innuitur. Multi sunt præter eum illustres viri, quibus hoc æquo jure applicari potest.

CLVIII. *Idem fides inserviebat celebranda hujus
Principis præstantia rerum impigre gerendarum ad-
jecto lemma.*

LABORAREM SI QUIESCEREM.

Je serois en défaillance, si je cessois d'agir.

Notat alicujus præstantissimum ingenium, quod occasione nata se exerendi viget, amissa languet.

CLIX. Sol.

NOCTEM EQUO COMPENSAT DIE.

Il fait autant de jour, qu'il y a eu de nuit.

Quadrat in aliquem, qui quo diutius latuit, obscuramque ac privatam vitam egit, eò majori splendore postea enituit. Hoc symbolum etiam ex illis fuit, quibus solennitates istæ erant decoratæ.

CLX. Sol in eclyptica.

SINE ERRORE CELERRIMUS.

Sa

Sa vitesse ne le fait point égarer.

Non felicitèr quidem procedunt, quæ præprope-
ra festinatione occipiuntur. Quod tamen locum non
habet in quibusdam magnæ indolis hominibus, qui
omnia, quæ in mentem veniunt, & satis celeriter
& satis benè perficiunt, unde ad eos haud perti-
net quod symboli loco habebat Augustus, *Festina
lente*.

Hoc solis symbolo usus est P. Franciscus Raulin, ut
diligentiam non minus atque sapientiam Ducis Far-
nesii celebraret.

CLXI. Sol.

SE NON POSCENTIBVS OFFERT.

Il l'offre de luy même, à ceux qui ne l'attendent pas.

Gerebat id symboli Johannes Baptista Campegius
Episcopus de Majorica, eoque indicabat quàm liberali
animo ferretur in totum mundum, ut etiam non ro-
gatus quævis beneficia in eum collocare veller. At-
que non est quicquam in toto terrarum orbe, quod ac-
curatius tam liberalem animum depingat, quàm sol,
quippe omnibus in universum bene facit, idque si-
ne ullo suo commodo, ac quàm fieri potest, citis-
simè.

CLXII. Sol in ecliptica.

TRAMITE EODEM.

Toujours la même voye.

Affixum erat hoc symbolum, cum Episcopus Jo-
sephus Maria Maraviglia solenni ratione reciperetur
Novariæ, quo significabatur illum semper fuisse sui
similem, quibuscunque etiam honoribus ornatus
fuisset. Imaginem denique refert justitiæ tenacis,
qui nec prece nec pretio à tramite recti moveri po-
test.

CLXIII.

CLXIII. *Bellum Hollandicum tam felici impetu Anno 1672 deletum locum fecit hunc symbolo, quo pingebatur Sol omnes elevatos vapores dissipans hoc lemma:*

EVEXI PER DAM.

J'ay pu les élever, je scauray les détruire.

Quo iustissimus Regis notabatur dolor & indignatio, quod gratia sua abuterentur illæ gentes, quas ad tantum dignitatis gradum ipse evexerat,

Idem versibus diversis linguis explicatum est, lemmaque diversimode expressum.

VOS EXTULI, VOS DEPRIMAM.

Solo jo gli alzai, destruggerolli jo Solo

Subir los hize, y derreys los puedo,

Odiosa res est, nolumus interpretationem subijcere, Gallisque arrogantibus, & quibus hic certe vano tument præcordia fastu, accinere.

CLXIV. *Sol' occidens.*

NIGRESCUNT OMNIA CIRCUM.

Tout devient noir quand il ne paroît plus.

In funebrem pompam Philippî IV. Regis Hispaniæ, quæ celebrata est Mediolani Anno 1666.

CLXV. *Sol super plano solo quod illustrat.*

QUOD ASPICIT ORNAT.

Il pare ce qu'il daigne regarder

Deus tam benignè iustorum animas adspicit, ut eas gratia & virtute impleat. Apparuit hoc symbolum in exequiis ferenissimæ Ducissæ Sabaudia, cujus liberalitas adeò celebris erat, ut parem orbis nunquam viderit.

CLXVI.

CLXVI. *Sol cujus radii se expandunt super flores his
verbis Lucretii.*

SUAVITER ATTINGIT.

Il les touche doucement.

Quod inservit celebrando paterno Principis regimini, quo omnium subditorum & oculos & animos in se trahit. Usurpatum est hoc symbolum, cum Eminētissimus Cardinalis Flavius Chigius reciperetur Avenione, ubi legatus erat.

CLXVII. *Sol inter duos Tropicos.*

NEC ULTRA NEC CITRA.

Ny an de là, ny an de ça.

In quendam, qui omnia rite agit, finesque quos citra ultraque rectum consistere nequit, nunquam excedit.

CLXVIII. *In equestri ludo, qui Roma celebrabatur Anno 1634. Solis symbolum gerebat Marchio Cornelius Bentivoglinus, qui propugnatorem agebat hac inscriptione.*

NON LATET QVOD LVCET.

Tout ce qui a de la lumiere ne scauroit se cacher.

Conveniunt hæc cum verbis S. Pauli ad Ephes. Omne quod manifestatur lumen est.

CLXIX. *Dominus Vergilius Cenci, qui propugnatorem vices gerebat, hoc egregium habebat symbolum. Sol erat pictus nubibusque tectus hac epigraphe:*

MENTRE MI CELO ALTRUI

SPLENDO A ME STESSO.

Splendeo mihi, cum aliis lateo.

Je

Je suis pour moy, quand je me cache aux autres.

In quendam, qui, postquam multis gravibus negotiis satisfecit, publico aut precandi aut discendi gratia, se subducit.

CLXX. *In exequiis Victoris Amedei Ducis Sabaudia opera R. Pat. gloriam apparebat Sol nebulas dissipans.*

SOLVIT DVM VIDIT.

Il n'a fait que les voir pour les vaincre.

In bellorum domitorem.

CLXXI. *Sol in signo Arietis, quod veris clementiam adfert.*

AMICO SIDERE.

Sous un doux aspect.

Quando benignis oculis adspicit suos subditos Princeps, magnam illis gratiam facit.

CLXXII. *Sol in ecliptica.*

CONTENTVS MEDIO.

Content d'être au milieu.

In Principem moderatum, qui præter justa nihil vult amplius. Convenit quoque cuidam, qui mediocritate est contentus.

CLXXII. *Sol occidens stellis apparentibus.*

DIGNVM NEC SIDERA FVNVS.

Les Astres mesmes ne luy font pas d'assez dignes funerailles.

Hæc tria symbola in iusta Philippi III. Regis Hispaniæ.

spania facta sunt, & quod sequitur in exequias novæ ejus nuptæ.

CLXXIV. *Sol occidens.*

INCIPIT UBI DESINIT.

Il commence une autre course, ou il semble achever celle-cy.

Hoc vitæ cursu absoluto certum est alteram inchoare.

CLXXV. *Ludovicus Cardinalis d'Este habebat pro symbolo Solem orientem cum his verbis:*

NON EXORATUS EXORIOR.

Je ne me fais pas prier pour me lever.

Qui generosæ indolis est, non expectat gratiam suam petentem, largitur eam antequam precibus extorqueatur.

CLXXVI. *Carolus Quintus Imperator gerebat Solem in Ecliptica his verbis.*

NONDUM IN AUGE.

Il n'est pas encore dans son Apogée.

In aliquem, cujus ambitio expleri non potest, quique ad majora semper adspirat. Aresius perhibet id proprium fuisse Caroli Spinelli Ducis de Seminara; Petra Sancta autem tribuit idem Carolo Quinto.

CLXXVII. *Ferdinandus de Gonzague Dux Mantuensis, Solem hoc lemmate.*

NON MUTUATA LUCE.

Sans emprunter d'ailleurs ma lumière.

In quendam, qui suis ipsius meritis elucet.

CLXXVIII.

CLXXVIII. *Fridericus Tertius Marchio Manuen-*
sis, Solem.

SOLUS INDEFICIENS.

Le seul, qui ne manque jamais.

Quo describitur fidi amici constantia.

CLXXIX. *Summus Magister de Rhodes &c. Solem*
his verbis.

UBIQUE SIMILIS.

Toujours à soy mesme semblable.

CLXXX. *Sol in nebularum medio constitutus.*

OBSTANTIA SOLVET.

Il les dissipa.

Hoc erat symbolum Cæsaris, Ducis Modenensis,
qui, cum multa ejus propositis obstarent, omnia fortis-
simo animo superavit.

CLXXXI. *Sol in medio nebularum his verbis*
Gracis.

ΜΟΙΣ ΑΛΛΑ ΠΟΤΕ.

Difficuler sed quando?

A peine, mais quand?

Prima hujus symboli vox græca complectitur nomen
ejus, qui id gerebat, quo interrogat, quando ærumna-
rum futurus sit finis, quibus tam misere premebatur.

CLXXXII. *Sol.*

ABORRECE MI LUZ QUI EN
DELLA SE OFFENDE.

Qui luce mea offenditur eam ferre nescit.

Qui s'offense de ma lumiere, ne la scauroit souffrir.

Hoc

Hoc symbolum operi suo præfixit Roderigus Mendez Sylva, quod inscripsit *Poblacion de Espanna*. Convenit quoque in eum, qui aliquem lædit ob veritatem patefactam.

CLXXXIII. *Sol occidens.*

NOCTEM ALIIS RELINQVIT.

Il laisse la nuit aux autres.

Quantumvis aliis Sol relinquat noctem, ipse tamen non moritur aut luminis sui quicquam perdit. Quod idem verum est de Sanctis, quamvis eorum obitu tristis reddamur, illi tamen nihilominus gloria fruuntur, dum nos in tenebris hisce miseri versamur.

CLXXXIV. *Sol deficiens sive nubibus nebulosis circumdatus.*

EMERGET.

Il en sortira.

In quendam, qui rerum suarum quam maximè afflictarum aliquando sperat optatum finem.

CLXXXV. *Sol in signo leonis.*

VALIDIOR SI TARDIOR.

Plus lent, mais plus fort.

Quando summus in Cœlo fertur Sol, lentiùs tum quidem videtur cursum suum conficere quàm cùm oriatur aut occidat; experientia autem constat, eum & eadem celeritate tunc ferri & multò validiorem esse. Utebatur hoc symbolo Cardinalis Johannes Baptista Dettius, qui etiam si fero ad Purpuratorum delatus esset honorem, strenuum tamen in eo non minus se gerebat atque cæteri.

K

CLXXXVI.

CLXXXVI. *Sol in medio nebularum , quæ dissipari incipiunt.*

AUNQUE OS PESE.

Vestris ingratiis.

Malgré vous.

Hoc erat symbolum Pagani Dorix, qui in Academia Pataviensi, quæ est *Affidatorum*, nomen gerebat Securi, quo animi consilium indicat fore, ut virtus sua aliquando innotescat, quantumvis etiam sese opponerent inimicorum invidi assultus.

CLXXXVII. *Sol sub Zodiaco.*

SEMPER IDEM SVB EODEM.

Toujours le même sous le même.

Quo symbolo Franciscus de Gattarina, cùm ejusdem Academiae esset civis & ad ecclesiasticum munus animum appelleret testificari volebat, se eundem omni tempore futurum, statumque hunc sacrum animum suum nunquam abalienaturum ab hujus Academiae exercitiis.

CLXXXVIII. *Sol radios suos in duo sibi invicem opposita specula conjiciens, quæ idcirco ignea apparent.*

MUTUUS ISTE ARDOR MEUS EST.

C'est moy qui fait leur ardeur mutuelle.

In quendam, qui mutuam aliorum amicitiam conciliat.

CLXXXIX. *Sol oriens.*

MOX URET.

Il brûlera bientôt.

CXC. *Sol in signo libra.*

MOX.

TUNC NULLI INVISUS.

Alors il est vu, & aimé de tout le monde.

Omnium animos sibi devincit, qui ad clavum Rei-
publicæ sedens justitiam omnibus æque ministrat.

CXCI. *Sol radios suos per nubem transmittens.*

DUM TRANSMITTIT TEMPERAT.

Il les tempere en les couvrant ainsi.

Quod in aliquem quadrat, qui sua nimia modestia
dotes suas & ingenii qualitates obscurat.

CXCII. *Sol.*TANTO SI VEDE MEN QUANTO PIU
SPLENDE.

Quo minus apparet eò magis splendet.

On le void moins plus il a d'éclat.

Quod lemma etiam hoc versu continetur.

NEL TROPPO LUME SUO VIENE A CE-
LARSÌ.CXCIII. *Sol.*

OCCULTUM NIHIL ESSE SINIT.

Il ne laisse rien de caché.

Oculus Dei cuncta penetrat, nec quicquam esse po-
test, quod coram eo queat esse occultum.

CXCIV. *Sol.*

NON EST MORA LIBERA.

Il ne luy est pas permis de s'arrester.

CXCV. *Sol dimidia sui parte apparens in medio cu-
jusdam nubis fulguribus interstincta.*

K 2

LAM.

LAMPI D'AMORE E FULGURI DI SDE-
GNO.

Fervor amoris fulgur indignationis.

Brillans d'amour & éclairs d'indignation.

Cum equestri ad annulum trajiciendum cursu Anno 1624 certaretur Tholosæ auspicio Ducis de Vantadour, symbolum hocce visum est, notatque duos illos diversos animi motus amorem & iram sive indignationem.

CXCVI. Anno 1672 in omnibus ecclesiis solenniter celebrabatur S. Francisci de Borgia Ducis Gandiensis & dein tertii Generalis Societatis Jesu relatio in numerum Sanctorum, hinc quidam hujus Sancti cliens occasionem arripuit in precipuas vite ejus actiones nonaginta symbola componendi eaque epigrammatibus latinis & gallicis exornandi, quorum decem Solis pieturam habent. Primum est Sol oriens cum verbis Horatii Epist. 1. l. 2. & subjectis versiculis.

IN PVBLICA COMMODA.

Pour le bien public.

Nascitur & latè quanta est in publica spargit
Commoda Sol toto, quà patet orbe diem.
Et tu Dive diem facturus nasceris orbi
Nec qui solus erat, sol modò Solus erit.

CXCVIII. *Sol oriens & vespertilioes fugientes.***VT VIDETVR NON VIDENTVR.***Dés qu'on le voit ils disparaissent.*

Cum hic Sanctus vices Regias gereret in Catalonia, vitiorum inde pellebat infectionem tutamque reddebat à prædonibus hanc Provinciam.

GXCIX.

CXCIX. Sol.

SVPERIS GRATVS & IMIS.

Agreeable aux grands & aux petits.

Epigraphe desumpta est ex Horat. lib. I. Ode 10. ejusque genium exprimit, quem omnibus ex æquo bene facere magnopere juvat.

CC. Sol ponè nubem cum verbis Virgilii, l. 1.

AT NON INVISUS COELESTIBUS,

Mais du Ciel on le void.

In animam, quæ se hominum oculis subducit ac aliud nihil quærit, quàm ut oculis Dei sit probata.

CCI. Sol in Zodiaco.

DOMOS LUSTRANDO ILLU-
STRAT.*Il éclaire les maisons où'il entre.*

In frequentes hujus Sancti visitationes, cum habitacula sui ordinis per Provinciam essent dispersa.

CCII. Sol cursu suo luciferum insequens.

SUPERIOR, TANTUSQUE MINO-
REM.*Tout supérieur & tout grand qu'il est, il suit le plus petit.*

Quamvis reliquis longè præcelleret, quæ Generalis erat, hic Sanctus, Fratri tamen quidam morem gerebat in precibus observandis austeritateque vitæ diluenda ad sanitatem tuendam à Medicis præposito. Eadem stella Venus vocatur infra solem & admodum exilis est. *Infra solem fidus Veneris. Plin. l. 2. c. 8.*

K 3

CCIII.

CCIII. Sol.

TUTTI VIDENDO, DA TUTTI VEDUTO.

Omnia videns, & ab omnibus visus.

Voyant tout, & vu de tous.

Quod in ejus vigilantiam curamque sedulam compositum erat, quâ suos, quibus singulari exemplo prae-lucebat, amplectebatur.

CCIV. Sol *qui per omnia pro mentis rectoris voluntate fertur, omnibusque aequè utilis est.*

QUO MENS CUMQUE JUBET FERROR UTILIS.

Utile par tout, ou mon intelligence me mène.

Diversas ille lustraverat terræ Regiones Papa ita jubente, nec erat ulla, quæ beneficiis ejus benigne collatis non sufficienter afflueret.

CCV. Sol *radios suos eò conjiciens quo ipse ire nequit.*

MITTIT QUO NON PERMITTITUR IRE.

Il envoie ou il ne peut aller.

Maximo flagrabat desiderio ipse in Indiam trajiciens; cum vero id omnino in effectum deducere non posset, alios tamen viros Apostolicos eò mittere non destitit.

CCVI. Sol.

DAL NUME RICEVE LUME.

A Deo Lumen.

C'est de Dieu seul qu'il reçoit sa lumière.

Quo

Quo celebrabantur ejus extraordinaria dona , quibus à Deo erat cumulatus.

CCVII. *Eadem pictura gaudet quinque vel sex, quæ paravit Alcibiades Lucarinius , cujus nonnulla jam recensuimus.*

Sol nube tectus.

S'ASCONDE E PUR ASCENDE.

Absconditus ascendit.

Il se cache , & il monte.

In Ascensionem Filii Dei , quem nubes discipulorum oculis eripiebat, cum in coelum ascenderet.

CCVIII. *Sol inter nebulas.*

FRVSTRA OPPOSITÆ.

En vain ils s'opposent à son éclat.

Sunt, quibus invidiæ & calumniæ furiosæ impetus nihil nocere , eorumque existimationem nulla ratione infringere potest.

CCIX. *Sol nebulis discussis.*

HINC CLARIOR.

Il en est plus brillant.

Reperiuntur quoque , quibus major calumniarum ope accedit splendor atque existimatio , quippe hac ratione tandem merita illorum in vulgus exeunt. *Hoc symboli loco habebat Comes Pompilius Callanus.*

CCX. *Sol occidens & stella lumen suum ab eo accipientes.*

PRÆBET TANTUNDEM SINGULIS.

Il en donne également à tous.

In Patrem quandam, qui cum summum obiret diem, bona sua in liberos æqualiter dividebat.

CCXI. Sol deficiens.

INFLUIT TAMEN.

Il ne laisse pas d'envoyer ses influences.

Hoc ad Filium Dei refertur, qui in cruce pendens doloribus mortis ingentissimis excruciatum curam gerebat & Matris, & discipuli dilectissimi, & latronis respicientis, & Ecclesiæ, atque de bonis suis, spiritum in manus Patris tradito, in fidelium suorum gratiam testamento statuebat.

CCXII. Plurima speculi fracti frustra, quorum singulis Sol imprimit totam suam imaginem.

INTEGER IN FRAGMENTIS.

Tout entier en chaque partie.

In Eucharistiam, ubi singulæ particulæ, quibus divisa est hostia, totum Christi corpus continent, id quod sua prosa ita expressit S. Thomas.

A sumente non concisus.

Non confractus non divisus.

Integer accipitur.

Nulla rei fit scissura

Signi tantum fit fractura

Quæ nec status nec statura

Signati minuitur.

CCXIII. Sol oriens.

IN ORTU TOTUS LUCIDUS.

Tout

Tout éclatant dès sa naissance.

In Nativitatem S. Johannis Baptista.

CCXIV. *Sol aream in horto variis floribus distinctam illuminans.*

DIVERSIMODE IN DIVERSIS.

Il agit diversement selon les dispositions diverses des sujets sur lesquels il agit.

In varios Gratia effectus.

CCXV. *Sol imaginem reddens in aqua, quam quidam intuetur.*

REFLEXUM FACILIUS.

Il se fait voir ainsi plus aisement.

Res est extra omnem controversiam posita, Deum comprehendi non posse, hinc ex effectis verius cognoscitur quam ex se ipso.

CCXVI. *Sol lumen suum emittens in pelagus agitatatum.*

FLUCTUANTE NON DISPICITUR.

On ne l'y void point, quand elle est agitée.

Non recipit facile Gratia influxum anima, quæ turbido motu nimis percellitur.

CCXVII. *Multa affabre composuit Symbola sacra Paulus Aresius Episcopus Dertonensis & in plurima Religionis nostræ mysteria & in præcipua Ecclesiæ festa, quæ inscripsit Imprese Sacre, quorum in nonnullis pictura adhibetur Sol, ut*

Sol appositis verbis.

MALE OPERANTIBVS PAOR,

Il se fait craindre à ceux qui font mal.

Vix quicquam magis horrent mali, quam lucem,
qua omnia illorum mala opera conspicua sunt.

CCXVIII. Sol in Zodiaco.

FICTVS LABOR.

Un travail feint.

Hoc symbolum operi cuidam suo præfixit D. Arcus, quo an innuere voluerit, quod nullo negotio ab uno ad aliud opus se conferat haud secus ac sol, qui ab uno signo in aliud delatus non defatigatur; vel aliud quid nobis incognitum, pro certo affirmare non possumus.

CCXIX. Sol in signo arietis his verbis ex S. Literis depromptis:

JAM HYEMS TRANSIIT.

L'Hyver est passé.

Quod meliorem illis præfagit sortem, qui persecutionibus fuerant exerciti.

CCXX. Sol in nube, quam radiis suis ornat.

ORNAT NON ONERAT.

Il l'orne sans la charger.

In Virginem Matrem, cum utero gereret Jesum.

CCXXI. Sol super Globe terrestres.

NON GRAVAT & GRAVIDAT.

In eandem, quæ cum Virgo esset, Mater Spiritus S. operatione reddita est.

CCXXII. R. Abbas Ferro, qui de symbolis valde contendit

*tendit cum Paulo Aresio, concinnavit etiam quadam,
quorum corpus Solem exhibet.*

Sol oriens, quo stelle disparent.

OFFUSCO TUTTE.

Obfusco omnes.

Je les efface toutes.

In S. Virginem, quæ adeo sanctitate præcelluit,
ut omnes reliquos sanctos post se longè reliquerit.

CCXXIII. *Sol oriens.*

DIEM PRÆSIGNAT AB ORTU.

aut si mavis.

ORTU DIEM.

Il fait le jour dès qu'il paroît.

In Papam Urbanum VIII, qui à primis ostendit an-
nis, quis tandem aliquando futurus esset.

CCXXIV. *Sol oriens.*

REDIT NEC DEFICIT.

Il retourne & ne manque point.

In cujusdam Viri magni reditum, quem ob diutur-
nam absentiam desperaverant.

CCXXV. *Sol stellulis cinctus.*

SIMILI AB ORTV.

D'une même naissance.

Quod compositum est in Barberinos.

CCXXVI. *Sol oriens.*

REDITVQVE SVO SINGVLA GAV-
DENT.

Tout

Tout se rejôit de son retour.

Quo etiam magni viri reditus cohonestatus.

CCXXVII. *Sol oriens.*

CELERES EXPLICAT ORTVS.

Il s'avance d'abord.

In Eminentissimum Cardinalem Antonium Barberinum.

CCXXVIII. *Solebat hic Abbas plerumque in symbolorum corpora Solem adhibere, quæ in gratiam Barberinorum componebat, quia hoc erat ejus familia proprium symbolum. D. Thadæus Barberinus, Patruus Papa Urbani VIII. Symboli loco habebat Solem sex stellis circumdatum.*

ET POST OCCASUM.

Et après son couchant.

Quo indicare volebat, se vita excedentem relinquere sex propinqua cognatione conjunctos, qui nunquam essent permiffuri, ut ejus nomen superstes non esset, bonaque in aliorum venirent possessionem.

CCXXIX. *Franciscus Barberinus Protonotarius, cujus fama illustris est facta per legationes quas obibat tempore Boccacii, qui ejus etiam mentionem facit, gerebat Solem cum his verbis:*

PURO LUMINE CLARUS.

Toujours brillant d'une pure lumière.

CCXXX. *Papa Urbanus VIII. habebat Solem orientem cum verbis Horatii.*

ALIUSQUE & IDÈM.

Il est autre qu'il n'étoit, & toujours le même.

Cum id plerumque usu venire soleat, ut honores mutant mores, significare hoc symbolo voluit, alium quidem identidem factum honoribus multis impositis, eundemque tamen semper permansisse, seque nunquam fortunæ permisisse.

CCXXXI. Sol.

NIHIL LUCIDIUS.

Rien de sa lumière.

Hoc symbolum in titulo gerit aliquod opus Theologicum, in quo difficiliore explicantur materiæ, quo innui in expedito est, nil eo esse clarius expeditiusque.

CCXXXII. Sol cum verbis S. Scripturae.

NON EST QUI SE ABSCONDAT A CALORE EJUS.

Rien ne peut échapper à sa chaleur.

In quendam, qui zelo ardet & in omnibus promptum se exhibet.

CCXXXIII. Sol occidens.

CURA EST ANTIPODUM.

Il prend soin de nos Antipodes.

In Missionarios, qui ablegantur in Indiam.

CCXXXIV. En quindecim symbola, quorum lemmata sunt concatenata atque invicem à se dependent. Exhibentur in anteriore Regina conclavi Eupara. Sol.

OGNALTRO LUME OFFUSCA.

Alia luminaria obfuscant.

Il offusque les autres lumières.

In quendam spectatæ dignitatis virum, cujus dignitate

tas & singularis eruditio etiam illustrium plurimorum
obscurabat fulgorem.

CCXXXV. *Sol cum stellis.*

OFFUSCANDO INFIAMMA.

Obfuscando incendit.

Il enflamme en offuscant.

In aliquem, qui aliorum lumine obfuscato, omnem
totius mundi æstimationem & amicitiam in se trahit.

CCXXXVI. *Sol ova struthio-cameli excludens.*

INFIAMMANDO PRODUCE.

Incendendo producit.

En enflamment il produit.

Quod in Concionatorem convenire potest, qui ferven-
ti suo sermone magnum in animis auditorum gignit &
relinquit stimulum.

CCXXXVII. *Sol illuminans montana arboribus ob-
sita.*

PRODUCENDO ACCRESCE.

Producendo auget.

Il augmente en produisant.

In Principem, qui Majestatis suæ splendorem au-
get, quando Magistratus multos creat.

CCXXXVIII. *Sol cum floribus.*

ACCRESCENDO ILLUSTR.

Augendo illustrat.

Il rend illustre ce qu'il fait croître.

In

In Principem, qui illustres eos reddit, quos ad honoris gradum evexit.

CCXXXIX. *Sol cum floribus ficcis.*

ILLUSTRANDO PERDE.

Illustrando perdit.

Il détruit en illustrant.

In Principem, qui quibusdam Aulicorum eo ipso ruinam inferebat, quod legatorum nomine eos ablegaret aut aliquo alio honoris munere donaret.

CCXL. *Sol accendens regum Phœnicis.*

PERDENDO SALVA.

Perdendo salvat.

Il le sauve en le perdant.

Hoc ad Deum applicari potest, qui magnorum virorum lapsus graviores in bonum finem permittit, iisque in illorum bonum utitur.

CCXLI. *Sol Phœnicem instaurans, qui ad ejus radios pennas quasdam perdit.*

SALVANDO ADORNA.

Salvando adornat.

En le sauvant il l'embellit.

CCXLII. *Sol coralli plantam illuminans.*

ADORNANDO MANTIENNE.

Adornando servat.

Il le maintient en l'embellissant.

In temperantiam, quæ & maximum alicujus ornamentum est & sanitatem nimium quantum tuetur.

CCXLIII.

CCXLIII. Sol luna interposita deficiens.

MANTENENDO SOFFRE.

Servando tolerat.

Il souffre en la maintenant.

In quendam, qui propter alium, quem sibi protegendum eligit, magnam patitur persecutionem.

CCXLIV. Sol in medio nubium.

SUFFERENDO SPREZZA.

Tolerando spernit.

Il méprise ce qui le fait souffrir.

In summam Martyrum constantiam, qui Tyrannorum minas ridebant.

CCXLV. Sol avium oculos perstringens, qua contra eum volant.

SPREZZANDO SCACCIA.

Spernendo pellit.

Il les chasse en les méprisant.

In Sanctum, qui Dæmonum tentationes deridet, ceu S. Antonius, qui eos spernendo abigebat.

CCXLVI. Sol nubilia dissipans & iridem effingens.

SCACCIANDO VINCE.

Pellendo vincit.

Il est victorieux en les chassant.

In Principem, qui fugatis hostibus victoriam reportat.

CCXLVII.

CCXLVII. *Sol facis lumen obscurans præterquam
quod eam liquefaciat.*

VINCENDO PERDONA.

Vincendo condonat.

Il pardonne étant vainqueur.

In Principem Victorem & clementem.

CCXLVIII. *Sol lunam aspiciens.*

PERDONANDO REGNA.

Condonando regnat.

Il regne en pardonnant.

Hoc sidus lunæ condonat culpam per eclipsin in se
admissam, ostenditque se ea longè superiorem esse.
Quod idem de Principe dici potest. Is enim qui con-
donare scit benigniter delicta, dignus habetur qui sum-
mis rebus præficiatur.

CCXLIX. *Sol hoc universum illustrans.*

REGNANDO CONSERVA.

Regnando conservat.

En Regnant il conserve.

In quendam, qui summa potestate præest & subje-
ctorum assiduam curam habet.

CCL. *Postquam Regi placuit Solem pro symbolo sibi e-
ligere, multa eorum in ejus gratiam facta sunt eodem
corpore retento. Symbolum ejus fixum est istud sidus
Globum terrestrem illuminans his verbis*

NEC PLURIBUS IMPAR.

Il pourroit en éclairer plusieurs autres.

Cujus in defensionem & explicationem ipse peculia-
rem edidi tractatum.

L

CCLI.

CCLI. *Cum Versalia equestri ad munulum trajiciendum decursione contenderetur, Solem gerebat hoc lemmate.*

NECESSO NEC ERRO.

Je ne cesse jamais, & ne m'égare point.

Author hujus symboli erat Præses de Perigny, qui illud his quatuor versiculis explicabat.

*Ce n'est pas sans raison, que la terre & les Cieux
Ont tant d'étonnement, pour un objet si rare,
Qui dans son cours penible, autant que glorieux,
Jamais ne se repose, & jamais ne s'égare.*

Quorum hujusmodi damus interpretationem:

Quod Coelum terramque rapit reverentia Solis
In cultum, & mira ducens virtute stuporem,
Causa subest, rapido nam pervolat æthera cursu
Nec tamen aut cessat, vel sueto calle recedit.

CCLII. *Cum ludus equestris celebraretur, habebat Solem nebulas discutientem cum his verbis.*

UT VIDI VICI.

Je n'ay qu'à les voir pour les vaincre.

CCLIII. *Cum Lutetiam intraret bellis civilibus compositis, pingebant Solem radios suos in agrum fertilem deflectentem.*

QUOS ASPICIT BEAT.

Il rend heureux ceux qu'il regarde.

Quæ quàm facillimè applicari possunt.

CCLIV. *Cum solemnè ratione reciperentur Rex & Regina Parisiis, duo comparuere symbola, quorum alterum erat Sol hac epigraphe.*

DE-

SYMBOLORUM.

463

DEDIT ILLE DIEM.

Il nous a donné le jour.

CCLV. *Alterum erat Luna in gratiam Regine, hac inscriptione.*

DABIT ILLA QUIETEM.

Elle apportera le repos.

Quod in pacem quadrabat, quæ hoc connubio intercedente feliciter restituta erat.

CCLVI. *Cura symbolorum effingendorum in rem edificatoriam, nauticam, pecuniariam, & fructus adventitios demandata est D. Quinautio, à quo in thesaurum regium depositus est Sol his verbis.*

DITAT IN EXHAUSTUS.

Il enrichit sans s'épuiser.

In quo hæc verba ad thesaurum & liberalitatem Regis applicantur, quæ hic ad Solem spectant, qui omnibus naturalibus producendis auxilium fert, præterquam quod virtutis suæ & efficacix quicquam perat.

CCLVII. *Sol.*

NEC POTIOR, NEC PAR.

Nul ne l'égle, & nul plus grand que luy.

CCLVIII. *Sol currens super horizonte.*

USQUE AD PERFECTAM DIEM.

Jusqu'à faire un grand jour.

CCLIX. *Sol nebulas dissipans.*

VINCIT DUM RESPICIT.

L 2

II

Il n'a qu'à les voir , pour les vaincre.

CCLX. Sol.

DECOR OMNIS AB ILLO.

Tout l'éclat vient de luy.

Hoc symbolum factum est in rem ædificatoriam Regis.

CCLXI. Sol in Zodiaco.

AUDAX IRE VIAS.

Il va chemin sans rien craindre.

In eujusdam Principis animum intrepidum , cujus proposita nihil quicquam inhibere potest.

CCLXII. D. Clemens paravit quoque multa concinna symbola , quibus egregios versus adjecit , inter qua nonnulla sunt , qua pictura loco habent Solem.

Sol vapores attrahens.

IN ROREM & FULMINA.

Pour la rosée & pour les foudres.

*Je veille incessamment au bien de l'Univers
Je pourvois aux besoins de cent climats divers,
C'est la loy qu'en naissant les Cieux m'ont imposée:
Mais au plus fort de mes ardeurs,
Si j'attire quelques vapeurs.
J'en forme également la foudre & le rosée.*

Quod latinè ferè sic habet:

Non unquam vigiles oculos mihi somnia lassant,
Quos teneo patulos in vasti commoda mundi,
Centum diversis dispensans lumina regni.
Lex ea dicta mihi, rerum primordia quando
Disposuit manus ipsa Dei , si quos tamen imâ
E Terra secum tollat mea flamma vapores

Hinc

Hinc ad pensandum scelus horrida fulmina condo
Et foecundantes in terram depluo rores.

In Principem, qui novit suo tempore & officia cumulate reddere & poenas constituere.

CCLXIII. Sol.

QUIETO SIMILIS.

Toujours en mouvement, sans quitter son repos.

*Je fais le tour du Ciel, cent monstres furieux
Ne peuvent retarder mes soins laborieux.*

*Je regle toute chose
Je rends le calme à l'air, aux vents je fais la Loy.
Quiconque cependant leve les yeux sur moy
S'image que je repose.*

VERSIO:

Percurro Coeli faciem, me nulla morantur
Monstra, nec assiduum possunt tardare laborem,
Omnia dispono, tranquillumque aëra reddo
Et ventis leges & tempestatibus addo
Fræna, ramen nunquam videor statione moveri.

CCLXIV. Sol.

MAS VIRDUD QUE LUZ.

Plus Virtutis quàm Lucis.

Plus de Vertu que de lumiere.

*Du plus beau feu des Cieux divinement formé
On ne m'a jamais vu que l'on ne m'ait aimé.
Mes bienfaits m'ont acquis, un Souverain Empire,
Mais cet éclat brillant, dont je suis revêtu,*

*Quoy que les yeux en puissent dire
N'est rien au prix de ma vertu.*

VERSIO:

Sum defaecatus naturæ simplicis ignis
Cœlorumque decus, quare non lumina vertit

L 3

In

In me, qui fuerit nostri non captus amore.
 Imperium sine fine mihi benefacta dederunt,
 Sed color & facies hæc majestate verenda
 Non erit in pretio nulloque in honore feretur,
 Si modo nostrarum virtutum cum grege certet.

CCLXV. *Sol nebulas nubes dijiciens.*

QUOS EXTULIT ORTU.

Il les voit élever en naissant.

*Ce grand Astre joint de toute sa clarté
 Il rend à l'Univers cette sérénité.*

Si long-temps désirée;

Et de son trône lumineux

Il chasse la vapeur qu'il avoit attirée,

Quand il montra ses premiers feux.

Quos hunc in modum transtulimus.

Stellarum decus & Coeli fulgentis ocellus
 Sol, rerum facies innata luce serenat,
 Atque fugat noctem, dum Coelo lampada reddit,
 Et se sublimi medium locat ætheris axe,
 Unde leves nebulas radii diverberat ictu.

CCLXVI. *Sol oriens.*

QUALIS APEX ORTUS TANTI.

Quel sera le Midy d'un si bel Orient?

Ce grand Astre au sortir de l'Onde

Eclaire déjà tout le monde.

Déjà l'air serein & riant

A la faveur d'une clarté si pure

Rejoint toute la nature.

Quel sera le médy d'un si bel orient?

En translationem.

Cum caput Eois Sol aureus exerit undis
 Continuo totum lumen diffundit in Orbem,
 Aëris instaurans naturam munere puri;
 Hic ubi stelliferi summo de vertice Coeli
 Fulserit, ô Quantus (*benè si pramissa futuris*
Dant exempla fidem) qualisque videbitur Orbi!

CCLXVII. Sol oriens.

NEC DUM OMNIS SESE EXERIT AR-
 DOR.

Toute son ardeur ne paroît pas encore.

*Parmi tous les Astres divers
 Qui servent d'ornement à ce vaste univers
 Il n'en est point qui ne me cede
 La terre admire mon pouvoir
 Mais je n'ay pas encor fait voir.
 Toute l'ardeur qui me possède.*

VERSIO:

Inter tam varias, Coeli quibus area flammas
 Exornata nitet, non est reperire priorem
 Me stellam, nostra est miranda potentia terris;
 Non tamen omne meo superat quod corpore robur
 Exserui, nec quas foveant præcordia flammas.

*Hoc symbolum à D. Clemente factum est in Illustris.
 Comitem de Saint Paul, cùm in Candiam mitteretur
 adversus Turcas.*

CCLXVIII. Sol mundum illuminans.

IMA REPLET NEC DESERIT ALTA:

Et sans quitter le Ciel il éclaire la Terre.

L 4

In

In quendam, qui vilissimis alterius in gratiam officii fungens, nil dignitatis suæ perdebat, nec à contemplatione rerum coelestium quicquam illis abstrahatur.

CCLXIX. *Sol occidens.*

NO SE PERDE AUNQUE S'ASCONDE.

Abdendo se haud perit.

Il n'est pas perdu pour se coucher.

In Filium Dei, qui per triduum à Parentibus anxie quæsitus, in Templo Hierosolymæ inveniebatur.

CCLXX. *Quæ sequuntur D. Chaumels habent Authorem, qui Senator est in supremo rei subsidaria Senatu Aquitanienſi.*

Sol oriens super populis ad Polum proximè habitantibus.

GRATIOR EX MORA.

Plus agreable parce qu'il est plus attendu.

Habitans des climats que ma lumiere suit

Tristes victimes de la nuit.

Vous vous trouvez enfin au bout de ma carrière

Sur vos têtes enfin mon jour est répandu,

Le bien en est plus grand, la joye est plus entiere

De ce que vous m'avez plus long-temps attendu.

Quos nostra Musa ita canit.

Quicumque incolitis subjecti climata mundi

Quadrijugis nostris, quacunque in parte remoti;

Exorior tandem vobis, & gratior adsum.

• Exitia supplente moras, quo tardior ortus.

Quod in Regis Nativitatem adornatum referunt.

CCLXXI

CCLXXI. Sol.

LUCETQUE & CARET UMBRA.

Il éclaire sans faire d'ombre.

*L'ombre n'offusque point les corps que j'environne,
Tous mes rayons sont droits, mes regards innocens
Je porte le bonheur par tout ou je descends,
Je fais du bien à tous, Et ne nuis à personne.*

Quod latinè ita habet :

Corpora quæ cingit mea lux his detrahit umbras,
Directosque meo radios de corpore mitto,
Aspectus sine labe mei, nec docta nocere
Lumina, Prosperitas gressum comitatur euntis
Et bene cum cunctis faciam, mala nulla ministro.

Quadrat in quendam vitæ integrum scelerisque pu-
rum.

CCLXXII. Sol occidens.

MIHI NON OCCIDO.

Je ne meurs pas pour moy.

*Je repans le jour en tous lieux
Habitant de la terre aussi-bien que des Cieux
Je fais sentir par tout ma lumière féconde,
J'éclaire également Et l'Esclave Et le Roy,
Et je meurs chaque jour pour la moitié du monde
Mais jamais je ne meurs pour moy.*

En versionem:

Qua natura patet fundo mea lumina passim,
Et mihi sunt Coeli, mihi sunt habitacula terræ,
Nitor ut in toto virtus mea nota sit Orbe,
Cum servo pariter Regi, mortemque subire
Gentibus alternam videor, manet at mihi vita.

L 5

Quo

Quo honestatæ sunt exuviz Beatæ Reginz.

CCLXXIII. *Philippus II. Rex Hispania cum possessionem regionum suarum occuparet pro symbolo accipiebat Solem orientem hoc lemmate.*

JAM ILLUSTRABIT OMNIA.

Bientôt il éclairera tout.

Solebat hunc Solem sapissimè sub figura humana representare, quæ curru vehebatur, cujus ipse habebat habenas ac directionem.

CCLXXIV. *Sol oriens post montem.*

VIRES ACQUIRIT EUNDO.

Plus il va plus il a de force.

D. Chorier, qui edidit tractatum sub nomine Armorial de Dauphiné, tribuit hoc symbolum Regii stabuli Comiti de Lesdiguières & sequens Domui Atricarum Delphinatus & Provincia.

CCLXXV. *Sol.*

TANT QU'IL LUIRA.

Non nisi lucendo.

In quendam, qui tantum beneficiis in alios innotescere nitebatur.

CCLXXVI. *Sol in nebulosis nubibus.*

ETIAM MIHI LUCES.

Vous n'en lûisez pas moins à mes yeux dans ses ombres.

Quod gessisse Mareschallus de Bassompierre perhibetur in Opere Ludovici Justî militis, à Valdoro exsculpto.

sculpto. Quo in libro cuique Principi & Mareſchallo Gallorum tria tribuuntur ſymbola, vix tamen tria aut quatuor in tam vaſta multitudine reperiuntur, quæ titulum ingenuorum ſymbolorum ſuſtinere poſſent.

Cæterum id in Mareſchallum de Baſſompierre conveniebat cùm in Regis offenſionem ceciderat, eundem autem fidum animum erga eum conſtanter ſervabat.

CCLXXVII. Sol.

NEC FALSO NEC ALIENO.

Mon éclat n'eſt ny faux ny emprunté.

Hoc ſymbolo gaviſa eſt Chriſtina Regina Sueciæ & ad quamvis generoſam indolem trahi poteſt, quæ tot ornamentis naturæ ditata eſt, ut æſtimationem exinde habere eamque magnam & veram ſuſtinere poſſit.

CCLXXVIII. Sol lumen ſuum transmittens per nebulas.

INVENIT VIAM, AUT FECIT.

Il ſ'eſt fait luy même ce paſſage, ou il l'a trouvé fait.

Quod ſibi aſſumpſerat Illuſtriſſ. Vir de la Chambre, qui tam felici ſucceſſu Philoſophiam ſcrutatus eſt eamque tam puro ſermone gallicè deſcripſit.

CCLXXIX. Sol.

SUPER BONOS & MALOS.

Sur les bons & ſur les méchans.

Totum hoc ſymbolum in Evangelio continetur, Filiumque Dei Authorem agnoſcit. Cùm enim diſcipulos ſuos exemplo benignitatis Patris ſui eo deducere vellent, ut & ipſos inimicos amore ſuo complecterentur, expreſſè illis dicit, Patrem ſuum facere oriri Solem ſuum ſuper bonos & malos, omnibuſque ex æquo lumen

men distribuere. Inde hoc idem deprompsit Dom. Vincentius Gilbert Prædicat. Italus, quod cuidam sermonum suorum præposuit.

CCLXXX. *Egregius symbolorum Autor habetur Scipio Bargalius, cui etiam hujus artis regulas debemus. Is inter cetera nonnulla quoque concinnavit, in quibus Solis figuram usurpat.*

Sol radios suos in hortum mittens.

DONA E NON ISCHIEMA.

Immittit non imminuit.

Il donne sans gâster ses bienfaits.

Quo reprehendebat mulieris cujusdam inofficiosam agendi rationem, inserta doctrina eam ita benignam debere esse uti Solem.

CCLXXXI. *Sol radiis suis nubem tenebrosam secans.*

ET PER DENSAS TRANSPARENS.

Malgré leur ombre épaisse, il sçait se faire voir.

Virtus semper eminet, quotquot etiam objiciat ei calumnia obstacula.

CCLXXXII. *Sol.*

PER SE FULGET.

Il brille par luy même.

CCLXXXIII. *Sol paludem cænosam lustrans.*

IMPOLLUTUS.

Il n'en est point souillé.

Crimine vacet oportet, qui hac rerum corruptarum tempestate à nemine vult corripì.

CCLXXXIV.

CCLXXXIV. *Sol oriens nebulosis quibusdam nubibus
existentibus.*

NON MEN LUCIDORISORGE.

Non minus lucidus.

Il ne se relève pas avec moins d'éclat.

In quendam, qui multis acerbis calumniarum moribus
læsus eos adeo in commodum suum convertere no-
vit, ut non solum exinde virtutem suam reddat cla-
ram, sed & magnam sibi in orbe conciliet famam.

CCLXXXV. *Sol oriens.*

OMNES DEPELLIT UMBRAS.

Il fait cesser toutes les ombres.

In Nativitatem Jesu Christi, qui Novo foedere san-
cito omnes Veteris Testamenti umbras & figuras ab-
olevit. Hoc symbolum inscriptum est Ecclesiæ Cathe-
drali Pisæ.

CCLXXXVI. *Alexander Perrettus Cardinalis Mon-
talse, Papa Sixti V. Nepos moderatam suam men-
tem depingere volens, cum ad pontificiam dignita-
tem a se declinatam proveheretur ejus Patruus, sym-
boli loco gerebat Solem in Eccliptica inter duos Tropi-
cos hoc lemmate.*

NON TRANSGREDITUR.

Il ne passe jamais au de là de ces bornes.

CCLXXXVII. *Cardinalis Carolus d'Arragon habebat Solem in Zodiaco.*

IDEM PER DIVERSA.

Toujours le même en diverses demeures.

Quo

Quo aquas & constans notatur animus.

CCLXXXVIII. *Exequia B. Regina, qua celebrata sunt Roma in Templo Joh. Lateranensis, cohonestata sunt in hujus Principissa summa modestia memoriam symbolo Solis, qui per nubem fulgorem emittebat.*

ETIAM TECTVS MICAT.

Il a beau se cacher, il n'en brille pas moins.

CCLXXXIX. *Idem pingebatur oriens in spem resurrectionis, cum eidem iusta haberentur in Templo S. Ludovici Francorum, adjecta epigraphie.*

ORIETVR.

Il se relevera.

CCXC. *Eminentissimus Cardinalis Zacharias Delfino gaudebat Sole in nubibus abdito.*

PREMITVR NON OPPRIMITVR.

Il est caché, mais il n'en souffre pas.

Calumniare audacter, semper aliquid hæret, verum ne tibi persuasum habeas quod inter maximos & gravissimos infamiae fluctus nunquam emerfurus sit perbonæ frugi homo.

CCXCI. *Sol inter nebulas.*

HIS QUOQUE SUBJECTA.

La lumière est sujette à toutes ces atteintes.

Quo symbolo utebatur Johannes III. Dux Clivix.

CCXCII. *Roterus Comes d'Aspurgh gerebat Solem nebulam pellentem.*

VIM VIRIBUS.

Il faut opposer la violence à la violence.

CCXCIII. *Bolgarinus Bolgarini Solem nebulis obdu-
ctum adscripto lemmate.*

IMMITTIT ARDENTIORES.

Il en a les rayons, plus forts & plus ardents.

Plus Christianum morem sapit hoc symbolum quam præcedens, Politicorum quippe ex schola est vim vi repellere; at ex Evangelio discimus nos majora virtutis incrementa subinde oportere sumere, quo magis premimur.

CCXCIV. *Academia Secutorum quæ est Veneriis
stabilita, pro symbolo habebat Solem in Ecliptica.*

INDECLINABILI GRESSU.

Sans jamais s'égarer.

Sine cura progredi possumus, si nec à rationis lumine, quæ naturæ lex est, nec ab Evangelii carceribus, quod Gratiæ lex est, vel latum unguem discedamus. Id quod hoc Prophetæ oraculo confirmatur, quando dicit: *Si dormiatis inter medios clericos:*

CCXCV. *Sol oriens.*

SURGIT IN ALTUM.

Il ne se leve que pour s'élever.

Hoc Gallus quidam fecit in Regis indolem excellentissimam, quæ quadraginta annorum intervallo aliud nihil egit quam ut Magni nomen rebus pulchre gestis sibi acquireret.

CCXCVI. *Sol.*

SOLUS

Seul.

Quem-

Quemadmodum unus Sol orbi illuminando sufficit, ita & in statu politico non nisi uno regente opus est. Atque hinc est quod Monarcharum titulo glorientur, qui imperii summa potiuntur.

CCXCVII. *Qui Sapiientis cognomine gaudet septem lemmatibus Solem depinxit, hinc totidem ex iis composita sunt symbola, quorum quodvis Solis picturam continet.*

Sol hoc lemmate.

ORITUR & OCCIDIT.

Il se leve & se couche.

Præstantissima brevitatis vitæ imago est Sol, eodem enim die quo oritur, etiam rursus occidit, horarum tantum quarundam spatio intercedente.

CCXCVIII. *Sol occidens.*

AD LOCUM SUUM REVERTITUR.

Il retourne à son origine.

Quod egregie convenit in hominis obitum, cujus corpus, cum ex terra originem ducat, in cinerem tandem redigitur, animaque cum particula sit divinæ auri, Divorum numero rursus inseritur.

CCXCIX. *Sol in signo Leonis.*

GYRAT PER MERIDIEM.

Il tourne sur le Midy.

Quo itinera celebrabantur S. Francisci Xaverii, quæ Evangelii causa susceperat in calidissima Indiæ loca.

CCC.

CCC. *Sol in signo Gemellorum.*

FLECTITUR AD AQUILONEM.

Il tourne vers le Nord.

In Evangelii promulgationem, quæ in terra Noricorum facta est à Sancto Ruperto regia Francorum stirpe orto.

CCCI. *Sol super Horizonte.*

LUSTRANS UNIVERSA.

Il visite tout

In vigilantiam cujusdam Prælati, qui dioceseos suæ magnam gerebat curam.

CCCII. *Sol in Zodiaco.*

IN CIRCUITU PERGIT.

Il va tout à l'entour.

Quod ejusdem argumenti est cum præcedente.

CCCIII. *Sol in Ecliptica.*

IN CIRCULOS SUOS REVERTITUR.

Il retourne dans ses Cercles.

Quod sibi componebat quidam Academicus, qui posteaquam aliquot annos ab exercitiis illorum sese abdicasset, tandem ad ea revertebatur.

CCCIV. *Sol,*

SUA SE LUCE CORONAT.

De ses propres rayons il se fait sa couronne.

Qui adeò meritis suis elucet, ut ab aliis statim cognosci possit, alia exteriora ornamenta ut quærat non

M

non necesse est. Quod Solis imagine egregiè præfiguratur, quippe eo ipso quod Sol radios in circulos mittat, suo lumine se coronat.

CCCV. *Sol nebulis dissipatis.*

GRATIOR EMERGIT POST NUBILA.

Il est plus lumineux en sortant des brouillars.

Hoc unum ex quatuor symbolis est, quibus decorata est effigies D. Nicolai de Bailleul Equitis & Regi à sanctioribus consiliis, ut & Præsentis primarii in Curia Parisiensi, summi Tribuni ærarii & Cancellarii Reginæ, cujus prudentia atque fides multum valuit rebus admodum afflictis.

CCCVI. *Idem corpus pro simbolo habebat Dux d'Alençon, hac epigraphe.*

DISCUTIT & FOVET.

il les dissipe & les entretient.

Quo indicabat se animi motus pariter posse ciere ac sedare.

CCCVII. *Sol occidens.*

STADIUM CUM LUCE CUCURRIT.

Avec beaucoup d'éclat il a fait sa carrière.

Quo quidam notatur, qui summa cum gloria ex hac vita discedit.

CCCVIII. *Sol ex nube emergens.*

EMERGIT TANDEM.

Il en sort à la fin.

Quod cuidam convenit, qui ex negotio quodam implicato gloriose se extricat.

CCCIX.

CCCIX. *Sol in Zodiaco.*MEDIUM NON DESERIT UN-
QUAM.*Il en sort jamais du milieu.*

In aliquem, qui iustitiæ ac virtutis est studiosissimus,
nec patitur unquam à tramite recti deflecti.

CCCX. *Sol deficiens interposita Luna.*

QUO INGRATA REFULGET.

Et l'ingrate qu'elle est, me doit tout son éclat.

Quo reprehenduntur beneficiorum immemores & qui benefactorum existimationem ingratis calumniarum dentibus rodunt. Hocce inprimis usus est Cardinalis Ascanio, qui cum in Conclavi pro virili contendisset ut ad dignitatem pontificiam evheretur Rodericus Borgia, qui fuit Alexander VI; tam parum ejus rei rationem habuit, ut è contrario fratrem ejus Ludovicum Ducatu Mediolanensi privaret, hostemque infensissimum & capitalem se ei præberet.

CCCXI. CCCXII. *Sol inter nebulas.*

OBSTANTIA NUBILA SOLVET.

aut si major

DISSIPABIT.

Il en saura sortir. Il les dissipe.

Quod proprium fuit Ludovici Luxenburgensis & cujusdam Regum Gallie, quo significare voluerunt adversæ fortunæ tandem aliquando fore finem, quacum tamdiu colluctati fuissent;

CCCXIII. *Sol aquæ illuminans montes atque valles, syl-**vas ac hortos.*

Sur tous également il répand ses lumières.

In quendam, qui cunctis nullo discrimine habito bene facit.

CCCXIV. *Sol mundum illuminans.*

IMA REPLET NEC DESERIT ALTA.

Sans descendre du Ciel il éclaire la Terre.

In aliquem, qui ad quævis propter proximum se dimittens, operaque vilissima subiens exultationis suæ damnum non patitur, nec à contemplatione rerum coelestium impeditur.

CCCXV. *Sol occidens.*

NO SE PERDE AUNQUE S'ASCONDE.

Non perit se abscondendo.

Il n'est pas perdu pour se cacher.

In Filium Dei, qui per triduum in templo agebat & à S. Matre interim summo dolore quærebatur.

CCCXVI. *Sol cum verbis Theocrisi.*

ΟΥΠΩ ΕΚΑΜΕ.

Nondum absolvi.

Jusqu'icy il n'a cessé d'agir.

In Providentiam Dei.

CCCXVII. *Sol radiis suis nubem penetrans.*

OBSTAT NON IMPEDIT.

Elle s'oppose à luy mais ne l'arreste pas.

Quæcunque in contrarium accidunt adversa, tamen effi-

efficere non possunt, ut improspere cedant, quæ auspica-
mur, modo animum non despondeamus in illis supe-
randis.

CCCXVIII. Sol.

NEC EST, NEC ERIT, NEC FUIT ALTER.

*Il n'a jamais eu, il n'a à présent, & n'aura jamais
de semblable.*

Majus elogium vix excogitari potest in quendam, qui
singulari cujusdam virtutis charactere præluet.

CCCXIX. Sol oriens stellis disparentibus nocturnisque a-
vibus se abdentibus.

UT PATET ISTA LATENT.

Dés qu'il ouvre sa carriole

On ne voit plus d'autre lumière.

Quand il paroît tous les monstres se cachent.

Sunt, quorum excellentia alii quivis obscuri reddun-
tur, quorumque conspectum vitia subire verentur.

CCCXX. Plurima vulgavit symbola, addita Fama
Prognostica, Collegium Moguntinum in diem na-
talem Principis Electoris Bavaria Maximiliani E-
manuelis, quorum unum est Solis orientis figuram
gerens hoc latuisse.

JAM SPLENDET IN ORTV.

Il commence à briller d'abord qu'il se fait.

Sunt, quorum ingenia multo splendore micant,
quod tamen non apparet nisi luminis fulgore exerto.

CCCXXI. Alexum Solis imaginem, in rivu exhibens.

MAJESTAS LAUDATUR INIMIS.

M 3

Quand

Quand la grandeur s'abbaïsse elle est plus agreable.

Huic symbolo in ipso tractatu talis præfigitur titulus:
Majestas & Humanitas, & hoc pacto explicatur.
*Hæc duo virtutis lineamenta frontem mei Principis mira
 concordia dividerunt: ut adeo in hac una sede benè con-
 veniant Majestas & Amor.*

CCCXXII. *Sol quem aquila aspiciunt & aves nocturna
 fugiunt.*

DIGNVS AMARI, DIGNVS ET TI-
 MERI.

Quæ sunt egregia Monarchæ ornamenta.

CCCXXIII. *Sol super floribus lucens.*

SVMMA TAMETSI OCCVPENT.

Quoy qu'occupé d'ailleurs à de plus grandes choses.

Non planè despiciunt parva mentes in excello po-
 sitæ, quantumvis aliis severioribus operam suam im-
 penderint.

CCCXXIV. *Sol iridem in nube effingens.*

ILLVSTRAT DVM RESPICIT.

Un seul de ses regards fait toute ma beauté.

Inter ea specimina, quæ pro obtinendo præmio à Cla-
 riss. viro de Balzac in Academia Gallica constituto,
 comparabant, hoc Symbolum quoque concinnatum
 est à quodam, qui elegantissimos versus Gallicos ce-
 ciperat in Serenissimi Regis laudem, quod non tantum
 hanc Academiam summo honore affecisset, sed & præ-
 sidium ejus in se recepisset atque in aulam Regiam
 collocasset, quod his subjectis versiculis explica-
 bat.

Si

*Si je sors de l'obscurité
 Pour m'exposer aux yeux du monde,
 Je tire mon éclat d'une source féconde
 De splendeur & de Majesté.
 Je ne veux pas m'en faire accroire,
 Je ne dois qu'au Soleil tout ce que j'ay de gloire,
 Je n'ay que ce qu'il m'a prêté :
 Fournissant sa vaste carrière
 Il a jeté sur moi ses yeux pleins de lumière
 Un seul de ses regards fait toute ma beauté.*

INTERPRETATIO.

Nubibus obscuris coeca caliginē nata
 Ut specter populis aliena luce nitescō,
 Luce tua genitor lucis pulcherrime Titan;
 Nec mihi prætumidum tam dira superbia pectus
 Intus agit, verum quæ cogat nolle fateri.
 Gloria Sola tua est nitidissime Phœbo, quod auro
 Et variis radiet depicta coloribus Iris
 Gloria Sola tua est, quod vasti luminis orbes
 In me conieci tantum tribuere decorata.

CCCXXV. Sol oriens nebulis existentibus.

SI SE ADELANTA SE ABAXARAN.

Evanescent ad invicem.

Si il s'avance ils s'abaissent.

In Victorem, qui tantum hostibus suis iniecit timorem, ut ad conspectum ejus fugiant.

CCCXXVI. Sol occidens.

NON VNI DEBEOR ORBI.

Je suis pour plus d'un monde.

Quo uti potest vir Apostolicus, qui oceanum perna-

vigare non veretur, ut Indos aliaque longinquas gentes
Evangelii doctrina imbuat.

CCCXXVII. Sol in signo Libra.

DIE NOCTISQUE PARES.

Il rend égaux & la nuit & la jour.

Quod symbolum ex primo libro Georgicorum desumptum est Virgilio canente.

LIBRA DIE NOCTISQUE PARES
UBI FECERIT HORAS.

Exhibitum est in exequiis Cardinalis Petri Compori Cremonensis, quod ad justitiam hujus Prælati applicabat Author, quæ pariter inserviebat pauperibus ac divitibus. *Un animo giusto, inquit, qual fu quello del morto Prelato; dispensa ugualmente il suo drutto, e al giorno de ricchi e alla notte de poverelli.*

CCCXXIX. Sol occidens.

HAUD IN TENEBRAS MIGRAT.

Il ne va pas dans le sein des tenebres.

Heroum res egregie gestæ morte non obliterantur.

CCCXXX. Sol oriens.

REMEAT CELER.

Il revient promptement.

In promptum alicujus reditum.

CCCXXXI. Sol imaginem sui in speculo reddens.

QUALIS INEST COELO.

Il nous fait voir icy ce qu'il est dans le Ciel.

Vir Sanctus post obitum virtutum suarum, quibus
emi-

eminuit, atque miraculorum, quæ patravit, relinquit splendorem. Ea enim sunt certissima Sanctitatis indicia, iisque solis nititur Ecclesia ad Cultum Sanctorum nobis inculcandum haud dubitantibus, quin in coelo fruantur magna potestate, qui in terris tanta Sanctitate eluxerint.

CCCXXXII. Sol.

MON FEU SE FAIT SENTIR.

Calor meus sentitur.

In virum incredibili animi robore septuim.

CCCXXXIII. Sol.

BELTA CH'OGNI ALTRA ECCEDE.

Nil pulchrius.

De toutes les beautez, c'est icy la plus belle.

CCCXXXIV. Sol. *nebulae dissipans.*

VIRTU CH'OGNI ALTRA AVANZA.

Nil validus.

Il n'est point de puissance égale à celle-ci.

CCCXXXV. Sol.

OGNI COSA MANTENGO.

Omnia defendo.

Je maintiens toutes choses.

In Monarcham, qui sancit per populos pia jura.

CCCXXXVI. Sol.

L'IMPERO DE LA TERRA A VOI SI
DEVE.

Tibi debetur regimen terre.

M 5,

C'est

C'est à vous que se doit l'empire de la terre.

CCCXXXVII. Sol in Zodiaco.

L'ORDINE ASSEGNO AL VARIAR DE
TEMPI.

Temporis moderor cursum.

Je fais l'ordre des temps, & ie regle leurs cours.

In Chronologiam.

CCCXXXVIII. Sol oriens in signo Arietis.

RENOVABIT FACIEM TERRÆ.

Il renouvellera la face de la terre.

Quo oraculo ex S. literis deprompto atque in Ecclesiæ favorem tradito promittitur Israelitis sub Veteri Testamento fore, ut Spiritum Sanctum quem angelabant accipiant, qui omnia esset renovaturus, id quod eventum suum in Festo Pentecostes habuit.

CCCXXXIX. Sol.

RERUM HINC NASCITUR ORDO.

Il fait l'ordre des temps, & regle toutes choses.

Regis ad exemplum totus componitur orbis. Ejus quippe unius est & leges dare, & ut observentur probe curare.

CCCXL. Sol in Ecliptica.

NEC TURBINE DEVIUS UNQUAM.

Il n'est nul tourbillon, qui le fasse égarer.

Acceptum ferimus ab Astronomis, Solem abripi à turbine quodam, quo volvatur circa axem suum, cuius tamen celeritate & violentia nihil turbatur vel extra viam exorbitat. Quadrat insigniter in aliquem,

quem, qui ad rationis normam omnes suas actiones metitur, nec unquam ab affectuum violentia abripi patitur.

CCCXLI. Sol.

SOLIS INFENSUS TENEBRIS.

Il n'a point d'ennemis que les seules tenebres.

Veritatis symbolum est, quæ in lucem produci amat odioque persequitur, quod se involvere potest.

CCCXLII. Sol aquilas spurias abigens.

DEGENERES FUGAT OBTUTU.

Qui ne peut soutenir de si vives lumieres est indigne de luy.

Quod symbolum in victas Imperatoris copias exco-
gitatum his versibus erat ornatum.

Vous qui dans les champs de la gloire

Guidiez autrefois les Césars

Et voyiez toujours la victoire,

Voler après vos étendarts.

Aigles des vieux Romains pourriez-vous être Peres

De ces Aiglons faux & sans cœur.

Qui fuyant du Soleil les regards salutaires,

N'ont pu soutenir son ardeur ?

Non non leur chute si soudaine

Est une marque trop certaine,

Qu'il ne vinrent jamais de vous.

*Tremblez, tremblez Lions, & de Flandre & d'Es-
pagne.*

Mesme sort vous menace tous,

Et vous suivrez de près les Aigles d'Allemagne.

Di-

Digni sunt quamvis multo fastu turgentes, hi versus,
qui latinè reddantur.

Altitonantis aves, Aquilæ, sævique ministri
Fulminis, in campo Virtutum Regibus olim
Cæsaribusque Duces; antiquæ gloriæ Romæ:
Quorum signa sequi certis victoria pennis
Sæta dedit terris regnum, super æthere famam,
Anne satū Vestro prognatas credere fas est
Degeneres aquilas, & non nisi nomine tales?
Quæis virtutis egens animus sine robore pectus,
Quæisque salutarem dum Sol dat cernere vultum
Huic Comes ignavis non est tolerabilis ardor.
Non, non; Præcipites casus subitæque ruinæ
Stemmaris indicium manifesta que signa dederunt,
Exemplo hoc trepida Lugdunum, Flandria, te que
Non fallax Hispanæ timor formidine terret.
Germanis aquilis dum par fortuna mirantur,

CCCXLIII. Sol.

TOTUS ME INDIGET ORBIS.

Tout le monde a besoin de moy.

In Providentiam Divinam, sine qua orbis terrarum
consistere nequit.

CCCXLIV. Sol.

NEC QUIESCO NEC LASSOR.

Je n'ay point de repos & ne suis jamais las.

In quendam, qui rebus maximis obeundis haut defa-
tigatur.

CCCXLV. Sol illuminans alvearia, vitem & diver-
sas plantas.

CUIQUE SUUM.

A chacun ce que luy est propre.

Quod

Quod justitiæ proprium est. Præfixum est hoc symbolum unâ cum antecedente cuidam editioni Institutionum Imperatoris Justiniani.

CCCXLVI. Sol.

BONUS CUM BONIS.

Bon avec les bons.

Bonos Sol producit effectus, in rebus qui per se bonæ sunt. Est enim universalis omnium rerum causa.

CCCXLVII Sol oriens disparentibus stellis.

MAJOR MINORES OBRUIT.

Les plus grand opprime les petits.

Non est rarum hodie inter homines hoc violentiæ genus.

CCCXLVIII. Sol propter Lunam defectum patiens.

OFFICIUNT LUMINA LUMINIBUS.

Quæ verba mutuo sumta sunt ex hoc Versu:

Sic sepe officiunt lumina luminibus.

Il y a des lumières, qui nuisent à d'autres lumières.

Nimium interdum scire periculosum est, quippe experientia compertum habemus, nimiam sapientiam simplicitati fidei admodum officere.

CCCXLIX. Sol deficiens in Meridie.

SUMMUS DEFICIT.

Il manque au milieu de sa gloire.

In cujusdam Viri magni obitum, qui multis præclarè gestis erat insignis.

CCCL.

CCCL. *Sol deficiens.*

QUISQUE SUOS PATIMUR MANES.

*Nous avons tous quelque défaut.*CCCLI. CCCLII. *Symbolum Solis reciprocum.*

ORITUR UT OCCIDAT.

Il se lève pour se coucher.

OCCIDIT UT ORIATUR.

*Il se couche pour se lever.**Imago vitæ & mortis, nascimur mortales ut moriamur, & morimur ut reviviscamus.*CCCLIII. *Cum Tornacum Anno 1680 intraret Rex, plurimis symbolis erant porta introitus decorata, inter qua unum gerebat Solem radiis suis penetrantem turrem apertam.*

INGREDITUR PLACIDUS.

*Il y entre doucement.**Quo significare volebant Regem tandem post acerrima bella animo pacifico eam occupasse urbem, cujus turris erat armarium.*CCCLIV. *Sol.*

AB ILLO DIES.

*Le jour est de luy.**Omnem, quam nostro tempore habet Gallia æstimationem, aliunde non habet quam à Regia Majestate.*

CCCLV.

CCCLV. *Sol ad cuius ortum aves cantant.*

EXHILARAT.

Il apporte la joye.

Quo lætitia innuitur, quâ perfundebantur ejus civitatis incolæ ad Regis introitum.

CCCLVI. *Sol in Zodiaco.*

LUSTRAT & ILLUSTRAT.

Il les visite, & il les éclaire.

Quo notatur Regis industria, quam collocabat in regionibus suis visitandis, ut & honor, quo ab incolis earum est receptus.

CCCLVII. *Sol hortos illuminans.*

MA MARCHÉ EST BIEN FAISANTE.

Cursus meus est beneficus.

In Regis magnificentiam, quam in itinere ubique largiendo exserebat.

CCCLVIII. *Sol in signo Leonis amplexu sub eo messis.*

ALTIOR UTILIOR.

Plus il est élevé, plus il nous fait de bien.

Quo Rex majore pollet auctoritate, eò majora commoda in subditos redundant.

CCCLIX. *Sol.*

RIEN N'ÉCHAPÉ À MA VUE.

Nihil non video.

Quod in Regem adornatum est, cujus ad cognitionem omnes res gerendæ perveniunt.

CCCLX.

CCCLX. *Sol singulis diebus majores progressus faciens.*

GRADU NON SISTIT IN ULLO.

Il ne s'arrête point.

In expeditionem Regis celerrimam, qua tot victorias reportavit.

CCCLXI. *Sol ad cuius occasum labores finiuntur.*

ME SINE CESSAT OPUS.

Rien ne se fait sans moy.

Si quæ magna atque præclara debent fieri opera, ipse ut intersit omnium rerum potius necesse est.

CCCLXII. *Sol.*

IL ECLAIRE, IL ECHAUFFE.

Illuminat & Calefacit.

Quo celebratur liberalium artium & literarum splendor, quem illis præbet Regia Majestas; & ardor, quem eadem inspirat omnibus suis subditis, ut omnia ejus ardua negotia hisce prælucentibus fiant & peragantur.

CCCLXIII. *Cum S. Virginis quadam miraculosa imago Anno 1649 solemni rui loco moveretur, multa comparebant Modena in honorem Regina Cæli symbola, quæ vitæ ejus mysteria explicabant. In Nativitatem ejus erat Sol oriens,*

SIC NASCITUR ORBI.

Ainsi naît-elle au monde.

Nativitas hujus Virginis attulit Orbi terrarum lumen

men, spem & lætitiā, sicut suo ortu quotidie idem facit Sol terræ incolis.

In cujus explicationem additi erant hi versus.

Chi di tal gioia è apportator novello?

Qual trionfo s'onora? ah veggio un raggio

Del novo Sol che rende un di sì bello.

CCCLXIV. Sol oriens cum his Propheta verbis.

IN SPLENDORIBUS EX UTERO.

Le sein qui le produit est rempli de lumieres.

In S. Virginem, quatenus abumbrante Spiritu S. mater Salvatoris reddita est.

CCCLXV. Sol.

RÉGNI EJUS NON ERIT FINIS.

Son regne est eternal.

S. Virgo semper erit Coeli Regina.

CCCLXVI. *Pari modo factum est, ut Anno 1645. redeunte Duce Sabaudia Carolo Emanuele Turinam, bellis in Pedemontio debellatis, in ejus receptionem quadam symbola fabricata sint, inter quæ etiam erat Sol in signo Tauri.*

RADIIS MELIORIBUS USUS.

C'est icy qu'il répand ses rayons les plus doux.

Verni ridet dies, coelumque serena luce nitet, omnis in herbas turget humus, trudit gemmas & frondes, flores explicat arbores, quando

Candidus auratis aperit cum cornibus annum

Taurus, & adverso cedens cæcis occidit astro.

N

Ar-

Atque id ipsum est, quod huic mensi nomen fecit Aprilis. Hoc autem verno tempore ingressus est Dux Sabaudia Turinum, cujus & nomen & insignia huic signo originem debent.

Hujus Pompæ descriptionem fecit Abbas Castiglio sub titulo *Pompe Torinese*, eminebatque inter cæteras inscriptiones, quibus arcus triumphales decorari erant quædam in machinam igneam, quæ idem signum referebat turri impositum.

PALLAS ALPINA

*Sabalpinam Solem introducit in Taurum
Superbiens itaque Taurus, & sidereum Arietem eludens
Stellis sese innumeris coronat
Ignitusque consurgens in Turrim
Lucidas & umbratiles infert Cælo minas
Ac ut Palladem
Æque Pacis ac Belli Divam esse testetur
Mugit tonantes exardescens in flammis,
Sed insontes.*

CCCLXVII. Cùm multis symbolis celebris redderetur * *Andegava introitus Regina Matris Maria de Medicis Anno 1619. die 16. Octobris, inter cætera, quibus conspicui erant arcus triumphales, Sol pictus erat adscriptis verbis.*

DA ME LUZ O ESCONDE TE.

Illumina me aut absconde te.

Eclaircz moy ou cachez vous.

Quo indicari in proclivi est, Principem conspectum suorum haud mereri nisi ad exemplum suum possint regi & emendari.

Qua occasione etiam hic cippus pereleganter in eam stylo Romanorum vetusto compositus est, quo lectorem privare haud possumus.

* Angers.

MA-

MARIE AUG. MAGNI DUCIS F.
CÆS. N. HENRICI MAGNI COM-
PARI LODOVICI JUSTI MATRI.

*Qua post Henricum Magnum nefando sublatum
Parricidio, summa raraque constantia
Imperii clavum Regisque adolescentis mores
Delatâ ex S. C. tuteâ communi bonorum plausu
Fortissime, prudentissimeque direxit
Tumultibus composuit, fide fœderatis servata,
Christiana Religionis antecessoribus
Ad Barbaros Missis.*

*Regni communibus conciliatis conjugis:
Sacrosanctis fœderibus opportune firmatis
Toto fere Regno lustrato
Rebus sanctissime gestis:*

*Quod hanc etiam Civitatem Civium Amore, Fide,
Obsequio in Regem cognitis, sedem Majestatis sue
Heic statuere,*

*Provincialiumque omnium Patrocinium suscipere
Non est dedignata:*

*Ad aternam tanti beneficii memoriam
Huc votivam tabulam*

*Ejusdem Aug. Op. Max. Majestati
Devotiss. Pap. Juliom.*

P.

CCCLXVIII. Sol eclypsin-patiens.

SPECTANTES PATITUR.

Il souffre qu'on le regarde en cet état.

Magnanimis hoc proprium est natura, ut non nisi in
magnis spectari velint. Secus tamen visum fuit Phi-

N 2

lippo

lippo secundo Regi Hispaniæ, qui cum in ultimo vitæ articulo versaretur, suos exire non iussit, qui cubiculum suum intraverant spectatum in tanto Rege splendoris humani vanitatem, qua

*Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres.*

Hinc natum est, quod in exequiis spectandum dabat Neapolis, hoc ipsum symbolum.

CCCLXIX. *Pingebant quoque Solem occidentem, cuius radii aërem in nube quadam effingebant hac epigraphe.*

NON DEFICIT ALTER.

Un autre luy succedera.

Reges non magis moriuntur quam Sol, quippe alii statim in prædecessorum locum surrogantur.

CCCLXX. *Tanto præstitit ingenio, virtute & meritorum cumulo Illustris Fœmina de Salies vidua Dom. Viguier d'Alby, ut parem ætas prisca vix viderit. Ea introitum D. de Serroni Archiepiscopi Albiensis cohonestare volens, Coelum turbidum pingi curavit cum duobus Solibus & hoc versu Italico:*

NON BASTA UNICO SOL PER CIEL SI FOSCO.

Plus uno Sole opus est Cœlo adeo turbato.

Il faut plus d'un Soleil pour un Ciel si brunié.

Aspera fuerat hyems, diuque savitiem suam exse-ruerat in tali Provincia, quæ ejus rigori adeo assue-
ta non est; eo autem die, quo intrabat hic Prælatus
Albiam, Sol post diuturna nubila iterum se conspi-
ciendum dedit, unde huic symbolo locus & occasio.

Li-

Litteræ, quibus ipsa fideliter complexa est hanc in-
 tribus celebratam, tanta suavitate sunt refertæ, ut
 in Bessighi Lectoris patientiam me non esse peccatu-
 rum mihi omnino persuadeam, si eam illarum partem
 hic subijciam, qua cum sole confert prædictum Præla-
 tum. *Le 22 de Fevrier de cette Année 1679. Monsei-
 gneur de Serroni premier Archevêque d'Alby, partit de
 Castres pour arriver le même jour à Alby, ou depuis
 plus de deux ans il étoit attendu avec une impatience
 extraordinaire. Le Ciel pour seconder ses desseins, fit naî-
 tre un jour admirable, & bien different de ceux qui l'a-
 voient precedé durant trois mois. Ce jour étoit si beau
 qu'il sembloit en verité que toute la nature se réjoüissoit
 avec nous. Ne nous imaginez pas d'avoir vu briller tou-
 te la lumiere de ce beau jour, il ne fut en aucun lieu du
 monde si beau, si clair, ny si serein qu'en Albigeois. Le
 Soleil & Mr. l'Archevêque d'Alby se leverent fort ma-
 tin ce jour-là, & la beauté de la soirée augmentoit celle
 de tous les objets. Cela se passoit durant ces agreables
 momens qui precedent le coucher du Soleil après un beau
 jour, & lorsque ces Astres nous voulant quitter*

*Pour porter sa clarté seconde
 Aux habitans d'un autre monde,
 Son char qui fait rougir les Cieux
 Estant presqu'à demy dans l'Onde
 Peut être regardé sans offencer les yeux.*

i. e. Dies erat vigesimus secundus Februarii An.
 1679. cum iter susciperet Castro D. de Serroni Archi-
 episcopus primarius Albiensis, ut eodem die Albiam
 perveniret, ubi plus quam biennii spatio magna impa-
 tientia erat expectatus. Arrisit ejus conatibus ipsum
 colim, cum tanta serenitate illucesceret ille dies,

ut talem intra trium mensium decursum nemo vidisset. Erat enim tam gratus ut tota natura videretur una nobiscum, ut cum Poeta loquar, alterno terram quatere pede. Nemo tamen sibi persuadeat se omnem splendorem hujus diei vidisse, nullibi quippe gravior, clarior, sereniorque illuxit, quam inter Albigenes: Summo mane oriebatur eo die & Sol & D. Archiepiscopus Albiensis & vespertini temporis gratia augebat eum omni ratione. Hoc factum est intra hoc gratum exigui temporis spatium, quod ortum Solis serenum & occasum intercedit, & dum hoc sidus nos relinquens, ut se

Gentibus alterius spectandum præbeat orbis,
Cum rubeo medium curru se merfit in æquor:
Cernitur innocue, radios quia temperat unda,

CCCLXXI. *Cum Regina Hispania Madriti Anno 1680 die 18 Januarii solenni ritu exciperetur, ad portam que Solis nomen gerit, depictus erat Sol dimidia sui parte super horizontem cum his verbis Hispanicis.*

DOS MUNDOS AGORA GOZA.

Utrumque regit orbem.

Son Empire s'étend sur l'un & l'autre Monde.

CCCLXXII. *Sol super arca storum.*

SIC IMPENDIT OPES.

C'est ainsi qu'il employe ses richesses.

Quod in Thesaurum regium factum est atque in eas impensas, quæ in Eruditos fiunt Regia liberalitate.

CCCLXXIII. *Sol in signo Arctici illustrans terram.*

PURGAT CUM RENOVAT.

Il purge la Terre en la renouvellant.

In reformationem legum, rei ærariz & copiarum,
quæ à Rege instituebatur.

CCCLXXIV. *Sol illuminans alveare.*

SOSPITAT INTUITU.

De l'un de ses regards il leur donne la vie.

Ægros non tantum Salvator adspectu suo sanavit, ve-
rum & eo ipso discipulos sibi fecit & peccatores ad fru-
gem reduxit.

CCCLXXV. *Sol in medio Zodiaci signis notati.*

IN MIRACULA DIVIDIT ANNUM.

Il partage l'année en autant de miracles.

In ea loca, quæ singulis anni mensibus ditiori suæ ad-
jecerat Rex Potentissimus.

CCCLXXVI. *Idem.*

NEC MONSTRA MORANTUR.

Les monstres ne l'arrêtent point.

Haud inhibentur magnanimi conatus à difficultati-
bus quibusvis.

CCCLXXVII. *Sol.*

NULLA EST NESCIA TERRA.

Il est connu par tout.

Lemma Ovidii est.

Nullaque de facie nescia terra tua est.

Quod in Reginam Sueciæ compositum erat, cum ex
Suecia in Germaniam, inde in Hollandiam, ex ea in
Galliam, hinc in Italiam se conferret.

CCCLXXVIII. *Sol occidens.*

NON SIBI MORITUR.

Il ne meurt pas pour luy.

Princeps pius gloriam suam moriendo non amittit, sed manet superstes apud illos qui eum perdunt.

CCCLXXIX. *Sol cum maculis suis.*

EGREGIO IN CORPORE.

Des tâches dans un si beau corps.

Non est ulla societas in toto terrarum orbe, quam cunque etiam Sanctitatem præ se ferat, quæ nullius imperfectionis errorisque argui possit.

CCCLXXX. *Sol.*

NI ASPICIAT NON ASPICITUR.

S'il ne regarde on ne le regarde pas.

Honor plerumque ab iis contemptum habetur, qui ad nullum ejus gradum adspirare possunt.

CCCLXXXI. *Sol occidens.*

CRESCENTES DUPLICAT UMBRAS.

Il fait les ombres plus grand.

Ex Virgilio depromptum est & ad eum referri potest, qui dubia quædam expedire conatur, suaque opera identidem obscuriora reddit.

CCCLXXXII. *Sol in signo Libra.*

SUB JUSTO TEMPERAT ORBEM

Sous un juste moteur il gouverne le monde.

Hoc symbolum adornatum est pro D. Cancellario

lario. Seguiet rerum portiente Ludovico Justo.

CCCLXXXIII. Sol illuminans mundum.

HILARATUR AB UNO.

Il fait toute sa joye.

Gratus est Deo unus justus haud secus atque toti natura unus Sol.

CCCLXXXIV. Sol.

SIBI SOLI NON LUCET.

Ce n'est pas pour luy seul qu'il a de la lumiere.

Non solum sibi vivere debet Princeps, sed & subditis suis. Secus qui vivit, in consorcio hominum, arborum naturam imitatur, quarum quævis tantum succi attrahit, quantum ad alendum est necesse, reliquis præter superfluum nihil relinquens, idque nulla ratione habita profectus quicquam an oblit.

CCCLXXXV. Sol.

UNICUS ORBI.

Unique dans le monde.

Sicut unus tantum Sol est, qui mundum illuminat, eaque productis quibus opus est, ita & unus tantum Deus cognoscendus est præterque eum alius nemo.

CCLXXXVI. Sol.

UNDARUM TERRÆQUE POTENS.

Egalement puissant sur la terre & sur l'Onde.

In Principem, penes quem erat summa potestas & maris & terræ. Quia in utrumque Elementum æqualiter agit hoc sidus, placuit Aegyptiis id effingere per navem quæ est quasi Animal amphibium.

N 5

CCC.

CCCLXXXVII. *Comparière quoque in plurimis num-
mulis ereis symbola in Regem confecta, quæ pro corpo-
re habent Solem.*

Sol verno tempore.

FOECVNDIS IGNIBVS ARDET.

De feux seconds il paroît enflamé.

*Quod factum est in Regis conuictum atque nummu-
lo cuidam insculptum Anno 1660.*

CCCLXXXVIII. *Sol.*

SIBI SEMPER IDEM & ORBI.

Toujours le même à soy même & au monde.

In Regis Constantiam.

CCCLXXXIX. *Sol Phœnicis rogam accendens.*

URIT ADORANTEM.

Il brûle celui qui l'adore.

*In quendam, qui cum violento affectu abripiatur,
eodem tempore magno honore aliquem afficit.*

CCCXC. *Sol Meridianus.*

**LUCET SUPERIS & TEMPERAT
IMA.**

Il brille au Ciel & gouverne la Terre.

*In Magnitudinem Dei, qui summa felicitate san-
ctos in Coelis beat, & sua Providentia omnia his in
terris gubernat.*

CCCXCI. *Sol.*

FACTIS MIRACVLA FIRMAT.

Il affermit par ces faits les prodiges qu'il a déjà fait.

CCCXCII. *Sol iridem effingens.*

TERRAS JVBET ESSE QUIETAS.

Il donne la paix à la terre.

In pacem redditam.

CCCXCIII. *Sol eclipsin passus.*

SPLENDOREM & GAUDIA REDDET.

Il nous rendra son éclat, & la joye.

Cum Rex convalesceret post morbum periculo plenum.

CCCXCIV. *Sol qui nebulas dissipavit.*

INVENIT VIRTUTE VIAM.

Il s'est fait au travers un illustre passage.

CCCXCV. *Sol in signo Arietis super arboribus.*

JVBET REVIRESCERE LAVROS.

Il fait reverdir les Lauriers.

Cum verno tempore in campum felici omine educerentur milites.

CCCXCVI. *Sol vapores attrahens.*

POTIORA REPENDIT.

Il rend plus qu'il ne tire.

Non alio fine exigit Rex subsidia & tributa, quam in subditorum suorum maximum usum & emolumentum.

CCCXCVII.

CCCXCVII. *Sol nivem liquesfaciens.*

SATIS EST VIDISSE.

C'est assez d'un de ses regards,

Opus est tantum Regis præsentia ad hostes profligandos.

CCCXCVIII. *Sol oriens in signo Capricorni, quo brevissimos describit dies hora octava, demum illucescens.*

QUID GAUDIA NOSTRA MORARIS?

Pourquoy differez vous le plaisir de vous voir?

In quendam, cujus adventus quam diutissime differtur.

CCCXCIX. *Sol oriens.*

CRESCET ADHVC.

Il croîtra encore.

Quo notatur, cujus fama & merita indies majora sumunt incrementa.

CD. *Idem.*

PROCEDIT & CRESCIT.

Il croit à tous momens & s'avance toujours.

Eodem spectat quò præcedens. Alterum authorem habet P. Henricum Engelgrave, qui illud in Filium Dei composuerat ad hæc verba Evangelii: *Puer autem crescebat.* Alterum ex Proverbiis desumptum est, ubi Sapiens inquit: *Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectam diem.*

CDI.

CDI. *Aquila Solem intuens, cujus ardore aduruntur
ejus pluma.*

DELECTAT ET URIT.

Il a beau le charmer il le brûle à la fin.

Ex Emblematis est hoc, quo Otho Voenius depingere voluit amorem illicitum.

CDII. *Sol terram illuminans.*

SENZA LASCIAR IL CIEL TOCCO LA TERRA.

Terram peto in Coelo permanens.

Et sans quitter le ciel, je descends sur la Terre.

Quo depingitur sacramentum Eucharistiae mirandum, in quo corpus Filii Dei nobis sistitur, cum tamen in Coelo perpetuo maneat.

CDIII. *Sol super area florum.*

NON IDEM IN OMNES.

Different selon divers sujets.

Quod Gratiae proprium est.

CDIV. *Sol nube reclusus.*

IL BELLO SI, MA LO SPLENDOR NON
CELA.

Gratiam celat, non splendorem.

Il cache sa beauté & non pas son éclat.

Hoc compositum erat in Foeminam quandam, quae vultum larva texerat.

CDV. *Sol inter lunam & stellas.*

IN TUTTI SPLENDO.

A

A me lumen.

Ils brillent tous de mes lumieres.

Quo pictura quædam S. Virginis ornata erat, in qua versabatur in medio Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confitentium, Virginum, & aliorum Sanctorum, quorum Regina est.

CDVI. Sol cujus ad conspectum stella disparent cum hoc versu Tassî.

V'ABBAGLIANO LA VISTA ANCO I PIU
DEGNI.

Aciem perstringit etiam lucidissimorum.

Il ébloûit mesme les plus brillans.

Non est quicquam tam splendidum, quod Dei magnitudine non superetur.

CDVII. Sol super Globo terrestri.

TOTUM CIRCUMSPICIT ORBEM.

Et sur tout l'Univers il étend ses regard.

In Providentiam Divinam.

CDVIII. Sol Meridianus.

ALTIOR ARDENTIOR.

Plus il est élevé, plus il a de force.

In magnum cujusdam Prælati zelum.

CDIX. Sol meridianus.

ÆQUE SPECTATUR À CUNCTIS.

De tous également il peut être appercen.

In Principem, qui omnibus aditum liberum permittebat.

CDX.

CDX. *Sol super campo quodam.*

EX TE CUNCTA NITOREM.

*Tout reçoit son éclat & son lustre de vous.*Quod erat concinnatum in Cardinalem Ludovicum
Papæ Gregorii XV. Nepotem.CDXI. *Sol.*

NO CAUSADO, Y POR TODO.

Indefessus per omnia.

*Par tout sans se lasser.*In honorem Regis Hispaniæ Philippi secundi, &
convenit cuique Principi, qui improbo labore sem-
per est occupatus.CDXII. *D. Laurentius Ramire Prado Hispanus o-
pus quoddam Regi Hispaniæ Philippo III. consecrans
in frontispicio pingebat Solem hoc lemma:*

FOVET ET ORNAT.

*Il fait tout mon éclat, il est seul mon soutien.*CDXIII. *Sol inter nebulas.*

NON DIU.

*Ce n'est pas pour longtemps.*Vinci luctum posse, ipsa natura nos docet: nam si
non aliter, die certe consumitur.CDXIV. *Sol.*

TO GLIE IL LUME COL LUME.

Perstringit oculorum aciem ejus lumen.

Sa lumière éblouit.

CDXV.

CDXV. *In obitum cujusdam Viri magni depingebatur Sol occidens adjecta epigraphe.*

VADAM & REVERTAR.

Je ne vas pas pour retourner.

CDXVI. *In Exequiis Duorum Ducum Modenensium Francisci & Alphonsi multa symbola conspicua erant, qua pro corpore habebant Solem à P. Gamberito ex Societate Jesu confecta.*

Sol.

FRUSTRA TERREBERE NIMBIS.

Tous les broüillars ne me font point de peur.

CDXVII. *Sol occidens.*

REDIT IN ORTUS.

C'est pour renaître qu'il se couche.

CDXVIII. *Sol supra nubes.*

SERENUS DESPICIT.

D'un visage serein il sçait les mépriser.

Lemma ex Statio est, cujus applicatio facile inveniri potest.

CDXIX. *Sol.*

FACILIS QUÆRENTIBUS.

On le trouve aisément quand on veut le chercher.

CDXX. *Sol inter nebulas quibus multo lucidiiores redduntur radii.*

PIN COCENTE DU CAMPA.

Plus

Plus ardet.

Il en est plus ardent.

In amorem absconditum impeditumque.

CDXXI. Sol in signo Libra.

A TUTI GIUSTO:

Omnibus. Justus.

Juste à tous.

CDXXII. In obitum S. Caroli Borromæi depictus erat Sol occidens cum his verbis.

DELITESCIT UT RENASCATUR.

Il se cache pour reparoître.

CDXXIII. Sol in signo Arietis.

TORPENTIA FRIGORA SOLVET.

Il vient pour dissiper les froides languissantes.

CDXXIV. Sol occidens in Oceano.

POPULIS SIC FULGET IBERIS.

Aux costes de l' Ibère on voit tout son éclat.

In Regnam Hispaniæ.

CDXXV. Sol in Oriente & Luna in Occidente.

DIVISUM IMPERIUM.

Qu' ils partagent entre eux tout l' Empire du monde.

Quo duobus maximis Principibus totius mundi imperium optatur.

CDXXVI. Sol inter alios Planetas.

SOLUS NON ERRAT.

O

Luy

Luy seul n'erre jamais quoyqu'il aille toujours.

In quendam, cujus agendi ratio tam æqua est, ut ab ipso Zoilo reprehendi nequeat.

CDXXVII. Sol.

REBUS ADEST.

Toujours present à tout.

Quod Saavedræ symbolum est.

CDXXVIII. Sol cui speculum oppositum est.

MAGGIORMENTE RILUCE.

Magis splendet.

Il en a plus d'éclat.

Qui eo usque pervenire potest, ut meritis suis splendorem sibi conciliet, & magis splendeat & majorem sibi famam comparabit.

CDXXIX. Sol meridianus ad cujus lucem floride alius aperitur, alius clauditur.

MORTIFICAT & VIVIFICAT.

Il mortifie & vivifie.

Profunt aliis afflictiones eadem, quæ aliis obsunt, idque pro ratione usus diversa, qua huic in summum bonum, illi in summum malum cedunt.

CDXXX. Sol cum circo lucido in medio nebularum.

DANT NUBILA VICTA CORONAM.

Les brouillars dissipés me font cette couronne.

Magnis in laudibus id ducitur Monarchæ, factionum partes discussisse & regnum suum autoritate confirmasse.

CDXXXI

CDXXXI. *Sol iridem describens.*

CON UN GUARDO LO FORMA.

Uno intuitu facit.

*D'un seul de ses regards il le fait ce qu'il est.*Sufficit gratia Principis aulico ad bonos fortunæ
progressus faciendos.CDXXXII. *Sol inter nebulas.*

NON ANDRA MOLTO, E N'USCIRA.

Brevi gratior.

*Dans peu de temps il en sera plus beau.*CDXXXIII. *Quidam Academicus Italus qui* Pistorii
in Academiis Philoponum indefatigati nomen ge-
rebat, pro symbolo eodem tempore accipiebat Satem o-
rientem.*

MOTUS ERIT REQUIES.

*Le mouvement me tient lieu de repos.*CDXXXIV. *Sol oriens.*

SENSIM NON OCCULTE.

*Il croit visiblement.*CDXXXV. *Sol oriens.*

OMNIBUS SOLATIA FUNDIT.

Sa naissance pour nous est celle de la joye.

In Nativitatem cujusdam Principis.

Q'2

CD-

* Pistoye.

CDXXXVI. Sol.

UNUS UBIQUE POTENS.

*Seul par tout Tout-puissant.**Nemini magis convenit quàm Deo. Factum erat pro Rege Hispaniæ.*

CDXXXVII. Sol sub nube latens.

SENTITUR & LATENS.

Et tout caché qu'il est il se fait bien sentir.

CDXXXVIII. Sol in signo Leonis.

GEMINAT INCENDIA.

*C'est là que ses ardeurs mettent le feu par tout.**Cum exercitus Regii educerentur in campos in Flandria, quæ pro symbolo Leonem habet.*

CDXXXIX. CDXL. CDXLI. CDXLII.

Sol deficiens.

TEGMINE DEFICIT.

En se cachant il perd tout son éclat.

TEGITUR NON DEFICIT.

Il cache sa lumière & n'en perd du tout rien.

NON FORMA RECESSIT.

Il ne perd rien de ce qu'il est.

NUNQUAM TOTUS DEFICIT.

Quod ita expressit Lucarinus:

SOL RESTA IN PARTE ASCOSO.

Quæ

Quæ variæ exprimendi formæ varios afflictionum & calumniæ effectus notant.

CDXLIII. *Sol nube circumdatus, quam ipse vaporibus elevatus constituit.*

CONDITUS IN TENEBRIS QUAS CONDIDIT.

Il se cache dans l'obscurité qu'il s'est fait lui-même.

Quod in S. Franciscum de Borgia compositum est, cum in eremum discederet, quam solitudini suæ præparari curaverat.

CDXLIV. *Sol florum hortum adspiciens, quorum cuique, quæ necessaria sunt, tribuit.*

PARVIS ÆQUUS ALUMNIS.

Horat. l. 3. Od. 18.

Il fait du bien aux plus petits.

In eundem Sanctum, qui novitiorum ex Societate Jesu erat Magister, cui se omni suo statu abdicato tradiderat, Explicatio hujus symboli continetur his verbis

De ces petites fleurs je suis le commun Pere

Pour elles on me voit toujours en action,

J'ay soin de leur perfection,

Et de leur inspirer la vertu nécessaire.

Quod idem fermè est ac si diceret.

Floribus his ego sum Génitor communis, opusque
Dant mihi continuum curæ & pius ardor in illos,
Ut quivis perfecta ferat pigmenta colorum,
Per teneras sparsâ fibras virtute, laboro.

CDXLV. *Sol.*

VAS ADMIRABILE OPUS EXCELSI.

Cet ouvrage admirable est l'ouvrage de Dieu.

In conversionem S. Pauli.

CDXLVI. Sol, qui conspicitur per parvum pinnularum in Astrolabio foramen.

SIC TUTUS TOTUSQUE VIDETUR.

C'est ainsi qu'on le voit sûrement tout entier.

Quod à P. Engelgravt excogitatum est in Eucharistiam.

CDXLVII. Sol.

NIL AMABILIUS.

Rien de plus aimable.

In Reginam Francorum Elisabetham Caroli IX. Conjugem.

CDXLVIII. Sol nocturnas aves fugitans.

EXCOECAT CANDOR.

Mon éclat les aveugle.

Ipso suo candore calumniam & invidiam vincit innocentia.

CDXLIX. Sol occidens.

ILLUXERUNT CORUSCATIONES TUÆ.

On a vu votre éclat.

In Sanctum, cujus proba vita & magna exempla omnibus cognita sunt.

CDL. Sol in Zodiaco spheram oblique secans.

OBLIQUE UT VBIQUE.

En travers pour aller par tout.

Qui-

Quidam ingenio multum valens rebusque quamplurimis deditus a quodam amico suo admonitus, ut uni rei animum suum applicaret, unde avocari haud pateretur, hoc symbolum sibi fecit & quod sequitur.

CDLI. Sol in ecliptica.

OBLIQUVS NON DEVIVS.

Il se detourne un peu, mais ne s'égare point.

CDLII. Nicolas Brulart de Sillery Cancellarius Gal-
lia pro symbolo habebat Solem in Zodiaco.

REDIT LABOR ACTUS IN ORBEM.

Chaque jour sans repos mon travail recommence.

CDLIII. Sol & pisces, qui super aqua insiliunt.

SI SERENUS ILLUXERIT.

Si d'un regard serain il veut les éclairer.

In Principis cujusdam introitum, cujus causâ in magnum gaudium effunduntur, qui eum recipiunt.

CDLIV. Sol cum Astrolabio ad eum inspiciendum
constituito.

LUMINA MENS ILLINC.

C'est de là que l'esprit tire d'autres lumières.

Quod gerebat Alphonsus Beccaria Academicus Italus, quo significare volebat, eum, qui in scientiis quicquam vellet proficere, ad Deum debere recurrere eum omnis luminis fontem.

CDLV. Sol.

REBUS COLOREM REDDIT & VITAM.

Il donne la couleur & l'esprit & la vie.

O 4

In

In picturam excellentissimam.

CDLVI. *Sol in Zodiaco.*

HINC OMNIA LUSTRAT.

Il voit tout sans sortir d'ici.

In Principem, qui in regno suo præcipuo hærens omnibus aliis mandata præbet.

CDLVII. *Sol Phœnicis rogam accendens.*

SIN PAR EL QUE ARDE

SIN PAR EL QUE QUEMA.

Non habent parem & cremans & crematus.

*Celuy qui brûle & celuy qui est brûlé sont sans pair
l'un & l'autre.*

In connubium Regis cum Regina.

CDLVIII. *Sol, qui globum cristalinum penetrans accendit lignum.*

TRAJECTO QUID NON

Après cela que ne fera-t-il pas?

In expugnationem * Ultrajecti superioris, cujus omnis elegantia consistit in voce Trajecto atque in vi folis penetrativa.

CDLIX. *Sol radios suos consiciens in speculum concavum, unde reflectuntur in pharetram Sagittarum qua concremantur.*

INCRESCUNT OBICE VIRES.

Ce qui m'arrête ne fait qu'accroître ma force.

Hoc D. Charpentier fecerat in loca à Rege expugnata Holländorum, qui pro symbolo habent pharetram sagittarum.

* Maestrich.

CDLX.

CDLX. Sol.

VNICVS VNI.

Unique dans le monde, Et qui suffit à tous.

Quod Dei proprium est.

CDLXI. Sol super florum area.

VIGET QVODCVNQVE VIDET.

Tout fleurit sous ses yeux, tout a de la vigueur.

In Principem, cujus ad præsentiam omnia, ubicunque locorum sit, præclare geruntur.

CDLXII. Sol.

OCCVLTO OMNIA SEMINE.

*Il remplit tout de ses bienfaits secrets.*Quo usum est Collegium Romanum, cum recipere-
tur solenniter Cardinalis Burgheſius Papæ Pauli V.
nepos.

CDLXIII. Sol in eclyptica.

NVNQVAM ALIO.

*Jamais ailleurs.*In quendam, qui rationis & justitiæ limites nun-
quam excedit.

CDLXIV. Sol oriens.

EXPECTATVS ADES.

*Vous étiez attendu.*Quod symbolum comparuit, cum Rex defunctus in-
traret Burdigalam.

O 5

CDLXV.

CDLXV. *Sol nebulis discussis.*

NON TENUERE MEOS CONATUS.

Ils n'ont pu résister à mes premiers efforts.

In ea bella, quæ Rex gerebat adversus Religiosos in
Occitania & Benearnia.

CDLXVI. *Sol nebulas dissipans.*

SENSIM NON VI.

Peu à peu & sans violence.

In bellandi modum, quo Rex utitur.

CDLXVII. *Idem.*

FAISANT LA GUERRE IL RECHERCHE
LA PAIX.

Bellando quærit pacem.

In Regem.

CDLXVIII. *Cùm ludus equestris celebraretur jussu
defuncti Regis, pro symbolo habebat D, Baro de Saint
André Solem mundum illuminantem.*

QUALES MIS HECHOS.

Mea omnibus patent.

Chacun peut voir ce que je fais.

CDLXIX. *Princeps de Conti sub nomine Aristæ Fi-
lii Solis gerebat Solem cum hoc lemmate.*

ET COELO & SOLO.

Et au Ciel & sur la Terre.

CDLXX.

CDLXX. *D. Eques de Guise Solam in Zodiaco.*

LO SIGUE MI GLORIA.

Gloria mea eum sequitur. l

Et ma gloire le suit.

i. e. Sicut Sol per omnia signa fertur ex uno in alterum, ita omnes suos Majores imitari volebat eorumque præclare gesta.

CDLXXI. *Introitu Regis Henrici IV. Lugduni facto arcum triumphi constituerant D. Comites Lugdunenses in porta Monasterii, ubi Solem stellis circumdatum pingi curaverant hac epigraphe.*

NORUNTQUE SUUM SUA SIDERA SO-
LEM.

Ces Astres reconnoissent leur Soleil.

Quo significare volebant, se Regem recipere in suam Ecclesiam, seu fidus suum & præcipuum Canonicum.

CDLXXII. *Sol.*

NEC TE TVA LUMINA FALLENT.

Vos lumieres ne vous tromperont point.

In Prudentiam Regis.

CDLXXIII. *Sol ex aquis prodiens cum verbis ex Metamorph. Ovidii.*

LUX AQVIS EXIT.

C'est des eaux que sort la lumiere.

In Baptismum, quem olim nuncupabant Sacramentum illuminationis.

CDLXXIV.

CDLXXIV. *Sol cum verbis Lucretii.*

FONS LUMINIS.

Il est la source de lumieres.

Quo Deus designatur, qui in sacris Literis luminum Pater vocatur.

CDLXXV. *Sol in Zodiaco.*

NULLA EST META LABORI.

Mon travail est sans fin.

In quendam, qui perquam multis negotiis obrutus est.

CDLXXVI. *Introuus Margareta Austriaca Regina Hispania, cum Mediolani Anno 1599. fieret, pluribus symbolis honorabatur, quorum etiam quadam Solem gerebant.*

IN OCCASU SPLENDIDIOR.

Au lais du Couchant est son plus grand éclat.

Quia in Hispaniam tendebat, ubi in Regiminis sciam recipiebatur.

CDLXXVII. *Sol.*

RESTINXIT STELLAS.

Elle efface l'éclat des Astres les plus beaux.

In egregiam Reginae formam.

CDLXXVIII. *Sol & Lucifer cum verbis tritis, quibus quam maxime prisci utebantur matrimonius iuris.*

UBI TU, EGO.

On vous serez, je veux être avec vous.

Quæ

Quæ plene habentur : *Ubi tu Cajus , ego Caja ,*
quibus communionem bonorum notabant , quæ inter
maritatos intercedit. Hoc verò loco ad hæc duo astra
applicatur, quæ haud separari patiuntur.

CDLXXIX. *Sol radios suos & vim in terram mit-*
tens.

ET IN LATENTES.

Et mes bienfaits vont jusqu'aux plus cachez.

Quia influxus Solis terræ interiora penetrat.

CDLXXX. *Sol radios suos in superficiem Globi terrestris*
conspiciens.

PLUS OUTRE.

Plus ultra.

Quod ejusdem cum præcedente argumenti est.

CDLXXXI. *Sol in signo Arietis.*

EXANTLATIS LABORIBUS.

Après tant de travaux il faut recommencer.

CDLXXXII. *Sol nebulas dissipans.*

DENSA RELAXAT.

De leur venè incommode il decharge le monde.

Cùm vectigalia & tributa remitterentur.

CDLXXXIII. *Idem nebulis disjectis.*

HINC GLORIA MAJOR.

Sa gloire en est plus grande.

CD-

CDLXXXIV. *Sol cum parellis.*

DELERE POTEST.

Il peut les effacer.

In Principem, quieos, quos ad tantum dignitatis gradum evexit, ut ex ejus gratia totus illorum splendor pendeat & fortuna, de eodem pro lubitu dejicere potest.

CDLXXXV. *Sol.*

SIBI IPSE CORONA.

Il est luy même sa couronne.

Quo etiam significatur Princeps, verum talis, cui nullo ex ornamentis exterioribus splendore & majestate opus est, ut omnium incurrat oculos venerationemque.

CDLXXXVI. *Sol Meridianus.*

SIC NESCIET UMBRAM.

Dans un grand éclat, il ne souffre point d'ombre.

In quendam, qui meritorum suorum ope tantam sibi conciliavit estimationem, ut nec invidorum dentes, nec æmulorum conatus timeat.

CDLXXXVII. *Sol imaginem sui reddens in superficie tranquilli maris.*

TRANQUILLO MELIUS NITET.

Dans la calme il a plus d'éclat.

Multum glorie accrescit Principi expace, si se autore sit reddita.

CDLXXXVIII. *Solis quoque nonnulla picturam habebant inter ea, qua in honorem S. Francisci de Sales*

*Sales exhibebantur, cum in numerum sanctorum ad-
scriberetur Burgia in Bressa.*

Sol oriens.

OMNIBUS EXORITUR.

Il se leve pour tous.

Quo indicabant hujus sancti charitatem, qua in omnes æqualiter flagrabat.

CDLXXXIX. *Sol mundum illuminans.*

MEIS FLAGRAT IGNIBUS ORBIS.

Le monde brûle de mes feux.

Quod in librum ejus quadrabat sub titulo *Introductionis ad vitam devotam*, editum, quo mirum in modum pietatis studium promoverat.

CDXC. *Sol.*

SEMPER ET OMNIBUS.

Toujours & à tous.

Studium ejus divina gloria & continuum notat & universale.

CDXCI. *Sol oriens.*

OMNIS RESPLENDVIT ÆTAS.

Il a également brillé.

Æque incluta fuerunt & nativitas ejus & vita & mortis catastrophæ.

CDXCII. *Nebula per Solem dissipata.*

AD PRIMOS VICTA CALORES.

Aux premiers chaleurs elle a d'abord cédé.

Con-

Conscientiæ nebula ad primos Poenitentiae calores dissipabatur.

CDXCIII. Sol.

SUPERA & INFERA.

Et ceux qui sont en haut, & ceux qui sont en bas.

Hoc sidus suo splendore explet non minus coelum atque terram. Hinc merito justitiæ imago constituitur, prout etiam factum in quodam cubiculo Palatii magnifici Electoris Bavariae, Moguntiae, ubi ad unum omnes virtutes depictæ inveniuntur.

CDXCIV. Sol *incidas reddens nubes & vapores ex terra elevates.*

VESTIT QUOQUE LUCE VAPORES.

Jusque sur les vapeurs il repand ses lumières.

Hoc symbolam adhibuit Collegium Romanum ad celebrandum eleemosynas Papæ Clementis IX. curamque sedulam, quam adhibebat in miserorum solatium.

CDXCV. Sol *tumine admodum splendens.*

MIHI CANDOR AB ÆSTU.

De mon feu ma blancheur.

Hæc duo symbola Romæ exhibebantur in honore S. Rosæ de Lima cum Divis annumeraretur. rem celebrabant ejus candorem & innocentiam, quam ex multo fervore contraxisse sibi innuere volebant.

CDXCVI. Sol.

ORBIS TE NOSCIT UTERQUE.

L'un & l'autre monde vous connaît.

Quo

Quo cohonestabant ejus promulgationem Evangelii,
inter Indos & Americanos factam.

CDXCVIII. *Cum cœlitibus annumeraretur S. Ignatius
duo symbola in ejus honorem & in S. Franciscum Xa-
verium concinnavit Collegium de Pont, quod est **
Mosomi, quorum alterum erat

Sol hoc lemmate.

UT PRÆSETT DIEI.

Pour regler le jour.

Alterum erat Luna.

UT PRÆSETT NOCTI.

Pour éclairer la nuit.

Quia S. Ignatius pietatis studium inculcabat fide-
bus in Europa, S. Franciscus Xaverius autem infide-
libus densis idololatriæ tenebris adhuc immerfis.

CDXCIX. *Sol oriens.*

CURSUM CONSUMMAVI.

J'ay achevé ma course.

D. Sol.

AGIT SINE MORA.

Il agit sans relache.

DI. Sol.

FACILIS VIDERI.

On le voit aisement.

DII. *Sol radios suos in petram conjiciens.*

VIS MAJOR IN ABSCONDIS.

Il fait sentir sa force ou l'on ne la voit pas.

In Principem, qui omnia occultè agit rerumque magnarum clàm fatagit.

DIII. *Sol ex Oceano surgens cum verbis Poëta.*

MERSUS PROFUNDO PULCHRIOR EVENIT.

Sortant du sein des eaux il a plus de lumiere.

In Baptissimum Serenissimi Delphini.

DIV. *Sol Oriens.*

PIU S'IN ALZA PIU LUCE.

Quò altior eò lucidior.

Plus il s'avance plus il luit.

Ex illis quatuor symbolis est unum, quo effigies Du-
eis de Bourbon decorata erat.

DV. *Sol post nubem aliquam.*

LATET & ARDET.

Et tout caché qu'il est, il ne brûle pas moins.

In Affectum absconditum.

DVI. *Sol ignem suscitans.*

URIT & EMINUS.

De loin il brûle encore.

In alicujus discessum, quo inflammati animi motus
non restinguebantur.

DVII. *Sol.*

AIMABLE à QU'IL VOIT.

Videntibus quibusvis charus.

In aliquem, qui omnium animos, ad quorum cogni-
tionem pervenit, ad se trahit.

DVIII.

DVIII. Sol.

AB UNO DIES.

Luy seul nous fait le jour.

Quod à P. Bovio ad quendam librum relatum est, cuius lectione, cum de devotione ageret, ad resipiscen-
tiam erat adductus S. Ignatius. Ipsum symbolum talem
gerit titulum: *Pii lectio libri, profanis aliis quos pope-*
scerat non inventis, novam affert lucem Ignatio.

DIX. Cera Soli exposita ut candesciat.

A CALORE CANDOR.

De sa chaleur vient ma blancheur.

Votum castitatis, quo se devinxerat Deo S. Ignatius,
hoc symbolo tribuitur fervori, quo se in iervitium S.
Virgini tradiderat.

DX. Sol oriens occidentibus stellas.

INCLINATA COLVNT.

De leurs profonds respects il semblent d'adorer.

In Regum venerandum cultum.

*DXI. Hemispharium cuius ex una parte apparet Sol,
ex altera Luna.*

SICUT TENEBRÆ EJVS ITA & LVMEN E-
JVS. Pf. 138.

Des Tenebres enfin il passe à la lumiere.

Hoc symbolum Tractatui alicui præfixit in Augusti-
num Ludovicus Brethe Claromontanus Canonicus Re-
gularis, qui inscriptus erat: *Basilica S. Genovefa deco-*
ra Emblematibus Illustrata.

P 2

DXII.

DXII. *Idem, ut S. Genovesam representaret, quam Reges Gallia peculiarem Divam habent, pingebat Solem in signo Gemellorum cum liliis & his verbis.*

HOC SIDERE LILIA FLORENT.

Sous cet Astre les Lys refleuriront toujours.

Idem incusum est hoc anno nummulo æreo in bella, quæ geruntur, mutato sidere in lumine.

DXIII. *Sol & Luna.*

ASPIRANT FACE MVTVA.

Ils se répondent de leurs feux.

In matrimonium Filii Regis cum Serenissima Delphina.

DXIV. *Sol ad cuius ortum aves nocturna fugiunt.*

MATVRATE FVGAM.

Hâtez vous de fuir.

In victorem, qui in fugam conjicit suos hostes.

DXV. *Sol.*

NON HABET ILLE PAREM.

Il n'a pas son semblable.

DXVI. *Sol nivem liquefaciens.*

OCCVLTA PANDET.

Il fera voir ce qu'on ne voyoit pas.

In cuiusdam obitum, cuius virtus ac præclare gesta non nisi post mortem apparebant.

DXVII. *Crîbrum Soli oppositum, quod per radios eius immisos tot effingit Soles exiguos, quot habet foramina.*

EX VNO MVLTA.

D'un seul plusieurs.

DXVIII. Idem.

IDEM IN OMNIBVS.

Le mesme en tous.

In corpus Filii Dei, quod omnibus inest hostiis in Sacramento Eucharistiæ.

DXIX. Solis radius per foramen quadratum reddens lumen rotundum, cum verbis Horatii.

MVTAT QVADRATA ROTVNDIS.

Il change le quarré en rond.

Quo frontispicium ornavit Libri sui de Quadratura Circuli P. Gregorius de Saint Vincent.

DXX. Sol occidens.

ORBI NOTVS VTRIQUE.

Il est connu dans l'un & l'autre monde.

DXXI. Sol occidens.

NATVRÆ SATIS, NOBIS PARVM.

Pour la nature assez, mais c'est trop peu pour nous.

In alicujus mortem, qui multos annos vixerat, desideriumque sui ingens relinquebat.

DXXII. Sol latens & stella.

MANSERE SPARSA SIDERA.

Il laisse après luy ses lumieres.

In quendam, cujus virtutes eximie post mortem celebrantur.

DXXIII. *Sol nube tectus cum verbis Jeremia.*

APPOSVISTI NVBEM TIBI.

Vous vous estes convert de ce nuage sombre.

In Salvatorem Jesum Christum in Eucharistia latentem.

DXXIV. *Sol deficiens.*

E COELO DECOR.

Divinitas Jesu Christi à Deo est quam maximè patefacta, cum cruci affigeretur.

DXXV. *Sol cursum suum perficiens in Zodiaco.*

PER GLORIOSA STRADA.

Per viam augustam.

Par un si beau chemin.

In arma alicujus victricia.

DXXVI. *Idem.*

IL MVNDO INFORMA E REGGE.

Orbem defendit & regit.

Il maintient l'Univers, & le regle par tout.

DXXVII. *Sol.*

VBIQUE INTEREST & MISCETVR OMNIBVS.

Il est present par tout, & se mêle de tout.

Lemma ex Minutio Fel. desumptum est, ubi de Deo loquitur sub symbolo Solis.

DXXVIII. *Sol occidens.*

DECOR INTEGER.

Si beauté pour cela, n'en souffre aucun tache.

DXXIX.

DXXIX. *Sol in cursu suo.*

SU GLI ALTRI HA REGNO.

Super alios regnat.

Il regne sur les autres.

DXXX. *Idem.*

AL CIELO ARRIDE, E L'UNIVERSO GIRA.

Cœlo gaudium, Orbi lumen.

Il fait du ciel la joye, en éclairant la terre.

DXXXI. *In nativitate Regis Hispania pingebatur Ne-
apoli Sol oriens super plantis.*

NASCENDO AVVIVA.

Ex Ortu vitam.

Sa naissance adjourd'huy nous redonne la vie.

DXXXII. Anno 1667. solemniter à Collegio Lug-
dunensi recipiebantur, qui ejus fuerant precipui
fundatores. Hinc Tragœdiam agebant, cujus ar-
gumentum allegoricum erat urbis hujus post incen-
dium sub Nerone Casare restauratio. Fundatores dona-
bantur numismatis in eundem finem cufis, & ut
appareret qua occasione essent publicata, hacce in-
scriptione erant ornata. Ludis solemnibus actis à
Rhetoribus Lugdunensibus in Theatro Collegii
Sanctissimæ Trinitatis Societatis J E S U, Die
quinta Julii M D C L X V I I. Eadem in fe-
stivitate conspicua erant duo illa eximia symbola,
qua jam ante Sylloge nostra sunt inserta, quo-

rum alterum habebat hoc lemma: UTRIUSQUE ARBITER ORBIS, alterum: PRÆEUNT VENIENTQUE MINORES. Concinnatum est etiam tum aliquod symbolum in D. Mareſchallum de Villeroy, urbis atque Provinciae totius Gubernatorem, cujus corpus erat lucifer, qui præbat Solem hac epigraphæ.

MONSTRAT ITER.

De quels feux brille t'il, sous un guide si seur?

In quo ipse Rex introducitur loquens, quippe juventutem ejus olim formare dignus habitus erat D. Mareſchallus de Villeroy.

DXXXIII. *Sol eandem stellam sequens.*

QUA PRÆIT ILLE, SEQUOR.

Je vais ou son exemple, & ses pas me conduisent.

Quo cohonestabatur Dux de Villeroy, qui illustrissimi sui Parentis vestigia glorioſe premebat. Gratiam singularem habebat epigramma latinum, quo hoc Symbolum explicabatur, ob duas vel tres intextas allusiones ad Ducis, Patris & Gubernatoris nomina.

DXXXIV. *Cum iusta fierent Roma Margareta Austriaca Regina Hispania, in ejus gloriam pingebat Gens Hispanica Solem occidentem cum his verbis:*

ALUMBRA EN OTRO CIELO.

Splendebit alibi.

Il va briller ailleurs.

Cui hi ingeniosissimi versus lingua Hispanica erant adjecti, qui Saavedram Faxardum Authorem habent.

*Alçava Tajo la dorada frente
A los llantos que el monte repetia,
Y viendo que su Sol se lo ponía
Quando Phebo assomava por Oriente.
Dixo, almo Sol aunque te llora ausente,
Es bien que al India des alegre día,
Porque si corres tras la noche fría,
Gozaremos de Sol eternamente,
Pero llegó la noche tenebrosa
Y confusa de ver que tarda tanto
Sin dar senales de mostrarse al suelo,
Dixo a las ninfas de la Vega umbrosa,
Dexad la dança y antonad el llanto
Que vuestro Sol alumbra en otro Cielo.*

DXXXV. Sol.

CONCURRIT AD OMNIA.

A part tous les jours, à tout ce qui se fait.

In concursum Dei cum omnibus creaturis.

DXXXVI. Anno 1642. cum dies celebraretur, quo S. Johannes Baptista capite truncatus est, multa in ejus honorem exhibebantur symbola Genua in collegio Jesuitarum tyronum, in quibus unum e-

P 5

rat

rat, quod pro corpore habebat Solem cum Luna crescentis cornu.

DETEGIT & TEGIT IDEM.

Le mesme l'obscurcit, & le mesme l'éclaire.

Gloriam hujus Sancti non parum obscurabat Filius Dei, statim ac se ipse inciperet manifestare per sua miracula & prædicationem, eodem tempore tamen non intermittebat ejus memoriam celebrare, quippe tanto illum elogio evehit ut omnium hominum pronuntiet maximum.

DXXXVII. *Vapores assurgentes & nubes superque eos Sol.*

MIHI FRUSTRA.

En vain pretendent - ils rien offer à ma gloire.

Quo quis notatur, qui invidiæ & calumniis non est subjectus.

DXXXVIII. *Festivitates, quæ Panormi fiebant Anno 1622. cum in Sanctorum numerum referretur S. Ignatius, decorata erant inter cætera symbola quodam, quod picturæ loco habebat Solem in signo Leonis, quo tempore inundatur Nilus fertilisque redduntur agri Egyptiaci.*

PER TE INUNDANS FOECUNDO.

C'est par vous que j'inonde

Pour rendre tous les ans cette terre féconde.

Quo celebrabatur hujus Sancti zelus, quem ex charitatis studio contraxerat.

DXXXIX.

DXXXIX. *Sol in Zodiaco.*

DECUS ADJICIT HOSPES.

Il fait honneur aux maisons qu'il habite.

Hoc symbolum à D. Quinautio excogitatum est in rem ædificatoriam Regis, quæ nummulis æreis celebris reddebatur Anno 1682.

DXL. *Primum mobile.*

RAPIT OMNIA SECUM.

*Il emporte tout avec lui.*DXLI. *Sol ex nebulis emergens.*

EO JAM CLARIOR EXIT.

Il en sort plus brillant.

Quo ea præfigurabantur, quæ Regimini Regis Henrici IV. adjiciebantur inita confœderatione. Hæc duo symbola comparebant, cùm Avennicorum civitatem intraret Regina Maria de Medicis.

DXLII. *Sol, ad cujus ortum stella obscurantur.*

ΕΙΣ ΚΟΙΡΑΝΟΣ.

Unus Monarcha.

*Un seul Souverain.*DXLIII. *Sol.*

ΕΝ ΠΑΣΙ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΝΤΩΝ.

In omnibus & per omnia.

En tout & par tout.

Quod

Quod olim Ægyptii de Sole dicebant; verum insigniter quadrat in Providentiam Divinam.

DXLIV. *Quidam Eques Italus, cui nomen erat Saroti, militis nomen daturus, quo facto à quadam, quam vehementer deperibat, separabatur, turмали vexillo suo inscribi jubebat Solem orientem, cum his verbis, quibus ad nomen ejus alluditur.*

AL RITORNO IL MEDESMO SARO TI.

Idem tibi post reditum.

Je vous seray toujours le mesme à mon retour.

In amicitia constantissima signum.

LUNA

AURORA & LUMEN.

HOc inter se commune habent aurora & lumen, quod utrumque possit dici Solis mater æquè ac filia. Lumen ejus mater est, quia ante eum fuit productum; Aurora autem, quia præcedit illum orientem. Filia ejus etiam utrumque est, quia ambo ab eo progignuntur. Cæterum tam eximia pulchritudine eorum corpora sunt donata, ut digna habita fuerint quæ non una vice in Symbolis constituendis adhiberentur.

1. Cum

- I. *Cùm Collegium Tournoniense ostendere vellet, omnem suam salutem pendere ex nativitate Sereniss. Delphini, Reginam representabant sub Aurora imagine adjectoque lemmate*

OPTATUM FERT ISTA DIEM.

Nous lui devons un si beau jour.

Quod symbolum haud incongruum est Nativitati S. Virginis celebrandæ, quam tota Ecclesia cum Aurora confurgente comparat. *Qua est ista qua progreditur quasi Aurora confurgens?*

- II. *Academici Aquavivenses in Regno Neopolitano, qui assumpserant nomen Rauvivatorum, & in tutelam S. Anna, qua est genetrix S. Virginis, se dederrant, in hujus Sancta gloriam pingebant Auroram cum hoc versiculo, quo allusio fit ad nomen eorum Rauvivati.*

UN PARTO PORTA ONDE.

S. AVVIVA IL MONDE.

Mundus debet Salutem ejus bello partui.

Le Monde doit la vie au beau fruit qu'elle porte.

III. *Aurora.*

VIX CONSPECTA.

A peine la voit-on.

In cujusdam infantis vitam brevem.

IV. *Aurora.*

NON SINE SOLE.

Jamais sans le Soleil.

S. Virgo nunquam depingitur nisi ulnis comple-

xa.

xa Filium suum; hinc nunquam sine Sole est hæc Aurora.

V. *Aurora surgens.*

SPES PROXIMA PHOEBI.

Le Soleil n'est pas loin.

In S. Virginem, cujus nativitate præfagium fiebat venturi Filii sui.

VI. *Exequia Margareta Austriaca Regina Hispania, qua in puerperio decedebat, symbolo honorabantur, cujus pictura erat Aurora cum his verbis:*

DUM PARIO PEREO.

Je meurs en enfantant.

VII. *Dux Albanus cum aliquando certamine equestri celebrato, curriculum intraret post Salazaros, qui pro insignibus habent stellas, suasque res hoc signo notaverant, Auroram in symbolum ascivit cum hoc lemmate Hispanico.*

AL MI PARECER S'ESCONDAN LAS ESTRELLAS.

Ad meum aspectum disparent stellæ.

Quand je parois les étoiles se cachent.

Quo ad ejus nomen alluditur, quia Hispanis diei diluculum vocatur *Alva*.

VIII. *Diluculum.*

SENSIM LUCIDIOR.

C'est peu à peu qu'elle est plus lumineuse.

Virtutis spendor pedetentim incrementa majora capit.

IX.

IX. *Aurora cum Epigrapha Italica.*

SGOMBRA DA NOI LE TENEBRE E L'OR-
RORE.

Abigit hinc terrorem & tenebras.

Elle éloigne de nous l'horreur & les tenebres.

Quod in eruditionem quadrat, cujus auxilio nostri
dissipantur errores & metus inanis.

X. *Aurora.*

ABSQUE RUBORE NUNQUAM.

Jamais sans rougir.

In Pudorem.

XI. *Cum à Lutheranis ad Pontificios defleceret Chri-
stina Regina Sveciae, pro symbolo ipsi concinnarunt
Auroram a surgentem cum his duobus vocibus.*

DE TENEBRIS.

Elle sort des Tenebres.

XII. *Aurora nascens.*

PRÆVIA SOLIS.

Elle prepare les voyes au Soleil.

In Nativitatem S. Johannis Baptistæ, qui præcursor
erat Filii Dei.

XIII. *Eadem.*

ELIMINAT & ILLUMINAT.

Elle chasse la nuit & nous donne le jour,

Quod factum est in quendam Sanctum, qui De-
mones ejiciebat & cæcis reddebat visum.

XIV

XIV. *Lucarius efficitur S. Virginem, pingebat Auroram hac inscriptione.*

E ME CO PORTO IL SOLE.

Mecum fero Solem.

Je porte le Soleil avec moy.

XV. *Eidem Pictura alius adjiciebat.*

PARIO QUI ME PARIT.

Je mets au monde celuy qui m'y a mis.

In S. Virginem, quatenus Salvatoris Mater facta est.

XVI. *Aurora cum verbis Seneca.*

GENETRIX PRIMÆ LUCIS.

Mere de la premiere de tous les lumieres.

In S. Virginem.

XVII. *Aurora emicans & nocturnas aves fugians.*

AFFULGET & FUGAT.

Pour le cacher elle n'a qu'à paroître.

Quod S. Ignatio applicatum est à P. Bovio, qui demones ejiciebat ex energumenis.

XVIII. *Aurora, qua splendescere incipit super mari, quam etiam extemplo sequitur oculus Mundi.*

DEL VENTURO SPLENDOR RECALA
SPEME.

Spem facit majoris splendoris.

Elle fait esperer un éclat plus brillant.

Quod apparebat Parmæ ad collegium Nobilium, cum lavacro Sacro tingeretur Princeps Parmensis.

Q

XIX.

XIX. *Diluculum, quo totum Cælum clarescit, diesque
serenus prænuntiatur.*

GRATIOR IT DIES.

Le jour en est plus beau.

Quod in S. Rosaliam compositum est Panormi, ubi
aëris malignitas remissior est reddita statim ac ejus ci-
neres sunt reperti. Lemma ex Horatio defumtum est,
qui Augusto sic loquitur

Instar veris enim vultus ubi tuus.

Affulsit populo, gratior it dies

Et Soles melius nitent.

XX. *Aurora stellas obscurans, noctemque horridam
mutans.*

NOCTURNA LUMINA CEDUNT.

XXI *Aves cantillantes ad Auroræ ortum.*

VICTORI PLAUDUNT NUMINI.

Quæ duo symbola eadem occasione comparebant
quæ præcedens.

XXII. *Radius Solis qui in speculum incidendo reper-
cutitur.*

INCIDIT IN PURUM.

Il est tombé sur un sujet bien pur.

Haud fieri potest, ut radii luminis ritè repercutiantur
à speculo, nisi illud sit bene politum, macularumque
expers. Quod ad ingenuos homines applicari potest,
qui beneficia in se collata norunt æstimare, summoque
sibi tribuunt honori quod in vulgus exeant.

XXIII.

XXIII. *Lumen in lucerna tectum, quod venti sufflando, impugnant.*

TUTUM QUIA TECTUM.

Elle est sûre, parce qu'elle est couverte.

Tegendum est, quod propalari nolumus.

XXIV. *Lumen.*

MOMENTO DIFFUNDITUR.

En un moment elle s'étend par tout.

In benignitatem Divinam, quæ in omnes creaturas largè ac prompte se diffundit.

XXV. *Lumen.*

ÆGRO INVISA LUMINI.

Un mauvais œil ne la sauroit souffrir.

Quo invidia notatur, qua quis correptus aliorum virtutes & merita videre nequit.

XXVI. *Radius Luminis.*

RECTA DIFFUNDITUR.

Il va toujours tout droit.

In rectam mentem, quæ ad justitiæ & integritatis normam nihil non metitur.

XXVII. *Venti luminis radium sufflando oppugnant.*

IMMOBILIS MANET.

Immobile pourtant.

Quod symbolum Aresius fecit in S. Luciam, de qua ait: *Tanto pondere fixit eam Spiritus Sanctus, ut virgo Christi immobilis permaneret.*

Q 2

XXVIII

XXVIII. *Radius terram contingens.*

HÆRET ORIGINI.

Il se tient à sa source.

Lemma est ex Seneca, ut & inventio & applicatio.

*Quemadmodum radii Solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt unde mittuntur: sic animus magnus & sacer in hoc demissus, & propius quidem divina noscens conversatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ.*XXIX. *Radius Solis per vitrum Christallinum translucidans.*CELER ATQUE INNOXIUS IN-
TRAT.*Il entre ouvertement & sans faire de mal.*

Quod in Regem compositum est à P. Luca ex Societate Jesu, cum de improvviso caperet Valentiam eamque diripere vetaret. Quo factum ut quidam ingenio pollens hoc symbolum & quædam alia collegerit, versibusque latinis ornata, additis septem vel octo ex suis, Poëmatum suorum Syllogæ inseruerit.

XXX. *Idem Corpus.*

NON VI SED VIRTUTE.

Ce n'est pas par violence mais par vertu.

XXXI. TRANSIT, NON FRANGIT.

*Il passe sans le rompre.*XXXII. NON NOCUIT PENETRAN-
DO.*Il passe sans lui nuire.*

Primum Autore gaudet Abbate D. Josepho Pallavicino

no, Canonico Regulari, quo characterem Prælatorum depingit, quomodo in animos subjectorum suorum penetrandum sit.

Secundum est Pat. Engelgravii in Resurrectionem Filii Dei, qui ex sepulchro prodibat lapide tegumenti loco adhibito illæso.

Tertium excogitatum est in Nativitatem Salvatoris nostri & in Virginitatem S. Matris, quam etiam post partum incontaminatam retinuit.

XXXIII. *Radius luminis per speculum repercussus.*

EO UNDE.

Il vera d'où il vient.

In gratum animum, qui ad beneficiorum collatorum fontem honestè revertitur.

XXXIV. *Radius luminis.*

NEC SORDESCIT, NEC INHÆRE-
SCIT.

Rien ne le souille, & rien ne le retient.

In quendam nullius criminis reum.

XXXV. *Papa Paulus V. cum innuere vellet, auctoritatem quam in Ecclesiam exerceret, à Deo sibi obvenisse, pro symbolo eligebat Radium Solis per speculum reflexum, cum verbis Filii Dei ex Cap. XIV. Johannis.*

EJUS QUI MISIT.

Ce n'est pas mon éclat, il me vient du Soleil.

Verba Filii Dei de se ipso loquentis ita apud S. Johannem habent: *Sermonem quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me Patris.*

XXXVI. *Lumen inter ventos & nubes.*

HIS QUOQUE SUBJECTA.

Q 3

Quo

Quoy faut-il que je sois sujette à ces traverses?

Hoc symbolo utebatur Johannes III. Dux Clivia & Juliaci, qui cùm optimè sibi conscius esset, mirabatur, quod tam malè à mundo exciperetur.

XXXVII. *Radius à Sole emissus & in speculo reflectus.*

LUMEN DE LUMINE.

In Filium Dei.

XXXVIII. *Lumen rotundum corona instar circa stellam primæ magnitudinis.*

DEBITA MAGNIS.

Elle n'est que pour les grands Astres.

Non datur corona nisi ei, quem gloria rerum commendat, clarumque decus; nec Ecclesia quenquam luminis diademate donat nisi Sanctos.

NOX

NOX & STELLAE.

I. Nox.

CUNCTA SILENT, STUPENTQUE.

Tout est dans le silence, & dans l'étonnement.

In dolorem ex alicujus morte & inopinata & mirabili ortum.

II. Nox.

COLORES OMNES CONTEGIT.

Q4

R

Il n'est point de couleur qu'enfin elle n'efface.

In mortis sævitiem quæ omnia sternit.

III. Nox.

VERTETUR IN DIEM.

Enfin le jour viendra.

In quendam, qui non desperat meliora lapsis.

IV. Nox.

QUIESCUNT OMNIA CIRCVM.

Tout repose à présent.

In Pacem.

V. Nox obscura.

ITA LVX AMISSA LVGETVR.

Ainsi tout est en deuil quand on perd la lumière.

In obitum cujusdam Viri magni.

VI. Nox cum verbis Jobi.

RVR SVM POST TENEBRAS SPERO
LVCEM.

Je reverteray le jour après tant de tenebres.

Quod afflictum notat, qui dolorum suorum expectat
solatium.

VII. Terra, cui nocte durante incipit erumpere crepuscu-
li exigua scintillatio.

QVAMDIV AFFLICTAM TENES?

Pourquoy me laissez vous si long temps affligée?

In alicujus absentiam.

VIII. Rheda ad civitatis portam, qua noctu clausa
tenetur.

NOCUIT DIFFERRE PARATIS.

Il falloit avoir fait un peu de diligence.

Quod in eos composuit P. Engelgrave, qui Poenitentiam in mortis agonem proferentes inopinata sæpe morte abripiuntur, antequam eam rite agere possint.

IX. Stella in Cælo.

TERRENÆ NIL FÆCIS HABENTES.

Ovid. l. i. Metamorph.

Rien d'impur ne vient jusqu'à nous.

In Sanctas mentes, quibus nil commercii est cum rebus mundanis.

X. Stella Firmamenti.

MOVENTVR NON MVTANTVR.

Leur mouvement ne change point leur disposition.

Quo Collegium Romanum summam innuebat modestiam Papæ Clementis IX. & eorum, qui propinqua cognatione ei erant conjuncti. Cristam enim non erigebant, Patruo & Fratre ad Pontificiam dignitatem elevato, nec animo sollicito quærebant ad majora evehi.

XI. Hector Viscontius, cujus nomen Academicum erat Obscure, stellam gerebat nebulosam in medio aliarum, à quibus tamen dignosci poterat.

HIC FUSCA NITEBIT.

Elle pourra peut-être icy se faire voir.

Quo emolumentum indicabat, quod in se ex hac Societate redundabat, quæ tot Viris illustribus inclita erat.

Q 5

XII.

XII. *Stella occidentes.*

LUCEBUNT ALIBI.

Elles luiront ailleurs.

Quod à Lucarinio concinnatum est in personarum illustrium obitum. Magis convenit in Virorum eruditorum discessum, qui procul à Patria habitatum eunt.

XIII. *Stella in Meridie.*

NON CERNUNTUR ET ADSUNT.

Elles ne se voyent pas, & sont pourtant présentes.

In Viros modestos, qui virtutes suas & præclara opera haud prostituunt, sed regunt.

XIV. *Stella Firmamenti.*

MANENTES IN ORDINE.

Toujours dans le même ordre.

Quod erat symbolum Dominorum de Nereftang, qui Principes erant Ordinis S. Lazari & Montis Carmeli & pro insignibus habebant stellas. Applicari potest ad viros justos, quique à prudenti suo consilio ne latum unguem abscedunt.

XV. *Reverend. Hardouin de Perefixe Archiepiscopus Parisiensis pro symbolo elegerat novem Stellas, quibus hæc erat adjecta epigraphe.*

USQUE ARDENT FIXA NEC ERRANT.

Elles n'errent jamais, & brillent toujours fixes.

Stellæ fixæ semper ardent, nec unquam defectum pati possunt, quia maximè sunt elevatæ. Cursus eorum non est irregularis sicut Planetarum. Cui rei cum accedat, quod nunquam aberrant propter motum suum, quem tantum

tantum à primo Mobili habent cui adhærent; genium magnarum animarum egregiè exhibent, quæ cum nemini præterquam Deo adhæreant, in sancto suo consilio aberrare non possunt.

XVI. *Stella Firmamenti.*

VERTIGINÈ PROSUNT.

Elles font plus de bien, en changeant de climat.

In Viros Apostolicos.

XVII. *Eadem.*

ÆTERNO FOEDERE JUNCTÆ.

D'un lieu éternel icy nous sommes joints.

In foelicitatem, qua fruuntur Sancti in Coelis.

XVIII. *Eadem.*

QUÆ MAJORA MINORA.

Ceux qui sont les plus grands, paroissent plus petit.

In animum demissum.

XIX. *Stella.*

REGUNT SED REGUNTUR.

Ils nous reglent & sont reglez.

In Monarchas & Magistratus.

XX. *Firmamentum stellatum.*

MERSO HÆC SOLATIA SOLE.

C'est pour nous consoler du depart du Soleil.

Fulcra sunt Familiæ superstites infantes morte defuncti Parentis.

XXI. *Stella Firmamenti.*

ORDINE SEMPER IMMOTO.

Toujours dans un même ordre.

In constantem ordinem ac disciplinam alicujus Sanctæ Societatis, quæ nihil hucusque à priori instituto est immutata.

XXII. *Stella.*

VIGILANT DUM MAGNA QUIESCUNT.

Ils veillent , quand les grands reposent.

*Deux grands Astres faisant leur tour
Distinguent la Nuit & le Jour
Et rendent la terre féconde ,
Mais lors qu'un paisible repos
Les délasse de leurs travaux
Ceux-cy veillent au bien du monde.*

VERSIO :

Noctes atque dies inter discrimina ponunt
Uberibusque sinus telluris fructibusque implent
Sydera vasta duo Sol, Luna, sed optima quando
His mollit requies alterna forte labores,
Illa micant oculis & præstant commoda Mundo.

Qui Rerum publicarum soli potiorum, magnam curarum partem in Magistratus derivant. Cæterum hoc symbolum in honorem Eminentissimi Cardinalis Mazzarini effectum est, qui Regi à præcipuis consiliis erat, & stellas in insignibus suis gerebat.

XXIII. *Cum Opera sua juberet imprimi suppresso suo nomine Alcibiades Lucarinus, symbolum illis præfige-*

*gebat, cujus corpus erant Stella Firmamenti cum his
verbis.*

NOCTE NOTESCUNT.

C'est dans l'obscurité qu'elles se font connoître.

XIV. *Stella Firmamenti super maris tranquilli superfici-
cie ardentes.*

TRANQUILLO RENIDENT.

C'est dans le calme qu'elles brillent.

XXV. *Coelum stellis confusum.*

CLARIUS IN TENEBRIS.

Plus clairement dans les tenebres.

Stellæ non magis splendent quàm tenebris noctis
profundissimis obortis. Quod haud temerè applicave-
ris ad mentes generosas, quæ in adversa fortuna magis
magisque elucescunt.

XXVI. *Stellæ diverse magnitudinis.*

UNA MAS, OTRA MENOS.

Aliæ plus, Aliæ minus.

Les uns plus, les autres moins.

Sicut Stellæ Coeli non omnes sunt eadem magnitudi-
ne, quamvis omnes lumine gaudent; ita & fortunæ
dona non eadem mensura & gradu terræ tribuuntur
incolis, quamvis eandem terram habitant ejusdemque
generis sunt universi.

XXVII. *Stellæ.*

ADVIGILANT FATIS.

Ils veillent pour le bien & le sort des humains.

In

In Prælatorum vigilantiam.

XXVIII. *Astra Firmamenti.*

NUMINE & LUMINE.

Leur Lumière & leur intelligence les rendent vénérables.

Duobus Characteribus inprimis redduntur inclyti ac venerandi Ecclesiastæ, si pietate & doctrina præstant.

XXIX. *Stella, contra quas venti niuntur.*

NVNQVAM DEFICIENT.

Elles ne manquent jamais.

Vani sunt omnes persequentium & calumniantium conatus, si quem virtus ac merita præ cæteris commendat, efferratque.

XXX. *Stella.*

TRAMITE EODEM.

Elles tiennent toujours une même route.

In Religiosos, qui eodem utuntur instituto.

XXXI. *Stella.*

SIGNANT VENTURA, VIDENT-
QUE.

Elles voyent l'avenir & le présentent.

In S. Prophetas.

XXXII. *Stella.*

IGNEUS EST ILLIS VIGOR.

Ils ne sont que feu.

In Prælatorum zelum.

XXXIII.

XXXIII. *Stella Firmamenti.*

NON MILLE QUOD ABSENS.

Et mille ne font pas ce qu'un seul pourroit faire.

De Sole hic sermo est, qui solus diem facere potest.
 In Virum præclarum quadrat, qui solus aliquando plus
 valet, quam alii sequioris conditionis multi.

XXXIV. *Stella.*

NON LUCENT OTIOSA.

Ils ne brillent pas sans agir.

In eos, qui laboribus indefinenter incumbunt, æsti-
 mationem ac vanam gloriam haud quicquam reputan-
 tes, quam à mundo reportant plerumque, qui minus
 merentur.

XXXV. *Stella diversæ magnitudinis.*

NON EST À SOLE VARIETAS.

Le Soleil ne fait pas cette diversité.

Diversitatem talentorum verius conciliat in homini-
 bus dispositio eorum diversa, quàm fortunæ volubi-
 litas.

XXXVI. *Stella Solem præcedentes.*

PRÆCEDUNT UT CEDANT.

Ils ne précèdent que pour lui céder.

In Majores S. Virginis.

XXXVII. *Stella.*

POST SOLIS OCCASUM.

Après le coucher du Soleil.

Fit interdum, ut post obitum demum patefiat præ-
 clara

clara alicujus indoles, haud secus ac stellæ post Solis
occasum.

XXXVIII. *Stella cum verbis Hispanicis.*

NE MANCHA NE MUDANZA.

Macularum & mutationis expertes.

Et sans tâche & sans changement.

In eos, qui virtutis sunt assidui cultores operato-
resque.

XXXIX. *Stella cum triplici lemmate eundem in finem.*

SOLE ABSENTE MICANT.

SOLE PROCUL RUTILANT.

DEFICIENTE NITENT PHOEBO.

Loin du Soleil ils brillent.

In illos Viros, qui mediocriter ingenio valentes
magni fiunt in istis locis, ubi clarorum virorum est mi-
ra paucitas.

XL. *Astra per Cælum sparsa cum verbis Horatii.*

IMA SUMMIS.

Les plus hauts sont d'accord avecque les plus bas.

Quo depingitur optimi Regiminis facies, ubi omnia
ordine geruntur, minoresque à majoribus haud oppri-
muntur.

XLI. *Stella.*

VERGIMUS AD OCCASUM.

Nous allons au couchant.

In hujus vitæ instabilitatem.

XLII.

XLII. *Stella.*

LUX EADEM, NON VIS.

*C'est la même Lumière & non pas la même vertu.**Eodem quidem gaudent charactere omnes Divini Verbi Præcones, at non eadem vitæ integritate.*XLIII. *Globus cælestis voluitur cum stellis dissimilibus.*

NULLUM IMMUNE.

*Nul n'est exempt de cette loy.**Fati fors aspera, immiti mors corpora falce metens.*XLIV. *Idem.*

INSIGNES & IMOS.

*Grands & petits, toujours sujets au même sort.**Quo notatur mortis necessitas, à qua nemo, cujuscumque etiam ordinis sit & conditionis, immunis esse potest juxta Poëtæ effatum:*

ÆQUA LEGE NECESSITAS.

SORTITUR INSIGNES & IMOS.

XLV. *Nox cum omnibus cujuscunque magnitudinis Stellis vario modo dispositis.*

CIRCUMAMICTA VARIETATE.

*Cette variété la pare.**In varios Ecclesiæ status ordinesque diversos, quibus constat.*XLVI. *Firmamentum.*

NEL PIU ALTO MI SPIEGO.

R

Al-

Altissima rimor

Tout au plus haut je déploy mes lumieres.

In Magnificentiam, vel in quendam, qui S. Trinitatis
mysterium tractat in quodam libro.

XLVII. Stella.

AB UNO OMNES.

Et toutes du Soleil reçoivent leurs lumieres.

Jesus Christus est origo & fons omnis luminis, quo
Sancti gaudent.

XLVIII. Firmamentum stellatum infraque illud qua-
dam nubes.

SUPRA SEMPER SERENUM.

Au dessus il est toujours serein.

In Paradisum, ubi curis & doloribus non est lo-
cus.

XLIX. Aresius conceptionem immaculatam S. Virginis
exhibiturus, pingebat Lunam deficientem in umbra
terre atque sub ea Firmamenti stellam splendentem,
hoc lemmate,

TENEBRÆ EAM NON APPREHENDUNT.

Les Tenebres ne vont pas jusqu'à elles.

L. LI. Firmamentum stellatum.

NUMINE REGUNTUR.

LUMINE REGUNT.

Elles sont réglés par une intelligence.

Et nous regissent par leur lumiere.

Quod

Quod duplex symbolum compositum est in Prælatos Regni & in quandam congregationem Clerici. Notatur in primis origo, cui characterem suum debebat, & unio, quam cum Deo illis intercedere oportebat.

LII. *Stella prima magnitudinis.*

SPLENDOR COMES HÆRET EUNTI.

L'éclat l'accompagne par tout.

In quandam, qui non nisi præclaris gestis insignis est.

LIII. *Stella.*

FELIX, CUI LENITER AFFLAT.

On est heureux quand de ses doux regards elle daigne sur nous arrêter ses lumières.

Quæ duo symbola in honorem Sereniss. Delphini concinnata sunt.

LIV. *Coelum stellatum.*

NULLA HIC SUNT FULMINA.

Et parmi tant de feux n'éclate point de foudre.

In Clementiam alicujus Principis.

LV. *Stella.*

LUX PHOEBO MORIENTE VENIT.

C'est du Soleil éteint que leur vient leur lumière.

In Cardinales, qui Papa decedente multo illustriores apparent aut spe in ejus locum succedendi, aut conatu alium surrogandi.

LVI. *Stella ☉ Sol occidens.*

IN PROLE SUPERSTAT.

Ceux qui naissent de luy conservent son éclat.

In Patrem, qui, cum liberis relinquat sua bona, honores & æstimationem, semper superstes in illis manet.

LVII. *Multa stella signum coeleste constituentes.*
HONOREM ACCIPIUNT, REDDUNT-
QUE.

Elles se font honneur en se liant ainsi.

In quandam plurimarum Personarum Societatem, vel in Academiam eruditis & illustribus viris claram.

LVIII. *Coelum Stellis consutum.*
DISSOCIATA LOCIS CONCORDI PACE
LIGAVIT.

Quoi-qu'en lieux differens ils sont toujours unis.

In mutuum charitatis vinculum & unionem, quæ intercedit inter quam plures diversarum Regionum Regulares.

LIX. *Coelum nocte serena serenum, in quo omnes stelle apparent sine ullo Cometa.*

NEC NOXIA SIDERA TURBANT.

Aucun Astre malin n'en trouble la beauté.

In Confortium quorundam hominum insignium, ubi nihil est quod harmoniam illorum turbet.

LX. *Coelum nubibus quibusdam tectum, & super illis
Stella in Firmamento,*

ULTERIORA MICANT.

Au delà ce ne sont que lumières.

Omnium rerum foelicitas, luminaque æterna sequen-
tur hanc vitam, quæ ærumnis est plena ac tristibus an-
xia curis.

LXI. *Stella.*

SPLENDESCIT IN UMBRIS.

Elle brille au milieu des ombres de la nuit.

In moerorem Reginx, cum vita excederet Parens e-
jus Rex Philippus II.

LXII. *Stella prima Magnitudinis.*

MAS LUZ AUNQUE RESPLENDOR.

Plus lucis quàm splendoris.

Plus de lumière que d'éclat.

In quendam, cujus merita sunt majora quàm æstima-
tio.

LXIII. *Stella.*

LUMINE SIGNAT ITER.

Elle remplit sa route de lumière.

In aliquem, qui sibi magnam existimationem acqui-
rit ex peregrinationibus.

LXIV. *Stella Polaris.*

ET REGIT ET MUNDO VIGILAT.

Elle regit & veille au bien du monde.

In Regem.

LXV. *Eadem.*

ME DUCE.

Sous ma conduite.

R 3

52

i. e. Omnia me duce sunt salva. Ejusdem Argu-
menti est etiam symbolum sequens, cui ratio expresse ad-
ditur.

LXVI. *Stella Polaris.*

CERTA REGIT, QUIA FIXA POLO.

*Sa conduite est certaine parce qu'elle est fixement attaché
au Pole.*

Ecclesia errare non potest, quia legibus Dei fixe ad-
hæret.

LXVII. *Eadem.*

RECTORES REGIT.

Elle conduit les Pilotes.

In Papam, qui Pastor est omnium aliorum Pastorum
& Ecclesiam universam haud aliter regit, ac illi suas par-
ticulares.

LXVIII. *Stella Polaris cum hac epigraphe Hispanica.*

BUENA GUIA.

Bonus Dux.

Bon guide.

Quod erat Marchionis de Mondejar ex stirpe Men-
dozarum, qui in scuto gentilitio gerebat hanc stellam,
cui hoc lemma adscriptum erat, ejusque, ni fallor, de-
votionem in S. Virginem notabat, quippe & duo alii
insignium suorum tractus his prioribus Angelicæ saluta-
tionis verbis decorati erant *Ave Maria.*

LXIX. *Stella Polaris.*

FALLERE NESCIA.

Elle ne peut pas tromper.

Hoc

Hoc fidei proprium est ac Divinæ Revelationis, quæ ipsum Deum verum habent Authorem & non nisi eo negato in dubium vocari possunt.

LXX. *Eadem.*

IN MOTU IMMOBILIS.

Immobile dans le mouvement universel de toutes les autres.

In animum tranquillum ac frangi nescium, quomodocunque etiam ab undis iniquæ fortunæ agitur.

LXXI. *Eadem.*

NE IRIGORIE PIU' BELLA.

Quo frigidior eo lucidior.

Dans les plus grands froids plus luisante.

In quendam, cujus ingenium eò magis sese exserit, quo magis adversa fortuna premitur.

LXXII. *Stella Potaris.*

EGO SUM VIA, VERITAS, ET VITA.

Je suis la voye, la verité, & la vie.

Quod in Filium Dei adornatum est. Via autem dici potest hæc stella, quia navigantibus instar ducis est; veritas, quia tempus fideliter notat; vita denique propter ejus vim in conservationem illius emissam.

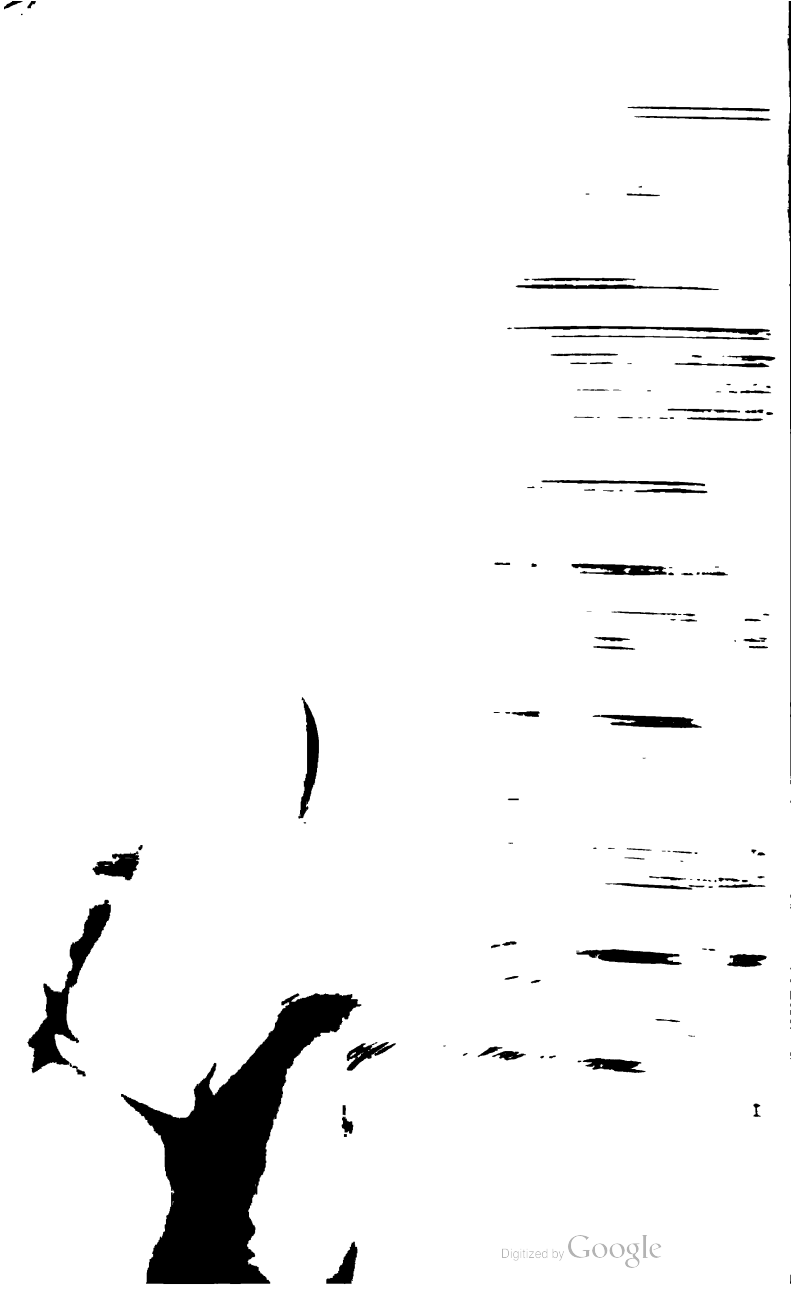
LXXIII. *Eadem.*

NUNQUAM SPECTATA FEFELLIT.

Elle n'a jamais trompé quand on l'a regardé.

R 4

Quo

qui de æternis tantum solliciti sunt.

XXVIII. *Firmamentum stellatum.*

NUMERASI POTES.

Comptez les si vous pouvez.

Virginis eximias dotes, quæ huic versui occa-
ederunt.

TOT TIBI SVNT DOTES VIRGO
QVOD SIDERA COELO

versus tot subire potest mutationes, quot A-
ni plerumque in Cœlo numerant stellas.

LXXIX. *Stella.*

VCEAT QVI LVCEM DEDIT.

*Celui qui nous a donné la Lumière la reprenne
pour luy.*

ecce erat Apostolis votorum summa post mortem
Dei; cujus resurrectionem ardentè expectabant.

PLA-

Quo significatur neminem unquam frustra in auxilium vocasse S. Virginem.

LXXIV. Nox cum sex stellis.

SOLATIA NOCTIS.

Pour adoucir ses chagrins de la Nuit.

Hoc symbolo Romæ cohonestatæ sunt exuvie Margarete Austriacæ Reginæ Hispanicæ à Gente Hispanica Anno 1612. die 23. Februarii, in quo sex additæ stellæ præfigurabant sex Reginæ superstites infantes.

LXXV. Stella cum verbis Scripturæ.

LUCENTEI QUI FECITE AS.

Elles luisent toujours pour celui qui les a faites.

In devotos quosvis, qui rebus mundanis valedicendo nullam nisi de rebus coelestibus; cogitationem admittere volunt.

LXXVI. Stella diversa magnitudinis.

VARIETAS DELECTAT.

Leur diversité plaît.

Concinna Mundi structura maximè consistit in miranda rerum varietate, quod ad Ecclesiam applicari potest.

LXXVII. Firmamentum stellis ornatum & Planetarum circuli.

ÆTERNUM EST QUOD VOLVIMUS.

Ce que nous voulons est éternel.

In

In eos, qui de æternis tantum felicitati sunt.

LXXVIII. *Firmamentum stellatum.*

NUMERASI POTES.

Comptez les si vous pouvez.

In S. Virginis eximias dotes, quæ huic versui occasionem dederunt.

TOT TIBI SVNT DOTES VIRGO
QVOD SIDERA COELO

Qui versus tot subire potest mutationes, quot Astronomi plerumque in Cœlo numerant stellas.

LXXIX. *Stella.*

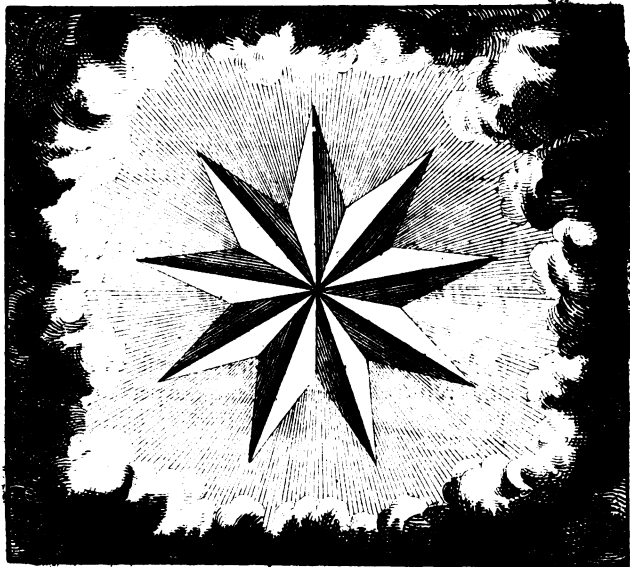
LVCEAT QVI LVCEM DEDIT.

Que celui qui nous a donné la Lumière la reprenne pour lui.

Hæc erat Apostolis votorum summa post mortem Filii Dei; cujus resurrectionem ardentè expectabant.

PLA:

PLANETAE ET CONSTELLATIONES.

I. *Stella Magos ducens ad stabulum Bethlehemi-
ticum.*

MONSTRANT REGIBUS ASTRA
VIAM.

*Les Astres montrent aux Rois le chemin qu'ils doi-
vent tenir.*

Cor

Cor Regis in manu Dei est.

II. *Stella matutina quodam temporis spatio solem præcedens.*

RILUCER PUOTE ANCO FRA TANTO
LUME.

Tanto adjuncta lumini distingui potest.

Après du plus grand Astre on peut la distinguer.

Un quendam, qui rebus suis gestis à Principe discernitur.

III. *Jupiter Satellitibus suis stipatus, qui exigua sunt stellula.*

MAESTA CON ALTEZZA UNITA
SCORGL.

Hinc ei Majestas ac honos.

Il est de sa grandeur d'être ainsi reveré.

Quæ duo symbola conspicua erant, cum Sacro lavacro tingeretur Princeps Parmensis Odoardus Farnesius Anno 1668.

IV. *Sol occidens & Venus oriens.*

TUNC CONSPICUA.

C'est alors qu'elle paroit d'avantage.

Quod gerebatur in ludicris Equitum pugnis Sinæ Anno 1602. præsentibus Toscanæ Principibus à Bartholomæo Forteguerrio, qui se vocabat Equitem Luntinis reviviscentis *Il Cavaliere della Rinvitata luce*, & illud asciverat in honorem cujusdam viduæ, quam amabat, cujusque dotes post obitum mariti demum mundo innotescebant.

V. *Lucifer.*

CUM PHOEBO CIRCUIT ORBEM.

Je

Je fais le tour du monde avecque le Soleil.

In Ministrum vigilantem & laboriosum.

VI. *Idem prope Solem.*

ADHÆRERE BONUM EST.

Il fait bon s'attacher à luy.

In Aulicum, qui Principi clementi adhærere suo magno emolumento novit.

VII. *Marius Marianus Academicus Boloniensis pro symbolo habebat stellam matutinam, quam Græci Phosphorum appellant, hoc lemmate.*

REDDE DIEM.

Rendez nous le jour.

Quæ verba vel Gratiæ divinæ conveniunt, à cujus fulgore nobis oriuntur Salutis lumina; vel Scientiæ, cujus ope intellectus noster illuminatur.

VIII. *Lucifer.*

MICAT INTER OMNES.

Elle brille entre toutes.

Quod in gratiam cujusdam Foeminæ excogitatum est, cui nomen erat *Julia*, quia Horatius dicit, *micat inter omnes Fulium sidus*. Hinc idem corpus in honorem Cardinalis Mazarini sacratum est adjecto pro lemmate versu integro, quia Julius nominabatur, & insignium loco habebat stellas.

IX. *Satellites Jovis telescopio detecti.*

VISA PER ANGUSTUM.

C'est par un tube étroit, qu'on les a decouvertis.

Fi.

Fide apprehendimus Religionis mysteria, cui cum nos submittamus, quicquid etiam obscuritatis habeat, multò apprehendemus plura quam rationis beneficio.

X. *Mercurius retrogradus.*

GRATUM FATI DONUM.

C'est l'effet agreable du destin.

Perobscurus est hujus symboli sensus. Utebatur eo Franciscus Alciatus, qui erat Academiae *Affidatorum*, quæ est Ticini, civis. Et quemadmodum Mercurius non nunquam retrograditur ut præstet commoda mundo, ita à contemplationibus aliquando recedendum esse putabat, ut temporis quidquam possit dari amicis. Præterea hoc ipso allusio fit ad Academiae symbolum, quæ habet avem, quæ versus Mercurium volat atque inter volandum ovorum unum ponit ad pullos excludendum, quo contemplationem & actionem ingeniose satis præfigurabant.

XI. *Hesperus occidens occidente Sole.*

COMITATA CADENTEM.

Campagne de sa mort.

Quod componebatur in obitum junioris Principis Sabaudia Franciscæ Aurelianensis, quæ eodem ferè tempore decebat, quo Regina Christiana Gallia amita ejus.

XII. *Lucifer.*

SOLEM LUCE HAUD PROMISIT
INANI.

Elle est un assuré presage du Soleil.

Prima Gratia lumina, quæ inspiratione illucescunt, plerumque sunt indicia instantis sanctificationis, modò ad priora oculos nostros attentos teneamus.

XIII.

XIII. *Lucifer.*

CORAM MICAT UNUS.

Seul en presence du Soleil.

*Que les autres plus lumineux
 n'ont ce grand éclat de feux,
 Dont ils parent la Nuit obscure :
 Celui-cy n'a point son pareil
 Il est unique en la nature
 Qui luit avecque le Soleil.*

VERSIO :

Maxima quamvis, noctis opacæ
 Ornamentum, splendorque Poli,
 Nobile jactent sidera lumen ;
 Hinc nulla pari fulgore micat,
 Unica namque est socia Phœbo
 E tot stellis lumina mittens.

Quod est proprium Serenissimi Delphini,

XIV. *Vesperugo Solem insequens.*

STAT QUOCUNQUE SEQUI.

Je le suivray par tout.

In Delphinum, qui vestigia Regis Paris sui preme-
 re contendit.

XV. *Eadem.*

EXHIBET AUTHOREM.

Elle fait voir qui l'a produit.

In eundem.

XVI. *Eadem.*

SOLI SOLA MICO.

FIN

7e

Je brille seule pour le Soleil.

In Reginam.

XVII. *Eadem.*

NON DESERIT UNQUAM.

Elle ne le quitte jamais.

In fidum Amicum.

XVIII. *Eadem.*

CUM SURGIT ET OCCIDIT ADSUM.

Je suis present quand il se leve, & quand il se couche.

In præcipuum Regis Cubicularium, qui ei & surro-
cturo & cubitum ituro semper adest.

XIX. *Eadem.*

MAGNO DE LUMINE LUMEN.

Je tiens le jour d'une grande lumiere.

Hoc symbolum Dux gerebat in æquestri ludo, qui
Regis auspiciis celebrabatur.

XX. *Eadem.*

NUNQUAM PROCU.

Jamais éloigné de luy.

In Amicum fidelem.

XXI. *Eadem cum Sole occiduo.*

SOLA CUM SOLE.

Seule avec le Soleil.

In S. Virginem, quæ discipulis omnibus aufugien-
tibus

tibus sola Christum in monte Calvariae non dese-
rebat.

XXII. *Eadem.*

VESPERE & MANE.

Le matin & le soir.

In quendam, qui utraque fortuna se amicum præ-
bet. Quadrat quoque in rerum divinarum contempla-
torem, qui & vespere & mane cum Deo versatur.

XXIII. *Comes Theodorus Trivulce Præfectus Equitum
Regis Catholici in Belgio pro symbolo habebat eandem
stellam, hoc lemmate.*

SEQUITUR & PRÆCURRIT.

Elle le suit & le devance.

Quod symbolum Gratiae est, quæ nos prævenit & o-
pera bona sequitur.

XXIV. *Eadem cum verbis Tibulli.*

PROVOCAT ORTA DIEM.

Elle appelle le jour, & d'abord qu'elle se leve.

In Nativitatem S. Johannis Baptiste Præcurforis Jesu
Christi.

XXV. *Eadem.*

EOI OCCIDUIQUE COMES.

Compagne du lever & du coucher du Soleil.

XXVI. *Eadem cum Sole sermonem miscens, cui
dicit.*

PRÆI, SEQUAR.

Allez devant, je vous suivray.

In

In quendam , qui se alicujus arbitrio protinus submittit.

XXVII. *Lucifer.*

PRÆSENTEM NUNTIAT.

Elle annonce la venue du Soleil.

In S. Johannem Baptistam anteaambulonem Jesu Christi.

XXVIII. *Idem.*

CITO VENIT, SERO RECEDIT.

Elle vient-tôt, & se retire tard.

Prior hæc stella omnium apparet, posterior disparet. Factum est in quendam Abatissam, quæ in Monasterio & exercitiis piis semper agmen ducebat.

XXIX. *Stella matutina cum Sole & his verbis Claudiani.*

DUBITANDA NIHIL.

Elle ne craint pas de paroître devant luy.

Totum hoc ex Claudiano decerptum est, ubi laudes panegyricas spargit in Consulatum Honorii quartum.

Visa etiam medio populo mirantibus audax

Stella die, dubitanda nihil, nec crine reufo

Languida, sed quantus numeratur nocte Bootes.

Potest referri ad quendam, qui magnorum Virorum cœtum frequentare haud reformidat. Adhibitum verò est in exequiis Cardinalis Camporii Episcopi Cremonensis, qui in insignibus gerebat stellas.

XXX. *Mercurius.*

NUNQUAM PROCUL à SOLE.

S

71

Jamais loin du Soleil.

In quendam Aulicum, qui à Principe suo non procul discedebat.

XXXI. *Mercurius in Solem ingrediens atque lumen suum perdens.*

SIC LATUISSE JUVAT.

Qu'il est avantageux de se cacher ainsi.

In aliquem, qui mundo derelicto se tantum Deo sacras.

XXXII. *In gloriam S. Virginis, quod Filium suum sequeretur mortem subiurum, praegebatur stella solem occiduum sequens.*

SEQUITUR DESERTA CADENTEM.

Toute seule qu'elle est, elle suit le Soleil.

XXXIII. *Saturnus.*

TARDISSIME VELOX.

Il avance beaucoup sans sembler se mouvoir.

Tarde videtur suum cursum conficere Saturnus, quia magnum est spatium quod debet emetiri, atque in eo nobis sistit imaginem Prudentiae, quae lente videntur res agi, quia omnes circumstantiae debent expendi.

XXXIV. *Idem Planeta.*

SUBLIMIOR LENTIOR.

Elle n'est pas plus lente, mais elle est plus élevée;

XXXV. *Idem.*

TARDIOR IN SPECIEM LONGE EST
VELOCIOR.

Quoy

Quoy qu'il semble plus lent, il va beaucoup plus viste.

XXXVI. *Andreas Doria Præfectus maritimus Casari cui-
dam longarum navium pro symbolo inscribi curaverat
stellam hanc Solem insequentem adjecto lemmate.*

VIAE TUAS DOMINE DEMONSTRA
MPPHT.

Seigneur montrez moy les routes que je dois tenir.

In quo Stella alloquitur Solem & Præfectus mariti-
mus Deum.

XXXVII. *Sol. cum stella matutina.*

PARA QUE REINA A SU LADO.

Ut regnet à latere.

Pour regner à ses côtes.

In matrimonium Reginae Hispaniae.

XXXVIII. *Signa Cancer, Leonis & Virginis in Zodi-
aco, quæ medium Coeli occupant.*

FERVIDIORA LATIUS.

Les plus ardens font bien plus de chemin.

In fervidum zelum, quo ingentia maria ausi sunt
emeteri viri Apostolici.

XXXIX. *Taurus, Cancer, Leo & Scorpio in Zodiaco.*

SERVIUNT NON SÆVIUNT.

Ils servent & ne nuisent pas.

Quando animi motus ita sunt constituti, ut locus
esse possit Dei atque Gratiae moribus, nocere illi non
possunt, quin potius mirandum in modum prodesse
queant.

XL. *Constellationes Poli Antarctici.*

NOVIS NOVA LUMINA TERRIS.

En decouvrant de nouvelles terres, on a decouvert de nouvelles lumieres.

In novam Physicæ, Historiæ & Geographiæ cognitionem, quam novo mundo detecto accepimus.

XLI. *Signum Tauri cum Sole.*

SOLIS STATIONE CORVSCAT.

Quand le Soleil y entre il a plus d'éclat.

Quod in Ducem Sabaudix compositum est, cum Turinum intraret, quæ Taurum pro insignibus habet.

XLII. *Signum Aquarii cum Hydria sua.*

NVNQVAM DEFICIUNT.

Elles ne manqueront jamais.

In largos Gratix & Misericordix Christi fontes, qui semper manant.

XLIII. *Signum Arietis circa finem Martis oriens.*

OMNIA FLORENT.

Toutes choses fleurissent.

Hoc Florentix conspicuum fuit, cum Anno 1665 matrimonio jungeretur Franciscus de Medicis, Princeps Florentix & Sinæ cum Johanna Austriaca, quod Sidus huic Principi natale erat.

XLIV. *Signum Capricorni, quod Cosmi Magni natale erat eodem tempore comparuit cum balcyonibus super mari atque his verbis:*

HOC FIDVNT:

Ils sont en seureté sous l'Astre qui Domine.

Quia

Quia hoc signo dominante tam tranquilli sunt dies, ut *Alcedonia* priscis appellati sint. Adhibebatur autem hac tempestate ad depingendum statum quietum, quem hoc Principe Rerum potiente sperabant.

XLV. *Signum Virginis & navis ex portu solvens.*

HAC DVCE TVTA VIA EST.

Le chemin est heureux sous un guide si seur.

In cultum S. Virginis, cujus auspiciis hæc vita, quantis etiam periculis sit subjecta, feliciter transigi potest.

XLVI. *Signum Leonis.*

IN ME PIU VIGOROSO IL SOL RISPLENDE.

Quo Sol propinquior, eò lucidior.

Quand le Soleil m'approche il a plus de vigueur.

In bella, quæ à Rege sunt gesta in Belgio, cujus insigne & symbolum est Leo.

XLVII. *Signum Leonis.*

TERROR AMANS.

Il sçait se faire craindre & sçait se faire aimer.

In Monarcham.

XLVIII. *Idem.*

ETIAM DOMINATUR IN ASTRIS.

Il regne dans le Ciel, comme il regne sur la terre.

XLIX. *Signum Scorpionis.*

MAS NOCIVO QUE EN LA HERRA.

Magis nocet supra quàm infra.

Il nait plus de si haut, qu'il ne feroit sur terre.

Quod à Saavedra effectum est in illos, qui in mundo sunt erecti, ut noceant.

L. Signum Capricorni.

FIDEM FATI VIRTUTE SEQUI-
MUR.

Rendons par la vertu ce destin assuré.

Quo utebatur Magnus Cosmus de Medicis, cui hoc signum erat natale, ut & Augusto, cui totius orbis imperium præfagiebat.

LJ. Idem.

HAC ITER ELYSIVM.

Il mene aux champs Elysiens.

Quod erat symbolum Marchionis Alphonfi della Valle Academici Bononiensis, quia ex Platoniorum mente eo ad Elysios campos penetrandum.

LII. Visa minor.

QVO MAGIS GELAT INDE CLARIOR
LVCET.

Plus il gele, plus elle luit.

Quod gerebat Comes Johannes Orsius Academicus Bononiensis ex Academia Gelatorum. Alludebat autem eo & ad nomen suum & ad insignia & ad Academiam, cuius in album erat adscriptus, ianuabatque se indies ad maiorem intellectus perfectionem pervenire, quo frequentius academicis exercitiis interesset.

LIII. Franciscus Orsius eadem stirpe prognatus & e-
iusdem Academiae eius idem fidus habebat addita hac
epigraphe.

ET

SYMBOLORUM. 275
ET JACET INFORMIS.

Elle est encore difforme.

Ad terram, quæ est Polo proxima, incultam respexisse credibile est, qua cum ingenium suum modeste videretur contulisse.

LIV. *Geminianus Montanarius ex eadem Academia eandem sibi picturam eligebat, cui adscribebat.*

ALTIORE GELIDIS.

Le plus haut des Astres du Nord.

Isidem *Elevati* nomen assumpserat, quo significare volebat, se Academia huic suam debere elevationem sive æstimationem.

LV. *Comes Caspar Bombacius ex eadem societate idem corpus habebat hoc lemmate.*

MANEL MEDESMO TEMPO.

Lente sed eodem tempore.

Lentement, mais en même temps que les autres.

Et si lento gradu incedat ursa, cursum tamen suum haud segnius circa totum Cœli ambitum absolvit quam stellæ cæteræ, quod ad se pertinere volebat Comes Bambaccius, hac ratione, ut, etsi tam prompto ingenio non esset quo Academici alii, nunquam tamen segnis futurus esset in exercitiis Academicis quibusvis.

LVI. *Felix Dominus de Ursinis pro simbolo habebat Ursam minorem hac inscriptione.*

SINE OCCASU FELIX.

Hélienſe de ne jamais se coucher.

Quo simul alluſio sit ad utrumque suum nomen.

S 4

LVII.

LVII. *In obitum cujusdam Regina Hispania idem corpus exhibebatur hoc lemma.*

VERTITUR NON OCCIDIT.

Elle tourne & ne se couche pas.

Quo significatur animam non perire, sed tantum conditione sua mutari à corpore separatam.

LVIII. *Ursa minor.*

NAUTAS CURSU DOCET BREVI.

Son cours sert aux Nochers à regler leur conduite.

Vita cujusdam Viri prudentis brevis exemplo est omnibus aliis quomodo vitam suam instituere debeant.

LIX. *Ursa minor.*

NESCIA MERGI.

Elle ne se couche point dans l'Océan.

In quendam, qui extra ærurnarum quarumvis sortem positus est.

LX. *Signum Libra, quod immediate sequitur signum Virginis.*

EX VIRGINE PENDET.

Elle suit la Vierge.

In cultum, quem exhibebat Magistratus quidam S. Virgini.

LXI. *Lucifer.*

LVCE ANTEIT OMNES.

Elle a plus de lumière que toutes les autres.

Quod

Quod concinnatum est in D. Talonem Advocatū curiæ Parisiensis. Insculptum est etiam faciei alicujus numismatis in ejus honorem paratum.

LXII. *Rodolphus II. Imperator Capricornum gerebat hoc epigraphæ.*

FULGET CÆSARIS ASTRUM.

C'est l'Astre de César.

Quia hoc sidus natalitiis affulgebat Augusti, ex quo ipsi prædicebant imperii summam.

LXIII. *Cosmus tertius de Medicis Dux Tusciæ usurpabat sidera, quæ de Medicis cognomen acceperet, & Jovis satellites sunt, navigantibus secundum cursum prænuntiantes.*

CERTA FULGENT SIDERA.

Ce sont des Astres sœurs, qui me servent de guide.

In quo sibi Majorum exemplum proponebat.

LXIV. *In Regem defunctum atque Principem ejus pictus est Sol cui adhærebat Stella, quam vocant Bourbonicam hac epigraphæ.*

MIHI SIDUS ADHÆRET BORBONICUM.

L'Astre de Bourbon ne me quitte pas.

LXV. *Franciscus Secundus nascebatur eo tempore, quo multa comparebant eclipses, resque publicæ admodum erant afflicte, hinc ipsi symbolum formabant ex Cratere, quod sidus est & tempore eclipsium oritur, hac epigraphæ.*

INTER ECLIPSES EXORIOR.

Ma naissance entre les éclipses.

Alii hoc symbolum tribuunt Ludovico XII. quem referunt successisse in locum Caroli VIII. mascula prole orbat die 15. Aprilis, quo die hoc sidus, luminari-
bus defectum patientibus, oriri solet.

LXVI. *Idem.*

FATO PRUDENTIA MAJOR.

La prudence fut plus que le destin.

Quo innuitur nosmetipsos fortunæ nostræ esse fabros, eamque nequaquam dependere ex astrorum inclinazione.

LXVII. Patriarcha quidam Aquileiensis, qui elapso seculo floruit, pro symbolo habebat istud sidus, quod vulgò nominant Currum, cujus maxima & elegantissima Stella vocatur Via honoris, hoc tem-
mate.

AD VERUM ITER TE MAXIMA SERVO.

Pour en tenir le vray chemin, je m'attache à suivre la plus grande.

Baptista Pittonius pictor Vicentienfis Epitomæ suæ hoc symbolum inseruit, quam publici juris Venetiis fecit Anno 1562, quod Dolcius his versibus explicabat.

*Nel bel Carro stellato chiara e bella
Via piu che l'altre, e di forma maggiore.
Agli occhi de' mortai luce una stella,
Con felice, leggiadro, almo splendore;
Al ver camin d'honor osserva quella*

Questo

*Questo invito, e magnanimo Signore
Che disceso de' Sacri Illustri Eroi.
Orna e Illustra se co' raggi suoi.*

LXVIII. *Barbarus ejusdem loci Patriarcha gerebat
Stellam matutinam hac subscriptione.*

VOLENTES.

Ceux qui veulent.

Gratia est stella, cujus ductu ad Cœlum ducuntur volentes.

LXIX. *Cum justa fierent Cardinalis Camporii, qui-
dam Triangulus cœlestis pingebatur, qui constabat ex
tribus stellis æquali spatio a se invicem distantibus cum
his verbis.*

NULLUM ÆQUALIUS.

Nul n'est plus égal.

Quo notabant hujus Cardinalis temperantiam & modestiam, qui pro insignibus habebat tres stellas triangulari forma dispositas. Dispositio hæc omni ex parte æqualis designat hominem, qui omni tempore atque in omnibus rebus sui est simillimus.

LXX. *In honorem Reverend. D. de Perefixe Archie-
piscopi Parisiensis ac Regii Præceptoris, pingebatur si-
gnum Sagittarii, qui erat Centaurus Chiron Præceptor
Achillis, cui inscriptum erat.*

STELLAS MERUIT PRÆCEPTOR ACHIL-
LIS.

Le Præcepteur d'Achille a mérité le Ciel.

Insignia ejus erant novem stellæ.

LXXI.

LXXI. *Signum Virginis inter Leonem & Libram.*

COELESTES TEMPERAT IRAS.

Elle appaise le Ciel irrité contre nous.

In S. Virginem Misericordiæ matrem.

LXXII. *Stella Polaris.*

QUI ME NON ASPICIT, ERRAT.

Qui ne me regarde pas s'égare.

In Ecclesiam.

LXXIII. *Stella Polaris attrahens acum pixidis nautica.*

VIS ARCANA TRAHIT.

Seulement par l'effort d'une vertu secrète.

Quo depingitur gratiæ divinæ character.

LXXIV. *Constellatio Orionis.*

COELESTI MILITAT ENSE.

Ses armes sont toutes Celestes.

In Principem, qui Religionis tuendæ causa tantùm bellum gerit.

LXXV. *Planeta circa Solem.*

NON LICET ESSE PARES.

Mais il n'est permis de s'égalér à lui.

Quadrat in Principem & aulicos, cujus in ulteriorem explicationem sunt hi versus;

Cognatis quamvis radiis, & luce corusca

Esse licet similes, NON LICET ESSE PARES.

LXXVI.

LXXVI. *Triangulus fiderum pofitura.*

TRIALUMINA, ET UNUM.

Trois lumieres & une feule.

In S. Trinitatis myfterium.

LXXVII. *Corona Ariadnes.*

NOVUM DECUS ADDITA COELO.

Elle fert d'ornement au Ciel, ou l'on l'a mife.

In Serenis. Delphinæ honorem.

LXXVIII. *Stella Firmamenti & infra illas meffis.*

SUPRA INFRAQUE JUVANT.

Utiles dans le Ciel, utiles fur la terre.

In Sanctos.

LXXIX. *Saturnus.*MINOR ESSE VIDETUR QUÆ SUMMA
EST.*La plus grande eft la plus petite.*

In demiffam S. Virginis mentem, quæ fe profitebatur Domini ancillam, accepto nuntio, quod Mater Salvatoris effet futura.

LXXX. *Saturnus.*

SUMMA VIDETUR AB IMIS.

Toute haute qu'elle eft, on la voit de bien bas.

Quod fuit adornatum in Papam Alexandrum VII. qui infignium loco gerebat Stellam super monte sex jugis eminente. Innuebant autem eo ejus fummam affabilitatem, qua maxime præstabat ad tantum dignitatis fastigium elevatus.

LXXXI.

LXXXI. *Stella Firmamenti.*

IMMOTA VIDETUR.

*Elle est muë sans se mouvoir.*LXXXII. *Stella in medio nubis.*

IN TENEBRIS ABSQUE TENEBRIS.

C'est dans les tenebres, qu'elle est sans tenebres.

Quod in fidem quadrat.

LXXXIII. *Stella oriens cum Sole.*

CRAS EADEM.

*Elle sera demain la même.*LXXXIV. *Stella Firmamenti.*

QUO ALTIOR MINOR.

Plus elle est élevée, plus elle est petite.

In S. Virginis humilitatem.

LXXXV. *Stella in Coelo obscuro.*

MIHI DECUS AB UMBRIS.

Les ombres me font de l'éclat.

Quod Academiae Bologniensis nomine in Elisabetham Sirani confectum erat, quæ artis pictoriæ perquam erat gnara & vigesimo sexto. suæ ætatis anno extremum obiit diem.

LXXXVI.

LXXXVI. *Stella Polaris super mari.*

INVIA PERVIA.

Elle ouvre des chemins qu'on n'en trouve point.

In quendam, qui aliquid novi detexit.

LXXXVII. *Sol occidens & stella.*

VOS QUOQUE AD OCCASUM.

Vous y viendrez aussi.

Cujuscunque homines sint sortis sive magni sub-
felli sive plebis ex face, mortis tamen necessitati ex
quo subjecti sunt.

LXXXVIII. *Stella.*

OMNIA SIMUL.

Tout en même temps.

Sunt qui una vice omnes suas ingenii dotes vitæ-
que modum exferere possunt stellarum in morem, quæ
omnem suum splendorem exhibent statim ac Sol ocu-
lum suum lucidum deflectit.

LXXXIX. *Firmamentum stellis consutum.*

MOVENTUR NON MUTANTUR.

Elles ont mouvement, & ne sont point changées.

Hoc symbolum comparuit, cum Principes Rospi-
gliosi solemniter exciperentur à Collegio Romano,
qui erant Papæ Clementis IX. nepotes, quo virtutum
exprimebant splendorem, quæ & ipse Papa & ejus co-
gnati effulgebant.

XC.

XC. *Stella mututina.*

DISPONIT CUM SOLE VIAS.

Sur le Soleil elle regle ses pas.

Qui character est S. Pontificis, quo in primis conspicuus erat Papa Clemens IX. qui Deum solum actionum suarum habebat regulam ac normam.

XCI. *Cœlum stellatum.*

ET CREBRIS ET RARIS.

Ny trop frequentes ny trop rares.

In moderatum animum, qui nec nimium inclarescere, nec nimium latere cupit.

XCII. Anno 1593. caput S. Nympha Virginis & Martyris Panormiane, quod Roma fuerat reconditum in quadam Ecclesia, à Papa Clemente VIII. acceperant Panormiani Commissa d'Olivares Vice-Regina Sicilia ope, hinc solemniter more ejus reliquie sunt receptæ, quibus decorandis cives Florentini arcum triumphalem parari iusserant, qui multis emblematis, inscriptionibus & symbolis erat ornatus, quorum unum pro pictura habebat Solem in signo Leonis, hoc lemmate.

CUM FORTI FORTIOR.

Le fort avec le fort.

Quo innuebant hujus Sanctæ protectionem & curam, quam hujus urbis habebat, quaque magnum ei accedebat munimentum.

XCIII.

XCIII. *Satellites Jovis.*JUDICIUM FALLIT DISTANTIA IN
MAGNITUDE.*L'éloignement empêche de juger de leur grandeur.*

Propter nimiam inter nos & Sanctos in Coelis distantiam de illorum virtute & magnitudine judicium difficulter ferri potest.

XCIV. *Via lactea.*

EX LUMINE CANDOR.

La lumiere fait ma blancheur.

XCIV. Pat. Raguus Capucinus Gennensis vulgato libro suo Theologico, de Regularium vivendi modo præfigebat Solem orientem, cujus radii dissipabant tenebras hac epigraphæ.

ABSCONDITA IN LUCEM.

Je mets au jour ce qu'on ne voyoit pas.

Radii Solis vocantur Italico fermone Raggi, hinc ad Autoris nomen egregie alluditur.

XCVI. Johannes Keerbergius Bibliopola Antwerpensis solem gerebat pro symbolo super Globo terrestri, addita hac inscriptione.

FOVET & ORNAT.

Il en est le soutien & fait ses ornemens.

Ad justitiam depingendam insigniter facit, qua totus servatur orbis atque omnis rerum ordo.

T

XCVII.

XCII. *Dominus de Santuël , qui tam felix est in versibus componendis ac inscriptionibus in fontes , & opera publica inveniendis , nummulos arcus in bella extraordinaria cusos Solis symbolo ornabat adscripto lemmate.*

ET FULMEN SINE NUBE PARAT.

Es tout serein qu'il est prepare la foudre.

Quod applicabatur ad Rëgem , cùm Argentoratium copiis suis peteret; eamque civitatem sine magno strepitu & nullo fere apparatu bellico caperet.

L U N A.

- I. *Isabella de Mediciis Domina de Ursis habebat in
 insignibus suis Lune crescentis cornua, Solem re-
 spicientia.*

DONEC MELIUS NITEAT.

Jusqu'à ce qu'elle ait plus d'éclat.

Quod tali convenit, qui virtutes divinas contem-
 platur ut earum particeps reddatur.

T 2

II.

II. Luna.

TODOS ME MIRAN, YO A UNO.

Me spectant omnes, ego unum.

Tous me regardant, Et j'en regarde un seul.

Quod symbolum in Reginam adornatum erat, cum Parisios intraret. D. Clement, qui ejus author est, adjiciebat hoc carmen explicationis ergo.

*Source de beauté, tout pure,
Je fais briller la nuit obscure,
Et conspire au repos commun,
Surpris de ma vive lumière.
Tout le monde me considère,
Mais je n'en considère qu'un.*

Quod sic reddi potest :

*Illa ego sum noctis præses, quæ lumine fuscas
Erradio tenebras, requies mortalibus alma
Dum venit, & placidum fundit per membra soporem
In mundi requiem tribuens communia
Me stupet Orbis, ego solius lumine Phœbus
Ducor, & illius tenet admiratio mentes.*

III. *Primum cornu crescentis Luna, quando apparere incipit.*

LATUIT NON DEFUIT ORBI.

J'étois cachée, Et faisois mon devoir.

*Tant que le Dieu du jour jetta sur moy les yeux
Mon éclat surpassa celui des autres feux,
Et ma gloire ne fut à nulle autre seconde :
Il est vray mon bonheur eut un cours limité :
Je passay dans l'obscurité
Sans être moins utile au monde.*

VER.

VERSIO:

Dum mihi flammivomus radiantia lumina Titan
 Obvertit, forma faciei Sydera vinco :
 Nec tamen inficior signatum limite certo
 Quadrijuges volitare meos, & currere cursum.
 Cumque sub obscuris lateam quandoque tenebris
 Non ignava tamen, nec sum minus utilis Orbi.

IV. Luna.

SOLI PARET, ET IMPERAT UN-
DIS.

Je obeis au Soleil, & regne sur les flots.

*Je fournis ma noble carrière
 Sur l'un & sur l'autre Hemisphere
 Sans prendre un moment de repos ;
 L'air & les vents me font hommage,
 Mais par un plus noble avantage
 Je obeis au Soleil, & regne sur les flots.*

Quod hoc modo expressimus.

Alta vehor per utrumque polum, percurritur axe
 Orbis uterque meo, requiesque negata laborum
 Hos generat fructus, hæc præmia certa, quod ipse
 Aër & aërei veniant ad fœdera venti:
 Ut propria hæc maneat tantarum gloria rerum
 Iussa sequor Phœbi, mihi parent æquoris undæ.

V. Luna obversa Soli.

SCUOPRE LA FIAMMA SOL A CHI L'AC-
CESE.

A te mihi solo flamma & ardor.

Vous seul voyez mes feux, vous qui les allumez.
 In affectum secretum.

T 3

VI.

SYLLOGE

VI. *Luna super sphaera ignea.*FRAGLIARDORIILMIQCANDOR DU-
RA.

Ex ardore ejus mihi candor constans.

Ma candeur est constante au milieu de ses feux.

In amicitiam puram & constantem.

VII. *Luna decreſcens.*POSTQUAM PLENISSIMA FUL-
SIT.*Après avoir brillé dans le plus grand éclat.*In quendam, qui è dignitatis gradu, quo antea e-
rat constitutus, est dejectus.VIII. *Luna Solem deficientem reddens.*

INNOCUA NOCET.

*Elle luy nuit sans vouloir l'offenser.*Quod in eos competit, qui sub charitatis specie non-
nunquam derogant existimationem ingenuis homini-
bus.IX. *Eadem.*

DEMIT NIL MIHI SED ORBI.

*C'est le monde qui perd, pour moy je ne perds rien.*Viri illustres multum mundo sua morte detrahunt,
sibi nihil.X. *Eadem.*

DAMNA LUCIS REPENDO MEÆ.

Je me vange de luy, pour les torts qu'il m'a fait.

XI.

XI. *Luna crescentis cornu.*

COMPLETUR CURSU.

Elle acquiert de l'éclat, en remplissant sa course.

In quendam, cujus merita & existimatio cum ætate crescunt. Quo honoratus est D. Eustathius Voloviacius Nobilis Polonus, qui peregrinando sibi magnum virtutum parabat cumulum.

XII. *Luna deficiens.*

AT SIBI NON DEFICIT.

Elle ne manque pas pour elle.

In quendam illustrem Fœminam, cujus tanta erat pietas, ut nemo dubitaret quin recta Coelum petiisset.

XIII. *Luna Soli opposita, unde suum splendorem habet.*

CONVERSA LUCIDIOR.

En se tournant vers luy, sa lumière s'augmente

Cum persona quædam mascula eruditione præstans fidem Catholicam amplecteretur. Lucarinius tribuit hoc symbolum Francisco Mandolio Piccolominio, qui rebus Florentinorum civilibus se abdicans in curiam Romanam recipiebatur, ubi ad majores identidem evehebatur honores ecclesiasticos. Cornu crescentis Lunæ in insignibus habebat; Aula autem Romana per solem innuebatur, utpote luminis & magnitudinis fontem.

XIV. *Luna crescentis Cornu.*

ILLUCESCIT NON AMBIENS.

C'est dans empressement que s'accroît sa lumière.

In quendam, cui merita, servitia, & res gestæ

conferunt honorem & existimationem, præterquam
quod horum quicquam in votis habeat aut quærat,

XV. *Idem.*

INTERIUS NON MUTOR.

Si je change au dehors, le dedans est le mêm.

XVI. *Tempore Coronationis Regis ac Regina Polonia numisma cûsum est, cuius facies exhibebat Lunam cum Sole, adjecta subscriptione.*

SOCIAM VOCAT IN CONSORTIA REGNI.

Il la fait regner avec luy.

XVII. *Sol Lunam respiciens.*

FIGIS IN UNA, QUOS MUNDO DEBES
OCULOS.

Vous arrêtez sur elle uniquement.

Ces regards lumineux que vous devez au monde.

Lemma ex Ovidio est, quod extat lib. 4 Metamorph.
& in Principem erat compositum, qui omnem curam,
quam regimini debebat, in quandam collocabat fœ-
minam, cujus authoritas satis ponderis apud eum ha-
bebat.

XVIII. *Luna.*

NELLE TENEBRE ALTRUI SPLENDO
BEATA.

Major ex tenebris splendor.

Les tenebres d'autrui, redoublent mon éclat.

Quod ad conceptionem S. Virginis referri potest,
quæ, cum omnia alias corruptioni subsint, sola sine
peccato concepit.

XIX.

XIX. Luna.

FRA L'OMBRE NON ERRO.

Inter umbras non erro.

Je n'erre point parmi les ombres.

In Prudentiam.

XX. Luna in conjunctione cum Sole.

SUPERIS TANTUM LUCET.

Elle ne luit que pour le Ciel.

XXI. Luna in oppositione cum Sole,

PROXIMA CUM DISTAT.

Plus elle s'en éloigne, & plus elle a d'éclat.

In S. Virginis humilitatem.

XXII. Luna sphaera ignea proxima.

NON INFUSCAT PROXIMUS IGNIS.

Si voisine du feu sans en être brûlé.

In quendam, qui in medio maximorum periculorum innocentiam suam sartam tectam conservat.

XXIII. Sol & Luna super horizonne.

QUELLO SPENTO CHE SARA QUESTA?

Quantus hujus sine illo splendor?

Quand l'un ne paroît plus, quel éclat n'a pas l'autre.

In quendam Principissam, quæ marito defuncto omnem suam in regimine exerebat vim ingenii & prudentiæ.

T 5

XXIV.

XXIV. *Quarta pars Luna.*

SCIT & DIVISA VIDERI.

Elle ſçait ſe partager.

In factionis adverſariæ conſortem.

XXV. *Luna & Sol.*

HOC AFFLATA CORUSCO.

*C'eſt de ſon éclat que je brille.*XXVI. *Luna defectum patiens ab umbra Terra.*

CUM SESE INTERJICIT.

*Quand la Terre ſe met entre-deux.*Multum perdit virtus ſui ſplendoris apud Deum æ-
que ac homines, quando divinis miſcentur mundana
commoda.XXVII. *Luna & Sol oriens.*

LANGUET AD EXORTUM.

*Elle languit, quand le Soleil ſe leve.*Languet omnis naturæ vis, ſtatim ac Gratix lumen
radios ſuos emittit.XXVIII. *Luna deſiciens in umbra Terra.*

LANGUEO NI VIDEAM.

Je languis ſi je ne la voy.

In alicujus abſentiam.

XXIX. *Luna ex eclypſi emergens.*PARUMQUE OCCULTA RESUR-
GIT.*Après s'être cachée enfin elle paroît.*

XXX.

XXX. *Luna plena.*

CANDIDA CANDIDIS.

Elle n'est que blancheur dans un temps bien serein.

Quod usurpabat Regina Claudia conjux Francisci
I. in illustre documentum, se cum sui simillimis sincerè agere velle.

XXXI. *Luna,*SEMPRE LUCE UNA PARTE E L'ALTRA
LANGUE.*Ex una parte splendo, ex altera lingueo.**Je brille d'une part, de l'autre je languis.*

In Personam morbo collictantem, quæ ingenio erat præcellenti.

XXXII. *Luna propter umbram terra deficiens.*

ALTERIUS UMBRA.

Pour me nuire elle me fait ombre.

Quo invidiæ imago exhibetur.

XXXIII. *Eadem, hoc lemme.*

NON SEMPER OBSTABIT.

*Cet obstacle à mes feux, ne dure pas toujours.*XXXIV. *Luna cum verbis Sapientis.*

CONSUMMATA MINUITUR.

*Elle déchoit, d'abord qu'elle a paru parfaite.*XXXV. *Luna plena.*

AT OPACA SUPERNE.

Mais du côté d'en haut, elle est dans les tenebrès.

In

In quondam eruditum, hereseos tamen reum.

XXXVI. *Ludo equestri Roma celebrato Anno 1634. die 26 Februarii ab Equitibus Romanis, sub auspiciis Cardinalis Antonii Barberini, Lunam symboli loco habebat Comes Fabritius Ferretius, hac inscriptione.*

PER AMICA SILENTIA.

C'est durant le silence, & dans l'obscurité.

Quo secretum suum exprimebat amoris affectum.

XXXVII. *Eandem gerebat Eques Mutius, cui alludens ad nomen suum adiciebat.*

DE MUTI CAMPI E DEL SILENTIO AMICA.

Amicus noctis & silentii.

J'aime la nuit & le silence.

XXXVIII. *Dominus Horatius Navius eligebat sibi Lunam & Stellas, epigraphenque addebat, qua non longè abut à lemmate Ferretii.*

FIDA SILENTIA.

Le silence est fidele.

XXXIX. *Symbolum Pauli II. Papæ erat Luna, cui adscriptum.*

NOCTU RENIDET.

C'est la nuit qu'elle brille la mieux.

Adeò perditæ erant res, cum ad clavum Regiminis federet, ut ejus virtutes magnum haberent campum se extendendi.

- XL. *Eminentissimus Cardinalis de Monte Aretino significaturus se omnem suum splendorem debere Deo, pro symbolo constituebat Lunam à Sole lumen suum accipientem, cum verbis Propheta.*

ILLUMINATIO MEA.

De lui vient ma lumiere.

- XLI. *Idem corpus gerebat Henricus Dux Brunsvicensis.*

LUX IN TENEBRIS.

Elle luit dans les tenebres.

Quod Fidei proprium est.

- XLII. *René Rex Sicilia Lunam crescentem, cui inscripta erat vocula LOS, quæ conjuncta cum luna crescente idem est ac si dicas.*

LOS EN CROISSANT.

Lans crescendo.

Quo innuitur, encomia non cadere in quendam posse nisi qui virtutum satellitio sit probè stipatus. Equestrem constituit ordinem, qui hoc symbolo gavius est.

- XLIII. *Vincentius Gonzague Ducis Mantua non multum ab hoc abluat, qui Lunam crescentem gerebat cum vocula*

SIC.

Quod ita suppleri potest, ni fallor, SIC CRESCENS, atque tunc eundem sensum habet, quem superius.

- XLIV. *Marchio de Torremaggiore & Hippolita Carette ejus conjux duo sibi reciproca formabant symbola,*
CUM

cùm matrimonio jungerentur, quorum alterum pro corpore habebat Solem defectum patientem intercedente Luna, his verbis.

SIC MUTOR AD ILLAM.

Je change ainsi pour elle, en perdant mon éclat.

Quia propter illam se maximis honoribus abdicabat.

XLV. *Alterum erat Luna Solem respiciens, quo illa utebatur, hoc lemmate.*

ME TUIS ORNARI.

De vôtre seul éclat, je fais toute ma gloire.

XLVI. Luna.

ACCEPTUM COMMUNICAT ORBI.

L'éclat qu'elle reçoit, elle nous communique.

In quendam, qui Operibus suis publicatis magnum cum Orbe literario communicabat lumen.

XLVII. *Luna solem deficientem reddens.*

ABSCONDIT ORBI.

Elle le cache au monde.

In Fugam infantis Jesu in Ægyptum, quâ illum tuebatur à sævitia Herodis S. Virgo.

XLVIII. *Luna mundum illuminans.*

CUNCTA REFUNDIT.

Elle ne s'en réserve rien.

In quendam fidelem rerum commissarum administratorem, de quibus exactè rationem reddere potest.

XLIX.

XLIX. *Luna.*

DAT QUOD HABET, NEC MINUS
HABET.

Elle donne ce qu'elle a, sans rien perdre de ce qu'elle a.

Quo exprimitur bonorum spiritualium natura.

L. *Luna sine splendore.*

COELO DATUR QUOD DEMITUR
ORBI.

Elle donne au Ciel, ce qu'elle ôte à la terre.

Semper illuminata sua facie splendet Luna, quod cum non appareat in terra, in Coelo suum splendorem tunc exferi certò scias. Atque in eo genium alicujus Personæ describere potest, quæ opera sua bona tegit, neque præter Deum ullum aliquem in testimonium adhibet.

LI. *Luna crescens.*

ALIQUANDO PLENA.

Elle se remplira avec le temps.

LII. *Luna.*

NUNQUAM EADEM.

Jamais le même.

In quendam inconstantem.

LIII. *Luna.*

OPEROSIOR UNDE SPLENDIDIOR.

Elle agit plus, quand elle a plus d'éclat.

In aliquem, qui indefesse occupatus est in præcipuis
Reipublicæ muneribus.

LIV.

LIV. *Luna sine splendore.*

AT COELO REFULGET.

Mais elle brille au Ciel.

In obitum Afcanii Piccolomini Archiepiscopi Senensis.

LV. *Luna eclypsin patiens.*

DUM MODO CURSUM CONSUMMEM.

Qu'importe pourveu que j'acheve ma course?

LVI. In ludo equestri à Rege instituto Delphinus gerebat
Lunam hac inscriptione.

UNO SOLE MINOR.

Le Soleil sent à plus d'éclat qu'à moy.

LVII. Princeps verò, qui praerat turbae Turcarum, Lunam crescentem.

CRESKIT UT ASPICITUR.

C'est selon vos regards que j'ay plus de lumiere.

In quo allusio fit ad symbolum Regis, qui Solem gerit.

LVIII. *Luna.*

LUMINE PROFICIT.

Elle se sert de ses lumieres pour faire du bien à tous le monde.

LIX. *Luna supra horizontem, cum Sole.*

INTERDIU QUOQUE.

Et de jour mesme.

In

In quendam, cuius singularis virtus ab aliorum splendore adeo obnubilari nequit, quin omnium oculos incantat.

LX. Luna deficiens.

VALIDIOR TAMEN.

Ses influences, n'en sont pas moins fortes.

Non est tanta morborum afflictionumque vis, ut ingenium dotesque hominum illustrium protinus deprimere valeat.

LXI. Luna in conjunctione cum Sole, unde sine lumine apparet.

OBSCURATUR AT JUNGITUR.

Elle a moins d'éclat, mais elle en est plus proche.

In quendam, qui mundum abnegat, ut arctior ejus unio fiat cum Deo.

LXII. Luna defectum patiens in suo Apogeo.

ELATA CITIUS CLARESCIT.

Plus elle est élevée, plutôt elle rentre dans les lumières.

LXIII. Luna plena.

AT CITO DEFICIT.

Et d'abord elle perd son éclat.

Vana est omnis pompa mundana citoque transiens. Hinc optinè secunda fortuna depingitur per Lunam deficientem, quippe quam sæpissime fit ut tandem volubilis error.

LXIV. Luna sine splendore.

RENOVABITUR.

Elle sera renouvelée.

V

Hxc

Hæc septem symbola à Lucarinio Academico Sinensi inventa sunt, quorum postrema duo in mortem Simonis Lunadori Episcopi de Nocera confecerat.

LXV. *Luna à parte terra tenebris involuta atque circa eam stella.*

CLARA VIDENT CLARAM.

Ceux qui sont éclairés, la trouvent lumineuse.

Quod P. Bovius adornavit in gloriam S. Ignatii, cuius faciem totam illuminatam sæpe videbant S. Philip. Neri atque alii Sanctitate præstantes.

LXVI. *Idem vitam contemplativam & activam quam in monasteriis vivunt, efficiturus pingebat Solem & Lunam hoc lemmate.*

ALTERNO MUNERE VISA.

Chacun à son tour se fait voir.

LXVII. *D. Patin cum patria pulsus alias regiones perere cogeretur, pro symbolo assumebat Lunam deficientem in umbris terra hac epigraphe.*

PATITVR NON DISSOLVITVR.

Elle souffre, & souffrant elle subsiste encore.

LXVIII. *Generos. D. de Coligny, Præfectus copiarum, quas contra Turcas Rex mittebat in Hungariam, in expeditionis felicitis amen pro symbolo sibi eligebat Lunam à Sole obtenebratam, cui adscriptum erat.*

TIBI SE PERITVRA RESERVAT.

C'est à vous seul d'effacer son éclat.

Qui-

Quibus verbis Regem alloquitur, cujus symbolum est Solis pictura.

LXIX. Luna plena.

TOTVS FRATER IN ORE EST.

Elle a rom Pair de son frere.

Quod de Sole dicitur. Factum est in quandam Fœminam, quæ fratrem suum ad vivum referebat.

LXX. Luna crescentis cornua.

CRESCAM VT PROSIM.

Je ne croistray que pour faire du bien.

Quo insigniuntur generosa mentes, quæ ob virtutem ac magna sua merita summis honoribus affecta ambitioni suæ non student sed uni bono publico.

LXXI. Laurentius Caraffa mortem Fratris sui Corniti de Policastre desens, pro symbolo assumebat Lunam deficientem, cujus hac erat epigraphe.

RAPTO LVMINE FRATRIS DEFICIMVS.

Je languis, en perdant les regards de mon frere.

LXXII. Luna eclipsin patiens in umbra Terre.

INSPECTO ORBATVR AB ORBE.

En regardant la terre, elle perd sa lumiere.

Qui nimium adhæret umbris terræ, certum est illum deperdere lumina Coeli.

LXXIII. Luna deficiens, quia est plena.

CRESCIUTA MANCO.

Crescendo deficio.

Je m'éclipse lorsque je suis plus grande.

Author hujus symboli multa hujus generis peculiari quodam libro in vulgus emisit. Hoc in illustrent Forminam d'Arpajou factum est, quæ morte excedebat simul ac in Ducissam evehebatur. Quæ re ad omnes omniino trahi potest, qui fortuna accedente vita defunguntur.

LXXIV. Luna deficiens.

ÆGRAM MENS SVSTINET INGENS.

Elle est malade, mais une sage intelligence la gouverne.

In aliquem, qui afflicto in statu mentem integræm sibi servat, nec quicquam de animi constantia perdit ad instar Lunæ, quæ quamvis defectum patiatur, nunquam tamen à mente relinquitur, quæ eam regit.

LXXV. Luna plena in medio noctis incedens splendens.

JAM SOLA, SOLEM ÆQVAT.

Quand elle est seule elle fait les fonctions du Soleil.

In defunctæ Reginæ administrationem Regni.

LXXVI. Luna duplata & refluxa maris.

SEDATQVE, CIETQVE.

Elle l'excite & l'appaise.

Quod pro D. d'Avaux Plenipotentiario excogitatum est, qui in insignibus habebat crescentis Lunæ cornu. Quadrat autem in genere in omnes, qui affectus suos sedare & que ac cietre queant.

LXXVII. *Luna deficiens proptex umbram terra.*

FINICIALI QUANDO ELUCTABOR.

Pen sortiray bien-tost.

In quendam, qui cum adversa conflictatur fortuna, cujus nihili tandem aliquando sperat futurum.

LXXVIII. *Luna crescens.*

DONEC TOTUM IMPLEAT ORBEM.

Jusqu'à ce qu'elle remplisse tout son cercle.

Hoc symbolum Henrici II. inter celeberrima habendum. Sane qui id amatorum censent atque in Dianam de Poitiers concinnatum. At magis simile videtur vero, id esse heroicum, magnamque innuere Principis Magni spem, fore, ut aliquando rerum potiatur totius Orbis.

LXXIX. *Quarta pars Lune.*

LATEO NON MINUOR.

Je ne perds de mon éclat, je ne fais que le conoher.

In quendam personam, quæ benè later, atque ex eo nihil existimationis suæ amittit.

LXXX. *Luna plena.*

QUANTO PIU S'ALLONTANA, PIU RISPLENDE.

Quo remotior, eo splendidior.

Plus elle s'éloigne, plus elle éclate.

Id aliquem, qui Patria sua relicta magnam sibi acquirit famam. Luna quippe nunquam magis splendet, quàm procul remota à Sole.

V 3

LXXXI.

LXXXI. Luna.
E TAL'NON TORNA MAI QUALSI DIS-
PARTE.

Nunquam eadem redit.

Elle ne retourne jamais telle qu'elle est partie.

Quo mobile notatur pectus, aut qui ex itinere re-
 vertitur totus mutatus. Similitudo in eo sita est, quod
 nunquam eadem oriatur Luna, major enim est sem-
 per aut minor, quam die precedente.

LXXXII. Luna.

FRATERNOLUMINE CRESKIT.

Elle brille de la lumière de son Frere.

In Regis fratrem, cujus omnis splendor ex eo pen-
 debat.

LXXXIII. Luna Solis radis illuminata.

ACCIPIT UT DET.

Elle reçoit pour donner.

Hoc unum eorum est, quibus porticus Palatii Regii
 est decorata, ubi in honorem equitis Bayard consti-
 tutum est, qui munus quoddam a Foemina quadam
 Brixiae in Italia, apud quam divertebatur, accipere
 noluit nisi ea conditione, ut id rursus in ejus filias
 dispensari concederet. Quadrat etiam egregie in vi-
 rum eruditum, qui hunc in finem tantum discit, ut ha-
 beat quibus imbuat alios.

LXXXIV. Luna occidens, cujus quarta tantum pars
adhuc est conspicua.

REDIBO PLENIOR.

LXXXI

ε V

In

In quendam, qui studiorum causa Patriam reliquit, ut doctior redeat.

LXXXV. Luna.

NON PERDE MAI PER VARIARE IL
GUARDO.

Nil perdit facie mutata.

Elle ne perd rien pour change de face.

Quo quidam notatur, cui ex meritis suis nihil deedit, quamvis non tam splendide ut alii appareat.

LXXXVI. Luna deficiens.

MINUS LUCET, HAUD MINUS ARDET.

Elle a moins d'éclat, & n'a pas moins d'ardeur.

In amorem absconditum, ardentemque.

LXXXVII. Luna Solem deficientem reddens.

PRÆSENTIA NOCET.

La présence de l'un nuit à l'éclat de l'autre.

Quod ad congressus Principum quidam Politicus trahebat, quibus alter alterius splendorem plerumque obtenebrat.

LXXXVIII. Luna defectum patiens ab umbra terre ob plenitudinem suam.

TUNC TE TERRA TEGET CUM TOTUM IMPLERIS ORBEM.

Quod erat concinnatum in obitum Francisci Xavierii, ejusque suscepta in Indiam itinera notabat.

CALDI GLI PRENDE, FREDDI GLI
VENDE.

Calidos accepit, frigidos reddit.

Elle les reçoit chauds, & les rend froids.

Reddunt ingrati pro beneficiis acceptis mala, uti
Luna pro calidis Solis radiis influxus frigidos.

XC. Luna infra stellas.

PROPIOR NON MAJOR.

Elle est plus proche, mais elle n'est pas plus grande.

Quidam videns brabeum equestri ad annulum tra-
jiciendum decursione facta adversario suo ad judi-
catum à judice, quo cum vinculis propinquitatis erat
conjunctus, quamvis id magis se meritum esse quàm
illum putaret, postero die hoc symbolo comparebat,
quo significare volebat, sicut Luna major apparet stel-
lis, quia nobis propinquior, quamvis re vera multo
iis minor, ita adversarium apparuisse se multo præ-
stantiorem, quia sanguine erat conjunctus stadii di-
ribitori.

XCI. Luna.

SECUNDÆ GLORIA LUCIS.

La seconde lumière.

In Fratrem unicum Regis.

XCII. Luna.

YA MA'S, YA MENOS,

Jam major, jam minor.

XCIII. Tantost plus, tantost moins.

In

In quendam, ejus fortuna adeo inconstans est, ut Lunam referat, quæ jam crescit, jam decrescit. Quadratur quoque in talem, qui cum Apostolo dicit: *Scio abundare & penuriam pati.*

XCIII. Luna in medio stellarum.

INTER OMNES.

Elle brille entre toutes.

In S. Virginem, cui primas debemus inter omnes Sanctos.

XCIV. Luna eclipsum patiens.

CENSURÆ PATET.

Elle est exposée à la censure.

In Virum magnum, ejus vivendi ratio censura publicæ ita est exposita, sicut eclipsis hujus sideris omnium oculis.

XCV. Luna plena atque sub ea astaci, concha margaritifera &c.

PLENA SIBI ET ALIIS.

Vel

DE PLENITVDINE EJVS OMNES ACCIPIMVS.

In S. Virginem, cui Deus omnia beneficia & gratias commisit quæ in nos vult derivari, quibus cum abundet, largos eorum super nos effundit thesauros. Quod hic luna effingitur, quæ quando plena est, secundum Plinium medullâ ossa & omnia animalia conchis implet.

XCVI. Luna.

MI MUDANCA MI-CONSTANCIA.

V 5

Con-

Constans inconstantia.

Constante en mon changement.

Non est constantius quicquam inconstantiâ.

XCVII. *Luna Soli opposita.*

CLARIOR OPPOSITU.

Elle a plus d'éclat en son opposition.

In Authorem quendam, qui refutatione aliorum
celebrior redditur.

XCVIII. *Luna.*

SEMPER IPSA.

Elle est toujours la mesme.

Plus heureuse par moy, que par ma renommée

D'un mesme esprit constamment animée

Je roule également & mes nuits & mes jours

Et quoy qu'en dise le vulgaire

Je reviens sur mes mesmes tours

Sans recevoir en moy de figure contraire;

Quod latinè sonât;

Quid spargat mala fama parum est, juber esse quic-
tum

Virtutum regina meum Constantia pectus,

Namque pari revoluta gradu noctemque diemque

Patriot æquali semper discrimine, verum est

Me vulgò instabilem nimia levitate vocari,

Dum modo conspicio fulgenti veste decora,

Nunc tristes atrata sinus, nunc tota videri,

Mox media, ast eadè facies, & semita, cursus,

Omnia sunt, non est quicquam mutabile Lunæ.

XCIX. *Luna Solem sequens in Zodiaco.*

SEQUITUR VESTIGIA FRATRIS.

Sur les pas de son Frère.

Tant de monstres divers ne scauroient arrêter

Ce bel Astre dans sa carrière

Mais plain de force & de lumière

Nous voyons que sans s'écarter

Dés qu'il paroît sur l'hémisphère

Il suit fidèlement les traces de son Frère.

Quos ita interpretati sumus.

Terribiles visu formæ Tantumque Dracoque

Et quotquot Cœlo spectantur monstra sereno

Non retinere sua possunt feritate prominentem

Fraternos passus, Diane nobilis axem.

Quin ubi sydereus Cœlo caput extulit alto

Phœbus, adest, sequiturque pari vestigia passu.

C. *Luna*

LUNA SOLI UNI

Une seule au Soleil.

Hoc proprie spectat ad matrimonium. Lemma ex denominatione duorum luminarium petitum est, de quibus Vir quidam doctus acute: *Neque hic esset Sol nisi solus, neque hoc esset Luna si sola.*

CI. *Luna plena & respiciens Solem.*

TOTUM SI POSSET HABERET.

Si elle pouvoit, elle se transformeroit toute en lui.

In Foeminam mariti sui admodum amantem.

CII.

CII. *Luna defectum patiens.*

MORIENTIS SIDERIS UMBRA.

Par l'ombre d'un Astre mourant.

In S. Virginem super monte Calvaria.

CIII. *Mulier quadam ex stirpe de Cresimbeto in insignibus crescentis Luna cornua habens, in mentellorum pingi pro symbolo curabat; cui allusione facta ad nomen suum adscribebat.*

CRESCE IN BENE.

Crescit ad perfectionem.

Elle croit en perfection.

CIV. *Luna lumen Solis recipiens.*

CONSORS FRATERNI LUMINIS.

Elle participe aux lumieres de son Frere.

CV. *Luna sensim apparens.*

LUMEN EUNTI.

Plus elle va, plus elle a de lumiere.

CVI. *Luna.*
NIVEUM DAT VISA DECOREM.

Tout est blanc, quand elle paroit.

In mores ingenuos, quos S. Virginis exempla nobis inspirant.

CVII. *Luna deficiens.*

E PUR CAMINA.

Tamen non defleat.

DO

Elle

Elle ne laisse pas d'aller.

In quendam, qui invidia & aduersitatibus repugnantibus antiquum suum obtinet, eodemque semper agit modo.

CVIII. Luna.

A LA NOTTE COMPARTIRAI DEL
SOLE.

Nocti dat radios Solis.

Elle porte à la nuit, les rayons du Soleil.

In Viros Apostolicos, qui infidelibus Evangelium prædicant.

CIX. Luna inter stellas.

MAJOR QUIA HUMILIOR.

Elle est plus grande, parce qu'elle est plus basse.

In humilitatem, quæ nobis apud Deum magnam conciliat gratiam mirandumque in modum evehit.

CX. Luna.

CUM LUCE REFRIGERIUM.

Elle nous rafraichit, lors qu'elle nous éclaire.

In S. Virginem, cujus opæ animæ ex purgatorio liberantur & Coelum obtinent.

CXI. Luna deficiens.

DEFICIT ORBE PLENO.

Elle manque quand elle est pleine.

In quendam, qui imminente tandem fortuna secunda decidit.

CXH.

CXII. Luna ab umbra terra eclipfin patiens.

EREPTA SIBI LUCE NOCET.

Elle se nuit en s'ôtant la lumière.

In impios, & libertinos, qui omnem movent lapidem, ut lumina gratia ac rationis protinus destruant.

CXIII. Luna in nube.

NON VISA PRÆFULGET.

Bien qu'on ne la voye pas elle ne laisse pas de briller.

In Personam quandam, quæ se Deo sacravit & monasterio inclusa est.

CXIV. Luna plena.

RESURREXIT LUCIDA.

Elle s'est levée, avec tout cet éclat.

In Nativitatem S. Virginis.

CXV. Luna super Oceano.

LUMINE NON TURBINE.

C'est par sa lumière, & non pas par ses mouvemens.

Quod Principi congruit, qui omnes suas regiones summa laude ac sine turba gubernat, palatio suo semper fixus adhærens.

CXVI. Luna plus luminis habet, quando nobis videtur habere minus, quia tunc Soli proxima est.

MAS LUZ PORQUE MENOS RESPLENDOR.

Multum luminis, parum splendoris.

Elle a plus de lumière, & n'a pas tant d'éclat.

Que

*Que ma lumière est peu connue ,
 Qu'on juge mal de mes vertus ,
 Si l'on en veut croire à la venue :
 Pen ay moins lorsque i en ay plus.*

INTERPRETATIO:

Judicer ignotâ cum de virtute , sinistris
 Judiciis, hominum mihi sæpe injuria fiat.
 Si tribuenda fides oculis , ego lumine parvo
 Emico, dum magna molis sum parte corusca.

In quendam solitudinis amantem , vitamque occultam viventem.

CXVII. Luna.

AFFERT CUM LUCE QUIETEM.

Sa lumière nous est un gage du repos.

In Regis connubium , cujus auspiciis pax redderetur.

CXVIII. Luna plena in medio stellarum.

ENTRE TOVTES VNE PARFAITE.

Vna inter omnes perfecta.

Mauritius Sevus Nobilis Lionienſis, qui rerum potentie Francisco I. florebat, quinquaginta typis vulgabat Anno 1544 ſymbola, quorum lemmata omnia ſunt gallica, verſibusque ornata. Exhibet in eo opere tot picturas in ſuam rem amatoriâ, quæ tamen honeſtatis limites haud excedunt, qua virtute ei chara erat amaſia, eamque unice ſuis verſibus & ſymbolis celebrabat ut ex titulo videre eſt, qui habet: *Delic. Objet des plus hautes vertus.*

CXIX.

CXIX. *Luna nocte obscura.*MA CLARTE TOUJOURS EN TENE-
BRES.

Claritas mea semper in tenebris.

Quod ejusdem Authoris est atque ordine trigesimum septimum, quo videtur adamata suæ secessum deflere, in quam hujusmodi habentur versus:

Au centre heureux, au cœur impenetrable

A cet enfant sur tous les Dieux puissant.

Mais me entra en tel heur miserable

Que pour jamais de moy se banissant

Sur son Printemps librement fleurissant

Consterna en ce saint lieu de vivre.

Sans autrement sa liberté poursuivre,

On se nourrit de pensemens funebres

Et plus ne veut le jour mais la nuit suivre,

Car sa lumiere est toujours en tenebres.

Quorum talem concepimus versibus latinis
sensum :

Centro felici plus ferrea corda gerenti

Quæ cunctis anteit superis, præstantior infans.

Ergo dies hæc atra meam (miserabile) vitam

Dividit exilio æterno in flore juventæ?

Dum parat optatæ se libertatis alumnæ

Hunc Sanctum pietate locum quæ sponte petivit.

Hic ubi funereo mentem modulamine pascens

Se velit obscuræ noctis comitem esse, diei

Diffusa quam luce fui & tot volvere curas

Majus enim tenebris lumen sperabit opacis.

CXX. *Henricus II. cum adhucdum Delphini nomen
subiret pro symbolo habebat Lune crescentis cornu,
cum hoc lemmate.*

DO-

DONEC TOTUM IMPLEAT ORBEM.

Quo innuere volebat, se indies majora facere & virtutis & prudentiæ incrementa, donec tota rerum administratio sibi advolveretur.

CXXI. *Patre verò defuncto, à Paulo Jovio petiit D. Mortier, qui Regis nomine Legati vices obibat Roma, ut Symboli ejus epigraphen immutaret, postquam in id fastigium jam esset evectus, sortemque prioris symboli explesset. Hinc Luna cornu in plenam Lunam mutavit Paulus Jovius lemmatisque loco adjecit.*

CUM PLENA EST FIT ÆMULA SOLIS.

Quand elle est pleine, elle ne cede point au Soleil.

Quo allusio fit ad symbolum Caroli Quinti, qui habebat Solem in Zodiaco his verbis. NONDUM IN AUGE. *Il n'a pas encore tout son élévation;* & ad Philippi Secundi, qui gerebat Solem orientem hac inscriptione. JAM LUSTRABIT OMNIA. Utrique horum bellum fecit felici successu Henricus II. ad ea recuperanda quæ à Patre erant amissa. Interim certum est eum hoc posteriori symbolo nunquam usum fuisse, num id autem in Dialogo suo de symbolis confervaverit Paulus Jovius, utique nos latet.

CXXII. *Gabriel Simeonis conatus est etiam symbola quadam excogitare, quæ tamen juxta regularum amussim non probe videntur elaborata, quorum est quoddam in Regem Navarra Autojium de Bourbon & Reginam suam spon(am, quod pictura loco habebat Annulum cum adamante, cujus in medio erat Sol & Luna hoc lemmate.*

SIMUL & SEMPER.

Ainsi toujours ensemble.

X

Quo

Quo volebat depingere amoris vim atque constantiam, ut & ejusdem splendorem & egregie facta.

CXXIII. *Luna crescens.*

PLUS CROIST PLUS LUIT.

Quò plus crescit, eò magis lucet.

Quod compositum est in Principem juvenem.

CXXIV. *Luna.*

OGNUN SA CHI M'ACCENDE.

Omnibus est notus qui mihi lumen præbet.

Chacun sçait qui m'allume.

In Personam, cujus ingenuus legitimusque affectus omnibus æque patet.

CXXV. *Luna super Oceano, cum verbis Horatii.*

SEU TOLLERE SEU PONERE
VULT.

*Soit qu'elle veuille faire élever les flots, on les faire
abaisser.*

In Regem belli & pacis arbitrum.

CXXVI. *Luna nube tecta.*

ATQUE ABSCONDITA PRODEST.

Elle fait du bien qu'elle soit cachée.

In eleemosynas, quæ secreto fiunt à persona vitam absconditam viventè.

CXXVII. *Luna.*

MUTAT VICES.

Elle change souvent de face.

In

In aliquem, qui vivendi modum sæpe mutat.

CXXVIII. Cum Anno 1640 primum Ordinis sui seculum elapsum celebrarent Jesuitæ, Flandrici hanc solemnitatem pluribus decorarunt symbolis, in quibus quinque erant, quæ pro corpore habebant Lunam.

Luna.

OMNIA SOLIS HABET.

C'est du Soleil qu'elle tient ce qu'elle est.

Quo gratum suum exhibebat animum hi Patres erga Jesum Christum, cui omnia sua se debere hoc symbolo aperte testabantur.

CXXIX. Luna plena.

TOTO MICAT ORBE.

Elle remplit son tour.

Epigraphe latina æquivoca est, idem autem hic valet ac implet mundum.

CXXX. Luna.

MEDIA FOVET OMNIA NOCTE.

En milieu de la nuit tout subsiste par elle.

CXXXI. Luna defectum patiens.

OBJECTA TELLURE TENETUR.

L'ombre s'oppose au jour qu'elle reçoit.

In rabidos invidiæ morsus.

CXXXII. Luna ex umbris terra emergens.

IPSA FORMOSIOR UMBRA.

Elle en paraît plus belle.

X 2

CXXXIII.

EXTERNO LUMINE CRESCIT.

Elle reçoit d'ailleurs la lumière qu'elle a.

In aliquem, qui Principis favori debet verius suam dignitatem quam suis meritis.

CXXXIV. *Luna in medio stellarum.*

DI MAGGIOR LUCE VAGA.

Lucidior fermosiorque.

Elle a plus de lumière & nous paroît plus belle.

CXXXV. *Luna cum verbis Ovidii ex 5. libro Metamorph.*

NEC QUOD FUIMUSVE, SUMUSVE, CRAS
ERIMUS.

Je changeray demain de face & de lumière.

In vitæ instabilitatem.

CXXXVI. *Luna prope Solem.*

QUO PROPIOR TENEBROSIOR.

Plus elle s'en approche, & moins elle a d'éclat.

Minus habent plerumque autoritatis Magnates in Principum aulis quàm ab aula procul remoti. Ibi enim perdunt, quæ in suo districtu illis exhibetur, summam reverentiam.

CXXXVII. *Luna in Zodiaco.*

VELOCITATE PRÆSTAT.

Elle a plus de vitesse à fournir sa carrière.

Luna cursum suum intra novem & viginti dierum spatium absolvit. Sol verò trecentos & sexaginta quinque

que dies horasque aliquot impendit. Idem dicendum de cæteris Planetis, quorum quidam plus temporis exigunt. Atqui ex eo fit, quod symbolum nobis præbeat Luna hominum mira promptitudine præstantium, qui brevi tempore perficiunt quæ aliis nimio constant.

CXXXVIII. *D. Hercules Trivulce Regina Hispania Legatus extraordinarius ad Papam Innocentium X. gerebat Luna crescentis cornua in Zodiaco, hac epigraphæ.*

CITISSIMA EXPLET.

En peu de temps elle acheve sa course.

Quo animi sui promptitudinem diligentiamque notabat, quam in hujus Reginæ mandatis impigre expediendis volebat exhibere.

CXXXIX. *Luna, quæ incipit se exserere.*

SINE MACULA.

On n'y voit pas la moindre tache.

In S. Virginis conceptionem.

CXL. *Eadem.*

QUANDO PICCIOLA E PIU D'OMBRE E PURGATA.

Minimæ macula nulla.

Quand elle est plus petite, on n'y voit point de tache.

In eandem.

CXLI. *Exequiæ Ascanii Piccolomini Archiepiscopi Sinenfis decorabantur symbolo quodam, cujus pictura erat Luna noctu, hoc lemmate.*

IN TENEBRIS CLARIOR.

Plus d'éclat dans les tenebres.

X 3

Pro

Pro insignibus habent cornua crescentis Lunæ, qui sunt ex stirpe Piccolominiorum.

CXLII. *Luna Soli obversa.*

POR TI MI RESPLENDOR.

A te mihi splendor.

C'est par vous que je brille.

Epigraphe Hispanica lingua concepta est, symboli autem totius author est Saavedra.

CXLIII. *Sol & Luna.*

LUMEN IDEM.

C'est la mesme lumiere.

In Jesum Christum & ejus Ecclesiam.

CXLIV. *Luna regioni ignis elementaris vicina.*

ARCANO DEFENSA.

Sa froidure secrete l'en defend.

In aliquem, cujus temperamentum est tam moderatum, ut nil violenti in se sentiat.

CXLV. *Luna Soli opposita.*

SPLENDET, NON ARDET AB ILLO.

Elle en reluit, mais elle n'en brûle pas.

CXLVI. *Luna plena, nocte serena.*

MENTITA DIEM.

Elle imite le jour.

En hypocriseos figuram,

CXLVII.

CXLVII. *Luna cum Sole conjuncta, quando non crescit.*

CELAT QUOS ACCIPIT IGNES.

Elle cache les feux qu'elle reçoit de luy.

In affectum latentem.

CXLVIII. *Luna Soli opposita directæque lumen suum accipiens.*

OBLIQUOS NON ACCIPIT IGNES.

Elle ne reçoit point de feux obliques.

In quendam, qui præter officium suum nihil aliud præstare poterat.

CXLIX. *Luna Cælum illuminans & Sol oriens.*

INVIDE QUO PROPERAS?

Envieux ou vas tu si viste?

CL. *Luna à Sole lumen recipiens, quod cum Terra communicat.*

ACCEPTUM MITTIT.

Elle rend ce qu'elle en reçoit.

CLI. *Luna occidens.*

ORIETUR ALIBI.

Elle se levera ailleurs.

In alicujus mortem, qua ex hac vita in aliam transfertur.

CLII. *Luna,*

TERRÆ COELOQUE.

Elle luit pour la Terre, & brille pour le ciel.

X 4

CLIII.

CLIII. *Cùm Maria de Medicis se eo conferret, ut
Henrico IV. matrimonio jungeretur, pingebatur à
Bargaglio Luna Soli appropinquans, hoc lemmate.*

JUNGI PROPERAT.

Elle se hâte d'approcher de luy.

CLIV. *Idem in hoc connubium effingebat quoque
Lunam hac inscriptione.*

CONSPICUA QUA CONSPICIT.

Tout son éclat luy vient d'en être regardée.

CLV. *In reditum Reverendis. Psicolomini Archiepif-
copi Sinensis exhibebatur Luna occidens, hac epi-
graphe.*

IN REDITU GRATIOR.

Son retour la rend plus agreable.

CLVI. *Luna durante nocte.*

POST LUMINARE MAJUS.

Après du Soleil elle a plus d'éclat.

*In S. Virginem, cui post Christum omnis à fidelibus
exhibetur reverentia.*

GLII. *In Ludo quodam equestri eques quidam, cui
nomen erat de Celeri Reditu, symbolum sibi formabat
ex Luna oriente.*

REDIT & ITERUM.

Elle retourne encore.

CLVIII.

CLVIII. *Quidam Pater ardentibus optans votis Filiis
sui videre promotionem perfectam, symbolum consti-
tuebat, cujus corpus erat Luna crescentis cornu, ad-
dens.*

DA PLENUM CERNERE LUMEN.

Faites-nous voir toute vôtre lumière.

CLIX. *Luna plena.*

AT OPACA SUPERNE.

Mais du côté du Ciel, elle n'est què tenebres.

In Foeminam quandam eruditam, at hæresi inquit-
natam.

CLX. *Luna Soli opposita.*

DATE CHIAREZZA E NON ARDORE JO
PRENDO.

Tuum splendorem sine ardore.

Je reçoy vôtre éclat, sans prendre vos ardeurs.

Ejusdem Argumenti est cum CXLII. Lemma tan-
tum alia lingua est expressum.

CLXI. CLXII. *Duo etiam sunt composita ex con-
junctione Luna cum Sole, quo tempore plane non
apparet. Lemma prioris est.*

OBSCURATUR DUM JUNGITUR.

Elle perd son éclat, quand elle s'en approche.

Posterioris.

OBSCURATUR AT JUNGITUR.

Elle perd son éclat, mais elle s'en approche.

CLXIII. *Luna unum tantum cornu exserens, cuius apices multo lumine splendent.*

ETIAM FULGET APICIBUS.

En ses extremités, ce n'est que lumière.

In quendam, qui in rebus etiam vilissimis summam exactitudinem ostendit.

CLXIV. *Quidam Academicorum sub nomine Errantium, in symbolum sibi eligebat Lunam, cuius imago reddebatur in pelve aqua repleta cum subscriptione.*

QUAMVIS IN EXIGUO.

Quoy qu'en petit elle paroît entiere.

Quo modestia ductus ingenii sui imbecillitatem innuebat, cuius quamvis bene gnarus fidelem tamen se præbere volebat in exercitiis Academicis.

CLXV. CLXVI. *Duplici etiam symbolo depicta est vita humana, cuius adversa desinunt in prospera, prosperaque in adversa; unum pro corpore habebat Lunam.*

DESINIT UT CRESCAT.

Elle décroît pour croître.

Alterum Lunam plenam.

CRESCIT VT DESINAT.

Elle croît pour décroître.

CLXVII. *Luna inter stellas.*

PRÆSTAT TOT MILLIBVS VNA.

Elle a plus d'éclat elle seule, que mille qui luisent auprès d'elle.

In

In illustrem foeminam, quæ virtute, meritis, & æstimatione cæteras in aula quasvis superabat.

CLXVIII. Luna.

FULGET & ALGET.

Elle brille, mais elle est froid.

CLXIX. Cùm Cardinalis Crescentius, cujus insignia erant crescentis Luna cornua, significare vellet, quod omne suum decus deberet Papa Sixto V. unum pro symbolo crescentis Luna assumebat cornu cum Sole, & hoc lemmate.

ASPICE CRESCAM.

Je croistray si vous me regardez.

CLXX. Luna deficiens.

DEFICIO DUM PERFICIOR.

Je perds tout mon éclat, lorsqu'il est plus parfait.

In quendam, qui videbatur ad summum jam honoris fastigium posse pervenire, fortunæ autem malignitate repentè deturbabatur.

CLXXI. Luna crescens.

INTEGRA TAMEN.

Elle est pourtant entiere.

Sui semper similis est quæ figuram Luna, quamvis non eadem nobis omni tempore appareat. Pari modo homines inveniuntur, qui mascula virtute semper excellunt, calumniis autem nunquam non impetuntur.

CLXXII.

CLXXII. *Luna nova.*

RURSUS POST TENEBRAS.

Après l'obscurité, je reprens ma lumière.

CLXXIII. *P. Gambertius magnum conscripsit volumen de solennitatibus funebribus, quibus honorabatur Franciscus d'Este Dux Mutinensis cui interspersa sunt multa symbola, quorum corpus est Luna.*

Luna super mari agitato.

MOTAS EXASPERAT IRAS.

Elle en excite la colère.

Quo depingebatur animus hujus Principis ardens, quo contra Turcas pugnabat, qui Lunam pro insignibus habent. Lemma ex Ovidio est, apud quem extat lib. 5. Metamorph.

CLXXIV. *Luna plena.*

MOX DISPARE FORMA.

Elle changera bientôt de forme.

In alicujus levitatem. Epigraphen habet Claudianus.

CLXXV. *Luna plena.*

QUID AMPLIUS OPTET?

*Qu'a-t-ell a desirer, que d'être ainsi toujours?*CLXXVI. *Luna cum verbis Virgilii.*

MENTIRI DIDICIT.

Elle trompe toujours.

In hypocrisin, cujus symbolum est Luna.

CLXXVII

CLXXVII. *Luna.*

ACCIPIT HAUD REDDIT.

Elle reçoit & ne rend rien.

In animum ingratum. Luna nihil reddit Soli, à quo splendorem suum obtinet omni luce carens.

CLXXVIII. *Primum Luna cornu, quando appare-
re incipit cum verbis Martialis.*

PROPIUS VIDET.

Elle le voit de plus près.

De Sole hoc lemma agit, quod in simplices quadrat animas, quæ, etsi nihil videantur habere subtilitatis, à Deo tamen propius inspiciuntur, qui talibus summo-
pere delectatur, iisque se manifestari gaudet.

CLXXIX. *Luna plena, quando procul à Sole est, cum
verbis Martialis.*

ET PRETIUM DISTANDO FACIT.

*Elle accroît sa lumière, en s'éloignant de lui.*CLXXX. *Luna tenebris obortis.*EXORTUM EST IN TENEBRIS LU-
MEN.*Elle vient éclairer les horreurs de la nuit.*

Elogiorum & symbolorum in Sanctos Abatiz S. Genesvæ Parisiensis Author fecit hoc in Sanctam Clo-
tillidem, quam ad fidem perduxerat Cloveus.

CLXXXI. *Luna.*

EO UNDE LUCET.

Elle tourne ses regards, vers la source des lumières.

In

In animum gratiarum refendarum studiosum.

CLXXXII. *Luna.*

A SOLE DECUS.

C'est du Soleil que luy vient son éclat.

CLXXXIII. *Luna.*

CUM LUCE VIRES.

Sa force est jointe à sa lumière.

Quia in lumine Lunæ omnis ejus posita est virtus & influxus, eleganter nobis exprimit ingenii vim, quæ quoque tota in lumine & penetratione consistit.

CLXXXIV. *Luna cum verbis cujusdam Hymni.*

VULTU NITENTIS SIDERIS.

Par les regards, de l'Astre qu'il éclaire.

CLXXXV. *Luna quæ spectat terram, tenebris ob-*
voluta.

QUA COELUM SPECTAT LUCI-
DIOR.

Mais du côté du Ciel, elle est plus lumineuse.

CLXXXVI. *Academia, quæ Brixia est stabilita sub no-*
mine Errantium, pro generali suo symbolo gerebat
Lunam cum hujusmodi inscriptione.

NON ERRAT ERRANDO.

En errant, elle n'erre point.

CLXXXVII.

CLXXXVII. *Academicus quidam Pistoriensis in Academia Revelatorum idem habebat corpus, sed aliud lemma.*

ERRAT INERRANS.

Elle erre sans errer.

CLXXXVIII. *Luna.*

NON VULTUS NON COLOR U-
NUS.

Elle change de face, & change de couleur.

In quendam, qui non agit sincerè.

CLXXXIX. *Luna occidua, & Sol oriens, cum verbis
cujusdam Hymni.*

CEDIT DIURNO SIDERI.

Elle cede à l'Astre du jour.

In S. Johannem Baptistam, qui finem prædicationi suæ imponebat, cum Filius Dei prædicare inciperet.

CXC. *Luna plena procul à Sole.*

TANTO SI SCOSTA PIV, QUANTO PIV
SPLENDE.

Quo remotior, eò lucidior.

Plus elle a de lumière, & plus elle s'éloigne.

In quendam, qui quo magis se alicujus consortio detrahit, eò majora in se derivat bona, famamque meliorem & illustriorem reddit.

CXCI.

CXCI. *Luna, cujus scintillationes priores incipiunt erumpere, antequam ipsa oriatur.*

NONDUM NATA NITET.

Elle brille déjà devant que d'être née.

In S. Virginem; cujus conceptio gratiâ fuit plena.

CXCII. *Luna deficiens cum verbis Claudii.*

RADIOS INTERCIPIT ORBIS.

La terre à ses regards m'est un fâcheux obstacle.

Mundus impedimento est, quominus Deum videamus.

CXCIII. *Luna Solem adspiciens cum verbis Catulli.*

SPECTANDO EXPLETA EST.

C'est en le regardant, qu'elle se remplit de ses lumières.

Quo describitur mens, quæ Dei magnitudinem speculatur.

CXCIV. *Sol & crescentis Luna cornua.*

IN IPSVM CORNVA NVNQVAM.

Ce n'est pas contre lui, qu'elle tourne ses cornes.

In aliquem, qui à Principe suo nunquam desciscit.

CXCV. *Luna.*

SVB JOVE CLARIOR FRIGIDO.

Dans les temps les plus froids, elle a plus de lumière.

CXCVI.

CXCVI.

CXCVI. Luna.

GRATIA E DOLCEZZA OVVNQUE IN-
TORNÒ GIRA.

Gratia suavitasque quocunque respicit.

Grace & douceur, on tourne ses regards.

In affabilitatem suavesque cujusdam Principis mores.

CXCVII. Luna.

OMUOVE LEGGIADRAMENTE I PASSI
SUOI.

Motus agilis, passus festivi.

Ses pas sont mesurés, ses démarches sont belles.

In Foeminam, quæ commodè saltabat.

CXCVIII. Luna plena.

TDI BEL SERENO ADORNA.

Omne ex facie serena decus.

Un visage serein, est son bel ornement.

CXCIX. Luna plena.

OGNI SUA GRATIA ADUNA.

Gratia omnis collecta.

Elle rassemble ainsi, tout ce qu'elle a de beau.

CC. Quidam celebris controversiarum de rebus ad Religionem, propinquentibus Scriptor Ecolasianus, effingebat sub symbolo Solis, qui nunquam mutatur, hæresin assensu sub imagine Luna, qua semper mutatur. Soli adscripserat hunc versum:

Y

MIL.

MILLE ET SEXCENTIS. EST INVARIABILIS ANNIS.

Depuis seize cents ans, il est toujours le mesme.

Lunæ autem :

MILLE ET SEXCENTIS FACIES GENTUM
INDUIT ANNIS.

Elle change en cents ans, plus de seize cents fois.

Applicatio idcirco plus ingenii habet, quod initio decimi septimi seculi excogitatum sit, quo tempore Ecclesia mille & sexcentos annos floruerat, quod hic eadem opera innuitur sensuque ambiguo; Latini quippe pro tempore indefinito habebant numerum mille & numerum sexcenti, qui invicem conjuncti constituebant mille & sexcentos.

CCI. *Luna crescentis cornu.*

FOECUNDO LUMINE CRESCIT.

Sa lumiere seconde augmente chaque jour.

In quendam, qui indies ingenii dotes magis magisque exserit, novosque ejus subinde in publicum dat foetus.

CCII. *Luna Soli opposita.*

TERADIANTE CORUSCO.

C'est par vous que j'ay de l'éclat.

Quod est symbolum cujusdam, qui proficetur, se alii cuidam omne suum debere decus, haud secus ac Lunam, quæ Soli debet omnem suum splendorem.

CCIII.

CCIII. *Primum crescentis Luna cornu.*

INCIPIT AB OCCASU.

*Elle commence à paroître, du côté du couchant.**Mors novæ vitæ initium est.*CCIV. *Academicus luminosus ex Academia Errantium habebat Lunam plenam, quæ oriebatur Sole occidente hac subscriptione.*

GRATA VICISSITUDINE.

*C'est une agreable alternative.**In quendam, qui in alicujus locum & honorem faccedit.*CCV. *Abbas Ferro exprimere volens, gratiam, qua afficiebatur à Papa Urbano VIII. Cardinalis Franciscus Barbarinus, non impedimento esse, quin ejus rivuli etiam in alios se effunderent, Lunam pingebat, quæ lucem à Sole accipiens non impediebat, quin eundem aliis largiter preberet.*

ACCIPIT NON ADIMIT.

*Ce qu'elle reçoit ne nuit point aux autres.*CCVI. *Idem cum effingere vellet aliquam magna auctoritate in Provincia sua pollentem, quam eandem non habebat in Aula Principis ad latus, Lunam pingebat Sole proximam, ubi lumen suum respectu terre amittit.*

PROPIOR LUMINA PERDIT.

En s'approchant elle perd son éclat.

Lemma ex Boetio est, qui de hoc fidere sermonem
faciens inquit: *Phæbo propior lumina perdit.*

CCVII. *Luna.*

IN EODEM SISTERE NESCIT.

Elle ne peut garder la même fortune.

In animum inconstantem.

CCVIII. *Luna.*

CRESKIT, DECRESCIT.

Elle croist & décroist.

Imago nostræ vitæ volubilitatisque fortunæ.

CCIX. *Luna plena.*

EOVM OCCIDUUMQVE OCEANVM VER-

SAT.

Son empire s'étend, sur l'une & l'autre mer.

In præfectum classis.

CCX. *Luna.*

ILLVMINANS NOCTEM.

Elle éclaire la nuit.

CCXI. *Primus Luna apex.*

MINIMO CONTENTVS OBERRO.

Me contentant de peu, je passe mon chemin.

CCXII. *Luna.*

NYNQVAM QVOPRIVS ORBE MICAT.

Jamais le misme état, ny la misme figure.

Epigraphé Ovidii est & ad hominum instabilitatem referri potest.

CCXIII. *In Obitum Cardinalis Infantis Ferdinandi Austriaci, Fratris Philippi IV. Regis Hispania exhibebatur Luna in medio stellarum, cum his verbis Claudiani.*

SIDEREÆ CEDUNT ACIES.

Tous les autres Astres luy cedent.

CCXIV. *Luna oriens.*

ET REDIT FRIGIDA.

Elle retourne aussi froide qu'auparavant.

CCV. *Luna nocturno tempore.*

TUTUM LUX TUA PANDIT I-
TER.

Sa lumiere nous sert à trouver le chemin.

In librum Patr. Grenade, quem inscripsit *Ducem peccatorum.*

CCXVI. *Luna occidua.*

MORIOR UT ORIAR.

Je meurs pour revivre.

CCXVII. *Luna.*

SOLIS CORUSCA LUMINE.

C'est du Soleil qu'elle tient sa lumiere.

Y 3

CCXVIII.

CCXVIII. *Luna in medio stellarum.*

LA CONOCEN POR SENORA.

Reginam suam fatentur.

Ils la reconnoissent pour leur Reine.

In honorem Reginz Hispaniz, cum Madritum intraret.

CCXIX. *Luna crescentis cornu Solem respiciens.*

LUMINIS UNDE SATIS QUO TOTUM COMPLEAT ORBEM.

*Il en tire assez de lumiere.**Pour remplir toute sa carriere.*

In Serenissimum Delphinum, cui tantum gloriæ a glorioso Patre accedit, ut omnium ad se trahat oculos.

CCXX. *Luna in medio stellarum.*

LOS GRANDES L'ACCOMPANAN Y LOS PEQUENOS.

Comitantur majores minoresque.

Les grands & les petits, accompagnent sa marche.

In illustrem Reginz Hispaniz introitum Madriti, quem sua præsentia ornabant non tantum Proceres Regni, sed & populus cujusvis conditionis & artis.

CCXXXI. CCXXXII. *Papa Pius Secundus ex stirpe Piccolominiarum Sinensium erigi jusserrat eadem in urbe Tugurium in familia sua grande decus, cum introitum suum faceret Ascanius Piccolominus Archiepiscopus Sinensis, in quo magnifico ornatu illum expectabant septuaginta ejusdem familie Nobiles; cujus alterum latus insignium Pii II. quæ erat figura Crucis*
quin-

quinque Luna cornibus onerata, decorabant Luna crescentis cornu & hoc lemmate.

OLIM PLENA.

Elle a été pleine cy-devant.

Quo alludebant ad Pontificatum Pii II. & Pii III. qui eadem stirpe erant prognati.

Alterum insigneabant Lunâ Soli proximâ & hac inscriptione.

PLENILUNIO PROXIMA.

Elle approche de sa plénitude.

Quo Ascanium Piccolominium cognatum suum honorabant, eumque Pontifici summo proximum esse innuebant.

CCXXIII. Eadem in celebritate adhuc alia comparabant symbola, quæ eodem corpore gaudebant.

Luna Soli opposita.

RECTO INTUITU.

D'un regard toujours droit.

In mentis consiliique integritatem.

CCXXIV. Luna.

ET IPSA TENEBRAS TOLLIT.

Elle aussi chasse les ténèbres.

CCXXV. Luna plena.

TANDEM ORBEM IMPLEVIT.

Enfin elle a rempli son cercle de lumière.

CCXXVI. *Qui versibus gallicis decoravit introitum Marchionis de Ferrer., Legati Ducis Sabaudæ, Pompe hujus descriptionem quibusdam etiam ornatis symbolis, quorum unum, cujus pictura est Luna, cui adscriptum.*

LUX ALTERA MUNDI.

De ce vaste univers, la seconde lumière.

Quod ad Regiam Conjugem Sabaudicæ trahebat, quæ omni virtutum genere lectissimisque ornamentis ingenui est ornata, dignissimaque summo loco, ad quem meritum ejus juxta ac nativitas eam evexit. Author hujus symboli alludit ad symbolum Regis, quod est Sol, nullamque parem post Regem habere orbem innuit.

ASTRA

ASTRA SUB FIGURIS CUM HUMANIS, TUM PROPRIIS.

Non est exiguus eorum symbolorum numerus, in quibus astra nobis sub figuris humanis exhibentur. Philip-
pum II. Regem Hispaniæ gessisse Solem currui, quem E-
qui trahebant, insidentem, cui adscriptum erat: ILLU-
STRABIT OMNIA; in illis recensuimus, quæ pro
corpore habent Solem. Porro extare eorum nonnulla

certum est, quæ ita representari debent, uti ea sunt omnia, quorum emmata spectant ad equos hujus fide-
ris, qui ad currum sunt juncti.

I. HERILES AGNOVERE SONOS.

Ils reconnoissent la voix de leur Maître.

Hæc eadem figura insigniter quadraret ad figuram Solis, hoc lemmate, *Nuquam meta munda velaretur citra nec ultra.* Quia in usu erat priscis (ut cum Poeta loquar) curriculo pulverem Olympicum colligere, itaque fervidis eviratâ rotis evehi ad Deos, quod hæc lemmata alludunt. Solent etiam eadem figura nonnumquam insignire symbolum Regis.

II. *ol curru suo Oceanum petens.*

UT ALTERUM NUNC ORBEM.

Pour aller éclarer un autre monde.

Quod symbolum Neapoli apparebat in exequiis Philippi II.

III. *Dom. de Balsac symboli loco habebat Solem, viam sibi per nubes & nebulas struentem.*

VIAM FACIET, AUT INVENIET,

Il se fera passage, ou le trouvera fait.

IV. *Rege Parisios redeunte rebus compositis Regina exhibebatur sub imagine Aurora & Rex sub figura Apollinis, vel Solis super suo curru, cum verbis Virgilii.*

MATRE DEA MONSTRANTE VIAM.

La Mere lui frayant un chemin lumineux.

V.

V. *Rebus Gallorum vehementer afflictis, nummum cudi jussit Carolus Emanuel Dux Sabaudia Marchionatum Salutarum invadens, in quo exhibebat Centaurum caelestem, cujus ad pedes projecta erat Corona, quod sideris nomen est, hac epigraphe adscripta.*

OPPORTUNE.

Ayant trouvé l'occasion.

Quo significare volebat se coronam illam, quam occasio dabat, arripere, cum adempta esset sibi eâ ortâ rerum maximâ perturbatione, quæ ad se spectaret.

VI. *Cui responsurus Henricus Stephanus nummulis aureis insculpi jussit posituram Herculis sub figura humana, Centaurum illum deturbantis hac inscriptione addita.*

OPPORTUNIUS.

Plus à propos.

VII. *Cum Ursinorum domus admodum devinctum teneret Antonium & Ascanium Persum, qui se in tutelam Ducis de Gravina dederant, pro symbolo hi duo constituiebant constellationem Persei, sub figura humana, qui se submittebat Urse minori, his verbis Græcis:*

ΥΠΟ ΤΗΣ Δ'ΑΙΕΝ,

Sub hac semper.

Toujours au dessous d'elle.

Quo egregie alludebant non ad suum tantum nomen, sed etiam ad familiam Ursinorum, cui subesse magno ducebant sibi honori.

VIII.

VIII. *Plurima conspicua erant symbola, emblemataque, cum in matrimonium duceret Sebastianus de Wolucki, Dux præstantissimus de Rava in Polonia Susannam Orwadouskam, quorum titulus ita erat descriptus.*

Sphinx Samsonica de Illustrissima Urfinorum Sarmaticorum, seu Ravitarum & Daninorum gente.

Ex symbolis unum erat, quod pictura loco complectebatur signum Virginis, sub figura humana, cum verbis Virgulis.

JAM REDIT & VIRGO.

Et la Vierge retourne.

IX. *Iustis Thoma Principi Sabaudia factis, Turini exhibebatur exequiarum monumentum, ubi sub figuris humanis depicti erant plurimi Planeta & Stellarum positura ac cum primis quidem Luna, Jupiter, Mars, Mercurius, Saturnus, Hercules, Persens, &c.*

Lemma Hercules erat.

VISSE FVMOSO HOR GLORIOSO SPLENDE.

Jovis epigraphæ habebat.

TE MVTO IN GVERRA, E RIVERITO IN PACE.

Verum enim verò cum potius mereantur Emblematum titulum omnia, quam symbolorum, iis recensendis jam supersedebimus sub Emblematum titulo aliquando in conspectum reducendis.

X. *In honorem Reginae Mariae de Medicis in numismate quodam exhibebatur Navis Argo in Cælum translata*
at-

atque Heroibus repleta, qui aureum vellus ibant oppugnatum.

SERVANDO DEA FACTA DEOS.

En conservant les Dieux, j'ay mérité le Ciel.

Quo magnam ejus celebrabant curam Infantum,
quorum tutelam in se receperat.

XI. Sol occidens.

ALUMBRA EN OTRO CIELO.

Lucebit alibi.

Il va briller ailleurs.

In quandam, qui commune patriæ solum mutavit.

XII. Sol in medio Arietis & Libra.

ÆQUALIS VBIQUE.

Egal par tout.

Quod concinnatum est, in Dom. Seguerium Galliz Cancellarium.

XIII. Pat. Gamberius virtutes maximas. Ducis Mutinensis celebraturus in exequiis ejus, multa sub figuris humanis adhibuit sidera. Inter ea erat Hercules, cum his verbis Marialis.

JUVAT IPSE LABOR.

Je vois de mes travaux les succès glorieux.

XIV. Idem, adscripto lemmate.

NUNQVAM SVCCVBVIT.

Par tout victorieux, & par tout invincible.

XV.

XV. Orion, insignis Venator.

INSONTES IRÆ.

Une belle colere allume son courage.

XVI. Perseus cum capite Medusæ.

GRATUS TERROR.

Il est également agreable & terrible.

Pari ratione & aliis sideribus tribuuntur figuræ, quas ab Astronomis obtinuerunt, quippe difficulter admodum dignosci possent ex nuda stellarum illarum dispositione, quæ sidus aliquod constituunt.

XVII. Hinc etiam Pegasus pingebat Pat. Gambertius
addita epigrapho.

MUSIS AMICUS.

Il est amy des Muses.

XVIII. Signum Leonis sub ejusdem animalis figurâ representabat.

ET LUMEN & ARDOR.

Et lumiere & chaleur.

Quibus ornamentis plerumque eminent. Viri magni.

XIX. Phoenix Coelestis.

FUNERIBUS PRETIOSA SUIS.

Icy d'aucune mort, ie ne crains les atteintes.

XX. Columba Coelestis.

PROCUL OMNIS IRA.

Point de fiel ou regne la Paix.

XXI.

XXI. *Corona Cælestis.* 11169

ÆTERNUM DECUS.

Sa gloire est éternelle.

XXII. *Adem aliud adornavit ex Aquila, cum lemmato
ex Ovidio desumpto.*

NULLA POTES DELERE VETUSTAS.

Elle ne peut icy vieillir, ny se détruire.

Quo alluditur ad domum d'Este, cujus insigne est Aquila.

XXIII. In obitum cuiusdam celebris venatoris effingebatur Canis coelestis hac epigraphe.

QUIETE CORVSCA.

Il jouit maintenant d'un illustre repos.

XXIV. Ad exequias Philippi IV. Regis Hispania decorandas, qua celebrabantur Mediolani a Patrib. Barnabuis, navis pingebatur a portu solvens & super eam Constellatio Virginis.

HAC DVCE TVTA VIA.

On ne peut qu'être heureux, sous ce guide fidèle.

Quo exprimebant reverentiam, quam hic Rex habuerat S. Virgini.

XXV. Præter ea adhuc viginti fiderum posuere efformata sunt sub figuris suis communibus a Pat. Gambertio.

Sol in suo curr.

NO-

NOMEN CVRSIBVS ADDIT.

Il s'acquiert de l'honneur, par ses courses illustres.

In quendam, qui magnam sibi itineribus suis acquisiverat æstimationem.

XXVI. *Signum Libræ cum eo fidere, à quo contineatur.*

SIDERUM MAGNUM DECUS.

C'est l'honneur du Ciel & des Astres.

Justitæ administratio magno honori est Monarchis, subditis ingenti emolumento.

XXVII. *Libra Cœlestis.*

ÆQUATO EXAMINE.

Juste toujours également.

In Magistratum.

XXVIII. *Ara cœlestis.*

CONFESSA DEUM.

Elle procure à Dieu, le culte qu'on lui doit.

In Personam, quandam ingenti Religiosis studio flagrantem.

XXIX. *Hercules cum verbis Senecæ.*

VICTOR E COELIS MEOS SPECTO LABORES.

Il regarde du Ciel, mes travaux glorieux.

In S. Ludovicum.

XXX. *Retours.*

ADDITUS COELIS HONOS.

Il fait honneur au Ciel.

XXXI. *Plurima Sidera sub animalium terribilium
forma.*

TELLUS IN COELO VIDET QUÆ
TIMUIT.

La terre voit au ciel, ce qu'elle a redouté.

In Victoris cujusdam obitum.

XXXII. *Hercules.*

LOCUM VIRTUS HABET INTER
ASTRA.

La vertu trouve place, & tient rang dans le Ciel.

XXXIII. *Astræa.*

NOBIS TE REGIA COELI INVIDET.

La Ciel la renvoie sur nous.

In obitum cujusdam Personæ virtutibus multis or-
natæ.

XXXIV. *Cygnus.*

SINE LABE ARGENTEUS ARDOR.

Son éclat est sans tache, & brille comme l'or.

In quendam, cujus virtus est insignis ac sine labe.

XXXV. *Draco Coelestis.*

AD NULLAM REQUIEM FACILIS.

Il est toujours veillant, & ne repose point.

In Ministrum fatigari nescium.

Z

XXXVI.

XXXVI. *Gemelli.*

PATREM REFERUNT.

*Ils ressembloit leur Pere.**In duos Infantes morum paternorum strenuos imitatores.*XXXVII. *Leo coelestis.*

PLUS NOBILIS IRÆ.

*Un plus noble courroux anime son ardeur.**In quendam victorem, qui pro Deo atque Religione suscepit bellum.*XXXVIII. *Grus Coelestis.*

INSOMNES NOCTES.

*Elle veille toutes les nuits.**In aliquem, qui noctem transigit vel precibus fundendis, vel studiis incumbendo.*XXXIX. *Ursa coelestis.*

NUNQUAM LATET.

*Elle n'est jamais cachée.*XL. *Ursa minor.*

CERTA NAUTIS.

*Elle est aux Matelots un guide toujours seur.**XLI. Pat. Frison Poëmata sua consecraturus Reuerendiss. Episcopo Monasteriensi pingebat Lyram coelestem hac inscriptione.*

INSIGNIS SLENDORE SONOQUE.

Par

Par l'éclat & le son, on peut me distinguer.

Quod ad hunc Principem Ecclesiasticum spectabat, quem insignem faciebat non tantum ejus Nativitas, verum & eruditio, quam haud vulgarem in Poësi cum primis ostendebat.

XLII. *Scorpio.*

NESCIA VENENI.

Il n'a point de venin.

XLIII. *Stella Polaris in cauda Ursa minoris.*

OMNIS MOTUS EXPERS.

Elle est sans mouvement.

In animum tranquillum.

XLIV. *Ursa coelestis.*

DUM VERSATUR ERIGITUR.

Elle se leve, quand elle semble tomber.

XLV. *Eridanus.*

NULLAS CONFESSUS MURMURE VIRE-
RES.

Il fait sentir sa force, & ne fait point de bruit.

In aliquem, qui verborum est perparcus, rem tamen ad effectum impigre perducit.

XLVI. *Centaurus Chiron.*

NUNQUAM SIBI VIRIBUS IMPAR.

Toujours forces égales.

Z 2

XLVII.

XLVII. Saturnus cum duabus suis Lunis.

INDE CAPIT VIRES.

Quand ils sont joints à lui, la force est bien plus grande.

In Principem, qui foederatorum fuorum copiis auxiliaribus utitur.

XLVIII. Constellatio Crucis, quæ ad Polum Antarcticum est, uti Ursa ad illam.

NOVUM PANDIT ITER.

Elle montre aux Nochers, une nouvelle route.

CruX est fidelium ad salutem certissimus dux.

XLIX. Hercules.

CONTULIT CŒLO DECUS.

Elle fait dans le Ciel, un nouvel ornement.

In quendam Sanctum.

L. Pegasus.

DAL PARNASSO ALLE STELLE.

Ex Parnasso ad Stellas.

Du Parnasse aux Étoiles.

In Poëtam, qui Poëtarum choro insertus sublimi ferit fidera vertice.

LI. Triangulus coelestis.

SICURO DELLE OFFESE.

Extra offensionem.

*Rien ne me peut détruire.***LII.**

LII. *Delphinus coelestis.*

TEMPESTE APPORTO.

Tempestatem adfero.

J'apporte les tempêtes.

In Ludovicum XI. qui causa erat magnarum turbarum, cum adhuc Delphini honorem subiret.

LIII. *Corona coelestis.*

DEGNA DEL CIELO.

Cœlo digna.

*Elle est digne du ciel.*LIV. *Cygnus.*

QUI FULMINI NON TEMO.

Fulmina haud tremo.

*Icy je ne crains plus, ny les vents ny la foudre.*LV. *Hercules.*

QUANTE IN LUI SON VIRTU, SON TANTE STELLE.

Quot ipsi virtutes, tot stellæ micantes.

Ces vertus dans le Ciel, sont des Astres brillans.

In virum Sanctum.

LVI. *Gemelli.*

IL PARE MERTO LOR DEGNO E DI STELLE.

Ambo virtute Cœlo digni.

Tous deux par leurs vertus, ont mérité le Ciel.

In S. Cosmum & S. Damianum Fratres germanos.

LVII. *Ursa Coelestis.*

SEMBIO FUOCO E TUTTA SON GELO.

Calidissima specie, frigidissima reapse.

Il n'est rien de si froid, & je paroïs tout feu.

LVIII. *Hercules, Persens & Argonavis.*

E DOPO L'ARMI, IN CIEL PACE HAN GLI
EROI.

Alma post certamina heroibus in Cœlo requies.

Dans le ciel les Heros,

Après tant de combats jouïssent du repos.

LIX. *Idem.*

EGUAL E LA VIRTU PARE L'ONORE.

Idem ejusdem virtutis præmium.

D'une égale vertu, la même récompense.

LX. *Cygnus coelestis.*

E GODE QUI BEATO AURA FELICE.

Gaudet aura felici.

C'est la qu'un air plus doux luy fait de doux plaisirs,

In eruditum, qui contemplationibus operam navaturus solitudinem quarrit.

LXI. *Societate JESU Sedi Sacra probata Festo S. Cosmi & Damiani, Patres Flandrici inter ea symbola, quæ post unius Seculi spatium elapsum in confirmationis ejusdem Societatis celebritatem erant adornata, exhibuere Navem sub signo Gemellorum, addita inscriptione.*

FE-

FELICIBUS AUSPICIIIS.

Sous un aspect heureux.

LXII. *Simon Laurentius Veterani Comes de Montecalvo Cardinali Rospigliosi Papa Clementis IX. Nepoti Opera Mathematica Pat. Taquet è Societate Jesu dedicans pungi curavit Cygnum coelestem juxta Lyram & Delphinum, his verbis subjectis.*

MICAT INTER OMNES.

Il brille entre tous les autres.

Hic Papa à S. Malachia dicebatur designatus, ubi memorat *sidus oloris*, eratque ipsi antea nomen Julii Rospigliosi, quàm dignitas Pontificis summi ei deferretur, hinc *Fulium sidus* apud Horatium optimè in eum congruebat.

LXIII. *Argo Navis.*

NI UNDas NI VIENTOS.

Nec undas nec ventos.

Je ne crains plus ny les vents ny les flots.

In Cœlo quies.

LXIV. *Constellatio Aræ.*

NUNQUAM DEFICIET.

Le feu sacré n'y manquera jamais.

Quo alicujus celebratur in via virtutis constantia.

LXV. *Cùm Margareta Austriaca Philippi III. Regis Hispania sponsa solenniter Mediolani reciperetur, ejus in honorem pingebatur Aquila Coelestis plagam meridionalem respiciens, hoc lemmate.*

Z 4

FIXA

FIXA RESPICIT AUSTRUM.

Et c'est la seulement que tournent ses regards.

Aquilam pro insignibus suis habet hæc Civitas, unde hoc symbolo significare voluisse in proclivi est quantopere esset domui Austriacæ addicta.

LXVI. Currus Solis.

CUM PHOEBO CIRCUIT ORBEM.

Avecque le Soleil il fait le tour du monde.

In quendam, qui multa itinera emensus est.

LXVII. Hercules.

EX ANTLATIS LABORIBUS.

Après tant de travaux je jouis du repos.

LXVIII. Aquarius.

COELES TES EFFUNDIT OPES.

Des dons du ciel il repand l'abondance.

LXIX. Choreis quatuor tempestatum Anno 1683 ductus, idem sidus gerebat Eques de la Canicule, hoc lemmate.

NE PIU ARDENTE NE PIU FEDELE

Nemo flagrantior, nemo fidelior.

Nul n'est plus ardent, ny plus fidele.

LXX. LXXI. Solemnibus, relato Sanctorum in numerum S. Carolo Borromæo, Mediolani Anno 1610 factis, duo symbola erant conspicua, quorum utrumque pro pictura habebat Aquilam addita inscriptione, alteri.

IN-

IN-

INTER PONIT SIDERA NIDUM.

Il a scem se placer entrè les Astres.

Alters:

PRECES NON FULMINA MITTET.

Au lieu de foudre, elle n'a que des Graces.

LXXII. *Signum Tauri.*

IMMORTALIBUS IN PRÆSEPIIS.

Il repaist dans le ciel ayant quitté la terre.

In quandam coelestia contemplantem.

LXXIII. *Signum Aquile.*

MAINTENANT DE PLUS PRES ELLE
VOIT LE SOLEIL.

Nunc propius adspicit Solem.

Quod in Sanctum quadrat, qui Dei præsentiam oculis usurpat in Coelis.

IGNES ERRATICI, COMETÆ ET VIA LACTEA.

I. Cometa.

NVNQVAM SPECTATVS IMPVNE.

Jamais impunement on ne le void paroistre.

In strenuum Populorum domitorem.

II.

II. *Cometa.*

MVTAT REGNA NON AVFERT.

Elle change les Royaumes, & ne les detruit pas.

Quod symbolum in celebritate funerali Philippi IV. Regis Hispaniæ Mediolani comparuit, quo significare volebant, ei per mortem non esse adempta Regna & coronam, sed alia duntaxat data in Cœlo, Mortem ejus Cometa etiam præcedebat.

III. *Cometa.*

DEPASCENS OMNIA FVLGET.

Elle n'a d'éclat que pour nuire.

Quo cujusdam ingenium describitur, qui magna potentia & autoritate pollens, iis non nisi ad mala impune inferenda utitur,

IV. *Via Lactea.*

INNVMERÆ CONFLANT STELLÆ.

Son éclat vient d'un grand nombre d'Estoiles.

Hoc in exequiis Odoardi Ducis Parmensis exhibitum fuit, notabatque ejus summum candorem, qui cum naturalis ipsi esset, multarum virtutum causa extiterat. Potest quoque ad domum familiamque trahi, ex qua multi magni Viri ortum celebrem habuere.

V. *Cometa.*

IN FVLMEN COGI POTVISSET.

Elle eut pû être un foudre.

In quendam, cui minas fudisse sat est, cum puniendi sit data occasio.

VU

VI. *Cometa.*

ARDEO DVM VIVO.

Et je ne suis que feu, tout autant que je dure.

In aliquem zelo magno flagrantem.

VII. *Via Lactea.*

SIGNAT AD ALTA VIAM.

Elle montre aux mortels une route élevée.

Non est via tutior, quâ in Coelum tendatur, quàm charitas, quam Apostolus primis Christianis adeo commendabat.

VIII. *Castor & Pollux super nave adversa tempestate jactata.*

SERENUM ERIT.

Le calme reviendra.

IX. *In obitum cuiusdam Amicorum suorum pingebat Alcibiades Lucarinius Ignes erraticos, quos & Helenam vocant, qui post adversam tempestatem praesagiunt coelum serenum, quibus hac verba adscribebat.*

CUM LUCE SALUTEM,

Quo innuebat Amicum suum naufragium vitæ per mortem passum in Coelo invenisse lumen gratum atque salutem.

X. *Idem.*TENEBRIS ORITUR LUX SACRA
FUGATIS.

Ces feux sacrez, dissipent les tenebres.

Quod

Quod in conversionem S. Augustini adornaverunt ejus Ordinis affectu, qui Insulis studebant in Flandria ejusque totam vitam symbolis describebant.

XI. *Idem.*

CERTA SALUS.

C'est là nôtre Salut.

Hoc Mediolani conspicuum fuit, cum in Sanctorum numerum referretur S. Carolus, cujus protectionem certam fore indicat.

XII. *Cometa.*

ELATUS FULGET.

Quand il est élevé, quel éclat n'a-t-il pas?

Cometa nihil aliud est quam terræ exhalatio, quæ sursum lata sideris præ se fert figuram. Hoc symbolo utebatur Johannes Beccarius, qui *Acceſſi* vel *Ardentis* nomen gerebat in Academia Papiensi *Affidatorum*.

XIII. *Via lactea pluribus conspicua stellis.*

COLLATO FULGORE NITENT.

C'est de leur union, que vient ce grand éclat.

In quandam Societatem, quæ multis illustribus viris insignis erat.

XIV. *Cometa.*

METUENDA MINATUR.

Elle menace de ce qui est à craindre.

In Concionatorem, qui de judiciis divinis concionem habet.

XV.

XV. *Via lactea.*

NON FALLIT EUNTES.

Elle ne trompe point ceux qui la suivent.

Quod in Ecclesiam quadrat, & à Marco Antonio Viaro Nobile Veneto usurpatum est.

XVI. *ignes erratici stellarum figuram pra se ferentes
serenumque coelum praesagientes.*

AB HIS VENIT OMNE SERENUM.

C'est d'eux que nous vient la sérénité.

Id in honorem Cardinalis Mazarini compositum est à Pat. Rapino pacis conditionibus cum Hispanis obsignatis. Pro insignibus ille habebat tres Stellas.

XVII. *Ignis erraticus super nave adversa tempe-
state.*

VICINÆ NUNCIA PACIS.

C'est le presage heureux, de la Paix qu'on attend.

XVIII. *Cometa.*

PRODIGIO A GRANDI.

Prodigium magnis.

Prodiges pour les grands.

XIX. *Cometa.*

A PENAS UNA EN UN SIGLO.

Vix unus uno seculo.

A peine une en un siècle.

In

In quendam singulari virtute clarum.

XX. *Ignes erratici & navis tempestate agitata.*

FUGIUNT HOC SIDERE NIMBI.

Un Astre si benin dissipe les tempêtes.

Quod ad Dom. Cancellarium Seguerium translatum est, qui insignium loco gerebat duas stellas.

XXI. *Choreis Amoris & Odii Anno 1618 ductis, pro symbolo erat Cometa cum inscriptione.*

ARDORE D'IRA E NON D'AMORE.

Ardeor ira non amore.

Je brille de colere, & non d'amour.

XXII. *Malignitate aëris Neapoli abeunte, in tutelam se hac dedit S. Francisçi Xaverii; hinc Navem pingebant, tempestate actam, cum erraticis ignibus atque his verbis, quæ huic Sancto semper in ore verfabantur.*

SAT EST.

C'est assez.

XXIII. *Eadem exhibebantur, cum terra mandaretur Cardinalis Camperius, hoc lemmate.*

COMPOSUERE FLUCTUS.

Ils ont rendu le calme, & chassé la tempête.

Conveniebat Papæ & Imperatori, qui se opposuerant Turcæ totam Italiam bello infestare conanti.

XXIV.

XXIV. Cometa.

CUM SUPERIS RADIARE AUDET.

Elle ose aller briller, avec que tes Etoiles.

XXV. *Imaginem quædam S. Kyrinis Modenæ ex Ecclesia S. Georgii in Sacellum Templi cathedralis transportata, Navis depicta est tempestate adversa jactata, Ignisque erraticus cum hac epigraphe.*

SPES VNICA FESSIS.

Dans les malheurs presens, nostre unique esperance.

XXVI. Ignis Erraticus.

TEMPESTATESQVE SERENAT.

Appaisant la tempête, il rend le Ciel serein.

XXVII. Via lactea.

INNOCVO CANDORE MICAT.

D'une blancheur benigne, elle fait son éclat.

XXVIII. *Ulysses Bentvoglius Comes de Montevecchio in Academiam Gelatorum Bononia juvenis haud multorum annorum receptus, symboli loco gerebat Navem, circa cujus malum versabatur Sphæra ignea qua frigoris tempore maxime lucebat, cum verbis Martialis.*

CINCTA REPENTE GELV.

Quand tout paroît gelé, d'abord elle s'allume.

XXIX. *Carolus Guidonius ejusdem Academia civis*
Come-

Cometam gerebat multis parvis stellis unà junctis constantem.

ET MUTUATA LUCE.

Je brille en empruntant, de plusieurs la lumière.

XXX. *Marchio Ludovicus Scottus Academia * Ingeniosorum Placentia Princeps, pro symbolo sibi eligebat Viam Lacteam multis stellulis scintillantem, adjecta inscriptione.*

E PLURIBUS NITOR.

C'est de plusieurs, que me vient mon éclat.

XXXI. *Eandem habebat Academia Obfuscatorum Cesena, hoc lemmate.*

JUNCTA RENIDENT.

Ils brillent étant joints.

XXXII. *Idem corpus.*

CANDORE NOTABILIS.

C'est sa blansheur qui la distinguer.

XXXIII. *S. Carolus Boromæus in Academicorum Affidatorum album Ticini inscriptus, eandem pieturam sibi constituebat, adscripto hoc lemmate.*

MONSTRAT ITER.

C'est le chemin du ciel qu'elle nous montre.

XXXIV. *Eidem lemmatis loco adjiciebat Pat. Gamberthus hac verba Claudiani.*

Aa

HÆC

* Spiritosi

HÆC SEMITA LAUDUM.

*C'est par ce seul chemin qu'on parvient à la gloire.*XXXV. *Eadem.*

VISUS INCURRIT IN IPSOS.

Elle frappe les jeux, de qui veut bien la voir.

Non est difficilis inventu via ducens ad Cœlum.

XXXVI. *Cometa.*

EXTREMA MINATUR.

Le presage fatal, des dernières misères.

Lemma ex Silio Italico desumptum est, quod Carolus Rancarius ad eos pertinere autumat, qui maximis honoribus cumulati nihil aliud quam damnum inferunt.

XXXVII. XXXVIII. XXXIX. *Sunt & alia tria symbola ex eadem pictura concinnata, ejusdemque Poëte verbis conspicua.*

TERRET FERA REGNA.

Aux peuples les plus fiers, il porte la terreur.

In cujusdam victricia arma.

SANGUINEUM SPARGENS IGNEM.

D'un feu sanglant il menace la terre.

In animum iracundia & vindictæ cupiditate ardentem.

SÆVA LUCE CORUSCUS.

D'un éclat dangereux, il brille aux yeux du monde.

XL

XL. Cometa.

FULGET & INTERIMIT.

Son éclat violent ne fait que du ravage.

XLI. Cometa.

PAUCIS MINATUR, OMNIBUS FULGET.

Elle brille par tous, & nuit à quelques-uns.

XLII. Cometa.

IMPE L'OCCHIO DI LUCE, IL COR DI GELO.

Oculis affundit lucem, cordi gelu.

En éclairant les yeux, elle glace le cœur.

Quod in quandam Foeminam adaptatum est.

XLIII. *Philippus Hurant de Chiverni Galliarum Cancellarius, qui in insignibus habebat Solis quatuor umbras, sive quatuor Cometas, unum illorum pro symbolo constituebat, additis his verbis.*

CERTAT MAJORIBUS ASTRIS.

Aux Astres les plus grands, elle peut s'égalér.

Quod insigniter in eum quadrabat, qui ex præcipuis illius Regni erat.

XLIV. *Aresius concinnaturus symbolum in S. Thomam Aquinatem, sidus illud Theologicum, Cometam effingebat omnium oculos ad se prodigii cujusdam instar rapientem, hoc lemmate.*

Aa 2

QUO.

SYLLOGE
QUOCUNQUE IERIT.

En quelque part qu'elle aille.

XLV. *Alius observatione perspectum habens Cometas
plerumque Magnorum Virorum mortem presagire,
symbolum fecit ex Cometa, cui adscribebat.*

IN ORTU SIGNAT OCCASUM.

Son lever predit le coucher de quelqu'un.

XLVI. *Cometa.*

TANTO PIU GRAVE IL DUOL,
QUANTO PIU SPLENDE.

Quo lucidior, eò terribilior.

Plus elle brille, & plus elle est à craindre.

XLVII. *Via Lactea.*

TRA L'OMBRE OSCVRE, PIV LVCENTE,
E BELLA.

Nocte obscurissima, lucidissima.

Dans les plus sombres nuits, elle paroît plus belle.

XLVIII. *In S. Catharinam eadem descripta est à P.
Engelgrave, hac epigraphe.*

LACTEA NOMEN HABET.

Elle a un nom de lait.

XLIX. *Cometa.*

DVM LVGEAM PEREAM.

Que

Que je perisse, que je brille.

In Ambitionem.

L. Via Lactea.

NON LICET OMNIBVS ADIRE.

Il n'est pas permis à tous de tenir ce chemin.

Omnia omnibus non æquè patent. Est quò non nisi heroibus adscendere datur. Atque id idem est, quod hoc symbolo hic innuitur cujus corpus Heroum est via, seminaque originem debet huic proverbio :

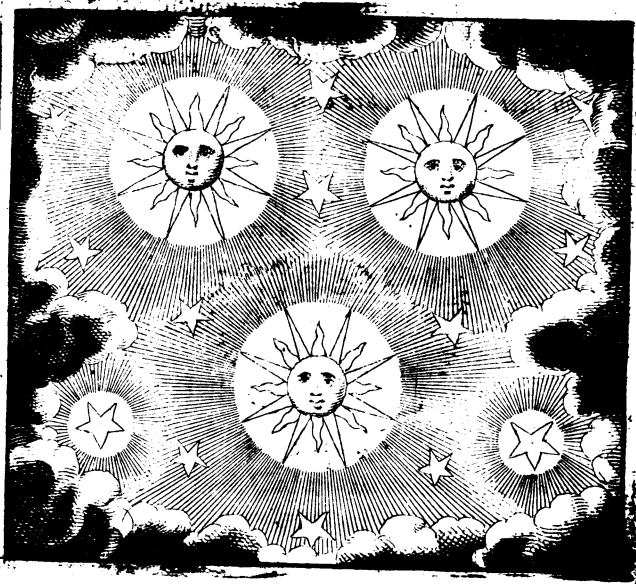
Non licet omnibus adire Corinthum.

21018111 **A 3**

PARE

PARELII & IGNES
IN AERE ACCENSI STELLARUM FORMAM PRÆ
SE FERENTES,

I. Tres Parelîi.

-EIAS LUX SATIS UNA TRIBUS.

Le meſme éclat les fait briller tous trois.

In

In Ministrum quendam , qui operam suam tribus
Regibus collocaverat.

II. *Sol & duo Parelîi.*

GEMINA SE IN IMAGINE PINGIT.

Il se voit en ses deux images.

Quo funus Principis de Condé cohonestabatur , qui
Principem hæredem & Principem de Conti superstites
post se reliquerat.

III. *Ludo Equitum Thracum celebrato, tres Parelîos ge-
rebant Dux de Nemours d' Aiguillon & Princeps de
Joinville, quibus adscriptum erat.*

AL SOLE SOLI.

Soli Soles.

Au Soleil sont des Soleils.

IV. *Parelîus à vento dissipatus.*

AGNOSCITE FRAVDEM.

Reconnoissez le feint d' avec le veritable.

Quod inter cætera alia quoque comparebat, quæ so-
lenni more exhibebantur Avenione , cùm Cardinalis
Chigius Legatus Regis Galliarum à Papa Alexandro VII.
reciperetur. Idem quoque Cardinali Petro de Foix
tribuitur , qui schisma , quod inter Papam & Archi-
papam Benedictum XIII. erat , zelo suo ingenti & ad-
hibita maxima cura componebat.

V. *Ignis in Aëre accensus sub forma stellarum, qui vi-
detur cadere, longo luminis tractu.*

SEQVITVR LVX MAGNA CADENTEM.

Un grand éclat accompagne sa route.

VI. *Idem corpus.*

DVM RADIAT CECIDISSE PVTANT.

*On croit qu'elle est tombée, & c'est qu'elle nous brille.*Quod in reditum Illustrissimi Cardinalis Mazarini,
à Pat. Abbate factum est.VII. *Exuviis Margarita Austriaca Regine Hispania
terra mandatis, eadem apparebat figura appositis verbis.*

CECIDISSE VIDETVR.

*Elle semble estre tombée.*VIII. *Parelius Soli oppositus.*

PAR DVM RESPICIT.

Semblable à luy, tandis qu'il te regarde.

In Seren. Delphini gloriam.

IX. *Parelius disparens.*

PAR SI DVRASSET.

Semblable à luy, s'il avoit pû durer.

In obitum Filii D. Corneille, Theatri Gallici decoris.

X. *Parelius qui in pluviam resolvitur.*

SOLVTVS LABITVR IMBRI BV.

La pluye le défait.

In quendam, cui fortunæ malignitas omnem splendorem ademerat.

XI. *Parelius.*

INDVIT ILLE PATRIS RADIOS.

Il a les traits & l'éclat de son Pere.

In

In Sereniff. Delphinum.

XII. *Tres Soles, qui Augustorum patiente comparabant.*

EST TAMEN VNVS,

Il n'en est pourtant qu'un.

Quo mysterium S.S. Trinitatis præfiguratur.

XIII. *Eadem figura, adjecta epigraphe.*

LVX AB VNO.

D'un seul vient la lumiere.

XIV. *Pat. Engelgrave mysterium S. S. Trinitatis delineaturus Solem pinxit, qui in speculo reddit suam imaginem, imagoque rursus aliam ab aqua repercussa, cum verbis S. Johannis.*

ET HI TRES VNVM SVNT,

Et tout les trois sont une mesme chose.

XV. *Cum justa fierent Anno 1599. Neapoli Philippo II. Regi Hispania, ignis quidam ab aëre accensus cefingebatur, qui sub stella forma decidebat, cum verbis Jobi.*

LVCEBIT SEMITA POSTEA.

Elle laisse après elle, un chemin lumineux.

XVI. *Sol cum Parello.*

QVANTVM INSTAR IN IPSO EST.

Qu'il luy ressemble bien.

In Delphinum.

XVII. *Parelius.*

SIMILLIMA PATRIS IMAGO.

Aa 5

Fort

Fort semblable à son Pere,

In eundem.

XVIII. *Melchior Zoppius Academia, quæ Bolonia est sub nomine Gelatorum, se cuidam magnâ authoritate pollenti debere omnem suam æstimationem & splendorem ostendere volens, Nubem exhibebat Soli oppositam, cui ejus imago erat impressa, cum verbis Horatii.*

MVNERIS HOC TVI.

C'est à vous que je dois ma gloire & mon éclat.

Vix potest inveniri par grati animi documentum, quàm quod his vides ab hoc Academico datum, qui tam charus erat Papæ Urbano VIII. ut in suo Palatio ei daret habitaculum Romam tunc temporis intranti, pristinæ consuetudinis, quæ sibi intercesserat cum hoc illustri viro, cujus in Academiam lubens adscribi passus erat, probè gnarus. Atque ex eo est, quod quidam sibi persuasum habeant eum etiam in hoc symbolo sub Sole innui, quippe qui Solem symboli loco sibi asci-
verat, ut jam à nobis notatum est ante.

ELE.

ELEMENTA IN SYMBOLIS.

I. *Elementa confusa adhuc in Chao.*

OMNIA & NIHIL.

Tout Est rien.

Hoc in quendam fictum est symbolum, qui omnium rerum habebatur gnarus, cum tantâ interim mens ejus laboraret confusione, ut quod *intuatur* saperet vel sub intellectum alicujus cadere posset ab ea non esset expectandum.

II.

II. & III. *Urbs quadam Gallie hand obscura cùm ultrò citroque diu agitaretur turbis, dissidio inter nobiles, clericos, eruditos & cives orto de consulibus creandis, Rex ipse literis missis constituit consules dato Praefecto ejus Provincia negotio ut in curia civitatis eas curaret legi. Hanc provinciam cuidam Advocato regio imponit, qui cùm ingenii acumine non minus quàm admirabili quadam dicendi facilitate praestaret, argumentum orationis ex his verbis Psalmi petebat: Dixit & facta sunt, mandavit & creata sunt. Ex quibus posteaquam cum igne contulerat nobiles, cum aère clericos, cum aqua eruditos, cum terra cives, variè atque acutè satis ad horum elementorum qualitates alludebat, hisque omnibus ritè eas applicabat. Hinc duplex deinde natum est symbolum, quo hac electio ornabatur, quorum, utroque quatuor elementa distinctis Sphaeris complectente, alterum his textus sui verbis insignitum erat:*

DIXIT ET FACTA SVNT.

Il a parlé, les choses se sont faites.

Alterum verò sequentibus.

MANDAVIT ET CREATA SVNT.

Par son commandement ils ont été créés.

IV. Quatuor Elementa involuta Chao.

AB IPSIS OMNIA.

D'eux se font toutes choses.

Hoc symbolum tractatui cuidam praefixit de elementis & operationibus chymicis Pater Benedictus Mazotz

zotta Sulmonensis Minorita Reformatus, quod instrumentis artis applicat.

V. Chaos.

RUDIS INDIGESTAQUE MOLES.

C'est un confus ramas de choses en desordre.

Defunctum est hoc ex libro primo Metamorph. Ovidii atque in cuiusdam Authoris ignominiam excogitarum, cuius opera erant confusa ordineque planè perturbata.

VI. *Non absimile huic quod componebatur in opus valde obscurum, in quo abstrusum erat, quicquid complectebatur, cuiusque lemma mordax chaos & elementis confusis inscriptum erat:*

FIAT LUX.

Que la lumiere paroisse.

VII. *In quendam Hispanum Regum Hispania Genealogiam deducentem à Philippo II. usque ad Adamum, aliud Symbolum quidam in diſſeria pronus componebat, ubi corporis loco usurpabat Chaos & quatuor elementorum confusionem, quibus efformari lepide dicebat quatuor regiones, quas supra Reges Hispania haberet, & nihil quo longè infra illos poneretur, cui adiciebat hac verba ex cap. 8. Proverb.*

ANTEQUAM TERRA FIERET.

Avant & terre & Ciel: voila mon origine.

In eos, qui talem antiquitatem crepant, ut vix cogitando eam assequi posses, quo simul corripitur eorum

va-

vanitas, qui sibi nimium placent propter nobilem stirpem, generisque antiquitatem.

VIII. *Quatuor elementa suis sphaeris distincta.*

DISCRETIS SUA VIRTUS ADEST.

Chacun a son merite, & sçait tenir sa rang.

In quatuor personas diversa conditione honoreque distinctas.

IX. *Quatuor elementa, cum verbis Ovidii.*

DISSOCIATA LOCIS.

Comme éloignez d'humuers, éloignez de demeures.

In quatuor Fratres, qui & regione & loco & genio maximè à se invicem diffidebant.

X. *Eadem cum verbis ejusdem Poëta sequentibus.*

CONCORDI PACE LIGAVIT.

Et d'une ferme paix il paroissent liez.

Quod in pacem quadrat inter Reges conciliatam.

XI. *Elementa.*

OMNIA IN OMNIBUS.

Ils se melent dans tout.

Quemadmodum vix quicquam cogitari potest, cui non sunt elementa immixta; ita sunt homines, qui omnibus se immiscunt, atque sibi serio persuadent nihil sine illis unquam rectè fieri posse.

XII. *Elementa suis sphaeris discreta, cum verbis Hymni in vesperam diei Luna compositi.*

MIXTA NE CONFUNDERENT.

Ils

Ils ont chacun leur rang pour le donner aux autres.

In Ceremoniarum Magistros, qui cuilibet in solemnitatibus suum locum assignant.

XIII. *Eadem cum his verbis ejusdem Hymni.*

COELUM DEDISTI LIMITEM.

Vous leur donnez le Ciel pour terme & pour limites.

Idem est terminus, quem omnibus mundi incolis Providentia divina præfixit, nimirum ut coelum & æterna gaudia obtineant.

XIV. *Elementa ex Chao prodeuntia ad locum sibi proprium eligendum.*

DIVERSA REPLEANT LOCA.

Qu'ils aillent occuper des places différentes.

In novas Populorum colonias.

XV. *Elementa ordinata, cum verbis Claudiani ex libro tertio.*

NEC CONFUSUS HONOS.

Les rangs y sont gardez & l'ordre distingue.

In ea regna, ubi omnia bono ordine geruntur.

XVI. *Elementa.*

DISCREVIT NATURA PARENS.

La Nature a pris soin de les bien distinguer.

In diversitatem facierum, geniorum, ætatum, sexuum, staturarum & morum, quod præcipuum Providentiæ opus est, quo universi concinnitas constat
Clau-

Claudianum habet authorem & lemma & corpus symboli, scriptumque extat in primo libro de raptu Proserpinæ.

XVII. *Chaos explicatum.*

HINC ORDO ET COPIA RERUM.

Et l'ordre & l'abondance en ont été tirez.

Quod in honorem Cardinalis Mazarini post civiles discordias fedatas compositum est, quas sequebantur tempora felicia, omnium rerum affluentia & tranquilla.

IGNIS

I G N I S.
 IGNIS ELEMENTARIS.
 FULMINA ET FULGURA.

I. *Fulmen.*

DEO MILITAT.

C'est pour Dieu qu'il combat.

In Principem, qui ob religionem bellum suscipit.

B b

II.

II. *Arbor fulmine tacta & dimidia sui parte in igne.*

HOC JACEO CINERATA ICTU.

Ce coup m'a réduit en cendres.

In Hæresin quandam, fulmine Papali destructam.

III. *Fulmen arbores discutiens.*

AUT CEDUNT AUT RUUNT.

On ils cedent, ou ils perissent.

In Victorem, cui nihil resistere potest.

IV. *Nubes, ex qua fulgura erumpunt.*

TERROR Y LUMBRE.

Et terror & lumen.

Et terreur & lumiere.

*Quo notatur aliquis, qui summo in honore versatur
& metum injicere novit.*

V. *Fulmen montes summos icens.*

CONTRA LOS MAS LEVANTADOS.

Contra altissimos quosdam.

Contra les plus élevez.

*Quæ duo symbola Tholosæ exhibebantur equestri
ad annulum trajiciendum decursione Anno 1615 ha-
bitâ.*

VI. *Fulmen post turrem ictam in terram se abdens.*

CESSAT NON CEDIT.

Il cesse, mais il ne cede pas.

In

In Regem, qui sua sponte pacem dabat, victoriisque suis finem imponebat, quas adhuc plures reportare poterat.

VII. *Fulmen Petram feriens.*

IN DURIORA MAGIS.

Plus d'effort contre les plus durs.

In cujusdam arma, victoria, quibus maxime petiscos, qui ipsi resistere volunt.

VIII. *Fulgur.*

CELARINESCIUS.

Il ne peut se cacher.

In splendorem virtutis, qui aut citò aut serò apparet.

IX. *Fulmen.*

ET FRAGORE FERIT.

Et son bruit la fait craindre.

Quod in bellum Ferrariense adornatum est ab Alcibiade Lucarino, ubi Cardinalis Petrus Aldobrandinus Patru sui Papæ Clementis VIII. nomine magnum terrorem suo accessu injiciebat incolis hujus urbis.

X. *Fulgur.*

TERRET UNDE FULGET.

De son éclat il peut faire trembler.

Quo, cujusdam Magni Principis autoritas celebrari potest.

XI. *Ignis in sua Sphæra.*

FOMET NON URLIT.

Bb 2

Il

Il échoufe & ne brûle pas.

XII. Fulmen.

QUAM CITO ET IMPETE QUANTO.

Quàm cito & quânto impetu.

Ny plus viste, ny avec plus de bruit.

In cûrsûm victoriarum celerem.

XIII. Fulmen.

QUO FERET AURA.

Où le vent le portera.

In Præfectum equitum, qui Principis sui jussu tantum expectabat.

XIV. Fulmen erumpens ex nube, ventis quantumvis contrariis.

SUO VALOR COMBATTUTO.

Vis ex certamine.

Sa valeur combattue.

XV. Sphæra ignis & stellarum.

MINUS PALAM QUI MINUS PRO-
CUL.

On le voit moins quoyqu'il soit moins éloigné.

XVI. Fulgur.

ILLUMINAT DUM MINATUR.

En menaçant il nous éclaire.

Gratiam vobis facit Deus maximam suis minis, quip-

quippe qui officii nostri nos illis admonet, intellectum-
que illuminat.

XVII. *Fulmen montes feriens.*

CULMINA SUMMA PETENS.

Il frappe les plus éloignez.

XVIII. *Fulmen in aëre procelloso.*

PAR NULLA POTESTAS.

Nulle puissance ne l'égalé.

XIX. *Fulmen laurum confringens.*

FRANGUNTUR NESCIA VINCI.

Il brise ce qu'on ne peut vaincre.

XX. *Fulmen nubes dissipans.*

TEMPESTATESQUE SERENAT.

Et c'est en fondroyant qu'il chasse les tempestes.

In Bellatorem, qui nemine amplius resistente pacem
reddit.

XXI. *Fulmen Draconem feriens, quo dicunt illum a-
mittere suum venenum.*

REDDIT INNOXIA.

Il luy ôte le moyen de nuire.

Qua ratione Rex hæreticos tractare solet.

XXII. *Fulmina.*

FERIUNT SUMMOS.

Ils frappent les plus élevez.

Bb 3

Quo

Quo utebatur Vespasianus de Gonzague Dux de Sabionera, quamvis idem Dom. Francisco Borgia Duci de Gandie tribuatur Paulus Jovius.

XXIII. *Fulmen.*

QUA SEVIT PARTE RUENDUM,

Rien ne peut résister à ses rudes atteintes.

In Victorem.

XXIV. *In ludo Equestri à Rege instituto, Ignem ardentem gerebat Comes du Pleffis, hoc lemmate.*

AB OBICE MAJOR.

Ce qui luy résiste le rend plus fort.

XXV. *Eqnes de Rohan, Ramum lauri ardentis.*

ARDER Y CALLAR.

Et ardere & tacere,

Et brûler & se faire.

In affectum absconditum.

XXVI. *Comes de Clere, Flammam surgentem in Coelum.*

FELICITER AUDAX.

Heureusement hardy.

XXVII. *Comes de Vaillac, Ignem, adscripta epigraphe.*

NE FREN, NE TEMPO.

Nec frenum, nec tempus.

Ny temps, ny obstacle.

Quo

Quo significare volebat, nil quicquam esse, quod ab
amari amore illum retrahere posset.

XXVIII. *Ignis in sua sphaera.*

ETERNO PORCHE PURO.

Æternus, quia purus.

Éternel, parce qu'il est pur.

In Amicitiam puram illibatamque.

XXIX. *Ignis in sua sphaera.*

NEC CERNITVR VLLI.

Et nul ne le peut voir.

Hoc pertinere verè ad illos dixerim, qui se abscon-
dunt & vitam solitariam vivere gaudent.

XXX. *In mortem cujusdam infantis præstantissimi, Ful-
gur pingebat Pat. le Moine, hoc lemmate.*

MORIOR DVM ORIOR.

Je meurs en naissant.

XXXI. *Cùm Carolus Emanuel Dux Sabaudia filiam
suam alteram elocaret Duci Mantuano, alteram
Duci Mutinensi, Pugnam ludicram superbam insti-
tuerat Dux de Nemours; ubi ad currum suum pungi
curaverat tria Fulmina e nube erumpentia cum ver-
bis Virgilii.*

QVA DATA PORTA RVVNT.

Il faut de quelque endroit qu'il se fassent passage.

XXXII. *Eadem fulmina;*
PUGNANTIBVS IRA.

Qui s'oppose à ses feux en ressent la colere.

XXXIII. *Antonius Crotta Canonicus Ecclesia Triden-*
tina, omni literarum genere probe exornatus & Lin-
gua Græca, Latina ac Tusca admodum peritus, pro
symbolo habebat Flammam ad Sphæram suam ten-
dentem, hac inscriptione.

VT QUIESCAT.

Pour trouver son repos.

Ad sublimiora certè spiritus noster conditus est
quàm quidem his in terris oculis usurpamus; Atqui
hinc est, quod requies ei nulla detur, nisi totum sese
mancipet rebus cœlestibus.

XXXIV. *Ignis Cœlestis in sua sphaera.*

ARDET ÆTERNVM.

Rein ne scauroit l'éteindre.

Quod sibi ascivit Curtius Burghefius, cùm inter A-
cademicoſ locum occuparet Sienæ.

XXXV. *In Hieronymum Adornum, qui Genuâ*
pellebat Octavium Fregosum, Fulmen effingebat Pau-
lus Jovius, cui adscriptum erat.

EXPIABIT AVT OBRVET.

Ou il l'expiera, ou il l'accablera.

Loca olim fulmine tacta à priscis Græcis & Ro-
manis magna, ut tum tempora erant, superstitione
fuisse sacrata adeo vulgatum est ut nihil magis.

XXXVI,

XXXVI. *Cum Alexander Farnesius Papa Pauli III. Nepos expeditionem belli susciperet contra A catholicos Germania, ad vexillum suum pingi iussit Fulmen, his verbis.*

HOC JVPITER VLTOR.

Ainsi se vange Jupiter.

Quo ad Ecclesiæ fulmina alludebat, quæ sunt Censuræ & Excommunicationes.

XXXVII. *Fulgur cum fulmine.*

ILLUMINAT NON FERIT VBIQUE.

Il éclaire par tout, & frappe en un seul lieu.

In Bellatorem, cujus castra cum moveantur ad urbem obsidendam omnia maximo metu percelluntur.

XXXVIII. *Ignis*

EXTINGVITVR NON FRIGESCIT,

Il peut bien être éteint, mais non pas refroidy.

In quendam, cujus ardor ingenii non nisi cum morte finitur.

XXXIX. *Flamma.*

SPLENDET & ARDET.

Il n'a point tant d'éclat qu'il nous montre d'ardeurs.

In hominem magno & generoso ingenio præditum.

XL. *Fulmen.*

ET FRAGORE FERIT,

Il frappe avec fracas,

Bb 5

XLI.

XLII. *Ignis nocte errans.*

PRÆLUCET IN AVIA.

Il ne luit que pour perdre.

In Doctrinam perniciosam.

XLII. *Fulmen.*

OMNIUM METUS.

C'est la crainte de tous.

In flagella Dei.

XLIII. *Tria fulmina.*

HIS IMPII TERRENTUR.

La terreur des impies.

XLIV. *Aquila fulmen gerens.*

QUO JUSSA JOVIS.

Là où veut Jupiter.

Quod symbolum à Roberto Stephano in Ducem de Sully tormentis bellicis præfectum factum est.

XLV. *Fulmen magnam quercum discutiens, non laesit arundinibus infra eam stantibus.*

AUT CEDERE, AUT CÆDI.

On ceder, ou estre brisé.

In manus cujusdam victrices, quarum viribus nemo resistere audet.

XLVI. *Fulmen.*

QUIS TENDERE CONTRA?

Qui peut luy résister?

XLVIII

XLVII. *Ignis nocte errans.*

TERROR ET ERROR.

Terreur & erreur.

Est quoddam imaginationum genus, quo non tantum nimium terremur, sed & in errores conficimur,

XLVIII. *Fulmen adificium evertens.*

SONITUM PRÆVERTITUR ICTUS.

Le coup prévient le bruit.

In cujusdam bellatoris incredibilem pernicitatem.

XLIX. *Fulmen magnam arborem evertens.*

MICAT EXITIALE SUPERBIS.

Mon éclat est funeste à ceux qui le portent trop haut.

L. *Fulmina.*

ET PLACIDO METUENDA JOVE.

Ils sont à craindre lors même que Jupiter est paisible.

In expeditiones Regis bellicas,

LI. *Fulmen.*

PORTARUM CLAUSTRA REVELLIT.

Point d'obstacle qu'il ne renverse.

Quo usus est Dom. de la Meilleraye, qui in Aula Turcica Præfectum agebat tormentis bellicis.

LII. *Ignis contra quem sufflando pugnant venti, cum verbis Lucani.*

CRESCIT IN ADVERSIS.

Co

Ce qui le tourmente ne sert qu'à le faire croître.

In quendam, qui rerum adversarum ope magis magisque elevatur.

LIII. *Ignis magnus incensus.*

DA LA SFERA PERONATIA LONTANO.

Quamvis procul à loco nativo.

Quoy qu'éloigné du lieu de sa naissance.

Quod alicui congruit, qui magnam famam extra solum patrium obtinet, & parem splendorem ibi edit, atque ignis extra sphæram suam constitutus.

LIV. *Ignis cum his verbis S. Matthæi.*

NON POTEST ABSCONDI.

On ne peut le cacher.

In cujusdam Sancti ingentem zelum.

LV. *Flamma.*

SEMPER SURSUM.

Je tends toujours en haut.

LVI. *Flamma ignis.*

SUMMA PETIT.

Rien de bas ne l'arrête, elle s'élève en haut.

In alicujus eminendi desiderium.

LVII. *Ignis.*

FOVET & DESTRUIT.

Il conserve & il détruit.

Quod

Quod alimentorum nostrorum proprium est, quæ
nos æquè alunt ac destruunt.

LVIII. *Sphæra ignis coelestis.*

NEC COMINUS URO.

Et de près je ne brûle pas.

LIX. *Ignis.*

ALENTEM DEVORAT.

Il dévore celui qui le nourrit.

LX. *Flamma ignis.*

BELLA DA-LUNGI, MA MORTAL D'APPRESSA.

Egregia procul, pernitiōsa propè.

Belle de loin, & mortelle de près.

LXI. *Fulmen cum verbis Tassi.*

NON CADE IN BASSO PIAN.

aut Pauli Jovii.

HUMILIORA. MINUS.

Les lieux bas en sont exempts.

Non est, quod fortunæ suæ metuat adversum casum,
qui rerum suarum privatus fatagit.

LXII. *Fulmen.*

PRÆMISIT DAMNA TIMORI.

Il se fait le mal devant qu'il ait fait craindre.

In nimiam cujusdam domitoris celeritatem.

LXIII.

LXIII. *Fulmen.*

HIRIENDO A UNO AMENAZA A MU-

CHOS.

Unum ictum plura minatur.

En frappant un, il menace plusieurs.

Quem versum Hispanicum ita efferunt Itali :

L'OFFESA A POCHI ED IL TERRORE A

MOLTI.

LXIV. *Gemina ratione ad Domitorem quendam tra-*
xit Pat. Gambertius Fulmen, his verbis Seneca ad-
jectis.

NON PATIENS MORÆ.

Il ne peut être retenu.

LXV. *Fulmen.*

DOVE NON MINACCIR FERIO SI VEDE.

Ferit haud factis minis.

On le voit frapper où il ne menaçoit pas.

LXVI. *Fulmen.*

NULLA VIS CONTRA.

Rien n'y peut résister.

LXVII. *Marchio Sforza Brivius Mediolanensis pro*
symbolo gerebat Fulmen secans nubem, hoc lem-
mate.

OBLVCTATVM VALIDIVS.

Il devient plus fort par la résistance.

LXVIII.

LXVIII. *Fulmen.*DURA FRANGIT MOLLIBVS IL-
LÆSIS.*Rien de dur ne résiste, il épargne le reste.**Quo notatur cujusdam domitoris & clementia, quam
dedentibus se gratiose exhibet, & vis, qua repugnan-
tes oppugnat.*LXIX. *Exequiarum Dom. Johannis de Medicis sym-
bolum erat Fulmen, cui adscriptum apparebat.*

TONITRVS VELOCIOR ICTVS.

*Le coup est plutôt fait que l'on n'entend le bruit.*LXX. *Fulgur.*

TONITRVA PARAT.

*Il prépare des tonnerres.**In Principem, qui bellum parat.*LXXI. *Fulgur.*

AL APPARIR DISPARERE.

*Apparendo disparet.**Il disparoît aussi-tôt qu'il paroît.*LXXII. *Fulmen omnia ferens.*

QUOVNQVE IERIT.

*Quelque part qu'il aille.**In bellatorem.*LXXIII. *Italus quidam Eques Fanniam quandam de-
pe-*

periens, quam simul maxime metuebat, symboli loco assumebat Fulgur, apposto hoc versu.

EMPE L'OCCHIO DI LUCE E IL CORDI
GELO.

Oculis affundit lumen, cordi gelu.

Lumiere aux yeux, mais qui glace le cœur.

LXXIV. *Aresius representaturus fervorem, quo S. Jacobus Apostolus S. Johannis Frater, qui filii tonitru vocati sunt, ardebat Fulgur effungebat, cum his S. Scriptura verbis.*

USQUE IN OCCIDENTEM PARET.

Il se montre jusqu'à l'Occident.

Multum hoc symbolum ingenii habet & insigniter in S. Jacobum quadrat, si verum est, quod iter aliquando in Hispaniam Evangelii causa suscepit, uti nonnullis persuasum est.

LXXV. *Sphæra ignis coelestis.*

NON CERNITUR ULLI.

Personne ne le void.

Quod illis conveniens esse potest, qui eum ingenti virtutum ac meritorum cumulo emineant, fatius ducunt latere quam innotescere.

LXXVI. *Regina Maria de Medicis gerebat in symbolo ignem, quem venti sufflando oppugnabant.*

CRESCIT AB ADVERSIS.

Les oppositions le font croistre.

Quod

Quod symbolum acupingi curaverat super stipatorum suorum saga.

LXXVII. *Fulmen verticem petra icens.*

FRANGIT INACCESSA.

Il attaque des lieux qui sont inaccessibles.

Quod in honorem Regii stabuli Comititis de Lesdiguières Francisci de Bonne factum est, qui cum esset Galliae Marefchallus, Regiusque Delphinatus praefectus, bellum praecclare gerebat in Sabaudia.

LXXVIII. *In porticu Regii Palatii, ubi praecedens Symbolum conspicuum est, quoddam etiam exhibetur in honorem Abbatis Sugerii, qui Regni Praecursor fuit & cum obsidione cingeretur Turonum in Belfia, magnum obtinuit nomen, cujus corpus est Fulgur e nube erumpens, lemma autem ita habet.*

DE CARCERE CLARIOR EXIT.

Il sort de sa prison tout brillant de lumière.

LXXIX. *Pompâ Imperatoris Matthiae funebri Florentia peracta, Ignis pictus erat, quem venti sufflando oppugnabant.*

MAGIS INVALESCIT.

Il en a plus de force.

LXXX. *Nubes ex qua fulmina prodeunt.*

FULMEN ADVERSA MINISTRANT.

Ce qui s'oppose à moy sert à former mes foudres.

In quo Sol loquens introducit, qua ratione ad

Cc

Prin-

Principem trahi potest, qui in subditos suos rebelles animadvertere debet.

LXXXI. *Ignis in Sphæra.*

EXTAT QUIA PRÆSTAT.

Il est plus élevé comme estant plus parfait.

In quendam, qui suis meritis ad magnam dignitatem assurrexit.

LXXXII. *Exhalatio ignis, quæ nec ardet, nec damnum infert.*

TUDO INNOCENTE Y TODO LUCIDO.

Aus si mavis.

INNOXIUS ARDOR.

D'un éclat innocent je brille.

In affectum honestum.

LXXXIII. *Flamma sursum tendens.*

ONDE VENNERITORNA.

Redit unde venit.

Elle retourne d'où elle est venue.

In animam cujusdam Sancti à corpore separatam.

LXXXIV. *Flamma in Sphæram suam ingrediens cum verbis Virgilii.*

HUC CURSUS FUIT.

C'est-là que je voulois aller.

LXXXV.

LXXXV. *Ignis in Sphæra sua.*

IMMORTALIS EGO.

Je suis immortel.

Hæc quinque symbola à Patre Joubertio composita sunt, cum Sanctorum Choro annumeraretur S. Franciscus de Borgia.

LXXXVI. *Ignis.*

NON MAR NON TERRA IL CELA.

Nec mare, nec terra celant.

La terre ny la mer ne sçauroient le cacher.

LXXXVII. *Flamma ignis.*

E' FINO AL CIELO ASCENDE.

Ad Cœlum usque.

Il monte jusqu'au Ciel.

LXXXVIII. *Ignis.*

VIVE IMMORTAL CH I PER VIRTU RE-
SPLENDE.

Immortalis, cui ex virtute splendor.

Il vit par la vertu d'ou luy vient son éclat.

LXXXIX. *Ludo equestri Ducissa Sabaudia auspiciis super nive celebrato, Marchionissa de Entragues, qua Animi consilium representabat, pro symbolo habebat Flammam ad Sphæram suam tendentem his verbis.*

IRE O PERIRE.

C c 2

Aut

Aut eundem aut pereundum.

On aller ou perir.

XC. *Fulmen plantam aliquam feriens, lemmate hoc æquivoco.*

EST FLAMMA VENENUM.

Cujus duplex significatio est, quippe unò sensu idem est acsi dicas hanc flammam esse venenosam, eo quod plantas inficiat; altero, eam etiam venenum consumere ac devorare. Aresius quam maxime hanc æquivocationem miratus est; Atqui ex eo fit, ut etiam duplici modo applicari queat vel ad affectum violentum & perquam noxium; vel altero sensu ad ardorem & desiderium salutis.

XCI. *Sphæra ignis coelestis cum verbis Tassi.*

E NULLA STRINGO, E TUTTO
IL MUNDO ABBRACCIO.

Moveo omnia, promoveo nihil.

J'embrasse tout le monde, & je ne tiens à rien.

In alicujus nimium fervorem, quo multa occipit, nec quicquam ad suam perducit perfectionem.

XCII. *Aqua, cujus ingenti copia affusa ignis magnus magis magisque inflammatur.*

EXTINGUERE SUETA.

Au lieu qu'elle l'éteint plus ordinairement.

Quo cujusdam notatur fervor, qui adversa fortuna identidem major illustriorque redditur.

XCIII. *In Exequiis Ducis Mutinensis multa symbola*

ex-

*exhibita sunt à Pat. Gamberio, in quibus fulmina
 & fulgura præcipua constinebant corpora. Quorum
 unum erat Fulmen, cujus lemma ex Seneca Tragico.*

POPULIS CENTUM PAVOR.

La terreur de cent peuples.

In Bellatorem.

XCIV. *Fulmen propugnacula dejiciens cum verbis
 Horatii.*

PER VETITUM.

Où l'on me refuse passage.

XCV. *Fulmen scopuli mucronem medio in mari feriens.
 HUIC UNI POTUIT SUCCUMBERE.*

Luy seul a pu l'abatre.

In quandam Civitatem, quam præter Regem nemo
 unquam suæ potestati subjecerat.

XCVI. *Fulgur ex nube quadam erumpens.*

CONTENTA MINARI.

Elle se contente de menacer.

Quo Justitiæ Dei charecter exhibetur.

XGVII. *Fulgur.*

ABSENS FERIT.

Et tout absent qu'il est il se fait craindre.

In Principem, cujus nomine audito hostes percel-
 luntur, quamvis ipse copiis suis inpræsentiarum non
 præsit.

XCVIII. *Johannis de Medicis, qui à rebus admini-
 stran-*

strandis erat Imperatori Anno 1595, symboli loca gerebat Fulmen, hac epigraphæ.

UNI JOVI,

Pour le seul Jupiter.

Quo symbolo, quod & faciem alteram numismatis ejus constituerebat, profitetur, se alii nemini operam suam consecrare quam Jovi,

XCIX. Ignis à ventis agitatus, cum verbis Virgilii.

EXUPERAT MAGIS.

Il en devient & plus fort & plus grand.

C. D. Charpentier Academia Gallica civis sexaginta ætate vel septuaginta adornavit Numismata in res præcipuas à Rege præclare gestas, interque ea non vulgare est, quo pugna celebratur, quæ feliciter habita est uni nostrarum irremium cum Piratis Turcicis in Insulâ Scio. Hujus numismatis facies ornata erat nube, ex qua fulmen prodibat malum cujusdam navis feriens, vexillum luna crescentis cornibus depictum discutiens, magnæque vi & horrendo sonitu navim confringens, cum verbis Virgilii ex nube prodentibus.

PROMISI ULTOREM.

C'est icy le vengeur que je vous ay promis

Oraculum fuisse abhinc longo tempore, ad eò vulgatum est, ut ipsi Turcæ ejus haud nescii sint, eorum vim à Rege quodam Galliarum tandem aliquando fractum iri. Nubes fulguribus secata promittit fulmen, quod flabelli instar iræ divinæ metuendum est.

CI.

CI. Ignis fatuus.

SPLENDOR & ERROR.

Eclat trompeur.

*Ce feu qu'une vapeur produit,
 Ne se montre jamais qu'au milieu de la nuit;
 Il plaît autant que ceux dont l'Olympe se pare,
 Cependant il est dangereux:
 On n'en peut approcher sans un sort malheureux,
 Il éclaire, mais il égare.*

VERSIO:

Hæc, quæ ex aërio producta est flamma vapore,
 Surgit, ubi mediæ tempora noctis eunt.
 Nec minus arridet, nec Luci cedit eorum,
 Celsa quibus facies est redimita Poli.
 Lucidus ipsius splendor, vah! splendor iniquus,
 Quique viatores illaqueare valet.
 Si quis enim sequitur cursus, quos perfida liquit,
 Fallitur, & miserum mors properata manet.

CII. Flamma ignis sursum tendens.

DESPECTAT TERRAS, TOTUMQUE SUPERVOLAT
ORBEM.*En méprisant la terre elle s'élève au Ciel.**In animam contemplativam.*

CIII. Ignis fatuus.

LVMEN FATALE SEQUENTI.

Sa lumière est fatale à quiconque la suit.

C c 4

In

In quendam errorem vel hæresin.

CIV. *Ignis sursum tendens.*

VIS INNATA RAPIT.

Son inclination l'y porte.

Quod cuidam convenit, qui præter Coelum nihil in mundo anhelat.

CV. *Flamma ignis.*

QUIES IN SUBLIMI.

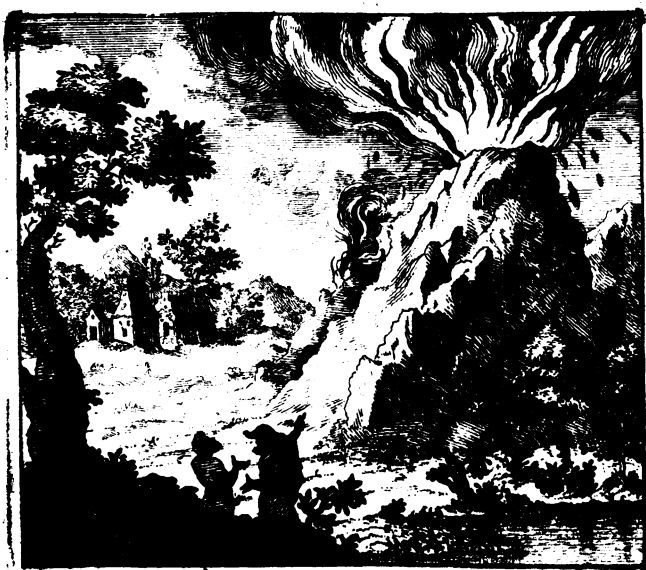
C'est dans le Ciel que j'auray du repos.

ÆTNA

AE T N A,

Aliique Montes Ardentes.

I. *Ætna nive tecta, ignemque per verticem consi-*
ciens.

ARDO DI DENTRO, E DI FUOR GELO.

Intra ardeo, extra frigeo.

Je brûle au dedans, & gele au dehors.

C c 5

II.

II. *Ignis nemus quoddam comburens.*

FURIT NEGLECTUS.

Quel ravage fait-il quand il est négligé?

In affectum immoderatum & violentum.

III. *Vesuvius ardens.*

CAUSA LATET.

On n'en void pas la cause.

In affectum secretum.

IV. *Ætna emittens densum fumum.*

TANTO VORACE PIV, QUANTO PIV CHIVSO.

Quò magis reconditus, èd ardentior.

Plus il est enfermé plus il est devorant.

In eundem finem.

V. *Cùm ludus equestris in Sabaudia celebraretur, Dominus de Nemours gerebat Ætnam ardentem.*

STANS ARDET & AUDET.

Il brûle, il se soutient, & brave la fortune.

Multam quidem præ se fert audaciam hoc symbolum, at in accuratissimis non est habendum.

VI. *Eandem in symbolo habebat eo ipso tempore, quo ardebat fulmine istam Dominus de Nevers in magno illo ludo à Rege defuncto instituto.*

FVLMINATO E FVLMINANTE.

Percussa & percutiens.

Fon.

Foudroyé & foudroyant.

In quendam adversa fortuna utentem, qui tamen ab ea maximè pressus animum non despondet.

VII. *Maria de Medicis Juliomagum more solenni Anno 1619 intrante, Vesuvius exhibebatur ardens, his verbis subscriptis.*

FIN AL CIELO.

Ad Coelum usque.

Jusqu'au Ciel.

Quo summa hujus Reginx celebrabatur pietas,

VIII. *Vesuvius ardens.*

MAS DENTRO QUE FVERA.

Plus intus quàm extra.

Plus au dedans qu'au dehors.

In affectum absconditum.

IX. *Ætna nive tecta, ignemque ejiciens.*

NEC CANO PARCIT CAPITI.

Et sous sa teste blanche il couvre de grands feux.

Quod in senem quendam compositum est, qui cujusdam amore flagrabat. Authorem habet hoc & præcedens Patrem le Moine.

X. *Vesuvius ardens.*

CONTINUIS URUNTUR VISCERA
FLAMMIS.

Un feu continuel embrasse mes entrailles.

XI.

XI. *Ætna ardens, nive tecta cum hoc versu Petrarche.*

DENTRO PAR FUOCO, E FUOR CANDI-
DA NEVE.

Intus æstus, extra frigus.

Le dedans n'est que feu, le dehors que froidenr.

XII. *Extat distichon tale Sannazari:*

Sum Nilus, sumque Ætna simul, extinguite flammæ,
O lachrymæ; lachrymas ebibe, flamma, meas.

Quod symbolo huic occasionem præbuit, quo pingebatur Nilus & Ætna a se invicem quidem distincta, sed qua uniri facile possent cum his verbis:

SUM NILUS, SUMQUE ÆTNA SI-
MUL.

Je suis en même temps & Nil & Mont-Gibel.

XIII. *Aliud hujusmodi refert Andreas Palatinus, cujus corpus erat Ætna, hoc lemmate.*

AMBO IN CORDE.

Tous deux dans le cœur.

XIV. *Magnanimi symbolum consttuebat Aresius Æt-
nam hâc epigraphe.*

IN TENEBRIS LUCET.

Il fait voir plus d'éclat au milieu des tenebres.

XV. *Ætna ardens.*

DI FUOR SILEGGE.

Extra apparet qualis sim intus.

On

On peut voir au dehors si je brûle au dedans.

Quod erat symbolum Antonii Mariæ Durantii, & Francisci Brancaccii ludo equestri celebrato Romæ Anni 1634.

XVI. *Evander Justus amicorum suorum opprobrio offensus, cùm in fumum abuisse tantum opus à se motum dicerent, pro symbolo struem truncorum assumpsit, unde magnus prodibat fumus, cui adscribebat.*

DABIT.

Bientost il donnera l'éclat que l'on attend.

XVII. *Æna flammas ejiciens.*

NATURA MAJORA FACIT.

La nature n'a rien de si prodigieux.

XVIII. *Franciscus de Guise in Italiam abiturus bellandi gratia, vexilla sua Vesuvii imagine exornabat, adjecto lenamate.*

UNDIQUE TERROR.

Terreur de tous côtez.

In quendam, quem omnes nimium quantum horrent ac metuunt.

XIX. *Carolus Bentivoglius Archidiaconus Boloniensis ex Academia Gelatorum, pro symbolo suo habebat Ænam nive oneratam & ardentem.*

VICISSIM SERVARE FIDEM.

Sçavoir garder les droits & de l'un & de l'autre.

Quo notare volebat, quanta sit conjunctio status ecclesiastici cum humanioribus literis.

XX.

XX. *Julius Caesar Venentius ejusdem Academia civis
eandem gerebat figuram, cum his verbis.*

ARCANO DEFENSA GELU.

Une glace secrete en arreste les feux.

XXI. *Campus ubi messe peracta stipula comburuntur.*

POST MESSEM INCENDIUM.

Après la moisson suit le feu.

Hoc in Finem mundi adornavit Lucarinius, qui
igne consumendus erit.

XXII. *Ædificium igne correptum, cum verbis Virgilii.*

POSTQUAM COLLAPSI CINERES.

Quand il n'en restera que la cendre.

In finem gloriæ hujus mundi, quæ omnis cum morte
evanescit.

XXIII. *Petrus Franciscus Ferrarius usurpabat symboli
loco Vesuvium.*

EGO SEMPER.

Je suis toujours en feu.

XXIV. *Mons flammis spargens.*

HINC SPARSUS IN ORBEM.

C'est de là que les feux embrassent tout autour.

In fervidam S. Ignatii mentem.

XXV. *Arbores virides ardentes.*

QUID IN ACIDO?

Que

Que seroit-ce s'il étoit sec?

XXVI. *Lazarus Schwendius Liber Baro de Hohenlandspurg, qui Cesariis praeerat copiis in Hungaria, pro symbolo sibi elegerat Aetnam ardentem, quam venti omnis generis flando oppugnabant, magnaue pluvia super eam descendebat, adjecto lemmate.*

DURAT & LUCET.

Son feu dure & brille toujours.

XXVII. *Ad pompam Ducis Mutinensis funebrem cohonestandum bis adhibuerat in symbolis Vesuvium Pat. Gamberius. Primo illum ita effingebat, ut ignis per diversas emergeret rimas, cum verbis Virgilii.*

ELUCTABITUR OMNIS.

Il fera tous ses efforts pour sortir.

Quod ad frequentes applicat eruptiones, quas copiae faciunt urbe obsidione cincta.

XXVIII. *Deinde eundem montem sistit, super quem magna cadit pluvia.*

VIOLENTIA GLISCIT.

Il en est plus violent.

In animum irritatum.

XXIX. *Ludovicus de la Valette Dux d'Esperron gerebat Aetnam in medio ventorum & tempestatum adversarum ardentem.*

CLARIUS ADVERGIS.

XXX

XXX. *Æina nive tecta & fumans.*

SOTTO GELIDE FORME UN CUOR DI
FUOCO.

Cor igneum gero gelu extrinsecus duratum.

Je porte un cœur de feu sous un dehors glacé.

Quo usus est in ludo Equestri à Cardinale Barbarino
celebrato Dominus Hyacintus del Buffalo.

XXXI. *Pat. Famianus Strada S. Ignatii zelum ex-
pressurus, qui Viros Apostolicos invitabat ut operam
suam animis convertendis collocarent, ignem pingi
curabat super turri ardentem, quasi signum daret
militibus, cum verbis Virgili.*

FERTE CITI FERRUM.

Aux armes promptement.

XXXII. *Æina ardens, cum verbis Ariosti.*

CHIARA LA NOTTE, EL DI COL FUMO
OSCURA.

Obscurat diem, illustrat noctem.

Il obscurcit le jour, & fait briller la nuit.

XXXIII. *Academicus quidam Ristoriensis, cui nomen
erat Constanti, pro symbolo habebat Æinam arden-
tem cujus vertex nive erat contecta.*

ETIAM ADVERSANTE NATU-
R A.

Contre l'usage & la nature des choses.

XXXIV.

XXXIV. *In honorem S. Philippi de Neri effectus est
Vesuvius ardens, cum hoc versu Tassi.*

NE PUOTUTTO CAPIR DENTRO A SE
STESSO.

Semetipsum integrum fervare nequit.

Il ne peut se tenir tout dans luy même.

Adeò efferbuisse hunc Sanctum in precibus suis referunt, ut latus suum etiam læserit.

XXXV. *Ætna multa nive contexta.*

ÆSTUAT INTUS.

Au dedans ce n'est que feu.

XXXVI. *Vesuvius.*

VORAT SUA VISCERA.

Il déchire souvent son sein & ses entrailles.

In quendam, qui familiæ suæ maxime obest, atque adeò in sua ipsius viscera sævit.

XXXVII. *Ætna.*

DUM EROGAT REPARAT.

Il rétablit d'abord ce qu'il semble détruire.

Nunquam destitutus est materia hic mons, quam ejiciat, atque exinde fit, ut ignes perpetuos alere queat.

XXXVIII. *Eadem.*

FLAGRAT NEC ABSUMITUR.

Il brûle sans se consumer.

In ignem Infernalem.

D d

XXXIX.

XXXIX. *Ætna multa nive contecta.*

PUGNANTIA JUNGO.

J'unis les contraires.

XL. *Eadem.*

FRIGORA NIL OBSTANT.

Le froid ne m'oste rien de mes vives ardeurs.

In expeditiones belli, quæ à Rege fiebant hyberno tempore.

IGNIS

I G N I S.
INCENDIA, FLAMMA,
LIGNUM ARDENS, ET
PRUNA CANDENS.

I. *Æneas Patrem ex medio Troja incendio humeris ef-
ferens.*

PROCUL IGNIBUS AUFERT.

Il l'arrache à ces feux.

Dd 2

In

In quandam Personam, cujus affectui violento remora injicitur, vel quæ ab eo omni adhibita opera abstrahitur.

II. *Flamma media nocte.*

IN UMBRA MAGIS.

Il paroît plus dans l'ombre.

Quidam celeberrimi habentur, quantumvis vitam agant quam maxime privatam.

III. *Ignis ventis agitatus atque hinc in varia loca promotus.*

AD ULTERIORA PROMOVENT.

Ils le portent plus loin.

In quandam, cui afflictiones & persecutiones fervoris multum adferunt.

IV. *Ingens ignis, cui incidit magnus lapis, qui eum dispergit.*

DUM PREMOR AMPLIOR.

En m'accablant on m'étend d'avantage.

Quod haud disparis argumenti est à præcedente.

V. *Flamma ignis sursum tendens.*

COGNATA AD SIDERA.

Elle va rejoindre les astres dont elle est sortie.

In quandam, qui moriendo Majores suos, quorum fama est celebris, assequitur.

VI. *Ignis cineribus contextus.*

LATET UT NITEAT.

Il est caché pour briller en son temps.

Quod alicui competit, qui propter solennem quendam actum secedendi locum quærit.

VII. *Ignis super alto monte.*

REMOTIS CONSPICUUS.

Il se fait voir de loin.

In aliquem magnam ubique æstimationem habentem.

VIII. *Incendium cuiusdam edificiû ingens.*

EXIGUÆ PEPERERE MORÆ.

En peu de temps il a fait ce progrès.

Non multum exigitur temporis ad magnas depopulationes faciendas.

IX. *Flamma ignis.*

AD SUBLIMIA SEMPER.

Aut si mavis.

SEMPER SURSUM.

Toujours en haut.

Quod pertinet ad animam, quæ non pascitur nisi cogitationibus sublimibus.

X. XI. *Ignis.*

SE CONSUMA ANCOR SPLENDE.

Vel contrario modo:

SE SPLENDO ANCOR CONSUMO.

Consumatur, tamen splendet.

Vel

Splendeat, tamen consumitur.

D d 3

S'il

S'il consume il brille.

Et

S'il brille il consume.

Quo depingi symbolo meritò potest, qui, cùm ad magnum honorem sit evectus, omnibus suis fortunis funditus evertitur.

XII. *Flamma ignis.*

VIGOR OMNIS IN ALTVM,

Tous ses efforts tendent en haut.

XIII. *Incendium.*

OGNI DUREZZA VINCO.

In durissima quæque.

Il n'est rien de si dur dont je ne vienne à bout.

XIV. *Ignis ardens à ventis sufflatus.*

CRESCIT SPIRANTIBVS AVRIS,

Leur souffle le fait croistre.

Quod olim gerebat Hannibal Pocaterra, in quo ad nomen cujusdam adamatæ Foeminæ alludebat, cui nomen erat Lauræ. Tassi tale in Hanibalem extat Epitaphium.

A POCATERRA POCA TERRA ASCONDE.

XV. *Ignis extinctus.*

CINIS EST QVOD ANTE MICABAT.

Ce qui brilloit n'est plus que cendre.

In cujusdam Viri magni obitum.

XVI.

XVI. *Stipes intus vacuus ardens.*

VIS EST ARDENTIOR INTVS.

L'ardeur est plus grande au dedans.

XVII. *Magnus ignis.*

NEC PROPE NEC PROCVL.

Ny trop près, ny trop loin.

Vt cum igne sic cum Principe.

XVIII. *Stupa ardens.*

SPLENDOR EVANESCENS.

C'est un éclat qui ne fait que passer.

In gloriam hujus mundi.

XIX. *Felix de Ursinis Ducissa de Paliano pro symbolo suo habebat domum incensam, hoc lemmae.*

OPES NON ANIMVM.

Le feu me prive de mes biens, mais il ne m'oste pas le cœur.

In animum adversâ etiam fortunâ constantem.

XX. *Quidam violento affectu abreptus, quo sibi agendi libertas qua antea usus erat, praecebat, eodem affectu amicorum suorum quendam laborantem videns, qui tamen rationis magis erat audiens dictis, quam ipse, symbolum composuit ex veste purpurea, qua in ignem coniecta non consumitur, sed purificatur.*

PAR IGNIS, ACCENSIO DISPAR.

Le feu est semblable, mais l'embrasement ne l'est pas.

XXII. *Ventus carbones accensos sufflans.*

QVO FLANTE CORVSCANT.

Ils brillent quand il souffle.

Quod in eos quadrat, qui non nisi multis precibus eo usque perducī possunt, ut ingenii sui specimina edant.

XXIII. *Ignis magnus ascensus ventorum injuria expositus.*

NON SI CONJURENT OMNIA.

Quand tout conspireroit on ne sauroit l'éteindre.

In cujusdam Sancti zelum constantissimum.

XXIV. *Pluvia ignea.*

COELUM ARMA MINISTRAT.

Le Ciel dans sa colere a des armes à craindre.

In judicia Dei.

XXV. *Scintilla ignis.*

SE MUEREN SUBEN.

Moriendo elevantur.

Si elles meurent elles s'élèvent.

In viros generosos, qui cū se mortis periculo haud reformident exponere, magnum sibi conciliant honorem.

XXVI. *Lauri duo rami sibi invicem oppositi & ardentes.*

FLAMMESCIT VTERQVE.

L'un & l'autre s'enflamme.

In

In contentionem duorum virorum multa eruditione præstantium.

XXVII. *Galeas Dux Mediolanensis pro symbolo habebat magnum truncum ligni ardentis, cui adjuncta erant dua stule aqua impleta.*

HUMENTIA SICCIS.

Le feu & l'eau.

In hominem & rigidum & ferventem. Lemma depromptum est ex primo libro Metamorph. ubi integer versus ita habet :

Frigida pugnabant calidis, humentia siccis.

XXVIII. *Manus faci admoventis cera signatoria bacillum ad literas obsignandas, ubi cera ardenti hac inscripta sunt verba:*

ARDO PER IL SECRETO.

Ardeo ad occulta celandum.

Je brûle pour garder le secret.

XXIX. *Ædificii incendium.*

NON SINE CLADE MICAT.

Il nuit plus qu'il ne brille.

In vanum hujus mundi splendorem.

XXX. *In ludo equestri, quem Cardinalis Antonius Barbarinus instituerat, Ignem absconditum gerebat Dom. Hieronymus Astallius, adscripto hoc lemma.*

NE DEFICIAT.

De peur qu'il ne s'éloigne.

D d 5

XXXI

XXXI. *Dominus Johannes Franciscus Albericius eadem in solennitate habebat ignem sub cinere latentem, cum verbis Hispanicis.*

POR QUE NON SE APAGUE.

Ne appareat.

De peur qu'il ne s'éteigne.

XXXII. *Ignis pro diversitate rerum adjectarum, adurens, purificans, calefaciens vel absumens.*

JUXTA SUPPOSITUM.

Suivant la nature des sujets.

In zelum ordinatum, qui Personarum & rerum rationem habet.

XXXIII. *Ædificii incendium.*

ET UTILE LÆDIT.

Ce qui sert nuit.

Ignis magnum aliàs in mundo usum præbet, cum verò ædificia eo corripiantur, magnum eo ipso etiam inferri damnum nemo negabit.

XXXIV. *Idem.*

PRINCIPIIS OBSTA.

Dès le commencement donnez-y du remède.

XXXV. *Ignis sub cinere lasens.*

SEPELITUR UT VIVAT.

Pour

Pour vivre il est ensevely.

In quandam Personam, quæ se mundo abscondit, ut Deo vivat.

XXXVI. *Ignis in fornace absconditus.*

EXPIRAT NISI RESPIRET.

Il meurt s'il n'a de l'air.

In aliquem, qui multis negotiis est obrutus,

XXXVII. *Petrus de Medicis, qui Magnificus cognominatus est, pro symbolo assumpserat duos Ramos ligni viridis ardentis.*

IN VIRIDI TENERAS EXURIT
FLAMMA MEDULLAS.

Je brûle tout verd que je suis.

In juvenilem ardorem.

XXXVIII. *Quidam Hispanus quandam magna conditionis Fœminam mirè deperiens symboli loco sibi constituebat Ignem ad turris cujusdam apicem ascendentem cum hoc disticho.*

SUBIERON EN TAN ALTO LUGAR,
QUE NO SE PUDIERON MATAR.

Tâm altè surrexit ut restingui nequeat.

Il est monté si haut qu'on ne sçauroit l'éteindre.

XXXIX.

XXXIX. *Odet de Foix Dominus de L'autrec, habebat magnum Ignem, ex quo ingens prodibat fumus.*

DOVE E GRAN FUOCO E GRAN FUMO.

Ubi magnus ignis, ibi magnus fumus.

Où il a grand feu, il y a grande fumée,

Quo ambitionem suam & vanam gloriam crepabat.

XL. *Magnus ignis, ex quo parva scintillula prae-
dent.*

EX MAGNO ET TENUES.

*Le feu n'est pas moins grand quoique les étincelles soient
petites.*

XLI. *Ignis, qui sylvam corripuit & à ventis impet-
litur.*

DUM AGITUR AUGETUR.

Quod erat symbolum Academici cujusdam Pistori-
ensis sub nomine *Infervorati.*

XLII. *Tuiones juncti & ardentes.*

OPE LUCENT MUTUA.

Ils s'allument l'un & l'autre.

In eos, qui se mutuo incitant ad literarum vel virtu-
tis studium.

XLIII. *Quidam à Principe quodam inter alumnos
habitus, quia gloriam suam quam latissime divulgare
allaborabat, Ignem gerebat, cum his verbis.*

PRO

SYMBOLORUM. 419
PRO ESCA SPLENDOREM.

Il me nourrit & je fais mon éclat.

XLIV. *Symbolum, quod Equitum turma Sere-
niß. Principis gerunt, est Ignis, appposito hoc
lemmate.*

SPLENDESCAM DA MATERIAM.

Donnez de la matiere & je brille d'abord.

XLV. *Stipitum strues, cujus flamma ad Cælum pertin-
git & cinis in terra manet.*

UNICUIQUE SVVM TRIBVO.

Je rends à chacun le sien.

*Quo sepulchrum cujusdam eruditi Jurisconsulti inte-
gerrimique Judicis ornatum est.*

XLVI. *Flamma ignis.*

IMIS HÆRENS AD SVPREMA.

Dés la terre il cherche le Ciel.

*In S. Ignatium, cujus hæc egregia vox extat: Quàm
sordet terra dum Cælum aspicio.*

XLVII. *Titio sub cineribus ardens.*

ET TECTVS ARDET.

Il brûle tout couvert qu'il est.

*In Amatorem prudentem, qui affectum suum non au-
det manifestare.*

XLVIII.

XLVIII. *Pruna in acervo ardentes.*

EXTINGVIMVR SI DISTINGVI.
MVR.

C'est nous éteindre que de nous separer.

Hoc est proprium cuiusdam Academiæ in Italia ;
pertinet autem ad quodvis consortium & initam so-
cietatem, quæ splendorem suum membris dissociatis
amittit perinde ac prunæ ardentes cito extinguuntur
simul ac à se invicem separantur.

XLIX. *Pugna taurorum instituta rerum potiente in Hi-
spania Ferdinando & Isabella , Don Pedro de A-
mena omnes suos habens & equi stragula igneis flam-
mis ornat , hoc versu addito.*

DE LOS FUEGOS ENCENDIDOS,
QU'EN MI CORACON ESTAN ,
SALEN ESTOS QUE AQUI VAN.

En quæ ex corde !

C'est de mon coeur ardent que sortent tous ces feux.

L. *Ignis sub cinere latens.*

VT SERVER TVMVLOR.

Je m'envelis pour me conserver.

In Carthusianum , qui solitudinem quærebat ut sa-
lutem sibi procuraret.

LI. *Ignis sub catillo & spina.*

AVT CONSVMIT, AVT CONSUM-
MAT.

On

Ou il consomme , ou il perfectionne.

In Salvatorem nostrum, qui Legem Veterem destruxit, & Novam reddidit perfectam.

LII. *Ignis sub cinere latens.*

PORQUE NO SE APAGUE.

Ne appareat.

De peur qu'il ne s'éloigne.

LIII. *Carbones vivi , quos venti sufflant.*

CORVSCANT & ARDENT.

Ils en ont plus d'éclat, & brûlent beaucoup mieux.

LIV. *Academia Obscurorum Lyncæ pro symbolo habebat Carbones atros , hac epigraphe :*

CORVSCANT ACCENSI.

Quand ils sont allumez ils ont beaucoup d'éclat.

LV. *Quidam ex Academicis eosdem gerebat , his verbis subscriptis.*

ALIIS JVNCTVS.

Joint aux autres.

Quo innuebat se quoque coruscaturum , si se aliis adjungeret , atque ita participem redditum iri illius splendoris, quo cæteri eminebant.

LVI. *Carbo accensus.*

VRIT ADVSTVS.

Il brûle quand il est allumez.

In

In Viri Apostolici zelum.

LVII. *'Bartholomæus Rossius S. Caroli fervorem expressurus, ansam capiebat ex Psalmi 17. effundendi carbones ex tisione ardenti succensos, his verbis:*

SUCCENSI SUNT AB EO.

Il les a allumez.

LVIII. *Academicus quidam Brixianus gerebat Ignem coopertum, cum hujusmodi inscriptione.*

NON PERO ESTINTO.

Non est planè extinctus.

Il n'en pas éteint.

LIX. *Ventus, qui carbones accensos sufflando oppugnat.*

NON ESTINGUE IL MIO FOCO MA L'ACCRESCE.

Auget ignem, non extinguit.

Il n'éteint pas mon feu, mais il le fait plus grand.

LX. *Idem corpus habebat Hippolitus Piccolominius, hoc lemma.*

UT VEHEMENTIUS ARDEAT.

Pour accroître ses feux.

LXI. *P. Carolus Bovius depingebat in mortem S. Ignatii flammam, originem ex face extincta trahentem, cui adscribebat.*

DE-

SYMBOLORUM.
DESERUISSE JUVAT.

425

Il est avantageux de l'élever aussi.

LXII. *Campus spinis multis obfusus, quæ accenduntur
ut ad culturam aptus fiat.*

INCENDERE PRODERIT.

Il est utile d'y mettre le feu.

Quod ad illum zelum pertinet, qui ad extirpanda
vitia plerumque requiritur.

LXIII. *Flamma ignis sursum tendens.*

VIS NULLA RETARDAT.

Rien ne peut la retenir.

Et en elabores VIGNES

IGNES GRAECANICI NAVES INCENDIARIÆ, IGNESQUE IN AQUA AR- DENTES.

I. *Navis ad oram maris ardens.*

QUAS TIMUIT NUNC OPTAT AQUAS.

Il souhaite les eaux qu'il craignoit autrefois.

In animam purgatorio igne afflictam, occasionem poenitentiam agendi ardentissimis exoptans votis, quam perdidit.

II. *Navis incendiaria.*

URAR DUM URAM.

Que je sois brûlé, pourvu que j'y porte du feu.

In aliquam Personam, quæ alterius affectum sentiens eodem pari modo corripitur. Quadrat etiam in alicujus ardorem, quo omnes desiderat ad pietatem accendere.

III. *Sundarium Aquâ vitæ tinctum & incensum.*

NON L'OFFENDE.

Ce feu ne lui nuit point.

In Affectum innoxium.

IV. *Ignis Græcicus in aqua ardens.*

VINCI NESCIUS.

Rien ne le sauroit vaincre.

V. *Imperialis Oldradus ignem Græcicum in aquâ ardentem gerebat Roma, celebrato equestri ludo in Palatio Caesareo, hoc lemmate.*

CÔNICHE MIRACOLOLO FAI

Quàm mirum me ardere ?

Quel miracle est cecy de brûler où je brûle?

VI. *Ignis Græcicus in aqua.*

NEC EXTINGUITUR.

Et il ne s'éteint pas.

Ec 2

Quod

Quod ad ingentem cuiusdam Sancti zelum trahebat Lucarinius, qui à persecutionibus quibuscunque extingui haud poterat.

VII. *In honorem Comitisse de Chasteauvillain Aqua viva nomine, pictum est sudarium Aqua vite tinctum & accensum, hac epigraphe.*

CONCIPIT INNOCUOS IGNES.

Ses feux sont innocens.

Quo ejus sollicitudo excusabatur, quæ in alicujus ad damati gratiam nimia videbatur ab ea collocari.

VIII. *Pari Ratione in foedera Orthodoxorum & Hæreticorum efficti sunt Ignes in aqua ardentes, quibus adscriptum.*

IMPIA FOEDERA.

Dangerenses alliances.

Quod à Saavedria concinnatum est.

IX. *Johannes Antonius Canavese Academicus Ticinensis, qui Academia Affidatorum civis erat sub nomine Ardentis, symboli loco constituebat sibi Ignem Græcicum in medio aquarum, his verbis.*

VI NUNQUAM OBRUAR.

Rien ne scauroit m'êteindre.

Quo describitur fervoris indoles, qui suppressi nullo adversitatum genere patitur.

X. *Inter ea symbola, quibus Theses Principis de Turene exornatae erant, unum quoque extabat, cuius*

*jus pictura complectebatur Ignes Græcanicos in Aqua,
hac inscriptione.*

ACRIUS EXILIENT.

Ils en sortiront avec plus de vigueur.

Quod applicatum est ad exercitum nostrum cum
Rhenum transiret Rege præsentē.

XI. *Aqua calci viva superfusa.*

EXCITAT ARDOREM.

Il ne fait qu'exciter son ardeur.

XII. *Aqua gutta in calcem vivam incidentes.*

ARDOREM EXTINGUIT TESTANTUR VIVERE
FLAMMA.

Elles font voir l'ardeur qui suit ses feux éteints.

Quod asciscerat sibi Catharina de Medicis Rege
Henrico II. defuncto.

XIII. *Aqua calci viva superfusa.*

E FREDDA M'ACCENDE.

Et frigida me accendit.

Toute froide qu'elle est elle peut m'enflâmer.

XIV. *Aqua vita accensa.*

LATET IGNIS IN UNDA.

Cette eau n'est pas sans feu.

In lachrymas Magdalenz, quibus ardentissimum
suum testabatur amorem.

Ec 3

XV.

XV. *Calx, super qua totus rivus manat,*
CHI M'ACCENDE M'ESTINGUE.

Qui me accendit, extinguit.

Celui qui m'allume m'éteint.

Fit nonnunquam, ut nimio studio ingenium nostrum
hebefcat.

XVI. *Fornax calcaria, ubi magnus lapidum acervus,*
qui coquuntur.

PERFICITUR IGNE.

Le feu l'achève & la perfectionne.

Ardor & charitas omne punctum faciunt virtutis,

XVII. *Calx viva.*

HUMORE DISSOLVAR.

Je ne puis résister à l'eau.

Quod symbolum quidam Academicus ex *Humoristis*
usurpavit; Conveniens quoque est in quandam Perso-
nam, cujus animus non nisi lachrymis flecti potest.

XVIII. *Academicus quidam Placentiæ pro symbolo*
sibi constituebat Aquam in calcem vivam deciden-
tem, hac inscriptione.

SOPITOS SUSCITAT IGNES.

Elle excite mes feux qui paroissent éteints.

XIX. *Calx viva.*

E DA LE FIAMME TRASSE IL SUO CANDORE.

Ex igne candor.

Le

Le feu fait sa blancheur.

In fervorem innocentem.

XX. *Academicus quidam Brixianus gerebat Ignem Græcanicum in Aqua, hoc lemmate.*

ETSI MILLIES SUBMERGATUR.

In animum generosum, qui nescius est vinci.

XXI. *Aqua igni superfusa.*

MICAT ACRIUS ARDOR.

L'ardeur en est plus vive.

XXII. *Lapides calcarii, qui aquâ affusâ liquefiunt.*

IGNEUS EST ILLIS VIGOR.

Leur feu n'est pas éteint, il a de la vigueur.

IGNIS COMMUNIS IN CULINA ET SUPER FOCO.

I. *Mauritius Seve in vulgus emisit Opus quoddam
Poëticum sub titulo Delie excellentissima virtutis ob-
jecti, quod quinquaginta symbolis ornavit, quo-
rum*

Vig-

*Vigintiſimum octavum, corporis loco gerit Cacabum
super igne, hujusmodi lemmate adſcripto.*

JE ME CONSUME AU DEDANS.

Intus abſumor.

Quo abditus alicujus affectus notatur.

II. *Contrario modo agebant Patres Societatis Jeſu
Inſulis in Flandria, qui cū repræſentare vellent
magnum emolumentum, quod ad ardorem reno-
vandum redundat in eos, qui ſe mundo detrabunt,
Cacabum etiam effingebant, ſed coopertum ſuper igne,
his verbis.*

CLAUSUS MAGIS ÆSTUAT.

Eſtant fermée elle a plus de chaleur.

III. *Pater Alexander de Cupis Clericus Canonicus
quandam reprehenuſurus perſonam, quod ira nimium
indulgeret, ſymbolum ipſi mittebat, cujus figura e-
rat Cacabus ſuper igne, cujus vi non ſolum ad fer-
vorem, ſed etiam ad tantam ebullitionem impelleba-
tur aqua, ut tantum non ſemet ipſum exingueret,
addito Petrarcha verſu.*

IO STESSO DEL MIO MAL MINISTRO
SONO.

Sum mihi cauſa mali.

Et moy-même je ſuis la cauſe de mon mal.

E c 5

IV.

IV. *Cacabus super igne , ex quo aqua ebullit.*

EXUNDAT NEC ABUNDAT.

Il se repand & n'en a pas trop.

Quo Pat. Engelgrave notabat mundi morem , quā
quāvis multa bona in nos videatur effundere , iis
tamen nobis nequaquam satisfacere potest.

V. *Cacabus super igne.*

VIS EST ARDENTIOR INTUS.

*Il y a plus de chaleur au dedans qu'au dehors.*VI. *Cacabus sub igne latens.*

SVB TEGMINE FERVET.

*Si les feux sont couverts , ils en sont plus ardents.*VII. *Focus cum igne.*

SI NON VRIT INFICIT.

S'il ne la brûle , il la noircit.

Quod ad aliquem pertinet , cui labes ex aliorum
confortio affricatur , licet ipse omni sceleris turpi-
tudine vacet.

VIII. *Equestri pugna auspiciis Cardinalis Anto-
nii Barberini celebrata , Dominus Scipio Battagli-
nius symboli vice habebat Cacabum contactum su-
per igne.*

ACRIVS QVIA ARCTIVS,

Il est

Il est plus violent étant plus resserré.

In affectum nimis pressum.

IX. *Cacabus contectus.*

VT VEHEMENTIVS ARDEAT.

Pour être plus ardent.

X. *Cacabus super igne, appasito versu Tassi.*

PER TROPPO FOCO ENTRO
GORGOGLIA E FVMA.

Ex igne & fervor & fumus,

Le feu la fait bouillir & fumer.

In aliquem violento animi motu abreptum.

XI. *Idem, addito alio versu ejusdem Authoris.*

NON CAPENDO IN SE STESSO.
AL FIN S'ESTOLLE.

Extra rapitur nec ipse se capere potest.

Il sort de luy même, & ne peut se tenir.

XII. *Cacabus super igne.*

FERVESCENDO MINVITVR.

En s'échauffant elle s'évapore.

In hominem in iram præcipitem.

XIII. *Caminus.*

FIT VIA FVMO.

Elle

Elle donne passage à la fumée.

In quendam vecordiæ plenum, qui præter inania
& fluxa nihil curat.

XIV. *Cacabus super igne, unde abiguntur musca.*

A FERVIDA PROCUL.

Quand elle bout il font s'en éloigner.

Prudentiæ est sese eorum consortio subducere, qui
nimia ira flagrant.

TOR-

TORMENTA BELLICA

*GLOBI EX ÆRE FUSI
ALIAQUE ARMA IGNI-
TA.

I. *Tormenta bellica in civitate, & contra civitatem.*

ME COMBATTENT Y DEFIENDEN.

Oppugnant & defendunt.

Ils m'attaquent & me défendent.

In

* Galli vocant *Bombe*.

In Passiones animæ.

II. *Tormentorū bellicorū Aggeres contra Civitatem
obsidione cinctam.*

RATIO ULTIMA REGVM.

La dernière raison dont se servent les Rois.

Quo tormenta bellica demortui Regis insignita sunt. Quando non obtinere possunt Principes, quod ad se pertinere putant, ultimum medium est bellum, quo sua sibi ipsi tribuunt, quæ ab aliis injuste negantur.

III. *Globus igneus in aëre cum verbis Virgilii.*

IGNI PROPERATA.

C'est le feu qui la pousse.

In animum præcipitem.

IV. *Globus in aëre diffiliens.*

TERRET DVM SOLVITVR.

Quand elle éclate elle fait tout trembler.

In Principem, qui custodia liberatus in hostes irruit.

V. *Granatum bellicum.*

NO SE ENCIERRA.

Non potest non erumpere tantus ignis.

Un feu si grand ne peut se contenir.

In affectum.

VI. *Nitratus pixis accensus cum mortariis.*

IN MINIMO VIS MAGNA.

Quelle force se trouve dans un corps si petit.

Non sunt contemnendæ res parvæ.

VII.

VII. *Globulus ferreus tormenti bellici explosus.*

SVPEREST CVRSVS.

*Il a sa course à faire.*VIII. *Tormentum bellicum.*

OBSESSAS PROTEGIT VRBES.

Il defend les villes assiegées.

In Rei bellicæ Comitem de Montmorency.

IX. *Tormenta bellica, quorum globuli per flumen feruntur.*

NOS SVSTINET IMPETVS.

Un effort violent nous soutient.

Quod in expeditionem exercitus Gallici componebatur, cum Rhenum transirent.

X. *Tormentum bellicum.*

ARDET VT FERIAT.

Il s'allume pour frapper.

Quod ad Concionatorem spectat, qui movere non potest nisi motus.

XI. *Dux Johannes de Bourbon in symbolis habebat Granatum bellicum incensum, hoc lemmate.*

GARA A CHI TOCCA.

Caveas tibi.

Prenez garde à vous.

XII.

XII. *Globus ex are fusus in aëre diffiliens.*

NON SE CAPIT INTUS.

Son feu ne peut se tenir au dedans.

In Apostoli cujusdam fervorem.

XIII. *Mortarium ex quo Globus prodit.*

HINC FRAGOR & FVLGOR.

Quel bruit & quel éclat.

XIV. *Tormentum insititum accensum.*

TANTVM CREPITVS.

Il n'a qu'un peu de bruit.

In quendam, qui inanem gloriam verbis jactat.

XV. *Globus ex are fusus diffiliens.*

HINC FRAGOR & FVLGOR.

Quel bruit & quel éclat?

XVI. *Granatum accensum, quod in aërem elevatur.*

ET PRESSA TOLLATUR.

Le feu qui me presse, m'élève.

In Personam quandam, quæ gradu infimo ad majorem promoveri nimium quantum cupit, ardentissimis precibus petit.

XVII. *Alphonfus, Dux Ferrariensis conficiebat sibi symbolum ex Granato accenso cum verbis Ariosti.*

OCO, ET TEMPORE.

Alien & temps.

Sa-

Sapientis est quàm maximè loci & temporis in rebus expediundis delectum habere.

XVIII. *Globus ex ære conflatus.*

ALTER POST FULMINA TERROR.

Après la foudre il n'est rien tant à craindre.

*D'inévitables feux signalent mon pouvoir,
Je range les Tyrans à leur juste devoir,
Je détruis leur remparts, je les réduis en poudre;
Je repais en tous lieux la terreur & l'effroy
Et le seul Jupiter lors qu'il lance la foudre,
Est plus redoutable que moy.*

V E R S I O :

Redditur hand dubiis mea clara potentia flammis,
Ad sua terribiles per vim dispono Tyrannos
Debita, & Astræ per me sacra jura coluntur,
Multa ruunt per me validis munimina plagis,
Multa & in obscuras rediguntur pulvere nubes.
Undique me fugiunt homines, totusque perhorret
Orbis, in everfos defixus lumina muros.
Me tamen Omnipotens, dum torquet fulmina, vincit,
Attonitique homines magis illo horrore moventur.
Quod sibi proprium habet Frater unicus Regis &
Dux Aurelianensis.

XIX. *Globus ex ære conflatu in aère dissiliens.*

PEREAM, MAGNO DUM MURMURE.

*Pourvu que je fasse du bruit, que m'importe que je
périsse.*

*Un tourbillon parmi les airs,
Un foudre accompagné d'éclairs*

Ff

7e

*N'ont rien d'égal à l'ardeur qui m'emporte,
 Je prévois le mal qui me suit :
 Que je périsse il ne m'emporte,
 Pourvu que je fasse du bruit.*

Quos in hunc modum transtulimus:

Turbo per immensum ventoso tramite ductus,
 Aëra, fulguribus, (mirum!) stipata tremendis
 Fulmina tam valido nunquam, celerique feruntur
 Impete, nec rapidos poterunt prævertere cursus.
 Jam prævisa mihi, quæ certa pericla sequuntur,
 Sit ! peream ! periisse juvat, dum magna dabuntur
 Murmura, quæ invalidos poterunt percellere sensus.

XX. Sclopetum brevissimum intentum.

SI TANGAR.

Pourvu que l'on me touche.
 In aliquem, qui ad iram proclivis est.

XXI. Globus ex ære conflatus.

VIM VI.

La force par la force.

XXII. Idem.

DISRUMPOR UT NOCEAM.

Pour nuire je me nuis.
 In vindictam.

XXIII. Idem.

NESCIUS STARE LOCO.

Elle ne peut tenir en place.

XXIV. Sclopetariorum prima phalanx pro symbolo habet Globum talem in aëre.

QUO RUIT & LETHUM.

Elle

Elle porte la mort par tout où elle frappe.

XXV. *Cum P. Borius expeditiones Apostolicas S. Ignatii S. Franciscum Xaverium & alios Societatis suae affectas Evangelii causa in Indiam ablegantis celebrare vellet, Tormentum bellicum pingebat Globulos ejaculans, his verbis adscriptis.*

IGNE PROCUL MITTENTE.

C'est le feu qui les fait aller.

XXVI. *Tormentum bellicum.*

SONITUS AB IGNE.

Son bruit vient de son feu.

XXVII. *Tormentum bellicum explosum.*

CUM FULGORE SONUS.

Quo Spiritus S. effusio Festo Pentecostes depingitur.

XXVIII. *Tormentum bellicum ad muros oppidi directum, cum hoc versu Guarinii.*

SOL SE BEN DRITTO JO MIRO.

Modò videam probè directum.

Si je vise bien droit.

In bonam animi intentionem.

XXIX. *Tormentum bellicum, cui ignis applicatur.*

DA PICCIOLO SPIRAGLIO IL FOCO APPRENDO.

Per spiraculum arctum mihi ignis.

Il me fait peu pour prendre feu.

Ff 2

XXX.

XXX. *Tormentum bellicum.*

DAT FLAMMA VIRES.

Le feu me donne des forces.

XXXI. *Tormentum bellicum instructum.*

ET MANUS & MENS.

Et l'esprit & la main.

In applicationem.

XXXII. *Academia, quæ est Laude Pompeji sub nomine Generosorum, in symbolo habet Globulum Tormenti bellici quod à Falcone nomen habet, quo litteræ conjiciuntur in quendam campum vel civitatem.*

PER TELA, PER IGNES.

Aux milieu des feux & des armes.

Quo significare volebat, quod inter tantos armorum & bellorum strepitus, haud intermitteret literis humanioribus operam dare.

XXXIII. *Cum Lucas Pittius Reipublica Florentina æque præesse vellet ac Cosmus de Medicis, eamque stirpem quæ pro insignibus gerit Globos, sibi depellendam inde statueret, Tormenta bellica effingebat, cujus Globi explodebantur sine ullo lemmate; quo tamen dicere voluisse videtur,*

FUORO LE PALLE.

Apaga domus de Medicis, quam Florentia per metaphoram de Globis propter insignia eorum vocabant.

XXXIV.

XXXIV. Globus ex Tormento bellico explosus.

IMPELLOR FLAMMIS.

C'est le feu qui me pousse.

In zelum ingentem.

XXXV. Tormentum bellicum, cum hoc versu Tassi.

COL LAMPEGGIAR TUONA IN UN PUNTO E
SCOPPIA.

Ardet & ferit eodem momento.

Il brille, il tire & frappe en un moment.

In magnam cuiusdam Bellatoris celeritatem.

XXXVI. * Pila ignea incensa.

INGENTES PARTURIT IRAS.

Qu'elle enfante de maux!

XXXVII. Tormentum bellicum, cui ignis applicatur.

NONDUM INTONUIT.

Il ne s'est pas encore fait entendre.

XXXVIII. Globus ex are fusus omnia evertens.

OBSTANTIA STERNIT.

Elle renverse tout ce qui veut s'opposer.

XXXIX. Franciscus Cibo pro symbolo habebat Dolium
incensum, qualia exhiberi solent in publicis festivita-
tibus, cum his verbis Germanicis.

Von Guth in Besser.

A bono in melius,

Ff 3

De

* Carcasse,

De bien en mieux.

Sicuti dolium, post usum in servando vino quod animum hilarem reddit, præstitum, adhuc intersit lætitiæ publicæ celebrandæ, quod præstantius est multo priore; ita innuere volebat, se, cum hæctenus fuisset in Reipublicæ commodum intentus, imposterum multò adhuc meliorem præstantioremque se gerere velle.

XL. Mortarium, quod globis ejectis adhuc fumum exhalat.

AUN TODO NO ES BAHEDO.

Non periit halitus omnis.

Tout son feu n'est pas encore exhalé.

Quo urebatur Mareschallus Dux de Navailles.

**XLI. Igniarum funiculus incensus
VIVIT AD EXTREMUM.**

Elle vit jusqu'au bout. .HIVXXX

FA-

FABRICAE FERRA- RIÆ. FORNACES & FER- RUM IN IGNE VEL SU- PER INCUDE.

I. *Exstus ferri candentis super incudē*

IN MELIUS VERTET.

Il lui fera prendre une meilleure forme. IV

Ff 4

II.

*quorum alterum pro corpore habebat frustum Fer-
ri candentis, cui aqua adspargebatur, hac inscri-
ptione.*

PERFUSUM FRIGESCIT.

Il se refroidira quand il sera mouillé.

Alterum item Ferri candentis frustum sub malleis.

FUOCO AL SEMBIANTE E CERA

A COLPI SEMBRA.

Vix cedit cera sub ictu.

Ce fer est sous le corps aussi mol que la cire.

VII. Ignis ex fornace erumpens.

NEQUIT ILLE TENERI.

On ne peut le tenir.

In affectum violentum.

VIII. Lamina ferrea in igne.

LENTESCIT RIGOR.

Se rigueur s'amollit.

**IX. Pandolphus Maria Petrarci, pro symbolo gerebas
fornacem incensam & clausam.**

TECTUS MAGIS.

Plus il est couvert plus il brûle.

In amore occultum.

X. Eadem pictura.

SECUNDUM EXTENDAR.

Ff 5

Pour-

Retrouvée que je m'écoule.

In quendam, qui nihil non subire caput, modò pro animi sui sententia promovere possit.

XI. *Ferrum igne rubens, quod figuram suam imprimis*
igno.

FORMAT IGNITUM.

Le feu fait qu'il s'imprime.

Lucarinius id ad S. Ignatium retulit, qui cùm totus arderet amore Dei, eundem aliorum in animos imprimere haud defuit.

XII. *Inter ea, quibus Theses Principis de Turenne ornate erant, habebatur quoque unum, quod pictura loca gerebat frustum ferri in igne, his verbis.*

NON ALITER SUBIGAS.

Vous ne sauriez autrement la réduire.

Quod eo tempore apparebat, quò Trajectum ad Mosam globis ex ære fuis ad deditionem cogeretur.

XIII. *Frustum ferri igne rubens super incude.*

SE NON ARDE NON SI PIEGA.

Si non ardet non curvatur.

Elle ne plie point si elle n'est toute en feu.

XIV. *Frustum ferri igne rubens Gardense.*

MELIORIS CONSORS NATURÆ.

En changeant de nature elle a pris cet éclat.

In cuiusdam personæ conversionem, quæ & multo probior & illustrior reddebatur.

XV. *Frustrum ferri, quod in Ferraria temperatur.*

ROBUR DANT IGNIS & UNDA.

Et les feux & les eaux lui donnent de la force.

In res adversas magnasque tentationes.

XVI. *Frustrum Ferri super incude.*

RUBIGO CONSUMITUR.

Ainsi s'en va la rouille.

XVII. *Frustrum ferri, quod totum candens temperatur.*

FIRMIUS AD OPUS.

Elle en sera plus forte pour agir.

Temperantia multum roboris adfert corpori.

XVIII. *Ferrum super incude.*

NON UNO ICTU.

Un coup ne suffit pas.

Est quoddam genus hominum tam pertinax, ut nec rationi, nec authoritati ullum velit dare locum; hinc si convincendi sunt iteratis vicibus id fiat necesse est.

XIX. *Ferrum candens super incude.*

PERCUSSUM SCINTILLAT.

Il étincelle aussitôt qu'on le frappe.

In quendam ad iram admodum proclivem.

XX. *Ferri candentis frustum super incude sub mal-*

lais.
RIGOR LENTESCIT UTROQUE.

Il faut l'un & l'autre pour en venir à bout.

Scilicet ferro & igne opus est ad civitates rebelles
compescendum, ut ad officium suum redeant.

XXI. *Ruber ferrarius fetum super munde tendens.*

SOLUS NON SUFFICIT IGNIS.

Le feu seul ne suffit pas.

XXII. *In connubium duarum personarum efficta sunt à*
Bargaglio duo candentis ferri frusta, quæ sibi invicem
adunantur, hac epigraphe.

IGNE JUNGUNTUR PARI.

Même feu les assemble.

XXXIII. *Ferrum candens ex fornace tractum,*

CANDESCIT & VRIT.

Il brille & brûle.

In aliquem, qui præclaro ingenio æque ac magno
fervore inclutus est.

XXIV. *Ferrum super incude,*

MENTRE E CALDO.

Quamdiu calet.

Tan-

Tandis qu'il est chaud.

Proverbialis locutio est, idemque monet, quod prudens Cato hoc disticho:

*Quamprimum rapienda tibi est occasio prima;
Ne rursus queras, qua jam neglexeris ante.*

XXV. *Ferrum candens super incude.*

FORMATVR IGNITVM.

On lui donne aisément la forme que l'on veut.

In docile ingenium.

XXVI. *Ferrum rubens quo notatur*

INDELEBILITER.

Rien ne l'effacera.

In S. Sacramenta, quæ characterem imprimunt.

XXVII. *Ferrum igne rubens.*

NOLI ME TANGERE.

Ne me touche pas.

XXVIII. *Academia Messanensis Ferariam gerebat
cum bacillis ferreis.*

FORMAS VERTIT IN OMNES.

Pour leur donner la forme que l'on veut.

Quod insigniter in Academias quadrat, ubi ingenia ita formantur.

*Ejusdem Farina etiam est lemma cujusdam alius
symboli.*

IN

SYLLOGE
IN QVASCVNQVE FORMAS.

XXIX. *Fractum ferri super incude.*

AFFINA A PIU DEGN'OPERA.

Ad multo digniora.

Il la destine a des meilleurs usages.

XXX. *Idem.*

QUANTO BATTUTO PIU, TANTO PIU INDUR-
A.

Quo plus cuditur, eo magis induratur.

Il s'endurcit plus il est battu.

ARTIS

ARTIS CHIMICAE INSTRUMENTA.

I. *Alembicum destillans.*

DE MI FUEGO MIS LAGRIMAS.

Ex igne meo mihi lachrymaz.

De mon feu mes larmes.

In affectum ardentissimum lachrymarum causam
fre-

frequentem. Congruit etiam ad depingendas lachrymas S. Magdalene, quibus cum amore testabatur.

II. Alembicum.

ARSO DENTRO DOLCE DI FUORI

Extra dulce, intra fervidum.

Doux au dehors, & brûlant au dedans.

III. Alembicum.

SECERNO MELIORA.

J'en separe le meilleur.

In quendam eruditum, qui ex Authoribus optima quæque excerpit.

IV. Alembicum.

DI FUOR SI LEGGE COM'
JO DENTRO AVVAMPO.

Extra apparet quàm ardeo intus.

On void bien au dehors que je brûle au dedans.

V. Alembicum.

ARDENDO GEME.

Ardendo gemit.

Il gemit en brûlant.

VI. Alembicum destillans.

MES LÈURS MON FEU DÉCELENT.

Celant meæ lachrymæ ignem.

Quod composuit Mauritius Sevis, cujus scripta in varias

rias linguas sunt translata, imitatoresque assiduos ubique terrarum invenerunt.

VII. *Amator plorans in symbolam assumebat Alembicum cum hoc versu Philippi de Sciro.*

DALLA FIAMMA DEL CORE.

Ex cordis flammâ.

C'est le feu de mon cœur qui fait pleurer mes yeux.

VIII. *Pater singularis amorem tenerum Regia conjugis in exsequiis Ducis Sabaudia Victoris Amedei exprime-re volens, pingebat Alembicum, his verbis subjectis.*

ARCANA INCENDIA PRODIT IMBRIBUS.

Ses larmes decouvrent les feux secrets dont son cœur brûle.

IX. *Academicus quidam Placentia sub Ingeniosorum nomine, pro symbolo habebat Alembicum, hoc lemmate.*

SPIRITUS DONEC EXTRAHAT OMNES.

Jusqu'à ce qu'il en tire tous les esprits.

X. *Alembicum destillans.*

E DENTRO AVVAMPA.

Et intra ardet.

Et il brûle au dedans.

Quod symbolum sibi proprium habuit Dom. Cherubini Brusonius.

XI. *Alembicum destillans.*

IGNE COGENTE.

Le feu me contraint de pleurer.

Gg

XII

XII. *Humorista quidam Academicus gerebat quoque Alembicum, adjecta epigraphe.*

HUMOR AB IGNE.

C'est du feu que me vient cette eau.

XIII. *Alembicum cum igne & aqua.*

UNDIQUE ANGUSTIÆ.

J'ay à souffrir de tous côtez.

In quendam ingenti perfecutione undique pressum.

XIV. *Alembicum.*

SECERNENDO PERFICIT.

Il perfectionne en separant.

Quo notatur, qui præclaro judicio valet.

XV. *Alembicum.*

DENTRO LE FIAMME FUOR IL PIANTO.

Intra flammæ , extra lachrymas.

Les flâmes au dedans, les larmes au dehors.

XVI. *Alembicum.*

NE FA FEDE IL PIANTO.

Ex lachrymis pater.

Mes larmes le font voir.

CAL-

CALDARIUM, & OPERATIONES METALLICÆ Quæ per ignem fiunt.

I. *Franciscus de Gonzagne stipendium meritis apud Venetos, cùm rebus praeclare gestis ab invidis ejus fama laderetur, pingi curavit in vexillis*

Gg 2

lis

*lis suis Caldarium super igne, cum verbis Psalmo-
prophi.*

PROBASTI & COGNOVISTI.

Vous m'avez éprouvé, vous pouvez me connoître.

RECIPE. *Argentum in igne.*

PURUM CANDESCIT.

Quand il est pur il ne fait que blanchir.

Ad afflictas hoc pertinet animas, quarum innocentia indies redditur per afflictiones purior integri-
orque.

III. *Plumbum stillans in ignem.*

STILLAT ARDENS.

Le feu le fait distiller.

In lachrymas S. Magdalenzæ.

IV. *In Nummulos Curia ardentis, qua in examen rei pecuniaria stabilita est, ignem cum Caldario cudi jubebat Pater Rapius, hoc lemmate.*

AURUM OMNE PROBABIT.

Il n'est point d'or qu'il n'éprouve.

V. In eandem curiam efformatum est etiam hoc
 symbolum, quod pro corpore habebat Caldarium,
 ex quo Mercurius evaporabat, ventis ignem suf-
 flantibus.

DONEC PURUM.

Jusqu'à ce qu'il soit éprouvé.

VI.

VI. *Aurum in igne.*

NON LÆDITUR SED PROBATUR.

Le feu l'éprouve & ne sauroit luy nuire.

In afflictiones, quibus iusti premuntur.

VII. *Academici Ardentes Vuerbienses in symbolo habebant Caldarium super igne, his verbis adscriptis.*

DONEC PURUM.

Jusqu'à ce qu'il soit épuré.

Quod ejusdem argumenti cum quinto est.

VIII. *Aurum ex igne detractum cum his verbis Virgilii.*

CONCRETAM EXEMIT LABEM.

Il a quitté sa crasse.

In animam ex igne purgatorie liberatam.

IX. *Idem corpus, cum his verbis ejusdem Poëta.*

PURUMQUE RELIQUIT.

*Il l'a purifié.*X. *Aurum in Caldario super igne.*

ELIQUAT ARDOR.

*Son ardeur le fait fondre.*XI. *Aurum in Caldario.*

EXPIET UT SORDES.

Pour se purifier.

In animas, quæ igne purgatorio expiantur.

XII. *Idem.*

CRUDIOR IN HAC FLAMMA

C'est dans ces feux que je suis tourmenté.

In divitem illum virum aut in damnatum quemvis.
Lemma ex Evangelio defuntum est habeturque in Hi-
storia sive Parabola de divite Epulone.

TU.

TUBULI NITRATO
PULVERE FARTI,
ALIQUE
IGNES ARTIFICIOSI.

I. *Ignis artificiosus,*
CONCREMOR UT SPECTER.

Je suis brûlé pour estre vu.

Gg 4

Is

* Faltes,

In quendam ambitiosum, qui se ipsum absumit, ut ambitioni suæ satis faciat.

II. In exequiis, quæ Principi de Condé Henrico Burgundia Regis sanguine genito fiebant à Collegio Claromontano, conspicuum erat jaculum nitrati pulveris volans.

IT SVRSVM DV M VITA MANET.

Il va toujours en haut pendant que son feu dure.

In excellentissimam hujus Principis indolem, quæ nonnisi ad magna semper aspirabat.

III. Tubulus nitrato pulvere factus in aëre diffiliens multasque stellulas efformans.

MATRIS MORTE MIGANT.

Elles brillent de la mort de leur mere.

Quod in eos à P. le Moine excogitatum est, qui patrium solum maledictis proscindunt. & spoliis ejus se locupletant, nullum alium in finem, quàm ut magni fiant in orbe, novas inventiones indies protrahentes in quibus quidam suum decus, at in Reipublicæ irreparabile damnum.

IV. Tubulus sulphureatus in aëre diffiliens.

EXPORAT CUM LVCE

Elle finit par un grand bruit.

In mortem alicujus gloriosam.

V. Tubulus nitrato pulvere factus in aëre diffiliens.

DESINIT IN CREPITUM.

Tout se termine à faire un peu de bruit.

In

In initium suarum passionum prædicatorem.

VI. *Idem.*

PERIT CUM SONITU.

Elle se détruit avec bruit.

In alioque mortem celeberrimam.

VII. *In ludo equestri à Rege celebrato Marchio de Richelieu gerebat Tubulum nitrato pulvere repletum, adjecta epigraphe.*

ARDO PARA SUBIR.

Ardeo ut elever.

Je brûle pour m'élever.

VIII. *Tubulus nitrati pulveris in aëre.*

VITAM RELINQVIT IN ASTRIS.

Elle expire entre ses Astres.

IX. *Equitatus armatura levis pro symbolo habet plures hujusmodi tubulos accensos, hoc lemmate.*

CELÈRES ARDORE.

C'est l'ardeur qui nous rend légers.

X. *Ignis Triumphalis.*

HÆC SIGNA TRIUMPHI.

Ce sont des marques de victoire.

Quod Insulis factum est à Patribus Jesuitis in Martyrum igne combustorum beatam memoriam.

XI. *Tubulus nitrato pulvere repletus in stellas desinens.*

LVCEN IN CVRSV CELAVERAT.

En sa course elle avoit caché de si beaux feux.

In cuiusdam viri modesti illustrem obitum.

XII. *In mortem cuiusdam Fœmina singulari virtute prædita Tubulum efformavit Dom. Charpentier Academicus Gallicus, qui stellas dissiliendo exhibet, his verbis,*

TERRENVMQVE ADDITVR ASTRIS.

Ce qu'elle a de terrestre est monté jusqu'au Ciel.

XIII. *Tubulus nitratus accensus.*

DVM SERPVNT IN VISCERA FLAMMÆ.

Tandis que de ces feux je me sens embraser,

XIV. *In conversionem Christina Regina Suecia pingebatur talis Tubulus sursum tendens, hoc lemma.*

QVIA FERVIDVS INTVS.

De l'ardeur du dedans viennent ces mouvemens,

XV. *Serpentes sive Tubuli nitrati volantes,*

INNOXIA TERRENT.

Ils font peur sans faire de mal,

In alicujus minas,

XVI. *Tubulus nitrato pulvere fartus.*

ELEVAT ARDOR.

C'est l'ardeur qui l'élève,

XVII.

XVII. *Idem.*

ALAS ADDIDIT ARDOR.

*L'ardeur la fait monter & luy donne des ailes.*XVIII. * *Tormentum insititum.*

TANTVM CREPITVS.

Ce n'est qu'un peu de bruit.

In quendam Trafonem.

XIX. Tubulus nitratus accensus, filoque alligatus, ut ad lubitum possit dirigi ignis.

NE DEVIET ARDOR.

*Pour regler ses ardeurs.**In quendam Personam, quæ se votis obstringit ne præter fas quicquam committat.**XX. Cum nuptiarum solennia Cosmi de Medicis & Maria Magdalena Austriaca equestri pugna cohonestarentur, pro symbolo sibi eligebat Philippus Valerius Tubulum nitrato pulvere repletum ac sursum tendentem, hac inscriptione.*

OVE ALZATA PER SE NON FORA MAI.

*Quò sua sponte nunquam.**Où jamais de luy même il n'auroit pu monter.**In aliquem audaci animo magna quædam obeuntem.**XXI. Tubulus nitrato pulvere fartus & accensus.*

EX ARDORE SPLENDOR.

* Un soufflon ou petard.

Sen

Son feu fait son éclat.

XXII. *Idem.*

ESPANTA E SI DISPERDE.

Arder & disparet.

Elle brille, & se perd en un même moment.

Quo scitè vitæ nostræ conditio depingitur.

XXIII. *Hinc & in mortem Cardinalis Horatii Spinolæ
talem efformatum esse scimus Tubulum in stellas desi-*
pentem, his verbis adjectis.

VITA TUA.

C'est vôtre vie.

XXIV. *Tubulus nitrati pulveris accensus.*

FURIT QUIA FERVET.

Sa Ferveur est une espece de fureur.

In animum impotentem.

XXV. * *Pila cuiusdam Tubuli nitrati haud vanè ex-*
plosa.

LASSO DEFECTA FURORE.

En tristes reliquias !

De ces emportements voila les tristes restes.

XXVI. *Tubulus nitratus cadens.*

DUM NITET CADIT.

En brillant elle tombe.

In fortunæ volubilitatem.

XXVII.

Carasse.

Il n'y a rien de plus fragile.

XXVII. *Tubulus igneus in aëre diffiliens.*

DUM LUCEAM, PEREAM.

Que jè perisse pourvû que je brille.

Qui honorum cupiditate est incensus, nec vitæ suæ,
multo minus tranquillitati animi parcit.

XXVIII. *Tubulus nitratus cadens.*

RUIT CUM DEFICIT IGNIS.

Elle tombe quand le feu manque.

XXIX. *Tubulus nitrato pulvere repletus in aëre diffiliens.*

CONSUMPTVS IN VENTOS.

Le vent dissipe tout.

In hujus vitæ vanitatem.

XXX. *Academicus quidam Pistariensis symboli loco
gerebat Tubulum nitratum, his verbis.*

AB IGNE SONUS.

Du feu mon bruit.

XXXI. *Tubulus nitratus, cujus ignis non amplius apparet.*

ERUMPENDO NITEBIT.

Quand elle partira son feu se fera voir.

In quendam, qui non nisi latendo celebris redditur,

XXXII. *Tubulus nitrati pulveris accensus.*

UT ASCENDAM.

Pour monter.

In vitam contemplativam.

XXXIII.

XXXIII. *Tubulus nitratus sursum tendens.*

AD SIDERA CURSUM.

Ma course vers le Ciel.

XXXIV. *Tubuli nitrati accensi.*

ACCENDIMUR ET SURSUM FERIMUR.

Nous brûlons au dedans, & nous nous élevons.

XXXV. *Tubuli nitrati in terra.*

FLAMMA DABIT PENNAS.

Le feu nous donnera des ailes.

XXXVI. *Tubulus nitrato pulvere refertus cum hoc versu Pretii.*

SCOPRO L'ARDOR CH'ENTRO MI SFA-
CE.

Detego ardorem qui me intus frangit.

Je decouvre l'ardeur qui me mine au dedans.

FA-

CUNICULI, PYRITÆ & VIOLENTI IGNIS EFFECTUS.

I. Cuniculas propugnacula subvertens.

DVM TEGITVR NOCET.

Qu'il est à craindre quand il est couvert.

Mul-

Multas interdum excitat turbas affectus absconditus.

II. *Pyrites scintillas ejiciens.*

ARDENTE PIU QUANTO PIU DVRO.

Quo durior, eo ardentior.

Plus il est dur, plus il s'enflâme.

Magno plerumque abripiuntur amoris æstu, qui, cum ante eum essent olores, postea animum ad eum applicant.

III. *Pyrites.*

SFAVILLA PIU, QUANTO E PIU DURA.

Quo durior, eò pluribus abundat scintillis.

Plus elle est dure, & plus elle étincelle.

*Plus ferme què le diamant,
Elle resiste constamment
Aux efforts que l'on fait contre elle,
Et la gloire qu'elle en reçoit
C'est qu'elle conserve son froid,
Et que plus elle est dure, & plus elle étincelle.*

VERSIO:

Durior est Adamante ipso, semperque resistit
Quæ sunt cunctis contra conatibus ipsum;
Quemque habet hic honor est; tum quod sua frigo-
ra servat
Tum quò durior est, hoc major profilit ignis.

IV. *Pyrites collisus & scintillas reddens.*

LÆSUS URIT.

Il fait du feu quand on le touche.

In quendam multis convitiis laceffitum & provocatum.

V. *Pyrites.*

FRIGIDA ACCENDIT.

Toute froide qu'elle est elle allume des feux.

VI. *Pyrites cum scintillulis.*

E MAL MIO GRADO INFIAMMO.

Meis ingratiis uro.

C'est malgré moy que j'enflâme.

*Son sort l'a fait naistre insensible
Elle est dure, elle est inflexible
Mais elle couvre un feu secret;
Et s'il arrive qu'elle enflâme,
Il n'est pas juste qu'on l'en blâme,
Puis que c'est toujours à regret.*

V E R S I O :

Adspice, me vitâ faciens, sensuque carentem
Sors inimica nimis, tamen illâ armare volebat
Duritie, ut ferro similem vix flectere quisquam
Possit, & à nullo facilem contundier ictu.
Attamen occultæ servo penetralia Vestæ
Intus, & obtrito rapiuntur in æthera flammæ
Semina; ne causam reputes, nam fortè resistens
Cogor, & abraşæ labuntur in aëra vires.

VII. *Duces Burgundia plerumque in symbolo habent
Pyritem scintillas reddentem, his verbis.*

Hb

AN₁

ANTE FERIT QUAM FLAMMA MICET.

Il a frappé son coup avant que rien éclate.

Philippus, cui à Bonitate cognomen erat, fecit Ordinis Equitum de Vellere torquem ex pyritis & lapidibus scintillantibus.

VIII. *Ignis quo cuniculus impellitur.*

EX OBICE VIRES.

Plus il trouve d'obstacle & plus il a de force.

IX. *Ignis magno strepitu ex cuniculo exsiliens.*

NON INCLUDAR.

Je ne puis être enfermé.

In quendam libertatis suæ perquam amantem.

X. *Ignis fornaci inclusus.*

QUANT' E RISTRETTO, PIU
TANT' E PIU FIERO.

Quò rectior, eò violentior.

Plus il est enfermé, plus il est violent.

XI. *Igniarium cum pyrite, ex quo scintille eliciuntur.*

ABSTRUSUM EXCUDIT.

Il met au jour ce qu'on ne voyoit pas.

In aliquem, qui secreti quid abscondit, vel opus quod-

quoddam in lucem edit , quod hactenus reconditum fuerat.

XII. *Pyrites cum tribus igniariis.*

NON QUOVIS TERROR.

Toute sorte de coups n'en font pas sortir du feu.

Acie quippe opus est ad ignem eliciendum , inde ad diversos motus trahi potest , qui omnes cordis penetralia non æque tangunt ; hinc alium videas magis moveri violentiæ viribus , alium verborum blandimentis.

XIII. *Pyrites percussus scintillas ejiciens.*

PERCUSSUS CONCIPIT IGNES.

Il est tout enflammé par le coup qui le frappe.

In S. Ignatium , qui cum Pampelopole obsessa in terram deiceretur ex fragore lapidis tormenti belli-
ci ictu ex muro depulsi , ad conversionem serio animum attendebat.

XIV. *Pyrites igniario contusus.*

VI EXCANDESCIT.

La violence qu'on luy fait le met en feu.

Quod in aliquem quadrat , qui non indulget affectibus nisi laceffitus.

XV. *Duo Pyritæ.*

ATTRITU IGNIS.

En se frottant elle s'allument.

Hh 2

Cum

Cùm duo Pyritæ invicem sibi atteruntur , ignem edere observatum est , in quo duas mentes præfigurant , quæ exercitatione assidua altera alteram ad pietatis exercitium incendunt. Potest etiam eo æmulatio duorum Eruditorum depingi , qua ingenia ducta magis magisque excitantur.

XVI. *Pyrites ex quo ignis exilit.*

EXILIT QUOD DELITUIT.

Il en a fait sortir ce qu'il tenoit caché.

In quendam Personam , quæ suas animi passiones tandem exserit.

XVII. *Igniarium cum Pyrite.*

ICTU NON UNO.

Un coup ne suffit pas.

Ad preces spectat, in quibus perseverandum est.

XVIII. *Igniarium sine fomite.*

SINE FOMITE FRUSTRÀ.

En vain s'il ne s'attache.

XIX. *Pyrites.*

IL FOCO A SECO ETERNO.

Ignis Perennis.

Ses feux sont éternels , & ne s'éteignent point.

XX

XX. *Idem.*

LATET IGNIS.

*Son feu est caché.*XXI. *Igniarium.*

SUSCITAT IGNES.

Il excite les feux.

Hh 3

FU₃

F U M U S.

I. *Fumus.*

MUY PRESTO SUBE, Y MAS
PRESTO SE DESHASE.

Cito ascendit, cito dissipatur.

Elle monte bien-tost, & bien-tost se dissipe.

In secundam fortunam malorum.

II. *Fumus.*

ASCENDENDO DEFICIT,

Hh 4

Elle

Elle se perd en s'élevant.

In ambitionem,

III. *Fumus.*

VANESCIISURGENDO.

Elle se perd en s'élevant.

IV. *Magnus fumus prodit.*

EXHAUSCITUR IGNE.

C'est du feu que sort cette fumée.

Gloriâ se efferre verius cadit in stupidos, quàm magno ingenio præditos.

V. *Fumus ascendens.*

ETHIC TOLLITUR.

Elle s'élève aussi.

In vanam gloriâ,

VI. *Fumus ascendendo se explicans.*

DILATOR ASCENDENS.

En montant je m'étens.

Lucarinius hoc tribuit charitati S. Virginis Ascensionis suæ die,

VII. *Ligna viridia accensa, unde magnus oritur fumus.*

DENSIOREX VIRIDI.

Le bois verd la rend plus épaisse.

Juvenes plerumque magis arrogantiz vitio laborant quàm ætate proveci.

VIII. *Magnus fumus.*

CIET

SYLLOGE
CIET LACHRYMAS.

Elle fait couler des larmes.

IX. *Fumus.*

Y CEGAY AHOGA.

Et occæcat & suffocat.

Elle aveugle & elle étouffe.

Quod proprium est ambitionis vanæque gloriæ.

X. *Ingens fumus ex lignorum averco oriens.*

LUX TANDEM ERUMPET.

Peut-être verrons-nous sortir quelque lumière.

XI. *Fumus ex carbonum acervo prodiens.*

EXARDESCET IGNIS.

On verra bien-tôt le feu.

FA-

FACES ACCENSAE.

- I. *Inter ea, quæ Mauritius Sevus emisit symbola, unum est, quod pro pictura habet Feretrum cum facibus accensis & aqua lustrali, adjecto hoc lemmate, quod & ad ignem & ad aquam referri potest.*

APRES LA MORT LA GUERRE ENCOR ME SUIE.

Diffensio quoque post mortem.

Cui explicationis causa hos addidit versus.

Si tu t'enquiers pourquoy sur mon tombeau

Hh 5

L'en

*L'on auroit mis deux élemens contraires,
 Comme tu vois estre le feu & l'eau,
 Entre élemens les deux plus adversaires :
 Je t'avertis, qu'ils sont tres necessaires,
 Pour te montrer par signes évidens,
 Que si en moy ont esté residens
 Larmes & feu , bataille asprement rude ;
 Qu'après ma mort encore cy-dedans,
 Je pleure & ars pour ton ingratitude.*

Quos in hunc modum exscripsimus;

Hic Elementa sibi quæ sunt contraria semper,
 Lector, aquam, flammæque vides, admota sepul-
 chro :
 Cur mea sint redimita elementis busta duobus,
 Hostibus inter se, si causam fortè requiras?
 Illa est, labentis dum vitæ vesceretur aura,
 Gaudia cum lachrymis ambo contraria sensi;
 Sic etiam, cum cruda meos scidit Atropos annos,
 Ignis & unda gerunt in me miserabile bellum.

II. *Fax magna accensa.*

EX ARDORE SPLENDOR.

De son ardeur vient sa lumiere.

III. *Fax accensa ad ignem ingentem.*

HINC CLARIOR.

Il en est plus brillant.

IV. *Fax accensa.*

NON BENE SUB MÔDIO.

Ce n'est pas sous un muid qu'il doit estre caché.

V.

V. *Fax unde alia lucem capimus,*
SIN PERPIDA DE SU LUZ.

Sine lucis jactura.

Sans rien perdre de sa lumiere.

Quod ad bona spiritualia, quæ sunt communicativa referri potest. Locum quoque habet inter eruditos, qui doctrina alios imbuere possunt eruditionis suæ lumine integro manente.

VI. *Fax quæ moriens magnam vim exserit lucis.*

ETIAM MORIENDO CORUSCAT.

Et tout mourant qu'il est il jette de l'éclat.

In quendam, qui illustre moribundus edit vel ingenii vel virtutis specimen.

VII. *Finolphus Saracinius gerebat Facem accensam à ventis oppugnatam.*

JACTATA VIGET.

Elle a plus de vigueur plus elle est agitée.

In affectum animi, cui pro virili resistitur.

VIII. *Ferunt Solimannum Turcarum Imperatorem in symbolo habuisse quatuor Faces super tot candelabris, quarum una erat accensa, reliqua vero extinctæ, lemma hujusmodi lingua Turcica adscripto.*

HALLA VERE.

Deus feret,

Dieu le fera.

Quo videntur sperare futurum, ut Mahometismus æque

æque occupet tres reliquas Mundi partes, quæ hîc tribus extinctis facibus præfigurantur, ac Asiam, quam hac una accensa face innuunt.

IX. *Quàm sit periculo plenus Deo sacratarum Personarum fervor cum significare vellet P. le Moine, ceruum accensum pingebat super ara, ad quem papilionēs se adarunt, his verbis,*

ET SACER URIT.

Quoyque sacré il ne laisse pas de brûler.

X. *Pugna Equestri quadam magna à Rege instituta Comes de l'Islebonne gerebat Facem ad solem accensam.*

NOLLEM CESSISSE MINORI,

Je ne cederóis pas à des feux plus petits.

XI. *Cum more solenni Juliomagi reciperetur Maria de Medicis Anno 1619. Fax depicta erat à vento agitata.*

AGITATA CRESCIT,

Elle croist agitée.

Quo ejus res turbulentæ notabantur, utpote cui tunc temporis dissidium erat cum Rege suo filio.

XII. *Johannes Baptista Calderarius Eques ex ordine S. Johannis habebat fili incensam massam accensam, his verbis Hispanicis,*

HASTA LA MUERTE.

Ad mortem usque.

Jusqu'à la mort.

In Amorem firmum.

XIII.

XIII. *Fax super arā accensa.*

SE BEN LANGUISCE E MORE.

Languida aræ me sacro.

*Tout languissant qu'il est, il conserve sa vie & meurt
pour les autels.*

XIV. *Fax extincta ex agitatione lucem recipiens.*

AGITATA REVIVO.

Les agitations me font revivre.

XV. *Dominus de S. Vallicr Diana de Potiers Parens,
pro symbolo sibi eligebat facem accensam & inversam.*

QUI ME ALIT, ME EXTINGUIT.

Celuy qui me nourrit, m'éteint.

XVI. *Dom. Franciscus de Castelvī in pugna quadam
equestri in Hispania habita gerebat symboli loco sex
Faces, quarum dua ferrugineæ erant accensæ, dua
virides extinctæ, & dua nigra fumantes, hoc versu.*

LAS BIVAS SON LAN OFERTAS
DEL AMOR QUIEN PRESUMO,
Y ELL ESPERANCA LAS MUERTAS
Y EL GUALARDON EL HUMO.

Ille per accensas tædas signatur amoris
Ardor, in adversâ qui mihi sorte placet.
Quantaque promissis inea sit fiducia vanis,
Monstrant fumantes, & sine luce faces.

*Ces flambeaux allumez sont les tendres caresses,
Dont mon amour se flatte en des maux si pressans,*

Et

*Et les flambeaux éteints, & les flambeaux fumans,
Font voir ce que j'espère en ces vaines promesses.*

XVII. *Mossen Cabanilla habebat Candelas accensas
his verbis.*

ATINE À SU CLARIDAD
Y ELLAS DIERON CON MI VIDA,
DO SIN MUERTE NO AY SALIDA.
Fatalis splendor, sortis mihi causa malignæ,
Fallit, in infidâ luce venena gerens.
Nam mihi cum vitæ lumen donare videtur,
Eripit, & mortis causa fit ille meæ.

*Que cet éclat fatal me fait une triste sort
Et qu'il est peu digne d'envie
Il semble me donner la vie,
Esiant la cause de ma mort.*

XVIII. *Franciscus Mar. Caccianemici ex Academiâ
Gelatorum in symbolo suo habebat Facem accensam
in caverna.*

IN APRICUM PROFERET.

Je le mettra au jour.

XIX. *Fax moribunda.*

EADEM UTRIUSQUE RUINA.

Et la cire & le feu meurent en même temps.

Quod comparuit in funerali pompa Isabellæ Regi-
næ Hispaniæ, quæ magnam pauperum gerebat cu-
ram, eoſque perinde alebat atque cera ignem.

XX. *Fax extincta & fumans.*

EXTINCTA LUCE SUPERSTES.

Il n'en reste que la fumée.

Sic tranfit gloria Mundi.

XXI. *Fax moribunda magnam lucis vim exserens.*

GEMINAT MORITURA NITO-
REM.

En ses derniers efforts elle a plus de lumière.

Quo cohonestata sunt iusta Ducissæ Sabaudix Turini.

XXII. *Fax Sole splendente accensa.*

OBRUIT LUX MAGNA MINO-
REM.

Une grande lumière accable la petite.

XXIII. *Candela, qua emungitur.*

DUM TOLLIS, AUGES.

Vous luy donnez, en luy ôtant.

XXIV. *Fax accensa.*

ALIIS LUCENS EXUROR.

Je me brûle en luisant aux autres.

In quendam rei publicæ inservientem.

XXV. *Candela, qua nimium emuncta extinguitur.*

SINIMIS EMVNGAS EXTINGVITVR.

Vous l'éteignez, en voulant la moucher.

Frangitur vis ingenii, si nimium exerceatur.

XXVI.

XXVI. *Fax famans, que ex alia sibi proxima accenditur.*

EX FVMO LVCEM.

De la fumée il passe à la lumière.

XXVII. *Candela accensa.*

ALIIS INSERVIENDO CONSUMOR.

Je me consume en servant les autres.

XXVIII. *Faces accensa.*

PRÆLVCEAMVS.

Luiſons, & de nos feux servons de guide aux autres.

Quod in eos competit, qui aliis suo exemplo prælu-
cere satagunt.

XXIX. *Quadam ex antiquis lampadibus in hypogæis
absconditis, que non exstinguebantur.*

LATENS ÆTERNA MAGIS.

Son feu caché durera plus long-temps.

XXX. *Candela que emungitur.*

QVEDA MAS CLARA Y LIMPIA.

Et clarior & fulgentior.

Elle en est plus claire & plus brillante.

*In quendam, qui per calumnias illustrior longè red-
ditur.*

XXXI.

XXXI. *Fax accensa.*

UT SEMEL ACCENSA EST, IMPLET TUNC LUMINIS ORBEM.

Il remplit tout d'éclat dès qu'il est allumé.

Quod sibi vindicare potest, qui statim ac innotescit magnam sibi auctoritatem conciliat.

XXXII. *Fax aliquid adhaerens.*

URITUR URENDO.

S'il brûle il est brûlé.

In mutuum amorem,

XXXIII. *Fax accensa.*

LUCET SED PERIT.

Il brille, mais il se consume.

Quo alicujus notatur ingens eminendi cupidus.

XXXIV. *Fax in globo vitreo.*

LATIUS UT ILLUSTRET.

Pour porter plus loin sa lumière.

XXXV. *Fax accensa sub modio, cujus radii per rimas emergunt.*

QUID SUPRA CANDELABRUM?

Quel éclat auroit-il mis sur un chandelier?

XXXVI. *Illustris Marchio de Torigny pro symbolo habebat Facem ab utraque parte accensam, hoc lemma.*

BREVIOR AT CLARIOR.

Si ma vie est plus courte, elle est plus éclatante.

XXXVII. *Fax magna vehementer ardens morique incipiens.*

MAS VIDA SE MENOS LUZ.

Plus vitz, si minus lucis.

Si j'avois moins d'éclat, j'avois plus de durée.

Quod in obitum Reverend. Abbaris Verji factum est, qui erat Frater Comitris de Crecy summam agendi potestatem à Rege habentis in Conventu Magnatum Ratisbonensi. Is quippe in ipso flore juventutis decesserat, cum jam multis iisque singularibus meritis innotuisset.

RUBUS ARDENS,

&

COLUMNA IGNIS

quâ duce usi sunt Israëlità.

I. *Rubus ardens.*II. *ELAGRAT NON CONELAGRAT.*III. *Il brûle sans brûler.*

II 2

Aut.

Aut firmavis

Il n'a du feu que la lumière.

In quendam, qui ingenio perquam excellenti valet,
omni verò fervore plane destitutus est.

II. Solem.

UNDE NIT ET PUNGIT.

Il pique par où il brille.

~~Quo quidam ingeniosus reprehenditur quod animi~~
sui pulcherrimas dotes non conocebat in aliis mordaci lingua pungendis.

III. Antonius de Crequy Cardinalis sub Papa Pio IV.
gerebat Columnam ignis, hac epigraphe.

PRISCA LUX DUX CERTA SALUTIS.

La lumière ancienne est un guide fidele.

Quod sibi fabricaverat, cum dogmata increbrescerent Calvinii.

IV. Cardinalis Henr. Birague Cancellarius Galliae eandem
deserventem habebat, hac inscriptione.

NON CEDUNT EGNIS SIGNES.

Aux feux mes feux ne cedent point.

V. Columna ignis Iherosolymitarum dicitur.

LUX RECTO FATUMQUE NOCENTI.

Elle est lumière au juste, & supplice au méchant.

Quod egregiam æqui judicis imaginem exhibet.

VI.

VI. *Eandem sibi elegerat Petrus Scarron Episcopus
Gratianopolitanus his verbis adscriptis.*

VIS DUPLEX FULGET IN UNO.

Deux emplois differens en font les fonctions.

Quia utroque munere & Prælati & Magistratus fungebatur, vel quod officii ejus erat populum & instruere & protegere.

VII. *Columna utraque & Ignis & Nubis,*

ALTERUTRA MONSTRAT ITER.

L'une & l'autre nous montre le chemin.

Viam ad Coelum nobis monstrant tam præmia quàm poenæ; tam promissiones quàm minæ, quæ sub his columnis hic præfigurantur.

VIII. *Columna Judeorum.*

HOR DI NUBE, HOR DI LUCE.

Jam nubes, jam ignis.

Maintenant de nuage, & tantost de lumiere.

In quendam Authorem, cujus fors non semper sibi similis erat, quippe ejus nomen cum aliquando clarum esset, alio tempore rursus erat obscurum.

IX. *Eadem.*

NOCTE DIEQUE DUCIT.

Elle guide la nuit aussi bien que le jour.

In S. Thomam Aquinatem, qui hæreticorum dogmata obscura & illustrabat & dissipabat.

X. *Eadem cum hoc versu Equitis Marini.*

CELESTE GUIDA, ED' INFALLIBIL
DUCE.

Dux coelestis & infallibilis.

Guide celeste & infailble.

Quod in Ecclesiam insigniter quadrat.

XI. *Cum Rhenum transjiceret Exercitus, Columnam
pingebat D. Clemens, qua Israëlitas ducebat per rubrum
mare, hac epigraphæ.*

INSUETUM PER ITER

Par un chemin qui n'étoit point connu.

XII. *Eadem in eandem expeditionem, hoc lemma.*

PER INVIA DUCIT.

Elle conduit par des chemins nouveaux.

XIII. *Utramque Israëlitarum columnam asciscibat sibi
pro symbolo Bartholomæi Vstelleschi, his adjectis
verbis*

ESTE DUCES.

Soyes mes guides.

XIV. *Moses ad Rubum ardentem.*

VIDIT ET OBSTUPUIT.

Il n'a pu le voir sans étonnement.

In medio flammarum versari; atque ab igne nihil
prorsus lædi; naturæ vim omnino excedit: Patres
Societatis Jesu qui Insulis in Flandria sunt, eandem
pictu-

picturam adhibuere ad castitatem ætatis puerilis magno ignis æstu ferventis depingendam, ubi titulus habet:
Castitas integra.

XV. Gaspar Schlich trium Imperatorum Cancellarius cum fiduciam suam effingere vellet, qua divino auxilio feliciter sperabat se eluctaturum ex negotiis suis molestis ac operosis, in symbolum assumpsit Columnnam, qua Judæos ex Ægypto liberatos ducebat, hoc lemmate.

TE DUCE EGREDIAR.

En vous suivant j'en sortiray.

IGNES PHARII LAMPADES, LUCERNÆ

tam

Manuaria quam Parietaria.

I. *Ignis Pharus accensus.*
GLI ERRANTI AFFIDO.
Dux Errantibus.
Pempêche ses égaremens.

In Directorem prudentem.

II. *Ignis Pharus ad oram Maris.*

MONSTRAT ITER TUTVMQVE FACIT.

Il montre le chemin, & le rend seur.

In eundem.

III. *Ignis Pharus accensus.*

UT LUCEAT OMNIBVS.

Pour luire à tous.

Quòd locum habet, ubi quis singulari virtute præditus rebusque præclare gestis nobilis ad magnum evehitur honorem, ut omnibus illustri præluceat exemplo.

IV. *Camillus Gessi ex Gelatorum Societate symboli loco gerebat Ignem Pharium ad oram Maris accensum, his verbis.*

PER VADA MONSTRAT ITER.

Au milieu des dangers il montre le chemin.

V. *Mareschallus de Basompierre habebat pro symbolo Ignem Pharium accensum nocte serena, omnibusque stellis scintillantibus, hoc lemma.*

PRÆSTAT QVOD NEQVEVNT.

Vel

QVOD NEQVEVNT TOT SIDERA PRÆSTAT.

Il fait ce que tant d'Astres ne sçavoient à faire.

Quo indicabat se plus efficere quàm alios, qui dignitate eum longe excedebant.

VI.

SYLLOGE

VI. *Ignis Pharus accensus,*
CURSUM DIRIGIT.

Il dresse sa course.

VII. *Idem.*
IN TENEBRIS LVCET.

Il luit dans les tenebres.

VIII. *Lucerna accensa.*
INTVS QVO FORIS.

De même au dedans qu'au dehors.

IX. *Lumen in lucerna.*
LATEAT VT LVCEAT.
Qu'elle luisse & qu'elle se cache,
Quæ ingenuæ virtutis proprietas est.

X. *Lumen per lucerna cava erumpens.*
ET LATENS ERVMPIT.
On la void quoy qu'elle se cache.

XI. *Lucerna cæca.*
ARDET NON LVCET.
Elle brûle & ne brille pas.

XII. *Lucerna contra quam venti flant.*
FRVSTRA.
En vain.

XIII.

XIII. *Ignis Pharus in alta turre accensus.*

PLUS LVCIS AB ALTO.

Plus il est élevé, plus il éc'aire.

In alicuem, qui honore magno donatus occasionem
obtinet ingenii sui dotes exserendi.

XIV. *Ignis Pharus nocte durante accensus.*

NON CVRAS PONO QVIETIS.

Quand tout repose ailleurs, je ne repose pas.

In Præfectum quendam strenuum fatigarique nescium.

XV. *Dom. Evandrus Continus gerebat in pugna Eque-
stri à Cardinale Barbarino instituta Lampadem anti-
quam in sepulchro ardentem.*

VIVE SOL QVANTO E CHIVSO.

Haud vivit nisi tecta.

Il ne vit qu'autant qu'il est caché.

XVI. *Lucerna cæca & semiaperta, cum his verbis
Germanicis.*

Ich sehe es gerne besser.

Aliter malle.

Je voudrais bien mieux voir.

XVII. *Ignis Pharus accensus, quo auxiliante vitantur
scopuli.*

DAT VITARE DVM DAT VIDERE.

En les montrant il les fait éviter.

In

In quendam, qui alios monet quid periculi sit vitandum.

XVIII. *Ignis Pharicus accensus.*

ÆMVLASIDERVIVIGILAT.

Elle veille comme les Astres.

In vigilantiam cujusdam Abatissæ, vel Reginz rerum potientis.

XX. *Purima composuit symbola Mauritius Sevens, in quibus pro pictura Lampades accensas adhibuit, quorum est Lampas accensa ante aram cujusdam idoli.*

JEVISPOVRT'ADORER.

Vivo ut te adorem.

XX. *Lampas accensa.*

LEJOVRMEVRS, ET LANVITARS.

Die morior, nocte ardeo.

XXI. *Lucerna, ex qua splendor luminis erumpit,*

JENELEPVISCELER.

Non possum celare.

In cujusdam affectum, qui manifestatur.

XXII. *Simoni Comiti de Monfort, Hæreticis Albigen-sibus bellum inferenti in Ecclesia defensionem, pingebatur in porticu Regis Palatii Lampas sacrata accensa, hoc lemmate.*

DECVSADJICITARIS.

Il fait l'ornement des Autels.

XXIII.

XXIII. *Lampas, cui infunditur oleum.*

NE DEFICIAT:

De peur qu'elle ne manque.

Quod devotionis ac fervoris symbolum est, quæ ex pietatis exercitiis nutrimentum suum capit.

XXIV. *Lampas extincta & adhuc fumans, qua ab alia sibi proxima iterum ascenditur.*

EX FUMO LUCEM.

Et sa fumée attire son lumière.

In quendam, qui ex vana gloria & ambitione studiis incumbit, magnamque interim rerum cognitionem adipiscitur.

XXV. *Quadam earum lampadum, qua ex cardine pendens & extingui nequeunt.*

VERTE, NON EXTINGUES.

Tournez-la, versez-la, vous ne sçauriez l'éteindre.

In aliquem, qui in persecutione eodem zelo flagrat.

XXVI. *Lampas cui oleum infunditur.*

A LUMINE HAUSTUS.

La lumière le consume.

Absumitur sensim, qui nimiam studiorum habet curam.

XXVII. *Lampas accensa tenebras depellens.*

OBSTANTIA DISCUTIT ARDENS.

Ses feux toujours ardents dissipent les tenebris.

In

In Concionatorem fervidum.

XXVIII. *Lampas vel fax, quæ erigendo extinguitur.*

DONDE SPERAR DOVE A LUCE PIU
CHIARA.

Unde sperabat lucem majorem.

D'où devoit luy venir le jour & la lumiere.

Quod ad S. Barbaram applicatur, quæ ab ipso suo
treinterfecta est.

XXIX. *Lampas, cui infunditur oleum.*

UNCTA REFULGET.

L'huile l'a fait briller.

In res cujusdam Reginz sacras.

XXX. *Candela in lacerna.*

NE PER BONACCIA, NE PER VENTO.

Nec serenum, nec turbidum.

Ny vent ny beau temps ne luy nuit.

XXXI. *Lampas accensa.*

HIS QUI IN TENEBRIS.

Pour ceux qui sont dans les tenebres.

XXXII. *Ignis Pharus.*

MICATHÆCERRANTIBUS.

A ceux qui s'égarioient elle est d'un grand secours.

In fidem.

XXXIII. *Ignis Pharus.*

IN TUTVM ALLICIT.

Il attire en lieu seur.

Cùm quis in vitam Religiosam allicitur.

XXXIV. *Lumen in lucerna.*

ABSCONDITVR VT SERVET VR.

C'est pour la conserver qu'elle est ainsi cachée.

XXXV. *Lucerna crystallina cum lumine.*

OPERIT & APERIT.

Elle la couvre & la découvre.

In animi passionem, quæ ea ipsa cura, quæ in eam operiendam adhibetur, palam fit.

XXXVI. *Lumen in lucerna.*

TUTUM SI TECTUM.

Seure quand elle est couverte.

XXXVII. *Lucerna cæca.*

ENITET INTUS.

Elle nuit au dedans.

XXXVIII. Cùm Novitii Jesuitarum magna solennitate Genua celebrarent S. Johannis decollationem, quem Divum sibi peculiarem elegerat hac civitas, inter cætera symbola etiam unum erat, quod corporis loco habebat Ignem Pharium in portu Genuensi hac epigraphe.

DUM CYNTHIUS ABFUIT ARSIT.

En l'absence du soleil il éclaire.

XXXIX. *Navis inter duos ignes Pharios.*

NON UNO LUMINE RECTI.

Deux lumieres nous guident.

Duo

Duo sunt nobis etiam duces præstantissimi ratio & gratia.

XL. Fax accensa.

NON QUÆRIT QUÆ SUA SUNT.

Ce ne sont pas ses interests qu'il cherche.

Quod Aresii inventum est, qui id ad zelum S. Pauli refert.

XLI. Johanna filia Caroli Quinti & conjux Joh. III. Regis Portugallia gerebat Facem quam venti extinguiebant, his verbis.

SPLENDOR VANESCENS.

C'est un éclat qui n'a pas de durée.

Quo vanitas hujus mundi depingitur.

XLII. Lampas, cui infunditur oleum.

FOVETUR DUM AFFUNDITUR.

Par ces secours on l'entretient.

In quendam, multa eruditione clarum, cui materia meditandi suppeditatur.

S T A T U A E

* TESTÆ VENEREÆ, VITRA,

Linum Achaicum sive Telæ in-
combustibiles aliaque hu-
jus generis*Quæ ignis opera perficiuntur.*I. *Statua argillacea igni imposita ut coquantur & solida reddantur.*

* Pourcellaines.

K k

NON

NON VT DESTRVAT SED VT PERFICIAT.

C'est pour les achever & non pour les detruire.

Quæ nobis à Deo obveniunt tentationes, virtutem non destruunt, sed ad maiorem perfectionis gradum ducunt.

II. D. *Jacobus Zabarella in symbolo gerebat Amiantum accensum.*

ACCENDOR NON VROR.

Je suis allumé sans brûler.

In animi fervorem, qui non est nimius.

III. *Idem sive linum Achaicum in igne.*

PVRGOR NON VROR.

Je suis purifié sans être consumé.

In animam quandam ignis purgatorii cruciatus ferentem.

IV. *Venerca testa in igne.*

ΘΕΡΜΗ ΔΙΑΦΑΝΕΣ.

Ex calore pellucidum.

Le feu le fait briller, & le rend diaphane.

In quandam Personam, quæ per amorem honestum sibi conciliat & dignitatem & pietatis famam.

V. *Inter ea symbola, quæ Marcus Antonius Colonna diversis occasionibus gessit, unum quaque est, quod pictura loco habet linum Achaicum sive Telam incombustibilem, hoc lemma.*

SEMPER PERVICAX.

Il résiste toujours à l'effort de ces feux.

In

In constantiam veram & inflexibilem.

VI. *Linum Achaicum ex igne detractum, cuius opera purum redditur.*

PURGATA LEVANTUR.

On les en tire quand elles sont purifiées.

In animas, quæ igne purgatorio purgantur.

VII. *Vasa victulia igne excocta.*

TRANSIVIMUS PER IGNEM ET AQUAM.

Nous avons passé par le feu & l'eau.

In S. Martyres.

VIII. *Ubi indicare volebat Pat. Carolus Bovius S. Ignatii opera P. Petri Fabri usum ad ingentem hominum numerum convertendum, qui ejus consilio ducti monasterii vitam eligeant iisdemque exercitiis incumbabant, quibus S. Ignatius, vitra pinxit recens flata pone fornacem, his verbis latinis additis, quæ in aliam vix possunt transfundi linguam.*

NON SINE FABRI SPIRITU.

IX. *Duo ossa leonina mutuo attritu ignem reddentia.*

IN EST QUOQUE DURIS.

Et le corps le plus dur en peuvent estre atteints.

Quisque suos patimur manes, imbecillitatis ac passionibus suis non minus subjecti sunt interdum qui severissimi videri volunt, atque alii.

Kk 2

X.

- X. *Johannes Petrus Airoldo Marcellini fatuorum juven-
tutis sue amorum memor, ignem pingi curabat arcus
& sagittas consumentem, his verbis subscriptis.*

IGNE IGNEM.

Un feu reiciendra l'autre.

Quo innuebat, se ignis infernalis consideratione
hunc ignem carnalem abdicasse ignemque idcirco u-
num compescuisse alterum.

- XI. *Vitrum pone fornacem, ubi conficitur.*

AB HALITU FORMA.

Un souffle l'a formé.

In primi hominis plasmationem.

- XII. *Ejusdem argumenti sua lingua etiam excogitavit
Alphonsus Ledesma.*

EL SER RECEBI POR RESPIRAR.

Ex halitu essentiam.

Un souffle m'a donné l'être.

- XIII. *Vitra juxta fornacem.*

FLAMINE FORMAT.

Sive

FORMANTE SPIRITU.

In Spiritum S. quo Filius Dei donat suos discipulos,
ut Apostolos eos constituat.

- XIV. *Vitrum cum forcipibus propè fornacem.*

TENERUM FIGURAT.

Quand

Quand il est ardent on ne fait ce qu'on veut.

In docile ingenium, quod ex fervore nascitur.

XV. *Duo vasa fictilia in igne.*

SOLIDAMUR IN USUS.

Pour ce moyen nous devenons solides.

In afflictiones, quibus virtus perficitur.

Kk 3

IG-

IGNIS VESTALIS.

& C. LX

QUI SUPER ARIS INCEN-
DUNTUR.I. *Victima super ara ardens.*

MORS PRETIOSA.

Sa mort est pretieuse.

In Martyrem.

II.

II. *Ignis super arā.*

CULPA POENAEQUE TANGERE.

La crime en est puny d'abord qu'il est connu.

III. *In magna quadam equestri pugna à Rege instituta
Marchio de la Chastre gerebat ignem super arā, hoc
lemmate.*

GLORIAE & AMORI.

Et pour la gloire & pour l'amour.

Cujus utriusque symbolum ignis est.

IV. *Virgo Vestalis pone ignem sacrum.*

FOVEBO.

Je l'entreteniray.

In Amicitiae cultum.

V. *Decursione equestri ad transiendum. annulati Ta-
losæ Anno 1616. habita, quidam propugnatorum ge-
rebat victimam coronatam & super arā combustam,
hac epigraphe.*

QUENANDOME TRIUMPHO.

Comburendo me triumpho.

Je triomphe en me brûlant.

VI. *Academici Ardentes Neopolitani utebantur Igne
coelitus descendente super aram, ad victimam ab-
sumendum, his gravis verbis.*

ΟΥΚ ΑΛΛΟΘΕΝ.

Haud aliunde.

Non d'ailleurs.

Kk 4

VII.

VII. *Ignis Vestalis.*

LENTUS SED ÆTERNUS.

Lent, mais éternel.

In Amorem, qui quidem fervidus non est, perennitatis autem haud vulgarem speciem præ se fert.

VIII. *Foemina quædam viro orbata symboli loco usurpabat Flammam Ignis Vestalis, hoc lemma.*

NOSTRA ÆTERNA MAGIS.

La nôtre est de plus de durée.

IX. *Ara in qua sacrificium sistitur.*

SOLI DEO.

A Dieu seul.

Deo soli sacrificia exhibenda sunt. Quo depingitur viri religiosi affectus, qui cum Deo duntaxat versari discupit.

X. *Andreas Spinola ex Academicis Affidatorum Papiensium habebat Ignem Vestalem, hac inscriptione.*

SINE LABE.

Sans tache.

Nefas quippe erat omnibus præter virgines huic igni appropinquare.

XI. *Cum in Divorum numerum adscriberetur S. Ignatius P. Carolus Bovius Ignem representavit super ara, his verbis.*

SACRATUR & SACRAT.

XII.

XII. *Ignis Vestalis.*

CUSTODE PERENNAT.

Par les soins qu'on en prend il est perpétuel.

In vigilantiam cujusdam Prælati, qui pietatis studium in diocesi sua pro virili inculcabat.

XIII. *Maria Maximiliani Regis Bohemia conjux pro symbolo usurpabat virginem Vestalem cum igne sacro, & his verbis.*

CASTE & SUPPLICITER.

Chastement & religieusement.

Quæ sunt præcipuæ Fœminæ virtutes, quarum alteram debet marito, alteram Deo.

XIV. *Albertus Pius ex Sabaudia Comes de Carpi, Aram gerebat, cui imposita erat victima, hac voce adjecta.*

UNI.

A Dieu seul.

Quo depingitur sacrificium cordis, quod soli Deo debemus.

XV. *Ara cum victima & igne sacro.*

PROCUL ESTE PROFANI.

Profanes retirez-vous.

XVI. *Ita pro suo symbolo Cardinalis Georgius Radzivil sibi elegerat Agnum super ara, hac epigraphæ.*

SACRIFICIIS NON DELECTABERIS.

Vous

Vous n'accepterez plus que ce seul sacrifice.

Quo significare volebat sacrificiis post sacrificium
Fili Dei non amplius esse opus.

XVII. *Vidua quadam utebatur Igne Vestali extincta
qui ad radios solis rursus accendebatur.*

SOLVS EXTINGTOS ACCENDIT IGNES.

Ce Ciel seul maintenant peut rallumer mes feux.

VA-

VARIA ACCIDENTIA I G N I S.

I. *Navis in mediis Maris undis accensa, cujus incendium magna aquarum vis non valebat extinguere.*

NE MIS LAGRIMAS MI FUEGO.
Nec lachrymæ meæ meam flammam.

Ny mes larmes mon feu.

II.

II. *Aloë super candentibus prunis magnum fumum excitans.*

FLAMMA AUGEBIT HONOREM.

La flâme augmente sa vertu.

III. *Solis radiis in speculum concavum collecti, ignem excitant, & objecta quavis adurunt.*

ET DVRISSIMA CEDENT

A tant de feu rien ne peut résister.

Quod in zelum S. Ignatii à Deo illuminati composuit P. Carolus Bovius.

IV. *Speculum concavum soli oppositum.*

PER TE SPLENDEO ET VRO.

C'est par vous que je brille & par vous que je brûle.

Quibus verbis vir quidam Apostolicus auxilium spiritus S. celebrabat.

V. *Ignis per encausticum speculum accensus.*

COMMUNI NON IGNE.

D'un feu commun je ne m'embrase pas.

In Affectum generosum.

VI. *Quidam celebris Theologus Considerationibus suis Christianis in lucem editis prafixit quoddam horum speculorum, quæ ignem excitant, hac inscriptione.*

OMNE DESURSVM.

Tout vient d'en haut.

Quo innuebat Deum unum esse hujus consilii, in S. Animarum multiplicem usum perfecti, authorem.

VII. *Speculum concavum, in quod radii Solis incidentes propinqua quaque accendunt.*

SALEN LUZ, Y LLEGAN FUEGO.

Mera lux definit in flammam.

Ce qui n'est que lumière en sort tout enflammé.

Quod ad morem istorum pravorum hominum retulit Saavedra, qui aliorum verba & consilia pervertendo tumultus magnos excitant.

VIII. *Dom. Clemens tam multorum concinnorum symbolorum author, in honorem Fratris unici Regis depingebat tale speculum soli oppositum, hac epigraphe.*

QUOS CUM SOLE IGNES.

Estant joint au Soleil quels feux n'en naîtront pas.

Symbolum Regis est sol, quo hic designatur duorum Fratrum mutuus amor & splendor, quem à Rege habet, ejus Frater.

IX. *Speculum concavum Soli expositum, unde ignem concipit.*

AB UTROQUE PROCEDIT.

Il procede de l'un & de l'autre.

Qua ratione Spiritus S. productio depingitur, qui à Patre & Filio procedit tanquam uno fonte & principio.

X.

X. *Speculum concavum radios Solis ad urendum colligens.*

COGIT UT CREMET.

Il les assemble, & les met tout en feu.

Quod adornaverat P. Bovius in S. Ignatii socios, quos in Viros Apostolicos eligendos congregaverat.

XI. *In exequias Philippi III. Regis Hispania Comes Emanuel Thesaurus depingebat speculum concavum solis radios in unum cogens, hoc lemmate.*

IN UNUM REDIGIT.

Il les réduit en un.

Quadrat in librorum compilatorem.

XII. *Speculum concavum soli expositum.*

EXARDESCET IGNIS.

Il en naîtra du feu.

In duarum personarum congressum, ubi sanctæ amicitiae foedus inire incipiebant.

XIII. *Papa Clemens VII. in symbolo habebat Globum ChrySTALLINUM, quem penetrabant solis radii ignem excitantes, his verbis.*

CANDOR ILLÆSUS.

La blancheur n'en peut estre atteinte.

Quod illis opponebat, qui suam nativitatem calumniabantur, quam hic sub globo chrySTALLINO depingit, qui in insignibus stirpis illustr. de Medicis partem confiti-

stituit; quo innuebat suam innocentiam æque salvam esse ab invidia, ac candorem à radiorum incendio.

XIV. *Dux de Sully gerebat in pugnâ equestri à Rege instituta speculum causticum, cui adscriptum erat.*

ARDEO UBI ASPICIOR.

Je suis en feu d'abord qu'il me regarde.

Quo ad solem alludebat, qui Regis symbolum est, eo-
que ardorem suum notabat, quo in officia ei quæque
præstanda ferebatur.

XV. *Ill. Eques de Bethune eisdem editus atavis eadem
in solennitate habebat ejusmodi speculum soli expositum
hac inscriptione.*

DE SV LVZ MI FVEGO.

Ex ejus luce mea flamma.

De sa lumiere mes feux.

XVI. *Eadem pictura ibidem utebatur Comes de Viron-
ne, his verbis ad solem directis.*

TVA MVNERA JACTO.

C'est de vous que vient mon éclat:

Et je le fais d'abord connoître.

XVII. *Speculum causticum.*

ARDOR EX COELI LVCE.

La lumiere du Ciel fait toute mon ardeur.

In alicujus Principis pietatem.

XVIII.

XVIII. *Speculum causticum radios lucidos reflectens.*

MAJVS REMITTIT.

Il rend bien plus d'éclat, qu'il n'en avoit reçu.

XIX. *Fornax vitraria.*

DVM FERVET FACILIS LABOR.

Le travail est aisé quand la matiere est chaude.

Nil volentibus arduum.

XX. *Nux pinea ad ignem se pandens.*

SE PANDIT AMORI.

Elle s'ouvre aux chaleurs au beau feu qui l'échaufe.

In summam amicorum quorundam conjunctionem.

XXI. *Vas Venereum in igne, à quo pellucidum redditur.*

DVM LVCEAM.

Pourvu que j'en sois plus brillant.

Adversa fortuna interdum multum facit ad ingenium excolendum ac perficiendum.

XXII. *Fornax cum vitris.*

EFFICIT ET REFICIT.

Il les fait & les refait.

Sicut ignis vitra efficit & reficit, ita ardor peccatores convertit ac instruit.

XXIII. *Vasa argillacea in igne.*

DVM VEXAT ILLUSTRAT.

Il les rend plus brillans en les faisant souffrir.

XXIV.

XXIV. *Pura juxta fornacem.*

CON UN SOFFIO.

Uno halitu.

Avec un souffle.

Sunt quibus fortuna adeo arridet, ut uno quasi momento ad summam felicitatem perveniant.

XXV. *Vas argillaceum in igne.*

DAT FLAMMA VIRES.

Le feu me donne des forces.

Vix quicquam homine imbecillius fragiliusve, verum ubi ardor accesserit, nihil est quod non auxiliante gratia divina subigere possit.

XXVI. *Phiala vitrea aquâ plena solique exposita, cujus radius accendunt stupam.*

QUO EXTINGUITUR ARDET.

Ce qui l'éteint l'allume.

Quo usus est Joh. Franciscus de Villave, cum observaret aversum adamatæ Personæ animum magis magisque amorem suum impellere.

XXVII. *Eadem.*

CON L'ALTRUI VAMPE ACCENDE.

Ex alio ignis.

C'est des ardeurs d'autrui qu'elle allume ces feux.

In quendam, qui alius ardorem adhibet ad magna perficienda.

L I

XXVIII

XXVIII. *Eadem.*

PARIT NEC CONCIPIT ÆSTUM.

Il allume les feux qu'il ne peut ressentir.

XXIX. *Pat. Carolus Bovius videns lumen per
phialas augeri, symbolum inde constituit in gloriam S.
Ignatii, quam sua virtute toti sue familie conciliave-
rat, his verbis.*

QUOD ACCIPIT, AUGET.

*Il augmente beaucoup l'éclat qu'il a reçu.*XXX. *Alius eidem adjecit pictura.*

URIT ET GELIDA.

Toute froide qu'elle est elle brûle, elle enflâme.

TITD

TURBINES IGNEI

&

EXHALATIONES ACCENSÆ.

- I. Catharina Tornabuoni, ornatrix Regina Lovisa de Lorraine conjugis Henrici III. marito suo Juliano Delbene mortuo, viduitatis tempus fallebat conficiendo quendam tapetem, cui ad dolorem suum testandum triginta intexebat symbola, quorum unum erat Arbor à turbine igneo icta, his verbis.

Ll 2

AN-

ANCOR CH'IL CIEL MI STRACCI IN
QUELLO SPERO.

Omnis spes in cœlo quamvis mihi offenso.

J'espère encore au Ciel quoy qu'il m'ait mal traitée.

II. *In alio depicta erat pluvia in calcem vivam decedens.*

LE LAGRIME DAN FORZA A L'ARDOR
MIO.

Lachrymæ augent ardorem.

Les pleurs augmentent mes ardeurs.

III. *Mons Ætna nive contactus.*

OHI ME CH'IN MEZZO IL GHIACCIO AWAMPO
TUTTO.

In media glacie heu! totus ardeo.

Au milieu de la glace ha je suis tout en feu.

IV. *Sepulchrum antiquum cum lampade accensa & aqua gutta ex hoc sepulchro manantes.*

TU DENTRO HAI LA MIA FIAMMA E FUORA IL
PIANTO.

Intra ignes extra lachrymæ.

Mes feux sont au dedans & mes pleurs au dehors.

Cui symbolo magis conveniebat Alembicum.

V. *Malus aurea grandine verberata, fulmine tacta &*

*Et à ventis oppugnata, cujus flores, fructus Et rami
ipsi sunt dispersi per terram.*

CHE PIU TOR MI POTE LA TERRA IL
CIELO.

Nec coelum nec terra plus eripere possunt.

Et la terre Et le Ciel n'ont plus rien à m'ôter.

VI. *Navis tempestate adversa Et turbine igneo agitata,
maloque Et gubernacu'o spoliata.*

TRISTA LA NAVE C'HA PERSO IL NO-
CHIERE.

Væ navi gubernatore amisso.

Ha! que triste est mon sort n'ayant pas de nocher.

VII. *Ignis, in quem aqua gutta decidunt.*

PER NUDRIR L'ARDOR SOL TERRA M'IN
PIANTO.

Ad augendum ardorem.

Ces pleurs ne font qu'augmenter mes ardeurs.

VIII. *Speculum encausticum, quo solis radis in ignem
convertuntur.*

DAL CELESTE MIA SOL MIA LUCE
S'ERGE.

Ex coelo mihi lumen & ignis.

Ma lumière Et mon feu viennent de mon soleil.

IX. *Fornax cujus fumus conspicitur.*

DAL MIO FUOCO MIA FORZA.

Ex igne solatium.

Quo illa significabat se in moerore maximum solatium suum capere ex tenero mariti sui, dum vivebat, amore.

X. *Flamma ignis.*

L'ARDOR MIO DURERA FIN CH'IO SIA SPENTA.

Ardebo quoad vivam.

Mon ardeur durera tandis que je vivray.

XI. *Cineres, ex quibus adhuc fumus oritur.*

LA FIAMMA MIA ESTINTA SI, MA NON ARDORE.

Ignis videtur extinctus, at non ardor.

Mon feu paroist éteint mais l'ardeur ne l'est pas.

Quæ adhuc restant, suis locis singula dabimus, jam ea dedisse contenti, quæ ad ignem pertinent.

XII. *Turbo igneus omnia subvertens.*

RIEN NE ME FAIT OBSTACLE.

Nihil mihi obstat.

XIII. *Turbo ignem huc atque illuc dispergens.*

INCENDIA NUTRIT.

Vel:

IN-

INCENDIA SPARGIT.

Il entretient & accroît les incendies.

Ubi amor ira miscetur, nihil imperturbatum manere experientia didicimus.

XIV. *Turbo igneus.*

VIM IMPETUS AUGET:

L'impetuosité luy donne de la force.

Vix dici potest, quantum bellatorem juvet agendi promptitudo.

CLIBANUS MARIANUS,

- I. *Academici Sineses pro symbolo habebant Clibanum Marianum, cum multis aliis parvis alembicis & his verbis.*

AB EODEM VARIA,

Le même sert à plusieurs choses.

Quo indicabant Academia varia exercitia, quorum alia plus fervoris alia minus exigebant atque ex eo varia variis rebus exornata ingenia,

II,

- II. *Alcibiades Lucarinus idem sibi corpus adsciscibat, adjecto duntaxat alio lemmate.*

JUXTA SUPPOSITUM.

Selon la nature les choses.

Fiunt per Clibanum Marianum diversæ expressiones pro natura plantarum diversa, quæ ei imponuntur.

- III. *Fascis plantarum pone hujusmodi fornacem.*

UTILIOR INDE.

C'est le moyen de le rendre plus utile.

Majorem plerumque usum exhibent ea, quæ ingenio & intenta consideratione perficiuntur.

- IV. *Dom. Franciscus de Castetvi gerebat in quadam festivitate Hispanica Clibanum Marianum, cujus ignis erat accensus & aqua fervebat, hoc versu adposito.*

SI AQUA BASTASSE A MATAR
MIS LLAMAS QUANDO PORFIAN,
MIS OJOS ME SANARIAN.

Quam mihi dant oculi, flammæ extingueret unda
Illa extinguendo si fatis unda foret.

*S'il ne falloit que l'eau pour éteindre mes feux
J'aurois un prompt secours en celle de mes yeux.*

- V. *Alembicum sive Clibanus Marianus.*

SUDA AL COCENTE ARDOR CH' IN LUI SFA-
VILLA.

Sudor ex igne.

L1 5

Sa

Sa sueur est l'effet du feu qui le consume.

In Sudorem Filii Dei in monte Olivarum.

VI. *Clibanus Marianus cum floribus in cophinis & lagenis liquoribus repletis.*

PER IGNEM ET AQUAM.

Par le feu & l'eau.

In S. Martyres, quorum passionibus hic sub igne & aqua præfigurantur.

CAR-

CARBONARIAE FOR-
NACES,
CARBONES & TITIONES.

I. *Sylva à lignatoribus excisa ad constituendum fornacem carbonariam.*

UT IN IGNEM.

Pour être mis au feu.

Mors impiorum est ignis infernalis.

II.

II. *Academia Accesorum in symbolo habebat fornacem carbonariam terra contextam, cum his verbis Plinii.*

FORTIORI UT IGNE CALESCANT.

C'est pour brûler d'un feu plus véhément.

III. *Idem corpus, hoc lemmate.*

FERVORES CONCEPTOS NE MINUAT.

Pour ne rien ralentir du feu qui la consume.

Silentium atque secessus fervorem ut plurimum diu conservant.

IV. *Academici Mediolanenses gerebant Furnum laterarium cum lateribus durissime coctis & his verbis Jobi:*

IN ÆS VERTIMUR.

C'est ainsi que nous devenons de bronze.

Sunt quibus afflictiones & persecutiones serviunt ad majores sanctitatis profectus.

V. *Carbonaria fornax.*

TECTUS MAGIS.

vel

QUOQUE MAGIS TEGITUR, MAGIS ÆSTUAT.

Plus il est enfermé plus il a de chaleur.

VI. *Ignis.*

AGIT DUM VIVIT.

Tandis qu'il vit il ne cesse d'agir.

VII.

VII. *Idem.*

NON PERDIT AGENDO CALOREM.

*Pour agir il ne perd rien de sa chaleur.*VIII. *Laurus ardens.*

PIU ACCESO, E PIU SECRETO.

Multum ardoris, parum strepitus.

*J'ay plus d'ardeur, & je fais moins de bruit.*IX. *Sylva accensa.*

DUM NUTRIO CONSUMOR.

*Je me consume en le nourrissant.*X. *Sagitta ignea cum virga affixa.*FIAMMA AL COR, LACCI AL' ALMA, AL PETTO
STRALI.

Flamma cordi, rete animæ, sagitta pectori.

*Brûler le cœur, lier l'ame, & percer le sein.*XI. *Ingens flamma ardens.*

MAS ARDOR QUE LUMBRE.

Plus ardoris quàm luminis.

Plus d'ardeur que de lumiere.

XII. *Carolus Dattius, qui in Academia, qua Florentia est sub nomine la Crusca, cognominabatur Deerrans, lo Smarrito, pro symbolo utebatur manipulo straminis accensi, quem loco facis usurpant incole, hac epigraphe.*

CHE MI MOSTRI LA VIA.

Suf.

Sufficit monstrare viam.

Ce m'est assez qu'il montre le chemin.

XIII. *Manus titiorem ea parte comprehendens ubi non est accensus.*

QUA NON NOCET.

Du costé qu'il ne peut nuire.

Quo monemur ad bonorum quorumlibet rectum & legitimum usum.

IGNIS INFERNALIS, ET DÆMONES.

- I. *Garcie Sanchez de Badajoz, qui sub Regno Ferdinandi & Isabelle florebat, gerebat in quadam Taurorum pugna Diabolum, cum his verbis Hispanicis.*

MAS PENADO, MAS PERDIDO
Y MENOS ARREPENTIDO.

Supplicio graviore miser majoraque passus
Despero, indocilis poenituisse, magis.

7e

*Je souffre beaucoup plus, j'ay plus de desespoir.
Et pour du repentir je n'en sçaurois avoir.*

Hoc symbolum alias tribuitur Comiti de Villa Mediana, verum extat quædam Relatio Ferdinando & Isabella rerum potentibus impressa, in qua expresse legitur, *Garcî Sanchez de Badajos, sacò per Cimero un Diablo, con estes motes.*

Mas penado, mas perdido,
Y menos arrepentido.

II. *Rex in quodam cursu gerebat infernum sub figura carceris, hoc lemmase.*

SE SUFRE POR AMOR.

Propter amorem ferendum.

L'amour le fait souffrir.

Cujus explicatio his continetur versibus.

*Qualquier prision y dolor,
Que se sufra es iusta cosa,
Pues se sufre por amor
De la mayor y meyor
Del mundo, y la mas hermosa.*

III. *Eandem etiam alius usurpabat seque ipsum in mediis flammis pingebat, cum his versibus ad Fœminam quandam directis.*

SENORA VEDESME AQUI
DON D'ESTO YA VOS ESPERO
YO PER LO MUCHO COS QUIERO
VOS POR LO POCO QUE A MI.

Ad

Venturam exspecto te quondam in tristia regna
 Hæc, ubi perpetuus est mea membra dolor:
 Durities jubet hoc tua me sperare, mearum
 Flammarum causæ sat tua flamma dabit.

*J'e vous attends dans de si tristes lieux
 Où vous voyez les peines que j'endure;
 Votre dureté m'en assure,
 Le feu seul peut vanger la cause de mes feux.*

IV. *Alius habebat animam in inferno, un alma me-
 tida en el inferno, ut in Relatione hujus festivitatis
 est, cum his versibus.*

NO PROCURES ALMA MAS
 DE BOLVER À MI PORFIA
 QUE MAS VALE EL MAL DO STAS
 QU'EL BIEN DE MI COMPANIA.

V. *Quidam nobili stirpe natus Castellanus, cum ama-
 siam haberet, cujus nomen à litera P inchoabatur, pro
 symbolo sibi in pugna quadam Equestri eligebat infer-
 num, cujus in medio erat Palma, his versibus adjectis.*

LA PRIMERA D'ESTE NOMBRE
 VA DONUNCA VOS SALISTES
 LAS OTRAS DO LAS POSISTES.

Quo innuere volebat illam, cujus nomen à litera P.
 inchoabatur, semper esse in Paradiso, cum anima sua,
 quam cum voce *Alma* exprimit, si à *Palma* rescindatur
 litera P. continuò esset in inferno.

*Verum hujusmodi symbola excogitare Hispanorum fer-
 me proprium est.*

VI. *Aresius efformavit infernum per Ignem & Glaciem,
 hac epigraphæ.*

Mm

Æ-

ÆSTU & GELU.

Et le chaud & le froid.

VII. *Dives Epulo in flammis infernalibus, cum his Evangelis verbis.*

CRUCIOR IN HAC FLAMMA.

*Je brûle dans ces feux.*VIII. *Hercules apud inferos.*

TU NE CEDE MALIS.

Ne cede point à ces horribles maux.

In animum intrepidum.

PY.

PYRAUSTÆ

PHOENICES, SALAMANDRA,

&

*Alia Animalia, quæ vivunt in
igne aut aduruntur.*

I. *Pyrausta, quæ sunt vermium species in igne viventium
atque circa rogam, ubi cadaver comburitur, volantium.*

M m 2

VA-

VAGHE D'INCENDIO PIO.

Allicit ignis facer.

Le feu sacré les attire.

II. Salamandra in igne.

IGNIBUS HIS RECREOR.

Je prens plaisirs à ces feux.

III. Papilio ad candelam se adhaerens.

GIOIR SPERA.

Luce gaudere sperat.

En esperant joüir de sa lumiere.

IV. Phoenix super rogo suo solem adspiciens.

ACCENDOR LUMINE SOLO.

La seule lumiere m'enflâme.

In quendam, qui alius cujusdam amore prosequitur
ingenium & eruditionem.

V. Comes de Roje, celebrata magna Regis equestri pugna,
pro symbolo assumebat Phœnicem super rogo suo, hoc
lemmate.

CAUSA PLACET.

La cause m'en plaist.

VI. Eundem eadem in festivitate gerebat Dux de Ne-
vers, solem intuentem, a quo rogos ejus accenditur.

UNUS CUNCTA MIHI.

Il m'est seul toutes choses.

VII.

VII. *Phoenix super rogo suo.*

IMMORTALE QUOD OPTO.

*C'est l'immortalité seule que je désire.*VIII. *Dominus de Longeville gerebat in equestri defuncti Regis certamine Phœnicem super rogo suo, cum his verbis Hispanicis.*

MORIR POR NO MORIR.

Moriør ne moriar.

*Mourir pour ne mourir.*IX. *Cum Divorum numero accenseretur S. Ignatius, in Hispania depictus est Phoenix super suo rogo cum his verbis Hispanicis, quibus ad nomen hujus sancti alludunt.*

MURIO Y NACIO.

Moriør & nascor.

Je meurs & je nais.

Dies Sanctorum fatalis Ecclesie communiter dicitur natalis.

X. *Comes Mario Bevilacqua utebatur Salamandra in medio ignis.*

INTVS AD OMNEM.

Elle brûle au dedans d'un feu qu'on ne voit pas.

In Amorem secretum.

XI. *Papilio ad candelam se adurens, cum hoc Petrar-cha versu.*

ME PIV GRATO IL MORIR CHE VIVER SENZA.

Mm 3

Gra3

Gratam mortem præ vita.

Je préfère à ma vie une si belle mort,

XII. Salamandra in igne.

NUTRISCO ET EXTINGVO.

Je le nourris & je l'éteins.

Quod symbolum erat Francisci I. Regis Galliz,

XIII. Bona Sabaudorum, Mater Galea Ducis Mediolanensis cum conjuge orbata devotioni se totam traderet atque exprimere vellet, quantopere Deo uniri gauderet in symbolum assumpsit Phœnicem super suo rogo.

SOLA FACTA SOLUM DEUM SEQUOR.

Êtant seule, à Dieu seul je suis uniquement.

XIV. Papilio ad candelam se adurens.

COSI VIVO PIACER CONDUCE A MORTE.

Fata mihi voluptas accerfit.

Le plaisir me donne la mort.

XV. Lucarinius exhibebat avem, ex igne illam prodeuntem, hoc lemmate.

PRODIT ILLÆSUS.

Il en sort sans en être offensé.

In Sanctum quendam, qui ex igne, in quem conjecerat, incolumnis evaserat.

XVI. Papilio ad candelam se adurens.

SPECIES PRÆCLARA FEFELLIT.

L'ap-

L'apparence le trompe.

XVII. *Idem.*

CAVE TANGAS.

Gardez d'en approcher.

XVIII. *Philippus de Lannoy Princeps de Salmoine eandem figuram gerebat.*

ME QUOD URIT INSEQUOR.

Je cours à ce qui me brûler.

Quia vitam aulicam amabat, ubi se ipsum omnibus suis bonis magnis impensis factis exhauriebat.

XIX. *Salamandra in igne*

DURABO.

J'y dureray.

In patientiam. Quod symbolum sibi peculiare habebat Johannes Rex Arragonia.

XX. *Phoenix ex rogo prodiens.*

PROSILUIT BUSTO.

Il sort de son bucher pour prendre une autre vie.

In cujusdam Sancti apotheosin. Hoc etiam comparuit in Collegio Flexiensi in agro Andinensi, cum sanctis annumeraretur Anno 1622 S. Ignatius.

XXI. *Extat quoddam numisma elapsi seculi, in quo una facies exhibet caput filie vel femine formosa cum hac inscriptione.*

Mm 4

F.

F. FRANCINÆ FORMOSISS.

SIMYLACRYM.

*In altera parte apparet Phoenix super suo rogo, hoc
lemmate.*

IGNIS OMNIA VORAT, IPSAM RECREAT.

Le feu qui détruit tout, toujours la renouvelle.

XXII. *Christophorus Madruce Cardinalis, Episcopus
Tridentinus gerebat quoque Phoenicem in suo rogo.*

PERIT UT ÆTERNVM VIVAT.

Il meurt pour vivre éternellement.

*In quadam Personam, quæ civiliter moritur cum
se Deo facret vitam religiosam eligens.*

XXIII. *Andreas Balthori Cardinalis sub Papa Gregorio
XIII. idem corpus habebat in symbolo.*

SE NECAT UT VIVAT.

C'est pour vivre qu'il se fait mourir.

*Quod etiam erudito applicari potest, qui vitæ ter-
minum sibi accelerat talibus rebus incumbens, quæ cum
immortalem reddunt.*

XXIV. *Phoenix super suo busto.*

O MORS, ERO MORS TUA.

Mort, je seray ta mort.

In resurrectionem Filii Dei.

XXV. *Eadem figura depicta est in porticu Regi Pal-
atino in Virginem Aurelianensem, quam Angli igni tra-
debant Rothomagi, hac epigrapho.*

M

IN.

SYMBOLORUM. 543
INVITO FUNERÈ VIVET.

Sa mort même la fera revivre.

XXVI. *Salamandra in igne.*

A AVTRVY MORT, à MOY VIE.

Hinc aliis mors, unde mihi vita.

Quod hoc disticho latino explicatum est.

Te nutriunt Salamandra ignès, qui cætera perdunt
Alterius nobis vivere morte datum est.

XXVII. *Papiliones ad candelam se adurentes.*

COSÌ DE BEN AMAR PORTO TORMENTO.

Propter amorem suffero.

Je souffre ainsi pour trop aimer.

Cui adjuncti sunt hi versus :

Lumina delectant tulices, perimuntque petita,
Si nobis spes est optima causa mali.

XXVIII. *Dom. Hieronymus Martinuzzi in certamine
equestri à Cardinale Antonio Barbarino instituto Plæ-
nicem super busto suo gerebat, hoc versu.*

MORO TACENDO, E NEL MORIR RINASCO.

Tacendo morior, moriendoque renascor.

Je me tais en mourant, & ma mort me fait vivre.

XXIX. *Phoenix.*

DOPO LA MORTE PIU VIVENTE.

M m 5

Post

*Post mortem magis in vivis,
Depuis sa mort d'une plus belle vive,
In Sanctum.*

XXX. Phoenix super rogo suo.

UT VIVAM ALTER.

Pour revivre.

*XXXI. Idem ex busto suo proficiens, cum verbis S.
Pauli.*

VIVO EGO, JAM NON EGO.

Je vis, & ne vis plus à moy.

XXXII. Papiliones circa facem accensam.

TETIGISSE PERISSE EST.

C'est se perdre qu'en approcher.

In causam periculo plenam.

XXXIII. Phoenix.

NATALE FUNUS.

Ma mort est ma naissance.

In Martyrem.

XXXIV. Phoenix rogam suum Solis radiis accendens.

SOLO LUMINE SOLIS.

Le soleil seul peut m'enflâmer.

In quendam, qui magnam sibi ab initio statim conciliat auctoritatem.

XXXVII.

XXXVII. *Salamandra in igne.*

J'Y VIS ET JE L'ETEINS.

*In hoc vivo quem extinguo.**In Principem de Conde, qui in hæresi Calviniana educatus ad eam suffocandam postea multumibuebat.*XXXVIII. *Papilio ad candelam se adurens.*E SO BEN CHE VO A DIETRO A QUEL CHE
M' ARDE.

Scio me iri combustum.

*Je sçais que je vais me brûler.**In quendam, qui se in periculum conjicit, quamvis mala secutura prævideat.*XXXIX. *Idem.*

BREVIS ET DAMNOSA VOLUPTAS

*Que ce plaisir est court, & qu'il est dangereux.*XL. *Idem.*

UT POTIAR PATIOR.

*Je souffre pour jouir du mal qui me menace.*XLI. *Phoenix super suo busto.*

UT SIT POST FATA SUPERSTES.

*Pour vivre après la mort.**In quendam, qui sibi scribendo immortale nomen parit.*XLII. *Ignis serpentes fugans papilionemque alliciens.*

ALLICIT & TERRET.

Il attire & il chasse.

In personam devotam & severam.

XLIII. *Papilio ad candelam se adurens.*

MI CULPA, Y MI DISCULPA.

Mea culpa atque mea excusatio.

Mon crime est mon excuse.

Porté d'un vol audacieux,

J'ay follement levé les yeux.

Sur ce divin objet dont la clarté m'abuse,

Je connois ma temerité.

Mais une si rare beauté,

Fait mon crime, & me sert d'excuse.

VERSIO:

Dum nimis audaci raptor per inane volatu,

Lucis ad augustæ lumina tollo faces.

Hic circumfusâ me majestate verendum

Lumen in undantes aripit igne gyros.

Causa necis fateor, mihi sum, sed causa pericli

Forma dabit veniam, si dedit illa malum.

XLIV. *Idem.*

VEDE, AVAMPA, E MUORE.

Videt, ardet, decedit.

Il la voit, il brûle, & il meurt.

Surpris d'une beauté si vive,

Mon destin veut que je la suive.

Sans pouvoir me tourner ailleurs;

Et dans le desir qui m'emporte

M'ôte.

*M'élevant d'une aîle trop forte,
Je la vois, je brûle, je meurs.*

VERSIO:

Vividioris ego perculsus imagine formæ:
Hanc jubeor fatis ingenioque sequi.
Sic cum non aliò possim deflectere cursum,
Propositi retinens in mea vota feror.
At desiderii pennis sublatus in altum,
Correptus flammis, dum video, moror.

XLV. *Idem.*

AH TROP CRÉDULE!

Vah quam credulus!

Lemma continet anagramma istius personæ, in cujus gratiam symbolum cum his versibus compositum est.

*Tu t'ébloûis à ces splendeurs,
Cependant c'est un feu qui brûle,
Tu voles, tu tombes, tu meurs,
Ah trop credule!*

Quos ita reddidimus:

Caligas, nam flamma tuos perstringit ocellos,
Et Caligantem vicinus decipit ignis.
Securusque mali volitas, atque impete magno
Corruis, & subitæ poenas das credule mortis.

XLVII. *Girindala.*

IN TENEBRIS LUCET.

Il ne luit que la nuit.

In quendam, cui nulla fama nisi apud ignaros.

XLVIII.

SYLLOGE

XLVIII. *Eadem.*

POST TERGA JUBAR.

*Son éclat est derrière luy.*Quod in eum competit, qui gloriam hujus mundi
contemptui habet.XLIX. *Cicindela.*

MEUS IGNIS AB ORTU.

*Mon feu m'est naturel, je l'ay dès ma naissance.*L. *Eadem.*

NOCTE NOTESCIT.

*Dennit on le decouvre.*LI. *Eadem.*

NON ALIENA LUCE.

*Je ne cherche point de lumiere étrangere.*LII. *Phoenix super suo busto.*

MORO TACENDO, E NEL MORIR RINASCO.

Tacendo morior, moriendo renascor.

*Je meurs sans dire mot, & ma mort est ma vie.*LIII. *Salamandra in igne.*

DULCE ET DECORUM EST.

Il m'est également & doux & glorieux.

In Pat. Carolum Spinolam ob religionem igne combustum.

LIV. *Phoenix super suo rogo.*

NON POTERAT FATO NOBILIORE MORI.

B

Il ne pouvoit mourir d'une plus belle mort.

LV. *Idem.*

VRITUR ET VIRGO EST.

Et tout vierge qu'il est il brûle & se consume.

LVI. *Phoenix ad radios Solis se comburens.*

PIU DEGNO E IL ROGO MIO.

Dignior aliis meus rogos.

Mon bucher est plus digne, & m'en jort plus heureux.

Quod symbolum ex annulo signatorio huc transcriptum est.

LVII. *Phoenix.*

DE MI MUERTE MI VIDA.

Ex mea morte mihi vita.

De ma mort ma vie.

LVIII. *Phoenix.*

NEC EST, NEC ERIT, NEC FUIT ALTER.

Il n'a, ny n'aura son semblable.

LIX. *In conubium Regis cum Regina pingebatur Phoenix ad Solis radios se comburens, his verbis.*

SIN PAR EL QUE ARDE

SIN PAR EL QUE QUEMA.

Haud parem habet & accendens & accensus.

Celui qui brûle est sans pair, aussi bien que celui qui le fait brûler.

LX. *Papilio ad candelam se adarens, came his versibus Fulvi Testi*

COSI

COSÌ LEGGIADRA E LA BELTA CH'ADORO.
CHE MIO PENARE EL MIO LANGUIR NON SEN-
TO,

Fascinat illa suo, veneror quam, forma nitore,
Ur, quod perpetior, sit mihi dulce malum.

*La beauté qui j'adore a des charmes si grands,
Que je sens du plaisir dans les maux que je sens.*

Quorum ultimus versus sufficiens foret ad egregium
symbolum efformandum.

LXI. *Pyrausta in flammis*

HIC NASCOR ET MORIAR.

J'y nais & j'y mourray.

LXII. *Salamandra in igne.*

NEL MEZZO DE L'ARDOR NON RESTO OFFESA.

In medio ardore haud offendor.

Au milieu des ardeurs je ne sens aucun mal.

LXIII. *Papilio ad candelam se adurens.*

È NON MI CAL, SE PER AMARE JO MORO.

Ex amori mori.

Et pour aimer ainsi qu'importe de mourir?

LXIV. *Salamandra in igne.*

DI MIA MORTE MI PASCO, E VIVO IN FIAMME.

Morte mea pascor vivoque in flammis.

Et ma mort me nourrit, & je vis dans les flâmes.

LXV. *Alvare de Mendoza Comes de Castro gerebat
in quodam cursu Hispanico Papilionem ad candelam
adustum, hoc versu.*

DESATINADO ANIMAL,
VAMOS EN COMPANIA,
PUESQUE LA PENA MORTAL
DE LA TU LOCA PORFIA,
PARECE MUCHO A LA MIA.

Ille ruz faciès, animal miserabile, fortis
Indicium nostræ conditionis habet.
Poenaquæ mortiferi voti, quæ plecteris, index
Exhibet, & nostri damnat amoris opus.

*Le sort qui nous unit, animal malheureux.
Fait voir ce que je suis, & la peine cruelle
Qui te fait ressentir une atteinte mortelle
Représente ma peine, & condamne mes feux.*

LXVI. Phoenix.

EX MORTE IMMORTALITAS.

De la mort l'immortalité.

LXVII. *Mauritius Sevus inter Symbola sua unum habet, cujus corpus est Phoenix, his verbis.*

DE MORT A VIE.

Ex Morte ad vitam.

LXVIII. Salamandra in igne.

DONDE TODOS PENAN DESCANZO.

Hinc mea requies, unde aliis inquietudo.

Je trouve mon repos où souffrent tous les autres.

LXIX. Phoenix super suo rogo.

A VITÆ ODIO PRÆSENTIS,

VENIENTIS AMORE.

N n

Je

Je cherche une autre vie en quittant celle-cy.
 In Sanctum quendam coelestia anhelantem.

LXX. Gallus alas suas super igne movens.
 PLUS JE L'ETEINS ET PLUS FORT JE L'ALLUME.

Quo magis extinguo eò fortius ardet.

Quod quoque ex illis est, quæ à Mauritio Sevo adornata sunt, lemmaque ex versibus Huitanei desumptum est, quorum ultimi ita habent :

Voulant ma flâme éteindre aucunemens
Plus je l'éteins, & plus fort je l'allume.

LXXI. Cùm ultimo Duci Sabaudie iusta fierent, Phoenix pingebatur ad innuendum hunc Principem mortem suam prævidisse, hoc temmate.

IPSE SIBI BUSTUM.

Luy même son bucher se dresse & se prepare.

LXXII. Phoenix bustum suum parans.

COLLIGIT UT VITAM RENOVET.

Luy même se prepare une nouvelle vie.

LXXIII. Phoenix super suo rogo.

NON IMPROVISO FUNERE.

Sa mort n'est pas une mort improvisée.

LXXIV. Idem.

NON ALTER ERIT NISI NATUS AB
 ILLO.

*Il n'aura jamais de semblable, que ce qui renaîtra
de lui.*

In quendam Patrem filium se dignum relinquentem,

LXXV. Phoenix solem intuens.

ME QUOQUE POST PATREM.

Il m'aime comme son pere m'aimoit.

In pietatem cujusdam Principis, qui in Patris multa
virtute ac probitate conspicui locum succedebat.

N n 2

AU

THEATRE DE LA COMEDIE FRANCOISE

AUTHEPSA ODO- RARIA.

PASTILLI, THUS
&
ALIA SUFFIMENTA.

I. Thus super ignē.

ΑΓΟΛΑΤΜΕΝΟΣ ΕΤΕΡΑΙΝΕΙ.

DI.

SYMBOLORUM
DILETTA CONSUMANDOSI.

555

Consumendo delectat.

Il plaist en se consumant.

In quendam vitam suam reipublicæ inserviando transigentem.

II. *Pastillus super igne.*

CALORE ODOR.

De sa chaleur son odeur.

In aliquem, cui ex zelo conciliatur autoritas.

III. *Marchio de Vervins gerebat in magno à Rege instituto equestri certamine Thuribulum, ex quo gratius prodibat odor, his verbis.*

ET COLIT & PASCIT.

Il adore les Cieux, & leur offre ses vœux.

IV. *Thus super igne.*

ARDO Y ADORO.

Ardeo & adoro.

Et je brûle & j'adore.

In amorem reverentem.

V. *Idem.*
DUM FLAGRAT FRAGRAT.

De son feu son ardeur.

Nn 3

In

AUTHEPSA ODO- RARIA.

PASTILLI, THUS
&
ALIA SUFFIMENTA.

I. *Thus super ignē.*

ΑΓΟΛΑΤΜΕΝΟΣ ΕΥΦΡΑΙΝΕΙ.

DI-

DILETTA CONSUMANDOSI.

Consumendo delectat.

Il plaist en se consumant.

In quendam vitam suam reipublicæ inserviando transigentem.

II. *Pastillus super igne.*

CALORE ODOR.

De sa chaleur son odeur.

In aliquem, cui ex zelo conciliatur autoritas.

III. *Marchio de Vervins gerebat in magno à Rege instituto equestri certamine Thuribulum, ex quo gratius prodibat odor, his verbis.*

ET COLIT & PASCIT.

Il adore les Cieux, & leur offre ses vœux.

IV. *Thus super igne.*

ARDO Y ADORO.

Ardeo & adoro.

Et je brûle & j'adore.

In amorem reverentem.

V. *Idem.*

DUM FLAGRAT FRAGRAT.

De son feu son ardeur.

Nn 3

In

In aliquem, qui se celebrem reddit in mundo laudabili suo fervore.

VI. *Idem.*

SUPERIS GRATUS ET IMIS.

Aux grands comme aux petus il est toujours aimable.

Quo Reverend. Archiepiscopus Parisiensis cohonestatus est,

VII. *Thuribulum fumans.*

AUGET CONSUMPTIO ODOREM.

C'est en se consumant que croître son odeur.

Quo quidam notatur, qui famam suam ex eo augebat, quod assiduo labore fata sibi acceleraret.

VIII. *Idem.*

AL CIEL N'ANDRA L'ODORE.

Odor ad cœlum usque.

L'odeur va jusqu'au Ciel.

IX. *In porticu Regii Palatii Thus pictum est in honorem Simeonis de Monfort, quod super ara ardet, hoc lemmate.*

PEREUNDO NUMEN ADORAT.

C'est pour Dieu seul qu'il se consume.

Quia pro aris & focis adversus inimicos Dei pugnans morti succubuerat.

X.

X. *Thus super igne.*

DUM PLACEAM, PEREAM.

Que je perisse pourveu que je plaise.

In Amicum generosum, qui suis commodis non infervit.

XI. *Pastillus fumans.*

LO SPIRTO AL CIEL, ED IN' TERRE L'ODORO.

Spiritus ad coelum, odor in terra.

L'esprit en monte au Ciel, & l'odeur en demeure.

In cujusdam probæ personæ mortem, cujus animam in Coelum rediisse nemo dubitat; cum interim magnam reliquerit suarum virtutum ac exempli præstantissimi famam & desiderium.

XII. *Thuribulum fumans.*

ET SACRO CARPITUR IGNI.

C'est un feu sacré qui le brûle.

In quendam, qui propter honorem Dei & Religionis ingenti flagrat ardore.

XIII. *Idem.*

FLAGRAT MOTU FRAGRATQUE.

Le mouvement l'allume, & repand son odeur.

In Virum Apostolicum, qui bono successu & multo fructu iter suum perficit.

XIV. *Idem.*

COELO SUA MUNERA REDDIT.

Nn 4

C'est

C'est au Ciel qu'il cherche de plaire.

XV. *Thuribulum.*

SACROS TANTUM IN USQS.

Aux usages sacre.

XVI. *Thuribulum fumans.*

AGITATUM MAGIS.

Plus il est agité.

XVII. *Thus super igne.*

CONSUMITUR AT OLET.

S'il se consume il en a plus d'odeur.

XVIII. *Pastilli super igne.*

IN ODOREM SUAVITATIS.

En odeur de suavité.

In preses iustorum.

XIX. *Thus in thuribulo ardens.*

LAUDATUR ET ARDET.

On le loue & il brûle.

Quod ad idololatrias trahi potest, qui laudantur & damnationi æternæ sunt subjecti.

XX. *Franciscus de Urfinis gerēbas Aram.*

THURE CALET.

L'encens le fait brûler.

SYMBOLORUM.

359

In quandam Personam, quæ se multis odoramen-
tis inungit.

XXI. *Pastills super igne, cum hoc Bembi versu.*

IN DOLCE FOCO ARDENDO.

Grato igne ardendo.

Brûlant d'un feux si doux.

NA 5

RO-

ROGUS APOTHE-
 OSEON.
 ET
 ALII IGNES.

I. Hercules super suo rogo, cum hoc versu.

ARSO IL MORTAL AL CIEL N'ANDRA L'ETER-
 NO.

Consumitur mortale, immortalis servato.

Le

Le mortel se consume & l'éternel demeure.

In separationem animæ & corporis instante mortis articulo.

II. *Ad mortem depingendam Rogus Apotheceseus constitutus est à Patr. Masenio his verbis.*

LUCE HAC LUX CLAUDITUR OMNIS.

Cette lumière achève & consume les autres.

III. *Rogus Apotheceseus.*

MORTALE REPURGAT.

Il purge ce qu'il y a de mortel.

In ignem purgatorium.

IV. *Simius, qui igne ludens adurit.*

MALE LUDITUR IGNE.

Il est dangereux de se jouer avec le feu.

Sunt in passionibus animi nonnullæ, quæ infus initio videntur, quibus tamen haud temere fidendum est.

V. *Carolus Cardinalis de Lorraine templum adificari curavit Anno 1589, cujus in honorem pingebatur sacellum ardens facibusque ad culmen usque instructum hoc versu.*

SURGENTEM MOLEM PIUS ARDOR TERMINAT
ASTRIS.

Les ardeurs de ses feux s'élevèrent jusqu'aux Cieux.

Quo

Quo ejus zelus & pietas notatur.

VI. *Aulicus quidam multis annis operâ suâ Principi, in quo sibi omnis spes erat reposita, collocatâ, post obitum ejus in symbolum assumebat quandam eorum Rogorum ad mortuos cremandos antiquitus strui solitorum, cui accenso canis se injiciebat, hoc lemma.*

HERO SUPERESSE NEFAS.

Je ne veux pas survivre à un si bon maître.

VII. *Dom. Virey Primarius Praefectus Cabilloni super Arare cum desponsata ipsius decessisset, illoque statu suo abdicata se sacris tradidisset, pro symbolo utebatur Urna cineribus fumantibus repleta, hac epigraphe.*

HIC EXTINGUITI IGNES.

C'est là que nos feux sont éteints.

VIII. *In Exequiis Herculis d'Este Ducis Ferrariensis, exhibebatur Urna cum cineribus Herculis, & hic verbis Seneca Tragici adscriptis.*

TIMETE SUPERI FATA TAM PARVUS CINIS HERCULEUS EST.

Tremblez Heros tremblez, Hercule n'est que cendre.

Quo monentur potentes hujus mundi, ut meminerint mortis, cujus imperio non minus subiecti sunt ac ceteri quivis.

IX. *Machina veterum Apotheosenu, super quibus corpora*

pora Imperatorum cremabantur, omnibus ornamento, qua adhibere solebant, instructa, ut picturis, encarpis, aureo panno, insignibus gentilitiis &c. hoc lemmate.

MOX CINIS.

Il n'en restera rien, bientôt qu'un peu de cendre.

Hæc omnium rerum in mundo sors est ut in cineres & fumum abeant:

MIS-

MISCELLANEA

ET

ADDITAMENTA VARIA.

I. *Hispanus quidam in quodam certamine equestri in symbolo gerebat Diabolum malleo & flamma ignis armatum, his verbis adscriptis.*

Y CON HIERRO Y CON FUEGO,
Ferro & igne.

Aves

Avec le fer & le feu.

Quod in aliquem quadrat, qui sursum deorsum omnia movet.

II. *Bernardus de la Valette summus Architalessus Galorum, Gubernator & Praefectus Regius Provinciae, Dolphinatus & Marchionatus Salutarum habebat pro symbolo Arma igne adusta, hac epigraphe.*

HAC LVCE VIAM.

Je m'avance à cette lumière.

III. *Eques quidam sub nomine Inflammatus in Ludicra quadam pugna Anno 1602. Sine celebrata symboli loco usurpabat ignem, quem venti oppugnabant, cum hoc versu.*

QUANTO S'INFIAMMA PIV TANTO PIV CHIARO.

Quo magis sufflatur, eò magis fulget.

Il a bien plus d'éclat, plus il est enflammé.

IV. *Tubulus nitrato pulvere fartus.*

NE POUVANT PLUS MONTER JE MEVRS.

Ultra ascendere impotens morior.

V. *Candela extincta.*

VNDE DECVS MEPHITIS.

Ce qui brilloit n'est plus que puanteur.

In cujusdam Personae formae praestantissimae corpus extinctum.

VI. *Oleum quod igni infunditur.*

AFFVNDENDO ACCENDIS.

Plus

Plus vous versez, & plus vous l'allume.

Trahit peccatum peccatum, uti annulus annulum.

VII. *Hispanus quidam depingere volens animum adamata Persona plus quam chalybeum, & quam merito animum suum ab ea abalienaret pro symbolo utebatur Flamine idololâtra suffimentum cuiusdam lapidei idolo offerente.*

PIEDRA ADORA, Y HUMO OFFRECE.

Hoc petram adorat fumo.

Il adore une pierre avec cette fumée.

VIII. *Alius assumebat Montem sive Rupem igne circumdatam, una penna cennida de fuego; lemma erat Ariosis, la letra del Ariosto.*

ADHOR ADHOR MI LIMA.

Sensim me absumit.

Peu à peu ce feu me détruit.

Quod postea Dom. Franciscus Manuel Sonnetto quodam, ut vocant, explicare aggressus est. Cujus prioribus quatuor versibus describit in genere symbolorum indolem, quæ vocat imagines vivas, cogitationum altissimarum expressiones, metaphoras fidelissimas consiliorum magnorum, libros pictos atque colores ratiocinantes vel ad ratiocinia illicientes.

*Esse es Lisis, a quel retrato vivo
Copia gentil de un alto pensamiento
Metafora fiel de un grande intento,
Libro pintado, y lienço discursivo.*

Dein.

Deinde figuras ita explicat.

*Esse pennasco extraño aún mas que altivo,
Y aquel misteriosísimo ardimiento,
Figuran un ardor y un sufrimiento
Y igualmente ostinado, y senguativo.*

Postea deflectit ad actionem & epigraphien, de quibus in hunc modum pergit:

*Assistele una llana que altamente
De hora en hora a la penna vencedora
Le sirve de despojo y combatiente.*

Tandem tribus reliquis totum symbolum Foeminae cuidam applicat.

*Mas ay quan vana explicacion Señora
De amor se ofrece a quien amor non siente
No lo sentais, pero creedlo agora.*

IX. Cùm equestris pugna haberetur Neapoli antiquum quoddam symbolum gerebat Dom. Fabritius Carafa, cujus pictura exhibebat Phœnicem, his verbis.

SEMPRE L'ISTESSA.

Semper idem.

Toujours la mesme.

X. Hispanus quidam de Amasia sua quam valdè deperibat tormentis, quibus excruciabatur, queri volens; jucundum composuit symbolum, in quo pictura loco

O o

OTAE

erat venefica coram Diabolo se inflectens, qua manu scopas tenebat & figuris magicis clavum infigebat, his verbis.

ADORO QUIEN ME A TORMENTA.

Adoro excruciantem.

Padore qui me tourmente.

XI. *Alius è contrario, cum significare vellet amasiam suam meritis prestare omnibus ceteris, Phœnicem pin-gebat, hoc lemmate.*

VIGET UNICA TERRIS,

Le

Le monde n'a pas sa semblable.

XII. Pat. Engelgrave effinxit Phœnicem super suo rogo in Ascensionem S. Virginis, cum his verbis Ovidii.

FELICITER ARDET.

Qu'il est doux de brûler d'un feu si beau.

XIII. Idem in Solatium animarum igne purgatorio purgandarum constituit faces extinctas & fumantes, hac epigraphe.

FESTINA EXTINGUOS REDDERE LUCI.

Depêchez vous de leur rendre le jour.

XIV. Ubi inconstantia adamatam suam arguere atque de ea quæri constituerat Dôm. Didacus de Arrabiez, talem Proteum depingi curavit, qualem nobis descripsit Ovidius, capite cornuto, manu humana, corpore ursino & leonino, pede gryphi, una manu lapidem tenentem, qui pro cauda habebat draconem ignem vomentem, his verbis Virgilii.

FORMAS SE VERTIT IN OMNES.

Elle prend tous les jours des forms plus étranges.

XV.

XV. *Alius gerebat Chimeram Igne armatam, hoc
lemmate.*

MICAT DUM DIMICAT.

Elle brille en combatant.

XVI. *Cui alius adjiciebat.*

URIT FLAMMIS ARMATA VICINOS.

Ses feux sont dangereux, à ceux qui s'en approchent.

XVII. *Alius propterea quod Bellerophon ipsius igne uteretur ad eam interficiendum, hac verba adscripsit.*

SUO-

SUOMET IGNE PERIT.

Elle perit par ses propres feux.

In quendam personam, cui affectus violentus maximo damno est.

XVIII. *Patres, qui sunt Insulis ex Societate Jesu, symbolum efformaturi in honorem eorum, qui tempore pestis aliis suam operam locabant, Curtium illum famosum pingebant, qui se propter salutem reipublica flammis injiciebat, lemmatis loco adscribentes.*

VICTIMA SALUTIS PUBLICÆ.

Victime du salut public.

XIX. *D. Charpentier Academia Gallica civis in tormenta*

menta imperii maritimi constituebat duos tubulos nitrato pulvere repletos atque in decussim volantes, his verbis.

OSTENDUNT TELA PARENTEM.

Ces traits font voir quel est mon Père.

In Præfectum maritimum ipso Rege prognatum.

XX. *In porticu Fontis Bellaquei depicta est Salamandra, hac inscriptione.*

MIHI DVLCIS ARDOR.

Je languis dans ces feux, & ces ardeurs me plaisent.

XXI. *Sagitta in aère accensa.*

NULLA ALTIUS ARDET.

Nulle n'a le bonheur de brûler aussi haut.

In passionem animi vehementissimam.

XXII. *Aliquot anni sunt, cum in nummulis æreis pro redivitibus fortuitis cussis Dom. Quinaut ex Academia Gallica exhiberet Aram cum sacrificio ad oram Maris & hoc dimidio versu ex Georgicis.*

VOTAQUE SERVATI SOLVENT.

Délivrez des dangers ils offriront des vœux.

XXIII.

XXIII. *Stramentorum fascis accensa,*

PRESTO ARDE, PRESTO MVORE.

Citò ardet, citò extinguitur.

Elle brûle d'abord, d'abord elle s'éteint.

In affectum subitum nec diu persistentem.

XXIV. *Olla super igne fervens & exundans:*

VAZIA LO QVE TIENE.

Quod continet effundit,

O o 4

11

Il repand tout ce qu'il contient.

In aliquem irā accensum, qui omnia, quæ in buccam
veniunt, effundit.

XXV. *Tubus pulvere nitrato fartus in aërem missus.*

IGNE FEROR PEREOQVE.

Le feu me fait aller, le feu me fait perir.

Sunt quibus exitio est animus audaciâ plenus, quæ
in quævis pericula sese injicere haud formidant.

XXVI. *Tubus nitrato pulvere repletus ac volans.*

POCO DVRI PVR CHE M'INALZI.

Brevis dum elevor.

Qu'il dure peu pourveu qu'il m'élève.

Le feu qui me brûle au dedans

Me donne des transports ardents

Sans me laisser jamais, un seul moment de treuve;

J'en connois assez le danger,

Mais je n'ay rien à ménager,

Je veux bien durer peu pourveu que je m'élève.

Temporis exiguum mediocranquillus in ætū,

Proh dolor! in flammis cogor abire miser.

Mors mihi certa satis, non sollicitudine mentem

Angit, ubi in flammis exeo, finis adest.

Dummodo in aëre me possum tollere tractus,

Sinne diu, nec ne, non mihi cura subit.

Id quod sibi peculiare constituerat Marchio d'Illiers in magno equestri certamine Regis.

XXVII.

XXVII. *Salamandra in igne , cum hoc versu
Bembi.*

E VIVO PURDEL CIBO UNDE SI MORE.

Quod aliis mortem , mihi vitam,

Je me nourris de ce qui fait mourir.

XXVIII. *Cerei accensi , apesque prope eos,*

NOSTRA LUCE MICANT.

Nous fournissons ce qui fait leur éclat,

XXIX. *Cùm terra mandarentur exuvia Regina Angliæ
symbolum vexilli turmalis erat tubus nitrato pulvere
impletus ac emissus , cum his verbis Virgiliis.*

QUÆSIVIT COELO LUCEM.

Et jusques dans le Ciel elle cherche à briller.

J'ay demeuré paisible au fond d'une retraite ;

Et toujours conservé cette vertu secrète

Qui produit les plus nobles feux ;

Dans le devoir commun de finir ma carrière,

Je n'ay cherché que dans les Cieux ;

L'éclat d'une vive lumière.

Cum moror , in vasto remanens profundus hiatu ,
Semper in obscuris alui penetralia Vestæ
Visceribus , rapidos mox effundendus in ignes :
Dum teneor (mea fata) meos absolvere cursus ,
Non juvat in terris loca quærere , scandere sedes .
Conor ad æthereas , vivo quæ lumine gaudent.

XXX.

XXX. *Tubus nitrato pulvere repletus.*

ARDET EUNDO.

Plus elle va plus elle s'enflâme.

In alicujus zelum vincti nescium.

XXXI. *Fax fortiter ardens.*

LUCE SUA CONSUMITUR.

La lumiere le consume.

In Eruditum, qui in studiis vitam suam absumit.

XXXII. *Granatum bellicum accensum.*

VIRES CUM SOLVITUR AUGET.

En perissant elle augmente sa force.

In mortem alicujus Sancti.

XXXIII. *Flamma ignis sursum tendens.*

REPETIT COELUM SUA DONA.

Le Ciel reprend ce qu'il avoit donné.

XXXIV. *In honorem S. Ignatii à Pat. Engelgrave exhibitum est speculum encausticum, radios suos à Sole accipiens, cum hoc versu Virgilii.*

SOLIS INARDESCIT RADIIS, LONGEQUE REFULGET.

Tout ardent du Soleil, il repand ses lumieres.

Quadrat in aliquem, qui Spiritu Dei repletus cum cum aliis communicat,

XXXV.

XXXV. *Phoenix ex busto suo renascens.*

EX VIRGINE VIRGO.

In Nativitatem JESU CHRISTI.

XXXVI. *In Tormenta bellica exstant duo symbola, quorum alterum Græco; alterum Latino lemmate gaudet; Græcum uia habet.*

ΑΠΟΛΩΛΕΝ ΑΝΑΡΟΣ ΑΡΕΤΗ.

Periit viri virtus.

La valeur de l'homme est perdue.

Quia hodie tormentis bellicis repertis veriùs bella geruntur casu, quàm virtute, quæ magis conspicua est quando vir cum viro congreditur, quàm ubi bombis & tormentis bellicis locus expugnatur.

XXXVII. *Latinitum erat hoc:*

ET HERCULIS SUPERAT VIRES.

Il passe les forces d'Hercule.

Quod ad Seren. Principem nostrum referri potest tot rebus in bello gestis clarum, quippe ejus unius opera tot civitates sunt expugnatae, tot victoriae reportatae, aliaque multa in rem nostram hostiumque damnum peracta.

XXXVIII. *Phoenix se comburens.*

MELIOREM INCENDIA REDDUNT.

Les feux le rendent meilleur.

XXXIX.

XXXIX. *Tubus nitrato pulvere factus.*

SPLENDET ET ASCENDIT.

En montant elle brille.

XL. *Ager, qui exurit.*

OLIMQUE ARSISSE JUVABIT.

Il est avantageux de brûler de la sorte.

AER

A E R, V A P O R E S, N U B E S E T N E B U L Æ.

- I. *Schismate quodam inter Ecclesiasticos orto, quoddam in aëre exhibebatur eorum certaminum, in quibus armata manus visuntur committi, quaque in prodigiis recensentur. Lemma petitum erat ex primo lib. Æneid.*

TANTÆNE ANIMIS COELESTIBUS IRÆ.

Quoy

Quoy jusque dans le Ciel des images de guerre?

II. *Eadem Figura pingebatur in pugnam Naupacteam,
cum his verbis Claudij.*

MILITAT ÆTHER.

C'est le Ciel qui combat.

III. *Nubes radius Solis inardescens.*

SOLIS INARDESCIT RADIIS.

Des rayons du Soleil elle est toute enflammée.

IV. *Nubes soli opposita à quo radios accipit.*

RESPICIO UT RESPICIAR.

Je le regarde afin qu'il me regarde.

In aulicum quendam, qui nunquam à latere Principis sui discedit, ut splendorem autoritatemque sibi conciliet.

V. *Nubes quæ ita concutiuntur, ut fulgura emergant.*

PUGNANDO CORUSCANT.

De leurs combats vient leur éclat.

In viros bello claros.

VI. *Nubes, quæ postquam ex fulguribus emerfit, ea in
magnam pluviam reposita.*

DITAT QVOS TERRUIT.

Il ennuie ceux qu'il a fait trembler.

Ma qualité m'élève au dessus de la terre,

Je

*Je porte avecque moy la pluye & le tonnerre ;
 L'un me sert à punir , l'autre à récompenser :
 Et comme ma bonté tempere ma puissance ,
 Je comble bien souvent d'une heureuse abondance ,
 Ceux qu'un juste courroux m'avoit fait menacer.*

Dum vehor aërios , linquens terrena , per orbes ,
 Intonat , & densi funduntur ab æthere nimbi ;
 Improbis opprimitur , feriunt cum fulmina montes ,
 Si pluit , in cunctos refero mea munera iustos ,
 Cumque meæ facili vires bonitate levantur ,
 Illis læpè datur nimium foecunda bonorum
 Copia , quæis me æquæ cogunt minitarker iræ.

In Regis justitiam , quâ poena afficit malignos &
 præmia præbet probis.

VII. *Vapores terra elevati Solis aspectum sibi impe-*
dientes.

DE SV AVDACIA SV CEGAMIENTO:

Ex temeritate coecitas.

De sa temerité vient son aveuglement.

Quo depinguntur illi , qui se magistratui summo
 opponunt ambitione excoecati , quo in se omne malo-
 rum genus derivant.

VIII. *Nubes levis coram sole.*

AD MODICUM PARENS.

Elle durera peu.

Quæ est vitæ nostræ imago , de qua S. JACOBUS
Vapor est ad modicum parens.

IX.

IX. *Nubes cum his verbis Petrarchæ.*

AL VENTO SI DELEGUA.

Ad primum ventum.

Le premier vent la dissipera.

X. *Nubes.*

MITIGAT ARDOREM SOLIS.

Du soleil trop ardent elle arrête les traits.

In Dei misericordiam, quatenus iustitiam mitigat.

XI. *Dua nubes ex quibus fulgura prodeunt.*

COLLISÆ FVLGVRANT.

Il en sort des éclairs quand ils se font choques.

Quod ad disputationes duorum eruditorum pertinere dixerim, quo plerumque fit, ut opera sua egregia cum orbe literario communicent.

XII. *Magnis in laudibus esse Principis, eruditos in suam recipere tutelam cum effingere vellet Pat. Gamberitis Nubem pinxit soli oppositam, quam radii solis totam penetrabat, cum his verbis Statii.*

ADDITVR VMBRANTI DECVS.

Quel éclat luy revient de s'approcher de luy?

XIII. *Nebula coram sole elevata.*

CITO DISSOLVAR

Je seray bientôt dissipé.

In vitam brevem.

XIV. *Nubes soli quem tegit opposita & a quo magnum
obriquet splendorem.*

ORNATUR, ET OBSTAT.

Separant de ses feux elle nous le ravit.

Quod est ingrati animi proprium.

XV. *Cum Academicus quidam Brixianus ingeniose
invenire vellet quomodo de se sua esset in civibus A-
cademicis haberi, quantumvis ex receptione membri
tam tenuis nonnihil dignitatis videretur Academia a-
matoria, pro symbolo recipiebat Nubem a sole, quem
tegebat, splendorem nocturnam, hac epigraphe.*

DUM IMPEDIO, LUCESCO.

Je brille en luy nuisant.

XVI. *Nubes crassa.*

EXCUSO IMBRE NITEBUNT.

La pluie les éclaircira.

*In lachrymas, quibus animus redditur contentus,
conscientiaque peccatoris serena.*

XVII. *Nubes crassa, qua dissipatur serenaque reddi-
tur cum his verbis Sili Italici.*

NITIDO RESOLUTA SERENO.

Elle prendra bientôt un état plus serein.

P P

IN

In animam multis iisque violentissimis tentationibus agitaram.

XVIII. *Vapor elevatus.*

ELEVOR UT FULGEAM.

C'est pour briller que je suis élevé.

In quendam, qui ad magnam à Principe promoveatur dignitatem, ut omnibus ejus merita palam fiant.

XIX. *Nebula ad radios solis dissipata.*

AD PRIMOS VICTA CALORES.

Les premiers chaleurs l'ont bien-tôt dissipé.

Quod ad ingenii labores tentationesque Sancti Ignatii, quibus luctabatur recens conversus, trahit P. Bovius, quas tamen statim suo primo zelo omnes feliciter dissipavit.

XX. *In Ascensionem S. Virginis depicta est nubes lucida hac inscriptione.*

NITET ELATA.

Elle brille étant élevée.

XXI. *Quidam belli tempore cuidam Principi operam suam locaturus pro symbolo assumebat vaporem in aërem sublimatum, his egregiis verbis.*

SERVIRE TONANTI.

Pour servir à celui qui cause la tonnerre.

XXII. *Nubes qua in pluviam incipit solvi, cum his verbis ex hymno quodam ecclesiastico desumptis.*

PER-

PERCUSSA SOLIS SPICULO.

Des rayons du Soleil étant bien pénétré.

In lachrymas S. Magdalenz.

XXIII. *Nubes coram sole.*TANTO NON PUO CELAR
CH'IL GIORNO CELI.

Celet, lux tamen transperet.

Elle peut le cacher, mais sans ôter le jour.

Quod idem de humana Christi natura dici potest, quæ divinitatem ejus adeo abscondere non potuit, quin opera ejus divina insigniter eluxerint.

XXIV. *Nubes à sole elevata, dum fluminis vapores ad se trahit.*

ATTOLLOR QUO PLURA RIGEM.

Je me sens élever pour faire plus de bien.

In quendam, qui idcirco putat se dignitate cumulatum, ut occasionein habeat majorem benefaciendi.

XXV. *In Regis honorem constituit Dom. Charpentier*
Nubem, cujus ex uno latere prodèunt fulmina, ex
altero aurea pluvia hoc lenomase.

UTROQUE JUPITER.

Il fait voir ce qu'il est, & par l'un & par l'autre.

Id est, non solum per expeditiones bellicas, sed & per suam magnificentiam.

XXVI. *Nubes lacida prope solem latentem.*

ARDET AB EXTINCTO.

Et tout éteint qu'il est, il l'allumez, il l'embrase.

In quendam viduam, quæ eodem amore maritum suum adhuc prosequitur mortuum ac olim vivum.

XXVII. *Nubes in æris regionem à radiis Solis elevata.*

OVE ALZATA, PER ME NON FORA MAI.

Mea sponte nunquam.

Jamais je n'aurois pu de moy-même y monter.

In aliquem, qui alius cujusdam tutelæ omnem suum honorem & fortunam debet.

XXVIII. *Multa nubes elevata.*

UT IN ORBE PLUAMUS.

Pour pleuvoir dans le monde.

Quod ad concionatores spectat, qui Verbi Dei sunt dispensatores, salutisque spem ubique prædicant.

XXIX. *Nubes lucida per solis radios.*

ALIENA LUCE DECORA.

D'un éclat étranger elle paroît brillante.

Quando quis eo gloriatur, quod ad se haudquaquam pertinet.

XXX.

XXX. *Nubes solem regens à quo est sursum elevata.*

ELEVANTEM OBUMBRAT.

Elle fait ombre à qui l'éleve.

In Animum ingratum, qui beneficia in se collata malè compensat.

XXXI. *Nubes soli opposita, cui lumen suum imprimit.*

LUMEN DE LUMINE.

Lumière de lumière.

In quandam sanctitate conspicuum, qui lumina sua ab ipso Deo trahit.

XXXII. *Nubes pluviā destillans.*

EFFLUENDO CONSUMITUR.

En coulant elle s'épuise.

In personam, quæ inserviēdo se absumit.

XXXIII. *Conjux demortua Mareschalli de Guebriant pro symbolo gerebat nubem, quæ quamvis solem obscurabat, ab eo tamen lucida reddebatur.*

DEFICIT, AT MIHI ADEST.

Il n'est plus, mais il est encore pour moy.

Quo significare volebat memoriam conjugis mortuamissi apud se semper esse integram.

XXXIV. *Nubes adre elevata.*

MOX RESOLVTA CADET.

P p 3

Bien-

Bien-toſt elle retombera.

In felicitatis, qua hoc in orbe fruimur, inconstan-
tiam.

XXXV. *Nubes elevata, ventisque positis immobilis,
hoc lemma.*

NISI FLAVERIT.

Si le vent ne ſouffle.

Nihil efficere possumus nisi gratia præveniente, quæ
Dei flatus est.

XXXVI. *Arefius divinam S. Virginis maternitatem
exprefſurus nubem pingebat, in qua imago ſolis deſcri-
bitur, cum his verbis ex cantico ejusdem Virginis de-
promptis.*

QVIA RESPEXIT.

Parce qu'il a daigné la regarder.

Quo vix poteſt excogitari ſymbolum concinnius,
quippe egregiè ſatis S. Virginis humilitas nube ex va-
poribus terræ compoſita præfiguratur. Verba, quibus
lemma conceptum eſt, ex ejusdem ore profluxere,
gratiæque inſignem effectum exprimunt.

XXXVII. *Jeſuite Flandrici indicare volentes utili-
tatem qua ex converſatione cum Politicis in ſe re-
dundabat, vapores ex mari elevatos in ſymbolum re-
cepere, his verbis adjectis, qua non procul abeunt
à lemmaſque Humoristarum.*

DUL-

DVLCIOR VT REDEAT.

*Pour les rendre meilleurs.*XXXVIII. Cui ferè geminum est, cūm Nubi in ro-
rem soluta adscriberetur.

RETTVLIT IN MELIVS,

Il l'a rendu meilleur.

PP. 4

VEN.

V E N T I,

I. *Magna Regis equestri pugna celebrata, in symbolum sibi asciscebat Balagny Ventum lauros destruentem, hac epigraphe.*

POSSVM NEC FVLMINA POSSVNT.

Je puis ce que ne peut la foudre.

Quod est audacia plenum, insigniterque huiusmodi festivitati conveniens, ubi arroganter cuncta fecisse haud mediocris laus est.

II.

II. *Ventus arborem oppugnans.*

INCLINO O FRANGO.

Aut inclino aut frango.

Ou je fais ployer, ou j'abbas.

In virum bellicosum.

III. *Ventus.*

SPIRANDO MI CONSUMO.

Spirando consumor.

Je me perds en soufflant.

In Amatorem suspiria fundentem.

IV. *Ventus nubes & nebulas dispellens.*

NO PARAN,

Non consistunt.

*Ils ne tiennent pas devant moy.*V. *Dom. de Benjamin gerebat in equestri Regis defuncti pugna ventum magnas quercus frangentem.*

RVMPIT IN QVOS ERVMPIT.

*Il brise tout ce qu'il rencontre.*VI. *Marchio de Beuron verò ventum fulmen compellentem cum hac inscriptione.*

OV JE VEVX.

Quò volo.

VII. *Dom. de Castillon, duos ventos ignem sufflantes.*

Pp 5

J'AL.

J'ALLUME & J'ETEINS.

Et Accendo & extinguo.

VIII. *Dom. de Bocard, duos ventos sufflantes.*

COMME IL NOVS PLAIST.

Pro lubitu.

IX. *Quidam Opera sua Principibus Domûs Austriacæ
dicans in fronte representavit Cælum serenum cum
ventis & his verbis.*

SPIRANTIBUS AUSTRIS.

Sous des vents favorables.

Sunt qui huic corpori adjiciunt navem.

X. *Ventus.*

SINE OBICE LANGUET.

*Il est plus languissant quand rien ne luy résiste.*XI. *Venti septentrionales flantes.*

VERRUNT DUM VEXANT.

*En le tourmentant ils le purifient.*XII. *Auster nubem depellens.*

SUMMA VI.

*C'est de toute sa force.**In militem, qui ut hostem persequatur nulli labo-
ri parcit.*

In

XIII. *Auster, qui ex una parte suppediat pluviam, ex altera rorem.*

PLUVIAM ROREMQUE MINISTRAT.

Il donne également la pluie & le beau temps.

XIV. *Jacobus Caccia Academicus Papiensis utebatur ventis ignem sufflantibus, hoc lemmate.*

VIM EX VI.

De leurs efforts je tire plus de force.

XV. XVI. *Ventus ignem sufflans.*

LENIS ALIT.

Quand il est doux il sert à l'allumer.

GRANDIOR NECAT.

Mais étant trop fort il la tue.

Quod zelum moderare jubet.

XVII. *Zephyrus gratus super floribus, cum verbis Petrarchæ.*

IL BEL TEMPO RIMENA.

Tempora grata reducit.

Il ramene le beau temps.

XVIII. *Auster afflans balsami, thuris & myrthe aromates, earumque odorem procul dissipans.*

TE SPIRANTE.

Quand

Quand vous soufflez.

In quendam, qui ex protectione cujusdam Magnatis omne honoris decus habet.

XIX. Venti vela cujusdam navis extendentes.

FELICIBUS NON FALLACIBUS.

Je vaia heureusement ou leur soufflé me pousse.

XX. Familia illustris de Vento. quæ Genua debet originem, splendorem Massilia, in symbolo habebat Nubes & Ventum, hoc lemmate.

S'IO SPIRO SPARIRANNO.

Fugiant ad meum aspectum.

Dés que je souffleray, comme ils disparoîtront.

Quod in strenuum bellatorem convenit, cujus ne aspectum quidem hostes sustinere possunt.

XXI. Quatuor venti flantes.

ET FURUNT RAPIDI SECUM.

Ces furieux se font la guerre.

In iurgia, quæ inter fratres existunt.

XXII. Ventus.

EN PEU D'HEURES.

Brevi tempore.

In maximam Bellatoris celeritatem.

XXIII.

XXIII. *Dux de Mayenne usurpavit symboli locum Ludovici iusti tropæis ventos arbores destruentes.*

IMUS PER OBSTANTIA.

Nul obstacle ne nous arrête.

XXIV. *Ventus arbores subvertens.*

IN RELUCTANTES SÆVIOR.

Contre ce qui résiste il a plus de colère.

XXV. *Ad Severitatem justam Ducis Parmensis exprimendum ventum pingebat Pat. Raulin, qui arborem flando oppugnabat & subvertebat, hac inscriptione.*

PARCEREM SI FLECTERETUR.

S'il étoit souple je l'épargnerois.

XXVI. *Abbas Ferro pingebat duos ventos sibi invicem contrarios, quibus adscribebat.*

AUT SOLEM AUT IMBREM.

On la pluye ou le beau temps.

Sequitur bellum pax aut summa omnium ruina.

XXVII. *Ventus.*

NON SAI D'ONDE NE DOVE.

sive

NEC UBI NEC UNDE.

Ny d'où il vient, ny où il va.

In prudentem Politicum qui agendi ratione priore
ptime scit regere.

XXVIII. *Ventus.*

UBI VULT SPIRAT.

Il souffle où il veut.

Gratiam facit Deus & quibus & quando vult.

XXIX. Dom. de Bressieux Nobilis Delphinus in sym-
bolo habebat ventos mare turbantes, his verbis.

TURBANT SED EXTOLLUNT.
Ils l'agitent, mais l'élèvent.

In fortunam adversam.

XXX. Duo venti sibi contrarii morantes navim in por-
tuum ingrossam.

MORANTVR NON ARCENT.

Ils peuvent l'arrêter, mais non pas l'empêcher.

XXXI. Ventus naves propellit.

EVGAT ET FOVET.

Il les chasse & le maintient.

Boni Principis est malos fugare & bonos conservare.

XXXII. Venti navem impugnavit.

DVCVNT IN ALTVM.

Ils le poussent en haute mer.

Sunt quorum conditio persecutionis ope maximè
evahitur, meritaque magis magisque elucescunt.

XXXIII.

XXXIII. *Venti navem extollentes mari agitato, ceteris
his verbis Virgilius.*

AD SIDERA VOLVUNT.

Ils l'éleverent jusques au Ciel.

Terque quaterque beati, quibus ad coelum viam ostendunt adversa, malignaque hujus mundi fortuna;

XXXIV. *Ventus flando oppugnans saltum arboribus
majoris & minoris proceritatis impletam, ut & du-
mos, qui ab eo conquassantur.*

OMNES HAC TANGIMVR AVRA.

Et tous en sont touchez.

Non est in mundo quispiam, sive altissimæ sive vilissimæ conditionis, qui non pro sua ratione vanitati sit subiectus.

XXXV. *Ventus Bracteam versatilem movens.*

MI CONSTANCIA, MI MUDANCIA.

Inconstantia constans.

Je suis constant à changer.

XXXVI. *Ultimo equestri Regio certamine habito, Dom-
Clemens composuit symbolum pro Marchione de Ben-
uron, cujus pictura erat Bractea versatilis inter duos
ventos, hoc lemmate.*

NO MVNDO SE NO MVDAN.

Non mutor nisi murent.

Je ne change point s'ils ne changent.

Quod certè tantum ingenii habet, quantum vix quicquam.

XXXVII.

XXXVII. *Eodem corpore usus est Mauritius Scius ad
exprimendum amoris constantiam, quo prosequen-
tur suam Deliam. Lemmatis loco adisciebat hunc ver-
sum Petrarcha.*

MILLE REVOLTES NE M'ONT ENCOR BOUGET

Verum magis quadraret Petrarcha versus sequens.

NE PER MILLE RIVOLTE ANCOR SON MOSSO.

Millies agitata nec semel mota.

AER

PLUVIA, ROS, NIX, GLACIES & GRANDO.

I. *Nubes in pluviam decidens.*

VOLUNTARIE REDDIT.

Sans contrainte elle vend, ce qu'elle a ramassé.

In quendam, qui bonis suis sua sponte renuntiat,
vel moribundus de suis benè disponit.

Qq

II.

II. *Cum propter suam magnam liberalitatem Franciscum Ducem Mutinensem post facta celebrare vellet Pat. Gamberius, nubem describebat pluviam fundentem, hoc lemma.*

POSCENTE NULLO.

Sans que nul le demande.

III. *Nubes in pluviam resoluta.*

CONGREGATA DISPERTIT.

Elle départ ce qu'elle a ramassé.

In quendam bona sua in infantes vel hæredes dispertientem.

IV. *Nimbus in frumenta decidens eaque confringens.*

NE QUID NIMIS.

Rien de trop.

Omne nimium vertitur in vitium.

V. *Iustis Mediolani Philippo IV. Regi Hispania factis, nubes depicta erat in pluviam se resolvens, hac inscriptione.*

SE EXHAURIT EGENTI.

Elle s'épuise à faire du bien aux endroits qui en ont besoin.

Quo liberalis hujus Regis in egenos animus celebratur.

VI. *Nubes in pluviam destillans, cum his verbis JOBI.*

CONSUMITUR & PERTRANSIT.

Elle passe & se dissout.

In

In hujus vitæ felicitatem.

VII. *Pluvia decidens in agrum.*

UT GERMINET.

Pour le rendre fecond.

Auxilio coelesti nostra bona opera perficiantur ne-
ceffe est.

VIII. *Nubes in pluviam refoluta fuper horto.*

DIVES IN OMNES.

Riche pour tous.

Ex mifericordiæ fonte omnis generis hominibus
gratia affunditur.

IX. *Academia quæ Roma eft Humoriftarum pro
fymbolo gerit vapores elevatos ex mari ac in pluviam
refolutos, quique ita temperantur, ut aqua nec fit amara
nec falſa ; quibus pro lemmate adjecta ſunt verba Lu-
cretii.*

REDIT AGMINE DULCI.

Elle quitte ſes amerumes.

Quo ſignificare volunt, ſe exercitiorum academicorum
ope indies majores progreſſus facere, vaporumque
inſtar ſubtiliores reddi.

X. *Pluvia in petram decidens.*

IDEM IMBER, FRUCTUS DISPAR.

Le meſme playe & les fruits differens.

XI. *Ros.*

DULCE REFRIGERIUM.

Qq 2

Ceſt

C'est un doux rafraîchissement.

XII. *Glacies superstramine in reponenda glaciei officina.*

IN LEI M'ATTEMPO.

Ita conservor.

C'est ainsi que je me conserve.

Multum faciunt ad virtutem & innocentiam sartam tectam retinendum vita solitaria, paupertas voluntaria cupiditatumque coërcitio.

XIII. *Grando.*

EX CALORE GELU.

C'est la chaleur qui me glace.

XIV. *Nix in floccos decidens.*

MIHI CANDOR AB ALTO.

Ma blancheur vient d'en haut.

Inculcate vivere Dei donum est.

XV. *Nix.*

ALBA SED FRIGIDA.

Blanche mais froide.

XVI. *Ager nive contactus.*

HINC MESSIS UBERIOR.

La moisson en sera plus abondante.

XVII. *Nix.*

MEUS EST AB ORIGINE CANDOR.

Ma blancheur est de mon origine,

La

In Conceptionem S. Virginis immaculatam.

XVIII. *Sol nivem liquefaciens.*

DECRESKIT QUO CÆTERA CRESCVNT.

Ce qui fait croître tout le reste, la fait décroître.

XIX. *Nix super altis montibus.*

IN ALTIS HABITAT.

Elle demeure dans les lieux les plus élevez.

Exulant in celebritate homines sceleris puri, solitudinem eorum habitaculum proprium esse scias.

XX. *Ager nive contactus.*

LATUISSE JUVABIT.

Il luy sert d'estre ainsi cache.

In quendam solitudinis amantem, ut literarum studiis incumbat intellectumque perficiat.

XXI. *Globus nivens à monte devolutus.*

CRESCIT EVNDO.

Plus elle va, plus elle a de force.

XXII. *Non pauci sunt ex Academicis Gelatorum nomine gaudentes Colonia, qui in symbolis suis habent nivem & glaciem. Cardinalis Litta, Imperturbabilis nomen gerens, usurpabat nivem, quæ ligni frusto comprimuntur, ut diu conservetur, hoc lemma.*

COMPRESSA SOLIDIOR.

Estant pressée elle est plus solide.

Q 3

Quod

Quod ad eloquentiæ stylum pertinet,

XXIII. *Andreas Marianus gerebat quandam carum
traharum, qua per glaciem raptantur.*

NON NISI PER GELIDVM.

Il faut qu'il gele bien, pour y pouvoir aller.

XXIV. *Comes Albertus Caprara, nivem decidentem.*

FIT CANDIDA GELV.

Le froid fait la blancheur.

Multum prodest ad innocentem mentem tuendum
temperamentum frigidum.

XXV. *Angelus Cospinus legionis tribunus, navem super
mari glaciali.*

PERFICERE EST ANIMVS.

J'ay du courage assez, pour achever ma course.

XXVI. *Berlingierius Gessi, Traham, qua per glaciem
vehimur.*

NVNC IRE VOLVPTAS.

C'est un plaisir d'aller de cette sorte.

XXVII. *Terra nive cooperta.*

OPERTA TVMESCIT.

Elle croist en se couvrant.

Quod erat proprium Cardinalis Francisci Barbari-
ni, qui in ea societate vocari amabat *Il Rinvigo-
rito.*

XXVIII. *Florianus Malvezzi gerebat Officinam in
qua nivis conservatur.*

SIC

SIC VOS NON VOBIS.

Ce n'est pas pour vous que vous la conservez.

XXIX. Comes Franciscus Maria Santinelle, Aruum
in quod nix densa cadit.

HIS VEGETIOR.

Il en sera plus fertile.

XXX. Johannes Turchius, Globum nivium ex mon-
te devolutum.

ACQUIRIT EUNDO.

Plus elle va plus elle croist.

XXXI. Comes Hypolitus Bentivoglius, Navionlam in
glacie cujusdam fluvii harentem.

SISTUNT UT MARMORA.

Le marbre n'est pas si solide.

Est quoddam genus hominum glaciei haud ab simile,
quod nunc constantius est marmore, nunc inconstantius
nive.

XXXII. Paulus Pieritzius, nivem super frumentis.

GELIDA FOVET.

Toute froide qu'elle est elle échauffe la terre.

XXXIII. Comes Valerius Zaninus, cui omne suum decus
hodie debet hac Academia ob vulgata horum Acade-
micorum Elogia operaque alia præstantissima, pro sym-
bola assumpserat Fontem, hac epigraphæ.

MOX FLUET.

Elle coulera bien tost.

Qq 4

XXXIV.

XXXIV. *In Avarum descriptus est fons gelu adscriptus,
hoc lemma.*

GELIDUS NON FLUIT.

Estant gelée ne coule pas.

XXXV. *Nebula soli opposita.*

LUCI QUOS EXTULIT OBSTANT.

Ingrats vous nous cachez, celuy qui vous élevez.

In homines beneficiorum immemores.

XXXVI. *Academia Auviatorum utitur monte nive
cooperto, unde omnes via præclusa, cum his verbis,*

TENTANDA VIA EST.

Il faut s'y faire un chemin.

Quod in eos competit, qui alicujus scientiæ primi inventores sunt.

IRIS

I R I S.

I. *Nubes in qua iris apparet.*

UNDE INTONUIT.

*D'où partoient cy-devant, la foudre & les éclairs.**In pacem.*II. *Iris cum Sole.*

TE RADIANTE MICAT.

*C'est à vos doux rayons qu'il doit tout son éclat.**In quendam, qui omnem suam for. unam alii debet.*

P p 5

III.

III. Iris.

POST NUBILA ET IMBRES.

Après la pluie & les broûillards.

In pacem.

IV. Nubes in pluviam destillans, in qua iris apparet.

FULMINIBUS PRIUS EMICUIT.

Après les éclairs & la foudre.

Enfin l'Astre du jour fait voir,

L'effet de son divin pouvoir:

L'orage impetueux commence a se résoudre

Les vents sont en repos, & ce nuage épais :

Qui brilloit des traits de la foudre,

Porte les marques de la paix.

V E R S I O :

Tandem purpureo clarescens lumine Titan
Divinæ quæ sit virtutis adorea monstrat.
Tempestas furibunda filet, nimbolus Orion
Vincitur, & Boreas sterili stans victus in Arcto,
Non jam fulmineis proclamat acerba triumphis
Bella, sed optatæ gerit alma insignia pacis.

V. Iris.

PRÆMONET ET COMPESCIT.

Il presage la tempeste, & il l'a fait cesser.

Quod symbolum in festivitate, quæ Neapoli celebrabatur propter pestem remittentem, comparuit, cum in Sanctum peculiarem ab hac urbe recipere curæ Franciscus Xaverius, quia eandem cum prædixisset & compescisset, pertransierat.

VI. Collegium Claromontanum genium amabilem Archiepiscopi teneramque, quam sua Dioceseos habebat curam, efformaturum, iridem pingi curavit, hisce verbis.

MONETQUE, PLACETQUE MONENDO.

Ses presages sont doux, ses avis agreables.

VII. Iris à sole meridiano formata.

A MAGNO MAXIMA.

Plus il est élevé plus j'auray de grandeur.

Sicut majores plerumque depingit Sol irides, cum summus fertur, quam cum oritur aut occidit; ita ad majorem fortunam aspirare possunt, qui Principibus adhærent summis potentissimisque, quam mediocri fortuna utentibus.

VIII. Iris una parte contingens terram, altera mare, atque ad cælum usque se extendens.

COELOQUE, SALOQUE, SOLOQUE.

Je m'étens sur la terre, au Ciel & sur la mer.

In Dei immensitatem.

IX. Iris super nube in pluviam destillante.

LUCET ET IN LUCTU.

Et jusque dans le deuil elle brille, elle éclaire.

In viduam quandam, vel in personam illustri stirpe claram, quæ splendore hujus seculi abdicato, ad religiosam se confert vitam ut poenitentiam agat, quo simul se virtutibus suis inclytam reddit.

X.

X. *Iris cum Sole.*

SOL PERCHE MI RIMIRI
OGNUN MI AMMIRA.

Ad tuum adsp̄ctum omnes me mirantur.

Quand vous me regardez, tout le monde m'admire.

In S. Virginem, cujus verba in Cantico sunt:
*Quia respexit humilitatem ancilla sua: Ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes generationes.*

XI. *Iris.*

NITET ATQUE SERENAT.

Il brille & rend la sérénité

In Principem, qui pacem reddit, atque exinde majorem gloriam reportat.

XII. *D. Clemens in pacem constituit Iridem, cum his
verbis emphaticis.*

SOLIS OPUS.

C'est l'ouvrage du Soleil.

Quod symbolum à quorundam invido morſu arroſum eſt, acſi rei conceptæ parum congrueret, verum injuria id factum eſſe nemo non videt, quippe cùm ab initio mundi iris ſymbolum pacis fuerit, atque poſt viginti annorum decurſum, & quod excurrit, in ſymbolo ſolem Rex habuerit, certo certius eſt, pacem, quam toti Europæ dedit, cùm ejus potiri potuiſſet. haud concinniore modo exprimi potuiſſe. Non quadrat vero omni ex parte, ſi ad Regis ædificia referatur, eo quod Sol iridem formans pacem revera dat inundo, cujus lumina hoc meteoron quidem refert & ex ejus placidis efficitur.

citur radiis, nihil autem commune habet cum ædificiis & navibus. Signa sunt Zodiaci, quæ nomen domûs solis gerunt, iisque feliciter usus est Dom. Quin aut in constituendis symbolis navium, quæ hoc anno in æreis nummulis conspicua fuere.

XIII. *Dom. Perrault Academia Gallica civis pro Rege constituit iridem, cum hac extrema versus parte.*

TERRAS DEVINXIT OLYMPO.

Il l'a reconcilié le Ciel avec la terre.

Cujus applicationem hunc in modum dedit Dom. Felibianus: *Comme l'Arc-en-ciel est une assurance à la terre que le Ciel ne s'irritera plus contre-elle; ainsi la pitié de S. M. nous a mis à couvert de la colère du Ciel, après nous avoir reconciliés avec lui, & en avoir attiré la paix sur nous.* i. e. Quemadmodum iris pignoris loco est terræ Coelum non amplius indignaturum illi; ita & pietas Reg. Majestatis nos contra iram Dei facta prius nostri cum eo reconciliatione, paceque nobis ab eo obtexit procurata.

XIV. *In Reginam depicta est iris, hoc lemmate.*

IN FOEDERA VENI.

Je viens pour apporter la paix.

Quia matrimonium ejus cum rege initum pacem effecit Pyrenæorum.

XV. *Iris.*

TERROR AMORQUE.

Il sçait se faire craindre, & sçait se faire aimer.

In Regem.

XVI.

XVI. *Catharina de Medicis Regina Francia pro sym-
bolo habebat Iridem, cum his verbis Græcis.*

ΦΩΣ ΦΕΡΕΙ ΗΑΕ ΓΑΛΗΝΗΝ.

Luminis & serenitatis nuncia.

Elle rapporte la lumière & la sérénité.

XVII. *Iris.*

SOLIS AD ASPECTUM.

Aux regards du Soleil.

XVIII. *Iris Soli opposita.*

DE LOS TUYOS LOS MIOS.

Ex tuis mei.

De vos rayons naissent les miens.

XIX. *Iris.*

STRINGIT HUMUM AMPLEXU.

Il embrasse la terre.

XX. *Iris.*

SPLENDIDE MENDAX.

Une belle apparence.

XXI. *Aresius depinxit Iridem, cum his verbis Sacri
Codicis.*

SPECIES EXHILARAT.

La vûe est agreable.

XXII.

XXII. *Eadem pictura utebatur quidam Academicus
Pistoriensis cum his verbis Ovidii.*

SI FUERINT NUBILA.

Au milieu des brouillards.

Quo notare volebat fore, ut aliquando Academicis
exercitiis incumberet.

XXIII. *Iris.*

NIHIL ISTE MINATUR.

Cet arc est défarmé.

In misericordiam Dei vel in S. Virginem, quæ est
mater misericordiz.

XXIV. *Eadem.*

IN FACCIA AL MIO BEL SOL
M'E RISO IL PIANTO.

Ex lachrymis meum decus.

Mes larmes font ma gloire aux yeux de mon soleil.

In conversionem S. Magdalenz.

XXV. *Iris cum his verbis ex Sacris Literis.*

CIRCUMDATA VARIETATE.

Belle d'une beauté diverse.

In Ecclesiam.

XXVI. *Iris.*

SERENITATIS NUNCIA.

Je suis presage heureux de la sérénité,

In

In quendam personam, cujus adventu pax atque requies redditur.

XXVII. *Iris Soli opposita.*

EX ADVERSO DECOR OMNIS.

Son opposition fait toute sa beauté.

In quendam, qui cum alius cujusdam consiliis resister, magnam adipiscitur famam.

XXVIII. *Lucarinius conceptionem S. Virginis immaculatam representaturus, iridem pingebat super nube admodum nigra, hac epigrapha.*

EX NIGRA SED PURA.

Si elle est noire elle est pure.

XXIX. *In exequiis Ducis Sabaudie exhibebat P. Juglarus Iridem ad innuendum pacificationes ab hoc Principe factas, hac subscriptione.*

CLARIOR PRÆEUNTE PROCELLA.

Quand il suit la tempeste, il en paroist plus clair.

XXX. *Iris.*

NON COLOR UNUS.

Il n'est d'une couleur.

In hominis inconstantiam.

XXXI. *Constituunt etiam ex hoc meteoris symbolum Trinitatis his tribus verbis adjectis.*

UNO

UNO LUMINE TRINUS.

D'une même lumière il se fait trois couleurs.

Quod ita profert Tassius.

CON TRE LUMI IN UN LUME
IDDIO RISPLENDE.

Quo significat tres personas in una essentia.

XXXII. *Cum solenniter efferretur Turini Carolus Emmanuel Dux Sabaudie Anno 1675. Iris descripta est super floribus ad jucundum ejus animum exhibendum quo ita valebat, ut ubicunque esset, summa hilaritate omnia expleret. Lemma erat.*

QUA CUBAT EXHILARAT.

*Tout pour le suit la joye.*XXXIII. *Iridi Pat. Gambertius adscribat:*

COMMENDAT GRATIA DUPLEX.

Une double beauté le rend recommandable.

Quia delectat oculos & foecundam reddit terram.

XXXIV. *Iris.*

COMPRIMIT IRAS.

Il appaise le Ciel.

In preces.

XXXV. *Iris, cum his verbis Claudiani.*

REDEUNT IN CLAUSTRA PROCELLÆ.

*Les vents & les tempestes cessent.*XXXVI. *Iris, cum his verbis Ovidii.*

NULLUS AB ARTE DECOR.

Rr.

L'Art

L'Art ne fait rien à ma beauté.

In formositare natiuam.

XXXVII. Iris.

MVTVATA LVCE.

Tout cet éclat trompeur, est éclat emprunté.

In aliquem se valde jactantem aliorumque ornamentis superbientem.

XXXVIII. D. Charpentier usus est Iride in symbolis pro arcis nummulis in fructus adventitios concinnatis hoc lemmate.

PACTA SALUS.

L'assurance du Salut.

Quo alluditur ad signum quod in sui reconciliationem dedit Deus post diluvium; & ad rationem quam Rex servat in officiis tuendis, pensionem annuam pro iis exigens.

XXXIX. D. Quinault ex Academia Gallica composuit symbolum in Illustriss. Ducissam Sabaudia, cujus corpus erat Iris, his verbis.

INTER NUBILA FULGET.

Je brille au milieu des nuages.

Sicut Iris tempestate turbida per nubila densa splendet; ita regimen hujus Principissæ elucebat rebus etiam afflictissimis.

MADRIGAL.

*Les horreurs d'un funeste orage.
Ont troublé l'heureux cours d'un Astre lumineux.
Mais j'ay sa lumière en partage,*

Et

*Et dans les plus sombre nuage
Se brille de l'éclat des plus beaux de ses feux.*

V E R S I O.

Phœbe Decus Cœli , quâ tempestas noverca
Eriperis, radiosque negas diffundere terris,
Anne salutifero nobis dare gaudia cursu
Posses in obscura semper si nube maneres ?
At licet interdum cœca caligine pressus
Lucteris ; vinces surgentes mox tamen Hydras:
Nam manet igniferæ mihi quædam portio flammæ
Armorum , donique sui , qua milito tecum
Atque novum terris affundo lumen opacis.

XL. *In honorem Principissa de Carignan areis nummu-
lis insculpta sunt nebula cum iride verbiſque ſequen-
tibus.*

INFESTANT LUCEM NON FUNESTANT

Ils troublent la lumiere & ne l'éteignent pas.

In fortunam adverſam , qua generoſa mens premi-
tur & opprimi non poteſt.

XLI. *Sol vapores ad ſe trahens, qui in rorem abeunt,
cum iride.*

UT IRRIGET IMBRE BENIGNO.

Pour en faire une douce pluie.

Quando tributa à ſubditis ſuis Rex poſtulat, hunc in
finem id facit ut reipublicæ bene ſit populique ſecu-
ritas ſtabiliatur.

XLII. *Cùm Theſes ſuas Theologicas Cardinali Henri-
co Cajetano ſacraret Daniel Niger, Franciſcanus Po-
loni-*

R r 2

*lonicus, symbola adjecerat Sacramenti Eucharistiae
diversos effectus exprimentia, quorum unum refere-
bat iridem, hoc lemmate adscripto.*

SERENITATEM ADFERT.

Il amene la serenité.

Titulus harum thesium ita habet: *Sacrofancti & a-
dorandi Eucharistia Sacramenti veritates aurea symbo-
lis circumornata.*

AVES

A V E S, A Q U I L Æ.

I. *Aquila pulvum suum intuens, dum solem intueri incipit.*

LÆTATUR GENUISSE PAREM.

Elle se rejôit d'avoir fait son semblable.

In quandam matrem, quæ cum filiam suam in eadem videat pietatis ac probitatis vestigia inclinare, quæ ipsa longo abhinc tempore pressit, magna lætitia afficitur.

Rr 3

II.

II. *Aquila pullus.*

CRESCENS IN FULMINA.

Il croist pour porter un jour la foudre.

In filium cujusdam magni tormentis bellicis Præfecti.

III. *Aquila ad solem volans.*

NO PUEDO MAS, NI QUIERO MENOS.

Non possum altius, nec volo minus.

Je ne puis d'avantage, & je ne veux pas moins.

In cujusdam desiderium ingens ut Principi suo innotescat.

IV. *Aquila solem intuens.*

Y NO MAS.

Nil amplius.

Et rien plus.

In quendam contemplatorem, qui præter Deum nil amplius desiderat.

V. *Aquila versus solem volans.*

FATIS CONFISVS AVORVM.

Il suit de ses Ayeux, les belles destinées.

In quendam Principem ex stirpe Lotharingia.

VI. *Eadem.*

PATRIOS SEQVITVR AUSUS.

Quod ejusdem argumenti est cum præcedente.

VII.

VII. *Aquila solem intuens.*

MIRATVR & AVDET.

*Son admiration l'a rendu plus hardi.*VIII. *Aquila in aëre fulgurum in medio.*

NEC FVLGVRA TERRENT.

*Il ne craint point ces feux.*IX. *Aquila solem intuens.*

NON INFERIORA SECVTVS.

*Il ne s'attache pas au moins considérable.*X. *Aquila pradam dimittens, ut solem contempletur.*

GLORIA ME NON PRÆDA TRAHIT.

*J'aime la gloire, & non pas l'intérêt.*XI. *Aquila versus solem volans.*

COELOS DESPECTA TELLURE PETIT.

Elle cherche le Ciel, & méprise la terre.

In animam sanctam.

XII. *Aquila pullus in medio fulgurum fulminumque.*

AVDENTIOR.

Il en est plus hardi

In animum intrepidum.

Rr 4

XIII.

XIII. *Aquila pullos suos in aliud solum ferens.*

ALIAS JAM QVÆRITE TERRAS.

Allez chercher d'autres pays.

XIV. *Aquila accipitrem abigens.*

VIX CONSPECTA.

Dès le moment qu'elle est vüe.

In quendam bellicosum , ad cuius adspectum in fugam se conjiciunt hostes.

XV. *Aquila solem intuens.*

REGIA SVSTINET ALES.

L'oiseau Royal en soutient tout l'éclat.

XVI. *Aquila pradam inter pullos suos dispartiens.*

ALIIS PARS MAXIMA.

La part la plus grande est pour les autres.

XVII. *Aquila cum suis pullis.*

EDVCAT & TVETVR.

Elle les eleve & les defend.

In regimen demortuæ Reginæ.

XVIII. *Aquila cum pullis.*

AD VOLANDVM PROVOCAT.

Elle les presse de voler.

XIX. *Aquila solem intuens.*

IN SOLEM INTENDIT.

C'est

SYMBOLORUM.

423

C'est du Soleil seul qu'elle cherche.

XX. Eadem.

PATERNÆ VIRTUTIS MEMOR.

Survant de ses Ayeux l'exemple vertueux.

XXI. Eadem.

AL PIU GRANDE MI AFFISSO.

Ad sublimiora anhelô.

Je m'attache au plus grand.

In aulicum, qui totum se tradidit Regi.

XXII. Aquila solem intuentes.

INSTAR PATRIS AMANT.

Ils l'aiment tous comme leur Pere.

In cujusdam consularis Viri infantis, qui Regis ser-
vitio est sacratu.

XXIII. Aquila fulmen gerens solemque intuens.

SOLI DEVOTA JOVIQUE.

In Magistratum Deo & Regi fidum.

XXIV. Aquila solem intuens.

HINC FORTIOR IBIT IN HOSTEM.

Après il combattra plus vigoureusement.

XXV. Aquila super multis aliis avibus.

PRÆVERTITUR OMNES.

R r s

Elle

Elle va au de là de tous les autres.

In quendam ingenio prævalentem.

XXVI. *Aquila pullum ferens.*

VIRTUTEM EX ME.

Apprenez à me suivre, imitez sa vigueur.

Quæ fidelis Patris imago est, quando infantibus suis
præit bono exemplo.

XXVII. *Aquila in medio fulgurum & fulminum.*

TUTA MAJESTAS.

Ma dignité me met au-dessus de ces foudres.

XXVIII. *Aquila nubibus altior.*

FRUSTRA TERREBERE NIMBIS.

En vain ces mauvais temps voudroient me faire peur.

XXIX. *Aquila cum pullo.*

EDUCAT UNUM.

Elle en élève un.

In educationem filii natu maximi, cujus plerum-
que major est cura quam cæterorum.

XXX. *Aquila solem intuens.*

DEL SOL LOS RAYOS GOZA.

Radiis solaribus gaudet.

Il jouit des rayons de cette Astre brillant.

In Sanctum quendam gloria coelesti fruentem.

XXXI.

XXXI. *Aquila fulmen gerens solemque intuens.*

UTROQUE POTENS.

Egalement puissant & de l'un & de l'autre.

Quod ad actionem trahendum est & ad contemplationem.

XXXII. *Illustris Domus de Capoë Neapoli habet pro symbolo Aquilam, his verbis.*

NEGLIGIT IMA.

Elle meprise tout ce qu'il y a de bas.

XXXIII. *Cùm Dominus Abbas Pelot theses Philosophicas defenderet in Collegio Harcourt, exsculpta fuit effigies pulli Aquilini solem intuentis, ad exemplum magna Aquila, his verbis:*

MONSTRATUM SECTATUR ITER.

Il suit le chemin qu'on lui a montré.

Quod explicatum est elegantibus versibus latinis, in laudem hujus Abbatis & Domini sui Parentis primi Præsidentis Parlamenti in Normandiâ.

XXXIV. *Pulli Aquilini qui intuentur solem.*

CRESCUNT VIRES, ANIMIQUE VIDENDO.

C'est en le regardant qu'ils reprennent leurs forces.

In fortitudinem, quam ostendunt nostri milites in præsentia suæ majestatis.

XXXV. *Marescotti Bononienses gerunt Aquilam intuentem solem.*

SANS

SANS DOUTER.

Sine dubio.

In vivam fidem.

XXXVI. *Morandi ejusdem loci gerebant eandem.*

VICKSIM.

*L'un a l'autre.*XXVII. *Estoardi in Delphinatu Aquilam inter nebulas.*

DABIT VIAM.

*Elle se fera passage.*XXXVIII. *Dionysius Salvinga Boissinus, primarius Prasidis Camera Rationum in Delphinatu, habet pro symbolo Aquilam.*

REGI DEVOTA JOVIQUE.

*A Dieu & au Roy.*XXXIX. *Domus Poypia in eadem Provincia & in Bressia Aquilam.*

NEC TEMERE NEC TIMIDE.

*Ny timidement ny temerairement.*XL. *Aquila solem intuens.*

QUIEN LO MIRO NO TEME EL DIO.

*Illum qui adspicit haud diem veretur.**Qui le garde ne contraint point le jour.*

Qui

Qui contemplatur Deum in suis actionibus, non timet ad illarum conspectum.

XLI. *Aquila in aëre, & sagitte arcu emissa.*

HAUD ULLÆ POTUERE.

Elles n'ont pu l'atteindre.

In quendam, qui est extra calumniarum sortem positus.

XLII. *Aquila liberio rem in cacumine montis captans aërem.*

IN ARDUIS.

Dans les lieux les plus hauts, & les plus difficiles.

In hominem cordatum & ambitiosum.

XLIII. *Aquila ascendens in aëre.*

LA DROITE VOYE.

Via recta.

Quod est symbolum Domûs de Montchenu in Delphinatu.

XLIV. *Aquila magna in aëre, ubi alas suas extendit.*

PENNÆ NIDO MAJORES.

Il a les aîles plus étendues, que son nid.

Symbolum hoc fuit factum in præfectum tormentis bellicis de Lefdiguieres, qui ex mediocri fortuna, ad primam Coronæ dignitatem pervenit.

XLV. *Cum Margareta Austriaca conjux Philippi III. Regis Hispania transfret per Alexandriam maritum quæsum, pinxerunt super arcu quodam triumpho*
phi

*phi in sui receptionem habuit anno 1599. Aquilam qua
intuebatur solem, his verbis.*

VIVO EX LUMINE.

Je vis de la lumiere.

XLVI. *Anna de Rohan Principissa Gimenensis habebat
pro symbolo Aquilam cum suis pullis, & hisce
verbis.*

SPES DURAT AVORUM.

L'Espérance de nos Ayeux nous reste encore.

XLVII. *Domus d'Alvillars aut Arvillars in Dèphina-
natu, Aquilam.*

NUBE ALTIUS.

Au dessus des nuës.

XLVIII. *Joannes Baptista de Azzia, Marchio de la
Terze Aquilam pignantem contra serpentem.*

SEMPER ARDENTIUS.

Toujours plus ardamment.

In hominem, qui in suo proposito perseverat.

XLIX. *Comes Clemens Pietra Aquilam, alas suas com-
burentem ad solem.*

AUDE ALIQUID DIGNUM.

Il faut oser quelque chose de grand.

L. *Sigismundus Rex Polonia, habuit in suis numisma-
tibus pro symbolo Aquilam, his verbis.*

JO-

JOVISACER.

*Sacré à Jupiter.*LI. *Aquila qua tendit ad solem.*

NEC OCIOUS, NEC ALTIUS.

Ny plus viste, ny plus haut.

In ingenium facile & sublime.

LII. *Aquila.*

PER SUPREMA PER IMA.

*Par tout également je fais voir qui je suis.*LIII. *Aquila intuens solem cum hoc versu Petrar-
che.*

E QUANTO IL MIRO PIU TANTO PIU LUCE.

Quo diutius eum aspicio, eo intensius ejus lumen
amo.*Plus je le vois plus j'aime sa lumiere.*LIV. *Aquila in medio fulminum & fulgurum.*

NI MATARME, NI SPANTARME.

Nec nocent, nec terrent.

Ils ne peuvent me nuire, & bien moins m'étonner.

In hominem audacem & intrepidum.

LV. *Aquila super scopulo altissimo in medio maris.*

REQVIES TVTISSIMA.

Mon repos est plus sûr dans ces lieux écartez.

In

In hominem solitarium & ab hominum commercio remotum.

LVI. *Pullus Aquila, qui non nisi plumescere incipiebat, volens egredi nido suo, ut sequeretur Patrem volantem.*

QUIS MIHI DET PENNAS?

Qui me donnera des ailes?

Hoc est votum animæ cupientis se uniri cum Deo.

LVII. *Aquila cum Dracone pugnans.*

DONEC PERIMAT.

Jusqu'à ce qu'il le tue.

In pugnam cruentissimam.

LVIII. *Aquila in medio fulminum.*

NON JUS HABUERE NOCENDI.

Ils n'ont pu lui nuire.

In tentationes Sancti Antonii, aut alius cujuscumque Sancti.

LIX. *Aquila.*

DEO ET CÆSARI.

A Dieu & à Cesar.

In hominem Nobilem, qui vitam ita instituit ut serviat Deo & Principi.

LX. *Aquila pullos suos sub alis fovens.*

DONEC ADOLEVERINT.

Jus-

Jusqu'à ce qu'ils soient grands.

In infantes sub Tutore.

LXI. *Aquila cum his verbis Jobi.*

DE LONGE OCULI EJUS PROSPICIUNT

Ses yeux decouvrent de loin.

LXII. *Aquila distribuens prædam suam suis pullis.*

NON SIBI PROVIDA SOLI.

Ses soins s'étendent à d'autres.

LXIII. *Aquila, quam sequitur grex volucrum post
illam clamans.*

QUAS EGO.

Si je vais à vous.

LXIV. *Aquila Solem intuens.*

ARDET ET ASPICIT UNUM.

C'est pour luy seul qu'il a des yeux & de l'ardeur.

LXV. *Aquila intuens Solem.*

OVE L'OPRA NON PUO, GIUNGA IL DESIO.

Quo aliis non licet, desiderio licet.

J'y porte mes desirs si je n'y puis aller.

LXVI. *In Lusu equestri curulique Regis celebriori,
Dux de Navailles habebat Aquilam intuentem Solem,
his verbis.*

PROBASTI.

SI

Vous

Vous m'avez éprouvé.

Hæc inscriptio alludebat ad Regem Solem pro symbolo habentem.

LXVII. *Marchio de Villeguier Aquilam, cum his verbis.*

UNI MILITAT ASTRO.

Un Astre seul attire ses regards.

LXVIII. *Ludovicus de Gonzague, Marchio de Castillon & de Solferino Aquilam intuentem solem.*

PURCHE NE GODAN GLI OCCHI ARDAN LE
PIUME.

Ardeant plumæ, modo oculi gaudeant.

*Que ses plumes se brûlent pourvu que les yeux en
joissent.*

Hoc symbolum sæpius imitatione dignum habitum est. In Lusu Regis equestri curulique, Marchio de *Turs* solum transtulit versum Italicum in hæc verba Hispanica.

GOSSEN LA VISTA, QVEMEN LAS PLVMAS.

L. XIX *In sollemnitate, quæ fuit instituta Panormi anno 1664 in honorem sanctæ Rosalæ, quod peste urbem liberaverat, videbuntur multa de Aquila symbola, quippe ea insigne Urbis est. Erant tres quatuor deprompta ex Libro Jobi, ubi loquitur de Aquila.*

IN ARDVIS PONIT NIDVM SVVM.

C'est aux lieux elevez, qu'elle je fait son airé.

Quia hæc Sancta suum fecerat receptaculum in monte.

Aqui-

LXX. *Aquila super Petra.*

IN PETRIS MANET.

Dans les rochers elle fait sa demeure.

LXXI. *Eadem.*

IN PRÆRVPTIS SILICIBVS COMMORATVR.

Dans les lieux écartez elle fait sa demeure.

LXXII. *Aquila.*

VBICVNQVE CADAVER FVERIT STATIM ADEST.

Elle est d'abord ou l'on voit des cadavres.

In Peitem Panormi grassantem.

LXXIII. *Aquila cum pullis, super quos extendit alas.*

SIT VOŠ SERVARE TRIVMPHVS.

Ma gloire est vous conserver.

LXXIV. *Tres Aquila lepores vorantes ad medendum suis morbis, his verbis Claudiani.*

ASTRINGIT SVA QVAMQVE SALVS.

Chacune pense à son salut.

LXXV. *Multa Aquila intuentes solem, his Virgiliï verbis.*

OMNES AMOR VNVS HABET.

Tous ont une même objet de leurs empressements.

LXXVI. *Pulli Aquilini sub alis sue Matris.*

SVB VMBRA ALARVM TVARVM.

Sous l'ombre de vos aîles.

LXXVII. *Aquila rejuvenescens.*

IN ID IPSUM.

En son premier estat.

LXXVIII. *Aquila solem intuens.*

VIRES HINC ATQUE DECUS.

J'en prends un autre éclat, & des forces nouvelles.

LXXIX. *Pullus Aquilinus magnam Aquilam sequens,*
his verbis Virgilii.

SEQUOR, ET QUAE DUXERIS AD-
SUM.

Je vous suivray par tout, ou vous voudrez aller.

LXXX. *In Ludicris Equitum pugnis Sine anno 1602*
celebratis, Eques quissiam habuit Aquilam super nubi-
bus, his verbis.

PURIORE FRUITUR COELO.

Il trouve un ciel plus clair & plus serein.

LXXXI. *Aquila sub nebulis, expectans lucem solis.*

SATIABOR CUM APPARUERIT.

D'abord qu'il paroîtra je seray satisfait.

In animam desiderantem Deum sibi uniri.

LXXXII. *Capellanus Academiae Gallicae civis gerebat*
Aquilam elevantem se in aëre.

VIAMQUE AFFECTAT OLYMPO.
Il

Il cherche à s'élever jusqu'au plus haut du Ciel.

LXXXIII. *Aquila intuens solē.*
NON TERRET FULGOR.

Son éclat ne l'éblouit pas.

LXXXIV. *Pulli Aquilini intuentes Solem.*
DEGENERES LUX ARGVIT.

Sa lumière fait voir tous ceux qui dégènerent.

LXXXV. *Pullus Aquilinus insequens Aquilam grandem.*

PATRE VIAM MONSTRANTE.

Il suit les traces de son Pere.

LXXXVI. *Maximilianus Bethuniensis, Dux de Sully, supremus Tormentorum bellicorum Præfatus, Aquilam usurpabat fulmen tenentem.*

QUO JUSSA JOVIS.

Où le grand Jupiter veut que j'aille pour lui.

Hoc admirabile symbolum excogitatum fuit à Roberto Stephano.

LXXXVII. *Aquila solem intuens.*
SOLIS JUBAR UNICA PERFERT.

Seule elle peut souffrir tout l'éclat du Soleil.

Quod pierumque applicatur Sanctæ Virgini.

LXXXVIII. *Aquila solem intuens.*
OCULO IRRETORTO.

S f 3

D'un

D'un œil fort & hardi.

LXXXIX. *Aquila super scopulo altissimo.*
TUTO SUBLIMIUS HÆRET.

Elle est en assurance estant plus élevée.

XC. *Aquila exponens pullos radios Solis.*
EX LVCE GENVS.

A la lumiere on voit leur origine.

XCI. *Aquila solem intuens.*
SOLA CAPAX SOLIS.

Seule elle peut souffrir cette vive lumiere.

XCII. *Aquila intuens solem, his verbis Psalmi 122.*
AD TE LEVAVI OCVLOS.

A vous seul j'éleve mes yeux.

XCIII. *Defuncta Regina habebat pro symbolo Aquilam*
alas suas extendentem super binos pullos, ad instar se
defendentis, his verbis.

ET NOS ET NOSTRA TVEMVR.

Nous savons nous defendre, & nous, & nos peus.

In bella sub Regina regimine gesta.

XCIV. *Irena Castriot Principissa de Bisignan gerebat A-*
quilam solem intuentem.

CHÈ MI PUO FAR DI VERA GLORIA LIETA.

Ex eo uno mihi felicitas & gloria.

Luy seul fait mon bonheur, & luy seul fait ma gloire.

Quod

Quod ad sponsum suum applicabat. Idem de Deo potest dicere mens sanctæ vitæ studens.

XCV. *Phibertus Secundus Sabaudia Dux, Aquilam in medio tempestatum.*

PRÆSTANTIOR ANIMUS.

J'en fais voir plus de cœur.

XCVI. *Carolus Dux ultimus Geldria Aquilam in aëre elevatam.*

ALTIORA PETO.

Je prens plaisir à m'élever en haut.

XCVII. *Franciscus Gonzague Cardinalis militari vita cum ecclesiastica commutata, in symbolum assumebat Aquilam super acervo ex ramis olivarum facto.*

BELLA GERANT ALII.

Que les autres fissent la guerre.

XCVIII. *Familia illustris de Coligny, quæ in insignibus suis habet Aquilam, pro symbolo gerebat Aquilam solem intuentem, cum suis pullis & his verbis.*

IE LES EPROUVE TOUS.

Omnes ego probo.

XCIX. *Familia de Montmayeur in Sabaudia, habet Aquilam.*

UNGUIBUS ET ROSTRO.

Et de bec & de griffes.

Quod etiam symbolum est civitatis Avenionis, cujus insignia ab æalonibus sustinentur.

C. *Quedam stirps domûs Palavicinorum in Italia, pro symbolo quoque gerit Aquilam solem intuentem.*

Si 4

SER.

SERVIR Y AGUARDAR.

Ad ferviendum & videndum.

Je suis né pour le voir & né pour le servir.

CI. *Aquila testudinem in aerem evehens ut in petram demissum putamen frangatur.*

ELEVAT UT ALLIDAT.

C'est pour la fraïsser qu'elle l'élève.

Quod in fortunam quadrat qua plerumque homines
Tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant.

CII. *Dom. Charpentier ex Academia Gallica ad ex-
pri-*

primendum felicem successum, quo naves nostra Piratas Turcicos expugnaverant, Aquilam constituit per aërem volutantem, cum his verbis.

TOUT ME SUIT, OV ME CRAINT.

Omnia me fugiunt, aut timent.

Quo eleganter potentia Regis depingitur, quam in maritima exercet.

CIII. *Aquila, quam multa aves alia sequuntur, at assequi non possunt.*

SEQUUNTUR, NON ASSEQUUNTUR.

Ils le suivent toujours, & ne sçauroient l'atteindre.

In aliquem, qui multos & virtutum & meritorum habet imitatores, qui tamen eum æquare haudquaquam norunt.

CIV. *Aquila cum suis pullis solem intuentibus.*

MEI NON DEGENERANT.

Les miens ne degenerent point.

CV. *Aquila alteram alam extendens.*

NON SUFFICIT UNA.

Une seule ne suffit pas.

Non est sincera pietas, ubi spiritus tantum ad Deum elevatur, corde non præsentē.

CVI. *Aquila in aëre deorsum prospiciens.*

DE LONGE PROSPICIT.

Si s

Elle

Elle decouvre de loin,

In quendam qui futura prævidet.

CVI. *Aquila, quæ rostro ad petram contuso mutationem subit.*

HÆC DAMNA JUVABUNT.

Le mal qu'elle se fait est la source d'un bien.

In animam sanctitate inclutam, quæ vitæ austeritate suum corpus mortificat.

CVII. *Aquila ex mutationis sorte emergens.*

RENOVATA JUVENTUS.

La jeunesse est renouvelée.

CVIII. *Aquila pullum adulterinum præcipitans.*

HÆREDEM NEGAT ESSE SUUM.

Il ne veut point le reconnoître.

In Patrem quendam, qui filium suum non pro legitimo habet.

CIX. *Aquila super suo nido.*

PAR ÆDIBUS HOSPES.

L'Hôte est égal à la demeure.

Quod symbolum hoc disticho morali exornatum est:

**ÆQVALES NIDO PENNÆ, PAR ÆDIBVS HOSPES.
FORTVNÆ MAJOR NEC MINOR ESTO TVA.**

Utrumque autem à Patre Abbate inventum est.

CX.

CX. *Ad oppugnandum symbolum Caroli quinti, quod est duarum columnarum Herculis cum hoc lemma: PLUS OUTRE, & civitatis Vefuntionis, quod est Aquila has duas columnas tenentis, cum hoc lemma: UTINAM; Aquila iisdem columnis affixa depicta est, his verbis.*

NON VLTRA METAS.

Vous ne passerez pas ces bornes.

Quæ verba in lingua latina magnam gratiam habent, quia ad obsidionem Metanarum (*Mets*) alluditur, ubi Dominus de Guise felices Caroli Quinti successus stirit.

CXI. *Carolus Emanuel Dux Sabaudia profecturus ut se matrimonio jungeret cum Sarragossa Catharina Infanta Hispania, Caroli Quinti nepte, pro symbolo in cursu quodam equestri in has nuptias celebrato accipiebat Aquilam solem intuentem, has subscriptione.*

NON DEGENERO.

Je ne degenererai pas.

Quo indicabat se vestigiis Majorum suorum velle insilire.

CXII. *Cum in beatorum numerum Turini adscribere-
tur S. Franciscus de Sales, Aquilam pro symbolo con-
stituerebat Pat. Johannes Baptista Ferrarius, quæ pul-
lis suis solem monstrabat, quo innuere volebat hunc vi-
rum sanctum artem Amandi Deum & alios per librum
suum, de Amore Divino docuisse. & se ipsum in
ea, dum librum componebat, toto animo exercuisse.
Lemma erat tale:*

MEN-

MENTRE IL MOSTRO LO GODO.

Aliis quem ostendo, oculi mei sunt repleti.

Mes yeux en sont remplis quand je le montre aux autres.

CXIII. *Aquila ultra nubes.*

VLTRA NVBILA.

Au de là des nuages.

CXIV. Comes Landrianus, qui in gentilitiis suis habebat Aquilam, in conjugem suam ducta filia Ducis d'Urbis ex stirpe della Rovere, cuius insignia sunt quercus, symboli loco iubebat effingi Aquilam quercui infidentem, his verbis.

REQVIES TVTISSIMA.

C'est icy que je trouve un repos assuré.

CXV. In Epithalamium Mariae de Medicis depingebatur Aquila solem intuens.

SOLA SVI FERT LVMINA SOLIS.

Qu'elle autre eut pu si bien en soutenir l'éclat.

CXVI. *Aquila adulterinos pullos prapipitans.*

COMO BASTARDOS LOS ECHO.

Ut illegitimis abjiciendi.

Je les chasse comme bastards.

Quod Alphonsus de Ledesma excogitavit in lapsum Angelorum malorum, qui ex Coelo ad inferos detrusi sunt.

CXVII.

CXVII. *In arce nummulo, qui Anno 1645. comparuit, conspicuus erat Pullus aquilinus cum matre sua solem intuens & his verbis.*

**MATRE PIA MONSTRANTE CO-
LET.**

Sur les exemples de sa mere.

Quod in pietatem Regis concinnatum est, quamdiu sub Regimine matris suæ erat constitutus.

CXVIII. *Aquila.*

AMICA NUMINIS ET LUMINIS.

Elle aime la lumière, & de servir son Dieu.

In virum eruditum æque ac devotum.

CXIX. *Aquila.*

AD FULMINA NASCOR.

Je nais pour porter la foudre.

In Filium magni tormentorum bellicorum Prefecti.

CXX. *Dom. Constantinus Cajetanus ordinis S. Benedicti Congregationis Cassinensis Decanus gerit Aquilam in aqua se submergentem.*

DONEC RENOVER.

Pour me renouveler.

Ita anima renovatur per Pœnitentiæ aquam, tanquam per secundum Baptismum.

CXXI. *Dom. des Cartes in symbolo habebat Aquilam in ære alis extensis, hæc unica voce adscripta.*

MO-

SYLLOGE
MOVENDO.

En les remuant.

Quo innuebat se laborando & applicando ad interiorum rerum cognitionem sensim assurgere & penetrare.

CXXII. *Aquila pullos suos nutriens.*

OFFICIOSA SUIS.

Obligante aux siens.

CXXIII. *Aquila alas suas super pullos extendens.*

TEGIT VIRTUTE MINORES.

Je defens mes petits avec force & vigueur.

In Reginam Rectricem.

CXXIV. *Super nummulo quodam arce Anno 1585. excuso sculpta est Aquila experimentum suorum ad radios solis faciens, quorum duos dat precipites.*

DEGENERES SOL ARGUIT.

On distingue au Soleil ceux qu'il n'approuve pas.

Quod in foederatos compositum est.

CXXV. *Aquila testudinem subvehens ut eam conterat.*

SIC CONTERET UNDIQUE TUTOS.

Il les écrasera malgré tant de defenses.

In obsidionem Rochellæ.

CXXVI.

CXXVI. *Ferdinandus de Gonzague, Vice-Rex Siciliae pro symbolo assumebat Anno 1538 Aquilam libero se permittentem caelo ad mare emetendum volando.*

VIVO O MORTO.

Vivens aut moriens.

Vif ou mort.

CXXVII. *Eugenius Princeps Sabaudie, Aquilam solem intuentem.*

NATUS AD SUBLIMIA.

Né pour les grandes choses.

CXXVIII. *Princeps Doria in certamine equestri Neapols habito, Aquilam.*

MI CONSACRO DIUOTA á MIGLIOR JOVE.

Potiori sacrata Jovi.

Je sers un meilleur Jupiter.

CXXIX. *In eadem solennitate gerebat Marinus Caracciolus, filius Principis de la Torella, Aquilam solem intuentem.*

E DI CIO VIVO, E D'ALTRO MI CAL POCO.

Huic soli vivo, cæteris posthabitis.

En vivant pour luy seul je méprise la reste.

CXXX. *Ad celebrandum decora connubii Ducis Neuburgensis Philippi Guilielmi ex stirpe Austriaca cum Anna Catharina Constantia filia Sigismundi III. & sorore*

forore Uladisai IV. Regis Polonia, multa composita sunt symbola ex Leone Sponsi & Aquila Sponse. Leonis adscriptum erat, Fortes creantur fortibus; Aquila vero:

NEC IMBELLES PROGENERANT.

Il n'en peut rien naître qui ne soit genereux.

CXXXI. *Leoni & Leonis catulo: Rugitus excitat.
At Aquila cum pullo suo:*

AD SOLEM PROBAT.

Elle l'éprouve au Soleil.

CXXXII. *Leoni quem nemo coërcere potest & Aquila ultramontana petenti:*

CELSA PETIT.

Elle cherche les lieux élevez.

CXXXIII. *In pompa funebri, qua in Mediolanensi Ducatu fiebat ab urbe Viglebano Margarita Austriaca Regina Hispania quam plurima conspicienda erant symbola ex Aquila concinnata, inter qua Aquila aerem findens nubesque secans, ut solem nebulis tectum aspiciat.*

MIHI FRUSTRA.

En vain pour moy.

Non est quicquam in mundo, quod Deo possit privare animum ardentissimo ejus amore flagrantem.

CXXXIV. *Aquila per nubila penetrans & ad cælum tendens.*

U.

UBIQUE REGNATURA.

Se regne également au Ciel & sur la terre.

CXXXV. *Aquila celsa petens.*

HUMILIA DESERIT.

Elle quitte les choses basses.

CXXXVI. *Aquila solem intuens.*

IMMOTA RESPICIT.

Elle le voit tranquillement.

CXXXVII. *Aquila pullos suos regens.*

PROTEGIT.

C'est ainsi qu'elle les protège.

CXXXVIII. *Aquila cui decidunt pluma.*

INNOVATUR.

Elle se renouvelle.

CXXXIX. *Aquila pullos suos ad volandum excitans.*

TE DUCE.

Sous vostre conduite.

CXL. *Aquila serpentem interimens.*

NOXIA TOLLIT.

Elle ôte les choses nuisibles.

CXLI. *Multa etiam ex Aquila composita erant, cum
S. Carolus Mediolani Coelitibus accenseretur, quorum*

T

A-

*Aquila ex busto Apotheosens emergens, cursumque ad
Cælum dirigens.*

INTER PONET SIDERA NIDUM.

Il va se loger dans le Ciel.

CXLII. *Aquila solem intuens.*

JAM PROPIUS.

Maintenant de plus près.

CXLIII. *Aquila solem intuentes.*

TUTTI ARDITI, TUTTI FIDI.

Omnes audaces, omnes fideles.

Et hardis en fideles.

CXLIV. *Cùm se matrimonio jungeret Cosmus de Medicis cum Maria Magdalena Archiducissa Austriaca, symbolum Equitum flava turme ad ludicrum certamen instructa Sinensium erat Aquila.*

VIRTUTE NON VI,

Par ma vertu sans aucune contrainte.

Inter aëria virtute sua regimen obtinuit Aquila.

CXLV. *Turma nigra erat Aquila alas extendens.*

MAJORA SUPERSUNT.

Pay de plus grandes choses à faire.

CXLVI. *Anno 1599. solenni ratione excepta est Mediolani Margarita Austriaca Regina Hispania, ubi inter alia symbola huic solennitati inservientia etiam*

ap-

*apparebat Aquila Cœlestis Austrum respiciens, hoc
lemmate.*

FIXA RESPICIT AUSTRUM.

Son regard toujours fixe est là bien attaché.

Quo significabant imperium tantum ad domum
Austriacam pertinere.

CXLVII. *Aquila volans.*

SOLI FULMINI CEDIT.

Au seul foudre elle cède.

CXLVIII. *Aquila.*

NUNQUAM OTIOSA.

Jamais oisive, Et toujours agissante.

CXLIX. *Aquila cum pullis.*

RECIPIT, EDUCAT, BENIGNE TUETUR.

Elle en prend soin Et les défend.

CL. *Aquila ultra columnas Herculis volantes.*

PLUS OUTRE.

Plus ultra.

CLI. *Aquila solem intuens.*

FACIE AD FACIEM.

Face à face.

CLII. *Aquila inter fulmina.*

NON TANGOR ETIAM DUM TANGOR.

Je n'en suis pas atteint, lors même qu'ils me touchent.

Tr 2

In .

In quendam, qui afflictionibus non succumbit.

CLIII. *Aquila sub ramis cujusdam quercûs.*

DEFENDO & DEFENDOR.

Je le defends, & j'en suis defendu.

CLIV. *Aquila utramque alam extendens.*

QUOD FERO ME PERFERT.

Ce que je porte me porte.

CLV. *Aquila Matrem sequentes.*

EXEMPLA TRAHUNT.

Ses exemples les attirent.

CLVI. *In honorem S. Francisci de Borgia, qui novitiorum erat Magister, eadem figura depicta est, hac epigraphe.*

DVX AD ASTRA NOVITIIS.

Il leur montre à chercher le Ciel.

CLVII. *Multis juvenibus eidem Societati se consecrantibus, eo praeunte, idem corpus constinebatur, his verbis.*

EXEMPLO DVCIS INVITANTE.

Sur un si bel exemple.

CLVIII. *Aquila cum his verbis Virgilii.*

MAGNORVM HAVD INDIGNVS AVORVM.

Digne de ses Ancestres.

CLIX.

CLIX. *Exequiis Philippi IV. Regis Hispania Mediolani habitis, Aquila comparuit super nubibus fulmen gerens.*

INDE TIMENDA MAGIS.

C'est de là qu'il est plus à craindre.

CLX. *Aquila ex busto Apotheosens prodiens.*

MELIOR E FVNERE VITA.

C'est pour aller chercher une meilleure vie.

CLXI. *Aquila plumas pristinas abiciens, ut novas acquirat.*

ABJECISSE JUVAT.

Il est avantageux de s'en faire.

CLXII. *Aquila.*

TRATEGGIAR FVLMINI O PREDAR FIERE.

Venari feras aut contrectare fulmina.

Chasser les animaux, ou manier la foudre.

In quendam Nobilem, qui non nisi venatione aut bello gaudebat.

CLXIII. *Aquila sublimia petens.*

SPICA VOLI LA SV VERSO DEL CIELO.

Omne desiderium ad Coelum.

Tout son desir est de voler au Ciel.

In Contemplationis studiosum.

T t 3

CLIV.

CLXIV. *Nidius aquila super petra.*
STATUTA FIRMITER SEDES.

Elle a sçeu s'establir ; une ferme demeure.

In fortunam solidam stabilitamque.

CLXV. *Aquila cibum ferens suis pñlis.*
AFFACENDATA A PROVEDERNE IL CIBO.

Omnis cura in procurando cibo.

A les nourrir elle met tous ses soins.

In illustrem foeminam pauperum magnam curam habentem.

CLXVI. *Aquila pullus solem intuens.*
DISCIT PAR ESSE PARENTI.

Il apprend à suivre son Pere.

In filium quendam, qui in honorem Patris sui succedere conatur.

CLXVII. *Aquila constellationem Urſi Coelestis adſpiciens.*

ET SOLE ALTRO NON HAGGIO.

Alium nolo Solem.

Je ne veux point d'autre Soleil

Curtius Gonzague quandam virginem amans, cui nomen erat Urſula, Orſola, in ejus honorem Poema Heroicum composuit, quod inscribebat *Il ſdamante*, i.e. Amantem fidelem, cujus hoc erat initium:

Orſa

*Orsa che fuor de la comune gente,
Alzasti lo mio tardo ingegno humile.*

Atque huic hoc symbolum præfigebat.

CLXVIII. *Aquila in aëre.*

DEGNA D'IMPERO.

Imperio digna.

Digne de regner.

CLXIX. *Aquila pullos suos probans.*

CON CERTA FÈDE.

Fide firma.

Avec une foy certaine.

CLXX. *Aquila cum his versibus Horatii.*

SPERNIT HUMUM FUGIENTE PENNA.

Il meprise la Terre & s'en va vers le Ciel.

CLXXI. *Aquila per nubem quandam penetrans.*

QVID IMPERIVM?

Qui pourroit m'arrester?

CLXXII. *Aquila solem intuens.*

HINC VIRES ANIMVSQVE.

Sa force en croist & son courage.

CLXXIII. *Aquila prædam capiens atque eodem tempore ista sagitta.*

VITAM CVM PRÆDA PONIT.

Il perd & sa proye & sa vie.

Tt 4

In

In Præfectum in bello interfectum, ubi magnam prædam ceperat.

CLXXIV. *Aquila ex busto Apothecæ us prodiens.*
EX FVNERE VICTRIX EVOLAT.

C'est en victorieux qu'il évite la mort.

CLXXV. *Aquila fulmen in ore gerens.*

FVL MEN AB ORE-

In virum eloquentia miranda ad persuadendum pol-
 lentem.

CLXXVI. *Aquila solem intuens.*

NIL LUMINE LÆDOR.

La lumière ne m'offense point.

CLXXVII. *Aquila in aëre super globo terrestri.*

ALTIORA QVÆRO.

Je cherche des choses plus élevées.

CLXXVIII. *In Nobilium investigationem, qua in regno facta est, describebatur Aquila pullos suos ad radios Solis probans, hoc lemmate.*

SIC GENUS ARGUITUR.

Ainsi se prouve la naissance.

CLXXIX. *Aquila.*

NEC VIRTUS NEC DEFICIT ÆTAS.

Il ne lui manque n'y l'âge n'y le courage.

In Delphinium.

CLXXX.

CLXXX. *Josephus de Montmayeur cubiculariorum in Sabaudia princeps gerebat Aquilam versus Solem tendentem.*

ERECTA FERAR, ET NON CONNIVEBO.

J'iray droit au Soleil, & sans cligner les yeux.

CLXXXI. *Academia Approbatorum Venetiis, Aquilam alas suas super pullos Solem intuentes extendentem.*

PROBATOS FOVET.

Elle en prend soin les ayant éprouvez.

Vel

ET PROBAT, ET FOVET.

Elle les éprouve & les élève.

Quæ sunt præcipuæ alicujus Academiæ functiones,

CLXXXII. *Aresius ad exhibendum S. Michaëlem, quem ecclesia credit Satanam conterere, Michaëlem in virtute conterentem Zabulum, Aquilam depinxit testudinem in summum evehentem, ut in petram decidat, cum his verbis S. Scriptura.*

AD PETRAM ALLIDET.

Il la froissera sur la Pierre.

Quod ad hæresin trahi potest, quam Ecclesia damnat.

CLXXXIII. *In pompa fanebri Isabella d^e Este Ducissa Parmensis Aquila exhibebatur ex nido suo egrediens atque nodum, quo ligata erat, rumpens, his verbis.*

NEC NIDUS NEC NODUS,

T. 5

L'at-

L'attache ny le nid ne la retiennent pas.

In quendam personam, quæ carnis atque sanguinis
nodos rumpit mundanisque retinaculis valedicit, ut
Deo se tota reddat ac consecret.

CLXXXIV. Aquila solem intuens.

ASSIDUE.

Continuellement.

In quendam, qui se contemplationi tradidit.

CLXXXV. Eadem.

TVENDO INARDESCIT.

Il s'échauffe en le regardant.

*CLXXXVI. Aquila solem intuens, cum his verbis Clau-
diani.*

FERVOR ALIT.

Sa chaleur le nourrit.

In fervorem cujusdam contemplantis.

CLXXXVII. Pullus aquilinus in aëre desertus.

MA NON SENZA CORAGGIO.

Animosus quamvis relictus.

Il est abandonné mais il a du courage.

CLXXXVIII. Aquila in aëre admodum elata.

ELATA LONGIVS ET QUACVNCVQVE.

Elle en voit de plus loin, & de plus d'un costé.

CLXXXIX.

CLXXXIX. *Aquila ex Petra se demittens ad facilis volandum.*

FACILIUS ELEVOR.

Je m'éleve plus haut , en me precipitant.

CXC. *Aquila Solem quarens.*

ARDEAT UT HÆREAM.

Qu'il brûle s'il veut m'arrêter.

In quamdam personam , quæ non nisi amore ad comorandum impelli potest.

CXCI. *Aquila renovata & ex aqua emergens.*

VETVSTATE RELICTA.

Ayant quitté sa veillesse.

In Baptismum aut Pœnitentiam.

CXCII. *Aquila , cujus prada est in terra, oculique directi ad solem.*

CIBO POTIORI PRIUS.

Aut si mavis.

D'ALTRA PIU NOBIL ESCA APPAGO IL CORE.

J'ay d'autres alimens plus nobles à chercher.

CXCIII. *Aquila inter fulgura.*

NON PAVET AD STREPITUS.

Le bruit ne l'estonne pas.

CXGIV. *Aquila solem intuens.*

ASSUETIS DELECTOR.

C'est

C'est ma plaisir & ma coutume.

CXCV. *Aquila cum aliis avibus.*

SUPERVOLAT OMNES.

Elle vole plus haut.

In S. Johannem Evangelistam.

CXCVI. *Aquila solem intuens.*

NEC TITUBAT ACIES.

Et sans cleigner les yeux.

CXCVII. *Fuit quidam Marefchallus Francia, equi-
sum legioni prafectus, cujus tres filii juvenes pro sym-
bolo habebant Aquilas Solem intuentes, hac epigraphe.*

EST ACIE IN NOSTRA PATRIUS VIGOR.

Nous avons la même vigueur que nostre Pere.

CXCVIII. *Aquila ex alto monte despiciens in vallem
profundissimam.*

ET PROFUNDISSIMA QUÆQUE.

Rien de si profond que je ne découvre.

In Theologum exactissimum.

CXCIX. *Aquila super petra quadam quiescens.*

NONDUM VENIT HORA MEA.

Mon heure n'est pas encore venue.

Ant.

NONDUM MERIDIES.

Il n'est pas encore Midy.

In

In quendam, qui ante meridiem cibi nihil capit.

CC. *Aquila unguium altero tenens fulmen, altero
palmam.*

EN KAIPΩ EKATEPON.

Quidvis suo tempore.

Chacun en son temps.

In principem, qui suo tempore novit & suppliciiis
afficere & munera dare.

A-

AQUILA JOVIS.

I. *Gratianus prefixit suo Poëmati in expugnationem Regni Granatensis conscripto atque Duci Mutinensi, cui pro insigni est aquila, dicato, Aquilam Jovis Ganimodem in Coelum avehentem, hoc lemma.*

NON ALIO PEGASO.

Je ne veux point d'autre Pegase.

Quod symbolum perquam ingeniosum est.

II. *Aquila Jovis.*

NOTVMQVE DEO CVI MILITET,

On

On ſçait quel eſt le Dieu pour qui ie prend les armes.

In quendam Belli præfectum, qui ſumma fidelitate Principis juſſa exequitur.

III. *Aquila Jovis æthere liberiare gaudens ſine fulminibus.*

NEC JAM SUA FULMINA CURAT.

Elle a quité ſes foudres.

In Regem pace alta conſtituta.

IV. *Aquila Jovis fulmen tenens & Solem intuens.*

HINC LVMEN, HINC FVLMINA.

D'un coſté la Lumiere, & de l'autre les Foudres.

In verbi Divini miniſtrum ingenio & zelo valentem.

V. *Aquila Jovis cum fulminibus.*

MINISTRAT IN HOSTES.

Contre les Ennemis.

Quod in Papam Paulum V. adornatum eſt.

VI. *Cum Penſionarii Angli Collegii Regii de Vailladolid Anno 1600 ſolenni ritu recipere Regem Philppum*

III. & Margaritam Austriacam ejus ſponſam, inter ſymbola etiam erat Aquila Jovis Ganimedem bajulans, cum his verbis.

DUX IN COELUM.

Il le conduit au Ciel.

VII. *Aquila Jovis cum fulminibus.*

ARMIGERA JOVIS.

Scr-

Servant à Jupiter.

VIII. Aquila ad telum immittendum præsto.

AVDEBIT.

Rien ne le retiendra.

IX. Comes Thesaurus se extra invidia sortem positum esse cum præfigurare vellet, pro symbolo assumebat Ganimedem ab Aquila Jovis subvectum, contra quem canes latrabant.

LATRANT NON LACERANT.

Ils ont beau m'abboyer, ils ne sçauroient me mordre.

X. Aquila Jovis cum fulmine.

SINE CRIMINE GESSI.

Quæ est imago Principis sua potentia non abutentis, nec arma adhibentis nisi ad justitiam promovendam.

XI. Eadem fulmen tenens.

MERVITQVE TIMERI NIL METVENS.

Il se fait craindre, & ne craint rien.

In Regem.

XII. Aquila.

PATRVN VIGOR IGNEVS OLLIS.

Ils ont l'ardeur, & le cœur de leur Peres.

In Infantes Majorum suorum vestigia virtutis prementes.

XIII. Henricus Fridericus Nassovia Princeps gerebat Pullum aquilinum.

PATRIUS VIGOR NIDO PROPULIT.

Je sors du Nid pour imiter mon Pere.

XIV. Pulli Aquilini sine plumis in suo nido, cum his verbis S. Johannis.

NONDUM APPARUIT QUID ERMUS.

On ne voit pas encore, ce que nous devons estre.

In juvenes optimæ spei.

XV. In porticu Fontis Bellaquei depicta est Aquila in apice cujusdam petra, ubi Solem intuetur, his verbis adscriptis.

ULTERIUS SPERARE NEFAS.

Je ne puis esperer de le voir de plus près.

XVI. In honorem Cardinalis de Richelieu efformata est Aquila in aère & duæ serpentes se elevantes, cum his verbis.

NON DESERET ALTA.

Je ne daigne pas m'abaisser jusqu'à eux.

XVII. Aquila versus Solem volans, cum infra sint cuniculi, aves, agni &c.

GLORIA ME, NON PRÆDATA TRAHIT.

La gloire est mon attrait, je méprise la proye.

XVIII. Aquila nidum suum adificans super altum montem.

SUBLIME SUBLIMI.

Rien de bas pour un cœur si haut.

V V

XIX.

XIX. *Aquila fulmen tenens.*

ANIMOS EXPERTUS JUPITER.

Jupiter connoist son courage.

*On m'a vu tous mes jeunes ans,
 Combattre les plus fiers serpens.
 Et les renverser sur la poudre.
 Connoissant ma valeur, Jupiter m'a commis,
 Pour reprimer l'orgueil de ses fiers ennemis.
 De les accabler de la foudre.*

VERSIO.

*Quale sit à teneris mihi cum serpente duellum
 Unguibus, & quoties parta trophæa, patet.
 Jupiter ipse mea motus virtute, Draconum
 Serpentumque genus sub mea jura dedit.
 Quod à Dom. Clemente adornatum est in Albertum
 Mareſchallum.*

XX. *Aquila ſolem intuens.*NEC QUÆ MAGIS AUDEAT ULLA
EST.*Nul autre ne ſe ſent brûler, d'un ſi beau ſeu.*

XXI. *Aquile, quæ Solem intuiſe ſunt, cum his verbis
 S. Johannis.*

VIDIMUS GLORIAM EJUS.

Nous avons vu ſa gloire.

*In Discipulos Chriſti, qui fuere teſtes aſcenſionis Fi-
 lii Dei.*

XXII.

XXII. *Aquila Solem intuens.*

D'UN BEL VOLTO ADORATORI.

Formæ egregiæ adoratoris.

Adorateurs d'une rare beauté.

Quod conspectum fuit in quodam certamine in matrimonio solennitatem cujusdam junioris Principissæ celebrato.

XXIII. *Aquila Jovis fulmen gerens.*

ANTE PROBATA MINISTRO.

Je ne me sers que d'armes éprouvées.

XXIV. *Abbas de Morgues Apologia pro Regina Maria de Medicis scriptæ quadam symbola prefixit, inter quæ erat Aquila fulmen tenens, sub qua duæ serpentes alius se a terra tollentes, cum his verbis.*

POSSEM, SED NOLO.

Je pourrais, mais je ne veux pas.

In quandam personam, quæ sua potestate, quæ ad hostes suos perdendum valet, uti non vult.

XXV. XXVI. *Duplex symbolum & ex Aquila solem intuente factum est in honorem Cardinalis Borghesii Pape Pauli V. nepotis, cui adscriptum:*

AMICA LUMINIS.

*J'aime la lumière.**Et ex Aquila fulmen gerente.*

MINISTRA NUMINIS.

Je sers la Divinité.

V V 2

XXVII.

XXVII. *Aquila cum fulmine.*

FEROCIOR INDE.

*Elle en est bien plus fiere.*XXVIII. *Aquila pullos suos soli exponens.*

GENERI LAUDEMQUE FIDEMQUE.

*Je reconnois ma race, & je luy fais honneur.**In nepotes Papæ Pauli V. cùm ad præcipuos honores elevarentur.*XXIX. *Aquila pullos ex nido ejiciens.*

ODIT INERTES.

*Il hait les paresseux.*XXX. *Ganimedes ab aquila quadam subvectus.*

JOVIS IMPERIO.

*Pour obeir à Jupiter.**In quendam, qui se ad honorem promoveri passus est, ut Principi inserviat.*XXXI. *Aquila pullus suos Soli exponens.*

ÆSTIMAT AD LUMEN VERUM GENUS.

*Il en juge par la lumiere.**Ingenia & hominum capacitas occupationibus magnis probanda.*XXXII. *Aquila fulmen gerens.*

DEBELLARE SUPERBOS.

Pour

Pour abbatre les orgueilleux.

XXXIII. *Nec sine symbolis iusta facta sunt Vienna Austria Imperatori Ferdinando III. à Collegio Jesuitarum, ubi etiam conspicua erat Aquila per fulmina, nubes ☉ fulgeat iter tentans, his verbis Horatii adscriptis.*

NEGATA TENTAT ITER VIA.

Il se fait un passage à travers mille obstacles.

In hominem intrepidum.

XXXIV. *Aquila in aère sublimior quàm ut videri possit.*

VISU SUBLIMIOR OMNI.

Plus haut que nôtre vue.

In sublimia à S. Johanne in Evangelio suo tractata.

XXXV. *Aves Solem intuentes.*

NON OMNES AQUILÆ.

Tous ne sont pas des Aigles.

XXXVI. *Effigies Dom. Coquereti Doctoris ex stirpe Navarrae cohonestata est quatuor symbolis, quorum quoddam Aquilam præfert pullos suos Soli exponentem, hoc lemmate.*

HAC PULLOS ERUDIT ARTE,

C'est ainsi qu'il les élève.

Quod his verbis latinis enucleatur : *Discipulos ut patres alter ad virtutem instituit.*

XXXVII. *Faciei numismatis in honorem defuncti Da-*

cis Lotharingia cūsi impressa erat Aquilā Solem intuens cum his verbis.

VIRTUS HÆC PARENTUM.

C'est la vertu de ses Peres.

XXXVIII. Collegium Viennense Austriacum ad celebrandum exequias Ferdinandi III. Imperatoris inter cætera alia pingi curavit speculum in multa frustra confractum, in quibus tot imagines exhibebat aquila, quot erant frustra, hac epigraphe.

PER VULNERA PLURES.

Dans ces debris une ensemble plusieurs.

Quo innuere voluisse vero simile est, discordiâ in Germania sub hoc imperatore oborta, unde non parum divisum erat regnum, eum apparuisse Aquilæ instar inter frustra confracta, tantumque ingenium potentiâque exhibuisse, ut plures ei negotio invigilasse dixisses, non unum.

XXXIX. Aquila Solem intuens.

NON TIMET ADVERSOS.

Quelque opposez qu'ils soient, elle ne les craint pas.

Quod sensu literalis radiis Solis convenit, morali vero animo generoso, qui inimicorum insultus haud timet, quantumque etiam splendorem gerant in mundo.

XL. In Nativitatem Principis Hyacinthii Victoris Amedei Ducis Sabaudia filii institutum est Anno 1632 Turini ludicrum certamen, ubi plurima exhibebantur symbola, quæ inter & Aquila erat, cum his verbis Virgili,

AST

AST EGO.

Mais moy.

Quo significabant Regiam Domum Sabaudia originem trahere ab Imperatoribus, reliquis verbis Virgillii subintellectis. *Ast ego que Divum incedo Regina.*

XLI. *In Magnanimitatem erat constituta Aquila in aère, cum his verbis.*

DESPICITIMA.

*Elle méprise tout ce qui est bas.***XLII.** *Aquila Pullus.*

ET FULMINA MITTET.

Avec le temps il portera la foudre.

XLIII. *Ex aquila quoque composita sunt undecim vel duodecim symbola in versus Præfationis Claudiani, quam præfixit Poëmati suo de tertio Consulatu Honoris.*

XLIV. *Aquila cum suis pullis super nido.*

ANTE FIDEM SOLIS NON FAS EDUCERE.

*Il faut que le Soleil vienne à les éprouver.**In eos, quorum merita sunt examinanda.***XLV.** *Aquila super nido suo cum pullis.*

IMPLUMES CONVERTIT AD ÆTHËRA.

Et tous petits qu'ils sont, il les tourne au Soleil.

V v 4

In

In Patrem , qui à teneris jam annis infantes suos pietati adfuefacit.

XLVI. Aquila pullos suos Soli exponens.

RECTO FLAMMAS IMPERAT ORE PATI.

Il leur fait soutenir les ardeurs de ses feux.

XLVII. Aquila Solem intuens.

CONSULIT ARDENTES RADIOS.

Aux plus ardens rayons, il éprouve ses feux.

In contemplatorem assiduum , qui in abyſſo miraculorum amoris divini quaſi abſorbetur.

XLVIII. Aquila Solem intuens.

LUCE MAGISTRA.

Sa lumière l'inſtruit.

XLIX. Aquila pullos ſuos probans.

NATORUM VIRES INGENIUMQUE PROBAT.

Pour éprouver leur eſprit, & leurs forces.

L. Aquila pullos ſuos abjiciens.

DEGENERES IRA PATERNA FERIT.

Il fait ſentir ſes coups à ceux qui dégénèrent.

LI. Aquila Solem intuens.

REFUGO NEC TORQUET LUMINE VISUS.

Ce grand éclat ne ſçauroit l'éblouir.

LII. Aquila.

FULMINIS HÆRES.

Il heritera de la foudre.

In filium cujusdam magni tormentorum bellicorum
Præfecti.

LIII. *Aquila Solem intuens.*

NOBILIORE ACIE.

Rien de si subtil que sa vue.

LIV. *Eadem.*

SUSTINUIT DIEM.

Il soutient le grand jour.

In quendam, quem magnæ res gestæ non sinunt esse
obscurum.

LV. *Aquila.*

EXPLORATORES OCULIS QUI PERTULIT IGNES.

Il a pu soutenir l'éclat qui l'éprouvoit.

LVI. *Aquila.*

GESTVRVS SUMMO TELA TRISVLCA IOVI.

Et du grand Jupiter il portera la foudre.

In magnum bellicorum tormentorum præfectum.

LVII. *Colegium Claromontanum representavit in Na-
tuitatem Ducis Burgundiæ Aquilam bicipitem, hoc
lemmate.*

DVO FORMANTVR IN VNO.

Un seul en forme deux.

Quo indicabat Regem formare suum filium, Ducem-
que Burgundiæ suum nepotem.

V v 5

LVI.

LVI. *Aves Solem insuentes.*

NON OMNES AQUILÆ.

Tous ne sont pas des Aigles.

Non sunt eadem naturâ omnia ingenia.

LVII. *Pro Duce Vindocinensi depicta est Aquila altum volans.*

PAR ALA VIGORI.

Et la force de l'aile à sa vigueur répond.

Quo depingitur qui & prosperrima fortuna utitur & multis meritis elucet.

LVIII. *Ternis Aquilis minoribus rostro & unguibus mutilis & eadem sagitta transfixis, quæ sunt Lotharingia insignia, adjectum est hoc symbolum.*

DEDERITNE VIAM CASUSVE, DEUSVE.

Soit Dieu, soit le hazard.

Tradunt Godofredum de Bouillon in obsidione Hierosolymæ tresuna sagitta transfixisse.

LIX. *Aquila super petra nidificans in medio maris.*

SECURA NIDIFICAT.

Elle est en secreté.

Solitudinem quærit virtus.

LX. *Aquila super alta petra præcipitium habente nidificans.*

VALLABIT ABYSSUS.

Cet abysme la défendra.

LXI.

LXI. *Ferdinandus de Gonzagne gerebat pennam aquilinam alias devorantem.*

ALIAS DEVORAT UNA MEAS.

LXII. *Johannes Baptista Bembrat in symbolo habebat Trochilum, qui in dorso aquila ardebat, cum hoc versu Horatii.*

NON USITATA, NEC TENUI FERAR.

J'iray par une voye, Et nouvelle, Et sublime.

In aliquem, qui sub protectione cujusdam magni viri multa se efficere posse sibi promittit.

LXIII. *In introitum Mariae Annae Austriacae Reginae Hispaniae secundae conjugis Philippi IV. quem faciebat Mediolani, Aquila representabatur adverso vento volans, hac epigraphe.*

NON AQUILIS AQUILO.

Les vents du Nort ne peuvent nuire aux Aigles.

LXIV. *Familia Morenorum de Vargas in Hispania Aquilam pro symbolo assumpsit, hoc lemma.*

NIGRA SUM SED FORMOSA.

Je suis noire, Et n'en suis pas moins belle.

LXV. *Aquila Coelum intuens atque per precipitem lacum descendens.*

ET SUMMA, ET IMA.

Et le haut Et le bas.

LXVI.

LXVI. *Aquila sibi excutiens plumas.*

DEMIT UT ADDAT.

Elle ofte pour reprendre.

LXVII. *Michael Herisus Bibliotheca Authorum Germanicorum scriptor in symbolo habebat Aquilam super testudine, his verbis adscriptis.*

PRO RE NATA.

Selon l'occasion.

Quo mea sententia monere volebat, ut pro data occasione quisque res suas vel diligenter, quod per Aquilam representatur, vel lente, quod Testudinis imagine exprimitur, agat.

LXVIII. *D. Franciscus de Quevedo multis scriptis soluta & ligata oratione inclitus, in symbolo gerebat Aquilam, Serpentem & Leonem, his verbis.*

OMNIA SIMUL.

Tout ensemble.

Quo tria in negotiis obeundis necessaria rebatur, penetratione, prudentia & animo, quorum primum per Aquilam, secundum per Serpentem, tertium autem per Leonem significabat.

LXIX. *Collegium Lugdunense exhibebat in equestri certamine in nativitatem Ducis Burgundiae celebrato Aquilam, quae magnum Solis splendorem ferre non poterat, hoc lemmate.*

NIHIL HIC MEA LUMINA PROSUNT.

Jay de trop foibles yeux, pour voir tant de lumieres.

LXX.

LXX. *In symbolum Abbatis de Pont-Courlé Cardinalis Richelii Nepotis constitutus est Aquila pullus Solem inter duas magnas Aquilas intuens.*

STIMULOS AGIT ÆMULA VIRTUS
MAJORUM.

Ses Ancestres hardis l'excitent à bien faire.

PHOE-

P H O E N I X.

Postquam in præcedentibus, ubi de igne actum est, Phœnicem stitimus, quatenus symbolicam artem ingreditur super suo busto se igne comburens, vel ex cineribus renascens, commodum hic rati sumus locum etiam alio modo eum exhibendi, scilicet inter alias aves atque talia agentem, quæ ad ignem prorsus non spectare adverteris.

In Assumptionem S. Virginis Phœnix depictus est quem cæteræ aves omnes comitantur tanquam Regem suum, quibus Angelos innuunt, quos triumphans ac in cœlum delata comites habuit.

I. Phœ-

I. *Phoenix quem omnes aves comitantur.*

COMITANTUR OVANTES.

Ils suivent son triumphe, ils en ont de la joye.

Quæ verba ex versibus Virgilii deprompta sunt, qui integer ita habet :

*Omnis quam chorus & socii comitantur ovantes.*II. *Omnes Aves circa Phœnicem, quem mirantur.*

UT SOLIS MIRENTUR AVEM.

Pour admirer cét Oiseau du Soleil.

Quo symbolo utebatur Mediolanum ad celebrandum Reginæ Hispaniæ introitum, amoremque exprimendum, quo ejus videndi flagrabat populus.

Quamvis jam sub IGNIS titulo plus quàm tringinta symbola dedimus, quæ pro pictura habent Phœnicem, tamen a nobis impetrare non potuimus, ut sequentia numero ferè pari Lectori invideremus.

III. *Eleonora Austriaca Francisci I. vidua in symbolo post conjugem vita functum assumebat Phœnicem hac epigraphe.*

UNICA SEMPER AVIS.

Toujours unique.

Quo indicabat se semper solitariam hanc vitam vivere velle.

IV. *Pis in portam cujusdam domus depictus est Phœnix unguibus suis vas unguentis odoriferis plenum tenens cum his verbis Claudiani, qui Phœnicem descripsit.*

BVS-

BVSTVMQVE PARTVMQVE.

Et son Bucher & son berceau.

In quendam, qui de morte ac nova vita semper cogitat.

V. *Phoenix super suo busto accenso.*

QVAS EXCITAVI PATIOR.

Il faut souffrir les feux que j'allume moy même.

Talia interdum curamus negotia, quæ multum negotii nobis faceffunt.

VI. *Phoenix super suo busto.*

EX FVNERE FOENUS

Sa mort lui est avantage.

VII. *Ignis circa Phoenicem.*

NON EXVRIT VT PERDAT.

Il ne le brûle pas pour le perdre.

In ignem purgatorium, cujus proprium est animas purificare.

VIII. *Phoenix alas suas movens, ut bustum suum accendat.*

FLAMMAS ALIT.

Il entretient ses feux.

IX. *Phoenix super suo busto.*

MVLTIPLICABO DIES.

Je multiplieray mes jours.

In quendam personam omnem suam operam in æterna collocantem.

X. Phoenix in igne.

RENOVAT NON EXTINGUIT.

Il le renouvelle & ne le détruit pas.

XI. Idem.

INDE VIVAM, UNDE CRUCIOR.

Ce qui fait mon tourment, me donnera la vie.

In hujus vitæ austeritatem.

XII. Phoenix Solem intuens ut se super busto suo comburat.

ULTRO APPETIT.

Il desire sa mort.

XIII. Phoenix super busto suo.

ARDORE FOECUNDA.

Ex ardore foecundus.

Les ardeurs le rendent fecond.

In zelum, ex quo multa utilitas prodit.

XIV. Phoenix in flammis.

REDIVIVAM EXTINGCTIS.

Je revivray quand elles s'esteindront.

In quendam, qui affectu suo sedato almam requiem sperat.

XX

XXV.

XV. *Phoenix junior.*

REDIVIVUS E CINERE.

Il renaît de sa cendre.

In poenitentem.

XVI. *Phoenix movens cum alis radios Solis, ut bustum suum accendant.*

VTRIVSQUE AUXILIO.

Par le secours de l'un & de l'autre.

Ut procuremus nostram salutem, cooperari debemus gratia superflui.

XVII. *Dom. Vincentius Johannes de Lastanosa, Dominus de Figarvelas, qui veterum Hispanorum numismata & monetas edidit, pro symbolo utebatur Phoenix, his verbis.*

VETVSTATE FVLGET.

Il se rend singulier par son antiquité.

XVIII. *Phoenix in flammis.*

MI FA BEN CHI MI NOCE.

Mors mihi vita.

Qui me donne la mort, me procure un grand bien.

In Martyrem, qui cum ad mortem ducitur, corona ornatur.

XIX. *Quidam multis persecutionibus inimicorum pressus ut se illis extricaret, vitam religiosam completus est symbolique loco usurpavit Phoenicem in flammis.*

NE-

SYMBOLUM.

681

NEMICA FIAMMA AMICA VITA ADDUCE.

Flamma crudelis ad vitam jucundam me ducit.

Cette flamme cruelle amène une autre vie.

XX. Phoenix.

EADEM NON EADEM.

Le même sans être le même.

In quendam, qui conditione mutata mores non mutat.

XXI. Phoenix ad rogam suum festinans.

MORI FESTINAT IN ORTVM.

Il court à la mort pour revivre.

In Martyrem.

XXII. In S. Apollonia gloriam, qua ex vinculis evaserat ut se sua sponte in ignem conjiceret, qui ad eam comburendam paratus erat, efficitur est Phoenix in flammis, his verbis.

SPONTE CREMATUR.

C'est volontairement qu'elle se brûle.

XXIII. Phoenix.

VIRGO SINGVLARIS.

Vierge & toujours unique.

In S. Virginem.

XXIV. Phoenix super suo rogo.

NON D'ALTRO ARDOR CHE DEL CELESTE AVAMPO.

Xx 2

Non

SYLLOGE

Non nisi igne coelesti.

7e brûle seulement d'un feu celeste.

XXV. *Phoenix ardore Solis unice vivens, juxta Claudianum.*

SOLIS FERVOR ALIT.

Le Soleil le nourrit de ses pures ardeurs.

In Contemplatorem.

XXVI. *Pat. Masenius in Nativitatem Filii Dei depinxit Phoenicem renascentem.*

EX VIRGINE VIRGO.

Vierge d'une autre Vierge.

XXVII. *Phoenix in flammis.*

TROVA SOL NE I TORMENTI IL SVO GIOIRE.

Solus in tormentis gaudeo.

Seul dans tout ce qu'il souffre, il trouve de la joye.

In Martyrem.

XXVIII. *Phoenix super suo rogo.*

PARTVRIENTE ROGO.

Son bucher luy sert de berceau.

Quo depingitur ignis purgatorius, ubi animæ purificantur ut in novam vitam ingrediantur.

XXIX. *Phoenix Solem intuens atque alas movens, hoc lemmate.*

INCENDIA POSCIT.

Il demande des feux.

In quendam contemplatorem, qui totus amoris divini flammis cupit penetrari.

XXX. *Phoenix.*

NUTRIX IPSA SUI.

Il se nourrit lui même.

In quendam personam, quæ se suis ipsis cogitatis contentam reddit.

XXXI. *Rogus Phoenicis.*

VIGET IN CINERE VIRTUS.

Quelle vertu dans cette Cendre?

In Sanctorum reliquias.

XXXII. *Comes de Rebollo in symbolo habebat Phoenicem juniorem ex cinere renascentem, his verbis.*

VIVIT POST FUNERA VIRTUS.

Il vit par sa vertu même, après qu'il est mort.

XXXIII. *Pro ipsius sorore Maria de Incarnatione, effusus est Phoenix se ipse comburens.*

VROR, MORIOR, ORIOR.

Je brûle, je meurs, je renais.

Quæ sunt tria mysticæ vitæ principia, quibus ardore Sanctorum accenduntur, consumuntur ac renovantur.

Xx 3

XXXIV.

SYLLOGE

XXXIV. *Phoenix.*

TU SOLUS.

Vous seul.

Quod in Deum convenit, qui est unus & immortalis.

XXXV. *Idem constitutus est in Principissa cujusdam
honorem hac subscriptione.*

VIGET UNICA TERRIS.

Elle est unique au monde.

GRY-

GRYPHUS.

I. *Gryphus.*

VNGVIBVS ET ROSTRO ALISQVE ARMATVS IN,
HOSTEM.

Il se defend du bec, des griffes & des ailes.

In hominem formidabilem.

II. *Gryphus, qui simul aquila est & leo.*

VNDIQVE PRINCEPS.

Tout est Royal dans luy.

Xx 4

III.

III. *Gryphus.*

AVIDUS COMMITTERE PUGNAM.

*Toujours prest à combattre.*IV. *Familia de Guiffrey in Delphinatu Grypho utitur,
hoc lemmate.*

HUC: QUID OBSTAT?

*A moy, je ne crains rien, qui peut me résister?*V. *Gryphus.*

PRÆPETE PENNA.

*D'une aîle prompte & légère.*VI. *Gryphus.*

TOVION

N

In Equitem

VII. *Gryphus Typographus Lugdunensis celeberrimus in symbolo gerebat Gryphum Cubo & Globo alligatum, denotaturus primo vigilantiam, secundo firmitatem, tertio promptitudinem.*

Epitaphium Griphii erat tale.

La grand griffe.

Qui tout griffe,

A griffé le corps de Gryphe.

XX 5

PE.

PELICANUS.

I. Pelicanus venas sibi aperiens propter pullos.

NON SUM MIHI NATUS.

Je ne vis pas pour moy.

In Patrem liberorum magnam curam habentem.

II. Papa Clemens IX. eligebat sibi in symbolum Pelica-

*licanum pectus suum propter pullos aperientem, his
verbis subscriptis.*

ALIIS NON SIBI CLEMENS.

Severe à soy pour estre doux aux autres.

III. *Alphonfus IX. Rex Hispania & Johannes II.
Rex Lusitania habebant Pelicanum sibi pectus vul-
nerantem, his verbis.*

PRO LEGE ET PRO GREGE.

Pour la loy & pour nos Peuples.

IV. *Quidam vita sancta clarus disciplina se protin-
nus abdicabat ad convertendum peccatores; hinc ad
ejus zelum designandum Pelicanus efformatus est
hoc versu.*

PER ALTRI SALVAR SE STES- SO SUENA.

Sanguinis pretio alios salvos facit.

*C'est au prix de son sang qu'il veut sauver les
autres.*

V. *Pelicanus cum suis pullis.*

PARIT ET REPARAT.

Il leur donne deux fois la vie.

In Filium Dei.

VI. Pe-

VI. *Pelicanus.*

NEC SIBI PARCIT.

Il ne s'épargne pas.

In magnum cujusdam Prælati fervorem.

VII. *Pelicanus super pullos suos sanguinem effundens,
cum his verbis S. Johannis.*

UT VITAM HABEANT.

*Pour leur donner la vie.*VIII. *Idem,*

MORTUOS VIVIFICAT.

*Il redonne la vie aux morts.*Quo gratia per Jesum Christum in nos collata de-
pingitur.IX. *Pelicanus cum suis pullis.*

QVID NON COGIT AMOR?

*Que ne fait pas l'amour.*X. *Pelicanus serpentibus victitans.*

VENENATA DELECTANT.

Il se fait un plaisir de manger des poissons.

In quendam libros malos legentem.

XI. *Pelicanus sanguinem suum in pullos effun-
dens.*

VI.

SYMBOLORUM. 691
VISCERA VISCERIBVS.

Ses entrailles à ses entrailles.

XII. Idem.

SVA PER DISPENDIA.

Jusqu'à donner sa vie.

In virum generosum.

SPI;

SPIRITUS SANCTUS

Sub imagine columbæ.

&

COLUMBA ARCÆ.

- I. *Cum Cardinalis Antonius Barberinus tertia jam vice in Sacro Purpuratorum Patrum Conclavi Cubicularium*

larium Ecclesia ageret, antequam ad sedem Sacram promoveretur Papa Clemens X. in symbolum sibi interea temporis asciscerat eam figuram Spiritus Sancti, qua plerumque sub imagine Columba lucida depingitur, hoc lemmate.

ILLUXIT, ILLUCESCAT ADHUC.

Il nous à éclairer, qu'il nous éclaire encore.

II. *Eadem pictura utebatur alius Prelatus, hac inscriptione.*

UBI VULT SPIRAT.

Il souffle ou il luy plaît.

Deus Effundit dona sua pro suo lubitu.

III. *Rex Henricus III. ordinis S. Spiritus fundator pro symbolo cuidam suorum numismatum insculpi iubebat imaginem Columba fulgentis inter duas coronas, hac epigraphe.*

HOC DUCE REGNA REGO.

Sous ce guide sacré je regis les Royaumes.

IV. *Guillelmus de Montjoye Episcopus Bliterensium gerebat Spiritum S. sub imagine Columba, his verbis adscriptis.*

FORTE VERITE.

Veritas fortis.

Quod conspicitur Bliteris cuidam tapeti detri-
to

ro Anachoretarum intextum cum insignibus hujus
Episcopi.

V. *Columba cum ramo Oliva.*

CUM PACĒ REVERTAR.

Je retourneray avec la paix.

Quo decorata est Maria de Medicis cum Romae
grederetur.

VI. *Eadem.*

DIVINÆ NUNTIA PACIS.

Elle annonce la paix du Ciel avec la terre.

VII. *Columba volans super arca.*

DABIT DEVS HIS QVOQVE FI-
NEM.

Enfin le mauvais temps ne dure pas toujours.

VIII. *Columba Oliva ramum gerens.*

ET QUIESCAM, ET QUIESCERE
FACIAM.

Je trouve du repos & fais celui des autres.

IX. *Eadem.*

POST NUBILA ET IMBRES.

Après la pluie & les tempestes.

In Pacem.

X. *Columba Arca cum his verbis Propheta,*
POSUIT FINES TVOS PACEM.

La paix par son moyen va regner parmi vous.

- XI. *In reditum Dom. Gaston Francia, Regis Ludovici
XIII. Frairis, effusa est Columba Arca.*

VENIENS FERT OMINA PACIS.

Son retour annonce la Paix.

- XII. *Columba Arca cum ramo Oliva & hac voce
Græca.*

EYPHKA.

Inveni.

Je l'ai trouvé.

*In quādam personam, quæ pacem d'u quæsitam
invenit.*

- XIII. *Columba Arca.*

VENIT OMINE FAUSTO.

Elle est de bon augure, elle apporte la joye.

- XIV. *Ubi possessionem Ecclesia in S. Laterano solenni
more capiebat Romæ Papa Innocentius X. variis in locis
descripta erat Columba Olivarum ramum gerens va-
riis etiam lemmatibus, quorum unum ex libro Gene-
seus, quod feliciorum sub hoc Innocentio rerum sta-
tum præsignebat, quam quo hætenus usi fuerant.*

ALLEVIATÆ SUNT AQUÆ DESU-
PER TERRAM.

Les eaux ne couvrent plus la face de la terre.

Yy

XV.

XV. *Eadem Columba cum Arca.*

MUNDI MELIORIS ORIGO.

Nous allons voir monde nouveau.

XVI. *Columba cum ramo Oliviarum atque his verbis
Petrarcha.*

E' L BEL TEMPO RIMENA.

Serenum tempus reducit.

Elle ramene le beau temps.

XVII. *Eadem.*

NON PASCITUR CADAVERIBUS.

Elle ne se repaist pas de cadavres.

Quia columba in Arcam revertebatur, neque emanabat uti corvus donec diluvii aquæ exsiccatæ fuissent.

XVIII. *Columba ex Arca emissâ.*

SPES EXCITAT ALAS.

L'esperance excite ses ailes.

XIX. *Columba Oliva ramum gerens inter pasuuras stellarum est ad Polum australem, ex qua Pat. Majestinus symbolum confecit pro Papa Innocentio X. addito hoc lemma.*

COELUM POST FATA TENEBIT.

Dans le Ciel elle a trouvé place.

XX. *Columba Arca.*

RENOVABIS FACIEM TERRÆ.

*La terre sera bientôt renouvelée.*XXI. *Columba ramum Olive gerens.*

HUNC PRÆFERO.

Je préfère l'Olive à tous les autres arbres.

XXII. *Quidam Auctor celeberrimus nihil aliud scribere aut tractare volens quam res sacras, in symbolum adsumebat Columbam radiis exornatam, qua est imago Spiritus S. cum his verbis Horatii.*

DUCE & AUSPICE.

Sous ce guide & ce protecteur.

XXIII. *Collegium Jesuitarum Parisiense exhibebat in solennibus funeralibus Principis de Condé Columbam ramum Olive gerentem.*

PAX PENDET AB ORE.

Arbitre de la Paix.

XXIV. *Non una vice in sacris Regum Franciæ inunctionibus exhibita est Columba Sanctam illam Ampullam in ore gestans, quam dicunt allatam à S. Remio ad Clodovei baptismum, hac voce græcæ adjecta.*

A N O Æ N.

Y y 2

Pel

Vel latinâ:

DESUPER.

C'est d'en haut qu'elle vient.

Ex coelo nobis omnis gratia Spiritualesque inun-
dationes.

XXV. *Reverendi Patres in vico S. Jacobi gratias Deo ritè actis Anno 1682. die 4. Octobris propter Nativitatem felicissimam Ducis Burgundia inter plurima, quibus hanc festivitatem decorabant, symbola Columbam etiam repræsentarunt Olivæ ramum in ore gestantem, cum his verbis.*

PIGNUS AMABILE PACIS.

Le gage heureux d'une éternelle paix.

XXVI. *Cùm corona imponeretur Papa Innocentio X. cui in insignibus erat Columba & Lilia, Columba depicta est Ampullam S. Remii gerens, hac epigraphe.*

PRÆTER SPEM, NON PRÆTER VOTUM.

Selon nos vœux, contre nostre esperance.

Quo quid exactius dici potuit, cùm talis eligeretur Papa, quem cuncti votis expetebant, paucissimi expectare poterant? *Hoc symbolum hujusmodi inscriptione erat exornatum.*

CLODOVEO Regi Francorum Christianis admo-
ro Mysteriis Columba Divinitus missa delato
Chrismate favit: quo minus expectata eò Galliz
gratior, ac salutaris Magis.

XXVII

XXVII. *Reverend. Patres ex Societate Jesu Flandrici primum seculum sui instituti celebrantes, Columbam pingebant cum Oliva ramo super Arca, Et hac subscriptione.*

AUSPICIUM MELIORIS ÆVI.

Le presage certain d'un siecle plus heureux.

Yy 3

PHOB.

TURTURES.

I. *Turtur.*

SOL IN CONTRO AMOR SUPERBA.

Non ferox nisi in amorem.

Fiere seulement à l'amour.

*Bien que sa beauté soit parfaite.
Son plaisir n'est qu'en la retraite,*

Elle

*Elle craint l'éclat du grand jour ;
 Mais ce qui fait sa gloire extrême
 C'est que modeste en elle même ,
 Elle est fiere contre l'amour.*

VERSIO.

Forma licet sit culta tibi, plumæque venustas
 Quemque geris nulla venerit arte decor.
 Quod tamen est mirum socio secedis ab omni
 Desertosque locos incommitata colis.
 Cumque superfuso vincit splendore tenebras
 Phoebus, ab æthereo victa nitore times.
 Si tamen est aliquid blandum contemnere amorem
 Hæc tuâ perpetuo gloria, turtur, erit.

II. Turtur.

PRO CANTU GEMITUS.

Je n'ay point d'autre chant que le gémissement.

In viduam valdè afflictam.

III. Turtur in aère circa arborem detruncatam.

HIS QUONDAM SEDIT RAMIS.

Autrefois je l'ay veu sur ces branches.

In S. Virginem ad crucem.

IV. Turtur.

UNO SERVO FIDEM.

Je suis fidèle à celuy que je sçay.

In viduam quândam, quæ ut mariti demortui in-

tegra sibi maneat memoria, ad secundas nuptias per-
dūci non patitur.

V. *Turtur nidificans in altitudine petra.*

SECURA NIDIFICAT.

Elle cherche un lieu seur , à faire sa demeure.

In quendam personam vitam privatam in monaste-
rio eligentem.

VI. *Turtur femina apud marem suum mortuum.*

NUNQUAM ALTERIUS.

Jamais à d'autre.

Quod cujusdam viduæ symbolum erat , quæ marito
defuncto matrimonio se nunquam velle cuiquam jungi
constituerat.

VII. *Duo turtures.*

FIDA CONJUNCTIO.

Fidele compagnie.

In faustum connubium.

VIII. *Turtur.*

DIE NOCTEQUE GEMIT.

Et de nuit & de jour , elle gemit toujours.

In foeminam , cujus animus moestus post mortem
mariti leniri non poterat.

IX. *Turtur.*

ET SOLITARIA ET SOLA.

Et seule & solitaire.

X. *Qui*

X. *Quidam cœlibatus amans in quo ad mortem usque perseverare constituerat; vel qui aliam nullam volebat quam qua ipsi erat conjuncta, in symbolo gerebat turturem hoc lemmate.*

AUT UNAM AUT NULLAM.

Ou nulle, ou une seule.

XI. *Guttur.*

NEC GEMERE CESSABIT.

Elle ne cessera jamais de gemir.

Yy ſ

SPL

HIRUNDINES

ET

APODES.

I. Hirundo.

UNA NON FACIT VER.

Une seule ne fait pas le Printemps.

Proverbium habet. *Una Hirundo non facit ver.*

12

In quendam, qui opinionem peculiarem fovet, nec
authoritatis satis habet, ut ab aliis recipiatur.

II. *Hirundines iter per mare tentantes.*

MONTES ET FLUMINA TRANANT.

Ny rivieres, ny monts ne les arrestent point.

In expeditiones exercitus victricis.

III. *Hirundo abiturians.*

LE FROID ME CHASSE.

Frigus me abigit.

Sunt qui frigora ferre nequeunt.

IV. *Hirundo*

SEDES ET TEMPORA MUTAT.

Elle change les temps, & change de demeure.

Quod comparuit, cum in alium locum transferre-
tur imago quædam miraculosa. S. Virginis cujus
auspiciis tempestates erant sedatæ, serenitasque cœli
reddita,

V. *Hirundo abiturians.*

QUANDO EL CALOR BUELVA.

Donec calor redeat.

Jusqu'à ce que le chaud revienne.

In morbum ex frigore contractum.

VI. *Hirundo clima mutans.*

COELI MELIORIS AD AURAS.

Poëte

Pour chercher un air plus serein.

In quendam , qui propter persecutiones solum
mutat.

VII. *Hirundines avolantes.*

OMNE SOLVM PATRIA EST.

Toute terre nous est pays.

In peregrinantem.

VIII. *Hirundo.*

VERE REDIT.

Au Printemps elle revient.

In alicujus reditum.

IX. *Hirundo ad oram Maris cujus extensionem intuetur,
his verbis.*

PENSO VIRES.

J'examine mes forces.

Quo usus est quidam Academicus Italus, qui se in
Academia ante exercebat, quàm magna munera
obiret. Is erat Comes Carolus Camillus de Martinen-
gue.

X. *Hirundines.*

HIEME AVOLANT.

L'hiver elles s'en vont.

In amicos infidos, qui rebus amicorum non ex voto
suentibus eos deserunt.

XI. *Hirundo super cavea.*

AMICA NON SERVA,

Amie

Amic mais non pas esclave.

Hirundo nidificat in tectis ædificiorum, quin & in ipsis cubiculis, verum non caveis includitur. Hinc ad eum applicari potest qui amicus esse amat, non servus.

XII. *Pro quadraginta Martyribus in stagnum glaciale immixtis pinxit Aresius Acervum hirundinum sibi invicem affixorum per fila in lacu glaciale, hoc lem-male.*

AD HYEMANDUM.

Pour passer l'hiver.

XIII. *Hirundines vere redeunt.*

UNDE EXIERUNT REVERTUNTUR.

Elles retournent d'où elles sont venues.

In eas familias, quæ ex peregrino patrium solum repetunt.

XIV. *Hirundo medio in mari super ligno fluctibus de-vesto.*

NE MERGAR.

Pour ne pas me noyer.

Ut Salutis nostræ certi reddamur, ad crucem Jesu Christi confugiamus eique nos applicemus necesse est.

XV. *Hirundo avolans, baculo, cui insedit, ruinoso.*

LAPSURA DESERIT.

Elle quitte les lieux qui sont prêts de tomber.

In

In quandam personam, quæ mundum relinquit vitæque religiosam vivere incipit.

XVI. *Hirundo.*

VOLANDO VESCITUR.

En volant elle se nourrit.

In contemplatorem.

XVII. *Hirundo bacillo media in mari nitens.*

DEFESSA NON DIFFISA.

Tout lasse qu'elle est, elle est pleine de cœur.

XVIII. *Hirundo super cavea.*

PRIA CHE LA PRIGION VOGLIA LA MORTE.

Mortem potius quàm servitutem.

Je souffrirois la mort plutôt que la prison.

In quandam libertatis valde amantem.

XIX. *Hirundo cibum pullis suis præbens.*

SINGULIS ÆQUE.

A tous également.

In Patrem quandam, qui bona sua inter liberos æqualiter distribuit.

XX. *Hirundines avolantes.*

ALIO HYEMANDUM.

Il faut aller hiverner ailleurs.

XXI. *Apus in terra.*

MODO TOLLAR IN ALTUM.

Si j'avois du secours je volerois en haut.

Hæc avis pedibus caret, hinc, si volandum est, elevari aut venti subsidium expectare debet.

XXII. *Eidem ab alio oppositum est.*

ELATA VOLABO.

Estant élevé je voleray.

XXIII. *Hirundo chelidoniâ pullis suis visum reddens.*

PROFERT LUMEN COECIS.

Il donne la vûe aux aveugles.

Quo honoratus est S. Carolus Borromæus.

XXIV. *Hirundo cibum pullis suis præbens.*

CUIQUE SUUM.

A chacun ce qu'il luy est propre.

XXV. *Hirundo cum cavea.*

VITAM POTIUS QUAM LIBERTATEM.

La liberté je prefere à la vie.

XXVI. *Hirundo super nido suo se librans soliditatem-
que ejus experiens.*

NE PRÆCEPS IN AERA.

Pour ne pas me précipiter.

Omnia sunt prius examinanda quàm amplectendâ.

XXVII. *Hirundines.*

DOMI AT NON DOMESTICÆ.

Dans

Dans les maisons , sans estre domestiques.

XXVIII. *Hirundo avolans.*

NEC PATRIÆ RETINETUR AMORE.

L'amour de son pays ne peut pas l'arrester.

XXIX. *Hirundo nidum construens.*

SIBI ET POSTERIS.

Pour elle & pour sa posterité.

In aliquem, qui ædificium struit.

XXX. *Pulli hirundines propter necessaria pipientes.*

URGET SILENTIA FAMES.

La faim les oblige de crier.

In pauperes, ea quibus ad vitam sustentandam opus est, expetentes.

XXXI. *Hirundines avolantes cum his verbis S. PAULI.*

NON HABEMUS HIC MANENTEM
CIVITATEM.

Nous n'avons point icy de demeure certaine.

XXXII. *Hirundo avolans.*

INSALUTATO HOSPITE.

Sans dire adieu.

In quendam sine venia discedentem.

XXXIII. *Hirundo.*

GARRITV MOLESTA.

Son

SYMBOLORUM.

Son babil nous ennuye.

Id magnum Caufidicum.

XXXIV. Hirundines avolantes.

IN MELIUS.

Pour chercher mieux.

XXXV. Hirundo.

NOBISCUM INNOXIA.

Sans nous faire de mal.

Omnes aliæ aves granis damnum inferunt, folis Hirundinibus exceptis, quibus grana pro cibo non sunt infectis visitare gaudentibus.

XXXVI. Hirundines avolantes instante autumno.

RECEDUNT TEMPORE MALO.

Le mauvais les fait tost retirer.

Donec eris felix multos munerabis amicos.

GALLINÆ ET PULLI.

I. *Gallina incubans ovis, cum his verbis S. PAULI*
DNEC FORMENTUR.

Jusqu'à ce qu'ils soient formez.

In alicujus Ministri vel Directoris operam & curam.
II.

II. *Symbolum Meursii Bibliopola Antverpiensis erat Gallina incubans, hac epigraphe.*

NOCTU INCUBANDO DIUQUE,

Et de jour & de nuit.

In quendam labore fatigari nescium.

III. *In Academia Narimbergensi depicta est Gallina alas suas super pullos extendens ad innuendum Principis in ea fundanda protegendaque curam.*

ALIT ET PROTEGIT.

Elle les nourrit & les protège.

IV. *Pro Collegio quodam educationi infantium dicato effectus erat quidam vimineorum quatorum ad pullos includendum, his verbis.*

PARVULIS TANTUM.

Seulement pour les petits.

V. *Pulli matrem suam sequentes.*

VOCEM AUDIUNT ET SEQUUNTUR.

Ils entendent sa voix & la suivent.

In eos, qui inspirationibus divinis obedientiam præstant.

VI. *Gallina inhorrescens circa pullos suos, his verbis.*

QVIS INFIRMATUR ET EGO NON INFIRMOR?

Zz 2

Je

Je souffre avec le moindre qui souffre.

In quendam, cujus zelus charitate est commixtus.

VII. *Gallina incubans.*

ET CUBANS OPERATUR.

Estant couchée elle travaille.

In Authorem, qui, quamvis diu morbo teneatur, libris scribendis tamen operam dat.

VIII. *Gallina sub alis suos pullos recondens presente milvo.*

TIMOR AUGET AMOREM.

La crainte augmente son amour.

IX. *Excusum est numisma in honorem Catharinae de Medicis Reginae Galliae, cujus una in facie apparebat Gallina super pullos suis, cum his verbis.*

SERVATQUE FOVETQUE.

Elle les conserve & les élève.

X. *Johannes Baptista Gallo Academicus Italus pro symbolo gerebat Pullum.*

NUNC PIPIO.

Je commence à piper.

In hominem juvenem, qui in publicas declamationes operam suam collat.

XI. *Pulli sub alis matris.*

IBI LICET ESSE SECURIS.

C'est

C'est là qu'ils sont en secreté.

Quod in animas Sanctas competit, quæ se Providentia divinx committunt.

XII. *Jacobus VIII. Rex Anglia habebat in symbolo Gal-
linam pullos suos incubantem.*

NON DORMIT QUI CUSTODIT.

Pour les garder elle perd le sommeil.

In quendam qui infantium suorum & domesticorum magnam curam gerit.

XIII. *Gallina pullos suos ducens.*

PRÆBET INDUSTRIA VICTUM.

Son adresse les fait vivre.

In Artificem strenuum.

XIV. *Gallina ovis incubans.*

MOX EXCLUDAM.

Je les feray bientôt éclore.

In quendam animi sui sensa occultantem, quæ postea in lucem protracturus est.

XV. *Gallina alas suas extendens ad recipiendum
pullos.*

RECIPIT ET TVETVR.

Elle les reçoit & les defend.

Zz 3

XVI.

XVI. Gallina pullos suos alliciens.

CLAMAT VT CONGREGET.

Elle crie pour les rassembler.

In Verbi Divini ministrum.

XVII. Pulli Gallinam sequentes.

VOCEM SEQUUNTUR.

Ils la suivent à sa voix.

XVIII. Gallina pullos suos adversus milvum defendens.

DVLCE ET DECORVM EST.

Ainsi la mort m'est douce, & mesme glorieuse.

Quod in honorem Humberti II. Comitis de Haspurg concinnatum est, qui se magnis periculis exponere ad subiectos defendendum,

XIX. Gallina pulverem quo erat cuncta, ad Solem excutens.

MVNDATA REDIBIT.

Elle deviendra nette.

In quandam personam, quæ se tribunali poenitentiae vult sistere.

XX. Gallina incubans ovis.

ET FOVET EXTRANEOS.

Elle prend soin des étrangers comme des siens.

In quandam foeminam, quæ pauperes non secus curat ac proprios liberos.

XXI. *Gallina inhorrescens contra canem in pullorum suorum defensionem.*

SGOMBRA AMOR OGNI PAVRA.

Amor adimit metum.

L'Amour l'empêche de craindre.

XXII. *Gallina fimetum rursus, ut granum pro pullis inveniat.*

PARVULIS TANTUM.

Seulement quand ils sont petits.

Non tenetur mater curam gerere nisi liberorum parvulorum; cum ex ephēbis sint egressi, sibi ipsi providere debent.

XXIII. *Pulli matrem sequentes, cum his verbis S. Scriptura.*

QVOCVMQVE IERIT.

Quelque part qu'elle aille.

Filiarum est interesse societati matrum.

XXIV. *Ad beneficia celebranda, quæ post Ascensionem Christi in homines à Filio Dei sunt collata, Gallina constituta est super moro mora pullis suis de-jiciens.*

ET MEMOR AB ALTO.

D'enfant elle pourvoir encor à leurs besoins.

Zz 4

Quod

Quod etiam in Assumptionem S. Virginis mire
quadrat.

XXV. *In Nativitatem Filii Dei in stabulo Bethlehe-
mitico ; vel in S. Virginem parientem, efficta est à
Lucarino Gallina, qua nido non edificato, ut alia aves
faciunt, ovum panis in viminea corbe in ipsius reti-
nacu'um parata, vel quovis, quem primo inve-
nit, loca,*

PARIT IN ALIENO.

Elle emprunte ce nid, n'ayant point de chez luy.

XXVI. *Matrem cum depingere vellet Abbas Ferro,
qua liberorum suorum nullam curam gerit, Cuculum
exhibuit ova penentem iisque non incubantem, hoc
lemmate.*

PARIT AT NON FOVET.

Elle les fait & ne les couvre pas.

XXVII. *Eadem avis aliarum ova ejiciens eorumque
loco sua substituens.*

VT SVA SVBSTITVAT.

Pour y mettre les siens.

*In quamdam Personam, quæ liberos suos in alio-
rum locum substituit, ut non solum in bona illius fa-
milix, sed & in honores succedant, veluti Agrippi-
na, quæ à Claudio Imperatore Neronem adoptari
curavit, ut is Britannico posthabito in illius locum
surrogaretur,*

XXVIII.

XXVIII. *Curam Patrum ex Societate Jesu juven-
tis formanda qui describere volebant, Gallinam
constituerunt alas suas extendentem ad pullos recipien-
dum, cum his verbis Filii Dei.*

SINITE PARVULOS VENIRE AD
MÉ.

Laissez venir à moy les petits.

Zz 5

GRY.

GALLUS.

I. Gallus.

SPIRANT PRÆCORDIA SOLEM,

Le Soleil m'inspire & m'anime.

*Du grand Astre qui me domine
 Et m'inspire du hant des Cieux,
 Par un destin bien glorieux*

706.

*Observe jour & nuit la Carriere divine.
 Je signale pour luy mon zele & mon ardeur.
 Soit que sa presence m'éclaire,
 Soit qu'il quitte cet hemisphere
 Il enflame toujours également mon Cœur.*

V E R S I O :

Sideris instinctu, cujus mihi suscitatur ardor
 Pectus, & infuso coelitus igne regit.
 Umbrosæ noctis, claræque observo diei
 Fatalem cursum, perpetuasque vices.
 Unde mihi surgit coelestis gloria zeli,
 Signa ferens quis me Spiritus intrus agat
 Hoc, seu præsentem collustrat lumine terras,
 Sive sub Oceani præcipitetur aquas:
 Me tamen arcano pariter movet igne, vigorque,
 Idem visceribus influit usque meis.

Dom. Magninus, Consiliarius curiæ prædialis Mafconii hoc symbolum in Magnum quendam Ministrum adornavit.

II. *Gallus cantans coram Leone fremente.*

MEA VOX NON PURPVRA TERRET.

C'est ma voix & non ma pourpre qui l'épouvante.

Quod in Cardinalem Richelium factum est, qui Hispaniæ erat terror atque formido.

III. *Gallus coram Leone.*

FORMIDO RAPACIS.

La terreur de celui qui veut tout envahir.

In eundem,

IV.

IV. *Marescallus de l'Hospital Gallum in insignibus habens eundem pro symbolo recipiebat, his verbis.*

UNI SOLI.

Au Soleil seul.

V. *Gallus.*

NOCTE DIEQUE MEMOR.

Il s'en souvient, Et de jour Et de nuit.

In quendam personam, quæ semper de Deo cogitat.

VI. *Gallus cantans.*

PROVOCATORE DIEM.

Il appelle le jour.

In quendam laudes divinas summo mane celebrantem.

VII. *Gallus coram speculo irascens.*

FRUSTRA CONTURBATUR.

C'est en vain qu'il se trouble.

VIII. *Gallus Leonem in fugam conjiciens.*

FUGAT IMPAVIDUM.

Il met en fuite l'entrepide.

IX. *Gallus caput ad Cælum tollens.*

ET ASPICIT CREBRO.

Il y regarde souvent.

In contemplatorem.

X.

X. Gallus.

ET VIGIL ET PUGNAX.

Et veillant & vaillant.

Quod est elogium Præfecti bellici.

XI. Gallus.

JACENTES EXCITAT.

*Il éveille ceux qui dorment.**Aut si moris.*

SOMNOLENTOS INCREPAT.

Quod eodem redit.

XII. Familia de Chaponay Lugduni in gentiliis Gallos gerens unum eorum pro symbolo constituit, cum his verbis ex hymno Ecclesie.

CANENTE SPES REDIT.

Quand il chante l'esperance revient.

Quia prænuntium agit diei & ortus Solis.

XIII. Gallus strepitum faciens alis.

SE CONCUTIT IPSUM.

Il s'excite luy mesme.

XIV. Academia * Suegliatorum Neapoli pro symbolo gerebat Gallum, cum his verbis Virgili.

CANTU CIERE VIROS.

PAR

* Vigilantium.

Par son chant exciter les hommes.

XV. Gallus.

EXCITAT AURORA.

C'est l'Aurore qui l'excite.

In Poetam, qui carmina meditabatur in honorem
S. Virginis, vel in S. Johannem Baptistam in utero
matris S. Virgine appropinquante exultantem.

XVI. Gallus.

NON DECIPIT SOMNUS.

Le sommeil ne le trompe point.

XVII. Gallus Solem intuens.

O UTINAM!

O plutôt à Dieu!

XVIII. Gallus.

DEBELLAT VOCE LEONES.

La seule voix fait trembler les Lions.

Quo decoratus est Cardinalis Richelius, primarius Regni minister.

XIX.

XIX. *Duo Galli inter se pugnantes, cum his verbis S. Pauli.*

INVICEM PROVOCANTES.

Ils s'attaquent l'un l'autre.

Quo notantur duo Authores contentionis ferram scriptis trahentes.

XX. *Gallus.*

MAGNISQUE VERENDUS.

Redoutable aux plus grand.

XXI.

XXI. *Galli nocte cantantes, cum his verbis ex hymno
Ecclesie petitis.*

HORIS QUIETIS PSALLIMUS.

Nous chantons au temps du repos.

In Canonicos, qui media nocte surgunt ut canant
in Choro.

XXII. *Gallus alis strepitum faciens antequam
cantet.*

EXCUTIT, INDE CANIT.

Il se secoue, & puis il chante.

Quod in religiosæ disciplinæ sectatorem forma-
tum est, qui singulis diebus disciplinam in se exerce-
bat & castigabat, antequam Chorum ingredi auderet
matutinis horis.

XXIII. *Gallus & Sol oriens.*

GESTV, CANTVQVE PRÆVNTIAT.

Du geste & de la voix, son retour il annonce.

In Verbi divini Ministrum, de ultimo judicio Jesu
Christi concionem habentem.

XXIV. *Gallus cantans & alis strepitum faciens.*

APPLAVDO DIEI.

J'applaudis au jour.

XXV. *Gallus ad pugnandum paratus.*

DI PVGNAR NON RICVSO.

Sem

Semper ad pugnam paratus.

Toujours prest à combattre.

XXVI. Gallus solem intuens.

HINC EXORDIOR.

Par là je commence le jour.

In quendam primas diei horas precibus sacrantem.

XXVII. Gallus coram speculo imaginem suam videntem
atque irascens.

FRUSTRA CONTURBATUR.

Sans raison il s'agite.

In aliquem naturâ in iram proclivem.

XXVIII. Gallus.

CLAMOSIOR NOCTE PROFUNDA.

La nuit profonde il élève sa voix.

Competit ei, qui de nocte in Choro cantat.

XXIX. Gallus Indicus, cum his verbis Clam-
• diani.

RABIE SUCCENSA TUMEBIT.

Sive hoc hemistichio Ovidii.

ORA TUMENT IRA.

Sa vanité répond à sa colere.

Adeo tumidus est facilisque in iram Gallus Indicus;
ut parem inter aves vix habeat.

A a a

XXX:

XXX. *Gallus Indicus cristam erigens rubrum colorem videns.*

EXASPERATUR RUBEO.

Il ne peut souffrir le rouge.

In virum Sanctum Cardinalitiam dignitatem horrentem.

XXXI. *Academicus quidam de la Crusca in symbolo habebat Gallum viperis vescentem, his verbis.*

RADDOPIA IL MIO VALORE.

Hinc mihi mea fortitudo.

Pen prens une nouvelle force.

Sunt, quibus ex afflictionibus identidem novus animus accedit.

XXXII. *Gallus inter bibendum oculos in Cælum tollens.*

ET BIBIT ET SUSPICIT.

En buvant il regarde en haut.

Quo quis notatur, qui bona sibi à Coelo esse donata recognoscit iisque cum gratiarum actione utitur.

XXXIII. *Gallus ruspans.*

CANTA BENE ET ROSPA MALE.

Cantat bene, ruspatur male.

Il chante bien & ramasse mal.

In Musicum bona sua dilapidantem.

XXXIV.

XXXIV. *Excogitatum est symbolum Satyricum formâ anigmatis, quod Galli Rebus dicunt, in quo præsfiguratus erat Gallus sine rostro & pedibus ad depingendum mendicum perfectum sub his gallicis verbis æquivocis Coq imparfait.*

XXXV. *Triton.*

OMNES EXPLORAT VENTOS.

A tous les vents il se voit exposé.

MANUCODIATA, & AVIS NOCTU LUCENS.

I. *Manucodiata.*

COELESTI VESCITUR AURA.

Il se nourrit d'une viande Celeste.

In quandam Personam juxta ductum Spiritus viventem.

II.

II. *Eadem.*

TERRENÆ NIL FÆCIS HABENS.

*Il n'a rien des impuretez de la Terre.**In aliquem , qui à mundo se abstrahit coelestia tantum anhelans.*III. *Eadem.*

PURO NEL PURO.

*Pura in puro.**Il respire un air pur , pour estre par luy mesme.**Quo notatur persona , quæ mundi commercium fugit, ut integritatem servet.*IV. *Eadem.*

SI MOROR MORIOR.

*Je meurs si je m'arreste.**In quendam, qui semper agit negotiisque suis vix finem imponit.*V. *Eadem.*

COELO PERFRUITUR SERENIORE.

*Il jouit du Ciel le plus pur.**In contemplandum.**VI. Pulli Manucodiata super dorso matris jacentes tantum in nido.*

SEDES ADHUC GRATA QUIETIS.

*Ils sont heureux de trouver ce repos.**In liberos sub tutela Tutoris.*

Aaa 3

VII.

VII. *Manucodiata pullos suos gerens.*

MEOS AD SIDERA PORTO.

Je porte les miens jusqu'au Ciel.

In quendam, qui animas dirigit ad contemplationes spirituales.

VIII. *Manucodiata.*

ELEVOR DUM SEGREGOR.

Je m'élève en me separant.

In Contemplatorem, mundo vale dicentem.

IX. *Pari modo in symbolum à Dom. Clemente data est Manucodiata cuidam Virgini sacra in monasterio, cum his verbis.*

DESPICIT INSIDIAS EX ALTO.

Il ne craint point les pieges qu'on luy tend.

*La terre n'a point de plaisirs,
Qui puissent remplir mes desirs
En naissant je l'ay meprisée :*

*J'ay trouvé dans le Ciel un séjour plus heureux,**J'y gousté la pure rosée.**Et je suis au dessus des pieges dangereux.*

V E R S I O :

Terra voluptates quas nostra colentibus offert,

Non mentem possunt exfatiare meam.

Quæ quando in días erumpunt luminis auras,

Contemptum & secum tædia juncta gerunt.

Ast ego foelici factorum numine majus

Nada

Naſta bonum, Cœli gaudia vera ſequor.
Hic ubi ſyderi roris primordia ſenſi,
Vitaque fallacis eſt mea tuta doli.

X. Manucodiata in aëre, infraque eam retia.

INDARNO.

Fruſtra.

En vain.

XI. Eadem.

TESTE COELO VIVIT.

Il a le Ciel pour témoin de ſa vie.

In Solitarium.

XII. Arefius S. Johannem Baptiſtam in eremo deſignaturus depingebat Manucodiata, cum hiſ verbis de eodem prolatis,

NON MANDUCANS NEQUE BIBENS.

Sans boire ny manger.

XIII. Manucodiata.

NOSTRA CONVERSATIO IN COELIS EST.

Nous n'avons de commerce qu'avec le Ciel.

In Contemplabundos.

XIV. Manucodiata.

SDEGNA LA TERRA.

Deſpicit terram.

Il mépriſe la terre.

Quod comparuit Avenione S. Franciſco de Borgia

A a a 4

Duce

Duce Gandienſi in Sanctorum numerum relato.

XV. *Manucodiata in aërem ſublevata:*

QUI LA VITA E GRADITA E PIU SERENA.

Via hic jucundior ſereniorque.

La vie eſt icy plus agreable & plus pure.

In Eremitam, qui vitam vivit jucundam illibatam-
que in ſolitudine.

XVI. *Manucodiata, infraque eam cavea, retia, pe-
diceque.*

INCOLUMIS INCOLA COELI.

Il habite le Ciel ſans craindre les dangers.

XVII. *Manucodiata.*

TANTUM COELESTIA QUÆRIT.

Il ne cherche que les choſes celeſtes.

XVIII. *Abbas Theſaurus in ſymbolo gerebat illam
Hercinai nemoris Avem qua nocte lucet, his verbis
adſcriptus.*

NIL OPIS EXTERNÆ.

Sans ſecours étranger, je verray me conduire.

XIX. *Eadem.*

DIE CANIT NOCTE LUCET.

Le jour il chante, & de nuit il brille.

XX. *Eadem uſus eſt Areſius, hoc lemmate.*

NOCTE ITER OSTENDENS.

Montrant de nuit aux autres le chemin.

XXI.

XXI. *Eadem.*

IN LUMINE TUI SOLIUS.

*Avec vos seules lumières.*XXII. *Manucodiata.*

TERRÆ COMMERCIA NESCIT.

*Point de commerce avec la terre.*XXIII. *Eadem.*

NEGLIGIT IMA.

*Il méprise les choses basses.*XXIV. *In Assumptionem S. Virginis constituit Aresius
Manucodiatam fœmellam mari innixam volando.*

INNIXA ASCENDIT.

*Elle monte appuyée sur son bien-aimé.*XXV. *Manucodiata.*

NON QUÆ SUPER TERRAM.

*Rien de la terre ne m'arreste.*XXVI. *Eadem.*

SINE PONDERE SURSUM.

*Il s'élève sans nulle peine.**In contemplabundum.*XXVII. *Eadem.*

DIVELLERE COELO TERRA NEQUIT.

La terre ne sauroit le retirer du Ciel.

Aaa 5

XXVIII

XXVIII. *Cum se civilium bellorum motibus periculossimis feliciter suis extricasset Cancellarius Segnier, pro symbolo ipsi dederunt Manucodiatam super nubibus longe evectam, hac epigraphe.*

SUB PEDIBUS NIMBOS ET RAUCA TONITRUA.

Sous ses pieds les broüillars & le bruit des tonnerres.

XXIX. *Manucodiata.*

NIL MIHI TERRA.

La terre ne m'est rien,

PAVO.

P . A V O .

I. *Pavo Fœmella cum suis pullis.*
LÆTA FOECUNDITAS.

Une heureuse fécondité.

Prisci Pavonem incudi jusserunt numismatis ad exprimendum foecunditatem Imperatricum.

II. *Pavo rotans.*
PROPRIOS OSTENTAT HONORES.

41

Il s'applaudit par tout, & s'admire luy-mesme.

In Marefcallum de Montluc laudum suarum in Com-
mentariis ebuccinatorem.

III. *Pavo rotans, pedisque occultans.*

FOEDA TEGIT, PULCHRISQUE
SUPERBIT.

Il cache sa laidcur, & fait pompe du reste.

In Foeminam fuco se illinentem ac ornantem.

IV. *Pavo caudam ad solem expandens.*

SIC PULCHRIOR.

Il n'est jamais si beau.

V. *Pavo se movens.*

BELTA PERDO SOVENTE E LA RAQUISTO.

Formam si perdo, tamen recupero.

Si je perds ma beauté, souvent je la recouvre.

In peccatorem gratiam sibi per poenitentiam re-
conciliantem.

VI. *Pavo rotans.*

SIBIMET PULCHERRIMA MER-
CES.

Il voit avec plaisir ce qu'il a de plus beau.

VII. *Pavo rotans.*

DEFORMES OBLITA PEDES.

Semblant que ses pieds sont d'autant plus difformes.

VIII.

VIII. *Pavo sordibus vel minimis contractis se lavans.*

IMPURITATIS IMPATIENS.

Il ne scauroit souffrir la plus peitie ordure.

In animam castam.

IX. *Pavo rotans.*

INTERNA PRÆSTANT.

Le dedans vaut mieux que dehors.

In personam insigni forma virtuteque præstantem.

X. *Pavo quem serpentes fugiunt.*

VOCE TANTUM.

Sa seule voix les met en fuite.

In Sacerdotem contra vitia declamantem.

XI. *Pavo venenum detegens & perdens.*

VENENUM DETEGIT AC PERDIT.

Il connoist le venin & l'empesche de nuire.

In aliquem, qui hæresin suam detegit, nec in vulgus exire permittit, ne aliis sit offendiculo.

XII. *In S. Catharina honorem, quæ ut plurimum cum rota depingitur, quâ martyrii coronam merita est, ab Aresio constitutus est Pavo rotans, hoc lem-
mate.*

IN ROTA VENUSTAS.

Sa rouë est sa beauté.

XIII

XIII. *Pavo rotans.*

VT RESPICIAR.

C'est pour me faire voir.

In Fœminas, quarum pleræque juxta effatum Poëtæ
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.

XIV. *Pavo cujus canda oculis est ornata.*

QUAM MULTI, QUAM COECI O-
 MNES.

*Que d'yeux qui ne voyent pas!*XV. *Pavo rotans.*

VANUM POSTHABET ORBEM.

Derrière luy toute sa vanité.

In quendam splendorem hujus mundi susque deque
 habentem.

PSITTACUS.

P I C A,

*PSITTACUS BRASILIENSIS.

E T

Cæteræ aves vocem humanam imitantes.I. *Psittacus.*

ALIENO LOQUITUR ORE.

* Toucan.

B

Il parle un langage qui ne luy est pas naturel.
In dissimulatorem.

H. Idem.

DAT SINE MENTE SONOS.

Sans sçavoir ce qu'il dit, il dit beaucoup de choses.
In stupidum quendam multiloquum.

III. Pica.

PAREM SCIT REDDERE VOCEM.

Elle dit ce qu'on luy fait dire.

In quendam ex aliis sententia loquentem.

**IV. Pica omnia que invenire potest abdens, eorumque ubi
condiderit, ipsa postea nesciens.**

IGNORAT CUI CONGREGAT.

Elle ne sçait pour qui elle amasse.

In avarum.

V. Psittacus.

VOX HOMINIS, SED CÆTERA BRUTUM.

Il a la voix d'un homme, & ce n'est qu'une bête.

**In garrulum quendam, qui rerum nullam cognitionem
habet & eleganter loqui potest.**

VI. Psittacus aliis dormientibus vigilans.

SOMNOS TVETVR OMNIVM SOLVS VIGIL.

En veillant il rend peur le repos de plusieurs.

Quod R. Patris Cauffini est in Parabolis suis Historicis.
VII.

VII. *Psittacus Brasiliensis*, qui Toucan gallicè vocatur, cujus rostrum majus est toto corpore.

MINOR ORE SUO.

Plus de bec que de corps.

In hominem statura parvum, sermone magnum.

VIII. *Psittacus*.

NATURA & ARTE.

Et la nature & l'art le font ainsi parler.

In Oratorem.

Bbb

STRU

STRUTHIO-CAMELI
O L O R E S.
E T
A N S E R E S.

I. *Struthio-camelus*, qui impetitus alas movet prater-
quam quod avolare possit.

IN VANO SCUOTE I VANNI.

FR-

Frustra ad alas confugit.

En vain elle a recours au secours de ses ailes.

In quendam, qui optima sua spe, quam conceperat, frustratur.

II. *Struthio-Camelus.*

NON SUBLIME SAPIT.

Elle n'affecté pas de s'élever en haut.

In animum demissum.

III. *Struthio-camelus clavos ferreos deglutiens.*

VIM NON LÆDUNT, SED AUGENT.

Loin de me nuire ils ne donnent des forces.

Sunt perquam utiles afflictiones, si quis eas in usum bonum convertere sciat:

IV. *Olores.*

ÆQUALIS CANDORI CASTITAS.

A la blancheur repond la chasteté.

V. *Struthio-camelus ferro vescens.*

MIHI GIBUS, ALIIS PERNICIES.

Ce qui nuirait aux autres me nourrit.

VI. *Idem.*

SUASIT MULTA FAMES.

• *Que ne peut pas la faim?*

VII. *Olor in aqua.*

TANGOR NON TINGOR.

Bbb z

Fer

J'en suis touché, je n'en suis pas taché.

Quadrat in aliquam personam, cui commercium, quod cum mundo illi intercedit, nihil noxium affert.

VIII. *In quodam numismate Henrici IV. facies una prabet Strutio - camelum sub pedibus Aquilam tenentem.*

PROVOCATUS, PUGNO.

Je combats parce qu'on m'attaque.

IX. *Cum Montlucio maxilla globi ictu sine perturbatione laderetur in obsidione Rabastens, quod est Benearnia munitissimum propugnaculum, symbolum ipsi adornatum est ex Strutio-camelo rostro suo ferrum tenente, his verbis.*

DURUM, SED DIGERIT.

Quoy qu'il soit dur, il le digere.

X. *Cornelius Mussus Episcopus Bunninus celeberrimus Concionator seculi elapsi in symbolo gerebat Olorem, hac subscriptione.*

DIVINUM SIBI CONCINIT ET ORBI.

D'un saint Enthousiasme il chante à l'Univers.

Quo lemmate videtur non nihil anagrammatis captasse, at perperam, ut cuius intuenti facile patet.

XI. *Anser plantam rostro suo extirpans.*

DEFICIAM AUT EFFICIAM.

Où j'y periray, ou j'en viendray à bout.

In

In quendam, qui sibi persuadet incepta sua prospere fore.

XII. *Cardinalis Franciscus Caraffe, inimicitia aliorum Patrum purpuratorum, quin & ipsius Papa in se derivatâ ob quadam libere nimis dicta, in symbolum asciscibat Olorem, hoc lemmate.*

NOCET ESSE LOCUTVM.

Il me nuit maintenant d'avoir fait trop de bruit.

XIII. *Anser opis incubans.*

NON ALIENA.

Ce sont les miens, & non pas ceux des autres.

In aliquem alienarum rerum haut fatagentem.

XIV. *Anser ad Capitolium.*

BENE SI OPPORTUNE.

On parle bien, quand on parle à propos.

XV. *Anser laurum averfians.*

NIL MIHI CVM LAVRO.

Je n'ay que faire de laurier.

Quod sibi applicet, qui gloriam hujus mundi contemnit.

XVI. *Olar in aqua.*

ABLVOR NON OBRVOR.

J'en suis lavé, mais non pas accablé.

Quod ad afflictiones spectat, quæ hominem purificant, non obruunt.

Bbb 3

XII.

XVII. *Idem.*

PVRIOR VT FIAM.

*Pour me purifier.*Quo depingitur, qui ad Sacramentum poenitentiz
appropinquat.XVIII. *Olor sub lauro.*

NIL FVLGVRA TERRENT.

*Je ne crains pas la foudre.*XIX. *Olor.*

SVBTER NIGERRIMA CVTIS.

Sous sa blancheur il n'est rien de si noir.

In Hypocritam.

XX. *Olor aliam avem discerpens.*

LACESSITVS.

*Il m'avoit attaqué.*In quendam, qui defendendo se ipsum inimicum
suum interficit.XXI. *Ad S. Thomam cohonestandum, qui Canticum
Canticorum interpretando mortem obibat, depinxit
Aresius Olorem, his verbis.*

POST CANTICA FVNVS.

*Il meurt après avoir chanté.*XXII. *Olor.*

SIBI FVNERA CANTAT.

Il sent venir sa mort, il en a de la joye.

In S. Simeonem.

XXIII. Olor.

CANDIDVS ET CANORUS.

Son chant & sa blancheur le rendent agreable.

XXIV. Olor alas suas extendens & volans.

LÆTIFICAT ACCESSV.

En s'approchant il donne de la joye,

In adventum cujusdam Principis.

XXV. Struthio-cameli ova sua ingenti oculorum ardore
foventes.

DIVERSA AB ALIIS VIRTUTE VALEMVS.

Nous avons un secret que les autres n'ont pas.

Quod symbolum in gratiam Petri Navarrae cumpositum est, qui primus omnium cuniculorum ope usus est in bello. Idem hisce versibus est explicatum à Dulcio.

*Virtu diversa, inusitata è nova
Hanno da gli altrui Augei veracemente
Gli Struzzi; che non mai covano l'ova:
Ma quelle rimiranda fisamente,
Par che da gli occhi lor discenda e piova
Calor si vivo, è vigor si possente,
Ch'infonde dentro lor spirito e possa,
Ene nascon gli Augei con carne e ossa.*

XXVI. Struthio-camelus ova sua intuens.

OCVLIS VITAM.

Bbb 4

Dés

Des yeux il leur donne la vie.

Ita ad poenitentiam reduxit peccatores Jesus Christus suo intuitu.

XXVII. *Parentis auctoritatem & praesentiam plurimum conducere ad liberos bene educandos Struthio-cameli imagine expressum est, qui ova sua intuetur ut pullos excludat, his verbis.*

LVX VITAM.

La lumière leur donne la vie.

Vel

FORMAT OBTVTV.

De ses regards elle les forme.

XXVIII. *Abbas Thesaurus eidem figura adjecit.*

TUETUR DUM INTUETUR.

Elle les garde quand elle les regarde.

In Dei praesentiam,

XXIX. *Struthio-camelus, qui currit & nescit volare,*

CVRSV PRÆTERVEHOR OMNES.

A la course il n'est nul qui m'atteigne jamais.

XXX. *Struthio-camelus ferro vespens.*

AL MIO CALORE OGNI DVREZZA CEDE.

Cedunt cuncta calore.

Tout cede à ma chaleur.

XXXI. *Struthio-camelus.*

NON SVBLEVAT ALA.

Ses

Ses ailes ne l'elevent pas.

Sunt, quibus merita ad honorem nihil profunt,

XXXII. *Idem.*

NIL PENNA, SED USUS.

L'aile ne sert de rien si l'on ne s'en sert pas.

Multa sunt inutilia dona, si ad usum non revocentur.

XXXIII. *Struthio-camelus unum ovorum suorum in-*
tuens.

DONEC EGREDIATUR.

Jusqu'à ce qu'il sorte.

Quod ita Aresius concinnavit in puerperium instans
S. Virginis.

XXXIV. *Struthio-camelus alas movens atque volare*
nesciens.

NEC IMA RELINQUIT.

Avec tous ses efforts elle ne peut voler.

In ingenium humi serpens, quicquid molliatur in con-
trarium.

XXXV. *Struthio-camelus ferro vescens.*

DEVORAT ET DECOQUIT.

Il le devore & le digere.

In animum firmum, quo Heroes adversam fortu-
nam subigunt.

XXXVI. *Struthio-camelus.*

MOLE DEPRIMITUR.

La masse de son Corps l'empêche de voler.

Bbb 5

Olex

SYLLOGE

XXXVII. Olor.

CANDOR ILLÆSUS.

Rien ne peut nuire à sa blancheur.

In quendam, qui non obstantibus occasionibus periculo plenis integritatem suam fartam tectam tuetur.

XXXVIII. Olor.

UNIUS COLORIS.

D'une seule couleur.

In virum candidum.

XXXIX. Olor super ara.

DULCIUS UT CANAM.

Pour chanter plus doucement.

XL. Olor sub lauro.

NON COME SOGLIO IL FOLGORAR PAVENTO.

*Nec fulgur, nec fulmen.**Icy je ne crains rien plus ny l'éclair ny la foudre.*

In quendam sub tutela Principis cujusdam potentissimi latentem.

XLI. Olor.

FLATU FAVONII CONCINET.

Le zephyr le fera chanter.

XLII. Olor Favonio flante.

MODULABOR AFFLANTE.

Quand il m'inspirera je reprendray mon chant.

In

In Poëtam protectionem cujusdam magni yiri ambientem.

XLIII. *Grex Olorum adversus Aquilam pugnantium.*

NON VI, SED CONCORDIA.

Nostre union fait plus que nostre force,

XLIV. *Olor in aqua,*

NVNQVAM MERGITVR.

Il ne peut estre noyé.

In aliquem, qui fluctibus fortunæ malignæ non mergitur.

XLV. *Olor coram Aquila.*

NEC FORMIDO NEC PROVOCO.

Je ne crains ny je n'attaque.

XLVI. *Habet quoque aliquot symbola Lucarinus ex Ciconiarum corpore adornata, quorum unum factum ex Ciconiæ pullis parentes senes gerentibus, hoc lem-mate.*

DVLCI PRO MVNERE VITÆ.

En reconnoissance de nous avoir donné la vie.

XLVII. *Ferunt in more esse Ciconiis, ut nidis relictis ex parvulis unum constituant eorum possessorem, unde occasionem sumpsit Lucarinus Symboli adornandi ad in-nuendum Deo decimas esse solvendas, cum his ver-bis.*

ET DOMINO PARTEM.

Et sa part au Seigneur.

Cico-

XLVIII. *Ciconia parentes suos gestantes, cum hac epigraphæ ex Præceptis divinis decerpta.*

HONORA PATREM ET MATREM.

Honorez. Pere & Mere.

Quod tamen majore jure Emblematis quàm symboli nomen meretur. Quodsi autem apponere velis : *Honoro Patrem & Matrem. Phonneur mon pere & ma mere.* Symbolum erit satis concinnum.

AVES

AVES RETIBUS
CAPTÆ.
&
CAVEIS INCLUSÆ.

I. *Avis reti capta.*
DOVÉ SPERAVA L'ESCA.
Escam querendo.

En

En cherchant à manger.

II. *Avis cavea bella ac inaurata inclusa, nullaque re omnino indigens.*

PIU FELICE PRIGION, CHE NON E' SCIOLTO.

Felicior capta quam libera.

Plus heureux en prison qu'il n'est en liberté.

In religiosæ disciplinæ sectatorem, cui in monasterio nihil deest.

III. *Avis reti capta.*

PLUS IL SE DEBAT, PLUS IL S'ENGAGE.

Quo magis se extricat, eo magis intricatur.

In quendam personam, quæ vano conatu servitutis jugum abjicere tentat.

IV. *Luscinia cavea inclusa, cui prabetur cor columbae.*

E PRIGION DE CUORI ME PASCO.

Capta cordibus pascor.

Dans ma prison je me nourris de cœurs.

V. *Avis in rete incidens.*

VEDE E NON S'AVEDE.

Video & non video.

Il void & ne void pas.

A quoy luy sert son innocence?

S'il eut sçu menager un peu de défiance

Contre tant de trompeurs appas,

Il eust évité sa disgrâce;

Il

*Il voit devant ses yeux le mal qui le menace.
Et malheureux qu'il est il ne l'évite pas.*

V E R S I O :

Quid mihi simplicitas innoxia profuit ohe!
Et sine judicio præcipitata fides?
Quæ si suspensis aliquantum passibus isset,
Vitasset nexos in mea fata dolos.
At nunc dispositos captivo lumine casses,
Cernit, & effugii non videt illa locum.

VI. *Luscinia cavea inclusa.*

DE MI CANTO MI CARCEL.

Ex cantu carcer.

Mon chant fait ma prison.

*La nature en naissant m'enseigna l'art de plaire,
Les chantres pres de moy sont forcez de se taire,
Ma gloire est sans comparaison;
Mais voyez quelle en est la suite,
C'est mon chant qui fait mon merite,
C'est mon chant qui fait ma prison.*

V E R S I O.

Natura effingens nostri modulamina cantûs,
Ad mea Cantores plectra silere jubet.
Quodque decus vocis divina melodia gignit,
Hoc ego non superûm conditione minor.
At quàm diversus tam nobile munus obumbret
Exitus, & videas quale sequatur onus.
Vox modulata facit, quod sim pretiosa volucris,
Quod captiva ferar, vox modulata facit.
In Authorem quendam, qui ob calamum nimis libe-
re strictum carceri inclusus erat.

VII.

VII. *Luscinia in cavea , cui omnia necessaria suppeditantur.*

UNICE SECURUS.

Il ne manque de rien.

In Religiosum , qui propter Deum omnia reliquit.
Lemma ex Horatio est.

VIII. *Avis reti capta eique alligata, ut alliciat alias.*

DECEPTAQUE DECIPIT OMNES.

Après s'être trompée elle trompe les autres.

In quendam depravatæ vitæ , qui alios seducit. Epigraphe ex Metamorphosi Ovidii petita est.

IX. *Avis , que rete rupit , à quo retinebatur.*

EFFRACTO LIBERA VINULO.

J'ay rompu mes liens , & me suis rendu libre.

In aliquem , qui se obligatione , qua tenetur , exsolvit.

X. *Avis in cavea.*

ALIUNDE PASCITUR.

On le pourroit de tout sans qu'il s'en mette en peine.

In Religiosum inclusum , qui negotiis suis neglectis ad Deum omnes cogitationes convertit.

XI. *Avis in cavea cantans.*

AMISSA LIBERTATE LÆTIOR.

Il est plus gay d'être sans liberté.

Avis

XII. *Avis reti affixa atque avolare nitens, cum his
verbis S. PAULI.*

CUPIO DISSOLVI.

Je desire d'être delié.

In aliquem votum suum, cui sese obstrinxit, dissolvere
cupientem.

XIII. *Avis in cavea, & circa eam felix.*

CAPTIVA SED SECURA.

*J'ay plus de sécurité
En ma captivité.*

In quandam personam, quæ monasticam vitam ele-
git, ut se salutis suæ certiores faciat.

Ccc

COR-

C O R V I.
&
C O R N I C E S.

I. *Corvus Serpentem tenens.*
D O N E C P E R I M A T.

Juf

Jusqu'à ce qu'il l'ait tué.

In aliquem Hæreticos oppugnantem.

II. *Corvus Serpentem ore tenus capiens.*

NE RETORQUEAT ORA.

Pour l'empêcher de mordre & de piquer.

In hæreticum, qui ex suis ipsius principiis ita refutatur, ut ne hincere quidem audeat.

III. *Corvi cadaver quoddam lacinantes.*

PROCUL SI VIVERET.

Et s'il vivoit ils le craindroient encore.

In eos, qui Cardinalem Richelium satyris lacebant post fata.

IV. *Corvus ex serpentis esu moriens.*

RAPTORI NOXIA PRÆDA.

Sa proie luy est nuisible.

V. *Cornix, qua cum alii capta succurrere discipit, ipsa capitur.*

ET JUVISSE NOCET.

Il me nuit de vouloir la servir.

VI. *Cornix Æsopi aliorum pennis se exornans.*

PONE PERSONAM.

Ccc 2

Quit-

Quittez ce qui n'est pas à vous.

In eos, qui alienorum ornamentis superbiunt.

VII. *Corvini pulli in nido relictī, quos culices alunt.*

NEC DERELICTIS DEFICIT ESCA.

Le nourriture ne leur manque pas.

In Providentiam divinam.

VIII. *Corvini pulli in suo nido.*

INVOCANTIBUS ESCAM.

Ils demandent à manger.

In Pauperes.

IX. *Corvus lapidem in vas angustum injiciens, quod media sui parte repletum est aqua, ut altius eam assurgere faciat.*

INGENIO EXPERIAR.

J'y mettray toute mon adresse.

Vel,

LABORE ET INDUSTRIA.

Par travail & par adresse.

X. *Ros super nidum pullorum corvinorum decedens.*

REFICIT CUM DEFICIT.

Dieu pourroit aux besoins de ces abondances.

In Providentiam divinam.

XI.

XI. *Corvus.*

CARNIVORUS, NON CANORUS.

Il mange sans chanter.

In Poëtam Satyricum.

XII. *Corvus super cadaveribus.*

OBSCOENA RETARDANT.

Il s'arreste aux ordures.

In Poëtam dissolutum.

Ccc 3

STRU

AVES RAPACES.

I. *Avis rapax piscibus insidians,*

ET IN LATENTES.

Ils ont beau se cacher, il sçait enfin les pendre.

In Præfectum bellicum, qui hostes insidiis, quas
piscistruxerat, fundit.

II. *Avis rapax ad illicium rediens,*

VANA SPEME A I LACÇI L' TIRA.

Vana spe ad vincula revocatus.

Un vain espoir le rappelle aux liens.

In obligationem spe vana fundatam.

III. *Vultur pradam intuens ad eam impetendum.*

A SUO TEMPO.

Suo tempore.

En son temps.

In Considerationem.

IV. *Falco super pertica.*

CAPIT POST OTIA PRÆDAM.

Il sçait prendre sa proie, & prendre son repos.

In Præfectum belli moderatum.

V. *Avis rapax perdicem capiens.*

NON SIBI, SED DOMINO.

C'est pour son maistre qu'il la prend.

VI. *Avis rapax aviculam dimittens.*

NON FUGA, SED CONTEMPTUS.

Il le meprise, & ne daigne le voir.

AVIUM PUGNÆ.

I. *Academia Altorphina pro symbolo gerit Aves inter se pugnantes.*

CERTAMINE GAUDENT.

Ils aiment à combattre.

Quo innuitur disputandi ardor, qui in ea Academia viget.

Aves

II. *Aves certantes.*

ANIMIS ET VIRIBUS.

*Il faut & du cœur & des forces.*III. *Aquila Serpentem provocans ob raptum pul-
lum.*

DABIT IRA VIRES,

*La colere luy donnera des forces.*IV. *Cygnus cum Aquila.*NEC PROVOCO, NEC FORMI-
DO.*Je ne l'attaque, ny ne les crains.**In hominem tranquillum & intrepidum.*V. *Duo Vultures certantes.*FRATRUM QUOQUE GRATIA RA-
RA EST.*Et la paix rarement se trouve entre ces freres.*VI. *Avis ab omnibus animalibus provocata & omnia
provocans.*

IN OMNES ET AB OMNIBUS.

De tous & contre tous.

Ccc 5

Quod

Quod symbolum vidi Masconii in domicilio cujusdam Canonici,

VII. *Dua aves pugnantes.*

AMBO PARITER CONCI-
DENT.

Tous deux également y trouveront la mort.

In quosdam duello congregientes ac sese interficientes,

VIII.

VIII. *Aquila contra quam grex aliarum avium insurgit, his verbis.*

NON TIMET ADVERSOS.

Leur nombre ne l'étonne point.

In magnum belli Præfectum, qui parva manu exercitui valido resistit.

AVES

AVES VARIÆ.

I. *Avis filo alligata.*
NON VOLO QUANDO VOLO.

Je ne vole pas quand je veux.
In quendam captivum.

II. *Avis non quiescens nisi super axe cardinis mobilis.*

IN AXE TANTUM REQUIES.

Dans

SYMBOLORUM.

701

Dans un seul point je trouve du repos.

Non datur vera quies nisi in Deo.

III. *Avis cavea inclusa, ad quam apertam Accipiter
eam evolantem expectat ut capiat.*

IL MAL MI PREME, E MI SPAVENTA IL PEGGIO.

Malo premor, & gravius imminet.

Le mal me presse, & je crains encore pis.

IV. *Carduelis super carduo.*

ED ALTRO NON MI CALE.

Vel cum his verbis Ovidii.

HÆC MIHI SOLA PLACET.

Je ne veux pas autre chose.

In quamdam personam nil aliud quàm vitæ austeritates & mortificationes expetentem.

V. *Eadem.*

NON TERRET ACUMEN.

Leur pointe ne m'épouvante pas.

VI. *Carduelis.*

VOCE FORMAQUE ALLICIT.

Son chant & sa beauté plaisent également.

In personam forma & voce præstantem.

VII. *Carduelis super carduo.*

[HIS EGO SUSTENTOR.

702

Je m'en nourris & j'en fais mou plaisir.

VIII. *Carduelis.*

CANTU IRRETIT.

Par son chant il attire.

IX. *Carduelis in aliarum illicium exposita.*

CAPTA CAPTAT.

Il est pris pour en prendre d'autres.

X. *Carduelis.*

CANTU ÆMULABITUR OMNES.

Il les imite tous.

In aliquem, qui gaudet facultate omnium imitandorum.

XI. *Eadem.*

PULCHRA ET CANORA.

Belle & qui chante bien.

In Cantricem formosam.

XII. *Carduelis visco capta, dum super arbore letatur.*

SUIS CAPTA DELICIIIS.

Au milieu des plaisirs on tombe dans le piège.

XIII. *Ad portam cujusdam Nosocomii pauperibus incluis dicati Aves depicta erant aviario inclusa ad prescreuntium liberalitatem excitandum, cum his verbis.*

NOSTRUM SIT VOBIS CURA.

Soulagez nous dans nos besoins.

XIV.

XIV. *Avis pertica alta alligata, ut sagittis inde peratur, filo autem à quodam rupto, libertati restituta.*

PRO MORTE LIBERTAS.

On j'attendois la mort je trouve liberté.

Felicitas contingit criminis reo magna & minus sperata, cum subito libertate donatur nil præter mortem expectans.

XV. *Avis, cujus cavea est aperta præterquam quod avolet.*

DIUTURNITATE LIBERTATEM RESPUIT.

Une longue prison à laquelle il s'est accoutumé, lui fait mépriser la liberté.

XVI. *Avis in cavea.*

SERVATUR CARCERE.

Sa prison sert à le regarder.

In quandam personam, quæ solitudinis amans multis periculis non est exposita.

XVII. *Avis ex cavea avolans impetitaque ab ave prædatrice.*

LIBERO SI MA, PERO MEN SICURO.

Liberior & majori periculo exposita.

Il est plus libre & court plus de danger.

In aliquem matrimonialia vincula fugientem, cum tamen aliis sit admodum obstrictus.

Avis

XVIII. *Avis filo albigata.*

MINIMO DETINEOR.

Peu de chose me retient.

Sunt quædam occupationes, quæ quamvis non sint magnæ, animum tamen occupatum tenent.

XIX. *Avis ex cassibus evadens.*

CAUTIOR HINC.

J'en seray plus avisé.

XX. *Avis ex cavea erumpens ac evolans.*

E CARCERE AD ÆTHERA

De la prison au Ciel.

In mortem cujusdam viri illustris carcere detenti.

XXI. *Avis in cavea.*

L'ESCA MI DONAN, E LIBERTA M'E TOLTA.

Pascor captiva.

On me nourrit, mais on me tien captif.

In quendam, qui in captivitate benè excipitur.

XXII. *Aves in aviario, cum his verbis Virgili.*

NEC SPES ULLA FUGÆ.

Sans pouvoir s'échaper.

XXIII. *Aves à noctua captæ.*

LUDENDO CAPIMUR.

En jouant nous sommes pris.

Lu.

XXIV. *Luscinia in cavea.*

PIETO CÔL DOLCE CANTO JO NON IMPETRO,

Nil fausti ex cantu tam dulei.

Un chant si doux ne me rend pas heureux.

XXV. *Thomas Scarampius in Academiam Intentorum sub nomine Taciturni receptus in symbolum sibi eligebat Lusciniam minorem ab alia majore cantare discantem, hoc lemmate.*

CUM TEMPORE REDDET.

*Avec la temps il chantera de mesme.*XXVI. *Luscinia in campo.*

DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM.

Le desert de ses chants retentit à toute heure.

In solitudinis amantem, qui laudes Dei cantat.

XXVII. *Luscinia mas apud foemellam ova parientem cantans.*

MODULATUR PARITURÆ.

Il luy chante avec jôye avant qu'elle soit mere.

In Poëtam, qui versus composuerat in graviditatem Conjugis S. Delphini.

XXVIII. *Luscinia.*

VOX NIL ULTRA.

Il a de la voix, & rien autre.

In Musicum, qui nil aliud scit quàm canere.

XXIX. *Luscinia.*

SCIENTIAM HABET VOCIS,

D d d

11

Il a la science de la voix.

In excellentissimum artis Musicæ Magistrum.

XXX. *Avis ligata, quæ avolare conatur.*

VINCULA PROHIBENT.

Mes liens m'empêchent.

XXXI. *Avis urnas minutas ad se trahens ad vitam sustentandum necessarias.*

HOC OPUS, HIC LABOR.

Tout mon travail n'est que pour vivre.

In artificem, qui suo labore nihil præter necessaria sibi comparare potest.

COLUMBÆ.

I. *Colomba in columbario cum aliis avibus domesticis.*

BONORUM BONA SOCIETAS.

*Avec les bons la compagnie est bonne.*II. *Grege columbarum.*

TENDIMUS UNA.

Ddd 2

Nota

Nous allons ensemble.

III. *Columba, cujus quadam penna deciderunt.*

DABUNT TEMPORA PENNAS.

Mes plumes reviendront.

In quendam, qui nihil scribit nisi occasione exigente.

IV. *Columba alba.*

IN NIVIBUS CONTENTA SUIS.

Contente de sa blancheur.

Qui sceleris est purus, optime secum est contentus.

V. *Columba.*

NEC SÆVA, NEC RAPAX.

Ny cruelle, ny violente.

VI. *Columba.*

NON PASCITUR CADAVERIBUS.

Elle ne se nourrit pas de cadavres.

In quendam, qui de mortuis nil nisi bene loquitur.

VII. *Eadem.*

NESCIA FELLIS.

Vel

SINE FELLE.

Sans fiel.

VIII.

VIII. *Columba nidificans in turri aris campani.*

TUTA QUIES.

Un repos assuré.

In animam innocentem ad ecclesiasticam dignitatem assurgentem.

IX. *Academia Partheniorum Roma gerit Columbam bene olentem, ut alias secum trahat.*

IN ODOREM.

Son odeur nous attire.

In quendam virtutibus insignem, suoque exemplo alios ad eam colendam attrahentem.

X. *Columba ad Columbum, qui albus est, advolans.*

AD CANDIDA.

Vel

ALLICIT CANDOR.

La blancheur m'attire.

In aliquem innocentiae & integritatis amantem.

XI. *Columba molliorem avium plumam sustollens ad nidum pro pullo componendum.*

MOLLIUS UT CUBENT.

Pour les coucher plus mollement.

Quod in eos quadrat, qui omnem movent lapidem, ut pauperibus & malè habentibus benè fiat.

Ddd 3

XII.

XII. *Columba.*

GEMITIBUS GAUDET.

Elle aime à gémir.

In quondam poenitentiae studio ductum.

XIII. *Par columbarum, quod est concordia symbolum.*

DIV ET CONCORDES.

Toujours ensemble, & toujours bien unis.

In quorundam festivitatem matrimonialem.

XIV. *Tres columba una sagitta transfixa.*

ICTV SIC FIGIMVR VNO.

De mesme coup on nous perce toute trois.

In tres filias, quæ ab matrem amissam admodum tristantur.

XV. *Columba super tropæo vel galea nidificans.*

IN ARMIS OTIA TRACTAT.

Paisible entre les armes.

XVI. *Columba avis incubans.*

VITAM FOVEO DISCRIMINE VITÆ.

Ma vie est en danger pour la donner aux autres.

In foeminam, cuius puerperium est anceps & periculosum.

XVII.

XVII. *Columba foliis lauri vefcentes ut fauentur.*

VT SANEMVR.

*Pour nous guerier.**In quofdam literarum ftudio incumbentes ut paffiones fubigant habitufque malos dedifcant.*XVIII. *Columba ad radios Solis.*

DAL TVO LVME I MIEI FREGGI.

Ex tuo meum augetur lumen.

*De voftre éclat vous augmentez le mien.*XIX. *Columba circa vifcatas virgas piéctas & coloratas ut alias adtrahat.*

NIMIVM NE CREDE COLORI.

*Ne vous fiez pas trop aux belles apparences.*XX. *Sol columbam illuminans cum his verbis ex quodam Hymno.*

AVGENS DECORO LVMINE.

*Il en accroift l'éclat par celui de ces feux.*XXI. *Sol ad oram rivu, ubi rapacis avis apparet umbrâ.*

VEL VMBRAM CAVËO.

*J'en crains l'ombre.**In alicujus confcientiam teneram, qui & criminis fpeciem horret.*

Ddd 4

XXII.

XXII. *Columba ore plagas inferens aliis.*

QVAM DILIGIT.

Quoy qu'il l'aime.

In fraternam correctionem ex charitate nascentem.

XXIII. *Columba extensis alis volans, quas tamen non movet.*

QUIESCIT IN MOTU.

Et dans ses mouvemens elle semble en repos.

XXIV. *Sagitta filium, cui columba alligata erat, salvans.*

COMPEDITAM SOLVIT.

Il la met en sécurité.

Morte liberamur ex diuturna quadam servitute.

XXV. *Columba.*

VNI SERVO FIDEM.

Fidele au seul que j'aime.

In uxorem marito suo fidam.

XXVI. *Columba ad Solem.*

IN LVCE LVCIDIOR.

Au grand jour plus brillante.

XXVII. *Columba socio suo amisso.*

MISERA VIVO IN LIBERTATE AMARA.

Je

Je vis en liberté, mais triste & malheureux.

In Viduam.

XXVIII. *Columba ad columbarium redeuntis, cum
his verbis Virgili.*

ASSVESCERE MVLTVM EST.

C'est beaucoup de s'accoutumer.

In bonam consuetudinem,

Ddd ;

ALAU-

A L A U D A E, & C O T U R N I C E S.

I. *Est quaedam inter alaudas, qua ceteris omnibus
videatur praeire & volando & cantando. Hinc
symbolum natum est in Assumptionem S. Virgi-
niae, cum his verbis.*

OMNIS

OMNIS QUAM CHORUS ET SOCI
COMITANTUR OVANTES.

Une troupe nombreuse en chantant l'accompagne.

II. *Alauda sub caelo sereno.*

COELO CANORA SERENO.

Durant le beau temps elle chante.

III. *Eadem tempestate pluviosâ.*

SUB PLUVIO SILET.

Durant la pluie elle se tait.

Quod utrumque in quandam personam effectum
est, quæ rebus prosperis gaudet, afflictis tristatur.

IV. *Alauda in aëre.*

CONCINO DUM ELEVOR.

Je chante en m'élevant.

V. *Eadem.*

QUO ALTIUS, EO SUAVIUS.

Plus je m'élève, & plus j'ay de plaisir.

In contemplationem.

VI. *Alauda in aëre.*

MODULATUR ELATA.

Elle chante étant élevée.

VII.

VII. *Pro vidua quadam Coturnicem depinxit
Abbas Ferro, quæ matutinis horis lugubriter
cantat.*

INGEMET AD ORTUM.

Au lever du Soleil je commence à gémir.

AC.

ACCIPTITRES. & FALCONES.

I. *Accipitres pradam intuentes & clamantes.*

BELLA PARANT.

Ils s'excitent au combat.

In juventutem, quæ Academicis exercitiis instruitur.

II. *Accipiter.*

AQUILIS GENEROSIOR ALES.

Il a plus de cœur que les aigles.

Quod in defunctum Regem Ludovicum XIII. excogitatum est.

III. *Accipiter ad perticam & cucullum rediens.*

ULTRO AD VINCULA REDIT.

De luy mesme il retourne à ses premiers liens.

In quendam ad vincula ultro revertentem.

IV. *Falco super pugno.*

AD NUTUM.

Où l'on veut s'en servir.

In Religiosi obedientiam.

V. *Falco suo cucullo & habenis elapsus.*

ET NOX ET VINCLA SEQUUNTUR.

Ses liens & ses tenebres le suivent.

In peccatorem, qui in perversa consuetudine & coecitate perseverat.

VI. *Accipiter super pertica venatione peracta.*

VINCULA RESTANT SOBA MIHI.

Il ne m'en reste que mes liens.

In

In quendam, qui omnibus probe peractis in vincula publica conjicitur.

VII. *Accipiter omni nixu contendens ut tintinnabulum suum abjiciat.*

FAMA NOCET.

Un si grand bruit me nuit.

Est quædam fama, quæ plus obest quàm prodest.

VIII. *Philippus Comes de Hanau gerebat Accipitrem libero se permittentem Coelo.*

QUO ME VOCAT INSITA VIRTUS.

Où m'appelle la vertu qui m'est naturelle.

IX. *Accipiter perdicem pedibus tenens aliamque persequens.*

PARTA TENENS, NON PARTA SEQUOR.

Je tiens ce que j'ay pris, Et cours à d'autres prises.

In quendam avarum, qui omnia ad utilitatem suam refert, lucelloque in omnibus rebus avidè inhiat.

X. *Amator quidam acerrimus cùm indignis haberetur modis, nec se vinculis, quibus constrictus erat, exsolvere posset, pro symbolo assumbat Accipitrem ad pugnum cicurantis redeuntem.*

LA LIBERTA SOSPIRO, E TORNO AL LACCIO.

Nec libertatis nec vinculorum osor.

J'aime

J'aime ma liberté sans quitter mes liens.

XI. *Pat. Engelgrave Sacram Synaxin Sacrilegorum eformaturus pingebat Accipitrem pane vescentem ex quo moriebatur.*

**HVIC PANIS SOLET ESSE VENO-
NO.**

Ce pain est un poison pour luy.

XII. *Eandem picturam exhibuit Lucarinius, hoc lem-
mate.*

AT HOMINI VITAM.

Et pourtant l'homme s'en nourrit.

XIII. *Accipiter avolans.*

IN DARNO LO RICHIAMO.

Frustra revocatur.

En vain je le rappelle.

XIV. *Accipiter cum suis habenis.*

VINCIVNT, NON VINCUNT.

Il en est bien lié, mais non pas empêché.

In cujusdam Religiosi sancta vota.

XV. *Accipiter cum loris suis volans.*

IN VINCVLIS LIBER.

Libre dans ses liens.

XVI. *Accipiter.*

SEMPER IN ARMIS.

Feu.

*Toujours dans les combats.
Toujours prest à combattre.*

XVII. *Falco volans.*

ALTA PETIT IMPASTUS.

Il s'élève sans avoir mangé.

In contemplabundum, qui jejunat.

XVIII. *Falco cum prada, & his verbis S. Scriptura.*

TENUI, NEC DIMITTAM.

Il ne lâcheray pas ma proie.

In quendam, qui parta tueri cupit.

XIX. *In hominis crudelis imaginem ab Aresio constitutus est Falco aviculam lancinans, quâ tamen non vescitur.*

NECESSITATEM NON HABET.

Sans en avoir besoin.

XX. *Accipiter sine cucullo.*

RECEPTO VISU LIBERTATEM ARRIPIT.

Recouvrant la vue il entre en liberté.

In quendam peccatis obrutum, qui in se ipsum postquam descendit eorum vinculis se exsolvit.

XXI. *In Virginis Aurelianensis gloriam ad Regium Palatium efficta est Foemella Falco, animo majori prestant quam mas, his verbis adjectis.*

E e c

MA-

SYLLOGE

MARES HÆC FOEMINA VINCIT.

Cette femelle l'emporte sur les mâles.

XXII. *Falco cum suis habenis, cujus cucullus in pertica
haret.*

NO PODRIA TENER PRESO SIN TAPARLE LOS
OJOS.

Non nisi oculis clausis.

On ne le tiendrait pas sans luy fermer les yeux.

Diabolus non posset efficere, ut peccator vitiis suis
constanter inhæreret, nisi cœcum prius redderet.

XXIII. *Cùm S. Thoma Apostoli reditum ad Deum re-
presentare vellet Aresius, plagas Jesu Christi post re-
surrectionem digitis contrectans, Accipitrem effinxit,
cui avis cor ostenditur, hoc lemma.*

REDIBIT AD DOMINUM.

Il retournera à son Maître,

XXIV. *Accipiter pradam suam tenens.*

NON MIHI, SED DOMINO.

Non pas pour moy, mais pour mon maître.

XXV. *Falco in ardeam resupinam se immittens, quæ
ipsi rostrum exhibet.*

NIL VIRTUS GENEROSA TIMET.

Un bon cœur ne craint rien.

Quod

Quod in honorem Bertrandi Guesclinii factum ex-
tat in porticu Regii Palatii.

XXVI. *Actipiter in pradam irruens, at per habenas
retractus.*

TORMENTI GENUS.

C'est un rude tourment.

In quendam, qui, ne in periculum magnum se te-
merè conjiciat, inhibetur.

Ecc 2

AR.

A R D E Æ.

I. *Ardea cassibus evolantes, quibus fere fuissent obstricta.*

NON BIS IN EUNDEM.

Pour n'y plus retourner.

Piscator ictus sapit.

II. *Ardea cassibus irretita, ubi vehementer se agitat, at conatu irrita.*

SE-

SERO SAPIT.

*Inutiles efforts quand on se trouve pas.*III. *Ardea ultra nubes.*

NUNC PLUAT.

Qu'il pleuve maintenant.

In virum fortunæ malignitati non subjectum.

IV. *Ardea.*

IN SUBLIME FEROR.

*Je m'élève autant que je puis.*V. *Ardea volans.*

TRAMITE RECTO.

Toujours le droit chemin.

Non est ulla avis, quæ tam recta via volat, quàm ardea, unde fit ut in eorum symbolum adhibeatur, quorum intentiones & consilia sunt recta.

VI. *Ardea versus coelum volans.*

AD SUBLIME RECTA.

Toujours droit vers le Ciel.

In aliquem, qui præter Deum nihil quærit.

VII. *Ardea ultra nubes.*

SUBLIMITATE SECURITAS.

*Son elevation fait sa sûreté.*VIII. *Ardea.*

INDAGAT SUBLIMIA,

Ecc 3

Il cherche à s'élever aux endroits les plus hauts.

In contemplabundum.

*IX. Pro Duce Guisienti in porticu Palatii Regii depicta
est Ardea ultra nubes.*

ALTIOR PROCELLIS.

Au dessus des tempestes.

VUL:

VULTURES.

- I. *Vultures sine ulla Venere concipere haëtenus creditum est. Id quod occasionem fecit nonnullis symbolis in virginitatem foecundam S. Virginis, qua Verbum Dei sola Spiritus S. operatione concepit. Vultur Austro flante concipiens.*

COELO SPIRANTE MARITOR.

Le Ciel me rend féconde,

Ecc 4

No 7

II. *Eadem figura usus est Aresius, hoc lemme.*

VIRGO CONCIPIET.

Et Vierge elle conçoit.

Quod ad Mysterium Annuntiationis & verba Jesaïæ applicat.

III. *Eidem Lucarinus adscripsit.*

CONCIPIT SPIRITU.

Ad operationem Spiritus S. exprimendum.

IV. *Idem ad Filium Dei in sinu Patris aeterni præfigurandum constituit Vulturem, his verbis.*

GENITUS ABSQUE MATRE.

Engendré sans mere.

Præstitisset, *Genitus absque Patre*, in Incarnationem Filii Dei, quia S. Ambrosius de Vulture expresse dixit: *Avis sine masculo parit.*

V. *Vultur.*

SINE VENERE.

Sans accomplissement.

In Coelibem.

VI. *Ingens ventus, cuius auxilio Vultur se elevat.*

OVE ALZATO PER ME NON FORA MAI.

Quò mea virtus nequit.

Où mes forces jamais n'auroient pu m'élever.

In aliquem, qui suam se dignitatem alii debere fatetur.

Vul-

VII. *Vultur ad cadavera volans.*

AD TABIDA FEROR.

Il cherche les cadavres.

In Maledicum vel Invidum.

VIII. *Vultur.*

PRÆSTAT ODORATU.

Il a l'odorat fin.

In sublime ingenium.

Ecc 5

AVES

AVES NOCTURNAE.

I. *Aves nocturna.*

NOCTEM VERTERUNT IN DIEM.

*Du jour ils font la nuit, & de la nuit le jour.**Ita magna pars hominum agere solet.*II. *Aves nocturna.*

IN TENEBRIS AMBULANT.

Il

Ils vont dans les tenebres.

Quod Hæreticorum proprium est , qui lucem fugiunt.

III. *Bubo.*

HABITAT MENS CAUTA RECESSUS.

N'y voyant pas assez il n'ose se produire.

Sapientis est recessum quærere , quando tanto ingenio præditus non est, ut clarus evadere possit.

IV. *Vespertilio.*

QUOD GENUS? UNDE DOMO?

De quel pays? de quel sang estes vous?

In Incognitum.

V. *Bubo.*

QUID COECO CUM SOLE.

Le Soleil n'est pas fait pour luy.

VI. *Bubo ad Solem.*

OFFUNDIT TENEBRAS.

Il n'est que tenebres pour luy.

VII. *Vespertiones Solem fugientes.*

NON COGNOVERUNT LUCEM
PRÆSENTEM.

Ils n'ont pas connus la lumiere presente.

Quod in numismate conspicuum fuit Anno 1558.
Authoribusque Reformatis , ut existimari voluit , vide-

detur inventum quibus tamen magis convenit quàm Catholicis, ad quos id applicare volebant.

VIII. *Ludovicus de Brethe Claromontanus Canonicus Regularis in S. Dionysii honorem constituit Noctnam, hoc lemmate.*

NOX ILLUMINATIO MEA.

La nuit m'éleve.

Quia hic Sanctus innotuit per ecclipsin Solis, quæ Salvatore nostro mortem subeunte fiebat.

IX. *Sol oriens & aves nocturna latibula quærentes.*

VT VIDETVR NON VIDENTVR.

On ne les verra plus d'abord qu'il paroîtra.

Sunt quorum conspectum nec vitia nec errores ferre possunt.

X. *Vespertilio.*

SOL ABSENS DAT MIHI VISVM.

L'absence du Soleil me donne la vue.

XI. *Noctua accensam facem fugiens.*

SAPIENS PRÆFULGIDA VITAT.

Ce qui brille à ses yeux sagement il évite.

Quod in Doctor. Coqueretum ex Familia Navarra concinnatum est, qui Episcopatum sibi oblatum declinabat. Symbolum ipsum his verbis effigiei ejus subscriptis explicatur : *Delata Episcopatus dignitate, modeste abstinet.*

XII.

XII. *Vespertilio.*

IL BEL LUME DEL CIELO ODIO , ED ISDE,
GNO.

Lumen odi magnum , nec ferre possum.

Je hais le grand éclat, & ne puis le souffrir.

XIII. *Vespertilio.*

SERAS NVNTIAT HORAS.

Elle annonce la nuit.

In senectutem mortis instantis nuntiam.

XIV. *Vespertilio opponens se gladio uaginâ vacuo.*

NOCET HIC FULGOR.

Cet éclat est nuisible.

XV. *Noctua.*

SOLEM ODI.

Je ne puis souffrir le Soleil.

XVI. *Lucarinius protectionem S. Virginis, qua ejus cultores fruuntur, depicturus, utebatur imagine Vespertilionis suos pullos inter volandum secum portantis, his verbis appositis.*

ET MECUM PULLI.

Je ne quitte point mes petits.

Que

Quæ pictura tamen non satis digna videtur tam elegantî applicatione.

XVII. *Vespertilioes sibi invicem adhaerentes tempore hyemali, ut calefiant.*

MVTVA NITVNTVR OPE.

Elles s'entr'aident les unes les autres.

XVIII. *Noctua.*

EXCOECAT CANDOR.

La lumière l'aveugle.

In Invidos.

XIX. *Noctua & circa eam multa alia avicula.*

ILLUDIT & DETINET.

Elle les joue & les arreste.

In callidum quendam assentatorem fecem plebejam oblectantem.

XX. *Academicus quidam Errantium Brixianorum in symbo'o habebat Noctnam.*

PER AMICA SILENTIA LUNÆ.

Dans la silence de la nuit.

Cui mos erat magnam noctis partem studiis tribuere.

XXI. *Noctua.*

NIL INDIGA LUCIS.

Elle

Elle n'a pas besoin de la lumière.

In Autodidactum.

XXII. *Noctua.*

SVM SACRA MINERVÆ.

Je suis consacré à Minerve.

Quod erat symbolum cujusdam Virginis eruditæ.

BA:

BASILISCUS
&
DRACONES.

I. *Basiliscus.*

NECAT SINE VULNERE.

Sans faire de blessure il peut donner la mort.

Ba-

II. *Basiliscus.*

MATA CON SU VISTA.

Mors ex conspectu.

Sa vue fait mourir.

Multa sunt, quæ speciem bonitatis præse ferunt, vix tamen sine ingenti discrimine tractari possunt, quorum hæc duo symbola spectant.

III. *Basiliscus coram speculo.*

IPSE PERIBIT.

*Il périra luy-même.*IV. *Draco volans.*

NON SPIRIS, SED ALIS.

Les ailes pour voler, & non pas les replis.

Meritis opus est, iisque non mediocribus, si ad aliquem dignitatis gradum adspirare volumus valet hic parum altutia.

V. *Basiliscus speculum intuens.*

SIC SE NECAT.

C'est ainsi qu'il se tue.

In Philautiam.

VI. *Cum Turcas ex vicinia Regni Neapolitani propulisset Dux Albanus sola adventus sui fama, ejus in honorem Basiliscus depictus est serpentes propulsans, hoc lemmate.*

TU NOMINE TANTUM.

Le bruit de vostre nom fait plus que ses regards.

Fff

I. u.

VII. *Lucarinius constituit Basiliscum, hac epigraphe.*

PROSTERNIT INTVITV.

Sa senle vne renverse.

In Bellatorem strenuum.

VIII. *Petrus Gambertius Basiliscum cum speculo.*

AVT PERIT, AVT PERIMIT.

S'il ne tuë il perit.

IX. *Basiliscus.*

VIRUS IN ÆTHERA VOMIT.

Il jette son venin même contre le Ciel.

In Hæreticum blasphemantem.

X. *Basiliscus coram speculo.*

SVIS PERIBIT VIRIBVS.

Il perira par soy-même.

Sibi ipsi perniciem adferre, iniquitatis proprium est.

XI. *Quod sibi ipsi maxime noceat impius, Basilisco præfiguravit Aresius, & his verbis ex Psalmo 7. desumptis.*

DOLOR IPSIVS IN CAPVT EJVS.

Il se nuit a soy-même.

XII. *Basiliscus speculum intuitus periens, hac inscriptione.*

REDIT IN AVTHOREM SCELVS.

Le méchant se nuit à soy-même.

XIII. *Basiliscus in medio aliorum animalium.*

SEM-

SEMPER INVICTUS.

*Toujours invincible.*XIV. *Basiliscus.*

S'JO MIRO MIRO.

Mors post visum.

Je meurs si je le regarde.

Haud vacat periculo mundanis rebus se implicare.

XV. *Basiliscus.*

HALITU MORTEM.

*Son souffle seul donne la mort.*XVI. *Basiliscus.*

E DA GLI OCCHI, E DAL CANTO.

Et oculi & cantus.

Ses regards & son chant sont toujours dangereux.

Ad mundum pertinet, cujus conspectus & agendi ratio æque perniciofa est.

XVII. *Basiliscus.*

PUR CHE GLI OCCHI NON MIRI.

Fuge oculorum spectum.

*Evitez la rencontre & le feu de ses yeux.*XVIII. *Duplex ex Basilisci picturâ formavit symbolum*
Lucariniûs eò quod interficiat alios & seipsum, prout
a'lii enim vel ipse se prius aspexerit.

PRÆVIDENS CÆDIT.

PRÆVISUS CADIT.

Fff 2

S'il

S'il voit il fait mourir, mais il meurt s'il est vu.

XIX. *Concinnata etiam sunt multa symbola ex Dracone in Papam Gregorium XIII. cui in insignibus erat. Hinc Draco constituebatur hoc lemma Græco.*

ΙΡΕΤΟΡΕΙ.

Vigilat.

Il veille.

Inclytum quippe hoc animal est ea proprietate, unde, qui vigilantie dono sunt exornati, Draconum vigilantium denominatione insigniuntur. Hic verò ad Gregorii nomen elegans allusio est.

XX. *Draco Hesperidum hortum intuens.*

PRÆBET, NON PROHIBET.

Il en donne l'entrée, & ne l'empêche pas.

Quo hujus Papæ ingenium notabatur omnis generis ac conditionis homines admittens facile.

XXI. *Draco.*

FELIX PRÆSAGIUM.

Presage heureux.

Quia ominis fausti indicium est Draco.

XXII. *Draco caudam suam admordens.*

A QUO, ET AD QUEM.

Le principe & la fin.

Non potest in sapientium numero haberi, qui non omnium rerum principium & finem ritè considerat.

Ser-

SYMBOLORUM.

148

XXIII. *Serpens areus.*

SIC EXALTATUS SANAT.

Son élévation le rend utile au monde.

In Papæ Gregorii exaltationem.

XXIV. *Ejusdem in Papæ exaltatione exhibebatur Dracō volans super quodam templo, cum his verbis Virgilii.*

DELUBRA AD SUMMA.

Jusqu'au sommet du Temple.

Pontificatus est prima Ecclesiæ dignitas.

Fff 3

VA-

VARIÆ ACTIONES
 A V I U M.
 A L Æ
 &
 P L U M Æ,

I. *Corvus lapides in vas dimidia sui parte aqua reple-*
tum

tum conjiciens, ut in usum suum cedere possit, cum his verbis Persu.

INGENII LARGITOR VENTER.

Ea nécessité luy donne de l'esprit.

Quod Proverbio dicimus : *Paupertas invenit artes.*

II. *Avis ab ave pradatrice impetita ad templum confugiens.*

HIC SECURUS AB HOSTE.

Contre ses ennemis il s'en fait un azyle.

III. *Avis solitaria ad montem fugiens.*

ELONGAVI FUGIENS , ET MANSI IN SOLITUDE.

J'aime la solitude, & cherche le repos.

IV. *Italus quidam , Thefibus cuidam Pralato, cui Ala in insignibus erant , dicitis , Protectionem suam, quam ab eo expectabat , quatuor symbolis ex Alis concinnatis praefigurabat. Quorum primum erat dua Ala, his verbis adscriptis.*

TOLLERE , NON DEPRIMERE.

Pour y élever , & non pour abbaïsser.

V. *Secundum Avicula à terra avolans.*

ALARUM MUNERE.

Par le moyen des ailes.

Fff 4

Ter-

VI. *Tertium Ala cum his verbis Horatii.*

NON USITATA NEC TENUI.

*Ny foible, ny nouvelle.*VII. *Quartum Pulli sub alis matris sue.*IN HOC VELAMENTO PROTEGI-
MUR.*Nous sommes à couvert à l'ombre de ses ailes.*VIII. *Sol oriens cum grege avium,*

TE VENIENTE CANENT.

*Ils chanteront dès que vous paroîtrez.**In Poëtas, qui versibus adventum cujusdam Principis celebrant, atque Opera sua ipsi offerunt.*IX. *Eadem figura.*

EXULTANTES OCCURRUNT,

*Ils vont au devant avec joye.**In receptionem Principis.*X. *Pulli in suo nido, quibus mater adfert cibum.*

INVOCANTIBUS ESCAM.

*Quand ils demandent à manger.**In Providentiam divinam.**Plumæ*

XI. *Pluma Struthio-camelis super casside, ubi à vento agitantur, at non dejiciuntur.*

TREMOLE MA SALDE.

Tremunt, sed non cadunt.

Elles tremblent toujours sans craindre de tomber.

Diffidentia est mater securitatis, & qui nihil vult timere, omnia timere debet.

XII. *Pluma madefacta & declivis.*

TENDIT MADEFACTA DEOR-SUM.

Estant mouillée elle ne se tient plus.

In quendam, qui afflictioni succumbit.

XIII. *Aresius in symbolo habebat Pennam scriptoriam, his verbis.*

NON EVEHAR NI VEHAR.

Je ne m'éleveray pas, si je ne suis élevée.

Quo indicabat nemini sua consilia ex voto succedere posse, nisi alicujus protectione promoveantur, perinde ut penna se ipsam subvehere non potest, nisi vel ab ave vel à vento sublevetur.

XIV. *Ala.*

PORTANTEM PORTANT.

Elles portent celui qui les portent.

Fff 5

Quod

Quod in vota Religiosorum quadrat, quibus virtutum praxis illis facilis redditur, qui eas exacte observare volunt.

XV. *Ala.*

SERPERE NESCIT.

Elle ne peut ramper.

Hæc tria symbola à Dom. Aresio inventa sunt, qui pro insignibus habebat alas.

XVI. *Aliud ille ait sibi non esse visum symbolum ex Alis, nisi unum hac subscriptione gaudens.*

HIS AD ÆTHERA.

Par leur moyen on peut montrer au Ciel.

Quod tamen eodem authore magis est emblemata quàm symbolum.

XVII. *Pluma super casside.*

VI NULLA INVERTITUR ORDO.

Sans violence on ne peut changer l'ordre.

Qui est character hominis tractabilis & submissi, qui ad omnia jussa est paratus.

XVIII. *Ala.*

ONUS LEVE.

Une charge legere.

Quod

Quod Evangelii convenit præceptis, quæ hoc onus leve sunt.

XIX. *Ala.*

NON SUFFICIT UNA.

Une seule ne suffit pas.

Ad Cœlum tendendum est per actionem & contemplationem, per preces & bona opera; unum non sufficit.

XX. *Pluma aquilina aliarum avium plumis mixta, quas corroduunt & destruunt ob superstitem in iis Antipathiam naturalem, quæ est inter Aquilam & volucres reliquas.*

PROTEGEN PERO DESTROYEN.

Tegunt & destruunt.

Elles couvrent & détruisent.

Quod ad Principes trahit Saavedra, qui subditos suos, quos protegent, nonnunquam excitationibus exhauriunt & destruunt.

XXI. *Ala extensa.*

EXPANSÆ SUBLIMEM.

Elles élèvent étant étendues.

Mens, quæ se non alicui rei applicat atque sic innotescit, ad honores provehi non potest.

XXII. *Uropygia, quæ est avis venusta, sed sordida.*

NIMIUM NE CREDE COLORI.

Ne vous fiez par trop aux belles apparences.

GRUES

GRUE S.
&
CICONIÆ.

I. *Grus stans uno pede.*
SEMPER INEXCUBIIS.
Toujours en vigilance.

III

II. *Grus pede attracto, quo tenet lapillum.*

VIGILAT NEC FATISCIT.

Elle veille sans desister.

III. *Academia Vigilantium, gerit pro symbolo Grænem uno pede lapidem sustententem.*

NUNQUAM DECIDET.

Elle ne tombera pas.

In firmum propositum.

IV. *Ciconia supra turrim templi nidum construens.*

HIC TUTIOR.

Elle est en sûreté.

Religio & pietas reddunt animam salutis suæ securam.

V. *Ciconia serpentibus vescens.*

DONEC CONFICIAM.

Jusqu'à ce que je les détruise.

In Magistratum maleficos persequentem.

VI. *Ciconia serpentem interficiens.*

INVIS A NOCENTI.

Ennemie aux méchans.

VII. *Eadem.*

SÆVA SÆVIS.

Quod

Quod eodem cum præcedente recidit.

VIII. *Ciconia fraxini ramo serpentes invadens.*

AUDENTIUS OBSTAT.

Elle en a plus d'ardeur & même plus de force.

IX. *Ciconia pullus patrem senem portans, cum his verbis Virgili, qua de Ænea Patrem Anchisen gerente profert.*

NEC ME LABOR ISTE GRAVABIT.

Ce fardeau m'est léger.

X. *Duo pulli Ciconia parentes suos bajulantes.*

PAR PARI REFERUNT.

Ils leur rendent la pareille.

In Pietatem liberorum erga Parentes, quibus prognati sunt.

XI. *Grus vigilans stans uno pede atque altero lapidem tenens ceteris dormientibus.*

UT ALII DORMIANT.

Afin que les autres reposent.

In vigilantiam cujusdam Prælati.

XII. *Matthias Archidux Austriacus pro symbolo habebat Gruem pede attracto super trophæo.*

AMAT VICTORIA CURAM.

Pour

Pour vaincre il faut veiller.

XIII. *Grus volans atque pede lapidem gerens.*

PONDERE TUTIOR.

Le poids la rend plus sûre.

Multa sunt, quæ sine difficultate vix ad successum felicem perducì queunt.

XIV. *Grus allevato pede.*

NE SOMNUS OPPRIMAT.

De peur que le sommeil ne vienne à l'accabler.

XV. *Silex in pedem Gruis obdormiscentis cadens.*

DORMITANTEM EXCITAT.

Il l'éveille quand elle s'assoupit.

In conscientia morfus.

XVI. *Grus lapillum arripens, ut pervigil maneat.*

NEQUID NIMIS.

Il ne faut rien de trop.

Non est aliquid aggrediendum, quod facultates nostras superat.

XVII. *Grus in ore lapidem gerens, ne clamorem excitet.*

SILENTIO TUTA.

Son silence la rend sûre.

Quædam tacuisse juvat.

XVIII.

EMISSO CLAMORE QUIESCIT.

Elle reposera quand el'e aura crié.

Natura id habent grues, ut clament antequam
quiescant, qua in re conscientiam præfigurant nostra
vitia reprehendentem, ut sibi requiem procuret.

XIX. *Grus alius locum occupans ad vigilandum.*

PRO DEFESSA VICEM.

*Elle succede à celles qui sont lassés.*XX. *Grus super magno monte.*

LONGIUS AB ALTO.

C'est de plus haut qu'on découvre plus loin.

Contemplatione ad futura penetrandum est.

XXI. *Ciconia supra nubes.*

QUIES HIC CERTA.

C'est icy seulement que le repos est seur.

In Coelo vera requies.

XXII. *Grex Gruum.*

NONNISI GREGATIM.

Jamais qu'en troupe.

In quosdam viros una esse gaudentes.

XXIII. *Grus elevato pede dormiens.*

IN SOMNO INSOMNIS.

*En dormant il veille.**Aca-*

XXIV. *Academia Insensatorum Peruvia* indicare volens, *Academicos, non obstantibus multis negotiis domesticis, publicis & privatis, exercitiis tamen Academicis sedulo incumbere, pro symbolo assumebas Grues cum lapidibus volantes.*

VEL CUM PONDERE.

Et mesme avec ce poids.

XXV. *Eadem figura cum verbis Alciani.*

NE FLAMINA RAPTEM.

De peur que le vent ne les emporte.

Deus voluit nos multis imbecillitatibus esse obnoxios, ut ponderis instar impedian, ne vanitatibus hujus mundi immergamur.

XXVI. *Grus uno stans pede.*

STUDIO ET VIGILANTIA.

Par application & vigilance.

Quibus opus est ad studia rite tractanda.

XXVII. *Grus tempestate nubila, hoc lemma.*

TEMPORA SI FUERINT NUBILA.

Quand le temps est mauvais.

Lemma ex Ovidio est, ubi integrum distichon ita habet.

Donec eris felix multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila solus eris.

XXVIII. *Grus vigilans ceteris dormientibus.*

UNA OMNIBUS.

Une pour tous.

G g g

Grn

SYLLOGE

XXIX. *Grus uno pede stans.*

NE IMPROVISO.

*De peur d'estre surprise.*XXX. *Idem corpus.*

NOCTEMQUE VIGIL DVCIT.

Elle veille la nuit.

Quod de Præfecto quodam belli dixit Silius Italicus.

XXXI. *Ciconia serpentem interimens.*

TUTO CONFICIT.

*Sans craindre son venin elle luy fait la guerre.**In quendam, qui hæreticum oppugnat.*XXXII. *Grex Gruum, una prævolante.*

VNA DIRIGIT OMNES,

Une seule les conduit toutes.

Rectore opus est in Societate, si omnia rectè administrari velimus.

XXXIII. *Grues.*

VICISSIM AGMINA DVCUNT.

*Chacune commande à son tour.**In Societatem, ubi membra alternatim ad gubernaculum sedent.*XXXIV. *Grus aliis dormientibus vigil.*

ME STANTE NIL TIMENDUM.

*Tant que je veilleray l'on n'aura rien à craindre,**In prudentem aliquem Præfectum.*

XXXV.

XXXV. *Grus qua vento flante unguibus truncum tenet.*

NE EXTOLLAR.

Pour ne pas m'emporter trop loin.

XXXVI. *Ciconia, qua senescit integro colore.*

COLOREM NEC ÆTATE COMMUTAT.

L'âge ne change point sa première couleur.

XXXVII. *Grus, qua contra communem morem in senectute nigrescit.*

SENECTUTE NIGRESCIT.

La vieillesse la fait noircir.

In quendam, qui de vita male acta in senectute con-
queritur.

XXXVIII. *Grues semper recto ordine volantes.*

NVNQVAM DESERVNT.

Sans sortir de leur rang.

In copias bona disciplina exercitatas.

XXXVIII. *Grues ultra nubes.*

A STREPITU PROCVL.

Loin du bruit.

In contemplantibus in secessu degentes.

XXXIX. *Grus uno stans pede, cum his verbis S. Scri-*
ptura.

NON DORMIT QUI CVSTODIT.

Celui qui doit veiller ne s'endormira pas.

XL. *Grus lapidem capiens ad volandum.*

G g g 2

UT

Pour aller sagement.

XLI. Grues ordine abvolantes.

ITER TVTISSIMVM.

Le voyage est plus seur.

In milites ordine & ad aciem instructos expeditionem facientes.

XLII. Grus lapidem pede tenens & alis extensis.

JUVAT GRAVITATE VOLATUM.

Pour estre moins legere, & pour estre plus grave.

XLIII. Grus pedem mutans vigilando.

VIGILEM NE CURA FATIGET.

Pour ne pas s'accabler dans le soin de veiller.

Quod ad studia pertinet, quæ cum diuturna fatigent, amant alterna Camænarum.

XLIV. Ciconia serpentem discerpens.

CONFICERE EST ANIMUS.

Pen veux venir à bout.

Quo alicujus animus præfiguratur, quo fertur in vitium aliquod vel malum habitum deponendum.

XLV. Ciconia fraxineum ramum nido suo imponens, ut à serpentibus eum defendat.

UT PROTEGAR.

Pour me mettre à couvert.

Quod sibi eligat, qui se tutelæ alicujus submittit.

AVIUM

AVIUM NIDI PULLI & OVA.

I. *Avis pullis suis cibum ferens.*

PARAT TENERÆ SUBSIDIA PROLI.

Elle pourvoye aux besoins de ses petits.

In Matrem liberos suos alentem.

Ggg 3

Aves

II. *Aves nidificantes in latebris petra.*

DULCES LATEBROSO IN PUMICE NIDI.

Il est doux d'habiter dans les creux des rochers.

In Carthusianoſ. Epigraphe extat quinto Æneid.
Totumque ſymbolum à Pat. Engelgrave adornatum eſt.

III. *Aves nidificantes in ollis ad muros poſitis*

VENIENT AD POCULA RURSUS.

Ils retourneront aux pots.

Quod in vinolentos ab eodem Patre conſtitutum eſt.

IV. *Avis cibum pullis ſuis in caveam ferens.*

COMPELLOR AMORE.

L'amour me preſſe à donner ces ſecours.

V. *Avis pullis ſuis pro cibo vermes præbens.*

MOLLIA DAT TENERIS.

Il donne à ſes petits les choſes les plus tendres.

In Divum Paulum , qui ſe imbecillitatibus Chriſtianorum primorum accommodabat.

VI. *Acervus Avium.*

CALORE FOETABUNT.

La chaleur les fera éclore.

In animi fervorem , quo peccatores convertuntur.

VII. *Paradinus eruditorum animum humilem , idiotarumque ſuperbiam notaturus, depinxit Ova in aqua, ubi que plena ſunt, ad fundum ſubſidunt , cùm cætera in ſuperficie naſcent.*

HAUD

S Y M B O L O R U M.
H A U D S I D I T I N A N E.

Le vuide surnage toujours.

VIII. *Avis ex ovi putamine emergens.*

N O N N I S I E R U P T O .

Pour en sortir il faut le rompre.

Corrumpantur prius nostra corpora necesse est, quàm anima immunis evadat,

IX. *Ovum filo circumligatum atque in ignem inmissum*
S I C N U N Q U A M L Æ D I T U R I G N E .

Ainsi le feu ne peut luy nuire.

X. *Ovum acuminata sui parte intra duas manus pressum.*

N O N F R A N G E T U R .

On ne sçait le rompre.

Experientia constat ovum hoc modo pressum non rumpi, hinc naturam integræ mentis repræsentat, quam invidia arrodere nequit. Verba, quibus Plinius ad id referendum utitur, sunt hæc. *Firmitas putaminis tanta est, ut recta nec vi, nec pondere ullo flectatur.* l. 29. c. 3.

XI. *Academicus quidam ostensurus se tantos profectus in Academia fecisse, ut intra breve tempus ad exemplum caterorum sermonem habiturus ac ratiocinaturus sit, Ovum pro symbolo assumebat, hisce verbis Italicis.*

D I M A N I A U G E L L O .

Cras avis ero.

Demain je seray oiseau.

Quod alius ita mutabat:

M U T A B O R I N A L I T E M .

Ggg 4

7d

Je deviendray oiseau.

XII. *Cùm Alcibiades Lucarinus anima sancta sublimitatem, quâ tota ad Deum ascendit & per amorem ipsi unitur, describere uellet, unum eorum Ovorum constituit, quæ rorulenta sunt & radius Solis tacta sursum eleuantur, cum his verbis.*

RORE ET CALORE.

Par la rosée & par la chaleur.

Id est, Lachrymis & ardore, vel gratia & feryore.

XIII. *Eadem figura usus est Petrasancta ad præfigurandum Assumptionem S. Virginis, hoc lemma.*

QUIA RORE PLENUM.

Parce qu'il est plein de rosée.

In quo per rorem plenitudo gratiarum S. Virginis exhibetur,

XIV. *Duplex symbolum factum est ex Ovo pleno & inani aquæ immisso. Quorum alteri adscriptum erat.*

SURGIT INANE.

Le vuide s'élève.

Alteri:

IN FUNDO PLENUM.

Le plein descend au fond.

Quo doctorum & idiotarum differentia ostenditur, de quibus vulgare Proverbium habet. Quo quis doctior, eo humanior.

XV. *Ovum aquæ salina supernatans.*

MERGITUR IN DULCI.

Dans

SYMBOLORUM.

341

Dans la douce il se plonge.

Sunt, quibus fortuna secunda est adversa, adversa secunda.

XVI. *Ovum durum per collum rectum Ampulla vitrea missum.*

ACETO DISPOSITUM.

Le vinaigre le fait passer.

Afflictiones etiam durissimos emolliunt animos.

XVII. *Amorem Filii Dei tenerum erga S. Johannem cum exprimere vellet Lucarinius, Nidum effinxit Aquilinum cum pullis sub alis matris & his verbis.*

PROXIMUM CORDI CHARIVS.

Le plus proche du cœur est toujours le plus cher.

Quod ex communi sententia natum, qua credunt eum pullum ab aquila magis amari, qui ex eo ovo excluditur quod cordi proximè adjacet incubantis,

XVIII. *Avis in nido.*

HIC MIHI SOLA QUIES.

C'est icy seulement qu'on trouve du repos.

Quod foribus conclavis sui adpingi curaverat vitæ religiosæ sectator, secessum amans.

XIX. *Quidam vir honestus idcirco reprehensus, quod ad secessum suum tam exiguum locum sibi elegisset, ad januam pinxit Nidum Halcyonis, qui ipsi soli adeo est accomodatus, ut aliam nullam avem admitat, hoc lemmate.*

RELICTURO SATIS.

Ggg 5

Pour

Pour me quitter bientôt il me suffit assez.

XX. Apus in suo nido.

EXTRA NULLA QUIES.

Nul repos au dehors.

Quia perpetuo in motu est hæc avis extra suum nidum.

AC.

ACCIPITRES ASTE- RIÆ & PERDICES.

I. *Accipiter Asteria se immittens in gregem Perdicum,*
PRÆDETUR VT VNAM.

Pour en enlever une.

Quo artificio utitur Diabolus in tentationibus.

Ac-

II. *Accipiter Asteria super portica volubili, qua tres dies
& noctes voluitur vigil, ut ad venationem idonea
reddatur.*

ADIMIT VERTIGO QUIETEM.

Il n'a point de repos ne pouvant s'arrester.

Quod in ingenium agile & inquietum quadrat.

III. *Accipiter Asteria cum avibus avolans.*

NON INFIRMIORES.

Il méprise les foibles.

IV. *Accipiter Asteria in aëre volitans.*

AD ARDUA GAUDENS.

Je prens plaisir à m'élever.

V. *Accipiter Asteria perdicem discerpens.*

NECESSITATEM NON HABENS.

C'est sans nécessité.

In crudeles avari exactiones.

VI. *Accipiter Asteria perdicem tenens.*

TENVI NEC DIMITTAM.

Je ne quitteray pas ma prise.

In quendam parta tuentem.

VII. *Accipiter in cucallo avolare nitens.*

VOLUISSE SATIS.

C'est assez de le vouloir.

SYMBOLORUM. 243

VIII. *Accipiter pone quem est frustum carnis.*

NON COMEDIT.

Il n'y touche pas.

In quendam, qui tempori inservire didicit.

IX. *Accipiter avolans cucullo abjecto.*

ACCEPTO VISU LIBERTATEM ARRIPIT.

En recouvrant la vue il cherche à s'affranchir.

In peccatorem, qui statim ac se ipsum cognovit, de resipiscentia cogitat.

X. *Perdix, qua in speculo se intuens tendiculis positus irretitur*

NESCIT.

Elle ne voit pas le piège.

Quod ad eos trahit Aresius, qui se callidis foeminarum lachrymis allici sinunt in pravum illarum commercium

XI. *Eadem figura.*

L'INGANNA QUEL, QUESTO LA PRENDE.

Alterum fallit, alterum capit.

L'un la trompe, l'autre la prend.

Forma attrahit, voluptas irretit.

Primum horum symbolorum ex Proverbiis excerptum est, ubi SAPIENS expresse ait: *Velut si avis festinet ad laqueum, Et nescit quod de periculo anima illius agitur.*

XII. *Idem in S. Johannem Baptistam in utero Matris, ad S. Virginis, qua utero ferebat Filium Dei, accessum, exultantem, Perdix Pullum statuit qui statim ac ex ovo exclusus est, in pedes se conijcere potest, his verbis.*

TE-

TENERE QUIS POTÉRIT?

Qui peut le retenir?

XIII. *Ad bonam œconomiam depingendum, ubi maritus non minus ac conjux omnia sua probè peragunt, à Bargalio descriptum est par perdicum per vices ovis incubantium.*

EXCUBAT UTERQUE SUA.

Chacun également s'applique à son devoir.

V. *Perdix aliarum avium ova ad incubandum auferens.*

DIREPTA FOVET.

Il couvre ses larcins.

In furum & furtorum receptorem.

XV. *Perdix pullus, statim ac ovo est exclusus currens.*

NULLA MIHI MORA EST.

Rien ne peut plus me retenir.

XVI. *Duo Perdices mares présente fœmella certantes.*

URGET AMATÆ PRÆSENTIA.

Sa présence les anime.

In equestre certamen in Fœminæ cujusdam honorem, quam duo Equites amabant, institutum.

XVII. *Perdices latibula querentes ad visum Accipitris.*

A FACIE PERSEQUENTIS.

Elles fuyent ceux qui les recherchent.

In timidos Christianos, qui se persecutionis tempore abdunt.

XVIII. *Perdices, que omnia sibi tuta persuadent capite abdito.*

ET DEPREHENSÆ LATENT.

Elles croient se cacher alors qu'on les découvre.

XIX. *Perdices ad matrem allicientem redeunt.*

REDEUNT AUDITA MATRE.

Ils retournent d'abord qu'ils entendent sa voix.

F I N I S.

